

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

“ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ,,

Βραβευθέν υπό τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἐν Παρισίοις
Ἑταιρείας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σπουδῶν

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ - ΛΟΓΙΟΙ - ΕΠΙΣΗΜΟΙ - ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΟΥΥΤΣΑΣ

† ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΥΡΙΑ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΕΚΔΟΘΕΝΤΩΝ 36 ΤΟΜΩΝ “ΘΡΑΚΙΚΩΝ,,

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ: ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ 20Α
(ΠΡΟΣΩΡΙΝΩΣ Γ' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 18)

1963

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ

† ΕΥΛΟΓΙΟΣ ΚΟΥΡΙΑΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ

† **ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ**
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΟΡΥΤΣΑΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΣΥΓΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ
ΑΠΟ ΤΟΥ 1909 - 1961

ΥΠΟ
ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΘΕΟΔΟΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΑΚΗ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΤΕΚΝΟΥ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Ὁ ἀείμνηστος Εὐλόγιος Κουρίλας μητροπολίτης Κορυτσᾶς καὶ συγγραφεὺς διατελέσας καθηγητὴς τῶν Πανεπιστημίων Θεσ)νίκης καὶ Ἀθηνῶν, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζήτσεισταν τῆς Ἐπαρχίας Κορυτσᾶς τὸ 1880 καὶ ἐμόνασεν ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, πλησίον τοῦ ἀυταδέλφου του εἰς τὸ Κελλίον Ἅγιος Δημήτριος τῆς Μονῆς Φιλοθέου καὶ κατόπιν εἰς τὴν Μονὴν τῆς Μεγίστης Λαύρας προσληφθεὶς ὑποτακτικὸς ὑπὸ τοῦ καλοκαγάθου καὶ φιλομαθοῦς προϊσταμένου γέροντος Γαβριὴλ τοῦ Ἰμβρίου. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς τὸ 1901 καὶ ἐκ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Πατριαρχικῆς Σχολῆς τῆς Κων)πόλεως τὸ 1905, ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐσπούδασε Θεολογίαν καὶ Φιλολογίαν. Ἀναμιχθεὶς ὡς φοιτητῆς εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα, ἐχρημάτισε πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀθήναις Μακεδονικοῦ συλλόγου φοιτητῶν καὶ ἰδρύσας τὸν Παμμακεδονικὸν σύλλογον, διετέλεσε σύμβουλος αὐτοῦ. Τὸ 1908 μετέβη πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο ὁ ἀγὼν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐπεξέτεινε τὴν δρᾶσιν τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κορυτσᾶς. Ἐπιστρέψας κατόπιν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐδρασεν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ μυστικοῦ κομιτάτου. Τὸ 1910 ἐστάλη πρὸς συλλογὴν ἐράνων εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἐν Καίρω ἰδρυσε τότε ἑλληνοαλβανικὸν κομιτάτον καὶ ἦνωσε καὶ τοὺς Ἀλβανοὺς εἰς τὸν κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ Τούρκων ἀγῶνα. Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου εὐρίσκετο ὡς μοναχὸς εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ σχηματίσας σῶμα ἐξ 100 περίπου μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, ἀνέλαβεν ἐνοπλον δρᾶσιν εἰς τὰ ὄρη τῆς Χαλκιδικῆς.

Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Θεσ)νίκης ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἀφοῦ ἐπανηγύρισεν ἐκ τῶν πρώτων μὲ τὸ σῶμα του τὰ ἐλευθέρια τῆς πόλεως, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὅπου ἠγωνίσθη καὶ κατεπολέμησεν ἐρρωμένως τὴν περι

διεθνοποιήσεως αὐτοῦ ῥωσικὴν πρότασιν. Τὸ 1915 ἐλθὼν εἰς τὰς Ἀθήνας, διωρίσθη καθηγητὴς γυμνασίου μέχρι τοῦ 1923, ὅτε παρητήθη διὰ πολιτικούς λόγους. Τὸ 1924 ἐπανήλθεν εἰς Ἅγιον Ὅρος εἰς τὴν Μονὴν τῆς Μεγ. Λαύρας καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς μονῆς. Τὸ 1930 — 1931 ἐγένετο πρωτεπιστάτης (πρῶτος) τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀναστύστασιν τῆς Ἀθωνιάδος Ἱερατικῆς Σχολῆς. Ἀπὸ τοῦ 1935 μέχρι τοῦ 1937 ἐδίδαξεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης τὴν «Μετὰ τὴν ἄλωσιν» ἐλληνικὴν ἱστορίαν καὶ τὸ 1927 ἐχειροτονήθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα Κων)πόλεως μητροπολίτης Κορυτσᾶς καὶ μετέβη εἰς τὴν μητρόπολιν του. Μετὰ τὸν εἰσβολὴν τῶν Ἰταλῶν τὸ 1939, ἐξεδιώχθη ὡς ἀνεπιθύμητος, καὶ ὡς μὴ κεκτημένος τὴν ἀλβανικὴν ὑπηκοότητα, καὶ τὸ 1942 διωρίσθη τακτικὸς καθηγητὴς τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, ὅπου ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1949. Ὁ Κουρίλας Εὐλόγιος ἀνεδίφωσεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τὰ χειρόγραφα τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, Μετεώρων, Πάτρως, τὰς βιβλιοθήκας τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐξέδωκε πλεῖστα πρωτότυπα συγγράμματα μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἐξῆς :

1) Ἱστορία τοῦ Ἀσκητισμοῦ Ἀθωνῖται Α' τομ. 2) Κατάλογος τῶν κωδικῶν τῆς Ἱερᾶς Σκήτης τῶν Καυσοκαλυβίων καὶ τῶν καλυβῶν αὐτῆς. 3) Τὸ μωρὸν ἄλας. 4) Ἀλβανικαὶ μελέται καὶ ἡ μετάφρασις τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς τὸ Ἀλβανικὸν ἢ τε Γρηγορίου Ἀργυροκαστρίτου καὶ ἡ τοῦ Κων)νου Χριστοφορίδου, ἐξεταζομένη ἀπὸ γλωσσικῆς, ἐρμηνευτικῆς καὶ δογματικῆς ἀπόψεως καὶ τῆς ἐλληνοαλβανικῆς διαλέκτου. 5) Γρηγόριος ὁ Ἀργυροκαστρίτης, ὁ μεταφραστὴς τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς τὴν Ἀλβανικὴν. 6) Ἡ Μοσχόπολις καὶ ἡ Νέα Ἀκαδημία αὐτῆς, ἡ καταγωγὴ τῶν Κουτσοβλάχων καὶ ἡ ἐγγραμμάτισις τῆς γλώσσης αὐτῶν. 7) Δασονομία καὶ γεωπονία πάλαι τε καὶ νῦν — Ἀθως, φῶς ἐν σκότει. Ἡ δασικὴ χλωρίς τοῦ Ἀθω καὶ ἡ καλλιεργουμένη βλάστησις κ.τ.λ. 8) Διοσκορίδευι μελέται — ὁ Διοσκορίδης καὶ ὁ λαυριωτικὸς κώδιξ. 9) Κατάλογος τῶν χειρογράφων κωδικῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους τῶν μὴ ὑπαρχόντων ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Σπυρ. Λάμπρου. 10) Ἱστορικὴ βιβλιογραφία τῶν φυσικῶν Ἐπιστημῶν 3 τομ. 11) Hieraclia Sacra. 12) Θεόδωρος προηγούμενος Λαυριώτης ὁ κωδικογράφος. 13) Δεκεμβριανὴ Τραγωδία τῶν Ὀμήρων. 14) Ὑπὸ ἐκτύπωσιν τὸ λεξικὸν τῶν ἐπιστημονικῶν ὄρων τῶν Φυσικῶν ἐπιστημῶν 5 τόμοι. 15) Ἀνέκδοτος συλλογὴ παροιμιῶν ἐξ ἀγιορειτικοῦ κώδικος. 16) Βοτανικὰ μελετήματα. 17) Ἀγιορειτικὰ μελετήματα. 18) Τὸ Κουτσοβλαχικὸν ζήτημα καὶ ἡ καταγωγὴ τῶν Ἀλβανῶν. 19) Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος — Μελέτη Ἱστορικὴ καὶ Θεολογικὴ. 20) Βιβλιογραφία Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας. 21) Τὰ ἐλληνικὰ Γράμματα καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. 22) Τὰ ἀγιορειτικὰ Ἀρχεῖα καὶ ὁ κατάλογος τοῦ Πορφυρίου Οὐσπένσκη. 23) Θεόκλητος ὁ Πολυεῖδης ἢ Ἀγαθάγγελος καὶ τὸ ἐν Γερμανίᾳ Λεύκωμα αὐτοῦ. 24) Αἱ πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων γενόμεναι ἀπόπειραι ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ. 25) Κύριλλος προηγούμενος Λαυριώτης ὁ χρονογράφος, ὁ Κορωνάιος. 26) Τὰ κειμηλιαρχεῖα καὶ βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἀθῶν μονῆς μεγίστης Λαύρας. Ἡ παροῦσα κατάστασις αὐτῶν. 27) Τὰ ὁριακὰ ζητήματα ἐν Ἀθῶν καὶ τὸ κῦρος τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων. 28) Ἅγιος Στέφανος ἐν Ἀδριανουπόλει. Τὸ πατριαρχικὸν σταυροπηγιακὸν μετόχιον τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἀθῶνος. 29) Ἀθῶνος μοναχικὸς βίος. 30) Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς Ἡρακλείας. 31) Ἑλληνισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας. Ἡ συναδέλφωσις. Τὸ ἐνδοξὸν τρόπαιον τοῦ Μα-

κεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ. 32) Ἑλληνικαὶ σπουδαὶ καὶ ἐπιστῆμαι ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι σήμερον. 33) Πατριαρχικὴ Ἱστορία τόμ. Α. 34) Κατάλογος μητροπολιτῶν Ἡρακλείας τῆς Θράκης. 35) Οἱ Ἅγιοι Τόποι καὶ οἱ Φράγχοι μετ' ἀνεκδότων κειμένων. Νέα Ἱστορικὴ Ἀποψις. 36) Εἰσαγωγὴ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Θράκῃ· ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Ἀνδρέας, ἰδρυτὴς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Βυζαντίου. Β' ἅγιοι μάρτυρες ἐπαρχίας Ἡρακλείας. 37) Ὁ Καβαλλάρης ἅγιος Γεώργιος ἐν τῇ ἀγιογραφίᾳ καὶ λαογραφίᾳ. 38) Ἀγιασμάτιον Θράκης καὶ Κων) πόλεως. Τὰ ἱερὰ λουτρά. 39) Ρήγας Φεραῖος καὶ τὰ ἀνέκδοτα αὐτοῦ ποιήματα ἐξ ἀθωνικοῦ χειρογράφου. 40) Τὰ χρυσόβουλα τῶν Ἡγεμόνων τῆς Μολδοβλαχίας καὶ τὸ Σύμβολον Ἰω ἡ Ἰωάννης. 41) Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἱατρικῆς ἐν Ἑλλάδι. 42) Ἐντυπώσεις ἐκ Κων)πόλεως. 43) Ἐπίσκοποι, Λόγιοι, Ἐπίσημοι Εὐεργέται Ἡρακλείας. Τὸ ὑπὸ ἐκτύπωσιν σύγγραμμα.

† ΕΥΛΟΓΙΟΣ ΚΟΥΡΙΛΑΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ

Είναι πολύ δυσχερές τὸ νὰ ἐπιχειρῆ τις νὰ προλογίσῃ Σύγγραμμα, ὡς τὸ παρὸν «Ἐπίσκοποι—Λόγιοι—Ἐπίσημοι καὶ Μεγάλοι τῆς Ἐπαρχίας Ἑρακλείας». Ἡ ἐπίπουρος καὶ ὄγκωδαστάτη αὕτη ἐργασία, μὲ διαδοσμένην τριῶν περίπτου ἐκατονταετηρίδων, προκαλεῖ τὸν ἀπεριόριστον θαυμασμόν καὶ τὸν εὐλαβῆ ἔπαινον. Ὅφειλεται εἰς πολυετῆ μόχθον καὶ τὴν ἀκατάβλητον πείσμονα ἐργατικότητα τοῦ ἀειμνήστου σοφοῦ Καθηγητοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς.

Παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς συγχωρηθῆ διότι ἀναλαμβάνομεν ἔργον κατὰ πολὺ ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μας, τὸ πρὸς τὴν πατρίδα ὅμως καθήκον καὶ αἰ περὶ Θράκης παμπληθεῖς ἱστορικαὶ πραγματεῖαι τοῦ Εὐλογίου Κουρίλα μᾶς ἐπιβάλλουν, μὲ ὀλίγας λέξεις, νὰ τιμήσωμεν καὶ νὰ ἐκφράσωμεν τὴν βαθεῖαν μας θλίψιν, διὰ τὴν ἀπώλειαν ἑνὸς ἀκαμάτου ἱστοριοδίφου καὶ διακεκριμένου καὶ περὶ Θράκης Συγγραφέως.

Δὲν ἔπαυσεν ὁ Εὐλόγιος Κουρίλας, καθ' ὅλον του τὸν βίον καὶ μέχρι βαθέως γήρατος νὰ ἐρευνᾷ, νὰ ἀνατρέχῃ εἰς Ἕλληνας καὶ ξένους συγγραφεῖς, νὰ συναρμολογῆ καὶ νὰ συμπτύσῃ, νὰ ταξιδεύῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, εἰς τὰ Πατριαρχεῖα μας, νὰ συμβουλευῆται τὰς Βιβλιοθήκας, νὰ μεταφράζῃ ἐκ τῆς Γερμανικῆς, ἧς ἦτο βαθὺς γνώστης καὶ ἐν γένει πλουτίζων τὴν ἀστείρευτον σοφίαν του, χαλκέντερος καὶ ἀκούραστος νὰ γράφῃ, νὰ γράφῃ... καὶ νὰ συγγράφῃ Τόμους ὀλόκληρους, ἄνευ βοηθῶν ἢ δακτυλογράφων μὲ ἰδικὰ του χειρόγραφα, ὁ ἀριθμὸς, τὸ ἀσύνηθες μέγεθος καὶ αἰ ἐπικεκολλημένα παραπομπὰι τῶν ὁποίων, ἀποτελοῦν δυσχερῆ ἀντιγραφήν καὶ ἰλιγγιώδη ἄθλον. Ἴσως ἢ τοιαύτη χειρογράφισις καὶ ἡ περιπέτεια δισταγμῶν ἢ ἀνεκπληρώτων ὑποσχέσεων ἐκτυπώσεως, ἐπιεβράδυνε τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀνὰ χεῖρας 36ου Τόμου. Τὰ «Θρακικά», ἐν τούτοις, παρεκάμψαν τὰς δυσχερείας καὶ ὑπεβλήθησαν εἰς κόπους καὶ θυσίας, διὰ νὰ μὴ παραμείνῃ ἀνεκπλήρωτος ὁ πόθος τοῦ διαπρεποῦς συγγραψαντος καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη μοχθήσαντος.

Ποῖος ἄλλος, ἐκτὸς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, κατόπιν πολυετοῦς συνεργασίας, θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ διστάσῃ καὶ νὰ φροντίσῃ ὥστε μία ἀπὸ τὰς τελευταίας θελήσεις τοῦ ἀλησμόνητου νεκροῦ, μὲ οἰανδήποτε θυσίαν, νὰ πραγματοποιηθῆ ;

Καὶ αὐτὰ μὲν ὡς πρὸς τὸν καθιερωμένον πρόλογον τῆς συντάξεως τῶν «Θρακικῶν», ἡ κριτικὴ ὅμως καὶ ἡ κατάλληλος ἀνάπτυξις περὶ τοῦ συγγραφικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἔργου τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς, ἀνήκει εἰς ἄλλους ἐντριβεῖς περὶ τὰ τοιαῦτα. Ποία ἄλλωστε καλλιτέρα καὶ ἐγκυροτέρα αὐτοκριτικὴ, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν παρὰ τοῦ ἰδίου ἐκδοθέντων πρωτοτύπων 43 ! ! ! Συγγραμμάτων, ἐπιγραφικὸς κατάλογος τῶν ὁποίων ἀνωφέρεται ἐν τῇ ὡς ἄνω δημοσιευμένῃ βιογραφίᾳ.

Τὰ περὶ Ἀγίου Ὄρους, εἰ ὁ κατὰ καιροῦς, ἐπὶ ἔτη, παρέμεινεν, ἡ ἀνεδίφισις καὶ ἔρευνα τῶν χειρογράφων καὶ βιβλιοθηκῶν αὐτοῦ, καθὼς καὶ τῶν Πατριαρχείων Κων)πόλεως, Ἱεροσολήμων, Ἀλεξανδρείας κλπ. ἐξ ὧν ἠρύσθη τὰς πραγματείας του, ἀποτελοῦν ἀφ' ἑαυτῶν ἀξιόλογον κριτικὴν καὶ ἔπαινον σπανίας φιλοπονίας καὶ φλογερᾶς ἀγάπης πρὸς τὰ δημοσιεύεῖντα.

Ἐπ' ἐσχάτων ἠσχολήθη ἰδιατέρως μὲ τὴν ἀρχαίαν Ἐπισκοπὴν Ἡρακλείας καὶ κατόπιν μὲ τὴν πρωτοκάθεδρον Μητρόπολιν Ἡρακλείας καὶ Ραιδεοῦ, συνεκέντρωσε δὲ καὶ συνεπλήρωσεν ὅσα κατὰ καιροῦς ἐγγρόφησαν περὶ τῶν Μητροπολιτῶν, Ἐπισκόπων κλπ. ἱερωμένων τῆς σπουδαιότερας εἰς ἔκτασιν καὶ ἀκμὴν Μητροπόλεως ταύτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἐρόνου. Ἰδιαιτέραι προσοχὴν καὶ σημασίαν ἀπέδωκεν εἰς τοὺς μουσικοδιδασκάλους καὶ διακριθέντες κολλιφώνους Ἱεροψάλτας τῆς πατρίδος τοῦ Ὀρφέως, διεξοδικώτερον ἐνδιατρίψας εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, παρακληθεὶς μάλιστα ὡς εἰδικὸς ἐν δημοσιεύσει καὶ εἰς βιβλίον κριτικὴν περὶ μουσικῆς.

Ὁ ἀείμνητος Κορυθαῶς ἐσκόπευε, καθ' ἃ μᾶς ἐξφυστηρεῖθη, νὰ προβῆ εἰς ἔρευναν πρὸς ὀλοκλήρωσιν τοῦ παρόντος δημοσιεύματος μὲ τὰ ὀνόματα καὶ τῶν διακριθέντων λαϊκῶν Λογίων ἐκ Θράκης, δὲν ἐπρόλαβε ὅμως νὰ καταρτίσῃ καὶ συμπληρώσῃ τὴν ἐργασίαν ταύτην λόγῳ τοῦ ἀπροόπτου θανάτου του.

Καὶ ἤδη ἔτεματίσαμεν τὴν πειχρὰν ταύτην εἰσαγωγὴν μας διὰ νὰ συνεισφέρωμεν καὶ ἡμεῖς ἐλάχιστον φόρον τιμῆς πρὸς τὸν ἐκλείποντα πολίτημον καὶ πολυγραφικώτατον ἄνδρα. Εὐχόμεθα ἐκ βάθους ψυχῆς ἴναι τὸ λωμπρὸν παράδειγμα του μιμηθῶν μὲ τὸν αὐτὸν ζῆλον καὶ τὴν ἰδίαν πολυετῆ φιλόπονον ἀπασχόλησιν (ἔστω καὶ μὲ τὸ φανατικὸν πείσμα εἰς τὸς ἰδέας του καὶ ὅταν ἀκόμη δυσηρέστει) καὶ ἄλλοι πνευματικοὶ ἄνθρωποι ἵνα συνεχισθῇ ἡ δημοσίευσις τῶν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πατρίδος ἐπιτευχέντων. Ἡμεῖς οἱ Θραῖκες, ἀσχολούμενοι ἐπὶ 35ετίαν μὲ τὴν ἔκδοσιν τῶν «Θρακικῶν» θὰ παροτρύνωμεν καὶ θὰ βοηθήσωμεν πᾶσαν τοιαύτην εὐγενῆ προσπάθειαν διατηροῦντες εὐλαβῆ τὴν μνήμην τοῦ ἀποδημήσαντος διακεκριμένου σεβαστοῦ ἀνδρός.

Ἐκ τῆς Συντάξεως τῶν «ΘΡΑΚΙΚΩΝ»

Π Ρ Ο Σ
Τ Ο Ε Ν Α Θ Η Ν Α Ι Σ Θ Ρ Α Κ Ι Κ Ο Ν Κ Ε Ν Τ Ρ Ο Ν
Γ' Σ Ε Π Τ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Υ 18
Ε Ν Τ Α Υ Θ Α

Ἀξιότιμε Πρόεδρε κ. Φίλιππε Μανουηλίδη,

Ἀγάλλεται ἡ ψυχὴ τοῦ αἰφνιδίως ἀποδημήσαντος εἰς Κύριον Σεβαστοῦ Γέροντός μου Μητροπολίτου Κορυθαῶς Εὐλογίου Κουρίλα, διότι μία ἀπὸ τὰς ἐν τῇ ζωῇ ἐπιθυμίας του ἐκπληροῦται διὰ τῆς δημοσιεύσεως εἰς τὸν παρόντα 36ον Τόμον τῶν «Θρακικῶν», τῆς περισπουδάστου μελέτης του περὶ : «Ἐπισκόπων, Λογίων, Ἐπισήμων Ἄνδρῶν καὶ Μεγάλων τῆς Ἐπαρχίας Ἡρακλείας», διὰ τὴν ἔρευναν καὶ συγγραφὴν τῆς ὁποίας ἐκοπίασε καὶ ἡσυχολήθη ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἐσκόπευε δὲ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῆς διὰ προσθήκης βιογραφιῶν καὶ λαϊκῶν. Ἐγὼ ὡς πνευματικὸν αὐτοῦ τέκνον κατέβαλον προσπάθειας, ἐν τῇ ἐκπληρώσει ὀφειλομένου καθήκοντος, ὅπως ὁ ὀγκώδης φάκελλος τῶν ἀπὸ τοῦ 1959 χειρογράφων ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Εὐτυχῶς ἡ Διοίκησις τοῦ παλαιμάχου καὶ μὲ τριακονταπενταετῆ συνεχῆ πνευματικὴν καὶ ἔθνικὴν δρᾶσιν Θρακικοῦ Κέντρου καὶ κυρίως ὁ μόνιμος Πρόεδρος αὐτοῦ κ. Φίλιππος Μανουηλίδης τέως Ὑπερῦργός καὶ ἐπὶ δεκαετίας Βουλευτής, μεθ' οὗ συνεδέετο φιλικῶς ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης, ἔδειξαν κατανόησιν καὶ ἀνέλαβον νὰ κατανικήσουν τὰς διαφόρους δυσχερείας, ἄς συντήνησα, καὶ νὰ προβοῦν εἰς ὕλικὰς θυσίας καὶ πολυχρονίους ἐνασχολήσεις, πρὸς ἔκδοσιν καὶ κυκλοφορίαν, τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἱστορικοῦ καὶ σημαντικωτάτου τούτου πονήματος. Δὲν εἶναι δὲ ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν τὸ Θρακικὸν Κέντρον προβαίνει εἰς ἐκτύπωσιν πραγματειῶν τοῦ ἐκλιπόντος Καθηγητοῦ, ὡς ἐκ πλείεστων Τόμων τῶν «Θρακικῶν» ἐξάγεται.

Θὰ ἦτο συνεπῶς ἀσυγχώρητος παράλειψις ἐκ μέρους μου, ἐὰν δὲν ἐξέφραζον τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς θερμότητας μου εὐχαριστίας, πρὸς τὸ πρεσβυγενὲς τοῦτο Σωματεῖον, τὸ Θρακικὸν Κέντρον, διότι ἀνέλαβε νὰ με ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὴν δύσκολον θέσιν, εἰς ἣν περιῆλθον. Εὐχομαι, βέβαιος ὢν ὅτι ἐκφράζω τὴν γνώμην τοῦ ἐκλιπόντος προστάτου μου, ὅπως τὸ Θρακικὸν Κέντρον συνεχίσῃ τὸ πνευματικὸν καὶ ἔθνικόν ἔργον του ἐπ' ἀγαθῶ καὶ τῆς πατρίδος του Θράκης ἵνα μὴ ἀπολεσθοῦν οἱ ἱστορικοὶ καὶ πνευματικοὶ θησαυροὶ αὐτῆς.

Ἐπιθυμῶ ἀκόμη νὰ δηλώσω ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, ὅτι τὰ χειρόγραφα τῆς περὶ ἧς πρόκειται συγγραφῆς, λόγῳ ἀπασχολήσεως τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου εἰς ἄλλην ἔκδοσιν, εἶχον παραδοθῆ παρὰ τοῦ Σεβαστοῦ μοι Γέροντος Μητροπολίτου Κορυθαῶς εἰς χεῖρας τοῦ κ. Πολυδώρου Παπαχριστοδούλου, Διευθυντοῦ καὶ ἐκδότου τοῦ Περιοδικοῦ τῆς «Ἐταιρίας Θρακικῶν Μελετῶν», με τὴν ὑπόσχεσιν νὰ δημοσιεύσῃ ταύτην ὀλόκληρον εἰς ἓνα Τόμον καὶ ἐκρατήθησαν ἐπὶ ἓν ἔτος ἄνευ ἀποτελέσματος. Δυστυχῶς παρὰ τὰς πολλαπλὰς ὑποσχέσεις τοῦ κ. Παπαχριστοδούλου, ὅτι θὰ ἤρχετο συντόμος εἰς φῶς ἡ παρούσα

πραγματεία, δὲν ἐπραγματοποιήθη τοῦτο, παρ' ὅλας τὰς συνεχεῖς ὀχλήσεις μου. Ἦναγκάσθην ὡς ἐκ τούτου νὰ παραλάβω τὰ χειρόγραφα, χωρὶς νὰ ἐλέγξω ἂν μοῦ παρεδίδοντο ἀκέραια, λόγῳ τῆς μακρᾶς παραμονῆς εἰς χεῖρας τρίτου ἢ ἂν ἐπιπροσθέτως εἶχον τυχὸν ἀφαιρεθῆ ἢ δημοσιευθῆ σχετικά μὲ τὴν παροῦσαν μελέτην. Διὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ πρὸς περιφρούρησιν ἐμοῦ καὶ τοῦ πρωτοτύπου χειρογράφου, θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ δηλώσω ὅτι θὰ προσφύγω, ἂν παραστῆ ἀνάγκη, εἰς τὰς ἀρμοδίας ἀρχάς, βάσει τοῦ νόμου περὶ πνευματικῆς ἰδιοκτησίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9ῃ Μαρτίου 1962

Μετ' ἐξαιρετικῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως

(Ἵπ. Θεόδουλος Παπαδάκης)

Ἀρχιμανδρίτης

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ Σ Υ Γ Γ Ρ Α Φ Ε Ω Σ

Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτῆς θεοσύλλεκτον ἄθροισμα ἦτοί τὸ ἱερατεῖον, οἱ ὀφθαλμοὶ, οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ψάλται καὶ σύμπας ὁ ἀγιολογικὸς διάκοσμος, καὶ περαιτέρω τὰ μοναστήρια καὶ τὰ ἀγιάσματα, πρὸς τοῦτοις καὶ τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα ἀποτελοῦσι τὰ ζωοπάροχα μνημεῖα καὶ τὸ κέντρον τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Κατὰ τὴν πρώτην σύστασιν μέχρι σχεδὸν τοῦ Γ' - Δ' αἰῶνος ἀσφαλῶς ἐπήρκουν τὰ στοιχεῖα ταῦτα καὶ μόνα ὑπὸ τῆς ἐμφύτου τῆς θρησκείας δυνάμεως ἐνισχυόμενα καὶ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος φωτιζόμενα νὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς πιστοὺς ὅτι ἐχρειάζετο ἡ νέα θρησκεία καὶ ὁ θεοσύστατος οὗτος ὄργανισμός. Οἱ χριστιανοὶ ἦσαν ἀνευδεεῖς, ὡς γράφει καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τὸν Τιμόθεον: «ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερά γράμματα οἶδας τὰ δυνάμενά σε σοφίαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κτλ». (Β', 3, 13-17). Ἄλλ' ἔπειτα τοῦ Χριστιανισμοῦ καταστάνας κράτους χριστιανικοῦ ἵδρυσεν ἡ ἐκκλησία ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτῆς καὶ παρὰ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ τέμενος τῶν Μουσῶν ἦτοί τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα. Οὕτως ἐσχηματίσθη ὁ λεγόμενος ἑλληνοχριστιανικὸς πολιτισμὸς. Μεταξὺ τῶν θεολόγων ἠγέρθη ἕρις κατ' αὐτάς. Οἱ αὐστηρότεροι θέλουσι τὴν ἀπάλειψιν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὡς αὐτοτελοῦς τοῦ χριστιανισμοῦ οὗτος καὶ μὴ ἔχοντος ἀνάγκην τῆς ἑλληνικῆς σοφίας ἀλλὰ δὲν ἔχουσι δίκαιον· διότι ὁ ἑλληνισμὸς ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας ἔθεωρεῖτο ὡς προπαίδεια ἢ «παιδαγωγὸς εἰς Χριστόν». Καὶ δύναται τις νὰ παρομοιάσῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸν μὲν ναὸν πρὸς τὸν ἥλιον, τὸ δὲ σχολεῖον πρὸς τὴν σελήνην, ἣτις φωτίζει τὴν νύκτα. Ἐπειδὴ δὲ «πᾶσα γνῶσις ἐκ θεοῦ δέδοται», δραπέτις τις ἀκτὶς ἐκ τοῦ ἡλίου ἀποσπασθεῖσα ἀπετέλεσε τὸν λαμπτήρα τῆς νυκτός: «δάνειον γὰρ τὸ τῆς σελήνης σέλας». Οὕτω συνηδελφώθη ὁ ἑλληνισμὸς πρὸς τὸν χριστιανισμὸν καὶ οὐδέποτε παρουσιάσθη ἐν τῇ διελεύσει τῶν αἰῶνων διαφωνία ἢ ἀπόκλισις πρὸς εἰδωλολατρείαν. Οὕτω κατετροπώθησαν οἱ Ἰουλιανοὶ καὶ οἱ Πλήθωνες, «ἡ δὲ ἀλήθεια τοῦ Κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει» κατὰ Δαβίδ. Ὁ εἰς ταῦτα διαφωνῶν θὰ πεισθῇ τελείως, ὅταν διεξέλθῃ τὸν τοῦ Μ. Βασιλείου «Προτρεπτικὸν λόγον, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ἀφελοῖντο γραμμάτων οἱ τῶν χριστιανῶν παῖδες», ὃν ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν εἰς τὴν Β' τάξιν τοῦ ἑλληνικοῦ (Β' τόμος Χρηστομαθείας Σκαρλάτου). Οἱ διδάσκαλοι ἐφεξῆς εἶναι βοηθοὶ καὶ συνεργάται τῶν ἐπιτελῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀπεργάζονται τὴν ἀναμόρφωσιν καὶ τελειοποίησιν τῶν παιδῶν. Ναὸς καὶ σχολεῖον εἶναι τὸ «ψυχῆς ἰατρεῖον», τὸ δὲ νοσοκομεῖον τοῦ σώματος τὸ θεραπευτήριον. Αὐτὸ παρ' ἡμῶν μέχρι χθὲς καὶ προχθὲς τὸ ψυχοσωτήριον καὶ ἔθνοσωτήριον συγκρότημα τῆς ἐκκλησίας ἀπετέλει τὸ *non sine quo* ἐκάστης κοινότητος. Ἄλλαχοῦ ὑπῆρχον καὶ ὄρφανοτροφεῖα.

Ἡ Ἡράκλεια ὡς μητρόπολις μετὰ τῆς εἰκοσάδος τῶν ἐπισκοπῶν ἦτο ἡ μεγαλυτέρα τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἐπαρχία—τὸ ἡμισυ περίπου τῆς Θρά-

κης. Ἦτο τὸ interland τῆς Κ/πόλεως καὶ τὸ προπύλαιον τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Καὶ οἱ ἐπίσκοποι τοῦ Ἡρακλείας ἔχοντες προνομιοῦχον μητροπολίτην ἦσαν εὐνοούμενοι τῆς θείας προνοίας καὶ ἐθεωροῦντο σχεδὸν πρωτεύουσάνοι καὶ ἐλάμβανον τὰς καλλιτέρας ἐπαρχίας, ἐνῶ συγχρόνως προηλείφοντο διὰ τὸν πατριαρχικὸν θῶκον. Ὁ Ἡρακλείας καὶ οἱ ἄλλοι πρωτόθρονοι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ χειροτονῶσι (ἐκτὸς ἐξαιρέσεων) τοὺς ἐπισκόπους τῶν, ἀλλὰ κατόπιν αἰτήσεως πρὸς τὸν πατριάρχη. Οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι δὲν ἦσαν ἀπλῶς τιτουλάριοι, ὡς νῦν οἱ βοηθοί, διότι ἐκαλοῦντο καὶ συνοδικοί, ἀλλ' ὡς ἀνήκοντες εἰς τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Ἡρακλείας ἦσαν ὑποχέριοι αὐτοῦ· ἐντεῦθεν ἡ ἀπεριόριστος τοῦ πρωτοθρόνου τούτου δύναμις καὶ ὑπεροχή—ἐλάχιστοι εἶχον τὸ θάρρος π.χ. ὁ Ραιδεστοῦ Παχώμιος, ἐφ' οὗ κατηγορήθη ἡ ἐπισκοπὴ ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς Ἡρακλείας (1694), κατήγγειλεν ἐπὶ συνόδου τὸν Ἡρακλείας καὶ κατεδικάσθη. Ὁ Ἡρακλείας κατ' ἀλήθειαν εἶχε διπλὴν ἐξουσίαν τὴν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του καὶ τὴν ἐν Κ/πόλει. Ἡ δευτέρα ἐγένετο σὺν τῷ χρόνῳ ἰσχυροτέρα τῆς ἀποστολικότητος ἧς ἀπήλασεν ὁ οἰκουμενικὸς θρόνος, ἐγκαθιδρυμένη ἐν τῷ ἀνωτάτῳ ἐκκλησιαστικῷ κέντρῳ. Ἡ ἄλλοτε ἀπλὴ αὕτη καὶ πρωτότοκος τοῦ Ἡρακλείας ἐπισκοπὴ τοῦ Βυζαντίου ἐκτῆσατο, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἀγλὴν ἀκτινοβόλον καὶ πάντας ἐθάμβωσε πλὴν τοῦ πάτρωνος αὐτῆς μητροπολίτου Ἡρακλείας, ὅστις κατῴρθωσε νὰ διατηρήσῃ ἔστω καὶ κατὰ τύπους τὰ δικαιώματα καὶ νὰ κατευθύνῃ τὴν κιβωτὸν του ὑπεράνω τοῦ Ἀραράτ. Οὕτως ἀνεγνωρίσθη ἐπίτιμος, ὡς εἶπεῖν, μητροπολίτης τοῦ βυζαντινοῦ θρόνου ἀμα καὶ φρουρὸς τοῦ πατριαρχικοῦ θεσμοῦ. Διὰ τοῦ προνομίου τούτου ὁ Ἡρακλείας περιεβλήθη αἰωνίαν δόξαν καὶ τεραστίαν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ κέντρῳ δύναμιν· ἦτο ὁ μόνιμος καὶ ἀδιάδοχος πατριάρχης μετὰ τῆς 20 μελοῦς ἐπαρχιακῆς συνόδου ἐκτείνας τὰ ὅρια ἀπὸ τῶν στενῶν καὶ τῆς Προποντιδῆς ἕως τῶν προθύρων τῆς Κ/πόλεως καὶ ἀφ' ἑτέρου προβάλλων εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ πρὸς Δ. θέσας ὡς ὄχυρον τὸν Ἐβρον. Οὐκ ὀλίγοι ἐκ τῶν μητροπολιτῶν Ἡρακλείας ἐκόσμησαν τὸν πατριαρχικὸν θρόνον οὐ μόνον τῆς Κ/πόλεως ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν. Πολλοὶ ἀνεδείχθησαν ἰκανώτατοι καὶ ὡς συγγραφεῖς καλλιεργήσαντες καρποφόρως τὴν τε ἱεράν καὶ θύραθεν παιδείαν καὶ μάλιστα τὴν μετὰ τὴν ἄλωσιν παρημελημένην βυζαντινὴν μουσικὴν. Δὲν εἶναι πάρεργον ὁδοῦ, ὅτι ὁ πολὺς Μελέτιος Πηγᾶς πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἔγραφε «πρὸς τοὺς λογίους καὶ φιλομαθεῖς Καλλιπολίτας τὸν Κύριλλον Οἰκονόμου καὶ τὸν υἱὸν του Ἀλέξανδρον ἱεροδιάκονον». (βλ. Παρανίκα, Σχεδιάσμα σ. 44, 5).

Σταχυολογῶ τινὰς καὶ δίκην ἐπιδορπίου παρουσιάζω εἰς τὸν φιλιαναγνώστην, οἷοι οἱ ἑξῆς :

Πέτρος Α' εἰς τῶν 318 θεοφόρων πατέρων τῆς Α' οἰκουμ. συνόδου ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων τῷ 325.

Θεόδωρος ὀπαδὸς τότε τοῦ Ἀρείου κατ' ἐξοχὴν «ἐλλόγιμος» καὶ συγγραφεὺς οὐκ εὐκαταφρόνητος.

Παῦλος πρόεδρος τῆς Β' οἰκ. συνόδου ἐν Κ/πόλει γενομένης τῷ 380 διαπρύσιος μὲν κατ' ἀρχὰς φίλος τοῦ Χρυσοστόμου, ἀλλ' ἔπειτα ἐχθρὸς.

Σεραπίων ὁ ἀχώριστος φίλος καὶ συναθλητῆς τοῦ θεοῦ πατρὸς (402).

Ἰωάννης Δ' ἐκ τῶν σπουδαίων ἱεραρχῶν κατὰ τὰς φωτιακὰς ἑρίδας (857 - 869).

Ἀναστάσιος, ὁ γενναίως ἀντιπαθεὶς κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος διὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ βασιλόπαιδος (16ετοῦς) Θεοφυλάκτου πατριάρχου Κ' - πόλεως (933 - 956).

Νικήτας Α' Στηθάτος ὁ ἀπὸ Σερρῶν ἀξιόλογος συγγραφεὺς καὶ ἄκρος ἑλληνιστῆς (1066 - 1090).

Νικήτας Β' (1260) ὁ πολὺς νομοκάνων ἢ κανονολόγος, ὅστις ἐνεκαίνιασε σχολὴν ἐν Ἡρακλείᾳ. ¹

Φιλόθεος ὁ Κόκκινος ὁ εἴτα πατριάρχης Κ' πόλεως σπουδαῖος συγγραφεὺς, ἄριστος θεολόγος καὶ νηπτικός.

Ἀντώνιος (1434 - 1444) ἐκ τῶν συνέδρων τῆς ἐν Φλωρεντία πρὸς ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν ψευδοσυνόδου ἐκ τῶν διατόρως μετὰ τὴν ἐπάνοδον διαμαρτυρηθέντων.

Διονύσιος Α' (1540 - 1613) Μουσελίμης ὁ Κομνηνός, ὅστις ἐφημίζετο καὶ ὡς μουσικός.

Ἰλαρίων (1613 - 1616) δεινὸς ἀντιπαπικός θεολόγος «σοφώτατος».

Μεθόδιος (1646 - 1668) ἦτο λογιώτατος καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον.

Νεόφυτος (1691 - 1711) διαπρέπων ἔτι ἐν τάξει τῶν λαϊκῶν διατελῶν.

Γεννάδιος (1714 - 1718) ἐκ τῶν ἀρίστων, ὁ γεννάρχης τῶν Λερίων μητροπολιτῶν Ἡρακλείας.

Καλλίνικος Β' (1717 - 1726) «ἀνὴρ ἐλλόγιμος καὶ πολυμαθὴς» σχολάρχης τῆς Μεγ. τοῦ Γ. σχολῆς.

Γρηγόριος Παυλίδης (1879 - 1888) ὁ λογιώτερος τῶν τοῦ 18^{οῦ} αἰῶνος μητροπολιτῶν Ἡρακλείας.

Φιλάρετος Βαφειδης (1928 - 1933) ὁ ἱστορικός τῆς ἐκκλησίας καὶ καθηγητῆς τῆς θεολογίας ἐν Χάλκῃ.

Ἐπισημειούμεθα ἐν τέλει καὶ τὸ ἐξῆς δεῖγμα ἀνεξιθρησκείας τοῦ Ἰωαννικίου Β' τοῦ Λινδίου, ὅστις ἀπὸ Ἡρακλείας τῷ 1646 ἐγένετο πατριάρχης οἰκουμηνικός καὶ ἀνῆλθε τετράκις ἐπὶ τοῦ θρόνου μέχρι τοῦ 1656. Διὰ γράμματος συνέστησεν εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἀμασειάς, Νεοκαισαρείας καὶ Τραπεζοῦντος κατὰ συγκατάβασιν εἰς ἀρχαιολόγους φραγκοπαπᾶδες νὰ ἐπιτρέπωσι νὰ λειτουργῶσι εἰς ναοὺς καὶ ἐξωκκλήσια «μετὰ τὸ ἐκτελέσαι ἡμᾶς τὴν ἱεράν ἀκολουθίαν». Τοῦτο ἐν Εὐρώπῃ ἐνεποίησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν καὶ ἐδημοσιεύθη τὸ γράμμα ἐν «Revue d'histoire diplomatique» τόμ. I, σ. 456.

Κατ' ἐξοχὴν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἡρακλείας καὶ δὴ ἐν τῇ δευτέρᾳ πρωτευούσῃ αὐτῆς ἐν τῇ Ραιδεστῷ ἐκαλλιεργήθη ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ τοσοῦτον ὥστε τὸ Ραιδεστηνὸς κατήντησε νὰ θεωρῆται ἐπώνυμον τῶν μουσικοδιδασκάλων, καὶ οὕτως οἱ Ραιδεστηνοὶ ψάλλται ἦσαν περιζήτητοι. Τὸ τοιοῦτον φέρει εἰς τὴν μνήμην μας, ὅτι ἐν Θράκῃ ἐγεννήθησαν οἱ πρῶτοι ἄοιδοὶ καὶ μουσηγέται, οἵτινες διὰ τοῦ ἄσματος ἔτερπον καὶ κατεκλήουν τὰ ὄτα καὶ ἔφερον εἰς ἕκστασιν καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα. Ἐκ τοῦ χάους τῶν μυθικῶν χρό-

1 Ἐγράψαμεν ἀλλαχοῦ, ὅτι τούτου ἦν ἔργον τὸ ἐν τῇ μητροπόλει «Νόμιμον» ἢ «Νομικόν», ἐξ οὗ ἀντεγράφη τὸ ἐν Συντάγματι Ράλλη καὶ Ποτλῆ. Ε' 121 καὶ τὸ Νόμιμον τοῦ Ἀρμενοπούλου. Ἐν ἡμετέρῳ κώδικι, ὅπερ ἐπίσης λέγεται «Νόμιμον», ἐν φ. 238 σημειῖται: «Ἀπὸ χειρογράφου τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας ἔχοντος καὶ τὸ Νόμιμον τοῦ Ἀρμενοπούλου».

νων ἐσώθησαν τὰ ὀνόματα τοῦ Ὀρφέως, τοῦ Μουσαίου, τοῦ Θαμύρεως καὶ τοῦ Εὐμόλπου. Ζωηροτέρα ἢ παράδοσις αὕτη διεσώθη ἐν Ραιδεστῷ ὅπου ἰδρῦθη καὶ σχολὴ μουσικοδιδασκάλων.

Τοῦτο θὰ ἐκτιμήσῃ ἐπὶ πλέον τις, ὅταν ἔχη ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ περιαιομένη φιλομουσία τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν καθυστέρησεν ἀπιστεύτως εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Ἐχῶ ὑπ' ὄψιν 582 ἐναισήμεους διατριβὰς τῶν ἀπὸ τοῦ 1848 - 1935 ἀποφοίτων χαλκιδέων θεολόγων. Οὐδεμία περὶ τῆς ἐκκλησ. μουσικῆς, καὶ ὁμως ἐδιδάσκετο ἡ μουσικὴ ὑπὸ καλλίστων πρωτοφαλτῶν τοῦ πατριαρχείου. Κι' ὁμως οἱ κύριοι οὗτοι δὲν ἐξῆλθον πέραν τῶν τειχῶν τῆς πόλεως νὰ ἐξετάσωσιν καὶ αὐτὸς ὁ ἱστοριοδίφης καὶ τὰ πάντα ἀνακινῶν Γεδέων, ὅστις ἐδημοσίευσεν διατριβὴν : «Αἱ μετὰ τὴν ἄλωσιν σχολαὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς» οὔτε Ραιδεστὸν οὔτε Ραιδεστηνοὺς ἀναφέρει. Ἡ μουσικὴ εἶναι ἡ ἀρίστη τῶν καλῶν τεχνῶν ἀλλὰ καὶ ἡ πρώτη τῶν πνευματικῶν τερπνῶν ἀσχολιῶν. Ὁ Πλάτων μουσικὴν ἐκόλεσε τὴν παιδείαν διότι καὶ αὕτη εἶναι ἀρμονία τῶν μαθήσεων πρὸς ἠθικὴν τελειοποίησιν· καὶ αἱ νύμφαι τοῦ Ἀπόλλωνος, θεοῦ τῆς μουσικῆς δι' αὐτὸ ἐκλήθησαν Μοῦσαι, αἱ θεότητες τῶν κυριωτέρων ἐπιστημῶν. Ὁ Γέλων (τύραννος Γέλας ἐν Σικελίᾳ) ἀνὴρ ἄμουσος ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, (ὅπως καὶ ὁ ἀδελφός του Ἰέρων), ἐξέμαθε τὴν μουσικὴν καὶ ἐγένετο ἱκανὸς νὰ συζητῇ μετὰ τῶν πολυμαθῶν καὶ ἐπισήμων ἀνδρῶν τῆς πόλεως· διότι οἱ ἀρχαῖοι μέγρος ἀπαράιτητον τῆς ἐλευθέρως ἀγωγῆς ἐθεώρουν τὴν μουσικὴν. Τῆς μουσικῆς τόσον ἐπεμελοῦντο κατὰ τὸν Αἰλιανὸν οἱ ἀρχαῖοι Κρήτες, ὥστε «τοὺς παῖδας τοὺς ἐλευθέρους ἐκέλευον μαθάνειν τοὺς νόμους μετὰ τινος μελωδίας, ἵνα ἐκ τῆς μουσικῆς ψυχαγωγῶνται καὶ εὐκολώτερον αὐτοὺς τῆ μνήμῃ διαλαμβάνωσιν· δεύτερον δὲ μάθημα ἔταξαν τοὺς τῶν θεῶν ὕμνους μαθάνειν» (Ποικ. ἱστορ. Β', 39). Ὅλοι οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γένους ἦσαν ἐγκρατεῖς τῆς μουσικῆς καὶ ἔγραψαν περὶ αὐτῆς καὶ ἀναφέρω μόνον δύο τὸν Εὐγένιον Βούλγαρην καὶ Βερναρδάκην. Θὰ προσθέσω δὲ καὶ τὸν ὄργανωτὴν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως Χαρίσιον Παπαμάρκου, ὅστις ἐν βιβλίῳ ἐπιγραφομένῳ «περὶ τοῦ νῦν δὴ προσήκοντος ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι διδασκαλείου», Κέρκυρα, 1882, ἔγραψε τὸ θαυμασιὸν ἐγκώμιον τῆς μουσικῆς. Χαίρω δὲ διότι ἐν Μακεδονίᾳ, ἦν περιγηθῆν ἐσχάτως, ἡ ὠδικὴ ἔχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Χαρισίου, ὅστις ἦτο Μακεδὼν, ἐκ Βελβενδοῦ Κοζάνης, ἀγάλλεται ἐπὶ τούτῳ. Τὰ ἔργα τῶν μεγάλων τῆς ἀρχαιότητος ποιητῶν ἀπηθανάτισθησαν καὶ διότι ἡ ποίησις εἶχε συνδεθῆ μετὰ τῆς μουσικῆς καὶ δὴ τῆς ἱερᾶς μουσικῆς, ὅπως τὰ ὄρφικα ἐν Θράκῃ. Ἐχουσι τὴν αὐτὴν ἀρχὴν, εἶναι δηλ. σύγχρονοι καὶ ἐγεννήθησαν ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις· ἠνώθησαν εἰς τὰ ἄσματα καὶ ἐφ' ὅσον ἐπεκράτει ἡ ἔνωσις των ἢ μία ἐπηνῆργει θαυμασιῶς ἐπὶ τὴν ἄλλην καὶ πρὸ πάντων τὴν προτεριότητα εἶχεν ἡ μουσικὴ εἰς τὴν ἐπίδρασιν. Τὴν σχέσιν ταύτην καὶ ἀλληλουχίαν μετὰ τὸν καθηγητὴν Σεμιτέλον ἐσυνέχισαν νὰ ἐξακριβώσωσιν οἱ Ὀρθῆκες. Δηλαδή οἱ φιλόλογοι μουσουργοὶ ἠσυχολοῦντο εἰς θέμα ζωτικώτατον καὶ δὴ ἄλυτον μέχρι σήμερον τὴν σχέσιν τῆς ὑμνολογίας πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἐλληνικὰ μέτρα. Ὁ ἀριστος συγγραφεὺς τῆς ἀρχαίας ἑλληνογραμματολογίας Γουλιέλμος Christ ἀσχολούμε-

νος ειδικῶς εἰς τοῦτο εὔρεν ἐν Ἑλλάδι ἄριστον συνεργάτην τὸν ἐν Μαδύτῳ καθηγητὴν τῆς ἀρχ. ἑλλ. γλώσσης Ματθαῖον Παρναϊκάν, θιασώτην τῆς ἰδέας, ἣν διὰ σειρᾶς ἄρθρων ὑπεστήριξεν ἐν τῷ ἑλλ. φιλ. Συλλ. Κ/πόλεως (ἦν μὲν Ἑπειρώτης, ἀλλ' ἐδρασεν ἐν Θράκῃ) καὶ ἐξέδωκεν ὁμοῦ τὸ πολῦτιμον βιβλίον) «Anthologia graeca carminum christianorum Lipsiae 1871, 8ον, σ. CXII, 268».

Περαιτέρω τις τοὺς Ραιδεστηνοὺς ψάλτας δύναται νὰ συναντήσῃ συχνότατα εἰς τὸ περισπούδαστον βιβλίον τοῦ Γ. Παπαδοπούλου: «Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἄχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀκμάσαντες ἐπιφανέστεροι μελωδοί, ὕμνογράφοι, μουσικοὶ καὶ μουσικολόγοι». Ἀθῆναι, 1890, σ. 592. Ἄλλ' ὁ πρῶτος ἐκδούς τοιοῦτον κατάλογον εἶναι καὶ αὐτὸς Θράξ, ὁ Δυρραχίου μητροπολίτης Χρύσανθος ὁ Μαδυτινὸς εἰς τὸ πολῦτιμον «Μέγα θεωρητικὸν τῆς μουσικῆς». Τεργέστη 1832. Τὸ ἔργον ἐξετιμήθη καὶ ἀνετυπώθη καὶ ἐν Εὐρώπῃ. Τέως ἦν ἐν χρήσει ἡ «ψαλτικὴ τέχνη τοῦ Ἁγιοπολίτου»². Ἐπειτα ἔγραψαν ὁ Μαργαρίτης, ὁ Φιλόξενος κ.ά.

Ἡ γραμματικὴ ἐνταῦθα εὔρε διαπρεπεῖς θεράποντας καὶ συγγραφεῖς ἐκλεκτοὺς τὸ Μυριόφυτον, μικρὰ κωμόπολις, ἀνέδειξε δύο διδασκάλους τὸν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου, οἵτινες ἐξέδωκαν ἕκαστος ἰδίαν γραμματικὴν. Ἐκυκλοφόρησαν εὐρύτατα ὡς δηλοῦσιν αἱ πολλαπλαῖ ἐκδόσεις· εἶναι ὁ Ματθαῖος Γανοχωρίτης ἱερομόναχος (ἴσ. Ἁγιορείτης) καὶ ὁ Μυριοφυτινὸς Ἰωάννης Λεοντόπουλος, οἵτινες καταπλήσσουσι τὸν ἀναγνώστην διὰ τῶν προτασσομένων ἐπιγραμμάτων εἰς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν. Ἀμφότεροι ἐκτήσαντο τοσαύτην φήμην ὥστε, ἐκλήθησαν καὶ εἰς τὴν πατριαρχικὴν νὰ διδάξωσιν ἀκαδημίαν· ὁ δὲ μαθητὴς του Λεοντόπουλος καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τῆς «Κιβωτοῦ» τοῦ μεγάλου ἑλληνικοῦ λεξικοῦ. Οἱ ἐπιγραμματικοὶ Θράκες ἀναπολοῦσιν εἰς τὴν μνήμην τοὺς Μοσχοπολίτας συγγραφεῖς, οἵτινες κοσμοῦσι μεθ' ὑπερβολῆς διὰ τοιούτων ἀφιερωμάτων καὶ κρίσεων, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ δι' ἐπαινετικῶν ἐπιγραμμάτων τὰς ἐκδόσεις των.³ Ἡ περιλάλητος Μεγάλη τοῦ Γένους σχολὴ μέχρι τῶν χρόνων τῆς φοιτήσεως ἡμῶν (ἀρχομένου τοῦ παρόντος αἰῶνος) ἐπέβαλλεν εἰς τοὺς μαθητὰς μετὰ τῆς μετρικῆς καὶ ἀσκήσεις ἐπιγραμματικὰς. Νῦν ἡ κατάργησις τοῦ μαθήματος τούτου ἐκ τῶν Γυμνασίων εἶχεν ὡς ἀκολουθίαν τὸ τέλος τῆς τεχνολογίας,⁴ ἵνα μὴ εἴπω τῆς Γραμματικῆς. Θεόδωρος ὁ Κβαλλιώτης, μαθητὴς καὶ αὐτὸς τῶν Θρακῶν διδασκάλων ὁ

1. Μίαν σχετικὴν ἐργασίαν τούτου γνωρίζω: «Ὁ ρυθμὸς ἐν τοῖς ἄσμασι τῆς ἐκκλησίας», ἦν μετὰ τοῦ Γ. Παπαδοπούλου κατήρτισε (1903). Ἦν βαθὺς γνώστης τῆς τε εὐρωπαϊκῆς τῆς ἀραβοπερσικῆς μουσικῆς, Ψάλτης ἐν Κ/πόλει καὶ διδάσκαλος

2. Σακελλαρίδης τὸ βιβλίον ὅπου γράφει κατὰ τὸ σύστημά του, ὅπερ νῦν ἐγκατελείφθη, ὠνόμασε «Ἁγιοπολίτην» ἢ δὲ «Παρασημαντικὴν», βιβλίον τοῦ Κ. Ψάγου, ὠνομάζετο πρὶν «περὶ τῶν σημαδίων τῆς μουσικῆς τέχνης» νῦν σημαδόφωνα καὶ κοινότερον νότες. Πίνακα τῶν ἐν χειρογράφοις μουσικοδιδασκάλων βλ. εἰς τὸν Κατάλογον τῆς Λαύρας, σ. 441-461

3 Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου. «Ἡ Μοσχόπολις καὶ ἡ Νέα Ἀκαδημία αὐτῆς κλπ.» (ἀνατ. ἐκ τῆς «θεολογίας» τομ. ΙΒ' Ἀθῆναι, 1934, 8ον σ. 175).

4. Ὑπάρχει τμῆμα εἰς τὴν ἐθνικὴν βιβλιοθήκην «Τεχνολογία». ὅπερ εἶναι πάμπαν ἄσχετον πρὸς τὴν γραμματικὴν, περιλαμβάνει τὰ βιβλία τῶν τεχνῶν κ.λπ. Δένθελω νὰ θεωρηθῶ μάντις κακῶν, φοβοῦμαι—καὶ δὲν ἀπέχομεν πολὺ—ὅτι ὁ ὅρος «Γραμματικὴ» θὰ σημαίνει συλλογὴν γραμμάτων ἢ ἐγγράφων: Ποῦ νὰ καταταχθῇ τὸ «Τεχνολογικόν» τοῦ Βάμβα;

κλεινός σχολάρχης τῆς Μοσχοπόλεως, ὡς τὸ παρωνύμιον δηλοῖ, κατήγετο ἐκ Καβάλλας, ἴσως πρὶν ἀποδημήσειν πρὸς δυσμὰς ἐδίδαξεν εἰς Μυριόφυτον ἀρχομένου τοῦ ἸΗ' αἰῶνος καὶ ἀφῆκεν εἰς Μοσχόπολιν τὴν παράδοσιν τῆς ἐπιγραμματοποιίας. Ἐν Καλλιουπόλει Κωνσταντῖνος ὁ Χρυσοκέφαλος διδάσκων ἐξετύπωσεν ἐν Λειψία γραμματικὴν τῷ 1891 τὸν Α' τόμον μὲ τὸ θελκτικὸν ὄνομα: «Τερψίνους», ἡ νέα γραμματικὴ ἀπλοελληνικὴ εἰς χρῆσιν τῶν ὁμογενῶν νέων. «Τὰ νῦν πρῶτον τύποις ἀναλώμασι τοῦ ἰδίου ἐκδίδεται». Θὰ ἀποδείξω ὅτι τῆς αὐτῆς οἰκογενείας εἶναι καὶ ὁ Φιλαδελφείας Μακάρος Χρυσοκέφαλος, ἐκ τῶν καλῶν τῆς ἐκκλησίας ὁμιλητικῶν. Τοῦτου τοσοῦτον ἔθαιμάσθησαν καὶ τὰ ἄλλα πατρολογικὰ ἔργα καὶ ἰδίᾳ τὸ Γνωμολόγιον, ὥστε ἔλεγοντο χρυσᾶ κεφάλαια, ὅπως τοῦ Πυθαγόρου τὰ «Χρυσᾶ ἔπη», ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἐπώνυμον ἔσχε.¹ Τοῦ εἶδους τῆς γραμματικῆς τοῦ Χρυσοκέφαλου εἶναι καὶ ἡ «Γραμματικὴ» τὸ «Τεχνολογικόν» καὶ τὸ «Συντακτικόν» τοῦ Νεοφύτου Βάμβα (1821 - 1822, 1828), ὅστις παρά τοὺς ἀρχαίους τύπους ἀναγράφει καὶ τοὺς τῆς νέας ἑλληνικῆς, ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τοῦ Κοραῆ. Ἡ ἀπόκλισις αὕτη πρὸς τὴν δημῶδη καὶ καθημαξευμένην γλῶσσαν ἐν Καλλιπόλει ἔχει παλαιὰν τὴν παράδοσιν ἀπὸ τῆς μεταφράσεως τῆς Κ. Διαθήκης, ἣν πρῶτος ἐπεχείρησε καὶ χάρις εἰς τὰς παρορμήσεις Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως καὶ τῆ συνδρομῆς τῶν Λουθηροκαλβίνων ἔφερεν εἰς πέρας Μάξιμος ὁ Καλλιπολίτης, ἀλλ' ἡ ἐπίσημος ἐκκλησία ἀπεδοκίμασε τὴν ἀπόπειραν καὶ ἐξεμυκτῆρισε τὴν μετάφρασιν θεωρήσασα διαστροφὴν καὶ βεβήλωσιν τοῦ ἱεροῦ κειμένου. Ἡ μετάφρασις αὕτη ἀπὸ τοῦ Μαξίμου Καλλιπολίτου ὠνομάσθη «Μαξιμίνα», ἀλλὰ νῦν εἶναι δυσσεύρετος.² Ἄλλ' εἶναι ἀνεκτὴ καὶ προσδόκιμος καὶ ἐχρησιμοποίησεν αὐτὴν μεταρρυθμισθεῖσαν μικρὸν ὑπὸ τοῦ Ν. Βάμβα ἢ λονδίνεος «Βιβλικὴ ἔταιρεία». (βλ. Μάξιμος Καλλιπολίτης).

1 Κρουμβάχερ, «Ἱστορία τῆς Βυζ. λογ. μεταφ. Σωτηρ. Β, σ. 391» ἠκμασε τὸ τέλος τοῦ ἸΔ' αἰῶνος οἱ πανηγυρικοὶ λόγοι του ἐξοδόθησαν τῷ 1793 ἐν Κοσμοπόλει.

2. βλ. Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου, «Γρηγόριος ὁ Ἀργυροκαστρίτης ὁ μεταφραστής τῆς Κ. Διαθήκης. εἰς τὸ ἀλβανικὸν κλπ», Ἀθήναι 1935, σ. 27: «Ἡ τῆ ἀλβανικῆ συνεκδιδομένη Μαξιμίνα μετάφρασις ...» Τοῦτο πρὸς εἶδησιν ὅτι αὕτη εἰς τὸ βιβλίον τοῦ ἐπισκόπου Ἀργυροκάστρου (καὶ τῷ 1828 μῆτρ. Ἀθηνῶν) διεσώθη.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ, ΛΟΓΙΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ

ΑΒΕΡΚΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΛΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ 1881 - 1891

Οὗτος κατήγετο ἐκ τῆς νήσου Θάσου. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν θεολογικὴν σχολὴν τῆς Χάλκης καὶ ἀπεφοίτησε τῷ 1868 ὡς ἱερομόναχος γράψας ἐναίσιμον διατριβὴν με θέμα, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ῥήσεις ἀποδεικτικαὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ἀγίας Τριάδος, καὶ εἶναι σημεῖωδες, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ἤρξαντο οἱ τελειόφοιτοι νὰ ὑποβάλλωσιν ἐναίσιμον διατριβὴν, ἀντὶ τῶν τέως «Σχολαστικῶν γυμνασμάτων» λεγομένων.¹ Ἀνῆλθεν ὡς ἐπίσκοπος πρῶτον εἰς τὸν τῆς Λεύκης ὡς τιτουλάριος καὶ τελευταῖον εἰς τὸν Μογλενῶν (νῦν Φλωρίνης). Ἐντεῦθεν παρητήσατο λόγῳ νόσου καὶ ἐπανῆλθεν ἐν Καλλιπόλει ἰδιωτεύων.

Τὸ ἀγλαΐσμα τῶν Ἑλλήνων Καλλιπολιτῶν ἦτο ὁ ἐπισκοπικὸς αὐτῶν θρόνος. Ὁ ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως εἶναι πρωτοβάθμιος τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας· διὸ καὶ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου Ε' (1709 - 1711) ἤξιώθη ὁ ἐπίσκοπος αὐτῆς νὰ φέρῃ ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἀρχιερατικὸν σάκκον. Περί τὸ τέλος τοῦ μεσαιῶνος ἠνώθη αὐτῇ καὶ ἡ Μάδυτος, καὶ ἔκτοτε ὁ τίτλος «Καλλιουπόλεως τῆς Μαδύτου».

Ὁ Ἀβέρκιος ἀγαπήσας ἰδιαζόντως τὴν Καλλιπόλιν ἐφρόντισε μεγάλως περὶ τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων. Ἐπὶ τῆς δεκαετοῦς διαμονῆς του καὶ μέχρι τῆς ζωῆς, διότι παρέδωκε πρὸς Κύριον τὸ πνεῦμα, εἰργάσθη ἀνευδότης καὶ ἴδρυσεν σχολεῖα εἰς ὅλα τῆς ἐπαρχίας τὰ χωρία. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἀνηγέρθη καὶ ἐν τῇ πόλει τὸ κάτω τμήμα τοῦ ἀρρεναγωγείου αὐτῆς. Ἐκτίσατο τὴν εὐνοϊαν πρὸς τοῦτο τοῦ μουτεσαριφῆ ἦτοι ἐπάρχου Νουρῆ πασᾶ, ἀνδρὸς φιλομούσου καὶ φιλοπροόδου καὶ κατώρθωσε τὸ σχολαρχεῖον νὰ ἀναδείξῃ ἡμιγυμνάσιον.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅμως, ὅτι τὰς ἐρυμνάς τῆς τοιαύτης προόδου ἐν τῇ περικαλλεῖ ταύτῃ ἐπαρχίᾳ ἔθετο ὁ ἐπὶ 50 σχεδὸν ἀρχιερατεύσας ἀνδρὶς Γρηγ. Πούμπουρας. Οὗτος διάκονος ἔτι ὢν ὑπῆρξε ἐμπιστον μέλος τῆς «Φιλικῆς Ἐταιρείας» διὸ καὶ μέχρι λιπαροῦ γήρατος ἐργαζόμενος μετὰ βίας ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῆ· ἀπελθὼν ἀπέθανεν ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι ἀφείξ ἄξιον δια-

1 Ἀποστόλου Δ. Μέξη καθηγητοῦ (νῦν Παναγιωτίδης ἐξ Ἀργυροκάστρου). «Ἐν Χάλκῃ ἱερὰ θεολογικὴ Σχολή, Ἱστορικὰ σημεῖωματα (1844-1933). Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1933 (=Μέξης, σ. 206). Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο συχνὰ θὰ παραπέμπωμεν διὰ τοὺς τελειοδιδάκτους ἀνελθόντας ἢ μὴ εἰς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα παρενείροντες καὶ τὸν τίτλον τῆς διατριβῆς.

δοχον. Ὁ καλὸς οὗτος ἀρχιερεὺς εἶχε τὸ εὐτύχημα νὰ ἔχη δύο ἀσκληπιάδας ἀνεψιούς Ἰω. Πούμπουραν καὶ Γ. Μεγαρέα—καὶ τὴν εἶδησιν ταύτην ὀφείλομεν εἰς τὸν παπᾶ Λουίζον.—Οὗτοι μετὰ τοῦ ἐπαγγέλματός των ἐξήσκουν καὶ τὸ τῶν σχολειακῶν ἐφόρων. Ἦν δὲ ὁ πρῶτος καὶ καθωπλισμένος ὡς πρόξενος τῆς Ρωσίας ἔναντι τῶν τουρκ. ἀρχῶν πρὸς προστασίαν τῶν καταδιωκομένων χριστιανῶν, οἵτινες εὕρισκον ἄσυλον εἰς τὸν οἶκον του (αὐτ. σ. 13). Εἶποντο ὡς ἀπὸ ρυτῆρος εἰς τοῦτο τῷ παραδείγματι τοῦ πατρὸς των Δημητρίου, ὅστις τρόφιμος τῆς τέχνης τοῦ Ἱπποκράτους ἐν Ἀθήναις ἀφιέρωσε, ὅλον τὸν βίον του ἐν Καλλιπόλει.

ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

Ἦγούμενος μονῆς τοῦ Ἐσφιγμένου Καλλιπολίτης. Περί τὰ μέσα τοῦ 10^{ου} αἰῶνος. Συμυρ. 150, «Τὸ ἁγ. Ὄρος» σπουδαῖος ὁ ἡγούμενος οὗτος, διότι ἀναδιωργάνωσε τὴν μονὴν (βλ. «Προμηθέα» τοῦ Ζωσιμά Ἐσφιγμενίτου, σ. 273-6).

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Μουσικοδιδάσκαλος γενν. εἰς Αἴνον καὶ ἀνατραφεὶς ἐν Κίω· ὡς ἑλληνοδιδάσκαλος ἐδίδαξεν ἐν Κρανιδίῳ καὶ Ἀργεὶ 1835 - 55 ἐξέδωκε τὸ «Θεωρητικὸν τῆς μουσικῆς» ἐν Ἀθήναις 1855, 8ον σ. 145 καὶ ἀπέθανεν ἐν Ἀργεὶ τῷ 1875. Ὁ ἐκ Θράκης μουσικὸς Παν. Ἀγαθοκλῆς καὶ τὸ θεωρητικὸν τοῦ 1855 (ἐν σχετικῇ παραβολῇ πρὸς τὸ θεωρητικὸν τοῦ Χρυσάνθου κτλ. ἐν Ἐπιτυμβίῳ Χρ. Τσοῦντα Ἀθήναι 1941, σ. 600 - 651), εἰς ὃ διίσχυρίζεται ὅτι ἡ Βυζαντ. μουσικὴ οὔτε πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἔχει σχέσιν οὔτε πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν. Κατὰ τὸν Παπαδόπουλον σ. 444 ἐν Ἀργεὶ ὡς ἱεροψάλτης διατρίβων ἐξέδοτο τὸ θεωρητικὸν πρὸς συμπλήρωσιν καὶ διασάφησιν τοῦ βιβλίου τοῦ Χρυσάνθου. (βλ. Ζωσ. Ἐσφιγμενίτου «Προμηθέα» σ. 273 - 6).

ΑΓΑΠΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΙΖΥΗΣ

Ἐξελέγη τὸν Ἰούλιον τέλους 1752. Ἐμεινε ἀρχιερατεύων μέχρι Φεβρ. 1762, ὅτε προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Χίου (Λακίδης, σ. 59).

ΑΓΑΘΩΝ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΙΝΟΣ

Ἐκ Περιστάσεως βλ. Κατάλ. Λάμπρου Β' 422. Κατάλ. Λαύρας σ. 392, γραφεὺς πολλῶν τῆς μονῆς Παντοκράτορος κωδίκων. Ὑπῆρξε ἐντριβῆς τοῦ ἐκκλησ. τυπικοῦ, διὸ ἐξετιμᾶτο ὑπὸ Ἰωακκείμ Γ' καὶ ἐζητεῖτο ἡ γνώμη του. Ἐλαβε καὶ τὸ ὀφίκιον τοῦ μεγ. ἐκκλησιάρχου. Ἀπέθανε τῷ 1887. Ἐγραψεν ἀκολουθίας καὶ τὸν βίον τοῦ ἁγ. Ἀγάθωνος.

ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ ΔΗΜ. ΥΙΟΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Διδάσκαλος τῆς ἑλλ. σχολῆς ἐν Κεσσάνη Θράκης καὶ ἀντιγραφεὺς τοῦ ἐξομολογηταρίου τοῦ πατρ. Κων/πόλεως Καλλινίκου Δ' τῷ 1819 ὅπερ ἐτυπώθη ἐν τῷ πατρ. τυπογρ. τῷ 1838.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Γ' ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἀπὸ ἡγούμενου τῆς ἐκκλησίας τοῦ Νεοχωρίου, παλαιὸς ἀγιοταφίτης Ραιδεστηνὸς ἀναμορφωτῆς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Βιογραφίαν ἔγραψεν ὁ Κύριλλος Ἀθανασιάδης ἐν Σωτήρι ΙΖ', 1897, σ. 65 ἐ. προ-

χειρώς βλ. (Χ. Παπ.) ἔκκλ. Ἱεροσ. 103. Ὁ Ἀθανάσιος διόκησε θεαρέστως τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀντεπεξῆλθε κατὰ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν Λατίνων καὶ Ἀρμενίων. Μετὰ τὰς ἐν τῇ πατρίδι σπουδὰς ἀπῆλθεν εἰς Βυζάντιον, ὅπου ἐξηκολούθησε τὴν ἐκπαίδευσίν του, προσκολληθεὶς εἰς τὸν ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου ἱεροσολυμητικὸν οἶκον (Μετόχιον μετὰ τυπογραφείου). Κληθεὶς εἶτα ὑπὸ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ πατριάρχου Πολυκάρπου ἀπῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ὡς μοναχὸς τῆς ἀδελφότητος τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐστάλη εἰς διαφόρους ἐξαρχίας ἀνὰ τὴν Ἰβηρίαν ὅπου ὑπῆρχον πλεῖστα μετόχια τῶν πατριαρχείων. Τότε ἡ κατάσταση τοῦ θρόνου ἦτο ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως οἰκτρά, τὸ χρέος ἀνῆρχετο εἰς 9.000.000 φράγκων, οἱ δὲ δανεισταὶ ἐπίεζον τὸν Πατριάρχην, προσκυνηταί, λόγῳ τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου, ἐσπάνιζον ἢ ἀν προσήρχοντο πολλακίς ἠχημαλῶντιζοντο ὑπὸ διαφόρων κακοποιῶν στοιχείων καὶ ἀπηλλάττοντο διὰ λύτρων ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ πατριαρχείου πληρωνομένων. Καθολικοὶ δὲ καὶ διαμαρτυρούμενοι καὶ Ἀρμένιοι παρεῖχον πράγματα τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων, ἦτις ἠναγκάζετο νὰ πωλῇ διάφορα κτήματα καὶ νὰ ἐνεχειριάξη πολύτιμα σκεύη τοῦ θρόνου καὶ εἰς ἐπίμετρον νὰ ἐξαποστείλῃ ἐγκύκλιον πρὸς τε τοὺς μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ τὰς Ἑλληνικὰς κοινότητας τῆς Ἑσπερίας καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς, ἐκζητοῦσα βοήθειαν.¹

Ἀποθανόντος τῷ 1827 τοῦ Πολυκάρπου ἐξελέγη ἐν Νεοχωρίῳ ἕνθα ὑπῆρχεν ἀγιοταφικὸν μετόχιον ὁ Ἀθανάσιος, ὅστις, ἐν μέσῳ τῆς δυσπραγίας ταύτης ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν Ἱεροσολύμων ἐπιτυχῶς, κατορθώσας διὰ τῶν συνδρομῶν τῶν Χριστιανῶν, τοῦ Σουλτάν Μαχμούτ Β', προσενεγκόντος ἡμισυ ἑκατομμύριον φράγκων καὶ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σερβίας Μιλὸς Ὀβρένοβιτς ἐπίσης 500.000 καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κωνσταντίνου Α', δι' ὧν κατώρθωσε νὰ ἐξοφλήσῃ ὅλον τὸ χρέος τῶν πατριαρχείων, ὅπερ ἐπεβάρυνε τὸν θρόνον ἀπὸ τοῦ 1808, ὅτε ἐκάη καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἀνιδρύθη διὰ πολλῶν δαπανῶν. Ὁ Ἀθανάσιος, μεθ' ὅλον τὸν ἐκραγόντα πόλεμον μεταξὺ Σουλτάν Μαχμούτ Β' καὶ τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰβραήμ, φθάσαντος μέχρι Ἀγκύρας τῷ 1841 ὅτε τὰ πάντα κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ἐπέτυχεν νὰ τηρήσῃ τὸν θρόνον, ὃν ἐπὶ 17 ὅλα ἔτη ἴθυεν ἀλώβητον, ἀποθανὼν τῷ 1844 Δεκεμβρίου 16. Ἐπ' αὐτοῦ ἰδρῦθησαν καὶ ἐπεσκευάσθησαν ἐκκλησῖαι καὶ συνεστήθησαν ἑπτὰ σχολεῖα ἐν Ἱερουσαλὴμ, Βηθλεέμ, Ἰόππῃ, Ναζαρέτ καὶ Πτολεμαῖδι. Αἱ ἐνέργειαι ὅμως τῶν καθολικῶν ἐξηκολούθησαν προστατευομένων ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ ἐντεῦθεν ἐξερράγη ὁ λεγόμενος Κριμαϊκὸς πόλεμος χάριν τῶν ἁγίων τόπων προστατευομένων ὑπὸ τῆς Ρωσίας ὡς ὀρθοδόξου δυνάμεως (1854 - 6), ὅτε ἡ συνθήκη τῶν Παρισίων ἔθηκε τέρμα.

Περὶ Ἀθανασίου ἰδὲ Γρηγορίου Παλαμᾶ Ἱεροσολυμιάδα (Ἱεροσόλυμα γωσ' β' σ. χνα'-χοη'—Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων κατὰ τοὺς τέσσαρας τελευταίους αἰῶνας Ἀθ. 1900 σ. 232 - 236 τοῦ αὐτοῦ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων σ. 675 - 6—Δωροθέου ἀγιοταφίτου, λόγος εἰς τὴν κηδεῖαν Ἀθανασίου, ἐν Σμύρῃ 1845—Μ.Ι. Γεδεών Μνημεῖα Πατριαρχικῆς Ἱστορίας, Ἀθ. 1922 σ. 23 καὶ 56-60—Νέος Ἑλληνομνημῶν Σ.Π. Λάμπρου τόμ. Ζ' σ. 267, ΙΔ' σ. 393 καὶ ΙΖ' σ. 244).

1. Περὶ αὐτοῦ μονογραφίαν ἔγραφεν ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος κληρικὸς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος Διονύσιος Κλεόπας ὁ Βυζάντιος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τὰς ἐρμηνείας τῶν ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ τοῦ Ἀνθίμου, Ἱεροσόλυμα 1855. Πρβλ. Γρηγορίου Παλαμᾶ Ἱεροσολυμιάδα σ. φκη', Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, Ἱεροσόλ. σ. 776-7.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Εκ Θράκης ἢ μᾶλλον Θάσιος. Ἀπεφοίτησε τῷ 1885 τῆς Χάλκης γράφας «ψευδεῖς αἱ κατὰ τοῦ Φωτίου κατηγορίαι τῶν Παπικῶν». Προηγούμενος τῆς μονῆς Βατοπεδίου καὶ σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΑΤΛΙΚΑΡΗΣ

Ραιδεστηνὸς μητροπ. Ἀθηνῶν. Ὑπῆρξεν ἀρχιδιάκονος Μεθοδίου Ἡρακλείας καὶ μέγας πρωτοσύγκελλος τῶν πατριαρχῶν Γαβριὴλ καὶ Προκοπίου. Ἀρτίως μορφωθεὶς, γλωσσομαθὴς καὶ μουσικός, ἦν τὸ πλεόν σεμνοπρεπτής. Καθαιρεθέντος τῷ 1783 Ἰούλιον τοῦ Βενεδίκτου ἐξελέγη μητροπολίτης Ἀθηνῶν, ἀλλ' ὁ Χασεκῆς ὑποστηρίζων τὸν καθηρημένον ἔφερεν αὐτὸν καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ θρόνου χάριν τῶν Ἀθηναίων, ὁ δὲ Ἀθανάσιος ἐξωρίζετο εἰς τὸν Ἀθω. Θανόντος τοῦ Χασεκῆ ὁ Βενέδικτος μετετέθη εἰς Βιδύνην τῷ 1796 καὶ ἀποκατεστάθη ὁ Ἀθανάσιος εἰς Ἀθήνας μέχρι τέλους 1799 (βλ. Ἐπετ. Ἐταιρ. βυζ. σπουδ. Θ' σ. 270 - 271). Οὗτος συνέταξε καὶ τὴν ἀκολουθίαν Ἰγνατίου καὶ ἐν ἀγίοις ἀρχιεπισκόπου Μηθύμνης, ἣτις ἐτυπώθη ἐν Κων/πόλει τῷ 1805. Εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 77 κώδικα τῆς Μαυροκορδ. βιβλιοθήκης (Κων/πολις 1885, σ. 70) ὑπάρχει καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἐν ἀρχαϊκῇ γλώσσῃ συγγραφεὶς ἐπίτομος βίος (σ. 70-72 βλ. πληρέστερον ἐν Τατλικάρης Ἀθαν. κάτωθι).

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΛΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Ἐχειροτονήθη αἰτήσει τοῦ μητροπ. Ἡρακλείας Βαρθολομαίου τῆ 20 Νοεμβρ. 1676.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΡΑΙΔΕΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΙΟΥ

Καθαιρεῖται τὸν Νοέμβριον τοῦ 1671 (Ἱεροσολ. βιβλιοθήκη τόμ. Α', σ. 348 κώδ. 276). Περὶ τοῦ Ἀθανασίου εὐρίσκομεν κτλ. σ. 602 - 603, πῶς ἐγένετο πραξικοπηματικῶς πατριάρχης 1679 Αὐγ. 2· ἦλθε μὲ καβάδι ὁ Κακοαθανάσιος ἀπὸ Ραιδεστοῦ εἰς τὸ πατριαρχεῖον ὄντος κρυμμένου τοῦ κύρ Διονυσίου ἀπὸ Ἰουλίου 29 (Καρυφύλης ἐν Φιλ. Συλλ. ΙΑ', 27) ἔμεινε εἰς τὸν θρόνον μέχρι τῆς 10 Αὐγ. διότι οὐδεὶς τῶν ἀρχιερέων ἀνεγνώρισεν αὐτὸν καὶ ἐξωρίσθη βλ. τὰ ἐναντίον αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ραιδεστηνῶν (Πατρ. πιν. 602) βλ. τὸ κείμενον τοῦ Καρυφύλλου σ. 29 φιλ. Σ... «μὴ δεχθεὶς δὲ παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ μὴ μεταθεθεὶς ἐντεῦθεν, ὡς εἴθισται, διὰ τὴν ἀχρεϊότητά του ἔμεινε ἀργὸς πάσης ἱεροπραξίας».

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ἢ ΑΝΘΙΜΟΣ ΒΙΖΥΗΣ

1753 Ἀπρ. εἰς σιγίλλιον Κυρίλλου Ε' διὰ τὴν εἰς τὸ Πιπέρι Ζωοδόχον πηγὴν (Πεπάρηθος) (βλ. Ν. Ἑλλην. Λάμπρου ΙΒ', σ. 357).

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΥΛΗΒΡΙΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ 1638

Le Quien «Oriens christianus» Z, 1937 ἔ.

ΑΙΛΙΟΣ ΠΟΥΠΛΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ

Ἀπὸ τῆς Δεβέλτης κολωνίας τῆς Θράκης ἐπίσκοπος, «Ζῆ ὁ Θεὸς ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι Σώτας ὁ μακάριος ὁ ἐν Ἀγγιάλῳ ἠθέλησεν τὸν δαίμονα τῆς Πρισκίλλης ἐκβαλεῖν καὶ οἱ ὑποκριτὰς οὐκ ἀφῆκαν»

(ἀπάντησις πρὸς Σερπίωνα Ἀντιοχείας) καὶ ὁ Κάλλιστος ἐπιφέρει· «Καὶ ἄλλων πλείονων τὸν ἀριθμὸν ἐπισκόπων συμψήφων τούτοις ἐν τοῖς δηλωθεῖσι γράμμασιν αὐτόγραφον φέρονται σημειώσεις. Τὰ μὲν οὖν κατὰ Μοντανὸν καὶ τῆς κατὰ Φρύγας αἰρέσεως ἐν τούτοις» Ἐκκλ. ἱστορ. IV, κεφ. κξ', Migne 145, στ. 1044-5. τινὰ φέρεται παρὰ Παπαδ. Ἰστ. ἐκκλησ. Ἀντιοχείας σ. 70 βλ. Κολλουριδιανοὶ αἰρετικοί.

Α·Ι·ΝΑΛΙΔΗΣ ΔΩΡΟΔΕΟΣ

Ἰερατεῦον (=πρωτοσύγκελλος) τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν ὁ ἐκ Πανίδου Ραιδεστοῦ. (Ἀρχ. Θρακ. λαογρ. 21, σ. 170).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Διδάσκαλος ἐν Χώρα, τῷ 1803 ἐν Κων/πόλει ἴσως ἀδελφὸς τοῦ Λεοντοπούλου τῷ 1833. Αὐτὸς μετὰ τοῦ Α. Πηλιάδου κατὰ τὸν Γεδεὼν ἀναφέρονται εὐφήμως ἐν σιγιλίῳ τοῦ 1833 καὶ ἐπαινοῦνται ἐπὶ χρηστοθεΐα καὶ παιδείᾳ, ἦν ἐφ' ἱκανοὺς ποτε χρόνους ἦσαν ἀρδεύοντες ἐπιμελῶς. Τὴν 24 Δεκ. 1827 ὁ ἐπίσκοπος Ἰγνάτιος γράφει εἰς Ἀλέξανδρον ἐν Μυριοφύτῳ διδάσκοντα ἴσως εἶναι ὁ Ἀλέξ. Πηλιάδης κτλ. Γεδ. Μνεΐα Γαν. 154—155.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ

Μητροπολίτης Πρεσπῶν καὶ Μελενίκου 1873—1894 λαμπρῶς ἐργασθεὶς (Ἄποσημ. Χρονογρ. Γεδεὼν σ. 132) Σηλυβριανὸς βλ. Τριανταφυλλίδης πληρέστερον.

ΑΜΗΡΟΥΤΖΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ὁ Σκεντέρμπεης υἱὸς τοῦ Γεωργίου. Ἀπαθανῶν ὁ Συμεὼν δὲν ἀφῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸν «ἀπειρον βίον» του «ἐλθώνγαρ ὁ κύρ Νήφων τὸν τοῦ Ἀμ. υἱὸν τὸν Σκ. ἦν γὰρ χασνατάρμπασις καὶ Τραπεζούντιος καὶ γείτων τῆς Παμμακαρίστου καὶ εἰδῶς ὡς οὐκ ἔχει κληρονόμον ὁ ἀποθανὼν ἐποίησε τὸν ἅπαντα βίον οὐ μόνον τὸν ἐκείνου ἀλλὰ καὶ τὸν τῆς ἐκκλησίας αὐθεντικόν, λέγοντος αὐτοῦ τὰ πατριαρχικά ἅπαντα γενήσονται αὐθεντικά ἔλαβον γὰρ εὐαγγέλια κεκοσμημένα, ἱερὰ καλύμματα διάφορα, δεκανίκια ἐξ ἀργυροῦ καὶ τί χρῆ λέγειν; ἔλαβον γὰρ εἰς ποσὸν χιλιάδων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα καὶ ὁ Νήφων ἐξώσθη καὶ μετέβη εἰς Κοσυνίτζαν». Χρον. σύνοψις Σάθα Μεσ. βιβλ. Ζ' 595-596 (βλ. ἀνωτέρω. Περὶ τούτου καὶ τοῦ Γεωργίου πατρός του ἔπειτα ἔγραψεν ὁ καθηγητὴς κ. Τωμαδάκης, ἐγὼ δὲ ἔγραψα ταῦτα ἐπὶ κατοχῆς).

ΑΜΙΡΟΥΤΖΗΣ Γ' «Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ»

«Πρὸς βασιλέα Ἰω. τὸν Παλαιολόγον» ὑπὸ Ν. Τωμοδάκη, ἐπετ. βυζ. σπουδ. KB, 1952, σ. 114—134.

ΑΜΟΙΡΟΥΤΖΗΣ

βλ. ἐν Legr. Bibl. hell. XVI siecle III, σ. 201.

Georgij Ameuzae magni Trapezuntis Logothetae. Dialogus de fide in Christum habitus cum rege Turcarum titulus dialogi Philophus vel de fide.

Parisinus latin 3395 F. 83 ἄφθονα προλεγόμενα καὶ ἐπιλεγόμενα σ. 193 — 201 — 205.

Ἀμηρούτζης Γ. βλ. Κομνηνῶν οἰκογένεια
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΣΗΛΥΒΡΙΑΝΟΣ

Οὗτος τῷ 1833 ἦν φοιτητὴς τοῦ Ν. Λογάδου ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. σχολῆ, ὅστις εἰς τὸ «Παράλληλον φιλοσοφίας καὶ χριστιανισμοῦ» καταχωρίζει ἐξάστιχον ἐπίγραμμα τοῦ μαθητοῦ του (Μαν. Γεδεῶν «Χρον. πατρ. ἀκαδημίας σ. Ε΄)

ΑΝΕΣΤΗΣ ΑΝΑΝΕΣ

Ἀνδριανουπολίτης μαθητὴς τοῦ Θ. Φωκαέως καὶ τοῦ Χανέντε Γεωργάκη καὶ ἀπὸ νεωκόρου ἀπέβη διδάσκαλος καὶ μελωδὸς ἄριστος † 1858 Παπαδ. Συμ. 345.

ΑΝΘΙΜΟΣ ΑΓΑΘΟΠΟΛΕΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Αὕτη τῷ 1760 ἀποσπαθεῖσα τῆς Ἀνδριανουπόλεως προήχθη εἰς ἀρχιεπισκοπὴν, ἐν ἣ ὁ πατρ. Κων/πόλεως Ἀνθιμος Ε΄ ἀρχιεράτευσεν ἀπὸ Νοεμ. τοῦ 1815-1821 τῷ δὲ 1829 ἠνώθη μετὰ τῆς ἐπαρχίας Σαζουπόλεως (sic) διὸ καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἀμφοτέρων καλεῖται μητρ. Σαζουαγαθοπόλεως (Σ. Λακίδης Ἱστορ. τῆς ἐπαρχ. Βιζύης καὶ Μηδείας, σ. 54).

ΑΝΘΙΜΟΣ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΑΝΟΧΩΡΙΤΗΣ

Ἐφημέριος ἐν τῷ ναῷ Ἀγ. Τριάδος ἐν Βιέννῃ τῷ 1844, ὅτε εἰσήχθη ἡ ἀρμονία (γρ. τραφωνία) κατὰ τὸ σύστημα Radenhartinger — Χαβιαρά. — Οὗτος ἐτύπωσεν «Ὑμνος τῆς Ὁρθοδόξου ἀνατ. ἐκκλησίας κ.τ.λ.» (Εὐαγγ. Παιδ. Τουρκ. Β΄ σ. 428)

ΑΝΘΙΜΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΜΑΣΕΙΑΣ ΜΑΔΥΤΗΝΟΣ

Ὁ μητροπολίτης Ἀμασείας Ἀνθιμος κατ' αὐτὰς εἶναι ὁ μόνος κληρικὸς, ὅστις διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πινάκων δίδει τιμὴν τῷ Ἑλληνισμῷ παρεχόμενος ἔργον, ὅπερ οὐδεὶς τῶν λογίων ἀνέλαβεν, ἵνα εἰς πέρας φέρῃ.¹

Ὁ ἱεράρχης οὗτος ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1825 ὑπὸ Δημητρίου (sic) Ἀλεξίου Ἀλεξούδη καὶ Παναγιωτίσσης Χ. Ἀλεξίου ὁ παῖς Δημήτριος τὸ λαϊκὸν ὄνομα τότε αὐτὸ φέρων, ἐδιδάχθη μαθήματα σχολαρχείου ἐν τῇ πατρῷα παρὰ τῷ διδασκάλῳ Χαραλόμπει Χατζη-Γιαννᾶκῳ καὶ εἶτα μετέβη εἰς Ραιδεστόν² ἔνθα ἤκουσε τὰ μαθήματα τῆς σχολῆς ἐκείνης, κατόπιν δὲ εἰς τὴν ἐν Ξηροκρήνην περιώνυμον. Κατ' ἀρχὰς τοῦ πραγματικοῦ σταδίου προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐφορικοῦ γραφείου τοῦ μητροπολίτου Κυζίκου Μελετίου, ἀκολουθήσας αὐτὸν καὶ ἐν τοῖς πατριαρχείοις, μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀποβίωσιν τοῦ ὁποῦ προσηλήφθη ὑπὸ τὴν αὐτὴν ιδιότητα εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Ἐφέσου Ἀνθίμου

1. Βλ. Χρυσ. Παπαδοπούλου «Μάδυτος ἡ πόλις τῆς Χερσονήσου Ἀθῆναι 1890».

2. Φονευθέντος τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1840 15ετῆς ὢν προσελήφθη ὑπὸ τοῦ συμπολίτου Κλαυδιουπόλεως Παντελεήμονος ἐν Ραιδεστῷ, ἔνθα διέμεινε μέχρι τοῦ 1844 ὡς μαθητευόμενος. Μετέβη εἰς Κ/πολιν καὶ εἶτα εἰς τὸν Ἄθω προσκολλώμενος εἰς ἀρχιερεῖς ἕως οὗ τῷ 1847 χειροτονεῖται διάκονος παρὰ τοῦ μητρ. Κυζίκου (βλ. Εὐστρ. Δράκου «Θρακικά» Ἀθῆναι, 1892, σ. 124-132) καὶ Παπαδ. «Ἡ σύγχρονος ἱεραρχία» 1985, σ. 640-645

τοῦ ἀπὸ Μαρωνείας, ὅπερ διηύθυνε μέχρι τοῦ 1853. Τὸ ἐπόμενον ἔτος προσελάβετο αὐτὸν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθιμος ὁ Κουταλιανὸς καὶ κατέστησε δευτερεύοντα ἐπὶ τῶν διακόνων τοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου· ἐχειροτονήθη δὲ διάκονος ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῶ τοῦ Φαναρίου τῇ ἑορτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γενήσεως 1847 λειτουργοῦντος τοῦ ρηθέντος πατριάρχου μετὰ τῆς ἱεῖρας συνόδου.

Τὸ πατριαρχεῖον μετ' οὗ πολὺ ἐνέκρινεν, ἵνα προβιβάσῃ τὸν δευτερεύοντα τοῦτον εἰς μητροπολίτην Βελεγράδων κατὰ τὴν εἰκοστὴν ἐβδόμην Φεβρουαρίου 1855, συγχρόνως δὲ νὰ καλέσῃ αὐτὸν «ὕπερτιμον καὶ ἕξαρχον πάσης Ἀλβανίας» ὡς καὶ τοὺς διαδόχους δι' ἐπισήμου γράμματος. Ἡ ἐκκλησία ἐθεώρησε ἄξιον, ἵνα ἀποστείλῃ αὐτὸν ἕξαρχον εἰς Ἀχρίδα (1866) καὶ εἰς Πελαγονεῖαν (1867) ἔνθα εὐσχήμως ἐξεπλήρωσε τὰ δέοντα· καὶ συνοδικὸς διετέλεσε τῷ 1866, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐτέθησαν εἰς ἐφαρμογὴν οἱ ἔθνικοι κανονισμοὶ καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ιδιότητα εἰς ἄλλας περιστάσεις (1872), ὡς πρόεδρος διαφόρων ἐπιτροπῶν καὶ ταμίας τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τῷ 1875 καὶ ὡς ἐνεργὸν μέλος ἐν ταῖς συζητήσεσιν ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ (1872) ἐν ἣ καθωρίσθη διὰ τοῦ συνοδικοῦ ὅρου ἡ πλημμελής καὶ παράνομος ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις τῆς βουλγαρικῆς ἱεραρχίας, σχισματικῆς κληρονομίας.

Ἐν τέλει, παμψηφεί ἡ ἐκκλησία προεβίβασε τοῦτον τὸ 1887 εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀμασειᾶς· ἀγαπῶν δὲ οὗτος τὴν ἀκριβῆ ἐπιτηρήσιν τοῦ ποιμνίου του χειροτονεῖ τὴν εἰκοστὴν τρίτην Φεβρουαρίου 1891 ἐν Σαμψοῦντι βοηθὸν ἐπίσκοπον ἐπὶ ψιλῷ τίτλῳ Ἀμισοῦ τὸν εὐπαίδευτον ἀρχιμανδρίτην Νικόλαον Σακκόποβλον· ὁ Σύνωπεύς οὗτος ἐχρημάτισε παρὰ τῶν νῦν ἱεράρχη Σμύρνης Βασιλείῳ (1888) ἀρχιδιάκονος καὶ ἱεροκῆρυξ καὶ ἀξιειπταῖνος μνημονεύεται ἐν Σμύρνῃ διὰ τὴν σεμνότητα τῶν τρόπων τὴν ἐχεμυθίαν καὶ τὴν ἱκανότητα.

Ὁ Ἀμασειᾶς Ἀνθιμος φαίνεται ἐκ τῶν ἐμβριθῶν μελετῶν αὐτοῦ ἀνήκων εἰς τὴν εὐγενῆ ἐκείνην χορείαν τῶν λογίων, οἵτινες φεῖδονται τοῦ χρόνου. Πᾶν δὲ ὅτι ἐντελῶς δὲν ἀπέκτησαν ἐν καιρῷ πρόποντι διὰ τῆς μελέτης κατόπιν ὑπερβαλόντως ἀνεπλήρωσαν· ὅθεν καὶ διάφορα ἔργα τοῦ καλάμου του ἐδημοσιεύθησαν εἰς τινὰ ἔγκριτα περιοδικά, ἰδίᾳ δὲ περιγραφὴν ἱστορικὴν τῆς μητροπόλεως Βελεγράδων συνέγραψε καὶ ἐξέδωκε τῷ 1868, μετὰ οὐκ εὐκαταφρονήτων ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν σημειώσεων καὶ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν· ἔτι δὲ περιγραφὰς νομισμάτων τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀπολλωνίας καὶ Βουλίδος τῆς νέας Ἠπείρου καὶ τῆς πόλεως Δυρραχίου, ἀρχαιόθεν δὲ καλουμένης Ἐπίδαμνου.¹ Ἐκ νεότητος συνέλαβε τὴν λαμπρὰν ἰδέαν, ἵνα πλουτήσῃ τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν διὰ χρονολογικῶν καταλόγων τῶν ἀρχιερατευσάντων κατ' ἐπαρχίας καὶ τούτους εἰς γῆρας ἐξέδωκεν ἐκ διαλειμμάτων ἐν τῷ φιλογενεστάτῳ «Νεολόγῳ» τῆς Κ' πόλεως.

Τὰ τοιαῦτα συγγράμματα τοῦ ἀνδρὸς ἐπέσυρον δικαίως τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων, οἵτινες καὶ ἐτίμησαν αὐτὸν, ἡ δὲ πατρίς, ἣν ἀγαπήσεν ἐκ καρδίας, ἀνεκέρυξεν εὐεργέτην καὶ θεωρεῖ πρῶτον ἐκ τῶν ζώοντων τέκνων αὐτῆς· διὰ τῶν ὑψηλῶν δὲ παρασῆμων ἡ ὀθωμανικὴ κυβέρνησις ἐστόλισε τὸ ἀδαμάντινον στήθος του καὶ διὰ τοῦ Σταυροῦ τῶν ταξιαρχῶν τοῦ βασιλικοῦ τάγματος τοῦ Σωτῆρος ἡ Ἑλληνική. Ταῦτα ἔγραψεν ὁ ἐπὶ τόπου ἐξερευνήσας τὰ πράγματα Εὐστρ. Δρᾶκος ὁ Μοσχονήσιος ἅπερ, συνεπλήρωσε καὶ ἡ ἐμὴ ταπεινότης κατὰ τὸ δέον.

1. Τὰ «Θρακικά» ἦτο διάλεξις περὶ τῶν ἐκκλησιαστ. ἐπαρχιῶν Σηλυβρίας, Γάνου καὶ Χώρας, Μετρῶν, Μυριοφύτου καὶ Περιστασέως Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου. Τεύχος Α' Ἀθήνησι, 1892, σ. 130-2

Ἄλλ' ὄντως τὸ κύριον καὶ σοβαρὸν, ὅσον καὶ πολύμοχθον ἔργον τοῦ αἰμνήστου ἱεράρχου εἶναι οἱ «Χρονολογικοὶ κατάλογοι τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων κατὰ ἐπαρχίας». Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν εἶναι ὁ δεύτερος μετὰ τὸν Le Quien. Ὁ παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἐξετάσας καὶ δὴ πρῶτος τοὺς πατριαρχικοὺς ἐν τούτῳ κώδικας καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, εὔρε δὲ τὸν πρό τινων δεκαετηρίδων ἀπελθόντα πρὸς Κύριον μακαρίτην Σά ρ δ ε ω ν Γ ε ρ μ α ν ὀ ν. Ἐπειδὴ διαρκῶς ὡς εἰς πρῶτην καὶ ἀσφαλῆ πηγὴν εἰς αὐτὸν παραπέμπομεν, ἐθεωρήσαμεν ἀπαραίτητον ὧδε νὰ μεταφέρωμεν ἐκ τοῦ «Νεολόγου» Κ(πόλεως συντόμους πίνακας δημοσιευμένους κάτωθι: Ἄ ν α γ κ α ῖ α δ ἦ λ ω σ ι ς. Ὑπάρχει μεγάλη ἀκαταστασία εἰς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν θέσιν τῶν μητροπόλεων ἐν τῷ Σ υ ν τ α γ μ α τ ῖ ῳ τ οῦ Ἄ λ ε ξ ο ῦ δ η· ἀλλὰ τοῦτο τὸ κακὸν εἶναι πολὺ παλαιόν, διότι τὸ πατριαρχεῖον ἀνέκαθεν ἀνεβοκατεβίβαζεν ἀναλόγως τῆς ἀκμῆς καὶ παρακμῆς καὶ τῶν προσόδων. Ἐντεῦθεν τὰ διάφορα Συνταγματῖα ἢ αἱ «τάξεις τῶν πρωτοκαθεδριῶν» (Ἐπιφανίου, Λέοντος σοφοῦ, Ἀνδρονίκου, Δοξαπατρῆ κ.ἄ. (βλ. Κλειδα Πατρολ. Migne σ. 356, 463, 464, 512). Ἐφεξῆς ἐπληθύνθησαν μετὰ τὴν ἄλωσιν ἰδίως. Τὸ καλλίτερον ἀνεκάλυψα πρὸ ἐτῶν (καὶ ἀντέγραψα) εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ἐλικῶνος μονῆν τοῦ ὁ σ ῖ ο υ Σ ε ρ α φ ε ῖ μ ε ἰ ς κώδικα τοῦ ΙΗ' αἰῶνος (δὲν ὑπάρχει πλέον μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἀνατίναξιν τῆς μονῆς τῷ 1943). Πλουτίζεται ὑπὸ ἀξιολόγων σημειώσεων. Τὴν ἀταξίαν τοῦ Συνταγματῖου βλέπει τις καὶ εἰς τὸ τοῦ Χ ρ υ σ ἄ ν θ ο υ Ἱ ε ρ ο σ ο λ ῦ μ ω ν (1715), ὅπερ ἀπετελέσθη ἐκ διαφόρων τακτικῶν» (βλ. ἄρθρον «Τακτικά» Μεγ. Ἐγκυκλ. ΚΒ', σ. 756-757). Ὁ τοῦτου συντάκτης Κ ο ν ἰ δ ἄ ρ η ς ὡς ἐναίσιμον διατριβὴν ἐξέδοτο «Αἱ μητροπόλεις καὶ ἀρχιεπισκοπαὶ (γρ. καὶ ἐπίσκοπαὶ) τοῦ οἴκ. πατριαρχείου καὶ αἱ τάξεις αὐτῶν». Ἀθῆναι 1933, τεύχος Α. Ἀλλὰ μὴ καταλήξας εἰς ὠρισμένα καὶ ἀκριβῆ συμπεράσματα δὲν ἐσυνέχισε τὴν προσπάθειαν. Τ ὁ ζ ἦ τ η μ α μ ἔ ν ε ἰ ε ἰ σ ἔ τ ῖ ἄ λ υ τ ο ν. Ἄπλετον φῶς ἐπέχεε ὁ Henr. Gelzer εἰς τὴν λαμπρὰν ἔκδοσιν: «Georgii Cyprii Descriptio orbis Romanis» (σὺν τῇ «Διατυπώσει» τοῦ Λέοντος). Λειψία 1890. Συνεχισταὶ ἤδη εἶναι οἱ Socii assumptionistae τῆς Χαλκηδόνος, γνωστοὶ τοῖς Κ)πολίταις ὁ Gerlnand καὶ Laurent ἔχω ὑπ' ὄψιν δύο τεύχη: «I. Die Genesis der Notitia episcopatum ecclesiae orientalia graecae» 931. II «Les listes conciliaires» 931. Τόσον ἀπαραίτητον ἦσαν τὰ «Τακτικά» ταῦτα, ὥστε προσηρτῶντο ἐν τέλει τῶν ἐπιστολαρίων (βλ. ἔκδ. Σ π. Μ ἦ λ ι α, ἐκδότου τῶν «Πρακτικῶν τῶν συνόδων», εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς Βενετίας, 1875 σ. 221-255 Παράρτημα). Ἐπειτα διὰ τὰς συχνὰς μεταβολὰς ἀνετυποῦντο εἰς τὰ Ἡμερολόγια τῶν Ἐθν. φιλ. κατάστ. (βλ. ἔτος Α'. 1904, σ. 31-36), εἰς τὸ μεθεπόμενον (ἔτος Γ', 1909, σ. 50-55) «οἱ τοῦ οἴκ. θρόνου μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι» ἀνέρχονται εἰς 84 τὸν ἀριθμὸν. Εἰς τὸ «Θρακικὸν Κέντρον» τιμὴ μεγάλη ὀφείλεται, διότι πρῶτον ἀνεγνώρισεν τὴν μεγάλωσιν σημασίαν, ἣν ἐνέχουσιν οἱ ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι διὰ τὴν ἐν γένει ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῶν μητροπόλεων, διὸ οὐ μόνον ἤνοιξε διάπλατα τὰ «Θρακικά» πρὸς τοῦτο διαφόρων πόλεων δημοσιεύοντα, ἀλλὰ καὶ ὁ σ τ' ἶ τ ὀ μ ο ς (1904) σ. 259 περιέλαβεν ὀλοκλήρου τῆς Θράκης συντομώτατον κατάλογον ἐπισκόπων φιλοπόνως καὶ λεπτομερῶς συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Μ ἰ λ τ. Σ τ α μ ο ῦ λ η.

ΑΝΘΙΜΟΣ ΑΜΑΣΕΙΑΣ

Χρονολογικοί Κατάλογοι

- Α'. Καισαρείας Καππαδοκίας Νεολόγος 28-2-1890 (Π.Λ.στ'. σ. 107)
Β'. Ἐφέσου 2-3-1890. (Π.Λ.στ', σ. 108)
Γ'. Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ 24-3-1890. (Π.Λ.στ', σ. 108).
Δ'. Κυζίκου 26-4-1890 (Π.Λ.στ', σ. 108).
Ε'. Νικομηδείας 8-5-1890 (Π.Λ., 109 στ').
ΣΤ'. Νικαίας 16-8-1890 (Π.Λ. 109 ΣΤ.)
Ζ'. Χαλκηδόνος 27-9-1890 (Π.Λ. 110 ΣΤ.)
Η'. Δέρκων 3-10-1890 (Π.Λ. 110 ΣΤ.)
Θ'. Θεσσαλονίκης 9-10-1890 (Π.Λ. ΣΤ.)
(Συμπλήρωσιν ἔγραψεν ὁ Ἀλέξανδρος Λαυριώτης 19 Ὀκτωβρίου (αὐτ.).
Ι'. Τορνόβου 12-10-1890 (Π.Λ. ΣΤ., 183)
ΣΤ'. Νικαίας 16-8-1890 (Π.Λ. 109 ΣΤ.)
Ζ'. Χαλκηδόνος 27-9-1890 (Π.Λ. 110 ΣΤ.)
Η'. Δέρκων 3-10-1890 (Π.Λ. 110 ΣΤ.)
Θ'. Θεσσαλονίκης 9-10-1890 (Π.Λ. ΣΤ.)
Συμπλήρωσιν ἔγραψεν ὁ Ἀλέξανδρος Λαυριώτης 19 Ὀκτωβρίου (αὐτ.).
Ι'. Τορνόβου 12-10-1890 (Π.Λ. ΣΤ. 183)
ΙΑ'. Ἀνδριανουπόλεως 27-10-1890 (Π.Λ. ΣΤ. 284)
Συμπλ. 19 Φεβρουαρίου 1891 7 Ἰουνίου.
ΙΑ'. (γρ. ΙΒ) Ἀμασείας 24-11-1890 (Π.Λ. ΣΤ. 284)
ΙΒ'. (γρ. ΙΓ) Ἰωαννίνων 5-12-1890 (Π.Λ. ΣΤ. 284)
ΙΓ'. (γρ. ΙΔ) Προύσης 20-12-1890 (Π.Λ. ΣΤ. 285)
ΙΔ'. (γρ. ΙΕ) Πελαγονείας 21-12-1890 (Π.Λ. ΣΤ. 185).
ΙΕ'. Νεοκαισαρείας καὶ Ἰνέου 12-1-1891 (Π.Λ. ΣΤ. 185)
ΙΣΤ'. Ἰκονίου 14-1-1891 (Π.Λ. Δ', 214).
ΙΖ'. Βερροίας καὶ Ναούσης 1-2-1891 (Π.Λ. Δ', 214) Συμπλ. 19 Φεβρουαρίου, 13 Ἰουλ. 1891).
ΙΗ'. Πισιδίας 6-2-1891 (Π.Λ. Δ', 215)
ΙΘ'. Πόσνας καὶ ἕξ πάσης Δαλμ. 8-2-1891 (Π.Λ. Δ', 215)
Κ'. Κρήτης (Π.Λ. σ. 215-216-1927)
ΚΑ'. Τραπεζοῦντος 9-2-1891 (Π.Λ. Δ', 216).
ΚΒ'. Λαρίσης 9-3-1891 (Π.Λ. Δ', 216)
ΚΓ'. Ἄρτης 13-3-1891 (Π.Λ. Δ', παραλειπ. συμπληρ. ὑπὸ Ν. Μυστακίδου 25 Ἰουνίου 1892).
ΚΒ'. Νικουπόλεως 21-3-1892 (παραλ. ἐν Π.Λ.)

1. Χάρην ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἔχουσι πρόχειρον τὸν «Νεολόγον» Κ/πόλεως, παραπεμπόμενοι εἰς τὸ «Πανελληνικὸν λεύκωμα» (τόμ. Δ' καὶ στ') ἔνθα διὰ βραχείων ἀναδημοσιεύονται τινα, ἀπὸ τοῦ ἔτους 64-1867' ἀνετυπώθη ὁ κατάλογος ἐν τέλει τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Ἀστίου 1918, ἐκδ. μητροπ. Δυρραχίου ἀλλ' ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος δὲν ὑπάρχει.

- ΚΓ.' Φιλιπποπόλεως 21-3-1892 (Π.Λ. Δ', 217).
 ΚΔ.' Ρόδου 2-4-1891 (Π.Λ. Δ', 217).
 ΚΕ.' Σερρών 5-4-1891 (Π.Λ. Δ', 218).
 ΚΣΤ.' Δράμας 10-4-1891 (Π.Λ. Δ', 218)
 ΚΖ.' Σμύρνης 10-4-1891 (Π.Λ. Δ', 218)
 ΚΗ.' Μιτυλήνης 25-4-1891 (Π.Λ. Δ', 219).
 ΚΘ.' Διδυμοτείχου 25-4-1891 (Π.Λ. Δ', 219).
 Λ.' Ἀγκύρας 13-6-1891, 6-6-1891 (Π.Λ. Δ', 220)
 ΛΑ.' Φιλαδελφείας 13-6-1891, καὶ Ἰουλ. (Π.Λ. Δ', 220).
 ΛΒ.' Μελενίκου 13-6-1891 (Π.Λ. Δ', 220).
 ΛΓ.' Αἴνου 19-6-1891 (Π.Λ. Δ', 221).
 ΛΔ.' Μυθῆμνης 19-6-1891 (Π.Λ. Δ', 221).
 ΛΕ.' Μεσημβρίας 20-6-1891 (Π.Λ. Δ', 221).
 ΛΓ.' καὶ ΛΖ' ἐλλείπουνσι τὰ φύλλα δὲν ὑπάρχουνσι καὶ ἐν τῷ Λευκώματι Ἰουνίου 23-29-30.
 ΛΗ.' Βιδύνης 3-7-1891 (Π.Λ. Δ', 222).
 ΛΘ.' Δρύστρας 3-7-1891 (Π.Λ. Δ', 222).
 Μ.' Λείπει 7 Ἰουλίου 222 Σόφιας
 ΜΑ.' Βιζύης 11-7-1891 (Π.Λ. Δ', 222).
 ΜΒ.' Ἀγχιάλου 16-7-1891 (Π.Λ. Δ', 223)
 ΜΓ.' Βάρνης 17-7-1891 (Π.Λ. Δ', 223)
 ΜΔ.' Μαρωνείας 17-7-1891 (Π.Λ. Δ', 224)
 ΜΕ.' Σηλυβρίας 17-7-1891 καὶ 23 Ὀκτωβρ. ἐ (Π.Λ. Δ', 224)
 ΜΣΤ.' Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου 18-7-1891 (Π.Λ. Δ', 224) ἀριθ. 1350
 ΜΓ.' Γάνου καὶ Χώρας 28-8-1891 (ἐλλείπουνσι ἐν Π. Λευκ.)
 ΜΔ.' Χίου 28-8-1891 (Π. . Δ', 225)
 ΜΕ.' Λήμνου καὶ ἀγ. Εὐστρατίου 29-8-1891 (Π.Λ. Δ' 225)
 ΜΣΤ.' Σαζουαγαθουπόλεως 29-8-1891 (Π.Λ. Δ', 225)
 Ν.' Σάμου καὶ Ἰκαρίας 6-11-1891 (Π.Λ. Δ', 225)
 ΝΑ.' Ἰμβρου 6-11-1891 (Π.Λ. Δ', 225)
 ΜΖ.' Δυρραχίου 8-11-1891 (Π.Λ. Δ', 226, ΣΤ', σ. 90 ἀριθ. 6688
 ΜΗ.' Σκοπείων 20-11-1891 (Π.Λ. Δ', 226)
 ΜΘ.' Καστορίας 20-11-1891 (Π.Λ. Δ', 226)
 Ν.' Ρασκοπρεσρένης 4-12-1891 ἀριθ. 6709 (Π.Λ. Δ', 226)
 ΝΑ.' Βοδενῶν 4-12-1891 (Π.Λ.Δ', 226) ἀριθ. 6709.
 ΝΒ.' Ἐρσεκίου 4-12-1891 (Π.Λ. Δ', 227)
 ΝΒ.' Κορυτσᾶς 5-12-1891 (Π.Λ. Δ', 227)
 ΝΓ.' Βελιγραδίου 13-12-1891 (Π.Λ. Δ', 227)
 ΝΘ.' Σαμακοβίου 13-12-1891 (Π.Λ. Δ', 227)
 ΞΑ.' Καστεντιλίου καὶ Στηπίων 17-12-1891 (Π.Λ.Δ', 227).
 ΝΔ.' Στρωμνιτζης καὶ Τιβεριουπόλεως 17-12-1891 (Π.Λ. Δ', 227)
 ΞΓ.' Νύσσης 17-12-1891 (Π.Λ. Δ', 228)
 ΝΕ.' Γρεβενῶν 17-12-1891 (Π.Λ. 228)
 ΝΕ.' Νυσσάβας καὶ ὑπέρτιμος 1892 (Π.Λ. Δ', 228)
 ΝΣΤ.' Σισανίου καὶ Σιατιστής ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Μακεδονίας.
 ΞΖ.' Σβορνικίου ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Δαλματίας 10-1-1892 (Π.Λ. Δ', 228)
 ΝΖ.' (sic) Μογλενῶν καὶ ὑπερτ. 10-1-1892 (Π.Λ. Δ', 228)

- ΝΗ.΄ Πρεσπῶν καὶ ὑπέрт. 11-1-1892 (Π.Λ. Δ΄, 228)
 ΝΘ.΄ Δεβρῶν 15-7-1892 (Π.Λ. Δ΄, 229)
 ΟΔ.΄ Δημητριάδος καὶ Ζαγοράς ὑπέрт. καὶ ἔξαρχος Πελασγῶν 16-1-1892
 (Π.Λ. Δ., 229)
 Ξ.΄ Κασανδρείας ὑπέрт. καὶ ἔξαρχος κόλοπυ Θερμαϊκοῦ 29-1-1892 (Π.Λ.
 Δ΄, 229)
 ΞΑ.΄ Χαλδεΐας καὶ Χεροϊάνων καὶ ὑπέрт. 29-1-1892 (Π.Λ. Δ΄, 229)
 ΞΒ.΄ Ἐλασσῶνος καὶ ὑπέрт. Φαναρωφεροσάλων 12-2-1892 (Π.Λ. Δ΄, 229)
 ΞΓ.΄ Προικονήσου 6-3-1892 (Π.Λ. Δ΄, 230)
 ΟΕ.΄ Πρεσλάβας 6-3-1892 (Π.Λ. Δ΄, 230)
 ΞΔ.΄ Δρυϊνουπόλεως καὶ Δελβίνου 11-3- καὶ 20 ἄπριλ. 1892 (Π.Λ. Δ΄, 230)
 ΞΕ.΄ Κῶου 14-3-1892 (Π.Λ. Δ΄, 230)
 ΟΣΤ.΄ Βελισσοῦ 20-3-1892 (Π.Λ. Δ΄, 231)
 ΞΣΤ.΄ Λιτίσης 20-3-1892 (Π.Λ. Δ΄, 231):
 ΟΖ.΄ Χαλεπίου 20-3-1892 (Π.Λ. Δ΄, 231)
 Ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸν Νεολόγον ἀριθ. 6719 Κων/πόλεως 17 Δεκ. 1891
 τὰ ΞΑ΄, ΝΔ΄, ΞΓ΄, καὶ ΝΕ΄.
 Β.΄ Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως 30-4-182
 Γ.΄ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων (ἐπισκοπαὶ Ἡρακλείας) 30-4-1892
 Α.΄ Κίτρος Β΄ Καμπανίας Γ΄ Πλαταμῶνος (ἐπισκοπαὶ Θεσπικῆς) 30-4, καὶ
 25-6-1892.
 Δ.΄ Πολυανῆς καὶ Βαρδαριωτῶν 4-5-1892
 Ε.΄ Πέτρας, ΣΤ.΄ Ἀρδαμερίου, Ζ.΄ Ἰερισσοῦ 4-5-1892
 Β.΄ Βελλᾶς ἐπίσκ. Ἰωαννίνων 4-5-1892
 ΟΓ.΄ Κολωνίας Πόντου καὶ ὑπέрт. 13-6--1892
 Α.΄ Τσερνεβοῦ ἐπίσκ. Τορνόβου 13-6-1892
 Α.΄ Τσερνεβοῦ ἐπίσκ. Τορνόβου 13-6-1892
 Β.΄ Λοφτσοῦ » » 13-6-1892
 Γ.΄ Βράτσας » » 19-6-1892
 ΞΖ.΄ Καρπάθου καὶ Κάσου 20-3-1892 (Π.Λ. Δ΄, 231)
 Πωγωνιανῆς 20-3-1892 (Π.Λ. Δ΄, 231) βλ. Συμπληρ. ὑπὸ Ν. Μυστακίδου
 ἐν Νεολ. 6 Μαΐου 1892 σπουδ.
 ΞΗ.΄ Σερβίων καὶ Κοζάνης 20-3-1892 (Π.Λ. Δ΄, 231)
 ΞΘ.΄ Δισκάτης 20-3-1892 (Π.Λ. Δ΄, 231)
 Ο.΄ Νευροκοπίου 20-3-1892 (Π.Λ. Δ΄, 231)
 ΟΑ.΄ Λέρου καὶ Καλύμνου 16-4-1892 (Π.Λ. Δ΄, 232)
 ΟΒ.΄ Ἐλευθεριουπόλεως 16-4-1892 (Π.Λ. Δ΄, 232)
 ΟΓ.΄ Κολωνίας Πόντου καὶ ὑπέрт. 22-4, καὶ 13-6-1892 (Π.Λ. Δ΄, 232)
 Ἡλιουπόλεως καὶ Θαυατείρων 22-4-1892 (Π.Λ. Δ΄, 232)
 Α.΄ Ἐπισκοπὴ Κρήνης καὶ Ἀνέων ὑποκ. τῆς μητρ. Ἐφέσου (22-4-1892
 (Π.Λ. Δ΄, 232)
 Β.΄ Ἀνέων μητρ. Ἐφέσου 22-4-1892 (Π.Λ. Δ΄, 232) Καλλιπόλεως καὶ Μα-
 δύτου 28-4-1892 (Π.Λ. Δ΄, 232)
 Α.΄ Παραμυθίας ἐπίσκ. Ἰωαννίνων 19-6-1892
 Α.΄ Ἀρκαδίας ἐπίσκ. Κρήτης 19-6-1892.
 Β.΄ Χερρονήσου Γ.΄ Ρεθύμνης καὶ Αὔλοποτάμου Δ.΄ Κυδωνίας Ε.΄ Κισσάμου
 19-6-1892
 ΣΤ.΄ Ἰερᾶς καὶ Σητείας Ζ.΄ Πέτρας Η.΄ Λάμπης 19-6-1892.

Α.΄ Σταγῶν ἐπίσκ. Λαρίσης 26-6-1892

Β.΄ Γαρδικίου, Γ.΄ Θαυμακοῦ 27-6-1892.:

Γ.΄ Τυρουλώης καὶ Σερεντζίου ἐπίσκ. Ἡρακλείας 10-10-1892

Δ.΄ Τρίκκης ἐπίσκ. Λαρίσης 10-10-1892.

Ε.΄ Χειμάρας, ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει Νεολόγου» Κ/πόλεως 10-8-1894. Ὁ Ἄμασειας Ἀνθιμος (τότε Βελεγράδων) ἤριζε πρὸς τὸν Δρυϊνουπόλεως περὶ 7 Χωρίων μεθορίων.

Ἀνθιμος Ἀμασειας: 1) «Σύντομος ἱστορικὴ περιγραφή τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Βελεγράδων καὶ τῆς ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς δικαιοδοσίαν ὑπαγομένης χώρας, νῦν πρῶτον συνταχθεῖσα καὶ ἰδίως ἀναλώμασι τύποις ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ μητρ. Βελεγράδων Ἀνθίμου Δ. Ἀλεξούδη τοῦ ἐκ Μαδύτων τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου». Κέρκυρα, 1868, 8ον σ. στ' 158.

2) Α.΄ Ζωσιμᾶ Ἀχρίδος σιγίλλιον διὰ τὴν Ἱερατικὴν σχολὴν τῆς Καστορίας 1708.

Β.΄ Οὐγγροβλαχίας Ἀνθίμου ἐπικυρωτικόν· 1708 Μαρτίου 20.

Γ.΄ Γεωργίου Καστριώτου τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς σχολῆς. Διατάξεις ὑπὲρ αὐτῆς, 1708 Μαρτίου 20 καὶ Μαΐου 1. (Νεολόγος Κων/πολις, ἀριθ. 3556, 22 Φεβρ. καὶ 3559, 26 Φεβρουαρίου).

3) Ἀνθιμος Ἀμασειας—«ὁ ἀχριδῶν Γ α β ρ ι ῆ λ» (Ἐκκλ. Ἀληθ. 1895, 1Δ' σ. 172-3).

4) Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τῆς συνοικίας Κάστρου, πόλεως Βερατίου τῆς Μητροπόλεως Βελεγράδων εὐρισκομένων ἀρχαίων χειρογράφων (ἐν Δελτίῳ τῆς ἱστορ. καὶ ἔθν. ἑταιρ. τόμ. ε', τεύχος Η' τοῦ 1897 σ. 352-369).

5) Μονὴ Γερομηρίου. (Ἐκκλησ. ἀλήθεια, τόμ. ΙΘ' σ. 475-6, 4ον Κων/πολις).

6) Κώδικες ἐπαρχίας Βελεγράδων. Κατάλογος μετὰ περιγραφῆς χειρογράφων κωδίκων ἐκκλησιαστικῆς ὕλης εὐρισκομένων ἐν Βερατίῳ καὶ ἰδίως ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τῆς συνοικίας Κάστρου· οἷον τῆς Μητροπόλεως Βελεγράδων τῆς ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τιμωμένης τῆς Παναγίας Εὐαγγελιστρίας· τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου (ἐν «ἐκκλ. ἀληθείᾳ» τόμ. 20 τοῦ 1900 σ. 485 ἐ.).

7) Ἐγγραφα πατριαρχικά. (ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι, τόμ. 17 τοῦ 1923, σ. 232 ἐξ. ἐδημοσιεύθησαν ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ Σπ. Λάμπρου).

Πλὴν τούτων τῶν ἄρθρων ἔγραφε καὶ ἄλλα πολλὰ, ὅσακις ἀνεκάλυπτε συμπληρώσεις τῶν καταλόγων· διορθούμενος ἄλλους ἢ καὶ κρίνων ἄλλα ποικίλα δημοσιεύματα κυρίως ἀρχαιολογικά. Ταῦτα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι δὲν ἐπανεπαύετο μετὰ τὴν κατάστρωσιν τῶν καταλόγων, ἀλλ' ἐξοικειωμένος περὶ τὰ τοιαῦτα παρηκολούθει παρὰ πόδας πᾶν ὅ, τι προσέπιπτεν εἰς τὴν ἀντίληψίν του καὶ εἰργάζετο μέχρι τέλους. Ἄλλ' ἔργον διηνεκὲς εἶχε τοὺς καταλόγους. Σπουδαίας λόγου συμπληρώσεις εἰς τοὺς καταλόγους τούτους ἐποιήσατο πρῶτος πάντων ὁ μακ. Β α σ. Μ υ σ τ α κ ῖ δ η ς. Ἡ «Ἐταιρεία βυζ. σπουδῶν», εἰς ἣν ἐκκληροδότησε τὰ ἀνέκδοτα ἔργα του, ἔσχε τὴν πρόνοιαν ἀναθέσασα τὴν ἐκδοσιν εἰς τὸν καθηγητὴν Γ ε ρ. Κ ο ν ι δ ἄ ρ η ν. Οὗτος ἐξετέλεσε καλῶς τὴν ἐντολὴν καὶ ἐτύπωσεν ἐν τῇ «Ἐπετηρίδι» τῆς ἑταιρείας, τόμ. ΙΒ', 1936, τὰς συμπληρώσεις ἐν σ. 151-238 προτάξας ἱκανὸν ἔρανον τῶν προγενεστέρων ἐκ-

δεδομένων καταλόγων (σ. 139—150). Εἰς τοὺς πρώτους μαθητὰς τοῦ Ἀλεξοῦ-
δη μετὰ τὸν Μυστακίδην τακτέος ὁ πρῶτος ὀρίσθεις ἀρχιεοφύλαξ τῶν πατριαρ-
χειῶν ἀρχιμ. Καλλίνικος Δελικάνης καὶ τελευταῖος μετὰ τὸν Πα-
ραμυθίας Ἀθηναγόραν ὁ Σάρδεων Γερμανός.

ΑΝΘΙΜΟΣ ΒΙΖΥΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ἀπὸ Τυρολλόης καὶ Σερεντζίων ψηφισθεὶς τὴν 1 Ἰουν. 1616-8 Μαρτίου
1631 (Θρακ. στ' σ. 54).

Ἀνθιμος Βιζύης μητροπολίτης ὁ Σαρίδης ὁ ἔπει-
τα Μαρωνείας βλ. Ἀθανάσιος ἀποφοιτήσας ἐκ Χάλκης τῷ 1896 ἔγρα-
ψεν ἀναίσιμον διατριβὴν «ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἀληθῶς ἀνέστη». Διωρίσθη κατ'
ἀρχὰς πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἀμασειᾶς Ἀνθίμου Ἀλεξοῦδη, ἔπει-
τα ἐψηφίσθη Ροδοστόλου, Βιζύης 11 Φεβρ. 1908-4 Φεβρ. 1928 καὶ εἶτα Μαρ-
ωνείας ἀποθανὼν περὶ τὸ 1935 πλήρης ἡμερῶν (βλ. Μέξην, ἔνθ. ἀνωτ. σ. 225,
Θρακ. ΣΤ', σ. 57).

Ὁ μακ. ὡς ἄνθρωπος ἦτο μειλίχιος καὶ εὐγενής, ἀλλὰ συνάψας στενάς σχέ-
σεις πρὸς τὸν Μεταξάκην σπουδαίαν κατέχει θέσιν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νέου
ἡμερολογίου κατὰ τὸ 1922-23 ὑπάρχων συνοδικὸς καὶ ἐγένετο τυφλὸν ὄργα-
νον καὶ μᾶλλον εἰσηγητὴς τοῦ πατρ. Μελ. Μεταξάκη. Μὴ ἔχων ἀστρο-
νομικὰ καὶ μαθηματικὰ γνώσεις παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ καθ. τῆς ἀστρονομίας
Δ. Αἰγινίτου καὶ τῶν Οὐνιτῶν καὶ διετύπωσε τὰς καινοτομίας χωρὶς νὰ
λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς ἐργασίας τοῦ μαθηματικοῦ καὶ συμβούλου Ἰωακείμ τοῦ Γ'
Ἀνδρέου Σπαθάρη καθ. τῆς Μ. τοῦ Γένους σχολῆς καὶ ἄλλων εἰδικῶν
συγγραφέων, ἔγραψε πρὸς ἀνατροπὴν τῆς παραδόσεως: «Τὸ ἡμερολόγι-
κὸν ζήτημα—Ἀναγκαῖα ἢ διαρρῦθιμις τοῦ Ἰουλιακοῦ (sic) ἡμερολογίου καὶ Πα-
σχαλίου κανόνος...» ΚΠολις, 8ον, σ. 142, ια, εἰς τοὺς παραλόγους ἰσχυρισμοὺς
τοῦ ἀπήντησαν ἄλλοι πολλοὶ καὶ ὁ Μαδυτηνὸς Λεοντοπόλεως
(καὶ νῦν πατριάρχης) Χριστοφόρος. «Ἡμερολογιακά», Ἀλεξάνδρεια
1925. Τὸ Ἰουλιακὸν ἡμερολ. κατὰ μέγα μέρος ἐφηρμόσθη καὶ διήρσεσεν ἀνεπα-
νορθῶτως τὴν ἐκκλησίαν (βλ. Γρ. Εὐστρατιάδου, «Ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια
περὶ τοῦ ἔκκλ. ἡμερολ. ἔκδ. «ὑπὸ...τῶν γνησίων Ὀρθοδόξων» Ἀθῆναι 1929)
(ἔργον κυρίως τοῦ καθ. Π. Καραλίδου καὶ τοῦ πρ. ὑπουργοῦ τῶν ἐκκλ. καὶ τῆς
παιδείας Βοτοκοπούλου). Ἠττήθη κατὰ κράτος ὁ Βιζύης (ἀποσταλεὶς νὰ ἐπι-
βάλλῃ εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος τὸ νέον Ἡμερολόγιον) ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινοτήτος καὶ
ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ, ὅταν τὴν ἀλήθειαν κατέχουσιν ἐν τούτῳ οἱ ἁγιο-
ρεῖται καὶ ἔκτοτε τὸ Πατριαρχεῖον ἀφῆκεν ἐκεῖ τὸ παλαιόν. Τὰ πρακτικὰ ἐδη-
μοσιεύθησαν εἰς τὸ «Ἁγιορείτικον ἡμερολ.» τοῦ 1924 ὅπου ὁ λόγος τοῦ Βι-
ζύης καὶ ἡ ἀπάντησις μου ἐκ μέρους τῆς Ἱ. Κοινοτήτος ἦν ἐσχάτως ἐδημοσίευσαν.

«Κῶδιξ Ὀρθοδοξίας—πάσχα καὶ ἑορτολόγιον».

«Ἀπολογητικὴ καὶ ἱστορικὴ πραγματεία»—κεντρο-
μάστιγες συγγραφεῖς ἀνέκδοτοι καὶ καλλίνικοι ἀγῶνες κατὰ πάσης αἰρέσεως
καινοτομίας καὶ ἐπιβουλῆς κατὰ τῶν ἱερῶν δογμάτων τῆς πίστεως. Τόμ. Α'
σ. 496 ἀτελῶς. (Ἐξελέγονται πάντες οἱ κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀναφανέντες
αἰρετικοί). Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν ἔπεται ἡ «Περὶ συλλογῆς σπουδαίων
ἱστορικῶν καὶ πατερικῶν κειμένων». Τόμ. Β' σ. 520 ἀπ'
ἀρχῆς μέχρι τὸ κυριωνύμου πάσχα (325) ὑπὸ Εὐλογίου Κουρίλα μη-
τροπολίτου Κορυτσαῶς». Ἀθῆναι, 1957 (Ἡ ἱστορικὴ καὶ θεολογικὴ
ἀλήθεια ἀντικειμενικῶς).

ΑΝΘΙΜΟΣ ΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ

Διαδεξάμενος τὸν Κωνστάντιον ἀπεχώρησε τῷ 1716 τὴν 3 Σεπτ. γενόμενος Μελενίκου (Θρακ. στ' 59).

ΑΝΘΙΜΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἱερομόναχος ἐψηφίσθη τὸν Δεκ. 1805 ὡς ἀρχιεπισκοπικὸς προϊστάμενος Παναγίας Καφατιανῆς Γαλατᾶ (Θρακ. στ' 78).

ΑΝΘΙΜΟΣ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ ΒΑΜΒΑΚΗΣ

1841-2 πατριάρχης. Ἐγεννήθη εἰς Νεοχώριον ἐπαρχίας Ἡρακλείας κατὰς τὸ ἐπιτύμβιον (Μνεῖα Γανοχ. 138) ἐκ γονέων Χρυσάφου καὶ Σουλτάνας καὶ ἀνῆλθε καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ θρόνου 1848-52. Τότε (29 Ἰουν. 1850) ἐχειραφετήθη ἡ Ἑλλην. ἐκκλησία (πατρ. πίν. σ. 698). Ἐφοίτησεν εἰς τὴν πατριαρχικὴν σχολὴν καὶ χειροτονηθεὶς προσελήφθη ὑπὸ Γρηγορίου μητρ. Δέρκων (180/21) πρωτοσύγκελλος. Προστασία αὐτοῦ τῷ 1815 προυχειρίσθη εἰς μητροπολίτην Ἀγαθοπόλεως καὶ τὸν Ἀπρίλιον 1821 Ἀγχιάλου, τὸν δὲ Ἰούλιον τοῦ 1831 Κυζίκου· ἐντεύθεν τῇ 6 Μαΐου 1845 ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ οἴκου. θρόνου, ὃν ἐκυβέρνησε καλῶς μέχρι τοῦ 1852, 12 Ἰουλίου. Μετ' οὐ πολὺ ἀπεβίωσεν. (βλ. Γεδεῶν Πατρ. πίν. σ. 794-6)

ΑΝΘΙΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΤΖΙΩΤΗΣ

Ἀπὸ διακόνου ἐψηφίσθη ἐπίσκοπος Ἐλαίας τῷ 1845 ὡς βοηθὸς τοῦ Ἐφέσου Ἀνθίμου, τῇ 6 Ἰουν. μητρ. Τιβεριουπόλεως καὶ Στρωμνίτσας, 10 Ἰαν. 1853 εἰς Νισάβαν (Σάρκιοι Σερβίας) καὶ τῷ 1860 παυθεὶς ἐφησύχαζεν εἰς τὴν τῶν Ἰβήρων καὶ ἐν Φαναρίῳ ἕως τὴν 11 Σεπτ. 1865-1877 Μαρωνείας ὅτε μεταβὰς εἰς Ἡρακλεῖτζαν ἀπέθανε 2 Μαΐου 1885. Συνέθετε μουσικὰ μέλη καὶ τὴν περιγραφὴν τῆς ἐπαρχίας Μαρωνείας μετ' ἐπιγραφῶν. Μνεῖα Γανοχ. 140. Περιέγραψεν ὠραῖον ἀνάγλυφον τοῦ ἀρχιστρ. Μιχαήλ τῆς Κομοτινῆς (Πούτ.-Βιράν. Θρακ. Α', σ. 363).

ΑΝΘΙΜΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ 1,21. ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΑΝΘΙΜΟΣ

1816-1820 βλ. 1,21 ὁ ἐκ Σηλυβρίας δευτ. κτίτωρ τῆς μονῆς ἀγ. Παύλου. Ἡ χερσ. ἀγ. Ὅρος Κοσμᾶ 274. βλ. Κομνηνὸς Ἀνθιμος.

ΑΝΘΙΜΟΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΩΝ

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 12' αἰῶνος (ἀρχ. Θρακ. λαογ. 21, σ. 140). Δεκεμ. 5 (Ἀρχ. Θρακ. λαογρ. 21, σ. 173). Ἐκκλ. Ἀληθ. Λ. 1910, σ. 31. Εἶναι ἀξίον ἀναγνώσεως τὸ πατριαρχ. γράμμα δλόκληρον ἀπὸ σ. 170-173. Οὗτος διεδέξατο τὸν Θεόκλητον Β' σ. 44-45. Κατήγετο ἐκ Γάνου καὶ ἦν πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἡρακλείας Παναρέτου, ἐξελέγη δὲ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων τῇ 5 Ὀκτ. 1865 καὶ ἀπέθανε ὑπερβδομηκοντούτης τῷ 1874 (Μνεῖα Γανοχ. 141).

ΑΝΘΙΜΟΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΩΝ—ΞΑΝΘΗΣ 1865

Κατήγετο ἐκ Ραιδεστοῦ. Ἀποφοιτήσας ἔγραψεν ἐναίσιμον διατριβὴν «περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς ἀποκαλύψεως» (βλ. Μέξην, «Ἡ θεολ. σχολὴ Χάλκης», σ. 214). Μὴ ἔχων ὑποστηρικτὰς ἐν Φαναρίῳ μετετίθετο διαρκῶς εἰς μικρὰς ἐπαρ-

χίας, (Ἐρυθρῶν, Πρεσπῶν καὶ Ἀρχιδῶν, 40 ἐκκλησιῶν καὶ Ξάνθης). Εἰργάσθη κατὰ τῶν Βουλγάρων σχισματικῶν.

ΑΝΘΙΜΟΣ ΜΗΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΖΥΗΣ

Ἐπίσκοπος ὦν Τυρολόης καὶ Σερεντζίων διεδέξατο τὸν Λαυρέντιον 1616-1631.

ΑΝΘΙΜΟΣ ΤΡΑΪ·ΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Τῷ 1831 ἐχειροτονήθη ὑπὸ τῶν ἐφησυχάζοντων πρώην Θ/νίκης Μακαρίου πρώην Πισιδεῖας Σαμουήλ καὶ πρώην Αἴνου Γρηγορίου· διώκησεν ἐξαρχικῶς τὴν ἐπαρχίαν Μαρωνείας. εἶτα ἐπαύθη καὶ ἐξωρίσθη εἰς τὴν τοῦ Δοχειαρίου καὶ τῷ 1836 κατετάγη μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν (Εὐστρατιάδης «Θρακικὰ» Η', σ. 66-68).

ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ. (=ΚΑ·Ι·ΜΑΚΤΖΗΟΓΛΟΥΣ)

Οὗτος κατὰ τὸ λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη διὰ τὰς μεγάλας πρὸς τὸ τουρκικὸν κράτος ὑπηρεσίας κτλ. ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ πασᾶ. Ἐθεωρεῖτο Βυζάντιος, τῷ 1895 διορίσθη πρεσβευτὴς ἐν Λονδίῳ ἐγεννήθη μὲν ἐν Κων/πόλει (σ. 136α τόμ. Β', 1926). Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω πληροφορίας, ὅτι μετώκησεν ἐκεῖ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἡρακλείας ἢ ἐκ Σαράντα ἐκκλησιῶν. Ὁ δὲ διευθυντὴς τοῦ Πύρρου, ὁ ἀείμνητος Γ. Χατζηγιαννάκογλου, τὸν ἔλεγε πάντοτε θεῖον.

ΑΝΘΙΜΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΓΑΝΟΧΩΡΙΤΗΣ

Μουσικοδιδάσκαλος ἐν τῷ κῶδ. Λαυρ. Θ' 157, σ. 208 ὑπάρχει δοξολογία αὐτοῦ εἰς πλαγ. δ'.

ΑΝΤΙΣΘΕΝΗΣ

Κατὰ τὸν Δ α λ έ ζ ι ο ν (ἐν Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ.) ἦτο Ἀθηναῖος υἱὸς Ἀ ν τ ι σ θ έ ν ο υ ς καὶ ἐκ μητρὸς Θράξ. Κατ' Ε ὑ σ έ β ι ο ν Ε ὑ ά γ γ . προπαρ. XV, 6 Ἡρακλεωτικός.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΣ

Μ. ἐκκλ. Ἀδριανουπόλεως, ἀνεψιὸς Κυρίλλου πατριάρχου μουσικὸς καὶ μελοποιὸς ἄριστος, καλλιφωνότατος, εἰδήμων καὶ τῆς ἑξῶτ. μουσικῆς μαθητὴς Μανουήλ πρωτοψάλτου καὶ Κωνσταντίνου μεθ' οὗ καὶ συνέψαλλε. Ἀπέθανεν ἐν Ρωσίᾳ τῷ 1828. Τὰ ἔργα ἐσώθησαν παρὰ Γεωργ. Ρυσίφ ἀναστάσιμα, χερουβικά κοινωνικά, ἀλληλουΐα, στιχηρά, ἰδιόμελα τῆς Κοιμ. Θεοτόκου ὡς καὶ τὸ ὀκτᾶχον δίχορον δόξα «Θεαρχίῳ νεύματι». (Παπαδ. Συμβ. 336).

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΒΙΖΥΗΣ

Ἐν Actes d' esphigmenou, actes de l' Athos V, σ. 11, 76.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΥΣ

(Ἀφροδισίας πόλις πρὸ τοῦ ἑξαμιλίου παρὰ τὸν Μέλανα ποταμόν). Περί Ὀρφέως καὶ τῶν τελετῶν αὐτοῦ Frag. hist. graec IV, σ. 310.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἐπίσκοπος Μυριοφύτου, Γάνου τῆς Χώρας. Γεννηθεὶς ἐν Σκοπῶ 40 ἐκκλησιῶν ἀπεφοίτησεν ἐκ τῆς Χάλκης τῷ 1887 γράφας ἕναισ. διατριβὴν «περὶ τοῦ μὴ δεῖν ὀμνύναι», ἀπέθανεν ὡς μητροπολίτης Πισιδείας (Μέξης: «Ἡ ἐν Χάλκη Θεολογικὴ Σχολή», σ. 219).

ΑΡΣΕΝΙΟΣ

Διδάσκαλος τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς 1777–1786 Σηλυβριανός, εἶτα Προϊκονήσου μητροπολίτης 1795.

ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΑΡΙΣΗΣ – ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

Ἐγεννήθη ἐν Μυριοφύτῳ Γανοχώρων Θράκης τῷ 1869, ἐσπούδασεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης. Τὸ 1895 διορίσθη ἐπὶ Ἀνθίμου ΣΤ', γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἱεροκῆρυξ Χαλκηδόνος, τῷ 1901 ἐχειροτονήθη εἰς Κυδωνιῶν καὶ τὸ 1910 μετετέθη εἰς Στρωμνίτσαν. Τὸ 1916 πυρποληθείσης τῆς Στρωμνίτσης μετετέθη εἰς Λάρισαν ὅπου τῷ 1934 Δεκ. ἀπεβίωσεν.

ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΜΑΣΕΙΑΣ

Ἦφισθεις τῇ 2 Φεβρουαρίου 1644 καὶ ἱερατεύσας μέχρι τοῦ 1652. Ἦν ἱερεὺς ἐν Γάνῳ τῇ πατρίδι του καὶ ἐγένετο συνυποψήφιος τῷ 1623 τῷ Ἀμασειᾶς Μελετίῳ. (Μνεῖα Γανοχ. σ. 136) χειρογρ. τοῦ 1777.

Ἄρσένιος Μηδείας 1602–1603. Ἐπὶ Νεοφύτου τοῦ Β'

ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΣΩΖΟΠΟΛΕΩΣ.

Ἡ ἄνω σημείωσις τοῦ Γεδεῶν ἔχει Μηδείας ἐν πατρ. Ἐφημ. σ. 73 «1602. Ἡ πατριαρχικὴ σύνοδος Δεκεμβρίου 24 ψηφίζει μητροπολίτην Μηδείας τὸν ἀπ' ἐκείθεν ζητηέντα (δηλ. ἀπὸ τῆς Σωζοπόλεως) δι' ἀναφορᾶς ὀσιώτατον ἱερομόναχον κύρ. Ἄρσένιον τὸν ἀπὸ τῆς Θείας Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου...» (βλ. Θεοδόσιος Μηδείας 3), παρητήθη συγχωνευθείσης τῆς ἐπαρχίας του τῇ ἐπισκοπῇ Μηδείας ἐν ἣ ἀνέλαβεν ὁ Θεοδόσιος Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως (βλ. λ.) Ἰούλιος 1623.

ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΠΡΟΙΚΟΝΝΗΣΟΥ

Λόγιος Σηλυβριανός ὁ Ἄρσένιος ἐσπούδασεν ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἀκαδημίᾳ ὑπὸ τὸν Ν. Κριτίαν τὸν Προυσαέα (1752–1762), ἐπὶ δὲ τῆς σχολαρχίας τοῦ Σεργ. Μακραίου 1777–1793 ἐχρημάτισε δεύτερος διδάσκαλος, ὡς ἀναγινώσκομεν ἐν τοῖς καταστίχοις τῆς Σχολῆς (βλ. Γεδ. Χρον. Πατρ. Ἀκαδημίας, σ. 202–3). Ἄλλ' ὁ πατριάρχης Κωνσταντίας Α' (ἐν Ἑλλ. φιλολ. συλλ. Κ/πόλεως, Β', σ. 281 ἐ.) λέγει ὅτι ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1784 τελευτώντος, ἀσθενήσας καὶ παραιτησάμενος ἐφησύχαζεν ἐν τῷ ἐν Μπαλατᾶ οἴκῳ τοῦ Κωνστ. Μουρούζη ὑφ' οὗ προστατευθεὶς προεχειρίσθη μητροπολίτης Προϊκοννήσου τῷ 1790 ἀποθανὼν τῷ 1795. Ἦν λογιώτατος καὶ ἄριστος διδάσκαλος, ὡς βλέπομεν τὸν Σέργιον Μακραίον γράφοντα αὐτῷ: «Τρεῖς διδάσκοντες ἐν τῇ Σχολῇ οὐδὲ τὸ τρίτον τῆς σῆς τότε διδασκαλίας ἀναπληροῦσι».

ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ ΣΑΡΑΝΤΗΣ ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ.

Ἐξ Ἐπιβατῶν (Ἴπποβατῶν) τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ἰατρός τῶν ἀνακτόρων τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ 33 ἔτη καὶ καθηγητὴς τῆς παθολογίας εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκρατορικὴν σχολήν. Ἐγενήθη τὴν 5ην Φεβρουαρίου εἰς τοὺς Ἐπιβάτας τῷ 1809 καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὴν 11ην Σεπτεμβρίου 1874. Διὰ τὰ φιλανθρωπικὰ καὶ εὐγενῆ καὶ ἐκπαιδευτικὰ ἔργα του ἐν Ἐπιβάταις εὐρίσκει ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸν Β' τόμον τῶν «Θρακικῶν» (1929) ἔξιστορούμενα ὑπὸ Κ. Χατζοπούλου, σ. 372—384. Ὡς ἔθνικὸς εὐεργέτης ἴδρυσεν εἰς τὴν γενέτειράν του τὸ πασίγνωστον Ἀρχιγένειον διδασκαλεῖον τῷ 1857, ποὺ ἐλειτούργησεν ἐκεῖ ἀνελλιπῶς μέχρι τῆς μοιραίας ἡμέρας τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς τοῦ 1922 καὶ τὸ Ἐλένειον Γυμνάσιον τῷ 1868. (Βλ. «Θρακικά». Τόμος 34ος σελ. 129 - 142). Ἐσπούδασεν ἐν Βυζαντίῳ ὑπὸ τὸν ἐκ Ρυσίου Νικόλαον Λογάδην, χρηματίσας δι' εἶτα διδάσκαλος ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ προσπορισάμενος ἱκανὸν ἀργύριον ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους πρὸς σπουδὴν τῆς ἰατρικῆς· ἐκεῖ δὲ σπουδάζων ἐδίδασκε συγχρόνως καὶ ἐλάμβανε καὶ 200 δραχμὰς μηνιαίου ἐπίδομα παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, κατὰ σύστασιν τοῦ αὐτόθι πρεσβευτοῦ αὐτῆς Ρ ε σ ἰ τ πασᾶ, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ὑπηρετήσῃ εἶτα τῇ τουρκικῇ κυβερνήσει. Οὕτω δ' ἀνέτας πλεον τὸν βίον ἔχων ἐπεσκέψατο τὸ Λονδῖνον, τὴν Πίζαν, τὴν Φλωρεντίαν, τὴν Βιέννην, τὰς Βρυξέλλας καὶ τὴν Χάλλην καὶ τῷ 1843 ἐκλήθη μετὰ τοῦ Ρ ε σ ἰ τ πασᾶ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου καὶ διωρίσθη καθηγητὴς τῆς αὐτόθι σχολῆς. Χρήματα δ' οὕτω πολλὰ κτησάμενος ἐφάνη χρήσιμος τῇ γενετείρᾳ, ἔνθα ἀνιδρύσασιο τὰ φερώνυμα Ἀρχιγένεια καθιδρύματα περιλαμβάνοντα ναὸν τῶν Ἀγίων 40 μαρτύρων, παρθεναγωγεῖον καὶ ὄρφανοτροφεῖον θηλέων καθὼς καὶ τὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ κληθὲν Ἐλένειον ἑλληνικὸν ἐκπαιδευτήριον ἀρρένων, ὧν τὴν συντήρησιν ἐξησφάλισαν διὰ τῶν τόκων κεφαλαίου καταθεθειμένου ἐν Τραπεζῇ.

ΕΡΓΑ: α) Ὑγειονομία ἑλληνιστῶν καὶ γαλλιστῶν, Παρίσιοι 1840. β) Στοιχεῖα ἰατρικῆς παθολογίας, αὐτ. 1842. Βίον αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Ἰωάννης Βαλαβάνης ἐν τῷ Συμπλήρωμα ἔγκ. λεξικοῦ Μπάρτ. ἐν λέξει καὶ ὁ Δ.Μ. ἐν τῷ τοῦ Ἐλευθεροδάκη ἐν λέξει. Περὶ Ἀρχιγένους ἰδὲ «Θρακικὴν Ἐπετηρίδα» τοῦ 897 σ. 128 μετ' εἰκόνων καὶ «Θρακικῶν» τόμ. Β' 929 σ. 372—384 ὑπὸ Ἀδαμαντίου Ταμβακίδου, ὅστις ἀναγράφει καὶ τὴν μέχρι σήμερον κατάστασιν τῶν Ἀρχιγενείων Ἐκπαιδευτηρίων μετὰ πίνακος τῶν ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος χρημάτων τοῦ Ἀρχιγένους.

ΒΑΜΒΑΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

Ἐγενήθη ἐν Μαλαγάραις, τῷ 1842 ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις. Εἶτα ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν ἐκδίδων τὴν «Ἐθνικὴν βιβλιοθήκην» (περιοδ.) καὶ τὴν ἔφημερ. «Στοάν» ἀπὸ τοῦ 1874—1884 μετὰ τῶν ἀδελφῶν Περρῆ, σπουδαιότατον πολιτικὸν ὄργανον. Ὁ Βαμβακίδης ἔχων πολυσχιδῆ μόρφωσιν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Χαρ. Τρικούπη διωρίζετο ἐκάστοτε νομάρχης ἐν Μεσολογγίῳ καὶ ἐν Ζακύνθῳ. Ἐχρημάτισε γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου ἐκδοὺς τοὺς πανεπιστημιακοὺς νόμους, ὡς καὶ τοὺς τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἄλλων ὑπουργείων γραμματεὺς καὶ τῆς γεωργίας τμηματάρχης καὶ ἴδρυσεν τὴν «Γεωργικὴν Ἐταιρείαν», γεωργικοὺς σταθμοὺς, ἐκαλλιέργησεν ἀγροκήπια μετὰ ἐπιβητόρων ξένων χωρῶν πρὸς διασταύρωσιν. Ὑπῆρξε διευθυντὴς τῆς «Βιοτεχνικῆς Ἐταιρείας», βασιλικὸς ἐπίτροπος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, σύμβουλος τοῦ «Ἀμαλείου

καὶ τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας», τέλος συντάκτης τῆς «Ἐφημερίδος Κορομηλά» καὶ τοῦ «Ἄστεως» καὶ ἀνταποκριτὴς τῆς «Τεργεσταίας ἡμέρας» ἀποθανὼν ἐν Μεσολλογίᾳ τῷ 1910. Συνέταξε ἱκανὰ διδακτικά βιβλία καὶ τερπνὰ διηγήματα καὶ ἄλλα ἀναγνώσματα ἀπὸ τοῦ 1885 ἐκδιδόμενα ὑπὸ τοῦ βιβλιοπωλείου Στ. Βλαστοῦ, (βλ. ἔκτ. τεύχος Γ' τομ. Θρακ. σ. 170—171).

ΒΑΛΙΟΥΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΥΡΙΟΦΥΤΟΥ

(Κατήγετο ἐκ 40 ἐκκλησιῶν). Μυριοφύτου ἐχειροτονήθη τῇ 20 Ἰουλίου 1895, ἐπαύθη τῇ 2 Δεκεμβρίου τοῦ 1899 καὶ μετετέθη κατόπιν εἰς Γανόχωρα. Γεδ. Μνήμη Γανοχώρων. σ. 111. (βλ. Κων. Βαλιούλης).

ΒΑΡΘΟΛΟΜΙΑΙΟΣ ΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ.

Ἀπέθανε 5 Μαρτίου 1744 ὡς ἐν κωδ. Ἀγριδιανου σημειοῦται Μν. Γανοχ. 131. Τὸ ἀ' ἀναφέρεται κατ' Ὀκτώβριον 1728 εἶτα μετὰ τὸν Ἱερόθεον αὐθις τὸν Ἰούλιον 1743.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Α' ΜΑΚΕΔΩΝ

Αὐτοκράτωρ Βυζαντίου. Κατὰ Γεδεῶν «ἐγεννήθη ἐν Χαριουπόλει τῆς Ραιδεστοῦ ἐκ πατρὸς Παγκάλλου, ἤρξε δὲ ἀπὸ τῆς 24 Σεπτεμβρίου 867 μέχρι 1 Μαρτίου 886» Βυζ. ἔορτ. 257.

ΒΑΤΑΤΖΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ.

(† 1222). Αὐτοκράτωρ Νικαίας. Ἀδριανουπολίτης «ἐν τοῖς παλαιοῖς μουσικοῖς χειρογράφοις εὔρομεν πολυελαίους καὶ δοξολογίας τοῦ ἑσπεμένου μελωδοῦ» (Παπαδ. Συμβ. 268).

BENEΔΙΚΤΟΣ (ΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ) ΑΔΑΜΑΝ ΤΙΔΗΣ.

Τελειοδιδάκτος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς (τῷ 1853) πρότερον Ἀγχιάλου μητροπολίτης, ἐποίμανεν ἀπὸ τοῦ 1881 Φεβρουαρίου 11 μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου ἢ Μαρτίου τοῦ 1886, ὅτε μετετέθη εἰς Πισιδίαν (Μν. Γανοχ. 100).

BENIAMIN ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΑΤΗΣ.

Ἡ παροῦσα θήκη τῶν Ἀγίων λειψάνων κατεσκευάσθη δι' ἐξόδων Βενιαμίν τοῦ ἐκ Βιζύης τῆς Θράκης ἀρχιμανδρίτου τε καὶ πρώην σκευοφύλακος τῆς ἡμετέρας μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ κατὰ τὸ Ἁγιον Ὄρος» (Rec. chretien σ. 164).

BENIAMIN.

· Ἐπίσκοπος Κιζύκων ἐν Νικαίᾳ τὸ β' 787 (Migne 98 στ' 205 B.).

BIZYHNOS ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Μερικὴ βιβλιογραφία Ν. Βασιλειάδου, «Εἰκόνες Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀθηνῶν». Ἀθῆναι 1910. σ. 301—320. Ἐγκώμια Γεωργ. Βιζυηνοῦ ὑπὸ Κ. Παλαμᾶ, Ν. Βασιλειάδου., Θ Βελιανίτη (παράρτημα Γ' τόμου «Θρακικῶν», σ. 196—217. Εἰς ὅλας τὰς περὶ Θράκης ἐργασίας μου ἐξύμνησα καὶ ἐχαράκτηρισα τὸν «Θεῖον ὄρνιθα» τοῦ Πινδάρου, ὅστις ἔχει ὡς ποιητῆς βᾶθος καὶ ὕψος καὶ ὀμιλεῖ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἐκφάντων μεγαλειώδους πολιτισμοῦ, ὃν περ μόνον ἡ χώρα τοῦ Ὁρέως καὶ τῶν Εὐμολπι-

δῶν ἡδύνατο διὰ τῶν αἰώνων νὰ περισώσῃ. Ὡμίλει ὡς νεοέλλη, εἶχε δηλονότι ἐν τῇ ψυχῇ ὀλόκληρον τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, ἐξωτερικεύων αὐτὸν εἰς παγκάλους στίχους. Τελευταῖον ἀναφέρω μίαν θαυμασίαν ἀνάλυσιν τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Βιζυηνοῦ γενομένην εἰς τὸν «Ἀριστοτέλην» τοῦ Σάββα Παπαγρηγοριάδου (ὁ πρῶτην Ἰωακείμ περιοδ. τῆς Σμυρν. σ. 517—524. Ὁλίγα βιογραφικὰ ἐκ τοῦ ἐγκυκλ. λεξ. Ἐλευθερουδάκη τομ. Γ' σ. 256—257) (1). Βιζυηνὸς (Γεώργιος). Λόγιος καὶ ποιητής. Ἐγεννήθη τῷ 1848 εἰς Βιζύην τῆς βορείου Θράκης. Εἰς νεαρῶτάτην ἡλικίαν μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα μάθῃ ραπτικήν παρὰ τῷ θείῳ του, ἐπέτυχε μετὰ τινὰς περιπετείας νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν Θεολογικὴν σχολὴν τῆς Χάλκης, ἔνθα ὁ τυφλὸς καθηγητὴς καὶ ποιητὴς Ἡλίας Τραπεζιδῆς διέκρινεν ἀμέσως τὴν ποιητικὴν ἰδιοφυίαν του καὶ καθωδήγησε τὰς σπουδὰς του, ἐπικαλεσθεὶς ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἔθνικοῦ εὐεργέτου Γεωργίου Ζαρίφη πρὸς ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν. Οὕτως ὁ Βιζυηνὸς ἐσπούδασε φιλολογίαν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους ἐβραβεύθη μὲ τὸ ποίημά του «Κόδρος» εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1874. Τὸ ἐπόμενον ἔτος μεταβὰς εἰς Γερμανίαν ἐμαθήτευσεν παρὰ τῷ Λότσε, τῷ Τσέλλερ καὶ τῷ Βούντ καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ διὰ ἑναίσιμου διατριβῆς «Ἡ παιδεία ὑπὸ ἔποψιν ψυχολογικὴν καὶ παιδαγωγικὴν». Ἐν Γερμανίᾳ ἐκδιδομένην ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας ποιητικὴν συλλογὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἄρες, Μάρες Κουκουνάρες», βραβευθεῖσαν εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν, καὶ ταυτοχρόνως ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτον του διήγημα «Τὸ ἀμάρτημα τῆς μητρός μου» εἰς τὴν «Νέαν Ἐπιθεώρησιν» τῶν Παρισίων, τῷ 1884 ἐξέδωκεν ἐν Λουδίνῳ τὰς «Ἀθίδας αὔρας». Κατελθὼν δὲ μετὰ ταῦτα εἰς Ἀθήνας ἀνηγορεύθη ὑφηγητὴς τῆς φιλοσοφίας τοῦ πανεπιστημίου μὲ τὸ πολὺκροτον ἔργον του «Ἡ φιλοσοφία παρὰ Πλωτίνῳ». Ἐγκατασταθεὶς εἰς Ἀθήνας ἐδημοσίευσεν εἰς τὰ περιοδικὰ «Ἐστία» καὶ «Διάπλασις τῶν παιδῶν» διηγήματα καὶ ποιήματα. Ἐξέδωκε δὲ διδασκτικὰ βιβλία «Ψυχολογίας» καὶ «Λογικῆς» διορισθεὶς ἅμα καὶ καθηγητὴς τοῦ δραματικοῦ τμήματος τοῦ Ὡδείου Ἀθηνῶν. Δυστυχῶς πρῶϊαν τινὰ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1892, προσβληθεὶς ὑπὸ φρενικῆς νόσου ἐνεκλείσθη εἰς τὸ Δρομοκαίτειον Φρενοκομείον, ἔνθα μετὰ δύο ἔτη ἀπέθανεν. Ὁ Β. καὶ ἀπὸ μορφώσεως καὶ ἀπὸ τεχνοτροπίας εἶναι ποιητὴς Φαναριώτης. Ἐχει ἀληθινὸν αἶσθημα καὶ ζωηρὰν ἔκφρασιν, κατορθώσας νὰ ὑποτάξῃ τὸν τῆς ἐποχῆς του λογιωτατισμὸν, νὰ προσεγγίσῃ τὴν ἑπτανησιακὴν τέχνην καὶ νὰ ἐμπνευσθῇ ἀπὸ τὴν δημοτικὴν ποίησιν. Μείζονος σημασίας τοῦ ποιητικοῦ εἶναι τὸ διηγηματικὸν ἔργον του, δικαίως δὲ θεωρεῖται ὡς ὁ πρῶτος δημιουργὸς τοῦ ἑλληνικοῦ διηγήματος. Τὰ διηγήματά του «ποῖος ἦτο ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ μου», «αἱ συνέπειαι μιᾶς παλαιᾶς ἱστορίας», «τὸ μόνον ταξίδιον», «τὸ ἀμάρτημα τῆς μητρός μου», «Ὁ Μασκῶβ Σελήμ», (δημοσιευθὲν μετὰ τὸν θάνατόν του ἐξ ἀνεκδότου χειρογράφου), εἶναι πρότυπα τεχνικῶν ἀφηγήσεων, τὰ ὁποῖα διακρίνει λεπτὴ ψυχολογία χαρακτηριστῶν. Ἐκ τῆς κριτικῆς ἐργασίας τοῦ Β. ἄξια ἰδίας μνείας εἶναι ἡ σπουδαίω-

1. Εἶναι λίαν ἐκτεταμένη διὰ τὸν προκείμενον ἡμῶν σκοπὸν, ἡ ἀσυναγώνιστος κριτικὴ τοῦ γνωστοῦ Θρακολόγου, ἡ δημοσιευθεῖσα εἰς τὸν Α' τόμον τῶν Θρακικῶν (1929) σ. 238 ε. ἀλλὰ παρεθεώρησε αὐτὴν καὶ ὁ μακ. Κ. Ἀμαντος εἰς τὸ «ἕκτατον τεῦχος» τοῦ Γ' τόμου τοῦ Θρακ. σ. 1969, προκρίνας ἄλλων τὰς κρίσεις (σ. 196-217). Ψυχία μόνον ἐλάβομεν ἐκ τῶν ἄρθρου τοῦ Ἀμάντου τῶν «Λογίων Θρακικῶν» σ. 84-195, ἧτις ἔχει μὲν καλὰ οὐκ ὀλίγα ἀλλὰ μὴ ὄντα κατὰ σειρὰν τινὰ ἢ κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν εἶναι σχεδόν. Πλὴν τούτου, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος δὲν ἠσχολήθη ποτὲ περὶ Θρακῆς, τὰ παρ' ἄλλων ἀφήνει ἀνεξέλεγκτα, ἵνα μὴ ἄξια ἐπαίνων.

τάτη μελέτη του περί «βαλλισμάτων», περιέχουσα πολλές μεταφράσεις γερμανικών και σκανδιναυϊκών θρύλων.

ΒΙΤΑΛΙΑΝΟΣ

(Βλ. σύνοδον ἐν Ἡρακλείῳ). Οὗτος κηρυχθεὶς αὐτοκράτωρ ὑπὸ τοῦ ὄχλου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Ἀναστασίου αὐτοῦ κρυβέντιος εἰς προάστειον ἐγγύς Βλαχερνῶν. Ὁ Βιταλιανὸς καταλαβὼν Θράκην, Σκυθίαν καὶ Μυσίαν μετὰ Οὐνῶν καὶ Βουλγάρων συνέλαβε τὸν στρατηγὸν τῆς Θράκης Κύριλλον καὶ ἐβάδισε κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Ἀναστάσιος συνεκάλεσε τὴν σύνοδον (σύγκλητος καὶ ἐπίσκοποι) εἰς Ἡράκλειον Θράκης πρὸς εἰρήνευσιν... (Θεοφ. χρονογρ. Βουογ, σ. 159—161).

ΓΑΒΡΙΗΛ ΒΙΖΥΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ἀπεβίωσε τῷ 1648 Μαρτ. Θρακ. στ', 54.

ΓΑΒΡΙΗΛ ΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ 1648 ΜΑΡΤ. - 1652 ΜΑΡΤ.

Ἵπογράφεται εἰς ἀφιέρωμα αὐτοῦ ἀμπέλην πρὸς τὴν Ἀγριδιανοῦ τῷ 1648 μετὰ τοῦ πρωτονοταρίου, ἱερομνήμονος καὶ πρωτοψάλτου. Ἐκ τοῦ κώδικος ἐπίσης τῆς μονῆς φαίνεται, ὅτι ἦν ἕγγαμος πρὶν ὢν υἱὸς Δημητρίου καὶ Εἰρήνης ἔχων καὶ τέκνα ἀρσενικά καὶ θηλυκά, ἅπερ ἀποξενοῖ τῆς κτημ. περιουσίας καὶ δωρεῖται 1000 ἄσπρα πρὸς ἐπιχρύσωσιν τοῦ τέμπλου τῆς μονῆς. Ἦτο λοιπὸν ἐκ Γάνου καὶ Χώρας, σ. 43 τοῦ κωδ. καὶ 64 συνυπογράφεται τῷ 1653 μετὰ τοῦ Κοσμά μητρ. Γαν. καὶ Χώρας (ἄγαν ἀνορθόγραφος) Μνημ. Γανοχ. 130—131. Τῷ 1657 Ἀπρίλ. ἐξελέγη ὁ πρῶτος Γάνου καὶ Χώρας πατριάρχης προκριθεὶς τοῦ Ἀθηνῶν Ἀνθίμου καὶ τοῦ Σόφιας Δανιήλ (Πατρ. πιν. σ. 586. Κατάλ. Ἀλεξ. πατρ. βιβλιοθ. Γ' 329) Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ ἐπανήλθεν ὁ παραιτηθεὶς Γαβριήλ τῷ 1654—1657.

ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Ὁ Γαβριήλ διαδεχθεὶς τὸν παραιτηθέντα 4 Ἰουνίου 1822 Μελετίον, ἀνεμίον τοῦ Ἡρακλείας Μελετίου. Ὁ Μελετίος μετέβη εἰς Ἐπτάνησον καὶ ἐκ Κερύρας 5 Ἰανουαρίου 1828 (ὅτε ἦλθεν ὁ Καποδίστρια) εἰς Ναύπλιον διορισθεὶς τοποτηρητῆς Κερνίτσης μέχρι τοῦ 1830. Τότε δὲ Ἄργους καὶ τέλος τῆ 21 Νοεμβρίου 1833 ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν, ἀποθανὼν τῆ 22 Ἰουνίου 1840. Ὁ Γαβριήλ τῷ 1832 ἐξελέγη Σκοπίων, πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ Ναζιανζοῦ Ἰγνάτιος 17 ἐπιστολάς. Ἡ ἐπαρχία Μετρῶν ἀνήκεν εἰς τὴν Α' τάξιν (Σαβράμης· Θρακ. στ' σ. 233—4) βλ. περὶ Μελετίου Ἀτέσην ἐπίσκ. ἱστορ. 180—182. Κ. Μαμώνη· «τρεῖς κώδικες τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων» ἀνατ. ἐκ τοῦ 21 τόμου Θρακ. Ἀρχείου 1956, σ. 129—76 (μετὰ 2 πινάκων). Γράμμα ἀνώνυμον πατριάρχου πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς Δέρκων καὶ Μετρῶν 1466 ὁ Γεδεὼν Καμπούρογλου Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων. Τόμ. Β' σ. 354.

ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΕΤΡΩΝ

1832 Ἰαν. 7, 21, σ. 168, Ἐκκλ. Ἀλήθ. τόμ. Λ'. 1910 σ. 31 Θρακικὰ τόμ. στ', 1935) σ. 233—234.

ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΗΔΕΙΑΣ

Βλ. Νοέμ. συναγωγῆντοῦ Δοσιθέου ὅτι ἐκλεγείσ ἐπὶ Ματθαίου Β'. τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1601, ἱεράτευσε μέχρι Ὀκτωβρίου 1602.

ΓΑΪΤΑΝΑΚΗΣ ΣΤΕΦ. ΧΑΤΖΗΣ

(Βλ. Χατζηστεφανάκης). Ἀρχιτέκτων ἀπὸ τοῦ 1839 εἰσαχθεὶς παρὰ τῶν Σουλτάνων Μετζήτ ἔχων καὶ τὸν ἀδελφὸν Χατζῆ Δημήτριον εἰς οὐ τὴν ἐπιστασίαν ὀφείλεται ἢ ἀχανὲς οἰκοδομὴ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Εἶχον καὶ τρίτον ἀδελφὸν ἀρχιτέκτονα τὸν Σάββαν· ἐνταῦθα ἐπὶ 60 ἔτη ἢ ἐπιρροή των 3 ἀρχιτ. συνεκέντρωσε πολλοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μαδυτινοὺς Γεδεών Μνεῖα 172—3, 430—2 εἰκῶν. Τὰ σχολεῖα τῆς Μαδύτου Γαΐτανάκεια ἐκτίσθησαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου εὐεργέτου τῆς Μαδύτου Χατζῆ Στεφάνου ἢ Γαϊτανάκη, γεννηθέντος ἐν Μαδύτῳ τῷ 1810. Φύσει δαιμόνιος νοῦς καὶ μαθηματικὸς ἄριστος ὁ Γαΐτανάκης ἦτο ὁ πρῶτος ἀρχιτέκτων τοῦ Σουλτάν Μετζήτ. Ἐκτίσεν τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ περίφημον παλάτι τοῦ Δολμᾶ Μπαχτσέ καὶ ἄλλα πολλὰ μέγαρα πασάδων. Ἐκτίσεν ἐπίσης καὶ τῷ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μοναστήριον τῶν Ἰβήρων.

Ὁ Γαϊτανάκης ἐδώρησεν εἰς τὴν πατρίδα του Μάδυτον καὶ βιβλιοθήκην ἐκ πέντε χιλιάδων τόμων. Ἐπροίκισε τὰ Γαΐτανάκεια μὲ ὄργανα φυσικῆς, τὰ ὅποια κατόπιν ἐδωρήθησαν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν.

Τὰ Γαΐτανάκεια καὶ ἡ βιβλιοθήκη κατεστράφησαν κατὰ τὸν βομβαρδισμόν τῆς Μαδύτου τῷ 1915.

Ὁ Γαϊτανάκης ἐπροίκισε τὰς σχολὰς τῆς πατρίδος του μὲ ἕνα ἑλαιῶνα ἐκ 2.500 δένδρων πρὸς συντήρησίν των.

Ὁ Γαϊτανάκης ἀπέθανε τῷ 1881. Ἡ μνήμη του καὶ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα του ἀγάπη θὰ παραμείνουν ἀθάνατα καὶ παραδείγματα τέλεια πρὸς μίμησιν.

ΓΑΒΡΙΗΛ ΤΡΑΪ·ΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἐπίσκοπος. Τῷ 1565 ὑπογράφεται εἰς τὴν καθαίρεσιν τοῦ πατριάρχου Ἰωάσαφ. (Turcogr Κρουσίου, σ. 173).

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΙΖΥΗΣ

Ἀπέθανε τὴν 17 Φεβρουαρίου 1751 (Θρακ. στ' 55).

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

Ψάλτης ἐκ Ραιδεστοῦ καλλίφωνος (Θρακ. Γ' παράρτ. 224). Ἦτο πρωτοψάλτης τοῦ ἱεροσ. θρόνου (στεντ. φωνή). Ἐμέλισεν ᾠδὰς ὕμνους καὶ μακρὸν ἔντεχνον ἔγκωμιον εἰς τὸν πατρ. ἱεροσ. Κύριλλον Β' εἰς ἡχον δ'. Ἀπέθανε 1868. Παπαδ. Συμβ. 347.

ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΖΗΣΙΑΔΗΣ ΧΑΡΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἀποφοιτήσος ἐκ Χάλκης τῷ 1904 ἔγραψε «Τὸ ἔγγισμον καὶ ἀγαμον τοῦ κλήρου τῆς Ἀνατ. Ὁρθ. Ἐκκλησίας» προϊστάμενος εἰς διαφόρους κοινότητας καὶ εἶτα ἀρχιεπιφύλαξ τῶν Πατριαρχείων. (Μέξης, «Ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ Σχολή», σ. 231).

1. Ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Παπα Λουίζου (Θρακ. τόμ. 25ος 1957, σ. 29-30)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΒΙΖΥΗΣ ΚΑΙ ΜΗΔΕΙΑΣ

Ἐξελέγη τῆ 14 Μαρτίου 1674 (Λακίδης σ. 58) καὶ ἀπέθανε τῷ 1682 (Θρακ. στ' 54).

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΒΙΖΥΗΣ

Μητροπολίτης ὁ ἀπὸ μεγ. πρωτοσυγγέλλων χειροτονηθεὶς τῷ 1751, Φεβρουαρ. 17 καὶ τὸν Ἰούλιον 1752 «καθαίρεσι παντελεῖ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ καθυποβληθεὶς διὰ τὸ βία καὶ δυναστεία, παρανομία τε καὶ παρὰ κανόνας δράσασθαι καὶ ἐγκρατῆ γενέσθαι τῆς ἐπαρχίας ταύτης», ἐξεβλήθη τοῦ θρόνου (Θρακ. στ', 55).

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΒΙΖΥΗΣ—1770 ΜΑΡΤΙΟΣ

Κύπριος τὸ γένος καὶ εὖ ἤκων παιδείας, ἐσχολάρχησεν εἰς τὴν πατρ. ἀκαδημίαν (1766—1770). Προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Νικομηδείας τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1783, καίτοι δὲ χρηστὰς ἐπανατείας ἐλπίδας διὰ τε εὐρυμάθειαν καὶ τρόπον ἄριστον καὶ ἡσύχιον, ὅμως ὑπεβιβάσθη εἰς τὴν Δέρκων ἐπαρχίαν κατὰ Αἰακίδην (Ἱστορία Βιζύης σ. 39). Ὁ ἀπὸ Σιναίου κλεινὸς πατριαρχεύσας χαρακτηρίζει αὐτὸν ὡδε: «Ἑλληνικῆς μὲν παιδείας καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐγκρατῆς εἰς ἄκρον, ἀλλὰ σχολαστικὸς καὶ γόνος ὡς εἶπεῖν Ἀριστοτέλους φωνῆς σφόδρα ἐξηρητημένος ὕστατος τῆς ἐν Βυζαντίῳ σχολῆς τῶν περιπατητικῶν, οὐδόλως προλήψει γεγηρακίᾳ τὰ κατὰ τὸ ἐκλεκτικὸν τοῦ φιλοσόφου εἶδη προβαλλόμενα ὡς νεωτέρας φρενὸς ταῦτα γεννήματα (Ἐλάσσονες συγγραφαί, σ. 161).

Εἰς σιγίλλιον (1770) Θεοδοσίου ὑπὲρ τῆς Ζωοδόχου πηγῆς Ἀνδρου μετοχίου τοῦ Ἁγίου Τάφου. Διεδέξατο τὸν Ἀγάπιον τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1762 (Δελτ. Χριστ. ἀρχ. Ἐταιρείας περιοδ. Β', τόμ. Α', 1924 σ. 22). Κύπριος τὸ γένος καὶ εὖ ἤκων παιδείας ἐσχολάρχησεν εἰς τὴν πατρ. ἀκαδημίαν (1766-1770), τὸν Φεβρουάριον 1883 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Νικομηδείας καίτοι δὲ «χρηστὰς ἐπανατείας ἐλπίδας διὰ τε εὐμάθειαν καὶ τρόπον ἄριστον καὶ ἡσύχιον» ὅμως ὑπεβιβάσθη εἰς τὴν Δέρκων ἐπαρχίαν (Λακίδης 59).

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ

Ἀπαγχονισθεὶς τῷ 1821 μετὰ τὸν πατριάρχην ὑπέργηρος ὢν Ἀμβρόσιος Φραντζῆς I, 257 «οἰκτρῶς τὸν βίον τερματίσαντος» κατὰ τὸν πατρ. κώδικα. Οὗτος πρωτοσύγκελλος ὢν τοῦ Θεσσαλονίκης ἐξελέγη τὸν Σεπτέμβριον 1798. Δωρεῖται τῆ τῶν Ἰβήρων μονῆ ἀρτοφόριον ἀργυροῦν (Γεδεῶν Πατρ. ἐφημ. 361).

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΩΝ

Ἐκ τοῦ κώδικος τῆς μητροπόλεως Μερτρῶν καὶ Ἀθύρων. Τὸ σύντομον τοῦ Γερασίμου χρονικὸν περὶ τοῦ ρωσοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1768, Σεπτ. 25 σ. 137

«Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ σουλτάν μουσταφᾶ κατὰ αψξή' Σεπτεμ. κ' ἡμέρα ε', τῆς ἐβδομάδος ἐκηρύχθη ὁ κατὰ τῶν Μοσχόβων ἄλογος πόλεμος. Καὶ πρῶτον μὲν ἐσήκωσαν τὸν Ἐλτζήν εἰς τοὺς ἑπτὰ Κουλάδες, τὸν λεγόμενον Ἀμπρέσκοφ. Ἦταν γράμματα εἰς ὅλα τὰ σερχάτια διὰ ζαερέδες καὶ νὰ εἶναι ὅλοι ἔτοιμοι κατὰ τοῦ ἔχθροῦ. Καὶ περὶ τὸν Ἰανουάριον ὁ τοῦ Κριμίου Χάνης νὰ ἀγῆν εἰς λεηλασίαν τῆς Λεχίας μὲ πλῆθος ἀρκετὸν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰ τῶν Μοσχόβων σύ-

νορα μὲ τὴν ὄδηγιαν τοῦ ντελῆ μπογιάρη Λεχίου. Ἡ εἶδησις ἔφθασεν ἐδῶ, ὅτι ἐτοιμάσθη μὲ πλῆθος ἵππέων καὶ πεζῶν περίπου τῶν τεσσαράκοντα χιλιάδων καὶ δέεται τοῦ βασιλικοῦ δοᾶ, καὶ τῶν λοιπῶν ἱμπαυτελάχηδων. Καὶ τὴν α' Ἰανουαρίου ἐγινε ὁ δοᾶς μετὰ παρρησίας ἐδῶ εἰς τὴν πόλιν. Καὶ ἐπειδὴ ἦτον ῥητὴ ἡ ἡμέρα, ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ Κρίμι μὲ καλὸν καιρὸν καὶ φθάνοντας εἰς τὰ μέρη τῆς Λεχίας ἔκαμε μεγάλην φθορὰν εἰς τοὺς ἀθλίους καὶ φεύγοντας ἐκίθην διὰ νὰ περάσουν εἰς τὰ τῶν Μοσχόβων ὄρια, συνέβη ἐκ θεομηνίας τινὰς νὰ γίνη τότε φρικτὸς χειμῶν τόσοσ, ὅπου ἀπὸ τὴν πύκνωσιν τῶν νιφάδων καὶ ἀπὸ τὴν σφοδρότητα τοῦ ἀνέμου καὶ ἀπὸ τὸ χιόνι ἐτυφλώθησαν τὰ ζῶα καὶ ἔχασαν τὸν δρόμον καὶ μόλις, ἀφ' οὗ ἤλθον εἰς τὴν νόβα Σερβίαν, ὅπου εἶναι τὰ νέα κάστρα τῶν Μοσχόβων, ἐγνώρισαν ποῦ εἶναι. Καὶ πολεμοῦμενοι ἀπὸ τε τῶν ἐντὸς κάστρων καὶ ἀπὸ τὸν πολὺ χειμῶνα ἐγύρισαν ὀπίσω κοντὰ τὸν Φεβρουάριον μῆνα πολέμῳ καὶ χειμῶνι κατατρυχωθέντες, ὅτε καὶ ὁ χάνης περιπνευμονιάσας ἐτελεύτησεν εἰς τὸ Κρίμι. Ὁ βεζίρης, ὅπου ἐσήκωσε τὸν ἐλτζῆν, ἦτον ὁ Χαμτζάπασιας ὁ καὶ Νταμάτης. Ἄλλ' αὐτὸς ἐξώσθη καὶ ἐγινεν ὁ Γιαγλικτζῆς Μεεμέτπασιας. Περὶ τὸν Μάρτιον μῆνα ἐγινε τὸ ὄρδοῦ ἀλλάϊ καὶ ἐβγῆκεν ὁ γιανιτζαραγασὶ μετὰ τῶν ὀτζακλήδων, εἶτα καὶ ὁ σερασκέρης ὁ καὶ βεζίρης μὲ τὸ σαντζακερίφι. Τότε συνέβη μία ἀρκετὴ σύγχυσις μέσα εἰς τὴν πόλιν καὶ οἱ ἐμίρηδες, ὅπου ἐσήκωναν τὸ σαντζάκι, ὥρμησαν μὲ γυμνά σπαθιά κατὰ τῶν βαγιαδῶν καὶ ἐσκοτώθησαν πολλοὶ Χριστιανοί, ἑρμῆναι καὶ ἐβραῖοι. Ἀκόμη ὕβρισαν καὶ τὲς γυναῖκες τοῦ Νέμψα ἐλτζισὶ καὶ ἔδειραν αὐτὸν μὲ τοὺς ἀνθρώπους του. Μὲ τέτοιαν ἀταξίαν ἔφυγαν ἀπὸ τὴν πόλιν. Εἰς τὸν μεγάλον Τζεκεμετζὲ ἐρχόμενοι, ἐπάτησαν τὰ ἐργαστήρια, ἐτζάκιασαν πύρτες καὶ ἄλλα πολλὰ κακὰ ἔκαμαν. Τῷ αὐτῷ ἔτει κατὰ τὸν Ἰούλιον ἐσήκωσεν ἡ βασιλεία τὸν βεζίρην καὶ ἔκαμε τὸν Μολδοβατζῆν καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ αὐγούστου ἀποκεφάλισε τὸν ἐξωσθέντα Μεεμέτπασιὰν Γιαγλικτζῆν, ὁμοῦ καὶ τὸν Γρηγόροβον Καλλιμάχην μετὰ τοῦ δραγουμάνου Νικολάκη Σούτσου, τὸν μὲν εἰς Ἀνδριανούπολιν, τοὺς δὲ εἰς τὴν πόλιν τῆ κθ' αὐγούστου. Ὁ Μολδοβατζῆς ἐπῆρε τὰ στρατεύματα καὶ ὥρμησε κατὰ τὴν Λεχίαν καὶ φθάνοντας κοντὰ εἰς τὴν Καμινίτζαν ἐτζακίσθη κατὰ κράτος μὲ τὰ στρατεύματά του καὶ ἐγύρισε κατησχημένος. Μόλις ἐσώθησαν τὰ στρατεύματα μισοζώνταναν εἰς τὰς παραχειμασίας (γρ. παραχειμαδίας) κατὰ τὸ Μπαμπάταγι, Καρτάλι καὶ Σάκτζα. Ἐγινεν ἔπειτα μετὰ τὸν Μολδοβοτζῆ βεζίρης ὁ Νισοτζῆ Μεεμέτπασιας καὶ διατι ἐπάτησαν τὸ ὄρδι ὀλίγοι Μόσχοβοι, τὸν ἔξωσαν καὶ ἐγινεν ὁ χαλίλπασας. Οἱ Μόσχοβοι ἤλθαν εἰς Μπογδανίαν καὶ ἐδίωξαν μὲ τελειότητα τοὺς ἐδικούς μας εἰς Σάκτζαν. Ἐπῆραν καὶ τὸν Γρηγόροβον σκλάβον ἀπὸ τὴν Βλαχίαν. Τὸν Μπογδάμπην Κωνσταντίβοδον Μαυροκορδοᾶτον, τὸν ἔκαμαν νὰ ἀποθάνη κτυπημένος εἰς πόλεμον. Καὶ αὐτὸν ὅλον τὸν χειμῶνα ἐπολεμοῦσαν, ἐπάτησαν τρίτον τὸ ὄρδι εἰς Μπαμπάταγι καὶ τοὺς ἐδίωξαν. Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ αἴφῳ ἤλθαν τὰ καράβια εἰς τὴν ἀσπρην θάλασσαν, ἐφάνησαν κατὰ τὸν Μωρέαν καὶ κατὰ τὸν μάρτιον ἐβγῆκεν ἡ ἀρμάδα ἀπὸ τὴν πόλιν διὰ νὰ διώξη τὰ μοσχοβίτικα καράβια καὶ συμπλοκῶν γενομένων ἔφευγον οἱ ἐδικοί μας, ἕως οὗ ἤλθον εἰς τὸν Τζεσιμὲν καὶ ἐκεῖ τὰ ἔκαψαν ὅλα, χωρὶς νὰ γλυτώσῃ κανένα παρὰ ἐκεῖνα ὅπου ἦτον εἰς τὴν ξηρὰν. Ἀποστάτησαν οἱ Μωραῖτες τῷ αὐτῷ ἔτει, διὰ τοῦτο ὡς ἀχαρίστους τοὺς ἐπαίδευσεν ὁ Θεὸς καὶ ἡ βασιλεία καὶ ὄλους τοὺς ἐσκλάβωσαν παρὰ ὅσοι ἔφυγον. Ἐσκληβώθησαν ἀκόμη καὶ οἱ Μεσολογίτες μετὰ τῶν ἀνατολικῶν (1) ἐσκότωσαν

1. ἀνατολικῶν=αἰτωλικῶν

ἔως ἑπτακοσίους χριστιανούς εἰς τὴν Σμύρνην. Τὰ καράβια τῶν Μοσχόβων ἐπήγαν εἰς τὴν Λήμμον καὶ τὴν ἔπολεμοῦσαν, ἀλλὰ προτοῦ νὰ παραδοθῆ ἔφθασεν ὁ Χασάμπασης μὲ πολλοὺς καὶ ἐδίωξε τοὺς Μοσχόβους. Οἱ Τοῦρκοι ὡς πολεμίους παιδεύουν καὶ τοὺς Λημνίους ἀσπλάγχχνως καὶ τοὺς ἐγύμνωσαν. Ἐξώσθη ὁ Χαλίλ πασιάς καὶ γίνεται ὁ Μουζούνογλους. Αὐτὸς ἐζήτησε νὰ καταστρέψῃ τοὺς κακοὺς ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ὅπου ἦτον γιουσμὰς τὸν ἐθανάτωνε. Αὐτὸς ἐστοχάσθη νὰ κάμνῃ τὴν εἰρήνην καὶ ὅ,τι καὶ ἀνέζητήσαν οἱ Μόσχοβοι ἔκαμε νὰ τὰ στέρξουν καὶ οἱ ἐνταῦθα. Καὶ οὕτως ἐγένετο ἡ ἀγάπη εἰς τὰ αἴψοδ', Ἰουλίου 1η. Καὶ ἀφ' οὗ ἐγένετο ἡ ἀγάπη, τὸν καιρὸν ὅπου ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν, ἀπέθανε καὶ τὸ σῶμά του τὸ ἔφεραν ἐδῶ ἐβγάζοντες το ἀπὸ τὸν τάφον. Καίμακάμης εἰς ὄλον αὐτὸν τὸν καιρὸν ἦτον ὁ Μελεκμεμέτπασας ὁ Χιώτης. Αὐτὲς εἶναι αἱ πράξεις τοῦ πολέμου ὅπου ἔγιναν εἰς τὰ αἴψοδ' ἔως τὰ αἴψοδ'. Τὰ κακὰ ὅπου ἔπαθον οἱ χριστιανοὶ δὲν περιγράφονται. Λέγεται πῶς νὰ ἐχάθησαν χριστιανοὶ βασιλιάδες εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα ἔως 400.000 χιλιάδες (1) αἴψοδ' ε' αὐγούστου κβ'. «Ἀπέθανεν ὁμως ὁ σουλτὰν Μουσταφᾶς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τῇ δεκάτῃ Ἰανουαρίου καὶ μετετέθη ἀπὸ σεχζαδῆς ὁ αὐτάδελφός του σουλτὰν Χαμίτης. Εἰς τούτου τὰς ἡμέρας ἐγένετο ἡ ἑφετῆ καὶ εὐκταία εἰρήνη».

Κάτωθεν διὰ τῆς χειρὸς τοῦ Γερασίμου σημείωμα περὶ τῆς καταστάσεως τῶν προγενεστέρων ἀρχιερέων καὶ κληρικῶν τῆς ἐπισκοπῆς Μετρώων. Τὸ σημείωμα τοῦτο συνεχίζεται καὶ ἐν τῇ σ. 143.

Ἡ κατάσταση τῶν προγεγονότων τῶν ἀρχιερέων καὶ κληρικῶν τῶν κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν Μετρώων μεγίστην ἐμφαίνει τὴν ἀμάθειαν, ὡς μηδενὸς τῶν ἤδη παλεγκαπῆλων διαφέρειν· καὶ ἔστιν ἀλήθεια. Ἡ γὰρ τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων/πόλεως ἀθλιότης καὶ ἀπευκταία κατάστασις δῆλος καὶ τοῖς ἀγραμμάτοις αὐτοῖς. Θαῦμα πῶς οὐκ ἐξέλιπεν ὅλως ἡ καθωμιλημένη κοινὴ τῶν Ἑλλήνων γλώσσα ἐκ τῆς Ἑλλάδος αὐτῆς ὑπὸ βαρβάρων τελοῦσης καὶ καταπολεμουμένης, πῶς δὲ καὶ χριστιανοὶ εὐρίσκονται φυλάττοντες τὰ ἔθιμα τῶν χριστιανῶν. Ὅρωμεν γὰρ τοὺς ἐν τῇ ἀνατολῇ καταλειφθέντας ὀλιγαριθμοὺς χριστιανούς μηδ' ὅπως οὖν εἰδόμενος μὴ ὅτι γε γράμματα, ἀλλ' οὐδὲ τῆς καθωμιλουμένης γλώσσης τῆς κοινῆς τὴν γνώσιν. Ἡ γὰρ δουλεία ἀπάντων ἡμᾶς τῶν καλῶν ἐστέρησε. Δι' ὃ οὐδὲ ξένον, εἰ ἐν τοῖς πρὸ ἡμῶν καὶ καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀμαθεῖς καὶ ἀγραμμάτοι γίνονται ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς. Ἐνεσθι γὰρ καὶ ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς εὐρεθῆναι πολλοὺς ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἀμαθεῖς καὶ ἀγραμμάτους, καίτοι γε τῶν πραγμάτων ἄλλην μορφήν δεξαμένων, συγχωρούντων ἐν διαφόροις τόποις διδασκάλους καὶ σχολεῖα εἶναι μισθουμένων τῶν μαθητῶν. (σ. 144). Ἡ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν ὑπαρξάντων ἀρχιερέων ἐνταῦθα κατάστασις δῆλος ἐκ τῶν καταγεγραμμένων ἀρχιερατικῶν ἰδιοχειρῶν. Τὰ γὰρ τοῦ κύρ Γερμανοῦ ἰδιόχειρα ἑκατονεννήκοντα ἤδη ὄντα καὶ τὰ τῶν μετὰ τοῦτον τῆς παρελθούσης καὶ ἐνεστῶσης ἑκατονταετηρίδος ὁποῖοι τ' ἐγένοντο καὶ τίνες ὑπῆρξαν ἐν τῇ ἐπιδό-

1. Σημειωτέον ὅτι τὸ ἱστορικὸν τοῦτο ἕνεκα τῆς σπουδαιότητος ἐξεδόθη ὑπὸ Μ. Γεδεῶν ἐντῇ «Ἐκκλή. ἀληθεία», τόμ. ΛΓ, 19B, σ. 367-369. Βλεπ. τὸν τόμον ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν ὑπὸ τοῦ ἀντιγραφῆως ἐγένοντο σφάλματα καὶ παραλείψεις· διὸ ὀφείλεται χάρις καὶ ἔπαινος εἰς τοὺς περισώσαντας τοὺς τρεῖς κώδικας οὓς ἐμελέτησαν καὶ ἀντέγραψαν καὶ ἄλλοι, οὓς ἀναφέρομεν ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει. Τὸ γεγονός παρ' Ὑψηλάντη «τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν», σ. 421ε.

σει οἱ προκατάρξαντες ἐπίσκοποι Μετρῶν φανερόν ἐστι. Ἄλλ' ἐκείνοις μὲν οὐκ ἐμέλησεν ἐπιδόσεως γραμμάτων ἢ ἐπιστημῶν, ἡμῶν δὲ σκοπὸς ἡ μάθησις τοῦ διαφέρειν ἐκείνων λόγοις καὶ γράμμασιν; ἄπαγε ἐν ἡμῖν τέλος ἡ ἀργυρολογία καὶ τὸ λαμβάνειν ἀρχιερατικῆς δυνάμει τὰς ἐξ ἔθους τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς γενομένης ποτὲ εὐσεβεῖ λόγῳ φιλοτιμίας. Ἡ δὲ τῶν μαθημάτων ἐπίδοσις, τύχη τις καὶ ἕξω τῆς ὑποσχέσεως τῶν ἐπισκόπων καὶ ἀρχιερέων. Τὸν γὰρ ἐπίσκοπον οὐ διδακτικὸν χρῆ εἶναι, οὐδὲ λόγων ἑραστήν, ὡς λύχρον φαίνοντα ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ κατὰ τὸν λόγιον καὶ κατηχοῦντα τοὺς ἀδιδάκτους, ἵνα μὴ τῆς εὐθείας παρατραπῶσιν ὁδοῦ, ἐχομένους τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀποστολικοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἀλλὰ δραστήριον καὶ πόρους ἐξ ἀπόρων συνάγειν, ὡς ἂν τὰς χρηματικὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰ χρέη πληρώσειε τῆς ἐπαρχίας. Τοῦτο ἐπιτήδειον ἄξιον καὶ κόσμιον ἀποτελεῖ τὸν ἐπίσκοπον, ὥστε πάντας δι' ἐπαίνου ἄγειν καὶ φέρειν τὸ ἐκείνου ὄνομα. Ἥκουσα τοῦτους καὶ πνευματικούς ἀξίους καὶ θεολόγους τὰ μέγιστα δυναμένους, εἰ δὲ καὶ ἀποκείμενα πολλὰ φθάσειε συναγαγῶν καὶ θησαυρίσειε καταδυναστεύσας τοὺς ὁμοφύλους, οὗτος τῶν πώποτε γεγονότων ἄξιος καὶ περιφανής. Τούτου ἔνεκεν μὴ τοὺς πρώτους ὀνειδίξειε ὡς ἀμαθεῖς οὐδὲ τοὺς δευτέρους θαύμαζε. Ἐκείνους γὰρ οἶμαι τέλος τῆς ἐπισκοπῆς κανόνας εἶναι, ἔχειν τε μόνον διὰ στόματος τὸ Ἰησοῦ ὄνομα, τὴν ὀρθὴν καὶ σωστικὴν θεολογίαν, καὶ ἀρκεῖσθαι τοῖς ὀλίγοις προσμένοντας τὰ ἐκέισε Σπαστήρια καὶ πῶς ἂν εὕρωσιν ἴλεων τὸν κριτὴν, ὧν αἱ εὐχαὶ εὐχσάν μοι βοηθοί.

ὁ Μετρῶν Γεράσιμος ἀποεὐαγγελιστοῦ.

(σ. 144) Σημεῖωμα τοῦ Γερασίου περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως.

«Ἄλλὰ τί οὖν, ἂν εἴποι τις, περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν τῆς τε παρεληλυθυίας καὶ ἐνεστηκυίας; Τῶν γὰρ χρόνων ἐξ οὗ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τοῖς ἀπανταχοῦ ἔθνεσιν, ἔδει βίου καὶ λόγου ἀξίους εἶναι τοὺς τὰ πρῶτα τῆς πίστεως θεμέλια καταβάλλοντες, ὡς ἂν ἡ τοῦ κηρύγματος πρόοδος ὁμαλὸς εἴη καὶ εὐδρομος τοῖς τρέχειν ἐθέλουσιν. Ταύτη τοι καὶ ὁ Κύριος αὐτὸς ἐκ πάντων τοὺς δώδεκα ἐξελέξατο (σ. 145). Οὐ γὰρ οἱ μαθηταὶ τὸν διδάσκαλον ἐξηγήσαντο, ἀλλ' αὐτὸς λόγοις καὶ ἔργοις πρὸς ἑαυτὸν τούτους ἐφειλόκισατο, ὡς ἡ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου ἀληθῆς ἱστορία ἡμῖν παραδίδωσι. Τούτους γὰρ τοὺς δώδεκα ἀμαθεῖς καὶ ἀγραμμάτους ὄντας, σοφοὺς τῆ τελεσιουργῶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος δυνάμει πεποίηκεν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ βασιλεύειν ἐναντίον τῶν ἐθνῶν τὸν εὐσεβεῖ καὶ ἀληθῆ τοῦ Κυρίου λόγον καὶ ἐπισυνάξει ἅπαντα τοῦ λευκοῦ ἀγροῦ τὰ δράγματα ἐν τῷ τῆς πίστεως νοητῷ ἄλωνι· λευκαὶ γὰρ ἦσαν καὶ πρὸς θερισμὸν ἔτοιμοι αἱ τοῦ Χριστοῦ μου ἄρουραι καὶ μόνων τῶν θεριστῶν ἐδέοντο. Αὐτὸς τοίνυν ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον κηρύττοντας τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιστρέφοντας τοὺς πεπλανημένους πρὸς τὴν ἀληθῆ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως γνώσιν, ἐπιστηρίζειν τε αὐτοὺς λόγοις καὶ γράμμασι ἀλλὰ καὶ διαδόχους καταλείπειν ἀξίους, τῷ αὐτῷ ζήλῳ στοιχοῦντας καὶ πολιτευομένους, ἀράβδους, ἀπίρους, ἀσθενεῖς, μόνη τῇ τοῦ Θεοῦ ὁδηγίᾳ θαρροῦντας ἐπεσεσθαι. Οὗτοι ὑπῆρξαν τὰ πρῶτα τῆς πίστεως ἡμῶν θεμέλια οἱ λόγοις καὶ γράμμασι τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν ρυθμίσαντες καὶ κοσμήσαντες. Τούτων οἱ λόγοι νόμοι τινες καὶ ὅσοι τοῖς μετ' ἐπιτα¹⁾ παρεδέχθησαν, τούτοις καὶ ἡμεῖς πάντες ὑπέικομεν καὶ οὐδὲ κεραίαν καταδεχόμεθα παραλιπεῖν

1. Τὸ κείμενον ἔχει μεθ' ἔπειτα πρβλ. τὸ μεθαύριον.

ἡ ἀπιθῆναι (sic) τοῖς ὅσα ἡμῖν παραδεδώκασι δι' αὐτῶν οἱ ὅσιοι οἱ μάρτυρες καὶ πάντες οἱ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ τιμήσαντες, αἵμασί τε καὶ ἀγῶσι προήχθησον ἐπὶ τῇ τοῦ ἀγαθοῦ προόδῳ, ἄοπλοι πρὸς ὠπλισμένους καὶ πρᾶξι πρὸς θρᾶσεις καὶ ἀπανθρώπους, ἀσθενεῖς κατὰ τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἄδοξοι κατὰ τῶν ἐνδόξων Οὕτω δὴ καθοπλίσαντες αὐτούς καὶ ἀντιπαραταξάμενοι πάντες τῇ τοῦ ἐνδυναμοῦντος Χριστοῦ χάριτι, τοὺς ἐναντίους ὑπέταξαν. Ἄλλ' ἦσαν ταῦτα⁽¹⁾ τῶν πρώτων καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας καλῶς προέβαινον, εἶτα τοῦ πονηροῦ ζιζάνια κατὰ τοῦ ἀληθοῦς σπόρου ἐγκατασπείραντες, ὡς δοκεῖν, τοῖς ἀπειροῖς τὰ νόθα καὶ ὑποβόλιμαῖα γνήσια εἶναι. Ὁ γὰρ πονηρὸς ἄνδρας (sic) τινὰς παραλάβων καὶ ὑποποιησάμενος καθοπλίζει ταῖς ὑποκρίσει καὶ τῷ ψεύδει, ὡς ψεύδους πατήρ καὶ ἐγείρει κατὰ τῆς ἀληθείας τοὺς αἰρεσιάρχας ἐκείνους. Ἄλλὰ καὶ τούτους οἱ ἀληθεῖς τοῦ λόγου προστάται διὰ συνόδων καὶ λόγων γραφικῶν καὶ ἀποδείξεων ἐξελέγξαντες, ἀπώσαντο τῆς ἀληθοῦς μοίρας, φιλονίκους, πεισματικούς καὶ ἀπαθεῖς περὶ τὴν ἀλήθειαν φανέντας. Ταύτη τοι καὶ ἀναθεματισμῷ καθυπεβάλλοντο παρὰ τῶν τὴν ἀλήθειαν ὁμολογούντων ἀγίων σοφῶν καὶ θεολόγων πατέρων καὶ ἀποστολικῶν ἀληθῶν διαδόχων. Εἶτα πάλιν ἄλλους ἀναφανέντας κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους, διὰ συνόδων οἰκουμηνικῶν καὶ τοπικῶν οἱ τῶν ἐκκλησιῶν ἀληθεῖς προστάται κατετροποῦντο λόγοις τε καὶ συγγραμμάσι καὶ γραφικαῖς ἀποδείξεσι. Ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν λατίνων ἔκπτυστος καὶ ἐπίτρεπτος παπικὴ ἀνεφύη αἵρεσις, ἡ θέλουσα πάντα μὴ ἀκαινοτόμητα ἔχειν καὶ διαφέρειν μόνῃ τῇ καινοτομίᾳ, πρωτεῖα τοῦ πάπα προβάλλουσα, ὡς εἶναι τὸν πάπαν τοῦ ἀποστόλου διάδοχον, τοὺς δὲ λοιποὺς (σ. 146) ὑποδεεστέρους καὶ ἐξ ἐκείνου τὴν ποιμαντικὴν τοῦ Χριστοῦ χάριν λαμβάνειν, ὥστε τὰς χάριτας δύο εἶναι, τὴν μὲν μείζω, τὴν δὲ ἐλλάτω ὡς τὴν μὲν ἐκ τοῦ πάπα ὡς ἀπὸ καθέδρας βασιλικῆς προερχομένην, τελείαν εἶναι καὶ μείζω, τὴν δὲ δευτέραν ὡς ἀπὸ ταπεινῶν καὶ ἀσῆμων ἀρχιερέων πηγάζουσαν, δευτέραν καὶ ἀτελεῖ, καίτοι γε τῆς ὁμολογίας τῆς αὐτῆς παρὰ πάντων οὐσης καὶ λεγόντων πρὸς τὸν δεσπότην καὶ Κύριον ἡμῶν « σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος » καὶ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν καὶ ἀνάληψιν καὶ τὴν αὐθις ἀναμφίβολον αὐτοῦ ἄφισιν, ὅτι κινεῖ πάντας ζῶντας τε καὶ νεκρούς, συνεδριαζόντων καὶ τῶν δώδεκα ἀποστόλων ἐν τῷ πανδήμῳ ἐκείνῳ θεάτρῳ, ὡς ἡ ὑπόσχεσις, ἀναμφιβόλως παραδεχομένων. Οὐ γὰρ διάφορος ἡ χάρις, ἐπεὶ ἡ ἀποστολὴ ἡ αὐτὴ καὶ τὸ κήρυγμα τὸ αὐτό. Ἄλλ' εἰ καὶ τὰς κλεῖς ἐπίσειει καὶ μεγαλαυχεῖ ἡ παπικὴ σχηματικὴ ἐξουσία ὡς καινοτομοῦσα ἀπαράδεκτος καὶ ὡς αἰρετικὴ παρὰ τῶν ἀληθῶς κρινόντων κατεκρίθη καὶ κατακρίνεται ἄχρις οὗ τὰς καινοτομίας καὶ προσθήκας παραλίπη. Τούτων δὲ ἀφαιρεθισῶν ἐγκαταλειφθήσεται μία ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία καὶ δυτικοὶ καὶ ἀνατολικοὶ εὐσεβεῖς καὶ ὀρθόδοξοι παρ' ἑκατέρων τῶν μερῶν λογισθήσονται. Ἡμεῖς γὰρ ἔτοιμοι ἔσμεν τὴν προσθήκην τοῦ θεοῦ συμβόλου καὶ τὴν τοῦ πάπα ἄλογον ἀρχὴν μετὰ τῆς τῶν ἀζύμων καινοτομίας παραιτησαμένους καὶ μεταμεληθέντας παραδέξασθαι καὶ πολλὰ καὶ ἄπειρα κακὰ ἡμῖν ἐνεδείξαντο. Οἶδασι πάντες, καὶ μὴ γράφωμεν τοὺς φόνους, τὰς δημεύσεις, τὸν λατινικὸν διωγμὸν καὶ τὰς βιαίας ὑπογραφάς, ἐξ ὧν ἡ δυστυχία τοῦ ἡμετέρου γένους καὶ βαρύτατος μωαμεθανικὸς ζυγὸς τῆς δουλείας. Ἐξέλιπον πόλεις ἄρδην, ἠφανίσθησαν ἐπαρχίαι, ἔρημοι πάντων τῶν καλῶν ἐγενόμεθα, λιμοκτονοῦμεν δουλεύοντες κατὰ τοὺς ἰσραηλιτάς, τῷ πηλῷ καὶ τῇ πληθειᾷ. Οὐκ ἔστιν ἡμῖν βασιλεία ἢ πόλις ἢ κώμη ἐλευθέρᾳ τῆς μωαμεθανικῆς δουλείας, ἴν ἐντρυφήσωμεν ταῖς τῆς ἀρετῆς τῶν λό-

1. Τὸ χωρίον ἔλλειπές

γων ἡδοναῖς. Οὐκ ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν αἱ ἀλλεπάλληλοι φορολογίαι καὶ ἀπαιτήσεις τῶν καταδυναστευόντων ἡμᾶς χρόνου τι μέρος ἐφησυχάσαι, ἀλλὰ τὸ μὲν καταβέβληται, τὸ δ' ἔτοιμον εἶναι καταβληθῆναι, ἵνα μὴ καὶ ἐν φυλακῇ τεθῶμεν, τοῦτο ἡμῖν ὄσ' ἡμέραι τὸ ἔργον οὐχὶ τὸ μελετώμενον καὶ τὸ σύνθητες καταβάλλει, ἀλλ' ὅ,τι ἂν δόξη τοῖς ἐργοδιώκταις καὶ φορολόγοις, ἔτοιμους εἶναι ὑπουργῆσαι μῆτε γρὶ ἀποκρινομένους τὸ παράπαν, ἵνα μὴ καὶ πληγὰς παρ' αὐτῶν λάβωμεν. Αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἢ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς τῆς ἐκκλησίας κατὰστασις εἰς ἔσχατον ἀφορώσης κίνδυνον καὶ εἰμὴ Θεὸς τάχιον ἐπικουρήσῃ καὶ τὸν βαρὺν τοῦτον τῆς ἀπαιτήσεως κλοιὸν μὴ ἐξάρῃ ἢ ἐλαφρύνῃ, ἀδύνατον ἄλλως διατηρηθῆναι. Ὁρῶμεν γὰρ τοῦτον τὸν πόλεμον τῶν πρόποτε γεγονότων ὀλεθριώτερον καὶ χαλεπώτερον. Δι' ὃ εἰ καὶ ἀμαθεῖς καὶ ἀγράμματοι οἱ τῶν ἐκκλησιῶν προστάται κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας χρόνους, οὐ παρὰ τοῦτο μεμπτοί, οὐδὲ παρορατέοι, τῆς ἀληθείας ἀδεκάστως κρινούσης, ὡς καὶ τὸ ἀναγινώσκειν μόνον τὰς γραφὰς καὶ διακρίνειν τὰ νόμιμα τῶν ἀδίκων, ἐν μεγίστῃ τῆς ἀρετῆς μοίρᾳ καταλέγεται. ἀποε', Σεπτεμ. ιβ'.

σελ. 147. Σημείωμα τοῦ Γερασίου περὶ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας.

« Ἡ δυτικὴ ἐκκλησία, ὀρθόδοξος οὖσα, ἠγεῖτο μὲν ὡς κεφαλὴ τῆς ὁλομλειᾶς τοῦ ὅλου σώματος τῆς τοῦ Χριστοῦ μιᾶς ἀποστολικῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπέχουσαν ταύτην⁽¹⁾. Κεφαλῆς δ' ὁ καὶ πρῶτος τῆ τάξει ὁ Ρώμης, μεθ' ὃν ὁ Κωνσταντινουπόλεως, εἶτα ὁ Ἀντιοχείας, ἐπόμενος ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ τελευταῖος ὁ Ἱεροσολύμων. Οὕτως ἐν τοῖς διπτύχοις, ἐν ταῖς ἀπανταχοῦ ἐκκλησίαις ἐμνημονεῦοντο τὰ αὐτῶν ὀνόματα, καθὼς τὴν σήμερον οἱ τέσσαρες μόνον πατριάρχαι. Ἐξωβελίσθη δὲ τὸ τοῦ πάπα ὄνομα ἐκ τῶν διπτύχων τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν, ὅταν αὐτὸς (λέξ. δυσανάγν.) καὶ νεανιευσάμενος κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας ἑαυτὸν ἐξεφώνησε, τῶν λοιπῶν μὴ καταδεχομένων πατριαρχῶν καὶ χριστιανῶν ὁμολογῆσαι αὐτὸν κυρίως κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, διὰ τὸ ἐκ τούτου πολλὰ ἄτοπα ἔπεσθαι. Ὅσα γὰρ ἂν αὐτὸς εἶπη καλὰ τε ἢ κακὰ, ἀνάγκη καὶ τοὺς λοιποὺς συνολογῆσαι, μέλη ὄντας τῆς κεφαλῆς. Κεφαλὴ δὲ ὁ πάπας, ἄρα οἱ λοιποὶ ἄφωνοι, οὐδὲ ἐρωτᾶσθαι τούτους ἄξιον. Τίς γὰρ τοὺς πόδας ἢ τὰς χεῖρας ἀνερευνᾷ τῆς κεφαλῆς ἀντιλεγούσης ἢ ἀποφαινομένης ; Ταύτη τοι οὐδὲ πρῶτον αὐτὸν ἠθέλησαν, ἐπεὶ αὐτὸς ἐκρίθη παρ' ἑαυτοῦ πρῶτος, τοῦ Κυρίου ἀριδῆλως ἀποφαινομένου καὶ λέγοντος « ὁ θέλων εἶναι πρῶτος, ἔστω πάντων ἔσχατος ». Εἰ δὲ καὶ πρῶτον τῆ τάξει αὐτὸν προσεκάλουν καὶ εἰς τὸν περὶ εὐσεβείας ἐμπεσόντα λόγον ὡς ἀδελφὸν πρῶτον τὸν πάπαν ἠρώτων, οὐ τὸν πάπαν, ἀλλὰ, τὴν σύννοδον τὴν περὶ τὸν πάπαν, ἀξιολόγους ὄντας ἠρώτων. Ἀλλὰ τί ἐβούλετο ἐκείνοισ ἢ τοῦ πάπα προτίμησις καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων κεφαλὴν ; Μὴ ὁ Κύριος ἔλθων διάδοχον αὐτὸν καταλέλοιπε τῶν ἄλλων ἀπάντων μὴ εἰδότην ; Ἀλλ' αὐτὸς πᾶσι τὴν ἐξουσίαν ἔδωκε : « πορευθέντες γὰρ φησι μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς » καὶ τὰ λοιπά. Εἰ δὲ καὶ τὸ « ποιμαίνε » προβάλλει, καὶ τὸ « φιλεῖς με Πέτρε » (σ. 148) ὀρώμεν ὅτι σφόδρα ὁ μακάριος Πέτρος λελύπηται ἀκούσας τρίτον τὸ « εἰ φιλεῖς με Πέτρε » καὶ τοῦτο ἐστὶν ἢ διόρθωσις τῆς τρίτης ἀρνήσεως. Εἰ δὲ καὶ τὸν μακαρισμὸν εἶπη, « μα-

1. Τὸ χωρίον νοσεῖ· ἢ ὀρθόδοξος ἡμῶν ἐκκλησία φρονεῖ ὅτι οὐδέποτε ἦτο ὁ πάπας κεφαλὴ τῆς καθόλου ἐκκλησίας· οὐδ' εἶχε ἐξαιρετικὸν τι δικαίωμα ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ἀλλ' ἦτο «πρῶτος ἐν ἰσοις» *Primus in Pares*. Τὸ χωρίον ἐπομένως δεῖται διορθώσεως ἐκ τῶν κατωτέρω καλῶς διατετυπωμένων.

κάριος εἰ Σίμων βάρ Ἰωανᾶ, ὅτι οὐ σὰρξ καὶ αἷμα σὲ ἀπεκάλυψεν ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς », ὡμολόγησάν τε αὐτὸν υἱὸν Θεοῦ, σὺ εἶ, λέγει, ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁμολογοῦσι πάντες καὶ πάντες μακαρίζονται. Διὰ γὰρ τὴν ὁμολογίαν ὁ μακαρισμός· ὅτι δὲ μακάριοι πάντες ἀπόστολοι τὸν μακάριον Πέτρον ὡς σεβασμιώτερον ἐτίμων, πάντες ὁμολογοῦμεν. Ἄλλ' οὐ καταλέλοιπεν ἡμῖν τὸν πάπαν μόνον διάδοχον, ἀλλὰ πολλοὺς ὡς πολλὰς ἐκκλησίας συστησάμενος. Εἰ δὲ διὰ τὸ ἀποθανεῖν ἐν Ρώμῃ, ἀλλ' ὁ Κύριος ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, ὥστε ὁ Ἱεροσολύμων κατὰ τοῦτο πρῶτος, οὐκ ἔστιν ἄλλο τὸ τοῦ πάπα πρωτεῖον, ὅτι μὴ κοσμικὴ τις προτίμησης κατὰ τὰ ἐξιώματα τῶν βασιλέων, τοῦτο καὶ οἱ μητροπολίται τῶν ἐπισκόπων καὶ οἱ πατριάρχαι τῶν μητροπολιτῶν, ἢ δὲ χάρις ἀπλή καὶ μόνη ».

σελ. 154. Σημείωμα τοῦ Γερασίμου περὶ τοῦ Καλλινίκου τοῦ ἐκ Νάξου.

« † Οὗτος ὁ κύρ Καλλινίκος ὁ προχρηματίσας ἀπὸ Φιλιππουπόλεως Ἱρακλείας ὁ καὶ ἐκ Νάξου ἐπιγραφόμενος ἐγένετο ἀπὸ διδάσκαλος τῶν γραμματικῶν μαθημάτων τοῦ κοινοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως σχολείου Φιλιππουπόλεως. Παροιτησαμένου τοῦ κύρ Νεαφύτου Μηλαίου καὶ ἀποθανόντος μετὰ ὄγδοον ἔτος τοῦ Ἱρακλείας κύρ Γενναδίου, μετεφέρθη εἰς τὸν τῆς Ἱρακλείας θρόνον τῷ 15ῳ χρόνῳ τῆς τρεχούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἀνὴρ φιλόδοξος εἰς κάλλος λέγειν καὶ γράφειν ἀσκηθεὶς, ἔτι καὶ μουσικὸς ἀριστος, βροντόφωνος καὶ ἠδύς, φιλόπονος, εὐπρόσιτος, διδασκτικὸς, τοῦ δικαίου ὀλίγον ἢ οὐδ' ὄλως φροντίζων, θυμώδης εἰς ἄκρον καὶ φιλέκδικος ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγῳ. Εἰ γὰρ τις τούτῳ ἀντέλεγεν, ἔδει ταχέως ἐκποδῶν γενέσθαι, ἵνα μὴ πληγὰς ἐκ τῶν ἀκαμάτων τοῦ Καλλινίκου χειρῶν λάβῃ. Βιζύης γὰρ ὁ Ἰ(ω)ακείμ Σαλαμπίσης ὁ Λίνδιος πληγῆς μιᾶς ἐμφορηθεὶς κατὰ νῶτα παρὰ τοῦ πανιερωτάτου, ἐκ τούτου, ὡς λέγεται, ἀπέθανε μὴ ὡς εἶχε ποδῶν δυνάμειος ἀποδράς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνταῦθα εἰς Μέτρας Βενέτιος ἱερεὺς κηπίσματοι μόνῳ κατὰ κόρρης φιλοφρονηθεὶς ἀναίτιως ἢ ὅτι τὰς θρυαλλίδας τῶν κερῶν τοῖς δαικτύλοις ἀφείλετο· καὶ ταῦτα αὐτοῦ παρόντος καὶ ἐν θρόνῳ ἵσταμένου, ὅτε τὴν ἐκκλησίαν ἐγκαινίοις ἐτίμησεν, ἀχρεῖος τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς διεπέρασεν, ἐνθυμούμενος τὰ βερέα τῆς χειρὸς ἐκείνου ραπίσματα. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ὡς ἄνθρωπος τῷ πανδαμάτορι χρόνῳ καταδαμασθεὶς θνήσκει ἀποπληκτικῶ πάθει τῇ εἰκοστῇ Νοεμβρίου, τῷ κς' ἔτει τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος πρὸ τοῦ πατριαρχεῦσαι ἦν γὰρ πατριαρχῶν ἐκ πολλοῦ καὶ μόλις τότε, ὡς ἔλαβε τὴν εἶδησιν παρὰ τοῦ Καπικιαχαγιᾶ, ὅτι αὐριον φορεῖ καββάδι, στενάξας καὶ τὴν κήλικα ἐν χερσίν ἔχων, νεκρὸς ἀντὶ πατριάρχου ἐγένετο ἄκρων, ὡς φασὶ χειλέων, γευσάμενος ». αψοε' Αὐγουστ. ικ' ».

Εἶναι πρωτάκουστα τὰ εἰρημένα καὶ ἀπίστευτα σχεδόν. Τὸ δὲ σημειούμενον ἔτος αψοε' εἶναι ἀντικρυς. Βλ. ἐν τῷ Β' τεύχει τῆς *Heraclia Sacra*. ἀνατύπωσις ἐπηυξημένη σ. 162—169. Οὗτος τῶν διαπρεπεστέρων τῆς Ἱρακλείας μητροπολιτῶν⁽¹⁾.

σελ. 156 «Τὰ ὅσα τοῖς ἀνθρώποις γνωρίσματα πέφυκε, πάντα δεύτερα τοῦ λόγου

1. Φαίνεται κακῶς οἱ ἐπιζητήσαντες μετέδωκαν εἰς τὸν ἱεράρχην τοῦτον τὰ πράγματα παραγεμισμένα μετὰ πάροδον 50ετίας. Ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ ἀσχολημένων δὲν ὑποδηλοῦται οὐδὲν τοιοῦτον ἔκτροπον. Βεβαίως ἐπειδὴ πατριαρχείας ὠρέγετο ἐν τοῖς παρασκηνίοις συνέβησαν πολλὰ ἀλλ' οὐχὶ τοιαῦτα.

καθέστηκε. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἐπουσιώδη μόνον καὶ περιγραφαί λέγονται. Ὁ δὲ λόγος συστατικὴ διαφορά καὶ ἀχώριστος τούτου ὑπάρχειν φαίνεται. Δι' ὃ καὶ οὐσιωδῶς κατὰ τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖται, ὅταν αὐτὸν ὀριζώμεθα. Ἐπεὶ τοίνυν ὁ λόγος τὴν ἀνωτάτην εἴληχε τάξιν, ὡς μέρος τούτου ἀχώριστον, τί μὴ οὐχὶ καὶ τὰ γράμματα, τὰ τὸν λόγον διευθύνοντα καὶ κοσμοῦντα τοῦτον ὡς ἄριστα; μὴ οὐχὶ δι' αὐτῶν νόμοι, διαταγαί, ἱεραὶ ἱστορίαι καὶ παντοδαπαί, βίοι ἀνδρῶν ἀρίστων καὶ ἐπιστημονικαὶ γνώσεις; μὴ γὰρ τὰ γράμματα τοῦ λόγου ἕτερον; ἃ γὰρ ἡμεῖς λέγομεν ταῦτα καὶ γράφομεν καὶ ἃ γράφομεν, ταῦτα καὶ λέγομεν. Δίκαιον ἄρ' οὖν τιμᾶσθαι τὰ γράμματα καὶ περὶ πλείονος ποιεῖσθαι.⁽¹⁾ Ταῦτα γὰρ καὶ Δ α β ἰ δ πρότρεπεται ἡμᾶς δράξασθαι: «δράξασθαι φησι, παιδείας, μήποτε ὀργισθῆ κύριος καὶ ἀπολεῖσθαι (;) ἐξ ὁδοῦ δικαίας». Ὁ δὲ Σ ο λ ο μ ῶ ν ἐφίλησε ταύτην καὶ ἐζήτησε νύμφην ἀγαθέσθαι ἑαυτῷ. Ἡ γὰρ παιδεία τῶν θείων πραγμάτων, δὸς δ' εἶπεῖν καὶ ἀνθρωπίνων, διὰ γραμμάτων χαρακτηρίζεται. Μάθοις δ' ἂν διὰ τούτων πολλὰ ὅσα τε θεῖα καὶ ὅσα τ' ἀνθρώπινα ἐπομένως καὶ ὅσα ἐν τῷ δε τῷ ἰε ρῷ κ ῶ δ ι κ ι τ ῆ ς καθ' ἡμᾶς ἐπίσκοποι ἡς Μετρῶν κατέστρωται, ἅπερ εἰσὶν ἀνθρώπινα μὲν πράγματα, κατὰ λόγον δὲ τῆ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐναποκειμένα παρὰ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν χάριν ψυχικῆς αὐτῶν ὠφελείας. Ταῦτα τοίνυν ὡς ἱερά ἀναφαίρετα ἔστωσαν, ἐπεὶ καὶ βαρεῖαν ὑφίστανται δίκην οἱ τούτων τινὰ σφετεριζόμενοι, ὥσπερ οἱ θεοὶ διακελεύονται νόμοι.

Ὁ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Γεράσιμος ὑπόσχεται τηρεῖν ταῦτα ἀπαρασάλευτα μέχρι τελείας αὐτοῦ ἀναπνοῆς.

αψξβ' Φεβρουαρ. κζ'».

σελ. 159 Τὸ εἰς τὸ φ. 9β βραχὺ χρονικὸν τοῦ Γερασίου, εἶναι σημαντικώτατον, διότι διεκτραγωδεῖ τὰ κατὰ τὸν ῥωσοτουρκικὸν πόλεμον δεινοπαθήματα τῶν χριστιανῶν. «αψξή σεπτεμβρίου κέ, ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος ὁ κατὰ τῶν Μοσχόβων. Καὶ ἐσήκωσαν τὸν ἔλτζην εἰς ἡμέρα, ὥρα ἐνάτη τῆς ἡμέρας· ἦτον πασᾶς ὁ Χαμτζῆς. Μετὰ ὀλίγας ἡμέρας, ἔφερον ἡ βασιλεῖα τὸν χάνην ἐκεῖνον ὅπου εἶχεν ἐξόριστον εἰς τὴν Ρόδον καὶ τὸν ἔκαμε χάνην ὡς ἐπιτηδειότερον καὶ εἰδήμονα τῶν ἐκεῖσε μερῶν, καὶ ἐστάλη. Ἐπειτα ἐδιωρίσθησαν τὰ δοσίματα ὅπου ἔχει νὰ διδῆ ὁ κάθε ναχηγῆς. Ὁ μαχαλάς μας μόνον ἔδωκεν ἕως τώρα πέντε πογγία, ἀναλόγως καὶ τὰ ἄλλα χωρὶα καὶ ὅλα ὑπὲρ τὴν δύναμιν τους. Εἰς τοῦτο ὁ Ἅγιος Θεὸς νὰ γίνῃ ἴλεως καὶ νὰ φυλάξῃ ὅλους τοὺς χριστιανοὺς. Οἱ βίες καὶ τὰ κακά, αἱ ἀπαιτήσεις, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταγραφοῦν, ἐξ αἰτίας τινῶν ἀτάκτων στρατιωτῶν γερλήδων. Ἐγὼ ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ἀπαιτήσεως, ἐκάθουμου (sic) εἰς τὴν πόλιν ὅλον τὸν χειμῶνα καὶ μόλις ἦλθον ἐνταῦθα ἀπριλίου ἕνδεκα, ἀφ' οὗ ἔφυγαν ἐκεῖνοι, δηλαδὴ τοῦ αψξθ' ἔτους, ἐκάθησα εἰς τὴν πόλιν ὀλοκλήρους πέντε μῆνας καὶ ὀκτῶ ἡμέρας. Ὁ Τζεκεμτζῆς καὶ ἡ Καλλικράτεια ἐπεπράχθη τὸ πρῶτον ἀπὸ ἑνὸς ἀνατολίτικου στρατεύματος καὶ ἔγινε ζη-

1. Ἄλλ' ὁ ὑπερβολικὸς αὐτὸς ἐξ ὑπογυίου τῶν πραγμάτων θαυμασμὸς ἀντίκειται πρὸς ὅσα ἀνωτέρω ἐξέθετο περὶ τῶν ἀμαθῶν ἀποστόλων καὶ πραγμάτων ἀρχιερέων· ἐκτὸς ἂν ἐκλάβωμεν ἐνταῦθα τὴν λέξιν λόγος ἀντὶ τοῦ νοῦς διό καὶ ὁ μέγας Ἀντώνιος ἀντεῖπεν πρὸς τοὺς οἰκτίρους αὐτὸν δύο φιλοσόφους λέγων: «Τὰ γράμματα, ὡ φιλόσοφοι, εὔρον τὸ νοῦν ἢ ὁ νοῦς τὰ γράμματα»; κτλ. καὶ προσέθετο: «ᾧ τινι πάρεστι ὁ νοῦς, οὗτος οὐ δεῖται γραμμάτων». Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον: «δεῖ γράμματα μαθάνειν καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν»

μία εἰς τοὺς χριστιανοὺς μπακάληδες καὶ χαντζῆδες κατὰ τέσσαρα καὶ πέντε πουγγία. Τοῦτο συνέβη περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τὸν φόβο τοὺς οἱ χριστιανοί, ὅσοι εἶχον τὸν τρόπον ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν. Ἐγίνοντο καθ' ἡμέραν προσταγαὶ ἀπὸ τὸν πολυχρόνιον ἡμῶν βασιλέα διὰ τὸν βαγιάν, πλὴν δὲν ἤκουον οἱ ἄτακτοι. Μέσα εἰς τὴν πόλιν τόσον ἔτολμοῦσαν, ὅπου ἐγύμνωσαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὄλοι ἐφυλάττοντο νὰ περνοῦν πλέον ἀπὸ τενεχὲ σοκάκια, μ' ὄλον ὅπου εἶχον καὶ ραμαζάνι. Ἡ πρόνοια ἡ μεγάλη τοῦ ἀνακτος ἐβοήθησε καὶ ἔγινε ὕστερον ἐμινλίκι εἰς ὅλην τὴν πόλιν· ἀλλ' ἐγὼ εἰς καιρὸν ὅπου ἔλεγετον ἐμινλίκι καὶ ἀσφάλεια, ἀπὸ τὸν Κουρουτσεσιμὲ ἕως οὗ νὰ περάσω εἰς τὸ Ἀρναούτκιοϊ, ἐκινδύνευσαν νὰ γυμνωθῶ, ἂν δὲν ἔφευγα νὰ προφθάσω εἰς τοῦ Πειζαδε -Καλλιμάχη τὸ ὀσπήτιον. Εἰς τὰς δέκα τοῦ Μαρτίου ἔγινε τὸ εἰσὶνὰφ ἀλλαγί. Ἐπειτα μετὰ δύο ἡμέρας ἐβγήκεν ὁ γενιτζάραγασί καὶ πῆγεν (σελ. 160) ἔξω καὶ ἐκάθησεν εἰς τὸ Τεουκπασά καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔφυγε καὶ ἀπ' ἐκεῖ διὰ τὴν Ἀδριανούπολιν. Εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐξέλειπε τὸ ψωμί. Μὲ δυσκολίαν εὕρισκον οἱ ἀνθρώποι νὰ φαῖν. Ἐκεῖνο ὅπου ἐπολιτεύετο διὰ ψωμί, ἦτον μικρὸν μαῦρον ὄχι ἀπὸ σιτάρι καμωμένον. Εἰς τὰς δέκα ἕξ τοῦ μαρτίου ἐβγήκεν καὶ τὸ σαντζάκ σερίφ μετὰ τὸν σερασκέρη Μιμεετπασά. Ἄλλ' ὅταν ἔβγαίνε, τὰ κακὰ ὅπου ἔκαμαν οἱ ἐμίρηδες ἐκεῖνοι ὅπου ἐκρατοῦσαν τὸ σαντζάκι, ἀκόμη καὶ ἄλλοι τοῦρκοι, δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὰ περιγράψῃ τινάς. Ἐσφαξαν, ἔκοψαν, ἔδειραν, ἐδίωξαν ἀνδρας καὶ γυναῖκας ὅσοι ἐφάνησαν εἰς τὸ σεργιάνι τοῦτο. Ἐνδεκα μόνον ἔμειναν εἰς τὸν τόπον χριστιανοὶ καὶ ἔδωσεν ἡ μεγάλη ἐκκλησία ἑκατὸν ἐβδομήκοντα πέντε γρόσια καὶ τοὺς ἐσήκωσεν. Ἐκεῖνοι ὁμως ὅπου ἔγιναν γιαραλῆδες εἶναι ἀναρίθμητοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους πολλοὶ ἀπέθανον, ἕξ ὧν καὶ γυναῖκες τῶν ὁποίων ἔκοψαν τὰ βυζά. Οἱ αὐτοὶ ἐπάτησαν καὶ τὸ ὀσπήτιον ὅπου ἐκάθητον ὁ ἐλτζῆς τῶν Νεμψῶν,¹ διὰ νὰ κάμῃ σεργιάνι τὸ ἀλλάγι τοῦ σαντζακίου τὸ ὁποῖον τὸ ἐκισαλάτησε μετὰ τριακόσια καὶ μετὰ τὴν ἄδειαν τῆς πόρτας. Ἄλλ' οἱ καλοὶ σου περὶ τὰς δύο ὥρας τῆς νυκτὸς ἐπάτησαν τὸ ὀσπήτιον ὁμοῦ καὶ ὁ ἱμάμης καὶ τοὺς ἐγύμνωσαν ὄλους ἀνδρας καὶ γυναῖκας· ἴσως καὶ τοὺς ἐξύλησαν· ἐκτύπησαν καὶ τοὺς γρασακτζῆδες καὶ τὸν παπᾶν μετὰ ἱσταγάνι, ἔτι καὶ τοὺς δύο ἀνθρώπους τοῦ δραγοσυμάνου Νικολάκη. Τὲς γυναῖκες τὲς ἐτράβηξαν εἰς τὸν μπακτζέν γυμνάς καὶ ἔτσι ἐφυλάχθησαν μετὰ τὸν ἐλτζῆν· καὶ τὸ πουνρὸν ἐστάθη εἰς ἕτερον μέρος διὰ νὰ κάμῃ πάλιν σεργιάνι μετὰ τὲς γυναῖκες του καὶ τὸν ἔδειραν πάλιν οἱ στρατιῶται. Μὲ τέτοιον λοιπὸν τρόπον ἐξῆλθε τὸ στράτευμα τῆς πόλεως καὶ ὁ Θεὸς νὰ τοὺς κατευδῶσῃ μετὰ καλὸν καὶ νὰ φυλάξῃ καὶ ἡμᾶς ἀπειράκτους. Εἰς δὲ τὰς ὀκτῶ τοῦ Ἀπριλίου ἐπάτησαν τὸ Πατριαρχεῖον διὰ βασιλικῆς προσταγῆς καὶ ἐσήκωσαν τὸν Πατριάρχην Μελέτιον μετὰ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀκόμη καὶ τοὺς κοσμικοὺς ἐπιτρόπους, ἔτι καὶ τὸν οἰκονόμον. Διότι τὸν διέβαλον μερικοὶ χριστιανοί, μάλιστα ὡς λέγουσιν τῆς Πρεπιάς ὁ υἱὸς ὁ διάκονος, πῶς ἔχει κρυμμένον τὸ (ν) καράταγῃ καὶ ὅτι εἶναι τζεσίτης· καὶ τῆ ἰη' τοῦ αὐτοῦ ἀπριλίου τῆ ἡμέρα τοῦ Μεγ. Σαββάτου ἐλυτρώθησαν ὄλοι τους. Πλὴν Πατριάρχης ἔγινεν ἄλλος, ὁ ἅγιος Θεοσπίτης κύρ Θεοδοσίος, τὴν δευτέραν ἡμέραν ὅπου ἐσήκωσαν τὸν κύρ Μελέτιον. Ὁλος ὁ κόσμος ἦτον εἰς ἀκραν ἀθυμίαν, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν παρ' ἐλπίδας μᾶς ἔχαροποίησε, κρίμασι δὲ οἷς οἶδε Θεός. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀκαιροὺς καὶ προφανεῖς συκοφαντίας καὶ ἀδικίας περιέπεσε καὶ ὁ ἄθλιος πτωχὸς Κανίστρον

1. Ἐλτζῆς τῶν Νεμψῶν (μαῖλλον) Νεμτζοὶ ἦσαν οἱ Αὐστριακοὶ

Ἰω ν ᾱ ς, ὁ ὁποῖος παιδεύεται ἀντὶ ἄλλων καὶ πόσχει ὡσὰν νὰ εἶναι ἐκεῖνος ὁ καρὰ-τρυγῆς. Μὲ τέτοιον σόφισμα ἐλυτρώθη ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ λοιποὶ ἔως εἴκοσι ἕξ τὸν ἀριθμὸν. Μεταξὺ δὲ τούτων ἦτον καὶ πέντε κοσμικοί, ὁ τε Χα-ζασλάνης (σελ. 161) καὶ ὁ γραμματικὸς Θεόδωρος καὶ Ἰω-άννης γραμματικὸς τοῦ Πατριάρχου καὶ ὁ Μαλαματᾶς ἔτι καὶ ὁ καπικιαχαγιάς τοῦ πατριάρχου Γιαννάκης Τενέδιος, οἱ δὲ λοιποὶ καλόγηροι. Μέσα εἰς τὰ δεσμὰ ἀκόμη δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν εὐρίσκοντο ὁ τε πτωχὸς Καρίστρου⁽¹⁾ καὶ ὁ Γιαννάκης καπικιαχαγιάς καὶ τούτους καὶ ἡμᾶς ἅπαντας ὁ Κύριος νὰ μᾶς λυτρώνη ἀπὸ τοῦς τοιοῦτους πειρασμούς.

αψξθ', ἀπριλ. κ' ὁ Μετρῶν Γεράσιμος.

† Τὰ σκέβη τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐπισκοπῆς μέτρων καὶ ἀθύρων ἅπερ ἑμαρτηρήθησαν κατέμπροσθεν τοῦ ἐπισκόπου κυροῦ διουσύσιου καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν. καὶ τῶν τιμιωτάτων ἀρχόντων· πρώτων εὐαγγέλιον δημοκοπότηρον ἀργυρ'. δημοκάριον μετὰ λαβίδως. ἀστερίσκων, θημιατὸν ἀργυρῶν. καντῆλα ἀργυρῆν. ἔτενον εὐαγγέλιον μετὰ καμπουχά. τραπεζόφορον καμπουχένιο. δημόθηρων καμπουχένιον· ὁ ἀέρας μετὰ χρῆσῆς κόμπους· καλῆματα τρία χρισά· κούπα ἀργυρῆ. ὁμόφωρον καμπουχένιον ὀφελώνιον πολυστάβηρη· πημάνικα χρισά· στηχάριον μετὰ τοῆς ποταμούς. σινῆ· καζάνι· μησολάγινον, κροντήρι. πατερίτζα ἅπερ ἀφιέρωσεν ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος κίρις διουσύσιος, σεντούκιον ἅπερ ἐβρίσκοντο τὰ σκέβη τῆς ἐκκλησίας, σεπέτιον, βιβλία τῆς ἐκκλησίας· σεπτέβριος, ὀκτώβριος, νοέβριος, δεκέβριος, γενάρης, φεβρουάριος, μάρτις, ἀπρίλλιος, μάιος, ἰούνιος, ἰούλλιος, αὐγουστος· χηρόγραφα. Ἐξαήμερος, γερμανός, τριόδιον. παρακλητικῆ. πεντηκοστάριον. συναξάριον. ἀπόστολοι δύο. θεολόγως· νόμιμα τῆς ἐπισκοπῆς τυπικῶ. στηχεράρια Β. σινῆ ξύλινω ζωγραφιστό. σανίδια ὠζιτικά Β. καὶ ἰὰ τὸ βέβαιον ἐγράφη ἐνταῦθα εἰς ἀσφάλια ἐν ἔτος ζη, μηνὶ ἰουλλίου ζ' τῆς ἀγίας κυριακῆς.

† μέγας σκεοφύλαξ Π' ἀνδρέας
 Ὁ ἰκονόμος Π' Θεόδωρος
 Πρότονοτάριος.- μανουήλ
 Πέτρωσ-νηφος ταβουλάριος
 Γαβριήλ ἐκμεκτζήμπασης
 Γαβριήλ παζάρμπασης
 κ.λ. (')

Σελ. 169-170. «Δηλοποιῶ διὰ τοῦ παρόντος μου ἐν τῷ παρόντι κώδικι, ὅτι ὁ σεβαστός μου γέρον κύριος Ζαχαρίας ἔγινε Μετρῶν ἐπὶ πατριαρχείας Γερμανοῦ καὶ ἀγίου Ἡρακλείας κυρίου Παναρέτου, ἦλθε δὲ ἐν τῇ ἀγνωστάτῃ ἐπισκοπῇ Μετρῶν ἐκ Κων/πόλεως τῇ 24 Φεβρουαρίου ἡμέρα β' τῆς Τυρινῆς, ἐπὶ ἡμερῶν διοικητοῦ Χουρσοῦτ πασᾶ. Ἐρχομένου δὲ πρὶν φθάσῃ ἐνταῦθα εἰς Μάκτζα παξεσί ἀνθρωπὸς τις ἀπήντησε λέγων, ὅτι ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ἕως πενήντα ἄνδρες εἰσὶ συναγμένοι μετὰ ὀπλων μὴ δεχόμενοι τὸν νέον ἀρχιερεῖα ζητοῦντες τὸν πρώην Μετρῶν κύρ Θεόκλητον, ὅστις ἔγινε ἔκπτωτος παρὰ τῆς τοῦ χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Ὁ δὲ σεβ. μου ἅγιος Μετρῶν ἐκατέβη εἰς τὸ κονάκι τοῦ Καϊμακάμη, ἐκεῖ δὲ ἄλλοι ἦσαν συναγμένοι ὑπὲρ τοῦς ἔξακοσίους καὶ εἶπον ὑπὲρ τοῦ Θεοκλήτου, τὴν δὲ ἐπισκοπὴν ἐσφάλησαν. Ὅθεν κατὰ διαταγὴν τοῦ διοικητοῦ, ἠνέφρασαν τὴν ἐπισκο-

1. Καρίστου εἶναι τὸ Καρίστερον Θρακ. Δ' σ. 57-8

2. «Παλαιὸς κώδις τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων ὑπὸ Ἀναστ. Κ.Π. Σταμούλη» «Μεσαιων. γράμματα», Β', 3, 193, σ. 173, τοῦ Κώδ. σ. 2-3 Βλ. δημοσίευμα «τρεις κώδικες Μ. καὶ Ἀθύρων»

Ἐν τέλει ὑπομιμνήσκομεν ὅτι τοῦ Γερασίμου Ἀλεξανδρείας ὑπάρχουσι λόγοι ἐκκλησιαστικοὶ ἀνέκδοτα ἐν τῇ Ἀθῶ λαυριωτ. σκήτῃ τῆς ἀγίας Ἄννης ἐν καλύβῃ «ἀγ. Ἰω. Θεολόγος» κώδ. 13 βλ. ἡμέρ. καταλογ. τὸμ. Β. αὐξ. ἀριθ. 628, σ. 114.

τὴν διὰ ζεστέδων καὶ εἰσῆλθεν ὁ νέος καὶ κανονικὸς ἅγιος Μετρῶν κύρ Ζαχαρίας καὶ ἤρπεν τὴν ἐπισκοπὴν γυμνὴν μόνον σανίδια· καὶ τὸ θαυμαστότερον ἔβγαλαν καὶ τὰ τζάμια ἀπὸ τὰ παρόθυρα διὰ περιφρόνησιν. Τρεῖς μῆνες ἦσαν οἱ κάμαρες τῆς ἐπισκοπῆς ἐσφραγισμέναι μετὰ τὰ ἐπιπλά ταῦ κύρ Θεοκλήτου. Κάτω τὸν παξέ, ὁ σείζης Ἀνδρέας Κοντογόνης τὸν εἶχε κλειδωμένον, μήπως φάγωμεν τὲς πέντε ρίζες κουκκιά, ὅπου εἶχε φυτευμένα· τὰ δὲ ρούχα μας πλένοντας ἠλιάζομεν εἰς τὸ παλαιὸν σχολεῖν. Ὁ σεβ. μοι γ(έρων) ἔξη μῆνες δὲν ἐβγήκεν ἔξω τῆς ἐπισκοπῆς διὰ νὰ παύσουν τὰ σκάνδαλα. Κατ' αὐγουστον ἐκατέβη εἰς Τζεκμετζὲν καὶ ἤρχισεν τὴν περιοδείαν του. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ σεβ. γ(έροντος) ἔγινεν· τρεῖς ἐκκλησίαι ἐκτίσθησαν τοῦ Ἑλπασανιοῦ, Τζακιλιοῦ καὶ Λαγοθηρῶν, σχολεῖα δὲ τῆς Ἀρσοῦς, Πλαγίων καὶ δύο τῶν Μετρῶν, τὸ ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδασκτικόν...».

«† Τὸ αὐξά' Ἰουνίου 28, ἐπριβιβάσθη ὁ σεβ. μοι γέρων ἅγιος Μετρῶν κύρ Ζαχαρίας εἰς τὸν ἀγιώτατον θρόνον Μητροπόλεως Σηλυβρίας. Τὴν ἐπιούσαν εἰς τὲς 29 τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἦρθεν ὁ ἔξαρχος μετὰ τῆς πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς. Εἰς τὴν 7ην ὥραν μετὰ μεσημβρίας, εἰς τὰς 2 Ἰουλίου, ἐλειτούργησεν, εὐλόγησεν καὶ εὐχήθη τοῖς χριστιανοῖς. Μετὰ δὲ τὸ γεῦμα ἀνεχώρησε διὰ Τζεκμετζὲ καὶ ἐκείθεν διὰ βασιλεύουσαν. Πλήθους ἀπειρον μᾶς ἐξεπρόβόδησεν πληρώσαντες ἡμᾶς εἰς τὴν τιμὴν τοῦ ἐρχομοῦ του. Ἀντεκατέστησε δὲ πάλιν ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ ταύτῃ ἐπισκοπῇ ὁ ἅγιος Μετρῶν κύρ Θεοκλήτος. Ταῦτα καὶ διατελώ. Τῇ β' Ἰουλίου αὐξά'. ὁ ἱερατεύων Δωρόθεος Ἀϊναλίδης ὁ ἐκ Πανίδου τῆς Ῥαιδεστοῦ».

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΩΝ 1768

Γερασίου Μετρῶν ἐπισκόπου (κατόπιν) πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Ἀπκ-μνημονεύματα ὑπὸ Μ. Γεδεών «Ἀρχεῖον ἐκκλ. Ἱστορίας» Κων/πολις τόμ. Α', σ. 114-18 «πέντε ἀρχ. Λέριοι» 27. Κώδικος τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων ὑπὸ Μιλτ. Σαραντῆ. Θρακ. Ε', 1934, σ. 163-78. «Κώδ. τῆς Ε. Μ. καὶ Ἀθύρων» Γεδεών Μεσ. γράμματα Β', 1934, σ. 171-177. Θρακ. Ἀρχεῖον 22, 1957, σ. 391-396. Ἀποσημειώματα Γερασίου πατρ. Ἀλεξανδρείας (ἐκ κώδ. Μετρῶν καὶ περὶ ἐπισκοπῆς Μ. ἐκκλ. Ἀλήθ. ΚΘ', 1904, σ. 195-6 ὑπὸ Γεδεών).

Οὗτος ἐντεῦθεν ἀνῆλθεν εἰς τὸν πατρ. θρόνον Ἀλεξανδρείας. Ἀνέγραψε εἰς τὸν κώδικα τῆς ἐπισκοπῆς τὰ δεινοπαθήματα τῶν χριστιανῶν κατὰ τὰ ἔτη 1768-1774 ἕνεκα τοῦ ἐκραγέντος τῷ 1768 ρωσοτουρκ. πολέμου, καθ' ἃ 400.000 χριστ. ἐξηφανίσθησαν ἐξ ἀσθeneiῶν καὶ ἄλλων συμφορῶν καὶ στερήσεων ἐκτὸς τῶν πολεμούντων (βλ. ἐκκλ. Ἀλήθ. ΛΔ.' 1913, σ. 366-369). Τὸ αὐτὸ «βραχὺ χρονικόν» τοῦ κώδ. 182 ἔτους 1768 καὶ ἐν Θρακ. λαογρ. Ἀρχεῖον 21, 1956, σ. 137-138, καὶ ἕτερον συμπληρωματικὸν τοῦ 185 αὐτ. σ. 158-161. «Τρεῖς κώδικες τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων», ὑπὸ Κ. Μαμώνη. Ὁ πρῶτος 182 εἶχεν ἐκδοθῆ ὑπὸ Μ. Σαραντῆ ἐν «Θρακικοῖς» ΙΘ.' 1944, σ. 190 ἔ. Σημείωμα περὶ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας σ. 147-148 τοῦ Θρακ. Ἀρχ. 21 νὰ δημοσιευθῆ ὡς καὶ ἐν σ. 154 βιογράφημα τοῦ Ἡρακλείου Καλλινίκου 1775. Περὶ τῆς ἐκλογῆς του ὡς πατρ. Ἀλεξανδρείας βλ. Σωφρόνιος ἐπισκ. Μετρῶν καὶ Ἀθύρων. (βλ. ἐν τέλει τοῦ παρόντος κεφ. τινα ἐκ τῶν ἔργων του). Εἰς τὰς Μέτρας. μέχρι τοῦ 482 ἐφυλάσσετο τὸ λείψανον τοῦ ἐπισκόπου Ἀντιοχείας Εὐσταθίου, ὃν ὁ Χρυσόστομος ἐνεκωμίασεν ὡς μάρτυρα (Migne Patr. gr. τόμ., 4 597-609). Τότε ὁ ἐπίσκοπος Κελαδίωv μετέφερεν ἐν θριάμβῳ αὐτὸ εἰς τὴν ἐπισκο-

πὴν του 100 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Καίτοι Θεόδωρος ὁ Ἀναγνώστης καὶ ὁ Θεοφάνης τοποθετοῦσι τὸ λείψανον εἰς τὰς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας, τόπον τῆς ἐξορίας αὐτοῦ ἀλλ' ὁ Χρυσόστ. ρητῶς λέγει «τοῦ σώματος αὐτοῦ ταφέντος ἐν Θράκῃ... καὶ τὸν μὲν τάφον εἶναι ἐν ἐκείνῳ τῷ βαρβ. χώρῳ (αὐτ. σ. 600), ὁ δὲ ἀγ. Ἰερώνυμος «Pulsus est in exiliū Traianopolium ubi et usque hodie codibitus est». (De viris illustribus, 85. Delehaque ἐν Anal. boll XXXI, 6 σ. 254).

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΤΥΡΟΛΗΣ ΚΑΙ ΣΕΡΕΝΤΖΙΟΥ

Ἐπίσκοπος ὑπογράφεται εἰς σιγίλλιον τοῦ Σαμουήλ 1763 διὰ τὴν ἐν Ἰασιῶ μονὴν τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος (Documente XV σ. 1159), περιγραφὴ ὑποδοχῆς πριγκηπίσσης ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου, σπουδαία ἀρχιερατικὴ προσωπικότης. (Θρακικά, στ' σ. 378).

ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΜΗΔΕΙΑΣ

Ἐπὶ πατρ. Νήφωνος 1497-1498 ἀλλ' ἀναφέρεται καὶ τῷ 1484 (ἢ 1486) παρὰ τῷ Ἡρακλείᾳ Καλλίστῳ (Ε. Σταματιάδου, «Ἐκκλ. σύλλεκτα», Σάμος, 1891, σ. 43).

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ

Πρὸς τούτοις ἐν σ. 103 καὶ 106 κῶδ. Ἀγριδιανοῦ λέγεται, ὅτι ἦν πρότερον Φιλίππων καὶ Δράμας καὶ ἐξώδευσεν ἄσπρα 1300 πρὸς ἀνέγερσιν κελλίου ἐν τῇ Μονῇ τὸν Ἀπρίλιον 1684, ἵνα ἐγκοταβιώσῃ «ἐὼς ζῶντας του» Μν. Γανοχ. 131· ἀλλαχοῦ ἀναφέρεται κατὰ τὰ ἔτη 1684, 1688, 1690.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΕΞΑΡΧΟΣ ΠΑΣΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Βλ. Στρηνόπουλος Γερμανός ἔνθα περὶ τοῦ ἐν τῷ «Παρνασσῶ» τελεσθέντος πολιτικοῦ μνημοσύνου ὑπὸ τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου» καὶ ἀνάλυσις τοῦ ἐπιμνημοσύνου λόγου τοῦ προέδρου κ. Φ. Μανουηλίδου.

«Μακαριώτατε, Κύριοι Ὑπουργοί, Παναγιώτατε, Σεβασμιώτατοι, Κύριοι Ἀρχηγοί, Κύριε Δήμαρχε, Κυρίαί καὶ Κύριοι.

Πρὶν ἀρχίσω τὴν ὁμιλίαν μου θὰ ἀναγνώσω χαιρετιστήρια μηνύματα, ἅτινα μᾶς ἀπεστάλησαν διὰ τὸ σημερινὸν μνημοσύνον ἐξ Ἀλεξανδρείας, Νέας Ὑόρκης καὶ Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Χριστόφορος :

Ἀριθ. Πρωτ. 6

Τῷ ἐντιμοτάτῳ κ. Φ. Μανουηλίδῃ Προέδρῳ τοῦ ἐν Ἀθήναις «Θρακικοῦ Κέντρου», υἱῷ ἐν πνεύματι ἀγαπητῷ, εὐλογίαν ἀπὸ Θεοῦ
Εἰς Ἀθήνας

Μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως χαιρετῶμεν τὴν ἑορτὴν πρὸς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ. Μὲ τὸν αἰίδιμον Μητροπολίτην διετηροῦμεν καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ἐν Εὐρώπῃ Ἀρχιερατείας του ἀγαθῆς σχέσεις καὶ πολλάκις συνηντήσαμεν αὐτὸν εἰς Ἐκκλησιαστικὰ Συνέδρια.

Ἀνεγνωρίσαμεν τὰς ἰκανότητας αὐτοῦ καὶ τὴν ἀγάπην Του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὡς καθηγητῆς καὶ Σχολάρχης ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης καὶ ὡς Ἀρχιερεὺς τῶν Ἑλληνικῶν Ὀρθόδοξων Κοινοτήτων ἐν Εὐρώπῃ, εἰργάσθη μετ' ἀφοσιώσεως λίαν καρποφόρως.

Ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀποκρισάριος παρὰ τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνεφάνισε προτερήματα σπάνια καὶ ἐτίμησε τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, εἰς παγκόσμια Ἐκκλησιαστικὰ Συνέδρια ἐπέδειξε τὴν δέουσαν κατα-

νόησιν καὶ διὰ τῶν πολλῶν αὐτοῦ χαρισμάτων καὶ τῆς πολυμαθείας ἀπέβη πρόσωπον ἐκτιμώμενον παρ' Ὁρθοδόξων καὶ Ἑτεροδόξων.

Ἡμεῖς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ εἶδομεν τιμωμένην τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος ἡμῶν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις εὐχαριστοῦμεν θερμῶς καὶ συγχαίρομεν τοὺς σχόντας τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ μνημοσύνου εὐχόμενοι πλουσίαν τὴν ἀπὸ Θεοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνταμοιβὴν πρὸς τὸν τιμώμενον ἀειμνήστον Θυατείρων Γερμανὸν καὶ διατελοῦμεν μετὰ πατρικῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν.

† Ὁ Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 6ῃ Ἰανουαρίου 1955

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Μιχαὴλ :
4 Ἰανουαρίου 1955

Πρὸς
τὸ ἐντιμώτατον Δ. Συμβούλιον
τοῦ « Ὁρακικοῦ Κέντρου »
Ἄ θ ἡ ν α ς

Ἀγαπητοί μου,

Μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἐπληροφορήθην ἐκ τῆς ὑπὸ ἡμερομηνίαν 29ης Δεκεμβρίου π.έ. ὑμετέρας ἐπιστολῆς, ὅτι προτίθεσθε νὰ τιμῆσετε τὴν μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θυατείρων Κυροῦ Γερμανοῦ, Ἐξάρχου Δυτικῆς καὶ Κεντρῶας Εὐρώπης, γενομένου ἐπὶ μακρὰ ἔτη, καὶ διευθυντοῦ τῆς κατὰ Χάλκην Θεολογικῆς Σχολῆς χρηματίσαντος ἀπὸ τ.ῦ 1907 μέχρι τοῦ 1922, δι' εἰδικῆς τελετῆς ἥτις πιστεύομεν ὅτι θὰ λάβῃ χώραν μετὰ τὸ σχετικὸν ἱερὸν Μνημόσυνον ἐν τινι τῶν Ναῶν τῆς πρωτεύουσας ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Ἐκφράζομεν, ἀγαπητοί μου, πρὸς ὑμᾶς τὰ ἐγκάρδια ἡμῶν συγχαρητήρια διὰ τὴν ὑμετέραν εὐγενῆ πρωτοβουλίαν. Διότι ὁ ἀειμνήστος Διδάσκαλος ἡμῶν τυγχάνει ἄξιος πάσης τιμῆς καὶ πάσης εὐγνώμονος ἐκδηλώσεως, καθ' ὅσον διὰ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ Ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ δράσεως, ἐτίμησε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα τκαὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Ἐγνωρίσαμεν αὐτὸν κατὰ τὸ ἔτος τῆς εισόδου ἡμῶν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, ἥτοι τὸ 1907. Ἐκτοτε εὐρισκόμεθα εἰς ἐπαφὴν εἶτε συνεργαζόμενοι, ὡς ἐν Λονδίῳ ἀπὸ τοῦ 1927 μέχρι τοῦ 1939, εἶτε ἀλληλογράφοντες.

Ὁ ἀειμνήστος ὑπῆρξεν δεινὸς Θεολόγος. Ἀπαντες οἱ διατελέσαντες μαθηταὶ του ἐν τῇ Χάλκῃ κατὰ Θεολ. Σχολῆν, συμφωνοῦν ἐπὶ τούτῳ, ὅτι ὁ Γερμανὸς Στηρνόπουλος ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πλείον καλῶς συγκεκριημένων καθηγητῶν τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου φυτωρίου τῆς Θεῆς Ἐπιστήμης. Πάντοτε κατέχων ἀπολύτως τὸ θέμα τῆς διδασκαλίας ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀπαντήσῃ εἰς πᾶσαν τυχόν ἀπορίαν ἥτις θὰ ὑπεβάλετο εἰς αὐτὸν ὑπὸ τινος τῶν μαθητῶν.

Ἐδίδασκε Δογματικὴν, Συμβολικὴν, Ἐγκυκλοπαιδείαν τῆς Θεολογίας, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Κανὴν Διαθήκην καὶ εἶχε κατορθώσει, παρ' ὅλας τὰς φροντίδας, ἃς ἔδιδεν εἰς αὐτὸν ἡ Διεύθυνσις τῆς Σχολῆς νὰ καταρτίσῃ ἴδια κείμενα δι' ὅλα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διδασκόμενα Θεολογικὰ ταῦτα μαθήματα.

Ὁ ἀοίδιμος Διδάσκαλος ἡμῶν ὑπῆρξεν ὄχι μόνον Θεολόγος δόκιμος καὶ διακεκριμένος, ἀλλὰ καὶ χειριστὴς τῆς ἀθανάτου γλώσσης μας ἐκ τῶν ἀρίστων. Ἐγράφε τὴν Ἑλληνικὴν καθαρεύουσαν γλαφυρώτατα. Ἦτο ἀληθὴς ἀπόλαυσις λ.χ. νὰ ἀκούῃ τις τὸ θαυμάσιον πάντοτε κήρυγμα αὐτοῦ. Θαυμάσιον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καὶ φιλολογικοῦ περιβλήματος καὶ περιεχομένου.

Ἦγάπα τὴν καλλιτέλειαν τῆς γλώσσης καὶ διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὰ ἔτη τῆς διευθύνσεως ὑπ' αὐτοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς Χάλκης ὡς καὶ κατὰ τῆς Ἀρχιερατείας αὐτοῦ ἐν Λονδίῳ, συνῆτιζε πάντοτε μόνος νὰ συντάσῃ τὰς ἐπιστολάς καὶ τῆς ἐπισήμου ἀλληλογραφίας του. Ἦτο μεταξύ ἄλλων ὁ ἀειμνήστος, ἐργατικώτατος καὶ ἀπετέλει, ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑπερβολῆς, θαῦμα ἀντοχῆς.

Κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἐν Λονδίῳ ἀξιοθαυμάστου καὶ λαμπρᾶς ποιμαντορίας του, ὑπῆρξεν ὁ ἐκλεκτὸς τὰ μάλιστα πρέσβυς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας παρὰ τοῖς Ἕλλησιν Ὁρθοδόξοις ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἑτεροδόξοις. Κάτοχος ἀριστος τῆς Ἀγγλικῆς, τῆς Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς, μετὰ τῆς μεγαλυτέρας εὐκολίας συνδιελέγετο καὶ συνεζήτηει εἰς τὰς γλώσσας αὐτάς, προξενῶν βαθυτάτην πάντοτε ἐντύπωσιν παρὰ τοῖς ξένοις διὰ τε

τὴν εὐρυμάθειαν τοῦ καὶ τὴν εὐγένειαν καὶ λεπτότητα τῶν τρόπων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ταπεινόν, ἀπλοῦν καὶ φιλόφρον τῆς ὄλης συμπεριφορᾶς του.

Δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ αἰδιδιμος συνετέλεσε ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ἵνα κατὰ τὴν δευτέραν, τρίτην καὶ τετάρτην δεκαετηρίδα τοῦ αἰῶνος τούτου, καταστή ἡ γνώσῃ ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε, ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ.

Ἐπέτυχε δὲ τοῦτο, χωρὶς ὑποχωρήσεις καὶ συμβιβασμούς εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Παρηκολούθησαμεν αὐτὸν κατὰ τὰ τὰ Συνέδρια τῆς Λωζάνης, τοῦ Ἐδιμβούργου, τῆς Ὁσφόρδης καὶ τοῦ Λάμπεθ καὶ δυνάμεθα νὰ μαρτυρήσωμεν ὅτι ὁ ἀειμνήστος Ἀρχιεπίσκοπος Γερμανὸς Στρηνόπουλος, ἐκράτησε πάντοτε ὑψηλὰ τὸ λάβαρον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τῆς φιλάτης γενετήρας μας Ἑλλάδος.

Διότι ὁ Γερμανὸς Στρηνόπουλος κυριολεκτικῶς ἐφλέγετο ἀπὸ τὴν πρὸς τὴν γενέτειραν Ἑλλάδα ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν του. Ὅσακις ὠμίλει περὶ Ἑλλάδος καὶ περὶ τῶν δικαίων διεκδικήσεων αὐτῆς, συνεκίνηει καὶ συνεκινεῖτο, ἐνεθουσία καὶ ἐνεθουσιάζετο, πάντοτε δὲ προεξῆρχεν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις ὑπὲρ τῆς πατρίδος μεταξὺ τῶν πνευματικῶν του τέκνων, τῶν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρῶας Εὐρώπης.

Λυπούμεθα βαθύτατα διότι λόγῳ τῶν τεραστῶν εὐθυνῶν ἡμῶν ἀνά τὴν Ἑλληνικὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀμερικῆς Βορείου καὶ Νοτίου καὶ τὰς τριακόςιας πενήκοντα περίπου εὐλογημένας αὐτῆς Κοινοτήτας, δὲν δυνάμεθα λεπτομέρεστερον νὰ ἀσχοληθῶμεν μετὰ τῆς διακεκριμένης προσωπικότητος τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θυατείρων Κυροῦ Γερμανοῦ.

Ἀρκούμεθα εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα δεόμενοι ἐκ βαθέων τοῦ νεκρῶν καὶ ζώντων τὴν ἐξουσίαν ἔχοντος Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅπως κατατάξῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν χώρᾳ ζώντων καὶ σκηναῖς δικαίων.

Εὐχαριστῶν, ἀγαπητοὶ μου διὰ τὴν πρόσκλησιν ἡμῶν καὶ τὴν εὐκαιρίαν ὅπως γράψωμεν τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμάς εἰς μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός,

Διατελούμεν μετὰ βαθύτατης τιμῆς καὶ διαπύρων εὐχῶν

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Ἀμερικῆς Μιχαὴλ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος, Σχολάρχης τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης :

Ἀριθ. 448

Τῷ Ἐντίμῳ Προεδρεῖῳ τοῦ Ἐθρακικοῦ Κέντρου
Ἐν Ἀθήναις

Ἡ κατὰ Χάλκην Ἱερά Θεολογικὴ Σχολή, ἐκθύμως μετέχουσα εἰς τὸ τελούμενον μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θυατείρων Κυροῦ Γερμανοῦ, ἀγλαοῦ πνευματικοῦ αὐτῆς τέκνου καὶ σοφοῦ Ἱεράρχου, ἐπὶ δεκαοκταετιᾶν ὄλην φιλοτίμως ὑπηρετήσαντος αὐτὴν ὡς τε Σχολάρχου καὶ καθηγητοῦ αὐτῆς, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ φωτεινὴν διαγράψαντος ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ποιμαντορικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν σταδιοδρομίαν, πολλαχῶς δ' οὕτω τιμήσαντος τὸ ὄνομα τῆς ἐκθρεψάσης καὶ γαλουχησάσης αὐτὸν πνευματικῆς Τροφῆς, ἐπιλαμβάνεται τῆς ὥραιας ταύτης εὐκαιρίας ἵνα ἐκδηλώσῃ τὰ πρὸς τὴν μνήμην τοῦ ἐκλεκτοῦ αὐτῆς τούτου τέκνου αἰσθήματα ἐξαιρετικῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης, διαπύρους δ' ἅμα ἀναπέμψῃ πρὸς τὸν ζωῆς καὶ θανάτου Κύριον δεήσεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας αὐτοῦ ψυχῆς ἐν σκηναῖς δικαίων.

Ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ τῇ 12ῃ Ἰανουαρίου 1955

Ὁ Σχολάρχης

† Ὁ Ἰκονίου Ἰάκωβος
εὐχέτης διάπυρος

Ἀγόρευσις τοῦ Προέδρου καὶ πρώην Ὑπουργοῦ κ. Φ. Μανουηλίδου :

Τὸ ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας ἐν Ἀθήναις ἔδρευον Ἐθρακικὸν Κέντρον ἔταξε πάντοτε μεταξὺ τῶν κυριωτέρων του σκοπῶν τὴν διὰ διαλέξεων καὶ συγκεντρώσεων ἀνάπτυξιν καὶ ἀναζωπύρωσιν τῶν ἀφορόντων τὴν πατρίδα θεμάτων καθὼς καὶ τὴν ἀπόδοσιν τιμῶν πρὸς ἐξέχοντας Ἐθράκας διὰ πολιτικῶν μνημοσύνων ἢ δημοσιευμάτων εἰς τὸ περιοδικὸν σύγγραμμά μας « Τὰ Ἐθρακικά ».

Κατέχομαι ἀπὸ ζωηρὰν συγκίνησιν ἀλλὰ καὶ αἰσθάνομαι ἑμαυτὸν εὐτυχεῖ διότι εἰς ἐμὲ ἔλαχεν ὁ κληρὸς νὰ εἰσηγηθῶ κατὰ τὸ σημερινὸν μνημόσυνον, καθ' ὃ συμπατριῶται καὶ ἄλλοι θαυμασταὶ θὰ ἀποτίσωμεν ὀφειλόμενον φόρον τιμῆς καὶ θὰ ὑποκληθῶμεν

εὐλαβῶς πρὸ τῆς μνήμης ἐνὸς ἐκλεκτοῦ τέκνου τῆς Θράκης, τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ.

Ὅσοι ηὐτύχησαν νὰ γνωρίσουν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ἐξαιρετικὴν φυσιογνωμίαν καὶ νὰ παρακολουθήσουν τὸν μέχρι τῶν ὑπάτων ἀξιωματῶν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἀνεληθόντα διαπρεπῆ ἱεράρχην θὰ ἔιαποροῦν ἴσως διὰ τὴν τόλμην τοῦ νὰ ἀναλάβω τὸ δυσχερές ἔργον νὰ ὁμιλήσω διὰ τὸν τιμώμενον νεκρόν. Διότι ἡ ἐθνικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ δρᾶσις τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων ἐμφανίζεται τῶσον πολυσχιδῆς καὶ πλουσίᾳ εἰς ἀξιοθαύμαστα ἐπιτεύγματα, ὥστε νὰ καταλαμβάνηται πᾶς τις ἀπὸ ἴλιγγον πρὸ τοῦ ὄγκου τοῦ συντελεσθέντος ὑπ' αὐτοῦ ἔργου. Ἦντλησα ἐν τούτοις τὸ θάρρος νὰ ὁμιλήσω διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον του ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν καὶ τὸ καθῆκον νὰ διερμηνεύσω αἰσθήματα ἀφοσιώσεως καὶ σεβασμοῦ ἐκ μέρους ὁλοκλήρου τῆς Θρακικῆς οἰκογενείας πρὸς τὸν ἀλησμόνητον συμπολίτην τὸν τιμήσαντα τὸ Ἑλληνικὸν καὶ Θρακικὸν ὄνομα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν στενὴν ἐπὶ ὁλόκληρον πεντηκονταετίαν γνωριμίαν, ἣτις μᾶς συνέδεε.

Καὶ ἦδη ἄς ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς βιογραφικὰς σημειώσεις, ἄς συνελέξαμεν ἀπὸ διαφόρους, τὰς πλέον ἐξηκριβωμένας πηγὰς :

Ὁ Στρηνόπουλος Λουκάς, ὑπὸ τὸ κοσμικὸν του ὄνομα, ἐγεννήθη τὴν 15ην Σεπτεμβρίου 1872 εἰς Δελλιῶνες (ἐπαρχία Συληβρίας) τῆς Ἀνατ. Θράκης, ἦτο δὲ υἱὸς τοῦ Πανταλέοντος Ι. Στρηνοπούλου καὶ τῆς Ἑλένης τὸ γένος Κύρογλου. Ἀπετέλεσε μέλος πολυμελοῦς οἰκογενείας συγκειμένης ἀπὸ πέντε ἀδελφοῦς καὶ ἀδελφάς. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν του εἰς τὸ σχολεῖον τῆς γενετέρας του, διαπνεόμενος ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἀπὸ τὸν πόθον τῆς σπουδῆς καὶ μαθήσεως μετέβη τῷ 1888 εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν τοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸ Φανάρι, ἐκεῖθεν δὲ ἐν ἔτος βραδύτερον τῷ 1889 εἰσῆχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, καὶ ἑπταετίαν ὅλην σπουδῶν διανύσας ἐν αὐτῇ ἀπεφοίτησεν ἀριστοῦχος τῷ 1897 χειροτονηθεὶς διάκονος μὲ τὸ ὄνομα Γερμανὸς διὰ νὰ τιμήσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸν τότε προστάτην του Μητροπολίτην Συληβρίας Γερμανὸν ὅστις καὶ ὑπῆρξεν ὁ πνευματικὸς κατὰ τινὰ τρόπον πατήρ τοῦ μικροῦ Λουκᾶ Στρηνοπούλου. Ἀμέσως διωρίσθη διδάσκαλος, Σχολάρχης καὶ Ἱεροκλήρυξ εἰς Ραιδεστόν (1897 - 1899) καὶ Μέτρας (Τσατάλτζα) (1899 - 1900). Εἰς τὰς τουρκοκρατούμενας ἐπαρχίας τῆς Θράκης ἐλειτούργουνκατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην σχολεῖα διατηρούμενα ὑπὸ τῶν τοπικῶν Δημογεροντιῶν καὶ Μητροπόλεων οὕτω δὲ καὶ ἐγὼ ηὐτύχησα νὰ ἔχω τὴν πρώτην γνωριμίαν μετὰ τοῦ Στρηνοπούλου διδασκάλου κατὰ τὴν διετη εἰς τὴν πατρίδα μου Ραιδεστόν διδασκαλικὴν του θητείαν. Κατὰ τὴν θητείαν του ταύτην φῆκε τὰς καλλιτέρας ἀναμνήσεις, κατέκτησε τοὺς μαθητὰς μὲ τὴν διδακτικὴν καὶ παιδαγωγικὴν ἀριότητά του, ἐνεθουσίαζε τὸ ἐκκλησιαστικὸν κατὰ τὰ ἀπὸ ἀμβωνος κηρύγματά του καὶ εἴλκυσε τὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν ὁλοκλήρου τῆς Ραιδεστινῆς κοινωρίας, ἣτις μὲ λύπην ἀπεχωρίσθη αὐτοῦ.

Τῷ 1900 ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑπότροφος τοῦ Ζωγραφείου Κληροδοτήματος εἰς Εὐρώπην πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ εἰς τὰ Πανεπιστήμια HALL Λειψίας, Στρασβούργου καὶ Λωζάνης. Τῷ 1903 ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας, τὸ δὲ 1904 τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λωζάνης. Ἡ προσωπικὴ του ἐπίδοσις καὶ φιλομάθεια, ἡ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἡμερῶν τῆς μαθητείας του ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ ἐκδηλωθεῖσα καὶ ἡ μετέπειτα συμπλήρωσις τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐν Γερμανίᾳ, ἠνδρώσαν αὐτὸν ἐπιστημονικῶς δι' ὃ καὶ λίαν ἐνωρίς, ἐφέιλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων καὶ ἅμα τῇ ἐπανόδῳ του ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ διωρίσθη τῷ 1904 καθηγητὴς ἐν τῇ Ι. Θεολ. Σχολῇ εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Ἀποστόλου Χριστοδούλου προαχθέντος εἰς Μητροπολίτην Βεροῖας. Εἰς τὴν Χάλκην ἐδίδασκε Δογματικὴν, Συμβολικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν τῆς Θεολογίας, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Κ. Διαθήκην καὶ Ι. Κατήχησιν. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1907 προαχθέντος τοῦ Σχολάρχου πρώην Μελενίκου κ. Εἰρηναίου εἰς Μητροπολίτην Κασσανδρείας, ὁ διάκονος Γερμανὸς Στρηνόπουλος προχειρισθεὶς εἰς ἀρχιμανδρίτην διορίζεται προσωρινῶς σχολάρχης. Ἡ προσωρινὴ σχολαρχεῖα διήρκησεν ἐν μόνῳ ἔτος. Τὴν 19ην Αὐγούστου 1908 διορίζεται ὁριστικὸς σχολάρχης ἐμπιστευθεὶς οὕτω τῆς διευθύνσεως τῆς ἰδίας πνευματικῆς αὐτοῦ τροφῆς εἰς τὴν φωτεινὴν καὶ σπιθαρὰν του προσωπικότητά. Ταυτοχρόνως ἐδίδασκε τὴν Ἑλληνικὴν ὡς καθηγητῆς καὶ εἰς τὴν Ἐμπορικὴν Σχολὴν Χάλκης. Κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς σχολαρχείας αὐτοῦ ἦτοι τῷ 1912, ἡ Ἐκκλησία ἐπιβραβεύουσα τὴν ἐργατικότητα καὶ πνευματικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν, προάγει τὸν ἀρχιμανδρίτην Γερμανὸν εἰς Τитуλάρειον Μητροπολίτην Σελευκείας. Ὡς σχολάρχης καὶ καθηγητῆς ὁ Σελευκείας Γερμανὸς, ἐπὶ ἕνα δεκαοκταετῆ ὅλον κύκλον αἰτῶν, ὡς λέγει ὁ ἴδιος ἐν τῇ τεσσαρακονταετηρίδι αὐτοῦ γενομένη ἐν Λονδίῳ τελετῇ « ἀνερχόμενος ἐν ὑπομονῇ καὶ ἀγάπῃ τὰς τυχόν ἀδικίας τῶν συναδέλφων, μακροθυμῶν εἰς

τὰ σφάλματα τῆς εὐολίσθου νεότητος καὶ ἀντιτάσων εἰς τὰς ἄνωθεν παραλόγους ἐπιβολάς, τὸ σθένος, τὸ ὁποῖον ἐνέπνεεν ἡ ἰδέα τοῦ καθήκοντος» κατάρθρωσεν, ὄχι μόνον νὰ μορφώσῃ καὶ καταρτίσῃ ποιμένας καὶ διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκθρέψῃ διανοητικῶς καὶ πνευματικῶς τοὺς μετὰ ταῦτα σπουδαίους τῆς Ἐκκλησίας μας Κληρικούς, οἵτινες κοσμοῦν καὶ τὴν σύγχρονον Ἱεραρχίαν, ὡς ὁ νῦν προκαθήμενος τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Ἀθηναγόρας ὁ Α'. Ὁ ἑορτασμός τῆς συμπληρώσεως τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀφ' ἧς εἰσήλθεν εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας ἔλαβε χώραν τὴν 30ὴν Ἀπριλίου 1939 ἐν Λονδίῳ ὁ δὲ Μ. ἀρχιμανδρίτης Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης καὶ σημερινὸς Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ὑόρκης, Θράξ ἐπίσης τὴν καταγωγὴν, προϊστάμενος τοῦ ἑλληνικοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Λονδίνου προσεφώνησε καταλλήλως τὸν ἑορτάζοντα μὲ πρόσθετον καὶ ἔμμετρον προσλαλίαν, ἀπήντησε δὲ ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων διὰ βαρυσημάτων ἀγορευσεως χαρακτηριζούσης τὸ ἦθος καὶ τὴν μετιοφροσύνην του, ὡς ἡ ὡς ἄνω βραχεῖα περικοπὴ διότι ἡ ἀναγραφή ὀλοκλήρου τῆς μακροσκελοῦς ὁμιλίας του δὲν δύναται νὰ περιληφθῇ εἰς τὸ παρὸν ἀλλὰ δημοσιεύεται εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς ἑορτῆς τοῦ Λάμπειθ.

Αἱ ἡμερίδες τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τὸ ἠθικοθησκευτικὸν περιοδικὸν « Ὁρθοδοξία » ἀναφέρουν ὅτι: « παρὰ τὰς χαλεπὰς ἡμέρας τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, ὁ Σελευκείας Γερμανὸς ἀνεδείχθη σχολάρχης ἐπιβάλλων τὴν πειθαρχίαν καὶ τὸ νοικοῦρνευμα. Εἰς ὅλους — τοὺς πολλοὺς — μαθητὰς του ἀφῆκεν ἀρίστας ἐντυπώσεις καὶ ὡς καθηγητῆς καὶ ὡς διοικητῆς καὶ πνευματικὸς πατὴρ, βαθέως συναισθανόμενος τὴν ἀποστολὴν τῶν τροφίμων τῆς γεραφῆς Σχολῆς, προοριζομένων διὰ κατεύθυνσιν ψυχῶν καὶ διακυβέρνησιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. »

Ἐνῶ ἐδίδασκεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν συνέγραψε πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδαστῶν ἀνεκδότους πραγματείας σχετικὰς μὲ γενικὰ θεολογικὰ ζητήματα, συμπεριλαμβανομένης μίᾳ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Κ. Δισθήκην καὶ μίᾳ πραγματείας περὶ Δόγματος καὶ Συμβολισμοῦ. Ἐκτὸς τῆς διατριβῆς του ἐπὶ Διδασκαλίᾳ τῆς Φιλοσοφίας « Αἱ Φιλοσοφικαὶ ἰδέαι τοῦ Ἱππολύτου » (γερμανιστὶ), ἔδημοσιευσε διάφορα φιλολογικὰ δοκίμια καὶ πραγματείας εἰς τὰ ἑλληνικὰ περιοδικὰ « Ὁ Νέος Ποιμὴν » καὶ « Ὁρθοδοξία », καθὼς καὶ εἰς ἀγγλικά καὶ γερμανικά περιοδικά.

Ἐκ παραλλήλου ὁ εὐρυμαθὴς καθηγητῆς καὶ σχολάρχης παρὰ τὴν συνεχῆ ἑνασχόλησιν εἰς τὰ ὡς ἄνω καθήκοντά του δὲν ἔπαυσε νὰ φλέγηται ἀπὸ τὸν διακαῆ πόθον νὰ ἴδῃ ἐλευθερουμένην τὴν ἀγαπητὴν μας πατρίδα. Συνεπήραμεν τότε πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἐν Κων/πόλει τὸ σωματεῖον « Θρακικὴ Ἐνωσις » φιλοξενηθὲν εἰς τὴν στέγην τοῦ παλαιμάχου Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Ὁ σοφὸς διδάσκαλος δὲν ἔλησμονεῖ τὸν ἐνθουσιώδη πατριώτην καὶ παρὰ τοὺς λόγους τῆς θέσεώς του ἐνδοιασμούς ἀνέλαβε τὴν προεδρίαν καὶ ἐθέσαμεν τὰς βάσεις τῶν ἑθνικῶν σκοπῶν, οὓς ἔκαλεῖτο μετ' ἄλλων συμπατριωτῶν ἐξ Ἀνατ. Θράκης ἐξυπηρετήσῃ ἡ Ὀργάνωσίς μας ἐκείνη. Πράγματι δὲ ὅταν διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς του ἠναγκάσθη νὰ ἀποχωρήσῃ ἐκ τῆς προεδρίας, ἡ Θρακικὴ Ἐνωσις συνεχίασα τοὺς ἀγῶνας τῆς ἔφερον εἰς αἴσιον πέραν τὸ ἀναληθὲν ἔργον, συλλέξασα δι' ἐπιτοπίου μεταβάσεως τῶν μελῶν τοῦ Δ'κοῦ Συμβουλίου τῆς τεσσαράκοντα χιλιάδας ὑπογραφὰς τῶν κατοίκων τῆς Ἀνατ. Θράκης, αἵτινες ἀποσταλείσαι δι' ἐπιτροπῆς ἐκ Θρακῶν εἰς Ἀμερικὴν συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος μας. Ὁ τότε ἐν Κων/πόλει Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος Εὐθύμιος Κανελλόπουλος μετ' οὐ στενότερα ἐπὶ τούτῳ συνεργάσθημεν μᾶς ἐξέφρασε μετὰ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀπεσταλμένου Στρατηγοῦ Κατεχάκη τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἀμετάπειστοι ἡμεῖς νοσταλγοὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ συγκρατήσωμεν καὶ ἀποτρέψωμεν τὰς μελαγχολικὰς ἀναμνήσεις μας ἀπὸ τὴν ἀγαπημένην πατρίδα μὲ τὰ ἀπολεσθέντα ἀνεκτίμητα ἐδάφη, ζωντανεύουν δὲ αἱ ἀναμνήσεις αὐτὰ ἐντονώτερον σήμερον ὅταν πολυπληθεῖς ἀδελφοὶ τῆς δούλης Μεγαλονήσου ἀγωνίζονται πρὸς ἀπόκτησιν τῆς σκαιῶς καταπατουμένης ἐλευθερίας των. (Χειροκροτήματα).

Κατὰ Μάϊον τοῦ 1922, ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Μελετίου, Πατριάρχου εὐρυτέρας διορθόδου καὶ διαχριστιανικῆς ἀντιλήψεως ἐξελέγη ὁ Σελευκείας Γερμανὸς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἀρχαίας ἐπαρχίας Θυατείρων μίᾳ τῶν ἑπτὰ Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀποκαλύψεως. Ὁ Θυατείρων Γερμανὸς ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ὅστις κατέλαβε τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν αὐτὸν θρόνον μὲ ἔδραν τὸ Λονδίνον καὶ δικαιοδοσίαν πνευματικὴν ἐκτεινομένην ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρῶς Εὐρώπης. Ἡ Μ. Ἐκκλησία ἀποβλέμασα εἰς τὴν πλουσίαν καὶ καρποφόρον αὐτοῦ δρᾶσιν ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ, καὶ ἀμείβουσα τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ὡς σχολάρχου εἰς κρίσιμους περιστάσεις προέβη εἰς τὴν σπουδαίαν ταύτην τοποθέτησιν, εἰς ἣν ἀνεδείχθη καὶ πάλιν ἀξίος τοῦ ἀνατεθέντος εἰς αὐτὸν νέου ὑψηλοῦ λειτουργήματος. Ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως αὐτοῦ ἐν τῇ νέᾳ ἔδρᾳ καὶ κυρίως ἀπὸ τοῦ 1924 ἄρχεται νέα περίοδος σταδιοδρο-

μίας διὰ τὸν ἀκάματον Ἱεράρχην. Ἀφοσιῦται εἰς τὸ νέον του ἔργον τῆς διαπομιάνσεως τοῦ ἀνά τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης διαμένουτος ὀρθοδόξου πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἐκπροσώπησεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς Ἀποκρισάριος αὐτοῦ παρά τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ. Μὲ αὐτοθυσίαν ὡς καλὸς στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ ἀγωνίζεται καὶ δὲν παύει περιδεύων νὰ ἐπισκέπτεται τὰ ὀρθόδοξα κέντρα, ἱερουργῶν, πηγνύων νέας κιβωτοῦς σωτηρίας, κηρύττων, ἐμψυχῶν, συσφίγγων διὰ τῆς προσωπικῆς του ἐπεμβάσεως τοὺς δεσμούς μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων. Κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῷ 1924 τοῦ Μητροπολίτου Ἀμασείας Γερμανοῦ ὡς ἐξάρχου Κεντρικῆς Εὐρώπης ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων ὀνομάζεται ἐξαρχος Δυτικῆς καὶ Νοτίου Εὐρώπης. Μετὰ τὸν θάνατον ὁμοῦ τοῦ Μητροπολίτου Ἀμασείας τῷ 1936 τὸ Ἐξαρχάτον Κεντρικῆς Εὐρώπης συγχωνεύεται πάλιν μετὰ τῆς Δυτικῆς καὶ ὁ ἀείμνηστος Θυατείρων ἐπανακτᾷ τὸν ἀρχικὸν τίτλον τοῦ ἐξάρχου Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης. Βαθύτατος γνώστης ἐκτὸς τῆς ἑλληνικῆς, τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς γερμανικῆς ἔχων ἤδη τὴν ἔδραν του ἐν Λονδίῳ ἐκμανθάνει κατὰ τρόπον ἄρτιον καὶ τὴν Ἀγγλικήν. Ὁ ἀείμνηστος Γερμανὸς ὄφειλεν οὕτω καὶ εἰς τὴν γλωσσομάθειαν του ἕνα σηματοεικὸν μέρος τῆς ἐπιτυχίας του ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς καὶ διπλωματικούς ἀγῶνας του εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας ὅπου ἦτο διαπεπιστευμένος. Εἰς τὴν φωτεινὴν προσωπικότητά του ἐναπέθετε κατὰ τὰς ἐκάστοτε περιστάσεις, τὴν ἐκπροσώπησιν αὐτῆς, ἡ Πρωτόθρονος Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ βαθεῖα θρησκευτικότης του, ἡ φωτοβόλος πίστις του καὶ ἡ εὐλογος ἐμμονὴ εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν δικαίων ἀπέφωεν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι χαρακτηριστικὰ τοῦ Θυατείρων Γερμανοῦ Ἀλλὰ καὶ ἄλλη τις πίστις, πίστις ἀκρόδαντος καὶ καταφανῆς ὅτι εἶναι θλιβερόν οἱ χριστιανοί, οἱ προτραπέυτες « ἵνα πάντες ἐν ὧσιν » εἶναι διηρημένοι εἰς ομάδας, ἂν ὄχι ἐχθρικός, ἀλλὰ ἔστω ἀντικειμένης, ἐνέπνεεν αὐτὸν εἰς τὸ νὰ ἐργάζεται ἀνευδότης διὰ τὸν σχηματισμὸν ἀτμοσφαιρᾶς διαφανοῦς ἐν τῇ ὁποίᾳ νὰ φαίνεται ὠραία ἡ ψυχικὴ ἐπαφὴ ὅλων τῶν Χριστιανῶν.

Ἡ προσπάθεια τοῦ αὐτοῦ ἦτο κατάδηλος ἐν τῇ συσφίξει τῶν σχέσεων μεταξὺ Ὀρθοδόξου καὶ Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Αἱ τοιαῦται σχέσεις μὴ περιοριζόμεναι μόνον πρὸς Ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα, ἀλλ' ἐπεκτεινόμεναι καὶ εἰς πολιτικούς κύκλους, σημαντικὰ ἐνίσχυσαν τὴν θέσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τὸ καθ' ὅλου δὲ διαχριστιανικὸν πνεῦμα τῆς προσωπικότητός του καὶ ἡ προσπάθεια προβολῆς τῆς ὀρθοδοξίας ἐν τῇ σκέψει καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν καὶ χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, προυκάλεσε τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν μεγάλων ἐκπροσώπων τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως, δι' ὅκα ὑπῆρξεν εἰς τὸν ἐξ προέδρων τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (Π.Σ.Ε.) καὶ ἀντιπρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς Πίστεως καὶ Τάξεως (Π+Τ). Αἱ δὲ σοφαὶ καὶ σαφεῖς θεολογικαὶ του γνώμαι, εἰς πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ ἢ πανχριστιανικὰ συνέδρια, προσεπέρισαν αὐτῷ τὸν τίτλον τοῦ σοφοῦ ἀπὸ μέρους πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν προσωπικοτήτων, καὶ ἐτιμήθη διὰ τιμητικῶν διπλωμάτων ὀνομαστῶν Πανεπιστημίων ὡς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης καὶ τῆς Νέας Ὠρκης. Οὐδεὶς ὀρθόδοξος κληρικός παρατηρεῖ ὁ Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως κ. Γεννάδιος ἐν Ἀγγλίᾳ διαμείνας, ἐκέρρισε τόσον ἔδαφος ἀγάτης ἐκτιμήσεως καὶ φιλίας μεταξὺ τῶν ἀγγλικανῶν ὅσον ὁ Θυατείρων Γερμανός. Ἡ ἀγγλικὴ Αὐλὴ ὡς καὶ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ ἀνακτοβοῦλια ἐπανελημμένως ἐτίμησαν τὸν Ἱεράρχην ἢ δὲ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία τοῦ ἀπένευμε τὸν Σταυρὸν τοῦ Λάμπη ἐν ἐπίσημῳ τελετῇ τῷ 1942. Τότε κατόπιν ὁδηγιῶν τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Γκλώτσεστερ, ὁ γενικός γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν σχέσεων μετὰ τῶν Ἑνῶν ἀπεφάσισεν ὅπως ὁ σύλλογος τῆς Νικαίας δώσῃ δεξιώσιν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ εἰς τὰς 16 Ἰουνίου καὶ ἀπέστειλε προσκλήσεις πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐνοριακοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἀγγλίας καὶ ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ κλήρου. Ὁ σύλλογος τῆς Νικαίας ἰδρύθη τῷ 1925, κατὰ τὸ καταστατικὸν δὲ αὐτοῦ μεταξὺ τῶν σκοπῶν του, τῇ ἐγκρίσει τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Κανταουρίας εἶναι καὶ νὰ δεξιῶται καὶ τιμᾷ διακεκριμένα μέλη ἄλλων ἐκκλησιῶν. Κατὰ τὴν ὑποδοχὴν ταύτην προσεφέρθη εἰς τὸν Μητροπολίτην Θυατείρων ὁ Σταυρὸς τοῦ Λάμπη καθιερωθεὶς τῷ 1940. Τὸ πρῶτυπον τοῦ Σταυροῦ ἀνευρέθη εἰς παλαιὸν ἀγγλικὸν τάφον καὶ ἔχει σχέδιον βυζαντινὸν καὶ ἀγγλικόν. Εἶναι σύμβολον ἐξαιρετικῆς τιμῆς ἀπονεμόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Πριμάτου εἰς ξένους ἐκκλησιαστικούς, οἵτινες ἰδιαίτερος συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀλληλεγγύην τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων πρῶτος ἐτιμήθη μετὰ τὸν Σταυρὸν τοῦτον. Κατὰ τὴν τελετὴν παρέστησαν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κανταουρίας Δόκτωρ Τέμπλ, ὅστις ἐπαρουσίασε τὸν Μητροπολίτην Θυατείρων διὰ μακροσκελοῦς θερμοῦ λόγου, δώδεκα Ἀγγλοὶ ἐπισκοποὶ καὶ πολλὰ ἄλλα μέλη τοῦ ἀγγλικοῦ κλήρου καὶ τῶν ξένων ἐκκλησιῶν. Παρέστησαν ὡσαύτως Πρωθυπουργοὶ καὶ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν Κυβερνήσεων τῶν ἐλευθέρων καὶ κατεχομένων κρατῶν. Ὁ τιμηθεὶς Μητροπολίτης ἐξέφωνησεν βαρυσήμαντον λόγον. Ἀνταποκρίσεις τῆς ἑορτῆς ἐδημοσιεύθησαν εἰς ἄλλας ἀγγλικὰς ἐφημερίδας μετὰ ἐπαινετικούς λόγους καὶ σχόλια διὰ

τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργον τοῦ Γερμανοῦ. Οἱ TIMES δὲ τοῦ Λονδίνου ἀφιέρωσαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Κανταουρία καὶ Κων)πολις» μακρὸν ἄρθρον πρὸς τιμὴν του. Ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς ἔλαβεν ἐπ' εὐκαιρία πλήθος συγχαρητηρίων ἐπιστολῶν ἀπὸ ἐπισημοῦ προσωπικότητος τοῦ κλήρου καὶ τῆς Πολιτείας μὴ παρευρεθῆσαι εἰς τὴν τελευταίαν.

Αἱ ἐξαιρετικά δὲ αὐταὶ τιμαὶ ἦσαν εὐρυτέρας ἐκτάσεως. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων τὸ Οἶκου. Πατριαρχεῖον ἐπανευρίσκει τὸ κύρος αὐτοῦ ὡς κορυφὴ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ δι' αὐτοῦ προεβάλλετο ἡ Μία Ἁγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ὡς ζῶσα πραγματικότητα. Δι' ὄλην του αὐτὴν τὴν πνευματικὴν ποσοφορὰν ἐν συνοδικῇ συνεδρείᾳ κατὰ μῆνα Αὐγούστου τοῦ 1950 ἀπεφασίσθη ἀπὸ μέρους τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖου νὰ τιμηθῇ ὁ Θυατείρων Γερμανὸς δι' ἐκδόσεως ἀναμνηστικοῦ τόμου.

Ἀκούρατος εἰς τὰ ποιμαντορικῆς καὶ διοικητικῆς φύσεως καθήκοντα αὐτοῦ, εὐρίσκει καιρὸν καὶ πρὸς συγγραφῆν. Ὑπῆρξε συγγραφεὺς διαφόρων θεολογικῶν καὶ ἱστορικῶν πονημάτων, συνεργάτης δὲ ἀγγλικῶν καὶ ἑλληνικῶν περιοδικῶν ἐπὶ θρησκευτικῶν ζητημάτων. Ἐπανελημμένους ἐτίμησε τὸν Ραδιοφωνικὸν Σταθμὸν τοῦ Λονδίνου δι' ὁμιλιῶν του. Ἐκτὸς τῶν ἀναφερθέντων ξένων Πανεπιστημίων καὶ τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν τὸν ἐξέλεξε ἐπίτιμον Διδάκτορα. Αἱ Κυβερνήσεις Ἑλλάδος, Βρετανίας, Ρωσίας, Γιουγκοσλαβίας, Σουηδίας, Λετονίας, Ἑσθονίας, Λιθουανίας, Αὐστρίας καὶ Πολωνίας τὸν ἐτίμησαν μὲ ἀνώτερα παράσημα.

Ὁ θάνατός του συνέβη τῷ ἑσπέρας τῆς 23ης Ἰανουαρίου 1951 καὶ ὥραν 9,45' ἐν τῷ πανεπιστημιακῷ νοσοκομείῳ τοῦ Λονδίνου ἐνθα ἐνοσηλεύετο. Μετὰ τὴν ποιμαντορικὴν κατὰ τὸ θέρος 1950 περιοδείαν του ἀνὰ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην ἐπιστρέψας εἰς Λονδίνον ἠσθάνετο κόπωση. Ὑποστάς καρδιακὴν κρίσιν εἰσῆλθεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἄλλ' ἢ νόσος ἐνεφανίσθη μὲ πολλὰς περιπλοκάς ὑπὸ τὴν προσβολὴν τῶν ὁποίων ὑπέκωψεν ὁ Γεραρδὸς Ἱεράρχης. Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 25ης Ἰανουαρίου 1951 ἐν καταφανῇ θλίψει ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου, ἐξάρασα τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας, ἃς προσέφερεν εἰς τὴν Τροφὸν Θεολογικὴν Σχολὴν, εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Θυατείρων καὶ γενικώτερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἣν ἐπαξίως ἐξεπροώπησεν ἀπανταχοῦ καὶ ἐτόνισεν ὅτι ὁ θάνατος τοῦ ἐκλιπόντος Μητροπολίτου εἶναι μεγάλη ἀπώλεια διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ὁποίαν τόσον ἐτίμησε μὲ τὴν εὐορκὸν διακονίαν καὶ τὸ μέγα ἐπιστημονικὸν κύρος αὐτοῦ. Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος συμμερισθεῖσα τὴν θλίψιν καὶ ἐγερεθεῖσα μετὰ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος ἐδεήθη ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας αὐτοῦ ψυχῆς ἐν σκηναῖς δικαίων. Ὄρισε δὲ ὅπως τῆς κηδείας αὐτοῦ τὴν 3ην Φεβρουαρίου προστῇ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἀθηναγόρας, συμμετεχόντων καὶ τοῦ ἐν Παρισίοις εὐρισκομένου Σεβ. Μητροπολίτου Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Πανταλεήμονος καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Κατάνης κ. Κασσιανοῦ. Ὅτι δὲ μέγας ὑπῆρξεν ὁ ἀνήρ καὶ μέγα ἀφῆκε κενὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἀρθρογραφία τοῦ ἀγγλικοῦ Τύπου ὡς καὶ τὸ ἰδιαίτερον σημασίας διάγγελμα τοῦ Κανταουρίας FICHEE ὅστις πρὸς τοῖς ἄλλοις λέγει: «Ὁ θάνατός του ἀποτελεῖ μίαν μεγάλην ἀπώλειαν διὰ τοὺς φίλους του ἐν Μ. Βρετανία. Θλίβομαι βαθύτατα καὶ ὡς στενὸς προσωπικὸς του φίλος καὶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κανταουρίας. Τὰ καθήκοντά του ὡς Ἀποκρισάρου τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπετέλεσε μὲ ἀφοσίωσιν καὶ φιλικὸν πνεῦμα. Ἡ συμβολὴ του εἰς τὰς καλὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἰδίως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀνυπολόγιστος. Ἐπίσης μὲν αὐτὸς ὑπῆρξε καὶ τὸ ἔργον του διὰ τὴν ἀμοιβαίαν κατανόησιν μεταξὺ τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ τῶν Ὀρθοδόξων. Τὸ γεγονός ὅτι ὑπῆρξεν εἰς τῶν Προέδρων τοῦ Π.Σ.Ε. ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τοῦ μακροχρονίου του ἔργου». Ὅλοι αἱ ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Νέας Ὑόρκης, τοῦ Δεσβλίνου κ.λ.π. ἀφιέρωσαν βιογραφικὰ σημεῖώματα καὶ ἐπαινετικὰ σχόλια. Οἱ TIMES τοῦ Λονδίνου ἐδημοσίευσαν ἐπανελημμένα εἰδικὰ ἄρθρα καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ ἐφημερίδες τῆς Ἀγγλικῆς Πρωτευούσης καὶ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.

Ἡ ἐπὶ τριάκοντα ἐν τούτοις συναπτά ἔτη κολοσσαία καὶ πολυοχιδῆς δρᾶσις τοῦ Θυατείρων Γερμανοῦ ὡς Ἐξάρχου Δυτικῆς καὶ Κεντρῶς Εὐρώπης δὲν δύναται νὰ κλεισθῇ μὲ ὅσα ἀνεφέραμεν, διότι ἡ ἐν τῇ ξυνη τριακονταετῆς ποιμαντορία του περιέχει ἐνδιαφέροντα σημεῖα ἱστορικῆς συνάμα σημασίας, τὰ ὁποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ ἀκουσθῶν κατὰ τὴν σημερινὴν συγκέντρωσιν. Ἀπετάθημεν πρὸς παλαιὸν φίλον μας, τὸν ἐντιμότατον κ. Α.Α. Πάλλην, ἀκάματον ἱστοριοδίφην, μὲ ἀξιοσημείωτον ἐθνικὴν δρᾶσιν ὡς μέλους τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων καὶ στενὸν συνεργάτην τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου Μελετίου Δ' ἐν Κωνσταντινουπόλει. Εἴμεθα εὐτυχεῖς διότι ὁ κ. Πάλλης ἀπεδέχθη τὴν παράκλησίν μας καὶ ἀνέλαβε νὰ ἐξιστορήσῃ σήμερον ἐν λεπτομερείᾳ τὰ τῆς ἐν Λονδίῳ καὶ λοιπῇ Εὐρώπῃ δρᾶσεως τοῦ ἀειμνήστου Γερμανοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχε στετὴν γνῶριαν καὶ

συνεργασίαν. Καταλληλοτέρα ἐκλογή ὁμιλητοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ, ἐφ' ᾧ καὶ ἐκφράζω πρὸς αὐτὸν ἐκ μέρους τοῦ « Θρακικοῦ Κέντρου », καὶ ἐμοῦ προσωπικῶς, τὰς θερμότητάς μας εὐχαριστίας. Εὐχαριστίας ὡσούτως ἀπευθύνω πρὸς ἅπαντας, οἵτινες ἐνταῦθα καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μοὶ παρέσχον στοιχεῖα καὶ ὑλικὸν διὰ τὴν σημερινὴν μου ὁμιλίαν.

Εἶναι ἐν τούτοις ἀνάγκη νὰ τερματίσωμεν :

Ἄς μᾶς συγχωρήσῃ ὁ τιμώμενος νεκρὸς, διότι ἦτο δυσχερὲς τὸ ἔργον τῆς ὀλοκληρωτικῆς συγκεντρώσεως τοῦ τερματίας σημασίας μεγαλειώδους ἔργου του. Ὁ Θυατείρων Γερμανὸς ἐνεσάρκου, ὅσον ὀλίγοι, τὴν ἐθνικοθρησκευτικὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ εἶχεν αὐτὴν βίωμοσ. Τὸ ἔργον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας ταύτης τῆς Ἀποκαλύψεως ὑπῆρξεν ἐν τῶν δυσχερεστάτων καὶ μόνον ἡ σοφία, ἡ ἀδάμαστος θέλησις, ἡ ἐργατικότης, τὸ ἦθος καὶ πρὸ παντὸς ἡ ψυχραιμία ἠδύνατο νὰ τὸ φέρουν εἰς αἴσιον πέρασ. Εἶναι σπάνιον τὸ φαινόμενον τῆς ἐπὶ πεντήκοντα πέντε συναπτὰ ἔτη συνεχούς καὶ ἀνευ διακοπῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν σπουδαιοτάτων συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους.

Καὶ ἀκόμη σπανιώτερον κατὰ τὴν μακρὰν καὶ κοπιώδη ταύτην διαδρομὴν νὰ παρακάμπτῃ τοὺς σκοπέλους καὶ νὰ δρέπῃ ἀκαταπαύστως καὶ μόνον ἐπιτυχίας καὶ θαυμασμῶν. Διότι ὁ αἰμῆνητος Γερμανὸς δὲν εἶχεν ἔχθρους. Πρᾶος, ἤρεμος καὶ γλυκὺς, σεμνὸς καὶ μετριόφρων χωρὶς ἀλαζονείαν καὶ οἴησιν καὶ ὅταν ἀνῆλθεν εἰς τὰ ὑπάτα ἀξιώματα, μὲ τὴν βαθεῖαν κρίσιν καὶ πολυμάθειάν του, ἐπειθε τοὺς συνομιλητάς, ἐκέρδιζε χωρὶς ἀντιδικίας τὰ θέματα καὶ ἀπέκτα φίλους εὐλικρινεῖς καὶ ἀφοσιωμένους θαυμαστάς. Ὁ ἱστορικὸς τοῦ μέλλοντος θὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ Θυατείρων, ἡμεῖς δὲ θὰ καταγίνωμεν, ἐὰν καταστῆ φικτῶν, μὲ τὴν περισυλλογὴν καὶ δημοσιεύσιν εἰς τὰ « Θρακικὰ » ἀνεκδότων πραγματειῶν του. Ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων Γερμανὸς ἀνεδείχθη ἄξιος τῆς πατρίδος. Κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν μὲ ἀσβεστον τὴν διψαν τῆς μαθήσεως, καταναλίσκων ὀλονυκτίας εἰς μελέτην, διεκρίθη ὡς μαθητὴς εὐφυῆς καὶ φιλόπουνος. Ὡς πολίτης καὶ ἀνθρώπου, ἐνάρετος χριστιανὸς, γνήσιος δημοκράτης, στοργικὸς πρὸς τὴν οἰκογένειάν του, προσηλωμένος εἰς τὰ ἔθιμα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς πατρίδος μας Θράκης. Ὡς διάκονος καὶ ἱερεὺς ὑποδειγματικὸς λευίτης καὶ τῆς ὀρθοδόξης θρησκείας λειτουργός. Κατόπιν ὡς φοιτητῆς, οὐχὶ ἀπλῶς ἀριστοῦχος ἀλλ' ἀπαράμιλλος μεταξὺ τῶν ἀρίστων, ὅστις ἐνῶ ἐδιδάσκετο συνεισέφερε ταυτοχρόνως εἰς ἔρευναν καὶ ἀπόδοσιν. Καὶ μὲ τὴν συνετὴν ἀνοδοὺν τῆς κλίμακος ὁ καθηγητῆς καὶ ὑπέροχος σχολάρχης τοῦ λαμπροῦ Θεολογικοῦ καὶ Ἐπιστημονικοῦ φυτωρίου τῆς κατὰ Χάλκην Θεολογικῆς μας Σχολῆς. Ἡ διέλευσις του ἐκείθεν κατὰ γενικὴν ἀναγνωρίσιν ἀφῆκεν ἐποχὴν καὶ τὸν κατατάσσει εἰς τὴν χορείαν τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Ἐν κατακλείδι ἡ ἐπὶ ὀλόκληρον τριακονταεταίαν ἐν Λονδίνοις ποιμαντορία του τὸν καθιστᾷ πασίγνωστον εἰς τὴν παγκόσμιον χριστιανοσύνην καὶ τὸν ἀναδεικνύει ὡς σοφὸν κάτοχον τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ δογματικῶν θεμάτων καὶ ὡς ἐξαιρετὸν διπλωμάτην. Ἦλθεν ὁμως ἡ στιγμή, καθ' ἣν, ὁ πολὺπλευρὸς οὗτος ἱεράρχης, ὁ Μέγας Ἀνήρ, ὁ εἰς ὅλας τὰς θέσεις, ὅς τοῦ ἐνεπιστεῦθη ἡ Ἐκκλησία εὐόρκως διακομήσας, δὲν ὑπῆρχε πλέον.

Ὅταν συνητήθημεν δύο ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου του ἐν Ἀθῆναις μᾶς ἐξέφρασε τὴν νοσταλγικὴν ἐπιθυμίαν του νὰ τερματίσῃ καὶ νὰ ἐγκατασταθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀσχολούμενος μὲ τὸ « Θρακικὸν Κέντρον », οὔτινος αἰτίποτε ὑπῆρξε διακεκριμένον μέλος, διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Θράκης. Ὁ θάνατος ἀνέστειλε τὴν τοιαύτην πρόθεσιν του.

Μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν εἶμεθα εὐτυχεῖς διότι ἐξεπληρώσαμεν τὸ σημερινὸν καθήκον, καὶ ἡ ἀναγνώρισις ὑπὸ τῶν προσελθόντων, οὓς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς, μᾶς πληροῖ πατριωτικῆς ἱκανοποιήσεως. Παρέχομεν δὲ τὴν ἱεράν ὑπόσχεσιν, ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ ἰδιαίτερος ἡμεῖς οἱ Θράκες, μὲ τὴν εὐχὴν νὰ εὐρίσκῃ μιμητάς, θὰ ἐνθυμούμεθα μὲ εὐλαβῆ ὑπερηφάνειαν τὸ παράδειγμα τοῦ ἀληθινότητος Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ, τοῦ διαπρεποῦς ἱεράρχου τοῦ ἐξαιρετικοῦ ἀνθρώπου, τοῦ σοφοῦ διδασκάλου, τοῦ μεγάλου ἱεροφάντου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους (Χειροκροτήματα).

Πρὸς τοὺς ἀνωτέρω κορυφαίους λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς παρευρισκομένους Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, τοὺς κ.κ. Ὑπουργοὺς, τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας, τοὺς κ.κ. Ἀρχηγούς καὶ λοιποὺς ἀνωτέρους λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας ἀπευθύνομεν θερμὰς εὐχαριστίας ».

«ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 24. (Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας).—Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Γερμανός, Μητροπολίτης Θυατείρων καὶ Ἐξαρχος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην ἀπεβίωσεν ἀργὰ χθὲς τὴν νύκτα εἰς ἡλικίαν

79 ἐτῶν εἰς τὸ νοσοκομεῖον «Γιουνιβέρσιτυ Κόλλετζ» ἀφοῦ παρέμεινε ἀνάσθητος ἐπὶ 36 ὥρας. Ὁ ἐκλιπὼν ἱεράρχης εἶχε προσβληθῆ ἀπὸ βρογχοπνευμονίαν μετὰ καρδιακῆς ἐπιπλοκῆς. Ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἑλληνος ἀρχιεπισκόπου ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας εἰς βραχὺ μῆνυμά του ἀπέτισε φόρον τιμῆς εἰς τὸν ἐκλιπόντα ἱεράρχην.

Τὸ μῆνυμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Ὁ θάνατος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων Γερμανοῦ ἀποτελεῖ μεγάλην ἀπώλειαν διὰ τοὺς φίλους του ἐν Μ. Βρεταννίᾳ. Θλίβουμαι βαθύτατα καὶ ὡς στενὸς προσωπικὸς του φίλος καὶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Καντερβουρίας διὰ τὸν θάνατόν του. Ὁ ἐκλιπὼν ὡς ἀποκρισάριος ἦτο καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου παρὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Καντερβουρίας. Ἐπετέλεσε τὰ καθήκοντά του τὰ ἀπορρέοντα ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτὴν μετ' ἐξαιρετικῆς φρονήσεως, ἀφοσιώσεως καὶ φιλικῶν πνεύματος. Πλὴν τούτου ὁμως κατέστη καὶ φίλος μου στενός, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν εἰλικρινῆ συμβουλὴν ἠδυνάμην πάντοτε νὰ βασιζώμαι. Ἡ συμβολή του εἰς τὰς καλὰς σχέσεις μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Κων/πόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἀνυπολόγιστος καὶ τὸ ἔργον του διὰ τὴν ἀμοιβαίαν κατανόησιν τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ Ὀρθοδόξων ἀναγράφεται εἰς αἰῶνα τὸν ἀπαντα εἰς τὰς οὐρανίους βίβλους. Τὸ γεγονός ὅτι ὑπῆρξεν εἰς τῶν προέδρων τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τοῦ μακροχρονίου του ἔργου διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀλληλεγγύην. Εὐχομαι εἰς τὸν Ὑψιστον ὅπως παράσχη ἀνάπαυσιν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ ἐπιτρέψη νὰ καρποφορήσῃ τὸ ἔργον καὶ τὸ παράδειμά του».

Ὁ Ἄγγλος Ἀρχιεπίσκοπος εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὸ νοσοκομεῖον διὰ νὰ πληροφορηθῆ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ μεταστάντος ὀλίγα μόνον λεπτὰ πρὸ τοῦ θανάτου του. Μεταξύ τῶν ἐπισκεφθέντων σήμερον τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου διὰ νὰ ἐκφράσουν τὰ συλλυπητήριά των ἦσαν ὁ Ἕλλην πρεσβευτὴς ἐν Λονδίῳ κ. Μελάς, ἡ κ. Βενιζέλου καὶ ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Τσίτσεστερ.

Ἡ κηδεῖα τοῦ μητροπολίτου Γερμανοῦ θὰ γίνῃ τὴν 3ην Φεβρουαρίου καὶ πολλοὶ ἱεράρχαι καὶ ἀνώτεροι κληρικοὶ θὰ ἔλθουν ἐξ Εὐρώπης διὰ νὰ τὴν παρακολουθήσουν. Δὲν ἐλήφθη εἰσέτι ἀπόφασις ἀναφορικῶς μετὰ τὸν τόπον ταφῆς τοῦ μεταστάντος, καίτοι οἱ συγγενεῖς του εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τηλεγραφῆματος των ζητοῦν ὅπως ἡ σορός του μεταφερθῆ ἐκεῖ. Ἡ διαθήκη τοῦ Γερμανοῦ θὰ ἀνοιχθῆ αὐρὶν ὑπὸ τῶν δικηγόρων του εἰς τὴν Ἴονικὴν Τρύπεζαν, ὅπου εἶναι κατατεθειμένη, προβλέπεται δὲ ὅτι θὰ περιέχῃ ὀδηγίασαναφορικῶς μετὰ τὸν τόπον τῆς ταφῆς τῆς σοροῦ του.

Διατυποῦνται ἐνταῦθα πολλὰ εἰκασίαι ὅσον ἀφορᾷ τὸν διάδοχον τοῦ Γερμανοῦ. Ἀναφέρονται διάφορα ὀνόματα, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὸ τοῦ μητροπολίτου Ἐδέσσης, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται τώρα εἰς Παρισίους διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διάσκεψιν καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα κατὰ τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα διὰ νὰ παραστῇ εἰς τὴν κηδεῖαν. Ἐπίσης ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἰακώβου Βίρβου, ὁ ὁποῖος ἐπὶ 20 ἔτη προΐστατο τοῦ ἐνταῦθα ἑλληνικοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ καὶ τυγχάνει βαθείας ἐκτιμῆσεως μεταξύ τῆς ἑλληνικῆς ποροικίας καὶ τοῦ μητροπολίτου Φιλαδελφείας Ἀθηναγόρα, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἐπὶ τινα χρόνον τοποτηρητὴς τοῦ Γερμανοῦ εἰς τὴν Αὐστρίαν.

Πληροφοροῦμαι ὅτι ἀπεστάλη ἤδη τηλεγράφημα εἰς τὴν Κων/πολιν, διὰ

τοῦ ὁποίου ζητεῖται ὁ ταχύς διορισμὸς ἀντικαταστάτου τοῦ ἐκλιπόντος ἱεράρχου.

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 24. (Ἰδ. ὑπ. «Τάϊμς»—«Καθημερινῆς»).—Ὁ Θυατεῖρων Γερμανὸς ἐγεννήθη εἰς Θράκην καὶ ἀφοῦ ἐφοίτησεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, συνέχισε τὰς σπουδὰς του εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῆς Λειψίας, τοῦ Στρασβούργου καὶ τῆς Λωζάννης, ἐπιστρέψας μετὰ 4 ἔτη εἰς τὴν Χάλκην ὡς καθηγητῆς τῆς θεολογίας.

Τὸ 1911 ἀνεκλήρῳθη μητροπολίτης Σελευκείας καὶ τὸ 1922 ἐκλήθη ὡς πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὴν νεοσυσταθεῖσαν Μητρόπολιν Θυατεῖρων. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μέχρι τοῦ θανάτου του εἶχεν ὑπὸ τὴν ποιμενικὴν του φροντίδα ὅλας τὰς ἑλληνικὰς ὀρθοδόξους κοινότητας εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρῶαν Εὐρώπην, μὲ ἔδραν τὸ Λονδῖνον.

Ὁ ἐκλιπὼν ἱεράρχης ἀντεπροσώπευσεν ἐπανειλημμένως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς τὴν Ρωσίαν, τὰς Ἡν. Πολιτείας, τὴν Φινλανδίαν, τὴν Λεττονίαν, καθὼς καὶ εἰς συνόδους ἐν Στοκχόλμῃ, Γενεύῃ, Λωζάννῃ, Ὁξφόρδῃ, Ἐδιμβούργῳ καὶ Ἀμστερταμ. Ἦτο εἰς τῶν ἐξ προέδρων τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καὶ Ἀντιπροέδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Πίστεως καὶ Τάξεως.

Ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐχοροστάτησεν εἰς τὴν τελετὴν τῶν γάμων τοῦ Δουκὸς τοῦ Κέντ καὶ τῆς πριγκιπίσσης Μαρίας τὸ 1934, γενομένην εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἀνακτόρων τοῦ Μπάκιγγαμ, καθὼς καὶ εἰς τοὺς γάμους ἐν Λονδίῳ τοῦ ἐξορίστου Βασιλέως Πέτρου τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς πριγκιπίσσης Ἀλεξάνδρας τῆς Ἑλλάδος κτλ..

Ὁ ἐν Ἀθήκῃς «προσφυγικὸς κόσμος» 28-1-51 ἐδημοσίευσεν σύντομον βοιγραφίαν. «Ἡ ὀρθοδοξία», τὸ ἐπίσημον πατρ. ὄργανον, τόμ. ΚΣ', 1951, σ. 39-42 ὀλίγα, ἀλλὰ δὲν ἔχει βιβλιογραφίαν. Κυρίως τὰ δημοσιεύματα ἀναφέρονται εἰς τὴν κίνησιν περὶ ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὰς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων καὶ ὀφείλομεν νὰ τονίσωμεν, ὅτι αὐτοῦ ἔργον εἶναι ἡ παρ' ἡμῖν φαινομενικὴ περίοδος τῆς κινήσεως, ἥτις ἀπὸ πολλοῦ ἐξέκλινε τῆς ὀρθοδόξου αὐστηρότητος· διὸ καὶ μένει «εὐσεβὴς πόθος».

Γερμανοῦ Θυατεῖρων: *The Photian history A legend by Francis Dvornik* (Καθηγητῶν ἐν Πράγῃ). Camhridoje at the university press σ. 500. Ἐκτενέστατος περίληψις καὶ κριτικῆς ἐν τῇ «Θεολογία» Κ', 1949, σ. 164-179 558-566 750-757, ΚΑ', 1950, σ. 125-131 (Ἡ μυθοπλασία τῆς Δύσεως).

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΤΡΑΪΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ὁ Τραϊανουπόλεως ἄνευ ὀνόματος φέρεται εἰς τὸν βίον τοῦ ἀγ. Μαξίμου καὶ εἶναι ὁ Γερμανὸς ὑπογραφόμενος εἰς τὸν «Συνοδικὸν γ' τόμον κατὰ Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου» 1351, ἀναφέρεται δὲ καὶ εἰς τὰ ὑπὲρ τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων σιγίλλια τοῦ Καλλίστου Α' 1358 διὰ τοὺς Γεωργιανούς, ὅτι οὐ μόνον παρέστη εἰς τὴν σύναξιν τοῦ πρωτάτου ἀλλὰ καὶ ὑπέγραψε Acta Α' 377-8 ἀπὸ τοῦ 1347 «ἐν στερήσει καθέστηκε οἰκείου καθίσματος διὰ τὸ καὶ τὴν λαχρῶσαν αὐτῷ ἔργον, βαρβαρικῆς ἐφόδου γενέσθαι» διὸ ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρὰ τῆς συνόδου ὡς καθέδραν τὴν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκοπὴν Μοσυνόπολιν ἐπὶ Ἰσιδώρου, (βλ. Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου ἱστορ. τοῦ Ἀσκητισμοῦ Ἀθωνίται τόμ. Α'. 1929 σ. 98. 180). Ἡ ἱερά σύνοδος τὸν ἐν λόγῳ μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως μεγάλως ἐξετίμα καὶ περιεποιεῖτο. Εἰς τὰς ἐπισήμους πράξεις ἀναφέρονται καὶ ταῦτα: «ἐπειδὴ ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Τραϊανουπόλεως

ἐν στερήσει καθέστηκεν οἰκείου καθίσματος διὰ τὸ καὶ τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν ἔργον βαρβαρικῆς ἐφόδου γενέσθαι... ἐζήτησε εἰς καθέδραν τὴν ὑπὸ τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν... τῆς Μοσνουπόλεως ἐπισκοπὴν ἀμειροῦσαν ἀρχιερέως γνησίου» (ἐδόθη ἐπὶ πατριάρχου Ἰσιδώρου 1347. act. patr. σ. 260) καὶ τῷ 1353 ἢ αὐτῇ ἐξακολουθεῖ κατάστασις. Παραχωρεῖται ὅθεν αὐτῷ ὑπὸ τῆς συνόδου ὡς χηρεύουσα ἡ ἐκκλησία Περιθεωρίου ἐπὶ Καλλίστου σ. 325 καὶ τὸ συστατήριον, σ. 331 : «γεννηθεὶς καὶ παιδευθεὶς ἐν Κων/πόλει καὶ συνέζει πνευματικῇ καὶ ἀρετῇ κεκοσμημένος παρὰ Θεοῦ, ἀπολαύει μὲν διὰ ταῦτα καὶ τῆς εὐμενείας τῆς παρὰ τῶν κρατούντων καὶ ἀγίων μου αὐτοκρατόρων, ἔχει δὲ κατ' ἐξάιρετον καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἡμῶν μετριότητος ἀδελφικὴν στοργὴν καὶ διάθεσιν. (Κάλλιστος ὁ πατρ. πολλὰ ἐπαινετικά γράφει περὶ αὐτοῦ καὶ ἐν σ. 331.

Περὶ τὸ 1357-8 εὐρίσκεται εἰς τὸ Ὄρος καὶ παριστᾶται εἰς τὴν περὶ τῶν ἐν Ἰβήρῳ συμβαινόντων ἀπόφασιν. (Αὐτ.σ. 377). Τῷ 1363 ἐν τῇ συνόδῳ (σ. 444, 447). Τῷ 1365 μετατίθεται ὑπὸ Φιλοθέου εἰς Λακεδαίμονα. Ἐγκώμιον ὡς μοναχοῦ, σ. 465-468 : «Ἡ δὲ παροῦσα τῶν ἄρτι λεγομένων παρασκευῆ καὶ οἰκονομία καὶ ὁ σύμπας ταύτῃ σκοπὸς καὶ πρὸς τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Τραϊανουπόλεως, ἐπέρτιμον ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸν ἀδελφὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ συλλειτουργῶν τείνει καὶ ἀφορᾷ, ὅς τὴν στενὴν ἐξ ἀρχῆς ἐλόμενος καὶ θετλιμμένην ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τοῖς τοῦ βίου τερπνοῖς καὶ ἡδέσιον ὀλοσχερῶς ἀποταξάμενος ἐκ ψυχῆς εἰς τὴν σεβασμίαν μονὴν τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως εἰσέρχεται, νέαν ἄγων τὴν ἡλικίαν ἐν αὐτῇ γοῦν ἀποκαρεῖς κατὰ μοναχοὺς καὶ τὸν σκληρὸν καὶ ἐπίπονον βίον, ταπεινοφροσύνην τε καὶ ὑποταγὴν, εἰ δὴ τις καὶ ἄλλος, καὶ αὐτὸς ἐξασκήσας καὶ ταύτας καθάπερ ἀρραγεῖς κρηπίδας πηξάμενος ἢ ἀσφαλεῖς θεμελίους ὑποβαλὼν τε καὶ ὑποστήσας τῇ ὅλῃ οἰκοδομίᾳ τῆς ἀρετῆς, ἐν τε ἄλλαις χρείαις ἄλλοτε ἄλλαις τῆς μονῆς οὐκ ἐντὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκτός, ὁπότε καλοῖη καιρὸς, ἀόκνως ὑπηρετήσας, ὡς καὶ προκινδυνεῦσαι πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς πολλοὺς ἐτρέψησε καὶ τοὺς τῆς ἀρετῆς καρπούς, ὕστερον δεδωκῶς τε ἑαυτὸν ἀναγνώσει τῆς θεοπνεύστου γραφῆς καὶ εἰς τὰ ταύτης ἐγκύψας βάθη, ἐκείθεν ἠρύσατο ποτιμώτατα καὶ ἡδίστα νάματα καὶ φωτὶ φῶς προσέλαβε γνώσεως τοὺς ἱερούς βαθμούς κατὰ τάξιν ἀμείψας καὶ μετιῶν ὡς κριεῖς ἄξιος τῇ μετουσίᾳ τῆς ἀρετῆς τῷ ἀρχιερατικῷ ὕστερον χαρίσματι τελειοῦται καὶ οὕτω καὶ οὕτως ἀπὸ τῶν ἐλαττώσεων ἐπὶ τὰ μείζω προβαίνει καὶ τελειώτερα κατὰ τὸν ἄνω τοῦ λόγου σκοπὸν καὶ μητροπολίτης καθίσταται Τραϊανουπόλεως, καλῶς δ' ἐν αὐτῇ ποιμάνας τὸ αὐτοῦ ποιμνίον καὶ ὡς φίλον Θεῷ καὶ διαπρέμης ἐν ἅπασιν»

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ΔΙΟΝ. ΘΕΟΛΟΓΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΩΤΗΣ

Ἀπεφοίτησε τῆς Χάλκης τῷ 1848 (Μέξης ἔνθα ἄνωτ. σ. 198).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΞΑΜΙΛΙΤΗΣ ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Κριτὴς ἐπὶ τοῦ Ἰπποδρόμου καὶ τῶν ἀρμενικῶν βλ. Κ. Κωνσταντοπούλου «Βυζαντ. μολυβδόβουλλα» Συλλογ. Α. Στ. αμούλη, Ἀθήναι, 1930 σ. 15 ἀριθ. 78.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ

Ἀναφέρεται ὡς μετασχὼν τῆς Πενθέκτης συνόδου Εὐδοξιοπόλεως καλούμενος (Θρακ. Α. 259).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΥΝ ΤΩ ΜΕΛΕΤΙΩ

Ζωγράφοι ἐν Χώρα (Μνεία Γανοχ. 36 χειρογρ. τοῦ 1777).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐκ Τυρολλῆς ἐχρημάτισεν ἐπὶ 30 ἔτη μέχρι τοῦ 1876 ταμίας εἰς τὰ κοινάκια τῶν τριῶν μητροπ. Ἡρακλείας Μελετίου, Ἰγνατίου καὶ Διονυσίου, τουρκομαθῆς εἶχε πλουσίαν βιβλικήν 6.000 τόμ. Γεδεῶν Μνεία σ. 72-3.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗΣ

Γάνου καὶ Χώρας τὸ παλαιότερον αὐτοῦ χειρόγραφον εἶναι τοῦ 1777 (Μαυρογ. βιβλ. σ. 118, Καταλ. ἐνθ. βιβλ. 1892, σ. 162 μνεία Γανοχ. σ. 136).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΡΑΝΤΕΚΚΛΗΣΙΩΤΗΣ

Ἰεροψάλτης ἡδυσφώνωτατος καὶ μελοποιὸς δόκιμος, ἐγκρατῆς καὶ τῆς ὄθωμ. ρυθμικῆς μαθητῆς τοῦ Ἰβηρίτου Ζωσιμᾶ καὶ ἄλλων μουσικοδ. ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔψαλλε εἰς διαφόρους ἐνορίας Κωνσταντινουπόλεως· ἔργα αὐτοῦ ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ Δωδεκαήμερον τοῦ Ἄλ. Βυζαντινοῦ καὶ τὴν Καλλιφώνον Σειρήνι (Συμβ. Παπαδ. 463).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΡΑΙΔΕΣΤΗΝΟΣ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗΣ

Ὁ παλιὸς κατὰ τὸν Λαυρ. Θ 145 συνέταξε Κοινωνικά καὶ 184 Πασαπυσάρια. Βατοπ. 1277 Καλοφωνικά κοινωνικά, 1402 Θεοτοκία.

ΓΙΑΣΕΜΙΔΗΣ ΕΥΣΕΒΙΟΣ

Ἀπεφοίτησεν ἐκ Χάλκης ὡς Εὐστράτιος Μαδυτινὸς διάσημος ἱεροκέρυξ ἐν Ἐπιβάταις κατὰ τὸ 1857 ἐπὶ πολλὰ ἔτη. (Γεδεῶν Μνεία 146).

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ΣΤΑΥΡΑΚΙΣ

Αἰνίτης πρωτοψ. μαθητῆς Γεωργ. πρωτοψάλτου Αἴνου, τῆς διπλῆς μουσικῆς ἔμπειρος (Παπαδ. 350). Πρωτοψάλτης καὶ διδάσκαλος μουσικῆς γεννηθεὶς εἰς Αἴνω τῷ 1816. Συμπληρώσας τὰς μουσ. σπουδὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ μαθὼν τὴν Εὐρωπ. μουσικὴν διεδέξατο ἐν τοῖς πατριαρχείοις τὸν Ἰωάννην τῷ 1866 χρηματίσας διδάσκαλος τῆς μουσικῆς ἐν τῇ ὑπὸ Γρηγορίου στ' σχολῇ τῷ 1868 ἰδρυθείσῃ (πέμπτη πατρ. μουσικῇ σχολῇ). Μετὰ τοῦ Ἰωάσαφ Ρώσου καὶ Δημ. Βυζαντινοῦ ἐξέδωκε τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀργοῦ ἀναστασιματαρίου Ἰω. τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ τὸ σύνιομον Πέτρου Π)νησίου. Ἀπέθανε τῷ 1871.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΒΙΖΥΗΣ 1837 ΑΥΓ. 1855 27 ΣΕΠΤ.

Ὁ κατόπιν Χίου μαθητῆς τῶν τριῶν διδασκάλων τῆς νέας μεθόδου μουσικῆς ἔμπειρος Παπαδ. 348 1862 ἢ 1856 Ἀπρίλιον κατὰ Λακίδην, αὐτὸς ἔκτισε τὴν μητρόπολιν Βιζύης ὑποστηρίξας τὴν ἴδρυσιν σχολείων ἐν Βιζύῃ, Μηδεῖα καὶ Σαμμακόβω (σ. 62).

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΒΙΖΥΗΣ

Ὁ διατελέσας σακέλλιος τῆς μητροπόλεως καὶ πνευματικὸς χειροτονηθεὶς τὸν Μάρτιον 1648 (Θρακ. στ' 54).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΜΑΡΤΩΛΟΣ

Πρεσβύτερος καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Τραϊανουπόλεως τῶν Θρακῶν Χώρας. Ὑπέγραψε Σύν. ἐν Νικαίᾳ τὸ β' 787, Migne 98, στ. 200 B.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΑΓΑΘΟΒΟΥΛΟΣ

Ἀρχιμανδρίτης ἐκ Σερεντζίου (Στράντζας) τῆς ἀνατ. Θράκης. Ἀπόφοιτος τῆς ἐν Ξηροκρήνη (Κουρουτσεσμέ) τοῦ Γένους σχολῆς· ἐπὶ πολὺ ἐδίδαξε ὡς τε διδάσκαλος καὶ σχολάρχης (1856 1859) ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ περιφέρειᾳ Πατμιακῆ σχολῆς. Ἐξετημάτισε καὶ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος. Δὲν ἔπαυσε κηρύττων τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ὑπερεξηκοντούτης ἀπεβίωσε τῷ 1884 καταλιπὼν 12000 φραγκα χρυσᾶ ὑπὲρ τῆς ἐν Στράντζα σχολῆς (κατὰ Γεδεών).

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ

ΛΒ' ἢ ΛΓ' εἰς τὸ συνταγματικὸν εἶχε τὸ ἐπώνυμον Σωτήρης. Ἦν λόγιμος κληρικός Ἀθηναῖος τὴν πατρίδα ἐπαινούμενος ὑπὸ Δημ. Προκοπίου· ἀφικόμενος οὗτος ἐκ Βενετίας εἰς Ἀθήνας μετὰ τὸ 1714 ἠγόρασεν οἰκίαν ἐξ ἰδίων ἐκεῖ καὶ συστήσας σχολεῖον ἐδίδαξεν αὐτὸς ἐν αὐτῷ. Ἦν εἰδήμων τῆς ἰταλικῆς, ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς καὶ ἐκήρυττε τὸν θεῖον λόγον. Μετετέθη εἰς τὴν μητροπ. Μονεμβασίας τῷ 1728.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ὁ ἀπὸ Κασσανδρείας ἐξελέγη τὴν 17 Ἀπριλίου 1873 καὶ ἀπέθανε 14 Ἰουλίου 1873 (Θρακ. σι' 61).

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ (Ο ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ)

Ἐκ τῶν περίξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως β' διδάσκαλος ἐν τῇ Ἀθωνιάδι τῷ 1846 βλ. κώδ. Γ' ἔγγρ. 226 (νομίζω εἶναι ὁ πολὺς Χίου μητροπολίτης ἔπειτα ὁ Βυζάντιος).

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΩΝ (*)

Ἐπόπτης τῶν σχολῶν Κωνσταντινουπόλεως ἐγένετο μητροπολίτης Μετρώων τῷ 1909 μέχρι τοῦ 1914. Ἐγραψε «περὶ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας καταγωγῆ καὶ ἐξέλεξις ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ» (Ὁρθοδοξία Θ' 1934, σ. 367 ἔ, 1. 1935, σ. 366 ἔ).

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Μηδείας καὶ Βιζύης κατὰ Μαρτ. 1648

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΥΡΙΟΦΥΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Υἱὸς τοῦ διδασκάλου Ι. Λεοντοπούλου ἀποθανὼν κατὰ Γεδεών τῷ 1881 (χρον. πατρ. βλ. καὶ κατωτ.) ἀκαδημίας, σ. 210. Σημ. τὴν εἰκόνα ἔχει ἐν Μνημ. Γανοχώρων.

(*) Ὡς ἀπόφοιτος τῆς Χάλκης ἔγραψε διατριβὴν «Ἡ παπικὴ ἐκκλησία αἰτία ἐστὶ τοῦ ἐπὶ Φωτίου σχίσματος» (Μέξης, Ἡ ἐν Χ. θεολ. σχολ. σ. 223). Ἐπίσκοπος Μετρώων ὦν ἀπεσύρθη χάριν μελετῶν εἰς Παρισίους ὡς πρόην διαμείνας ἐκεῖ. Κατήγετο ἐκ Κομβάου τῆς Ραιδεστέω κατὰ κόσμον Ἀθανασίου ἐπωνυμούμενος.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΙΟΥΜΠΟΥΡΑΣ ΑΝΔΡΙΟΣ ΚΑΛΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

Διαδεξάμενος τῷ 1835 ἐν Καλλιουπόλει τὸν Ἰωακείμ (βλ. Ἀβέρκιος) πρὸς τοῦτον γράφει ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος 23 ἐπιστολάς. Τότε ἡ Καλλιούπολις ἀνῆκεν εἰς τὴν α' σειράν τῶν ἐπισκοπῶν. Οὗτος ὠκοδήμησε τὸν ναὸν τοῦ ἁγ. Χαράλαμπος παρὰ τὸ χωρίον Μπαῖρι τῆς Θρακ. Χερσονήσου (Γεδ. ἀποσημειώμ. χρονογράφου, Α' 145-6). Τοῦτου τὰ εἰσοδήματα προσήλωσεν εἰς τὴν ἑλλην. σχολὴν Καλλιουπόλεως κατὰ τὴν διςθ' ἡμέραν τοῦ συνταχθεῖσαν 8 Μαΐου 1834 (βλ. Κ. Κωνσταντινίδου «Καλλίπολις» Ἀθήναι 1907, σ. 30.) Γρηγόριος Πιούμπουρας ἱερατεύσας ἀπὸ τοῦ 1835-1881 βλ. Δράκον Ε. Ἐπαρχ. Καλλ. καὶ Μαδύτου σ. 93.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΥΡΙΟΦΥΤΟΥ

Ὅπου καὶ ἐγεννήθη. Ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ διδασκάλου Ἰω. Λεοντοπούλου ἐθεωρεῖτο κάτοχος παιδείας «ὀσιολογιώτατος» γραφόμενος, ἐξελέγη τῇ 11 Φεβρ. 1864 καὶ ἀπέθανεν 80ντούτης (βλ. Γεδ. Μνεῖα Γανοχώρων, σ. 141).

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ

«Τῷ 1749, Αὐγ. 19 ἀφιέρωσεν (εἰς τὴν μητρόπολιν) πολύτιμον ἀρχιερατ. σάκκον, ὃν ἐπώλησεν εἰς αὐτὸν ὁ Βιδύνης μητροπολίτης ἀντὶ γροσίων χιλίων διακοσίων (νῦν 4000 φράγκα χρυσᾶ) ἔχοντα κεντημένας δι' ἄληθοῦς χρυσοῦ τὰς δεσποτικὰς ἐορτάς. Ἦν δὲ ὁ Γρηγόριος ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας μοναχὸς Ἰβηρίτης» (Γεδ. πατρ. ἐφημ. σ. 297).

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΦΩΤΕΙΝΟΣ

Ἐπίσκοπος Μυριοφύτου καὶ Περιστασέως χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείας τῷ 1882. Χίος τὴν πατρίδα ἐφοίτησε παρὰ τῷ Θεοφ. Κατρη γενόμενος διάκονος τῷ 1830 ἐν τῇ Νέᾳ μονῇ Χίου ὅπου ἐκάρη μοναχός. Ἐστάλη ἐφημέριος εἰς Μασσαλίαν ἢ μᾶλλον βοηθός τοῦ Θεμ. Παντελίδου, ἐπανεληθὼν ἡγουμένευσεν ἐν Χίῳ καὶ ἔγραψε τὰ «Νεαμονήσια» (Χίος 1865). Ἀπὸ διευθυντῆς τῆς θεολ. σχολῆς Χάλκης 1871-2 ἐγένετο πάλιν ἡγούμενος καὶ εἶτα ἐπίσκοπος 1882-1890. Μεταβὰς εἰς Χίον ἀπέθανε ἐννενηκοντούτης τῷ 1900 (ἀποσημ. χρον. 332-333). Βλ. Νασὶ καὶ μοναὶ Χίου ἐν Ἰουστινιαναιῖς Ροδοκανάκη, 1900, Σύρος, σ. 68-73 καὶ Κατάλογον τῶν μετὰ τὸ 1821 ἐπισκόπων Χίου σ. 43-44.

ΔΑΒΙΔ ΡΑΙΔΕΣΤΗΝΟΣ

Ψάλτης τοῦ ἀρχομένου ΙΖ' αἰῶνος (Ἐθν. βιβλ. κῶδ. 886).

ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΒΙΖΥΗΣ 1632, 1639 καὶ ΜΗΔΕΙΑΣ

Εἰς σιγίλλιον Παρθενίου Α' ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνος Μολδοβλαχίας Βασιλείου (Documente XIV, σ. 141) καὶ ἕτερον ἐν σ. 145 βλ. Νομικὴν συναγωγὴν εἰς ὑπόμνημα ἐκλογῆς Παρθενίου Α' 1639 (φωτ. βιβλιοθ. Α' σ. 99 καὶ 237).

Πραιαιετικὸν πρὸς τοὺς Κεφαλλήνας καὶ Ζακυνθίους περὶ τοῦ Νικοδήμου Μεταξᾶ (αὐτ.) τῷ 1632 τὸν Ἰούλιον τοῦ 1641 ἐξελέγη Μεσημβρίας (Δ' ἐπετ. βυζ. σπουδ. σ. 49 Θρακ. στ' 54).

ΔΑΝΙΗΛ ΒΙΖΥΗΣ

Ἐπίσκοπος καθαιρέσις τῷ 1670 Δεκ. (Φωτ. βιβλ., Α' σ. 184, σημ.) διαδεξάμενος τὸν Νικηφόρον τῷ 1662, Φεβρ. (Λακίδης, σ. 57) καθιρέθη τὸν Δεκ. τοῦ 1671 (σ. 58).

ΔΑΝΙΗΛ ΒΙΖΥΗΣ Ο ΠΑΤΜΙΟΣ 1792-1813

*Ἔργα αὐτοῦ πολλὰ σώζονται ἐν τοῖς Ἀθωνικοῖς κώδιξι (βλ. Καταλ. Λάμπρου πιν. σ. 526. Λαυρ. 750, καὶ 967 καὶ Βατοπ. οὐκ ὀλίγα πιν. σ. 247). Ὑπάρχει ἐν τῷ πατριαρχ. σκευοφυλακείῳ ὠμοφόριον «Δῶρον ΜΧ (= Μιχαήλ) Στ(ούρτζα) Β(οεβόδα) πρὸς τὸν ταπεινὸν μητροπολίτην ΒΖ (=Βιζύης) ΔΑ (νιήλ) ΠΤΜ (πότμιον) 1795 (βλ. Γεδ. πέντε Λερ. ἀρχ. 27). Κατὰ Γεδεῶν ἐτιμᾶτο ὡς φιλόσοφος καὶ ἔγραψε κρίσιν περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ μεγάλου τζιάρη Ἰω. Τζανιέτου «Κατὰ Ὁκέλλου περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως» (Βιέννη, 1787. βλ. «Ἱστορ. τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων», σ. 266). Ὁ Κεραμεὺς λόγον ποιούμενος περὶ «ἐπιστολῆς τῶν ἐρωτικῶν» τοῦ Συνεσίου Κυρήνης σημειοῦται τάδε : «Δι' ἀπλήν ἀνάμνησιν... ὅτι ἐν τῷ 174 κώδικι τῆς ἐν Πετροπόλει αὐτοκρατ. βιβλιοθήκης ὑπάρχει ἑξήγησις παρὰ τοῦ σοφωτάτου Δανιὴλ μο.αχοῦ τῆς εἰς Πάτμον σχολῆς εἰς τὸ ἐπιστολᾶριον τοῦ σοφωτάτου Συνεσίου πρὸς Νικάνδρον μοναχὸν ἐν Χίῳ» (ἐν σ. 89 τοῦ καταλόγου, ἔκδ. 1864). Ταῦτα γράφει εἰς τὴν Μαυροκ. βιβλιοθήκην παρόρτ. τοῦ ΙΖ' τόμ. 1885 ἑλλ. φιλ. συλλ. σ. 69-70 (βλ. ἄλλα ἔργα ἐν κώδ. 102, σ. 82). Αἱ ἐπιστολαὶ ἐξεδόθησαν ἐν Βιέννῃ 1792 καὶ Βενετίᾳ 1812 ὑπὸ Νεοφύτου Κουσοκαλυβίτου μετὰ σοφῶν σχολίων. Ὁ Δανιὴλ αὐτὸς συνέτηξε τὸν κώδικα Μηδείας τὴν δὲ βιογραφίαν του ἔγραψεν ὁ Ἰωάν. Σακελλίων. Ἐν τῇ ὡς ἄνω ἐπιστολῇ ὑπογράφεται : «Ὁ ἐλάχιστος ἐν ἀρχιερεῦσι Σεβαστείας Δανιὴλ ὁ Πάτμιος». Ἐν τοῖς πρὸς τῆς ἱερωσύνης του συγγράμμασι φέρει τὸ ἐπίθετον Κεραμεὺς 1) «Ἑρμηνεία εἰς τὸ τέταρτον τῆς τοῦ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ γραμματικοῦ καὶ ἔκθεσις κατ' ἐρωταπόκρισιν τῆς καὶ' αὐτὸν γραμματικῆς χάριν τῶν φιλομαθῶν παρὰ Δανιὴλ μοναχοῦ Πατμίου τοῦ Κεραμέως τῆς κατὰ Πάτμον σχολῆς τῶν γραμματικῶν διδασκάλου». Ἐνετίησιν. 1785, 8ον, σ. 1β', 668 (Δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπιτομὴ τοῦ ὀγκώδους (σ. 1330 εἰς 4ον) ἔργου τοῦ Νεοφύτου Κουσοκαλυβίτου ἐκδοθέντος τῷ 1768 καὶ ἐπιτομὴ ὑπὸ Ἀθ. Παζίου τῷ 1787. Τὸ σύγγραμμα μετετυπώθη παρὰ τῷ αὐτῷ τυπογράφῳ Νικ. Γλυκᾶ τὸ 1804· ὁ σοφὸς ἑλληνιστὴς Γαλάτης Villoison ἐπισκεψάμενος τὴν Πάτμον ἔλαβε δωρεάν ἐν βιβλίῳ παρὰ τοῦ Δανιὴλ γράφων δὲ πρὸς τὸν φίλον του Harles τὸν ἐκδότην τῆς «Bibliotheca graeca» περὶ τῆς Ἑρμηνείας τοῦ Γαζῆ ὑπὸ Νεοφύτου ἐπιλέγει : «Daniel Cerameus, moine du couvent de Patmos et professeur de gymnase de cette île, m'ya donne le livre de la gram-maire de Theodore Gaza» (Νεοελλ. Φιλολ. Α' Βρετοῦ, Β' Ἀθῆναι 1857, σ. 72).

ΔΑΝΙΗΛ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ

Ἐψηφίσθη τὸν Μάϊον 1825 αἰτήσῃ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ἁγ. Νικολάου ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος. Τὸν Ἀπρίλ. 1830 ἐξελέγη μητροπολίτης Λήμνου (Θρακ. στ' 78)· Θεοδωρουπόλεως ἐνταῦθα ἐν ἀρχῇ ἔχει).

ΔΑΝΙΗΛ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΡΟΙΚΟΝΗΣΟΥ

Ἐκ Μυριοφύτου ἐδαπάνησε διὰ τὰς κατασκευασθείσας τῷ 1692 εἰκόνας τῶν ἁγίων Θεοδώρων τοῦ Μαυραῶ. Ἀπέθανε δὲ τῷ 1638 (Γεδεῶν Προικον. σ. 89, 207).

ΔΑΝΙΗΛΙΔΗΣ ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΜΑΔΥΤΗΝΟΣ

Ἀποφοιτήσας τῆς θεολ. σχολῆς Χάλκης τῷ 1867. (Μέξης «Ἡ ἐν Χάλκῃ θεολ. σχ.» σ. 206)· ἀγνωστον ποῦ ἐτράπη ἔπειτα.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ ΚΩΝ. ΜΥΡΙΟΦΥΤΙΝΟΣ

«Λογιώτατος» ἐν κατάλ. συνδρομ. τῆς Ἀβδηριτικῶν ἱστορίας τοῦ Βειλάνδου ἀναφέρεται τῷ 1827 ἐν Κων/πόλει μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῆς πατρ. σχολῆς καὶ ὁ ἐκ Μυριοφύτου Κων. Δημητρίου δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι εἶναι ὁ αὐτός.

ΔΗΜΙΣΑΣ ΚΩΝ.

Ἐχρημάτισεν ἱατρός ἐν Ἀδριανουπόλει ἀρχομένου τοῦ Κ' αἰῶνος, γηραιὸς ἤδη (Θρακ. ΚΕ' σ. 250, Δήμησσα (sic).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΡΑΙΔΕΣΤΗΝΟΣ

Ψάλτης τοῦ α' ἡμίσεως τοῦ ΙΖ' αἰῶνος.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΠΟΥΛΟΣ Σ. Μακεδῶν (=Σωτ. Σταμούλης ὁ ἀποθανὼν ὡς Ἐλευθερουπόλεως Σωφρόνιος).

Νεκρολογία: Τῇ 19ῃ Αὐγούστου 1960 ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ Μητροπολίτης πρῶην Ἐλευθερουπόλεως κυρὸς Σωφρόνιος. Ὁ ἀείμνηστος Ἱεράρχης, κατὰ κόσμον Σωτήριος Σταμούλης, ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1875 ἐν Σηλυβρία, ἐνθα τὰ πρῶτα μαθήματα ἐδιδάχθη. Ἐν συνεχείᾳ ἐφοίτησεν ἐν Κων/πόλει εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, εἶτα δὲ ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολήν Ἀθηνῶν, μετεκπαιδευθεὶς εἰς τὰ Πανεπιστήμια Γοτtingης, Βερολίνου κ. ἄ. Ἐν ἔτει 1906 ἐχειροτονήθη ἐν Βερροῖα εἰς Διάκονον ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Βερροῖας καὶ Ναούσης κυροῦ Ἀποστόλου, ὑπηρετήσας ὡς Ἀρχιδιάκονος ἐν τῷ Ι. Ναῶ τῆς Μητροπόλεως Βερροῖας. Εἰς Πρεσβύτερον ἐχειροτονήθη τὸ ἔτος 1907 ἐν Ναούση, ὑπηρετήσας ὡς καθηγητῆς, Ἱεροκῆρυξ καὶ Μ. Ἐπίτροπος ἐν Ναούση καὶ Καβάλλα.

Ἡ Ἐκκλησία προήγαγε τοῦτον εἰς Ἐπίσκοπον Μυριοφύτου ἐν ἔτει 1917. Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν κατέφυγε πρόσφυξ εἰς Ἑλλάδα, τοποθετηθεὶς εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Βερροῖας καὶ Ναούσης, ἐκλεγείς εἶτα Μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως. Τὴν Ἱερὰν ταύτην Μητρόπολιν [ἐποίμανε μέχρι τοῦ ἔτους 1958, ὅτε καὶ ἕνεκα γήρατος καὶ νόσου ἔπαυσεν ἀσκῶν τὰ Ἀρχιερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα].

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Ὁ ἐκ Σκοπέλου, τὴν 1 Αὐγ. 1891 μετατεθείς ἐκ Ξάνθης ἀπέθανε τῇ 10 Σεπτ. 1897 σχεδὸν ὄγδοηκοντούτης ἐν Χώρα (Γεδεῶν Μνημ. Γανοχ. 101). Ὁ Σάρδεων ἔχει 27 Σεπτ. 1897 (Θρακ. στ', σ. 62).

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ

Ὁ κτίτωρ, ἀνὴρ ἀσκητικός, τῆς ἐν Χώρα μονῆς τοῦ ἁγ. Ἰωάννου Θεολόγου, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἀρχαίας (Ἐκκλ. ἀληθ. ΚΖ', 453. ΛΒ.' 362).

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ

Μουσουργὸς ἐν Λαυρ. Ι 189 τοῦ ΙΗ' αἰῶνος (Καταλ. 1273, σ. 212).

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΩΤΗΣ

Περὶ ἀρχαίων βασιλέων Frag. hist. gr. II 494.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΤΗΣ ΑΓΙΑΝΝΙΤΗΣ

Βλ. παραρτ. Γ' Ἐρακικῶν σ. 108 καὶ Κώδ. ἀγ. Ἄννης 58. (ἐμοῦ Κατάλ. 459, σ. 52). Εἰς τὸν Ἐφραίμ, ὃν ἀφιεροῦται τῇ σκῆτῃ σ. 92 γράφεται καὶ «καλλιουπολίτης». Κατὰ τὸν Σάθαν ΝΦ 610 ἔκαμε διόρθωσιν τῶν Μηναίων. Εὐχὴν τούτου εἰς τὴν Θεοτόκον ἐδημοσίευσεν ἐν σ. 172 (βλ. αἰ πρὸς ἀναθεώρησιν... ἀπόπειραι).

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Βλ. Κομνηνὸς ὁ Μουσελίμης: Μεγαλοπράγμων. Ἦν ἐξ ἐπιφανοῦς ἐν Κων-/πόλει οἰκογενείας καὶ πλουσίας, ἤλθεν εἰς σχέσεις πρὸς τοὺς Ἀγγλικανοὺς τῷ 1676 καὶ τοὺς Καλβινιστὰς 1672, οὓς κατεδίκασε σύνοδος ἐν Κ/πόλει καὶ αἰτήσῃ τῶν ἀρχιερέων Ἀχριδῶν καθήρσε τὸν ἀρχιεπίσκοπον Θεοφάνην καὶ συνελθόντες οὗτοι εἰς τὸν πατρ. ναὸν ἐν Φαναρίῳ ἐξελέγον ἕτερον. Πολλὰ ἐπραξεν ὑπὲρ τῶν δικαίων τῶν μονῶν καὶ τῶν ἀφιερωμάτων καὶ κληρονομιῶν. Ὁ γνωστὸς Κακαβέλας ἐδημοσίευσεν τὸν βίον του. (Γεδεῶν Ἀρχεῖον ἐκκλ. ἱστορ. σ. 348-366 καὶ αὐτὸς οὗτος ἐν τῇ ἐκκλ. Ἀληθ. Μελέτιος ἐν Ἐκκλ. ἱστορ. Γ' σ. 468). Ζαβίρας «Ἐλλ. Θέατρον» σ. 258-262 τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποσπ. «Ἐφημερίδων Καρσοφύλλη» ἐξέδωκεν ὁ Παρανίκας (ἐλλ. φιλ. συλλ. ΙΑ' σ. 26). Οὗτος Λαρίσσης ἐχειροτονήθη τῷ 1662 μετατεθεὶς εἰς τὸν πατ. ρ. θρόνον τῷ 1671. Νοεμβ. 8 ἀνεβίβοκατεβάσθη πεντάκις μέχρι τοῦ 1696 καὶ ἔκαμεν ἔργα μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἀνακαινίσας καὶ τὴν μονὴν τῆς Εἰκοσιφοίνισσης (βλ. τὴν φυλλάδα) καὶ πατρ. πίνακες 595 ἐ. Ἦν Ἰβηρίτης καὶ ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἐν Ἄθω μονὴν Ἰβήρων τὴν πολῦτιμον βιβλιοθήκην του (βλ. τὸ συνοδικὸν γράμμα ἐν Ἐκκλ. Δ' σ. 480-481). Ἐντεῦθεν διαπιστοῦνται αἱ σχέσεις τῶν Ἰβηρικῶν πρὸς τοὺς Ἡρακλειώτας ὅπου μέχρις ἐσχάτως διετήρουν μετόχιον εἰς Ἡρακλείτσαν. Διὰ τὴν Εἰκοσιφοίνισσιν. «Λόγος ἱστορικὸς τῆς ἱερᾶς πολιτείας του... Διον. Πατρ. κλπ. τοῦ Κομνηνοῦ» 1689 Legg. Bibl. Jonn 1,70. Τούτου ὁ πλήρης τίτλος «Λόγος ἱστορικὸς τῆς ἱερᾶς πολιτείας τοῦ παναγιατάτου καὶ σοφωτάτου κυρίου κῦρ Διονυσίου Πατριάρχου Κων/πόλεως τοῦ Κομνηνοῦ συγγραφεὶς παρὰ τοῦ ἐν ἱερομάχοις λογιωτάτου ἱεροκήρυκος Γερασίου Κακαβέλα καὶ ἀφιερωθεὶς τῷ παναγιωτάτῳ πρώτῳ πατριάρχῃ Κων/πόλεως κυρίῳ κῦρ Διονυσίῳ τῷ γέροντι παρὰ Ἡλίου Μηναίου ἱεροδιακόνου νοταρίου τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Φιλαδελφείας δαπάνῃ καὶ σπουδῇ τοῦ τιμιωτάτου κῦρ Ἰσαὰκ Ράλλη τοῦ Χαλεπλῆ καὶ ἐρμηνευτοῦ τῆς γαληνοτάτης ἀριστοκρατείας τῶν Ἐνετῶν. Ἐνετίησι 1687, παρὰ Νικολῶφ τῷ Σάφω, ἀχπθ' σχ. 4ον σ. 27». Τὸ σπανιότατον τοῦτο βιβλίον ἐκ κληρονομίας ὑπάρχει ἐν τῇ ἐθν. βιβλιοθήκῃ, εἶναι δὲ «excessivement rare» κατὰ «Legrand» (βλ. εἰς τοὺς Κομνηνοὺς).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΑΝΟΥΗΛ

Σηλυβριανός, ὅστις τῷ 1806—1810 ἐδίδασκεν ἐν τῇ γενετείρᾳ ὡς τελειόφοιτος τῆς ἐν Κουρουτσεσμά (Ξηροκρήνη) σχολῆς, ἐπὶ δὲ τῆς σχολαρχίας τοῦ Δωροθέου Πρωῖου καὶ γραμματεῦς. Τὸ ὄνομά του συναντῶμεν ἐν τῇ ἐν Βιέννῃ ἐκδοθείσῃ γεωγραφίᾳ τῶν ἀδελφῶν Καπετανάκη ὡς συνδρομητοῦ (βλ. Γεδεῶν, Χρον. πατριαρχ. ἀκαδημίας Κ/πόλεως 1883, σ. 205).

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΥΨΑΛΩΝ

Ἰψαλα (Κύψελο) παρὰ τὴν Μαρίτσαν (Γεωργ. Βάλβη-Κούμα, 1839 Βι-

έννη, Γ' σ. 133). Ὁ Ν. Βαφείδης ἀρχιμ. γράφει ἐν Ἀρχ. Θρακ. Θησ. ΙΗ'σ. 121, ὅτι εἰς κώδ. τῆς μητροπόλεως Αἴνου ἐν σιγιλῶδει γράμματι τῆς μονῆς Σκαλωτῆς ὑπάρχει ἡ ὑπογραφή «ὁ Κυψάλλων Διονύσιος» ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τοὺς εἰς τὰ Θρακικὰ καταλόγους οὐχ εὔρηται.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΩΝ 1579 ΝΟΕΜ.

(Ἀρχ. Θρακ. λαογρ. 21, σ. 1361). Ὁ κ. Μιλτ. Σαραντῆς ἐξέδοτο «Κώδιξ ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων» ὑπὸ Ἀναστασίου Κ.Π. Σταμούλη ἐτοιμασθεῖς. «Μεσαίων. γράμματα» Β', 1935, σ. 172-173.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΗΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΖΥΗΣ 1575-1579.

Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Γερλαχίου μετὰξὺ τῶν τότε λογίων κληρικῶν (Λακιδης 57)

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΥΡΟΛΟΗΣ ΚΑΙ ΣΕΡΕΝΤΖΙΟΥ

Ἀπὸ 1821-1830. Τότε ἐγένετο Ἡρακλείας διαδεξάμενος τὸν ἀποθανόντα Ἰγνάτιον, πρὸς ὃν οὗτος γράφει 15 ἐπιστολάς. (1824-1828) Ἡ Τυρολόη ἀνῆκεν εἰς τὴν α' σειρὰν τῶν ἐπισκοπῶν τοῦ Ἡρακλείας (Θρακικὰ, στ. σ. 242).

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ἐν Θράκη. Ν. Πανοπολίτης ἐν Διονυσιακοῖς ἐν τῷ τελευτ. ΜΗ' ἄσματι παριστᾷ τὴν νέαν γιγαντομαχίαν, καθ' ἣν ὁ Πηλωρεὺς συγκλονίζει τὸ Πήλιον γυμνώσας τὴν Φιλύραν, ὁ Ἀλκιονεὺς ρίπτει κατὰ τοῦ Διονύσου βράχους καὶ Θράκας καὶ «ὕψινεφῆ κούφιζε ράχιν δυσχειμόνος Αἵμου». 48.

ΔΟΣΙΘΕΟΣ ΙΕΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Ἐδίδασκεν ἐν τῇ γενέτειρά του Περιστάσει τῷ 1850 (Γεδ. Μνεῖα Γανοχ. σ. 156).

ΔΟΣΙΘΕΟΣ ΜΕΤΡΩΝ ΕΚ ΣΤΕΡΝΑΣ ΜΥΡΙΟΦΥΤΟΥ

Ἐχειροτονήθη τὸν Μάρτιον 1872 ὡς βοηθὸς τοῦ Ἡρακλείου ἔχων τὸν τίτλον Συνάδων. Τῇ 15 Ἰουνίου. Τῷ 1875 προυβιβάσθη Μετρῶν καὶ τὸν Ὀκτ. 1879 διαδεξάμενος τὸν Ἀιθιμον ἀπεσύρθη εἰς Ἀθω. (Γεδ. Μνεῖα Γανοχ. σ. 147). Ἀπέθανεν ἐν ἀγ. Ἄννη τῷ 1920 ἀρχ. Θρακ. λαογρ. Β', σ. 44-5.

ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΑΡΔΑΜΕΡΙΟΥ ΜΟΣΧΙΔΗΣ ΓΑΝΟΧΩΡΙΤΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Χώρα καὶ ἐσπούδασεν ἐν Χάλκη ἀποφοιτήτας καὶ γράψας περὶ νηστείας 1890, μεθ' ὃ ἔδρασεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Σμύρῃ καὶ τῷ 1896 Νοεμβρ. ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Εὐδοξιάδος προαχθεὶς τῷ 1901 εἰς Ἀρδαμέριον. Ἀπεβίωσε τῷ 1911, Μαΐου 13 (Μνεῖα Γανοχ. σ. 142)

Διονύσιος Σηλυβρίας: Α'. Κώδ. ἀδελφάτων Λαύρας 458. Ἐλείπει ἐκ τοῦ καταλόγου Ἀλεξούδη, ὅπως καὶ ἀπὸ τὸν συμπληρωτῆν του Σωσίπατρη Δημοσθενόπουλου (ὁ ἔπειτα Σωφρόνιος Ἐλευθερουπόλεως) γράψας καὶ ἐν τῷ «Νεολόγῳ» 1891, ἀριθ. 23, 26-29 κατ' Ὀκτώβριον ἐκτεταμένην συμβολὴν «περὶ τῆς ἐπαρχίας Σηλυβρίας μετὰ πολλῶν λεπτομερειῶν περὶ τῶν μητροπολιτῶν οὐδὲν λέγει. ὁμοίως καὶ ὁ Εὐστρ. Δράκος εἰς τὰ «Θρακικὰ» του (Ἀθήναι, 1909).

Διονύσιος Σηλυβρίας μητροπ. Ἄνδριος: Ἐξελέγη τῷ 1821 ἐπίδι ιαδοχῆ τοῦ Μακκαρίου. Πρὸς ὃν ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος ἔγραψεν ἐπι-

στολὰς 8 (1827 - 1829). Ἡ Σηλυβρία ἀνήκεν εἰς τὴν Α' τάξιν. Μετέθη εἰς Ἀμάσειαν καὶ ἔπειτα εἰς Νικομήδειαν (Θρακ. στ', 1935 σ. 240).

ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΒΙΖΥΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

5 Φεβρ. 1900-29 Ἰαν. 1904 μετατεθεὶς εἰς Σωζοαγαθουπόλιν Θρακ. στ' σ. 57.

ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΩΝ 1744-5

Διαδεξάμενος τὸν Σίλβεστρον (Γεδ. πέντε Λέριοι ἀρχ. σ. 25)

ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΚΑΛΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ 1891-1897 Ο ΜΑΜΕΛΗΣ

Πρωτοσύγκελλος ὢν τοῦ μητροπολίτου Χαλκηδόνος τῇ αἰτήσει αὐτοῦ καίτοι νέος τρισκοταετῆς ἐψηφίσθη ὡς διάδοχος τοῦ θανόντος Φωτίου τῇ 10 Μαρτίου 1892, καὶ τῷ 1897, Μαΐου 31 προήχθη εἰς τὴν μητρόπ. Γρεβενῶν (Θρακ.στ', σ. 83). Τῷ 1901 εἰς τὸν θρόνον Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης καὶ ἐκείθεν εἰς τὸν τῆς Προύσης. Τὰ περαιτέρω μέχρι καὶ τῆς τοποτηρητείας του μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αἰμυνηστοῦ Γερμανοῦ Ε' ἐπειδὴ εἰσέτι ἡ ἱστορία τῆς ψυχρᾶς κρίσεως δὲν ἐγράφη παραλείπομεν. Ἐν Καλλιπόλει ὁμως ἀφῆκεν ἀγαθὴν μνήμην. εἰργάσθη ὑπὲρ τοῦ κλήρου ὑπὲρ τῆς παιδείας ὡς μεταρρυθμιστῆς, ἵδρυσε τὸ νηπιαγωγεῖον καὶ ἐπάνδρωσε τὸ προσωπικὸν τῶν σχολείων διπλασιάσας τοὺς διδασκάλους. Ἐπεβάλετο καὶ διὰ τῶν φυσικῶν χαρισμάτων. Ὑπὸ συγχρόνου χαρακτηρίζεται ὡδε : « Ἡ ὠροσιότης τοῦ προσώπου του κοῖ ἢ εὐγένεια τῆς ψυχῆς του καὶ ὁ ἱεροπρεπὴς χαρακτήρ του καὶ ἡ στωμυλία τῶν ρητ. λόγων του οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν βασιλεύουσαν κατέστησαν αὐτὸν γνωστὸν καὶ περιζήτητον...» ἡμεῖς δὲ καὶ ἐν τῇ Πρεβέζῃ (κατὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ Περιστερωῶν πρώτου βοηθοῦ ἐπισκόπου τοῦ Ἰωαννίνων, ὅστις εἰς τοὺς 8 πλησιοχώρους ἀρχιερεῖς παρέθεσε λουκούλλειον γεῦμα εἶχε καλέσει τὸν μάγειρον τοῦ Βαλῆ Μοναστηρίου) καὶ ἐν Κ)πόλει διεπιστώσαμεν, ὅτι ἐθεράπευεν ὑπερβαλλόντως τὸ εὐσωμμον διὰ τῆς εὐτραφείας, τοῦθ' ὅπερ πολλακίς ἠπέλιψε τὴν ζωὴν του καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸν τάφον ἐν Λουδίω, ὅπου εἶχεν μεταβῆ τῷ 1919, ἵνα συνηγορήσῃ ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν δικαίων ἢ μᾶλλον ἵνα σπερεώσῃ ἐν τῇ χειρὶ του τὴν πατριαρχ. ἀρβδον· οὐδὲν δὲ ὠφέλησεν αὐτὸν ἢ ὑποχώρησις πρὸς τὰς ἀγγλικὰς ἀξιώσεις.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ

Σύγχρονος τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου ἔγραψε «Λόγον ἀντιρρητικὸν κατ' εἰκονοκαυστῶν» Λεξ. Σουίδα ἐκδοσις g. Bernhardt ἐν Halle 1852, σ. 481.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΕΞΑΜΙΛΙΤΗΣ 1088

Μάγιστρος κριτῆς τοῦ βήλου καὶ πρωτονοτάριος τῆς σακέλλης (Acta monast. III καὶ Acta patr. στ' σ. 50, 51, 54)

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΡΩΣΙΟΥ (ΚΑΙ ΡΟΥΣΙΟΥ)

Acta patr. στ' 242, 1345. Ρουσίου Εὐθύμιος (περὶ τὰ ἔτη 914-24 κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Βουλγάρων) «εἰς μηδὲν τῶν προταθέντων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὑπέιξας, ἀλλ' εὐσταθῶς ἄγαν τὰς ἀπειλὰς ὑπενεγκῶν» ὡς γράφει περὶ αὐτοῦ ὁ Ἀρεθας Καισαρείας, ἐνῶ ἐπιτίθειται κατὰ τοῦ πρώην Ἀδριανουπόλεως ὡς δραπετεῦσαντος πρὸς τοὺς Βουλγάρους, βλ. Σ. Κουγέα «ὁ Καισαρείας Ἀρεθας καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ», Ἀθῆναι. 1913. σ. 18· ἐκ τούτου μόνον εἶναι γνωστὸς ἐκ τῶν μετὰ

τὸν Τρύφωνα 879 τοῦ Lequien I, 1200 παρὰ τὴν Ἐγνατίαν οὐ μόνον μακρὰν τῆς Κεσσάνης (μεταξὺ Μαλγάρων καὶ Κυπελλῶν) «ταυτιστέα πρὸς τὸ σημ. Ρούσκιοι (Tafel - Thomas Urkunden der abteten Handels - und stads geschichte von Republik Venedig τόμ. Α', 1856, σ. 121-2 partitio reqni graecia Δ. 120, καὶ Thomashek Zur. Kunde der Håmus - Hallinsel II (=Sitzrngb. d. Wiene akad. d. Wiss. Phil. hist. kl. τόμ. CXIII, 1886) σ. 334. Κατέπεσον ἐν ἐξαιρέτῳ ἐκκλησίῳ (ἐκ σεισμοῦ τοῦ 558 14 Δεκ.) καὶ τὰ ἐπέκηνα τοῦ ἐβδόμου καὶ πολλὰ θυσιαστήρια...καὶ κιβούρια ἀπὸ τῆς Χρυσῆς πόρτας ἕως τοῦ Ρουσίου· Θεοφ. Α', 357-8 βλ. Δουκαγ. Const. christiana βιβ. Α', I Ε' παρ. 17.

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΜΕΓΑΣ ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΞ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
ΜΑΔΥΤΗΝΟΣ

Ὁ πατριάρχης Νικόδημος βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τῆς «Πανσλαβιστῆς Ἐταιρείας τῆς Παλαιστίνης» εὔρε κατάλληλον ἄνθρωπον τὸν πρὶν παρασκευσφύλακα ἐπὶ Ἱεροθέου δρώντα Εὐθύμιον τὸν ἐκ Μαδύτου ὀρμώμενον εὐφυῆ, δραστήριον καὶ ἀνώτερον χρημάτων, ἀφοῦ καὶ ἐκ τῶν ἰδίων ἐδαπάνᾳ, καὶ ἐπανόρθωσιν τῶν ἱδρυμάτων καὶ ἀνέγερσιν νέων. Ὁ Εὐθύμιος ἤρξατο ἔκτοτε μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου καὶ μεγάλης δραστηριότητος τὰ ἀνακαινιστικὰ αὐτοῦ ἔργα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἱεροσαλήμ τῆ συνδρομῆ τῶν εὐλαβῶν προσκυνητῶν. Ἀνωκοδομήθησαν δὲ ὑπ' αὐτοῦ αἱ ἐπόμεναι ἐκκλησίαι: τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Ἰσραήμ (ἐν τῇ ἐβραϊκῇ συνοικίᾳ) τῆ συνδρομῆ καὶ τοῦ ἡγουμένου τοῦ μοναστηρίου μοναχοῦ Ἀβερκίου, ἡ τοῦ ἁγίου Γερασίμου παρὰ τὸν Ἰορδάνην τοῦ προφήτου Ἐλισαίου ἐν Ἱεριχοῖ, ἡ τῆς Νεαπόλεως ἐν Σαμαρείᾳ τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης ἐν Ἱερουσαλήμ, τὸ μοναστήριον τοῦ Ἀβραάμ παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, χρησιμοποίηθῆν ὡς Ἱερατικὴ σχολή. Ἐκτὸς τῆς ἀνοικοδομήσεως τῶν ὡς ἄνω ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων ὁ παρασκευοφύλαξ Εὐθύμιος προνοῶν περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῆς Ἀδελφότητος προέβη βραδύτερον εἰς ἀνέγερσιν προσοδοφόρων κτιρίων ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐν Ἰόππῃ. Οὕτω δὲ ἀνήγειρεν ἐν Ἱερουσαλήμ μεγαλοπρεπὲς ξενοδοχεῖον ἐν τῷ γηπέδῳ «Βηρσαβέε» παρὰ τὴν πύλην ἣ τὸν πύργον ὅπου διέμενον τὸ πάλαι οἱ μοναχοὶ Σπουδαῖος καλούμενοι προσοδοφόρα κτήματα. Ἡ ὅλη περιοχὴ τοῦ ξενῶνος τῆς Εὐδοκίας μετεβλήθη τελευταίως ὑπὸ τοῦ σκευοφύλακος τοῦ ἁγίου Τάφου ἀρχιμανδρίτου Εὐθυμίου εἰς λαμπρὸν ξενῶνα τοῦ ἁγ. Ἰωάννου ἀντὶ πολλῶν χρημάτων καὶ μόχθων ἀποκτηθεῖς. Τὸ κυρίως Muristan ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Χαμήτ β' τοῖς Γερμανοῖς πρὸ τινων ἐτῶν. Κυρίως ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἱεροθέου ἤρξατο τῆς δράσεως αὐτοῦ ὁ παρασκευοφύλαξ εἶτα δὲ σκευοφύλαξ τοῦ ἁγίου Τάφου ἀρχιμ. Εὐθύμιος, ἱδρυτῆς γενόμενος διχφῶρων ἱερῶν καθιδρυμάτων καὶ προσοδοφόρων κτημάτων (1). Ἐκπληρῶν δὲ ὁ πατριάρχης οὐ μόνον ἐπιθυμίαν τῶν Ρώσων καὶ γραπτὴν αὐτοῦ

1. Περὶ τῆς οἰκοδομικῆς ταύτης ἀναδημιουργίας βλ. τὸ βιβλίον «Ὁ Σκευοφύλαξ τοῦ Παναγίου Τάφου ἀρχιμανδρίτης Εὐθύμιος». Ἀλεξάνδρεια, 1910. Ὑποθέτω, ὅτι ἐγρᾶφη ὑπὸ τοῦ συμπολίτου του Χρυσ. Παπαδοπούλου, καταφυγόντος τότε ἐκεῖ ἕνεκα τῆς γνωστῆς δεινῆς ἀναταραχῆς ἐν Ἱεροσολύμοις. Ὁ μακ. ἀρχιμανδρίτης Κάλλιστος Μηλιαρᾶς ὁ ἐπὶ 40ετίαν εὐκλεῶς διευθύνσας τὴν Ν. Σιών ἀντέγραψεν ἐκ τῆς φυλλάδας λαβῶν τινὰ βλ. «Οἱ ἅγιοι τόποι ἐν Παλαιστίνῃ κτλ» 1928, σ. 790 - 792.

ὑπόσχεσιν μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ὁποίας θ' ἀπεδίδοντο αἱ πρόσοδοι τῶν ἐν Ρωσίᾳ ἀγιοταφικῶν κτημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀδελφότητος ἀπάσης ἐπιθυμίας. Μετὰ παρέλευσιν δὲ ὀλίγων ἐτῶν καὶ τὸν ξενῶνα τοῦ ἀγίου Ἰωάννου ἐν τῇ θέσει τοῦ παλαιοῦ ξενῶνος τῆς αὐτοκρατείας Εὐδοκίας παρὰ τὸ μοναστήριον τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ προδρόμου καὶ πολλὰ ἄλλα προσοδοφόρα οἰκοδομήματα ἀνήγειρε, δι' ἃ ἐπισήμως ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου ἀνεκηρύχθη «ἄξιος τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς ἀδελφότητος ὀλοκλήρου». Ὁ Εὐθύμιος διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ προσέδωκε νέον ὠθησιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηματικῆς περιουσίας τοῦ ἱεροῦ κοινοῦ τοῦ Παναγ. Τάφου καὶ τῆς οἰκονομικῆς αὐτοῦ βελτιώσεως. Τὸ ἀξιομίμητον παράδειγμα αὐτοῦ ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι δραστήριοι καὶ ζηλωταὶ ἀγιοταφῖται ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Νικοδήμου, εἰς οὓς δι' ἐπισήμων παραχωρητηρίων πατριαρχικῶν γραμμάτων παρεχωρήθησαν ἐρείπια μοναστηρίων ἢ μοναστηριακὰ γήπεδα, ἵνα ἐπ' αὐτῶν ἀνεγείρωσι διάφορα προσοδοφόρα οἰκοδομήματα πρὸς ἐπαύξησιν τῆς κτηματικῆς περιουτοῦ ἱεροῦ κοινοῦ καὶ ἐξασφάλισιν αὐτοῦ. Εἰς τὸν ζῆλον τῶν ἀοιδίμων τούτων ἀγιοταφικῶν ὀφείλεται ἡ ἀνάδειξις τῆς κτηματικῆς περιουσίας τοῦ ἱεροῦ κοινοῦ τοῦ Παναγ. Τάφου κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ 10^{ου} αἰῶνος. Ἡ τάσις δ' αὕτη προήλθεν ἐν μέρει καὶ ἐκ τῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν, ἃς ἐδημιούργησεν ἡ κατάσχεσις τῶν ἐν Ρουμανίᾳ κτημάτων τοῦ Παναγ. Τάφου. Ἐπὶ ἀγγλικῆς κατοχῆς, ὅτε οἱ Ἄραβες ἤγειραν ἀξιῶταις περὶ πλήρους συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν οἱ ἀγιοταφῖται πλὴν ἄλλων ἔφερον ὡς παράδειγμα τὰ νέα τοῦ Εὐθυμίου ἰδρύματα, σειρὰν οἰκοδομημάτων, ἐν ὧ οὐδαμῶς συναντῶμεν Ἄραβας Ὀρθοδόξους ἀφιερωτὰς καὶ ἰδρυτὰς. (1) Πρὸς τούτοις ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπιφέρει καὶ τὰ ἑξῆς: «Κατόπιν τῶν ρουμανικῶν κατασχέσεων τοῦ 1863 ἠγοράσθησαν ἀφθόνως γαῖαι παρὰ μελῶν τινῶν τῆς ἀδελφότητος ἐκ τῶν προσφορῶν τῶν γενομένων ὑπὸ τῶν προσκυνητῶν καθὼς καὶ παρὰ τῆς ἰδίας ἀδελφότητος ἔσχομεν ἐλευθέραν τὴν πρόσοδον τοῦ λίαν γνωστοῦ ἀρχιμανδρίτου Εὐθυμίου, πρὸς τὸν ὁποῖον τὰ οἰκονομικὰ τοῦ πατριαρχείου τόσα πολλὰ ὀφείλουσι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη». Αὐτὰ ὁμολογεῖ ὁ Ἄγγλος διοικητὴς τῶν ἀγίων τόπων Βέρτραμ ὁ ὅσον ἀυστηρὸς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐναντι τῶν Ἀράβων. Ἀπέναντι ὄλων αὐτῶν τῶν ἐκδουλεύσεων πῶς ἡμειφθῆ ὁ ἐκλεκτός οὗτος ρέκτης ἀγιοταφίτης, ἠναγκάσθη καὶ οὗτος μετὰ τοῦ Μεταξάκη καὶ Παπαδοπούλου νὰ δραπετεύσῃ, τὸ 1909 διότι ἐφοβήθησαν τὰς κακώσεις τοῦ ἐξηγριωμένου τῶν ἀραβοορθόδξων πληθυσμοῦ (2).

1. «Τὸ ὀρθόδοξον πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων. Ἐκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς... Σὲρ Anton Bertram καὶ J.W.A. Young» μετάφρασις Ἄγγλ. Ἀντύπα 1926, σ. 40, 2 Αὐτ. σ. 70. Τὸ εἰς τὸ ἀγγλικὸν πρωτότυπον ἐπιγράφεται ὡς ἑξῆς: «The Orthodox Patriarchate of Jerusalem. Report of the Commission appointed by the government of Palestine to inquire and report upon certain controversies between the Orthodox Patriarchate of Jerusalem and the Arab orthodox community by the Commissioners ser Anton Bertram κτλ. and Y. W. A. Young κτλ.» London 1926 8ον σ. VIII 379. Τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἀνέτρεψαμεν εἰς Διαλέξιν περὶ τῶν δικαίων τοῦ Παναγίου Τάφου γενομένην τῷ 1954, τῆς Σταυροπροσκυνήσεως ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσοῦ με θέμα: «Τὰ ἐλληνικὰ δίκαια τοῦ Ἁγίου Τάφου ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτῶν ἐξελίξει καὶ οἱ σημερινοὶ μεγάλοι κίνδυνοι τοῦ Πατριαρχείου». Τῆς ἐμπεριστατωμένης ταύτης διαλέξεως διαρκεσάσης ἐπὶ ἡμιόλιον ὥρας περίληψις ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Καθημερινῇ» ἢ πλεον ἐκτεταμένη, ἀλλ' ἡ σοβαρώτερα εἶναι τῆς «Βραδυνῆς» (18-5-54) βλ. καὶ «Βῆμα» (30-3-54).

2. Τότε τῷ 1909 εὕρισκετο ὁ Εὐθύμιος εἰς τὸ ἐν Φαναρίῳ Ἁγιοταφ. Μετόχιον, ὃ δὲ

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΑΔΥΤΟΥ

Εὐθύμιος ἀδελφὸς τῆς ἀγ. Παρασκευῆς τῆς Νέας ἐν Ἀναλ. Ἱεροσ. σταχ. Α' 439 ἐ. τὸν βίον του ἔγραψεν Γρηγ. ὁ Κύπριος καὶ ὁ Ἀρσένιος ἀρχιμ. Ρώσος ἐξέδοτο ἐν Μόσχᾳ 1889. Ἐγκώμιον ὁ Βασ. Ἀντωνιάδης ἐν Δελτ. ἱστορ. καὶ ἔθν. ἔταιρ. »Ἡ πόλις ἁγ. Εὐθύμιος «ἦλθομεν εἰς τὴν ἐσωτερὰν θάλασσαν, ἣτις καλεῖται βραχίων τοῦ ἁγ. Γεωργίου, ὅστις διαιρεῖ δύο χώρας ἢ τὴν Ρωμανίαν τῆς Μακεδονίας, ἰστιοδρομοῦντες δὲ διὰ τῆς θαλάσσης ταύτης ἦλθομεν εἰς ἅγιον φέμιον ἔχοντες δεξιᾶ μὲν τὴν Ἑλλάδα, ἀριστερὰ δὲ τὴν Μακεδονίαν ἢ δὲ πόλις τοῦ ἐπισκόπου ἁγ. φεμίου εἶναι ἐπὶ μιᾶς πλευρᾶς τοῦ βραχίονος ἐν Μακεδονίᾳ». Περιήγησις Σαμβούλου 1102-3 Ἀρχαία... ὁδοιπορικὰ Κοικυλίδου σ. 281 (βλ. πατρ. πιν. 356)

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΩΤΗΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ

Ἐκκλ. Ἀλήθ. ΚΓ' 1903, Φυλλ. 41. Τῷ 166 ὁ οἰκονόμος Λαύρας ἐν Ζακύνθῳ Μακεδονικὰ Α' 387.

ΕΥΜΕΝΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Τῆς ἐν Β' Μακεδονίᾳ Ἡρακλείας κτλ. (βλ. Κύντιλλος) ἐν τῇ Ε' οἰκομ. συνόδῳ ἐν Νικαίᾳ τὸ β' 787.

Ζάμολεξις: Ἀρχαῖος τῆς Θράκης βασιλεὺς. Ἐναίσιμος διοτριβὴ ὑπὸ Ἀθ. Ρουσοπούλου Γοττίγγη 1852.

Ζάμπας Κυριακός: Γεννηθεὶς ἐν Περιστάσει τῷ 1866 ἐσπούδασεν ἐν τοῖς Ζαριφεῖοις Φιλιππουπόλεως καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ φιλολογίας (1887-1891). ἔχημάτισε καθηγητὴς ἐν Ἀνδριανουπόλει (1892-4) καὶ ἀλλαχοῦ τελευταῖον ἰδιωτικῶς ἐδίδαξεν ἐν Ἀθήναις τὴν Ἑλληνικὴν καὶ γερμανικὴν. Ἦτο ἐξοχος ἑρμηνευτὴς τοῦ Ὀμήρου καὶ μεταφραστὴς ἑλλήνων συγγραφέων ἐν τῇ σειρᾷ Γ. Φέξη. Ἀπὸ τοῦ 1912 ἐξέδιδε περιοδικὸν τὸ «Νέον φῶς» φοιτητῆς ὧν ἔγραψε πραγματείαν περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου κατὰ τὸν Kirchof. Μετὰ τοῦ Κ. Κωνσταντινίδου (Νέυ) ἐξέδιδε τὴν «Πολύμνιαν» περιοδικὸν καλαισηθητικὸν μετ' εἰκόνων.

Ζαχαρίας ἐπίσκοπος Βιζύης: Ἐπὶ Καλλινίκου Β' τοῦ Ἀκαρνᾶνος ἐν τοῖς ἀκμάζουσι τότε ἀριθμούμενος ἐγεννήθη ἐν Καστανιᾷ τῶν Ἀγράφων μαθητὴς γενόμενος Εὐγενίου Γιαννούλη τοῦ Αἰτωλοῦ ἀρχομένου τοῦ 12' αἰῶνος (Λακίδης σ. 58).

Ζαχαρίας Μετρῶν: Διεδέξατο τὸν ἐκπτωτον Θεόκλητον περὶ τὰ μέσα τοῦ 10' αἰῶνος ἀρχ. Θρακ. λαογρ. 21, σ. 169. Ἐκκλησ. Ἀληθ. Λ', 1910, σ. 31, ἐπειδὴ δὲ προὔβιβάσθη εἰς μητροπολίτην Συληβρίας ἀπεκατεστάθη ὁ Θεόκλητος Θρακ. Ἀρχ. λαογρ. Β', σ. 44-45.

Ζαχαρίος ἐπίσκοπος Σηλυβρίας: Οὐδεμιᾶς θεολογικῆς ἀκαδημίας, οὐδεμιᾶς ἱερατικῆς σχολῆς εἶχε πτυχίον ὁ μητροπολίτης Σηλυβρίας

Παπαδόπουλος ἐξέδωκε τὸ εἰρημένον φυλλάδιον τί προσέφερον οὗτος εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον ἀδρομερῶς βλ. καὶ ἐκκλ. Ἀληθ. Λ' 1909 ἀριθ. 46-47. Πόσα καλὰ εἶδεν ἡ ἀγιοτ. ἀδελφότης διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν φόρων καὶ ὅμως ἀπουσιάζει ἡ μνήμη ἀπὸ τῆς ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ θαυμασίου τούτου Θρακῆος.

(1861-77) καὶ πρότερον ἐπίσκοπος Μετρῶν Ζαχαρίας ἀνεγείρας ἰδίαις δαπάναις ἐν Πανίῳ, παρὰ τὴν Ραιδεστόν, τῆς Θράκης, τῇ γενετείρᾳ κώμῃ, κτίριον ἀπέριττον χρησιμεῖον ὡς σχολεῖον. Εἶχε τὸ σχολεῖον ἐν πάτῳ μόνον, ἀλλ' εἰς ἓνα ἢ δύο τοίχους ἐξωθεν ἦσαν προσκεκολλημένα πολλὰ χριστιανικὰ, ἐπιγραφὰ ὧν ἀνεῦρε τὰς πλείστας ὁ φιλόπατρις διάκονος Ἱεροθεὸς Ἀηναλίδης ἐκ Πανίου καὶ αὐτὸς ἀνασκάψας τὰ ἐρείπια βυζαντινοῦ ναοῦ τῶν Εἰσοδίων. Καὶ οὕτω τὸ λιτὸν οἰκοδόμημα, ὅπερ κατέστρεψε πυρκαϊὰ πρὸ τῶν τελευταίων πολέμων, ἦτο συγρόνως καὶ εἶδος τι μουσείου. Διέπραξα σφάλμα τῷ 1891, ἀναβαλὼν ἐς ἄλλοτε τὴν φωτογραφικὴν διάσωσιν τῆς ἐν τῇ σχολῇ τότε ἀνακειμένης προσωπογραφίας τοῦ Ζαχαρίου Σηλυβρίας ὡς ἀνέβαλον τὴν ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν μεταγραφὴν καὶ πασῶν τῶν χριστιανικῶν ἐπιγραφῶν τῶν πρὸ τοῦ 1890 εὐρεθεισῶν προνοίᾳ καὶ φιλοπάτριδι πόθῳ καὶ ἐργασίᾳ αὐτόχειρι, τοῦ διακόνου Ἱεροθεοῦ τοῦ πανίτου. Ὁ καλὸς αὐτὸς καλόγηρος ἔστειρετο πτυχίου ἀκαδημαικοῦ. Ἐστειρετο καὶ Ζαχαρίας ὁ Σηλυβρίας. Ἀλλ' ἐπραξαν ἀμφότεροι τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον. Ἐπραξεν αὐτὸ καὶ ὁ Ἐφέσου Ἀγαθάγγελος ὁ μήτε σχολαρχεῖου λαβὼν ἀποδεικτικόν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν οὐδέποτε ἐπαύσατο προτρέπων καὶ νοουθετῶν τοὺς ἐπαρχιώτας καὶ φίλους αὐτοῦ πρὸς σύστασιν μικρῶν ἢ μεγάλων ἐκπαιδευτηρίων· ὁμοίως ὁ Ζαχαρίας ἐξώδευσεν ἐξ ἰδίων, ὡς ἐπραξε τοῦτο καὶ Παρθένιος ὁ κυζικηνός. «Πανελ. Λεύκωμα» τόμος Ε' 1930 σελ. 59-60.

Ἡρακλειανὸς Ἐρέννιος ὁ γερουσιαστῆς: Βλ. ἐπιτύμβιον παρὰ *Dumond Inscriptions de la Thrace* (σ. 26, 57).

Ἡρακλειανός: Ρήτωρ Λιβαν. Χ, 442.

Ἡρακλείδης Θράξ: Ἐγραψε «Θρακῶν πολιτείαν» βλ. *Frag. hist. gr.* II 220, 28

Ἡρακλειῶται: Ἰβηρίται ἠγούμενοι εἰς Μόσχαν. (Ἐκκλησ. Ἀληθ. ΒΒ', 1912, σ. 39.)

Ἡσαΐας Παπαδόπουλος: Ἐπίσκοπος Ἑλλην καθολικὸς (οὐνίτης) βλ. Παπαδόπουλος Η. βλ. βιβλίον περὶ αὐτοῦ «Ὁ ἐνωτικὸς ἱεράρχης Η.Π. 1950» *Echo d' orient* 1912, 15ον ἔτος, IX, «Le nouvel eveque grec. catholique» par s. Salaville.

Ἡρόδωρος Ἡρακλειώτης: Ἐγραψεν: «Ὁ καθ' Ἡρακλεῖα λόγος» *Frag. hist. gr.* II 27.

Ἡσαΐας προηγούμενος: Καὶ κτίτωρ τῆς ἀγίας τῆς ἐν Ἡρακλείτῃ δηλ., ἴσως ἦν καὶ γόνος τοῦ χωριοῦ του (Γεδ. Μνεΐα Γανοχ. σ. 144).

Ἡσαΐας Σηλυβρίας: «Εἰς τὸ ἴσον τοῦ παρὰ τῶν ἀρχιερέων γεγονότος γράμματος περὶ τοῦ συνοδικοῦ τούτου τόμου (τοῦ Ἀγιορειτικοῦ κατὰ Βαρλαάμ, ὑπογραφεμένα διότι ἀπουσίαζε μετὰ καὶ ἄλλων) Ἰβηρ. 386, φ. 132α ἀρχ. Στέργομεν καὶ ἀποδεχόμεθα.

Θαλίδης Κων. Σωζουπολίτης: Λυρικός ποιητὴς καὶ μουσικὸς ἀμφοτέρως τῆς μουσικῆς. Ἐχρημάτισε μουσικὸς τῶν ἀνακτόρων ἐπὶ Ὀθωνος τιμηθεὶς διὰ παρασῆμων· ἀπέθανε τῷ 1867. Ἡ Σωζούπολις ἀνήγειρεν αὐτῷ περιφανὲς μαυσωλεῖον· ὁ πολῦτιμος αὐτοῦ πλαγιάουλος ἐπωλήθη ἀντὶ διακοσίων λιρῶν τουρκ. (Παπαδ. Συμβ. 348).

Θεοδόσιος Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως: Εἰς ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ Λευκάδος Ναθαναήλ τῆ γενομένη τὸν Ἰουλίον τοῦ 1624 ὑπογράφεται καὶ ὁ Θεοδόσιος (Φωτ. βιβλ. Α' Κων/πολις 1733 σ. 16). Ἄλλαι χρονολογίαι εἰς «Θρακικά» Η' σ. 43-49 ὑπὸ Ν. Βέη: «Θεοδόσιος μητροπολίτης Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως (1623-1636)» ἔνθα φέρεται ὡς κωδικογράφος. Ἔγραψε δὲ «ὕμνους καὶ ἱαμβικά ποιήματα» ἐν κώδ. 315 μονῆς Ἐσφιγμένου σωζόμενα. Ἦτο δὲ καὶ κάλλιστος καλλιγράφος ὡς μαρτυρεῖ «ἀρχιερατικὸν σωζόμενον ἐν κώδικοι (46, 201, Σα' 338) τῆς παρ. βιβλιοθ. Καίρου ἐν φ. 84» «ἐγρᾶφη διὰ χειρὸς τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου (sic) Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως Θεοδοσίου» (1626) κατὰ Γ. Χαριτάκην ἐν Ἐπετ. Ἐταιρ. Βυζ. σπ. Δ' σ. 163. Ἄλλοι κώδικες καὶ ἕτερον Λειτουργικὸν Καίρου 191 καὶ δὴ ὁ ἐξαφανισθεὶς τοῦ Μεγ. Σπηλαίου 81 κατὰ τὴν πυρκαϊάν τοῦ 1934 (Βλ. Ἀρχ. Θρακ. λαογρ. Β, σ. 236-242) «Ἐκ τοῦ βιβλιογραφικοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Μ. καὶ Σ. Θεοδοσίου. Ἦτο ἀδελφὸς τῆς μονῆς Προδρόμου Σωζοπόλεως ἀρχομένου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, ὅπου τῷ 1613 κατέστρωσε τὰ χρυσόβουλλα καὶ ποτρ. ἔγγραφα εἰς κώδικα, ὅστις μετὰ τὸ 1926 μετηνέχθη εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναγίας Χάλκης καὶ ἐκεῖθεν ἐσυλήθη ὑπὸ βιβλιοπώλου τοῦ Σταυροδρομίου καὶ ἐπωλήθη εἰς τὸν Ἰω. Σακελλίωνα· τῶρο ἀγνοεῖται ποῦ ὑπάρχει· καὶ δύο κώδικες τῆς Χάλκης ἐκ τῆς αὐτοῦ μονῆς μηνασίον 109. Καὶ Λειτουργικὸν 144 καὶ ἕτερον ἐν τῷ μετοχίῳ ἀγ. Τάφου 329 καλλιγραφικὸν Ἰουλ. 1623. Ἀντὶ τῶν παραιτηθέντων Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως Καλλινίκου καὶ Ἀρσενίου ἐξελέγη ὁ Θεοδόσιος καὶ ὑπογράφεται εἰς συνοδικὴν πράξιν τῆς ἀρχιερατικῆς συνόδου ἐν τῷ κώδικοι τῆς Μεγ. ἐκκλησίας. Οὕτως καὶ ἄλλους κώδικας ὡς ἐπισκόπους ἔγραψε εἰς τὰ ἔτη 1635, σ. 48, 1637 καὶ 1638. Τῇ 29 Ὀκτ. 1636 παρητήθη καὶ ἐξελέγη ὁ Μητροφάνης μέχρι τοῦ 1651 διὰ τὰ πρὸς τοὺς ἐπαρχιώτας συμβάντα σκάνδαλα· ἀλλ' ἔχομεν εἰδήσεις ὅτι καὶ μετὰ ταῦτα ἐκινεῖτο. Τῷ 1641 ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ Μεσημβρίας Δαμασκηνοῦ ἦν συνυποψήφιος· ἔζη πάντως μέχρι 1648· βιβλιογράφος, στιχουργὸς καὶ ὕμνογράφος. («Θρακικά» Α' σ. 40-49). Κατὰ Ἰουλίον τοῦ 1641 ἀπέτυχεν ὡς ὑποψήφιος ἐπίσκ. Μεσημβρίας. Ἐπίσης ὡς τοιοῦτος τῶν παλαιῶν Πατρῶν. Μετὰ τὴν οἰκειοθελῆ παραίτησίν του ἔνεκα τῶν σκανδάλων κατέφυγεν εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ μονὴν τῆς Παναγίας, ἔνθα συναντῶμεν αὐτὸν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1637, ὅπου τῷ 1626 εἶχον καταφύγει καὶ οἱ συμμονασταὶ τοῦ Προδρομίται κομίζοντες τὸν πολῦτιμον κώδικα τῶν ἐπισήμων ἐγγραφῶν ἀφοῦ ἡ μονὴ τῶν κατεστράφη. Τῷ 1624 ἐκύρωσε τὴν μονὴν τοῦ φιλοσόφου ἐν Δημητσάνῃ. Ὑπογράφεται τῷ 1628 εἰς συνοδικὸν γράμμα ὑπὲρ Νικοδήμου Μεταξᾶ πρὸς Κεφαλλῆνος καὶ Ζακυνθίους (Φωτ. βιβλ. Α' σ. 237). Διαμένων, ὡς φαίνεται, ἐν τῇ μητροπόλει ἐκτίσεν τινὰ δωμάτια, εἰς ἃ ἀναφέρονται αἱ ἐξῆς ἐπιγραφαὶ ἀνατρέπουσαι τὰ σημειούμενα ἔτη τῆς ἱερατείας του (βλ. ἰστ. Λακίδου σ. 56).

Θεοδόσιος ἱερομόναχος ὁ τῶν Ρουσῶν 1915: Εἰς ὀροθετικὸν ἔγγραφο μοναδρίου τοῦ Καλλιγράφου (Ἐπετ. Ἐταιρ. Βυζ. σπουδ. στ' 259).

Θεόδουλος ἀρχιεπίσκοπος Σηλυβρίας: Ἐν ἔτει 1156 (Θρακ. Α', σ. 259)

Θεοδώρητος ἡγούμενος ἢ πρῶτος τοῦ Γάνου ὄρους: Ἐν Εὐαγγελίῳ Λαυρ. Α 52 τοῦ Ζ' αἰῶνος γέγραπται τὸ ἐξῆς ση-

μείωμα: «Θεοδωρήτου τοῦ σεβασμιωτάτου μοναχοῦ καὶ πανιέρου πρεσβυτέρου καὶ θεοφόρου πρώτου τοῦ ψυχοσώστου Ὁρους τοῦ Γάνου εὐχου ὁ ἀναγινώσκων ὑπὲρ μνήμης καὶ σωτηρίας».

Θεοδωρίδης Κωστάκης Ραιδεστηνός: Ἐχρημάτισεν ἐπὶ σειρὰν ἑτῶν πρόεδρος τοῦ «Θρακικοῦ φιλεκπαιδευτικοῦ συλλόγου Ραιδεστοῦ», οὗτινος τὸ ὄνομα ἦτο ἀναγεγραμμένον μεταξύ τῶν εὐεργετῶν (βλ. Θρακ. ΚΔ σ. 80 ἔ). Ἦτο δὲ καὶ ἐκ τῶν πρώτων αὐτοῦ ἰδρυτῶν (σ. 40) ἰδρυθέντος τῷ 1871. Διεκρίθη εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν τραπεζιτικὸν κλάδον «διετήρησε τὴν ἀγαθὴν φήμην διεκρίθη διὰ τὸν εὐθὺν χαρακτῆρα καὶ τὴν παραπάντων ἀναγνωριζομένην ἀπόλυτον ἐντιμότητά του» κατὰ τὸν πρόεδρον τοῦ «Θρακ. Κέντρου» κ. Φιλ. Μανουηλίδην.

Θεόδωρος Ἀδριανουπολίτης: Κώδ. Λαυρ. I 79, 1163. ΙΔ φ. 237 «ἀρχὴ οὖν θεῶ ἀγίῳ τῶν σημαδίων τῆς ψαλτικῆς τέχνης τοῦ τε ἀνιόντων καὶ κατιόντων σωμάτων (ισ. σημάτων) τε καὶ πνευμάτων καὶ πάσης χειρονομίας καὶ ἀκολουθίας συντεθειμένης εἰς αὐτὴν παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἀναδειχθέντων ποιητῶν παλαιῶν καὶ νέων». (τῆς λειτουργίας μαθηματάριον διαφόρων διδασκάλων).

Θεόδωρος Δομέστικος Καλλικρατείας: (Ἀθύρων) Ἦν οὗτος μουσικοδιδάσκαλος καὶ ἐμελοποίησε κοινωνικὰ σωζόμενα ἐν Λαυρ. Θ. 154, I 184.

Θεόδωρος Κομνηνός: Ἦτο υἱὸς τοῦ Γ. Ἀμηρούτζη βλ. 76-78 καὶ 79.

Θεόδωρος μητροπολ. Ἡρακλείας: Κατὰ τὸν Οἰκονόμον «Θεόδωρος τῆς ἐν Θράκῃ τῆς Ἡρακλείας ἐπίσκοπος, ὁ καὶ Ἡρακλεώτης (τῷ 334), διαφερόντως ἐλλόγιμος (Θεοδωρήτος καὶ Ἱερώνυμος). Τοῦτου σώζονται διηλεκτὰ ὑπομνήματα εἰς τοὺς 150 ψαλμούς, ἐν οἷς οὐχ ἅπασι τὰς τοῦ προφητὰνακτος ρήσεις πρὸς τε τὰ τῶν ἄλλων προφητῶν καὶ δὴ καὶ πρὸς ἀποστολικά ρήματα ὡς ἰσοστασίους παραβάλλει. οἶον (ψαλμ. ἰδ. 1), εἰς τὸ «Τὶς κατασκηνώσει ἐν ὄρει ἀγίῳ σου ; Ὁρος, φησί, (τὴν) Ἱερουσαλήμ λέγει, (τὴν) ἐπουράνιον πόλιν· προσεληλύθατε γὰρ φησι (Ἔβρ. ιβ 22) ὄρει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλήμ ἐπουρανίῳ». Καὶ ἐν τῷ «Τὶς Θεὸς πλὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ; (ψαλμ. ιζ' 31). Ὁ γὰρ (φησι) τοῦ Θεοῦ Λόγος μόνος Θεὸς ἀληθής, διὸ καὶ μονογενής (Ἰωάν. α), διὰ τὸ μόνος εἶναι, ὡς ὁ Πατήρ, Θεός». Καὶ ἐν τῷ «Λαός... εἰς ἀκοὴν ὠτίου ἡκῆκουσέ μου». Υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι» κτλ. (αὐτόθ.) σημειοί. «Ἐμφασιν δὲ ἔχει τὸ εἰς ἀκοὴν ὠτίου... ὡς ἐπὶ τοῦ προσέθηκέ μοι ὠτίον (Ἰωάν. νδ', 10). Υἱοὺς δὲ ἀλλοτρίους τοὺς Ἰουδαίους φησί, οἱ τὰς προφητικὰς ρήσεις ἐτέρως, ἢ ὡς προσῆκε, νενοηκότες καὶ τῇ τοῦ γράμματος παχύτητι παρακαθεσθέντες..., πεπαλαίωνται καὶ ἀπὸ τῶν τῆς σωτηρίας τρίβων ἐχώλαναν». Καὶ τὰς λέξεις δὲ παρατηρεῖ, ὡς ἐν τῷ «Ὅτι ἐκλείοιπεν ὄσιος, ὅτι ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων» (ψαλμ. ια 1) «Σκόπτει σε (φησι) πῶς παρατηρημένως ἐχρήσατο ταῖς λέξεσιν, ἐκλειοίπεναι μὲν φησας τὸν κατορθοῦντα τὴν ὁσιότητα, ὀλιγωθῆναι δὲ τὰς ἀληθείας, ἀλλ' οὐχὶ πάμπαν ἀπολλέναι» κτλ. Καὶ ὅπου δὲ τὸ ἐβραϊκὸν διαφέρει τῶν ὀ, τούτοις ὁ Ἡρακλεώτης ἐμμένει· οἶον ἐν αὐτῷ τῷ α, ψαλμῷ ἀναγινώσκει «ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν» (οὐχ ὡς τὸ ἔβρ. χλευαστῶν)· καὶ τὸ «οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς, οὐχ οὕτως» (ὅπου τὸ ἔβρ.

ἄπαξ, τὸ οὐχ οὕτως) διπλῶς ἀναγινώσκων, «τῷ διπλασιασμῷ (φησι) τῆς ἀπαγορεύσεως τὸ τοῦ συμπτώματος ἀδίστακτον ἐμπεδοῖ». Μιμεῖται δὲ πολλὰ τοῦ Εὐσέβιον· ὅθεν καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἐρμηνευτῶν ἐξηγήσεις ἐπὶ ῥητῶν τινῶν ἀναφέρει. Ὁ δὲ σοφὸς Ὀδισιοῦ τοῦτο μόνον ἐσημείωσεν ἐπὶ τῶν Ἡρακλεώτου ὑπομνηματισμῶν, ὁκτῶ χωρία ἀντιγράψας, ἐν αἷς (φησιν) ὁ Ἡρακλεώτης οὐ μόνον ἐπίσης τοῖς Ο καὶ τοὺς ἄλλους ἐρμηνευτὸς ἐξηγεῖ, ἀλλὰ τούτους ἔστιν ὅπου καὶ προτιμᾷ οἶον ἐν τῷ μβ', ψαλμῷ, ὅπου οἱ Ο, «Ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου· αὐτὰ μὲ ὠδήγησαν» Ἐνταῦθα (φησιν ὁ Ἡρακλεώτης) τὸν χρόνον ἐνήλλαξαν οἱ Ο, οἱ δὲ λοιποὶ σαφέστερον ἐκδεδώκασιν, «ἅτινα ὠδήγησέν με». Καὶ ἐν ψαλμ. ριθ, ὅπου οἱ Ο «ῥομφαία δίστομοι ἐν ταῖς χερσίν αὐτῶν», ὁ Ἄκύλας (φησιν) ἐπιτευκτικώτερον· «Μάχαιρα στομάτων ἐν Χειρὶ αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐπιτευκτικώτερον εἶπεν ὁ Ἡρακλεώτης ὡς πρὸς τὴν ἐν τῷ ἐβραϊκῷ λέξιν, ὅπου καὶ νῦν ῥομφαία (ἢ μάχαιρα) στομάτων ἀναγινώσκεται, δηλονότι δύο στομάτων (αἰχμῶν), τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ἑλληνικῶ ἔρον δίστομος (ὡς καὶ Ὀριγένης, καὶ Ἰερώνυμος ἠρμήνευσαν· πρβλ. Κριτ. γ' 16). Ἐν δ' αὐτῷ τούτῳ τῷ στίχῳ ὁ Ἡρακλεώτης ἐξηγῶν καὶ τὸ «Αἱ ὑψώσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν», ὑψώσεις (φησιν) ἐνταῦθα τὰς ὑμνολογίας λέγει· τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν Μακκαβαίων γέγονε· συμβαλόντων (ἴσ. γρ. συμβαλόντες) γὰρ τοῖς πολεμίοις, τὸν ρλε ψαλμὸν ἦδον, ὡς ἔστιν ἐκ τῆς βίβλου αὐτῶν μεθεῖν» (Α Μακκ. δ, 24). Οὕτως ὁ Ἡρακλεώτης καὶ τῆς Μακκαβαίων βίβλου ἐπεμνήσθη, ὡς γνησίῳ τεύχῳ τῆς θείας Γραφῆς. Ὅτι δὲ καὶ τὴν τοῦ Β α ρ ο ὑ χ προφητείαν (ἧς γεγύμνωται τὸ ἐβραϊκόν), μνημονεῦει, προείπομεν (Βιβλ. Γ' σελ. 683). (α) Ὁ δὲ κλεινὸς Ὀδισιοῦ μηδὸλως τούτοις προσέξας τὸν νοῦν, περιῆει τοὺς Ἡρακλεώτου μακροὺς ὑπομνηματισμοὺς, ζητῶν ἐπιμελῶς ποῦ ποτε μεταξύ τῶν ἐξηγουμένων μυριάδων λέξεων τῶν Ο, ἐξευρήσει καὶ τινὰς ἐκ τῶν λοιπῶν μεταφραστῶν εὐαρίθμους ἀναγνώστας, προσθεθεμένους εἰς ἐπεξήγησιν καὶ διασάφησιν τινος τῶν προκειμένων ῥητῶν. Ἀλλ' ἀποστέλλομεν τὸν κριτικὸν πρὸς τὰ προῤῥηθέντα (σελ. 486). (1)

Θεόδωρος μοναχός: Προεστὼς μονῆς τοῦ ἁγ. Γεωργίου (Act. Russ. 4, σ. 38).

Θεόδωρος πρεσβύτερος: Σακέλλιος Γάνους (Acta patr. I, 374) ἔτους 1357 ἐν Κων/πόλει.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Βιζύης: Παρέστη ἐν τῇ ἐν Νικαίᾳ τῷ β' οἰκ. συνόδῳ τῷ 787 Migne Patr gr στ. 201 D.

Θεόδωρος Κομνηνός: Υἱὸς τοῦ πρωτοβεστιαρίου Γεωργίου Ἀμηρούτζη.

Θεόκλητος Μετρώων: 1853 Φεβρ. ἐν ἀρχῇ τοῦ 185 κώδικος Μετρώων δὲν ὑπάρχει ἡ χρονολογία πάντως τοῦ Α' ἡμίσεως τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ἐγένετο ἔκπτωτος. (Ἄρχ. Θρακικὰ λαογρ. 21, σ. 155 σ. 160)· ἱερατεύοντος Δωροθέου Ἀϊναλίδου γραφέντα περὶ αὐτοῦ... ὅτι ἀφοῦ ὁ Ζαχαρίας προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Σηλυβρίας, ἐπανῆλθεν ὁ Θεόκλητος εἰς τὸν θρόνον σ. 170.

(1) «Περὶ τῶν Ο, ἐρμηνευτῶν τῆς Παλαιᾶς Θείας Γραφῆς βιβλία Δ. συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμου τοῦ Οἴκου. Θρόνου Κων. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Τόμ. Δ', Ἀθῆναι, 1849, σ. 522-524. Ἡμεῖς ἐβιογραφήσαμεν αὐτὸν ἐν «Heraclea sacra» Β' σ. 85-88.

Θεόκτιστος μοναχός: IB' αἰῶνος, ἐτακτοποιήσε τὰ ἐκκλ. βιβλία. Κατὰ τὸν Montfaucon Palaeogr. gr. 93.304-5 ὑπάρχει ὁ Νοέμβριος ἐν τῇ βιβλ. Παρισίων καὶ ὁ Ἀπρίλιος. Κατὰ Φιλάρετον Τσερνεγοβίας (Ἱστορ. ἐπιθεωρ. τῆς ὕμνωδίας καὶ τῶν ὕμνων τῆς ἑλλην. ἐκκλησίας 1860, σ. 318) τὰ μηναῖα εἶναι γεγραμμένα διὰ μουσ. σημείων.

Θεοφάνους Μηδείας 4 καὶ Γ. Ἀμοιρούτζη 4 ἦτο ἐν ὄλῳ 8 ἀμοιβαῖαι ἐπιστολαὶ καὶ 1 πρὸς Κριτόπουλον τοῦ Ἀμοιρούτζη. Ἐν ταύταις εὐρύς γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἐξῆς συγγράμματος αὐτοῦ «Θεοφάνους τοῦ Μηδείας, πρότερον δὲ μεγ. οἰκ. τῆς μεγ. ἐκκλησίας πρὸς τοὺς νομίζοντας, ἐὰν φύγωσιν ὅθεν λοιμῶδεις ἀέρες καταπνέουσι, διασώζονται, ἐμμένοντες δὲ ἐκεῖσε καὶ σπῶντες αὐτοὺς τὸν θάνατον ἐπισπῶνται, λόγος ἀποδεικνύων κακῶς φρονούντας αὐτοὺς καὶ εἰς Θεὸν ἐξαμαρτάνοντα» (ἑλλ. φιλ. Σύλλ. Μαυροκ. βιβλιοθ.) «ἀνεκδοτα ἑλληνικὰ κείμενα», σ. 18-29. ἐν κῶδ. Παρισ. 1292 ἐπιστολὴ Γενναδίου, περὶ τούτου (βλ. Γ. Παπαβασιλείου 1915 ἐν «Ἀθηνᾶς» 28, σ. 252-254. Κατάλ. Λαύρας σ. 434). Ὁ Λάμπρος (Ν. Ἑλλην. 1, ἀθων. 1913, σ. 258-75) ἔκδοσις ἐκ νέου τῶν 9 ἐπιστολῶν καὶ 4 νέων ἢ δικαιολογία ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἠγνῶει τὴν ἔκδοσιν ὁ Λάμπρος. Ὁ κ. Σωφρόνιος ἐν τέλει τοῦ «Καταλόγου τῶν κωδικῶν τῆς Μεγ. Λαύρας» PARIS 1925, ἐκδίδωσι καὶ αὐθις ταύτας ὡς ἀνεκδότους καὶ ὁ μὲν Λάμπρος ἠγνῶει τὴν ἀ' ἔκδοσιν τοῦ Κεραμέως, ὁ δὲ Εὐστρατιάδης ἀμφοτέρας! καὶ ἐπεφόρτισε τὸν Λαύρας κατάλογον μὲ περιττὸν ὄγκον καὶ δαπάνην τοῦ Kirshopp χορηγοῦντος, ἦτο δὲ καὶ ἄπειρος τῆς γραμματικῆς ὁ ἀνὴρ, ὡς ἀπέδειξεν ὁ Παπαγεωργίου Παντελάκης ὀρθογράφων ταῦτα. Λόγος περὶ ψυχῆς (ἐν τῷ σπερματικῷ στοιχείῳ εἰσέρχεται ἡ ψυχὴ) καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτὸν τοῦ Βλεμμύδου. Κατάλ. Λαύρας σ. 411 βλ. Λογικὴν Βλεμμύδου ἐν τέλει. Ἐκ τῶν «ἀμοιβαίων ἐπιστολῶν» καὶ μόνον μανθάνομεν τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ Ἀμοιρούτζη. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων του ὁ Φαβρίκιος ἀναφέρει «πρὸς τὸν πανευγενέστατον κύριον Γεώργιον Ραούλ, ἀποβαλόντα τὸν παμφίλτατον υἱὸν αὐτοῦ Μιχαήλ» καὶ ἕτερον «περὶ φιλοπρωχίας» (Ἑλλ. Βιβλ. XII, σ. 222) καὶ δὴ τὸ ἐξῆς: «Λόγος ἀποδεικνύων, ὅτι τοῦ ἀψύχου καταβληθέντος, τῇ δὲ σπερματικῇ αὐτοῦ δυνάμει συμπήξαντος ἐν τῇ μήτρᾳ τὸ ἔμβρυον ἐνίησιν αὐτῷ τὴν ψυχὴν ὁ Θεὸς ἐξεδόθη ὡς ἀκροτελεύτιον τὸ ἐξῆς τοῦ «Νικηφόρου... τοῦ Βλεμμύδου, ἐπιτομὴ λογικῶς ξυγραφείσα Ἰωάννη... βασιλεῖ τῷ Βατατζῆ...» (Λειψία, 1784, βιβλ. Γ' σ. 49-76) μεθ' ὃ ἔπεται «Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου ὁ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως λόγος» σ. 77-102. Ὁ πεπνυμένος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἀναγνούς τὸν τοῦ Θεοφάνους λόγον ἀπήντησεν αὐτῷ «περὶ τοῦ καιροῦ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποστολῆς τῆς ψυχῆς εἰς τὸ ἔμβρυον».

Θεοφάνης Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου: Εἰς τὸ ἀ' ἡμισυ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος (Ἐκκλ. Ἀθῆν. AB', σ. 363). Παρὰ Σάθα ἔτος 1632 (Ν. Φιλ. 284).

Θεοφύλακτος ἐπίσκ. Κυψελῶν: Τῆς συνόδου 787 τὸ β' (Migne 98, στ. 204β Λέων 920 Κῶδ. 79 Μετεώρ. φ. σμγ') (παρ' ἐμοί).

Θεωνᾶς ἐπίσκ. Τυρολλόης καὶ Σερεντζίου: Ὑπογράφεται εἰς πατρ. Μητροφάνους γράμμα (1574-1579) ἀφιερωτήριον τοῦ Μπογδανίας ἡγεμόνος Πέτρου (Documente XIV 1915, σ. 49).

Θεόφιλος Σηλυβρίας: (ἦτις τότε ἐλέγετο Εὐδοξιάς καὶ Εὐδο-

ξιούπολις κατὰ τὸν Σωκράτην Ζ'. 36). Μετέσχε τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' συνόδου. (Θρακ. Α', σ. 259).

Θωμᾶς Σηλυβρίας: Μετὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΒ' αἰῶνος (Θρακ. Α', 259).

Θωμᾶς Ραιδεστηνὸς: Ἱερεὺς ἔγραψε: «Περὶ τῶν σημαδίων τῆς μουσικῆς τέχνης» ἐν Λαυρ. Η' 141.

Θωμᾶς Παναγιώτης: Ἐγεννήθη ἐν Ἀθύρᾳ (Βουγιούκ Τσεκμετζέ) 1852, τελειόφοιτος τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1866 ἐπέδόθη εἰς τὴν λαογραφίαν ἐν Κηπόλει καὶ Ἀθήναις ἔγραψε καὶ ποιήματα καὶ βίους Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ λογογράφων εἰς Περιοδικά.

Ἰάκωβος ἀρχιεπισκοπος Σηλυβρίας: Ἐκ Μολυβδοβούλου τῆς συλλογῆς Σταμούλη ὑπὸ Κ. Κωνσταντοπούλου (Θρακ. Α', 1928, σ. 257-260 καὶ γενικὰ περὶ τῆς ἐπισκοπῆς).

Ἰάκωβος Γάνου καὶ Χώρας: Ὁ ἀπὸ Σίδης ἐξελέγη τῇ 7 Αὐγού-1637, Αὐγ. 7 τῷ 1642 ὡς ὑποψήφιος Παλαιῶν Πατρῶν ἀπέτυχεν (βλ. ἐπετ. Ἑταιρ. βυζ. σπουδ. Δ' σ. 49). Παρητήσατο τῇ 18 Σεπτ. 1639 κατὰ τὸν Σάρδεων Γερμανὸν (Θρακ. στ' 59) βλ. τὸ ἔγγραφον τῆς ἐκλογῆς ἐν τῷ Κ'-ΚΒ' τόμ. τοῦ ἑλλην. Φιλ. Συλλ. Κων/πόλεως 1892, σ. 102 καὶ Γεδ. Κανον. διατάξεις Α' 43 εἴπομεν τῆς ἐκλογῆς τοῦ παλ. Πατρῶν Παρθενίου Β' 1639-164. Ἐν κώδικι Λαυρ. Η' 194, ἀριθ. 804, φ. 83: «Ἡ παροῦσα αὕτη λειτουργία ἐγράφη διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἰακώβου ἀρχιερέως, τοῦ πρώην Γάνου καὶ Χώρας, ἔτοις αχμ' (1640).

Ἰάκωβος Μυριοφύτου καὶ Περιστασέως: «Οὗτος διεδέξατο τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τοῦ Ἰωάσαφ ἐν Ραιδεστηνῶ κώδικι δωρηθέντι μοι ὑπὸ τοῦ μακαρίτου φίλου μου Γρηγ. Λαζίδου κατατεθέντι δὲ ὑπ' ἐμοῦ εἰς τὸ πατρ. ἡμῶν γραμματοφυλακεῖον». ὁ Ἰάκωβος οὗτος φέρεται ὑπογράφων εἰς πατρ. τι καὶ συνοδικὸν γράμμα κατὰ Ὀκτ. τοῦ 1728 μετὰ τοῦ ἐπισκόπου Καλλιουπόλεως Ἱερεμίου. (Γεδ. Μν. Γανοχ. 117). Ἐπὶ πατριάρχου Παΐσιου συναινέσει τοῦ Ἡρακλείου Γερασίου ἐδόθη αὐτῷ φορεῖν ἀρχιερατικὸν μανδύαν αψκη', (Καταλ. βιβλ. Ἀλεξ. Γ', σ. 346).

Ἰγνάτιος Γάνου καὶ Χώρας: 1616-1624. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ μετὰ τὸ 1615-22 τὸ χρέος τῆς μητροπόλεως τὸ πρὸς τὸν προβατέμπορον Χαϊδάρ Τζελεπῆ ἄσπρα 13000 ἀνήρχετο εἰς (700 φραγκ. χρυσᾶ) ὡς δηλοῦται ἐν πρακτικῷ τοῦ κώδικος Ἀγριδιανοῦ Μν. Γανοχ. 129. Ἐν τέλει «διὰ τε τὸ γήρας καὶ τὴν ἐπιπεσοῦσαν αὐτῷ ἀσθένειαν ἰδίᾳ γνώμη, βουλῇ, καὶ προαιρέσει παραίτησιν ἐποίησάμεν» καθὰ φαίνεται ἐν τῇ αὐτοῦ ἰδιοχειρῶ «παραίτησει» (Θρακ. στ', σ. 58).

Ἰγνάτιος Σηλυβρίας ὁ Χορτασμένος: Περὶ τὸ 1431. Εἰς τοῦτον ἀποδίδεται ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοφίλου Ἰωάννου ἀνωνύμως ἐκδοθεὶς βίος Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης (ἀγιολογ. μνημεῖα σ. 164-229 βλ. Krumb. Α' 413). Ἐγράψεν ὑπομνήματα εἰς τὰ προγυμνάσματα τοῦ Ἀφθονίου εὐρισκόμενα ἐν τῷ ρικκαρδιανῶ κώδικι τῆς Φλωρεντίας 58 φ. 1 ἐ. βλ. g. Vitelli ἐν Studi ital. di filol class. τόμ. II, 1894, σ. 508, 570 κατὰ τὸν Krumbacher gesch. d. byz. Litt. σ. 452 καὶ Boissonade V, 354, σημ. τὰ αὐτὰ ὁ Le Quien I, 1139 τοῦ ΙΔ' - ΙΕ' αἰῶνος. Βεβοίως ἀκριβῶς ἀγνοοῦμεν τὸν βίον καὶ τὸν χρόνον

τῆς ἀκμῆς του. Κατὰ τὸν Λάμπρον (Νέος Ἑλλ. Δ', σ. 484 - 6) εἶναι ὁ χορτάσμιος τοῦ Boissonade anecd. gr. V. σ. 354 ἐ. ὅπου ἐδημοσίευσεν ἐκ τοῦ παρισ. κώδ. 1270 τὴν μικρὰν πραγματείαν «Πῶς διαιρήσομεν ὀρθῶς τοὺς γραφομένους ἐν βιβλίοις τῶν γραμματικῶν στίχους τοῦ Σηλυβρίας ἡγουν τοῦ Χορτασμίου· οὗτος ἔγραψε ὡς εἶπομεν καὶ τὸν βίον Κων. καὶ Ἑλένης δημοσιευθέντα παρὰ Heseler ἐν Byz. Neugr. Jahrb. IX, σ. 325 ἐ. Κατὰ τὸ α' ἡμισυ τοῦ 1Ε' αἰῶνος γράφει πρὸς αὐτὸν ὁ ἱερομόναχος Ἰσίδωρος ἐν Vatic. gr. 914 τὴν 4ην ἐπιστολὴν (βλ. Λάμπρου ἐνθ. ἀνωτ. σ. 485 περικοπᾶς). Τῶν αὐτοκεφ. ἀρχιεπισκόπων Εὐρώπης εἶχε τὸν προκαθέδραν Parthey σ. 148, 65 καὶ 242, 103 ἡ Σηλυμβρία ἦν π' καὶ ἔγινε ρβ' ἐπὶ Ἀνδρονίκου Νοτ. 12. Ἐν τῷ παρισ. τακτικῷ γίνεται ἀρχιεπισκοπὴ καταλαβοῦσα τὴν θέσιν τῆς Ἀγχιάλου (Κονιδ. 77, τάξεις κτλ.).

Ἱερεμίας Ἐπίσκοπος Βιζύης 1819-1821: Προαχθεὶς εἰς τὴν μητρόπολιν Δέρκων ἐπαύθη κτλ. (βλ. Γεδεῶν πέντε ἀρχιερεῖς Ἡρακλείας, σ. 34)· ἐπαύθη καὶ ἀπέθανε εἰς Ἱεροσόλυμα 1824. Τούτου σώζεται ἐπίγραμμα ἐπὶ κρήνης Μηδείας καὶ ἐν τῷ κώδικι: «Ἱερεμίας ὁ κλεινὸς νήσου Καλύμνου γόνος—γενόμενος ἀρχιερεὺς Βιζύης εὐδαιμόνως—νὰ τρέξω μὲ ἐβίασε διὰ δυσβάτων τόπων—καὶ νὰ ποτίωμαι δαψιλῶς τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων—Πίνετε λοιπὸν κάτοικοι, τῆς πόλεως Μηδείας—καὶ εὐχεσθε τῷ δεσπότη σας τὰς ἀμοιβὰς ἀξίας» (Λακίδης, σ. 59-60). Παρὰ τῷ Σάρδεων ἀνεγράφησαν οὐχὶ ὀρθῶς αἱ χρονολογίαι (βλ. Θρακ. στ' 56).

Ἱερεμίας ἡγούμενος Ἰβηρίτης: «Θεοδωσίου ἱερομονάχου καὶ ἡ διήγησις ὠραιότατη περὶ τῆς βασιλικῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων κτλ.» (Γεδ. Ἄθος σ. 172-79).

Ἱερεμίας Καλλιουπόλεως 1711: Τούτῳ ὁ πατριάρχης Ἀθανάσιος Ε' τῷ 1710 ἐπέτρεψεν ἀμφιένυσθαι ἐν τῇ λειτουργίᾳ σάκκον ἀρχιερατικόν, ἕνεκα τιμῆς πρὸς τὸν ἐνάρετον βίον αὐτοῦ (Θρακ. Δράκ. 107).

Ἱερόθεος Ἀντιοχείας: Ἐν ἀρχῇ τοῦ 10' αἰῶνος. Ἐγεννήθη ἐν Χώρα υἱὸς Θεολόγου καὶ Σμαράγδας. Μετὰ τὸν διδάσκαλον Ἀλέξανδρον Λεοντόπουλον παρέδωκαν αὐτὸν εἰς τὸν Γανίτην ἱερομ. Κοσμᾶν καὶ ἔπειτα ἐν Ἱεροσαλύμοις παρὰ τῷ μοναχῷ Ἀνθίμῳ Ἀγχιαλίτῃ. Τῷ 1823 ἔχειροτονήθη διάκονος καὶ τῷ 1828 ἱερεὺς καὶ ἡγούμενος ἐν Γεσθημανῇ καὶ τῷ 1833 ἀρχιεπίσκοπος Θαβωρίου, τῷ 1844 Ἱεροσολύμων καὶ τὸ 1850-85 Ἀντιοχείας (Μνεῖα Γάνοχ. 139) καὶ «ἀπομνημονεῦματα βιοτῆς τοῦ... Ἀντοχείας κ. Ἱεροθέου... Κων/πόλει, 1882, σ. 28 σχημ. 4ον». Γεδεῶν «Ἐπιφανεῖς κληρικοὶ τῶν τελευταίων χρόνων» (1821-1921). Ἀθῆναι 1929 σ. 19 καὶ «Λεύκωμα πανελλήν.» Ἱ. Χατζηγιάννου, Ε', 1930, σ. 56.

Ἱερόθεος μητροπ. Βιζύης: Νισύριος μεγ. πρωτοσύγκελλος χειροτονηθεὶς τὸν Ὀκτ. τοῦ 1889· ἐπὶ Λακίδου ἦν συνοδικὸς (σ. 63). Κατὰ Σάρδεων προαχθεὶς εἰς Ρόδον 5 Φεβρ. 1900 (Θρακ.στ', σ. 57).

Ἱερόθεος μητροπολίτης Δρύστρας ὁ Κομνηνός: Ἐπιστολὴ πρὸς Χρῦσανθον Νοταρᾶν 1714 (Γεδεῶν πατρ. ἐφημ. 227). «Πίναξ ἀκριβῆς κατὰ στοιχεῖον εἰς συμφωνίας τῶν σποράδην ἐμφαινομένων ἢ ἐμπεριεχομένων ἐν ἅπασιν τοῖς ἡ' τόμοις τῶν χρυσοστομικῶν τῶν τυπωθέντων ἐν

Στήνη τῆ πόλει ἑλληνιστὶ μόνον κατὰ τὸ αψιβ' ἔτος πονηθεὶς παρὰ τοῦ Δρύστρας Ἱεροθέου, ὁ μὲν πρῶτος ἀριθμὸς δηλοῖ τὸ φύλλον, ὁ δὲ δεῦτερος τὸν στίχον» ἀρχή. Ἱερῶν διατὶ ἐλέγχεται ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως πταίσαντος τοῦ λαοῦ 1045, 20 (βλ. Μόλυβος. Ἱω. Περίνθιος καὶ Κομνηνός.)

Ἱερόθεος Μετρώων καὶ Ἀθύρας 1636-Φεβρ. 20 1637: Ἀρχ. Ὁρακ. λαογρ. 21, σ. 136-140 καὶ 1628 σ. 139. 1600.

Ἱερώνυμος ἐπίσκοπος Βιζύης Κύπριος: Σύγχρονος τοῦ Δαπόντε γράφοντος τὸν «Ἱστορικὸν κατάλογον 1784», ὃς καὶ καλεῖ τοῦτον «ἐπίσημον διὰ μάθησιν» (Λακίδης 59).

Ἱερώνυμος Καλλιουπόλεως Γοργίας Χίος: Ἀποφοιτήσας ἐκ Χάλκης τῷ 1885 ἔγραψε «Περὶ τῶν αἰτίων τοῦ σχίσματος τῆς Ἀνατ. ἀπὸ τῆς Δ. ἐκκλησίας» (Μέξης, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 217) ἀπὸ Εἰρηνοπόλεως τιτουλαρίου αἰτήσας τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐψηφίσθη Καλλιουπόλεως τῆ 31 Μαΐου 1897 μητροπολίτης· διότι ἀπ' αὐτοῦ ἀποσπασθεῖσα ὡς ἐπισκοπή τοῦ Ἡρακλείας ἐγένετο ἀνεξάρτητος μητρόπολις τοῦ οἴκ. θρόνου ἀπὸ τοῦ 1901. Εἰς τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ ὀφείλεται ἡ βάρων ἀνεγέρσις τοῦ περικαλλεστάτου Παρθεναγωγείου διὰ δαπάνης 1000 περίπου χρ. λιρῶν, συνδραμουσῶν τὰ μάλιστα καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἄλλαχοῦ μικρὰν τῶν Καλλιπολιτῶν παροικιῶν ὡς καὶ τῶν ἐν Κων/πόλει ἐγκατεστημένων. Περὶ αὐτοῦ ὁ αἰδουσιμώτατος Λοιζός γράφει (σ. 15): «Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἐπίσης συνέβη ἡ μεγάλη πυρκαϊὰ τοῦ λιμένος καὶ ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρὸς ἅπαντα τὰ ἐκεῖ κείμενα διάφορα προσδοφόρα κτήματα τῆς κοινότητος Καλλιπόλεως 17 ἐν ὄλῳ. Πάντα ταῦτα ἀνοικοδομήθησαν ἐκ βάρων τῆ δραστηριὰ ἐνεργεία τοῦ φιλοπροόδου μητροπολίτου Ἱερωσύμου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἀνηγέρθη ἐκ βάρων ἡ ὠραία καὶ μεγάλη ἐκκλησία τοῦ χωρίου Γαλατᾶ. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἐγένετο καὶ ἡ ἀνακρήξις τοῦ συνταγματος ἐν Τουρκίᾳ, ἡ ὁποία ἐπλησε χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως τῶν μειονότητος, αἵτινες ἐνόμιζον, ὅτι θὰ ἀπέκτιν σχετικὴν ἐλευθερίαν καὶ θὰ ἐύρισκον πάντοτε τὸ δίκαιόν των. Πλάνη οἰκτρά! Ὁ Μ. Ἱερωσύμος δὲν ἐνεθουσιάσθη καὶ προέβλεψεν οὐχὶ ἐλευθερίαν, ἀλλὰ πιέσεις τῶν μειονότητων». Εἶναι ἐπίσης ἱστορικῶς γνωστὸν ὅτι ὁ πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ' δὲν ἐνέκρινε τὴν τοῦ συντάγματος μεταπολίτευσιν. Ὁ μητροπολίτης Ἱερώνυμος μετετέθη τῆ αἰτήσας του τὸ 1909 εἰς τὴν πατρίδα του Χίον, ὅπου καὶ ἀπεβίωσε τὸ 1932. Ἐν Καλλιπόλει ὁ Ἱερώνυμος ἐκληρονόμησε παρὰ τοῦ προκατόχου Μαμέλη τὴν παχυσαρκίαν ἦτο φαινόμενον εἰς τὸν κύκλον τῆς ἱεραρχίας.

Ἱερώνυμος ὁ Καρδιανός: Στρατηγός (βλ. Λεξικὸν Ἡλίου ΙΕ', σ. 838. Περὶ τῆς Καρδίας ὀχυρᾶς πόλεως τῆς χειρ. Μ. Ἐγκυκλ. ΙΓ', 829α). Τὰ ἀποσπ. «Τῶν διαδόχων καὶ ἐπιγόνων (τοῦ μεγ. Ἀλεξ.) ἱστορίαι» *Fragn. hist. graec.* II, σ. 452-461· ἔγραψε καὶ «Ὁρφικὴν Θεολογίαν», σ. 450 σημ. 2.

Ἰωακείμ μητροπολίτης Βιζύης Ἀλάμπασης: Ἰωάννης πρὶν ἱερωθῆ ἦν μουσικὸς ἄριστος (Αἰακίδης, σ. 59). Περὶ τὸ 1670 ἦν μαθητὴς τοῦ Βαλασίου ἱερέως. Σῶζονται χειροβικά, κοινωνικά καὶ ἄλλα μουσουργήματα αὐτοῦ (Παπαδ. Συμβ. σ. 306). Ἐπίσκοπος ἐξελέγη τῷ 1713 (Θρεκ. Η', σ. 33-46). Ἐν τῷ Λαυρ. τοῦ Νεοφύτου Ἄρτης σῶζεται ἡ ἐπιστολὴ 9 τοῦ Ἰωακείμ πρὸς τὸν Νεόφυτον. Ἐν τῷ Α' κώδικι Νικίου ὑπάρχει ἡμιτελής πρᾶ-

ξίς τοῦ Ἱερεμίου Γ', ἡ καθαίρεσις αὐτοῦ (1718) ἔνθα ὑπογράφεται καὶ ὁ Βιζύης Ἰωακείμ, ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ ἀντικαταστάτης, ἀλλ' ἐφ' ὅσον τὸ ἔγγραφον εἶναι ἑλλιπές...

Ἰωακείμ Ἀποστολίτης ὁ Μετρῶν (ὁ ἐξ Ἀρμενίων): Ἀπεφοίτησεν ἐκ Χάλκης τῷ 1901 καὶ ἔγραψεν ἐναίσιμον διατριβὴν «Περὶ μικτῶν γάμων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ». Εἶναι ὁ τελευταῖος μητροπολίτης Μετρῶν (Μέξης «ἡ ἐν Χορκῇ θεολ. σχολή» σ. 235). Ἐν Ἀθήναις σχολάζων ἔγραψε 2-3 ἄρθρα ἐν τῷ «Προσφυγικῷ κόσμῳ» φαναριώτικα ἐν γλῶσση λαμπρᾶ καὶ μεστὰ ἐννοιῶν. Δυστυχῶς ἐκ πλάνης ἢ ἀπερισκεψίας ἐχάθη ὁ ἄλλως πνευματώδης οὗτος ἱεράρχης παρασυρθείς καὶ μεταβὰς εἰς τὰ ὄρη, ἵνα, ὡς διισχυρίζεται, ἐπαναφέρῃ τοὺς παραστρατήσαντας εἰς τὴν ὁδὸν συμμορίας, νὰ συγκρατήσῃ αὐτούς, ἀλλ' ἐκρατήθη ὑπ' αὐτῶν ὡς σίχμαλτος πρὸς παραπλάνησιν τοῦ ὄχλου, ὅτι ἔχουν καὶ ἀρχιερεῖς εἰς τὰ βουνα. Ἐπαθεν ὁ ἀνὴρ σοβαρὰν ἠθικὴν κρίσιν. Ἡ ἐκκλησία ἐξ οἴκου ἔδωκεν αὐτῷ ἀμνηστειαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπαρχίαν καὶ ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθη νὰ κυβερνήσῃ ζῶντας ἐξυπηρέτει αὐτοὺς ἐν ταῖς κηδείαις.

Ἰωακείμ Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου: Ἐξελέγη πρὸ τοῦ 1821 καὶ ἱεράτευσε μέχρι τοῦ 1835 (Γεδεῶν Μνεῖα τῶν πρὸ ἐμοῦ 168). Ἀπεβίωσε τὸν Ἰανουάριον 1835 (Θρακ. στ' σ. 83, 230) (1).

Ἰλαρίων μητροπολιτῆς Σηλυβρίας ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος (Θρακ. Α', σ. 259).

Ἰλαρίων Ἀρχιμανδρίτης Ἡρακλειτσιώτης: Ἀποστολεῖς τῷ 1857, Μαΐου 8 εἰς Μόσχαν ὡς ἡγούμενος εἰς τὴν ἱβηρικὴν μονὴν (μετόχιον) τοῦ Ἁγ. Νικολάου μετὰ συνοδίας ἐν ἧ καὶ συμπατριῶται του ὁ ἱερομόναχος Συνέσιος καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς Ἀναστάσιος (Χρονογρ. Ἰβήρων σ. 57). Ἡ ἀφοσίωσις τῶν Ἰβηριτῶν πρὸς τὴν ἐπίδοξον ταύτην πολίχνην ἦν τόσον μεγάλη, ὥστε εἰς τὰς ἀποστολάς εἰς Μόσχαν προετιμῶντο ἐντεῦθεν οἱ ἐκ Ραιδεστοῦ ἀδελφοὶ καὶ ἐν γένει ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἡρακλείας (βλ. Κύριλλος ἀρχιμανδρίτης Ἰβηρίτης).

Ἰωακείμ Μετρῶν: Ἐγεννήθη ἐν Τατάρ Παζαρτζίκ. Φ/πόλεως τῷ 1834. Προϊστάμενος τοῦ ἁγ. Στεφάνου Κων/πόλεως 1886 ἐχειροτονήθη Πολυαυγῆς καὶ Δοϊράνης καὶ μετὰ 8 ἔτη μετατίθεται εἰς Μέτρας. Μετὰ 9 ἔτη ἀποσυρθείς εἰς ἁγ. Στέφανον ἀπεβίωσε τῷ 1934 Μαΐου 22 («Θρακικὰ» Ζ', σ. 354).

Ἰωακείμ Μηδεΐας καὶ Βιζύης 1565: Ὑπογράφεται εἰς τὴν καθαίρεσιν τοῦ πατρ. Ἰωάσαφ Β' (Ἱστορ. Λακίδου, σ. 55).

Ἰωακείμ Γεωργιάδης: Ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως, Αἴνου ἀποφοιτήσας τῷ 1897 ἔγραψεν «ὅτι ὁ Χριστὸς ἀληθῶς ἀνέστη» (Μέξης σ. 227).

Ἰωάννης Ἀρκαδιοπόλεως: (ἡ Βεργούλης κατὰ τὸν Σαμοθράκην) ἐπίσκοπος ἐν Νικαίᾳ τὸ β' 787. (Migne 98. στ' 204 Α' βλ. σχετικὰ καὶ διὰ τὸ περίξ ἐκκλ. Ἀλήθ. ΚΖ', 373).

(1) Ἀφῆκεν ὡς διάδοχον τὸν Τυρολόης Γρηγ. Πούμπουραν. Δαπάναις τῶν ἐπαρχιωτῶν καὶ ἐξ ἰδίας περιουσίας ὠκοδόμησε ναὸν καὶ μονῆριον τοῦ ἁγίου Χαράλαμπος παρὰ τὸ χωρίον Μπαίρι τῆς Θρακ. χερσονήσου.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Βρύσεως: Ἐν τῇ οἰκουμ. συνόδῳ τῷ 787 τῇ ἐν Νικαίᾳ συνελθούσῃ τὸ β' Μ'gne 98, στ' 205 Β'. Τῷ 1315 ἀρχιεπίσκοπος ἀνωνύμως ἐν Actes d' Esrhiqim τοῦ σ. 11, 76. Κατὰ Δεκεμβρ. 1320 ἐγένετο μητρόπολις ἐπὶ Ἑσάιου (Πστρ. πίν. 418).

Ἰωάννης Καραβιζύης ἐπίσκοπος: g. Schlumberger «Sigillographie», 1883, σ. 120: Eglise de Car. bizye ἀλλὰ κατὰ Μυστακίδην ὁ αὐτὸς ἐπὶ μολυβδοβούλου ἀποκειμένου ἐν τῇ ἐθν. βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἰ' αἰῶνος ἀνέγνω καὶ Κοσμᾶν (Melanges d' archeol. byzantine 1895, σ. 217. ἐπετ. ἐταίρ. βυζ. σπουδῶν IB', σ. 182).

Ἰωάννης Μυριοφυτινός: (βλ. Κοτμᾶ; Βιζύης): Ταῦτα τὰ κάτωθι ἠρωελεγεῖα κακῶς γεγραμμένα ἐστάλησαν εἰς τὸν Γεδεών ἐξ Ἱεροσολύμων εἶναι πλήρη σφαλμάτων. Ἀνεκάλυψα ἤδη τὸν κώδικα 301 τῆς πατρ. βιβλιοθήκης καὶ ἔγραφα νὰ μοὶ στείλουν ταῦτα. (θὰ προλάβουν;) εἶναι εἰς φύλλον 278 δηλ. ἐν τέλει.

«Ἡρωελεγεῖα εἰς τὴν Χώραν τῶν Γανοχώρων καὶ εἰς τὰς ἐν αὐτῇ πηγάς. Ἰωάννου τοῦ ἐκ Μυριοφύτου.

«Ὡ χώρη σκιερή, ἐρπήσσο' ὑψίδομός τε.

ὦ χώρη τερπνῆ, κόριον εὐσεβέων.

Καὶ λειμῶσι θάλλεις οὐ καὶ ἄνθεσι, γῆ ἀγαθὴ τε νάματα προρρεύεις (Sic) ψυχρογλυκοστάλλακτον.

Νῦν δ' οὖν καὶ κλεινὸς Κοσμᾶς σῆς γῆς τ' ἀναθήλας

ταῖς Μούσαις ὁ πρόμος, κοσμείει ἦν σε πάτραν.

εὐμένεως οὔν, ὦ χώρη, ἀγκάζεο τὰς δε

ᾄφρ' ἧς ἀτρεκέως δευτέρα Πιερία.

Ἔτερον

Ὡ γλυκερορρείθρων κρηνῶν χώρας δροσοέσης

ὦ κρυερῶν ὑδάτων ἀφθονοτερωνορόων (;)

Μούσαι τ' ἠγάσσαντο οὐδας (Sic) χώρας ὑδατῶδες

ἧ δὲ νεοσσεῦσαι, ἄρ' ἐθέλουσι μάλα.

Ἔτερον τοῦ αὐτοῦ

Μούσαι καὶ Χάριτες τ' ἐρίδαινον δηθάγε, οἶαν

Χώρη ἐνοικῆσαι τερπνῇ ὑδατορρόω

ἀρχιερεὺς δὲ δικασπὸλος εὖ πινυτῶς τε δικάζει

Μούσας θ' ἰδρύει. Χώρη ἄπειρ' ἀγάλλου

(Μνεῖα Γανοχ. 160. Κακῶς οὕτως ἀντιγραφέντα ὡς σημειώδη ἐστάλησαν ἐξ Ἱεροσολύμων πρὸς τὸν Γεδεών τὰ περιέργα ἐπιγράμματα. Εἶναι εἰς «θεματογραφίαν» Ματθαίου Γανοχωρίτου.

Ἰωάννης Ἐξαμιλίτης: (βλ. Κ. Κωνσταντοπούλου, «Βυζαντινὰ μολυβδόβουλλα. Συλλογὴ Ἀναστ. Σταμούλη» σ. 24, ἀριθ. 115).

Ἰωάν. Χωρινὸς πρωτοπαπᾶς Μυριοφύτου ἐν Κων/πόλει Acta patr. I, 374, ἔτους 1357.

Ἰωαννίκιος Γάνου καὶ Χώρας: Ὁ «παπαῖ| Ἰωαννίκιος» 162 Ἀπρ. 1637, Αὐγ. 7, ὅτε ἐξελέγη Ἡρακλείας (Θρακ. στ' σ. 59).

Ἰωαννίκιος: Καθηγούμενος Κασταμονίτου 1515, ἐν Κώδ. Κυρίλλου Λαύρας φ. 44β εἰς κηρόβουλλον Πρωτάτου.

Ἰωαννίκιος Κουτλουμουσιανός: Ἡγούμενος ὑπογράφεται εἰς ὀροθεσίαν μονυδρίου τοῦ Καλλιγράφου 1195.

Ἰωάσαφ Μαρμαρᾶς Βιζύης ἐπίσκοπος: 1790-1846. Ἄνδριος ἐξεπαιδεύθη ἐν Κυδωνίαις. Ἡ Βιζύη κατ' ἀρχὰς ἦν ἐπισκοπὴ Ἀδριανουπόλεως μετὰ Ἡρακλείας, ἐνθα ἐμαρτύρησαν 37 μαρτ. 8 Αὐγ. Παρ' Ἀπελλιανοῦ αὐθέντου Βιζύης τῷ 1821 ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς καὶ ὑπέστη τὰ πάνδεινα καταφυγῶν τῷ 1830 εἰς Ἀδριαν. ἐτελεύτησε τῷ 1846. Ἰουν. 1821 μέχρι τοῦ 1830. Ἐπίγραμμα τοῦ κώδικος Μηδείας. «Διὰ ψήφων τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ μου ἐκκλησίας—ιεράρχης ἐψηφίσθη Ἡ Βιζύης ἅμα καὶ Μηδείας—συνελεύσει τῶν γερόντων τῆς χορείας τοῦ Κυρίου—ὅπου ἐχειροτονήθη διὰ τῆς χειροθεσίας—Προύσης τοῦ κύρ Γερασίμου Αἴνου τε καὶ Μεσημβρίας 1821, Ἰουνίου 14». (Λακίδης σ. 61). Ἀπέθανεν ἐν Ἄνδρῳ 1846 (βλ. πλείω Θρακ. Δ', 45-56 ἐλέγετο Μαρμαρᾶς).

Ἰωάννης ἀρχιεπίσκοπος Σηλυβρίας: τῷ 1151 (Θρακ. Α'. σ. 259).

Ἰωάννης πρωτοψάλτης Ραιδεστοῦ: Οὗτος ὑπῆρξε μαθητὴς Ἰωάννου τοῦ πρωτοψάλτου τῶν πατριαρχείων καὶ ἐμελοποίησε τὰ ἐν Κωδ. Βατοπ. 1399 Πασαπνοῶρια.

Ἰωάσαφ μοναχὸς Μσδυτινὸς ζωγράφος: Οὗτος ἀσκητὴς τῆς ἐν Λαύρᾳ τοῦ Ἀθωνος σκήτης ἴδρυσεν ἀγιογραφικὸν οἶκον περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἀποβιώσας ἀφῆκε διάδοχον τὸν ἱεροψάλτην συγγενῆ του διάκονον Χρυσόστομον καὶ τὸν γέροντα Μελέτιον. (βλ. Πανελλ. λεύκωμα Χατζηϊωάννου, τόμ. Γ', 1931).

Ἰωάσαφ Τραϊανουπόλεως ἐπίσκοπος: Οὗτος ὑπογράφεται εἰς Πρακτικὸν τῶν Πατριαρχείων ἐν ἔτει 1575 ἐν τῇ σειρᾷ πρὸ τοῦ Νικομηδείας· τοῦτο σημαίνει ὅτι εἶχεν ὑποβιβασθῆ ὁ θρόνος οὗτος (βλ. ἐπετ. ἔταιρ. βυζ. σπουδ. IB', σ. 219).

Ἰωσήφ μητροπολίτης Ἀπρω: 1334. «Ὁ μητροπολίτης Ἀπρω καὶ καθολικὸς κριτὴς τῶν ρωμαίων Ἰωσήφ», 1334 ἐν Actes d'Esphigmenou VIII 49, σ. 24, εἰς πρᾶξιν διαφορᾶς μετὰ τοῦ κάστρου Ρεντίνης.

Ἰωσήφ ἐπίσκοπος Βιζύης: 1819.

Ἰωσήφ... ἡγούμενος τοῦ Γαλησίου μάλλον κοσμικὸς τοὺς τρόπους, ἐχειροτονήθη τὸν Ἰαν. 1268 οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείας, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Μιτυληνῆς (βλ. Παχυμέρη).

Ἰωσήφ. Μετρῶν καὶ Ἀθύρων: 1604, 1606. (Ἀρχ. Θρακ. λαογρ. 21, σ. 148).

Καλαφάτης Διονύσιος ἱερομόναχος ἐκ Χώρας: Εἰργάσθη μετὰ ζήλου πρὸς ἀνέγερσιν τῆς μονῆς θεολόγου Ἰωάννου ἀπὸ τοῦ 1865 ἐπὶ 50 σχεδὸν ἔτη ὡς τεχνίτης καὶ ὁ ἴδιος ἐργαζόμενος, ἅμα εὐρίσκων καιρὸν καὶ πρὸς μελέτην καὶ προσευχὴν. Τοῦτον λίαν ἐπαινεῖ ὁ Γεδεῶν (Μνεῖα Γανοχ. 149 μετὰ φωτογραφίας).

Καλὴ Γανίτισσα: ἐν Γαλατᾷ τῷ 1399. (Acta patr. II, σ. 297).

Καλλίδης Γρηγόριος μητροπολίτης Ἡρακλείας:

Περὶ τούτου ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ ἑλληνοδιδασκάλου Τσαούση Βάγια τὰ ἐξῆς ἐγκωμαστικά: «Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἀποδώσω ἐν ὀνόματι τοῦ συλλόγου τὸν δικαίον ἔπαινον καὶ τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν μέγαν τοῦ Συλλ. εὐεργέτην καὶ προστάτην, τὸν σεβαστὸν ἡμῶν ποιμενόρχην ἀγ. Ἡρακλείας τὸν ἐπαξίως ἐνταῦθα ἀντιπροσωπευόμενον ἐν τῷ πρῶτῳ παρὰ τῶν πανοσιολ. αὐτοῦ πρωτοσυγγέλλου καὶ ἀρχιερ. ἐπιτρόπου κ. Γρηγ. Καλλιίδου· ἐπαρχία τοιοῦτον ἔχουσα φιλόμουσον καὶ γενναιόδωρον ἀρχιερέα πολλὰ καὶ μεγάλα δύναται παρ' αὐτοῦ νὰ προσδοκᾷ ἀγαθὰ...» 1874 15 Αὐγ. Λόγος πανηγυρικὸς Κ. Τσαούση Βάγια σ. 7. Πρὸ ἐνὸς ὁμως ἔτους ταυτεχρόνως εἰς τὰς 4 Μαρτίου 1873 ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ Θρακ. Φιλεκπ. συλλόγου ἔτος Α' σ. 62 εἰσηγητὴς ἐπὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς ἐν Θράκῃ ἑλλ. παιδεύσεως ἔλεγεν «ὁ μητρ. τῆς ἐπαρχίας ταύτης, εἰς τῶν πλουσιωτέρων ἀρχιερέων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, οὐχὶ μόνον μηδὲν ἔπραξεν ὡς ἐκ βεβαίων πηγῶν ἐμάθομεν, ὑπὲρ τῆς παιδείας καὶ τοῦ ποιμνίου αὐτεῦ· πρὸς τὸν φιλολ. σύλλογον ἐν τοῖς ἐγγράφοις εὐρομεν ἀπάντων σχεδὸν τῶν ἀρχιερέων γράμματα ἀπαντησάντων πρὸς τὰς ἐγκυκλίου τοῦ Συλλόγου. Οὐκ ἔστι μέλημα, ὡς φαίνεται: τῇ αὐτοῦ σεβασμιότητι περὶ τοσοῦτων μικρῶν πραγμάτων οἷα τὰ σχολεῖα καὶ οἱ σύλλογοι καὶ ἡ μάθησις». Ἐκθεσις τῆς ἐκπαιδ. ἐπιτροπῆς ὑπὸ Ἀλεξ. Ζωηροῦ ἱατροῦ. (βλ. Θρακ. ΚΔ' σ. 21 ἐ.).

Καλλιμάχος Δ.: Πατμιακῆς βιβλ. συμπλήρωμα ἐν Ἐκκλ. Φάρω. IB' 1913, σ. 385-98, 525-41, IG' 1914, σ. 256-272, ID' 1915, σ. 68-80. IE' 1916, σ. 357-375, ατ' 1917, σ. 98-108, 145-161, 466-IZ' 1918, σ. 117-128, 914-233 τέλος. Αἱ βυζαντ. φυσιολογίαι τοῦ Καρόλου Diehl (μετὰφρασις ἐκ τοῦ Γαλλ.) τομ. Δ' 1902 σ. 239-44, 415-428. Αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τῆς ἑλλ. κυριαρχίας ἐν Αἰγύπτῳ τομ. στ' 1910 σ. 38-50, 135-162, 240-408, 447-457 Ζ' 1911, σ. 191-8, 442-468. Μοσχόπολις χειρόγραφα, ἰδρύματα. Νεαὶ ἑλληνικαὶ πόλεις—Κορυθαῖς. Ἡ ἑλληνικότης τῆς Κορυθαῖς κατὰ τοὺς τελευταίους πέντε αἰῶνας. «Παναθηναῖα» τομ., Κστ' Ἀπριλ. ΚΖ' Ὀκτ. 1913-σ. 9-13 Βλ. βιβλιογρ. Ἡπειροῦ ἀντεγρ. ἐν ἐκκλ. φαρ. IB' σ. 263.

Καλλιμάχος Δ.: Δύο φερμάνια τοῦ 1797 κατὰ Ἐπτανήσιων καὶ Σφακιανῶν (ἐκ τοῦ ἀρχείου Πάτμου) Παναθηναῖα Ἀθηναί ἐτ. ΓΒ'. 1911-12 τομ. 23 σ. 106-8. Τοῦ ἔθνομ. Γρηγ. Ε' ἀνέκδοτα πρὸς Πατμίους καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου (ἐκ τῶν πατμ. ἀρχείων) τομ. I' 1912, σ. 227-233. Αἱ νεώτεροι ἐρευναι περὶ βυζ. τέχνης. (ἐκκλ. φάρ. τομ. Γ. 1909, σ. 204-209).

Καλλιμάχος Δημ. Μ. δικάσκαλος τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἐπίτιμος ἀρχισυντ. τοῦ «Ἐθνικοῦ κήρυκος». Θρακικὰ ΛΑ', 1959, σ. 297-8

Καλλίνικος Ἡρακλείας: Ποιητὴς εἰς τὸ Θεοτοκάριον Νικοδήμου, ὃν ὀνομάζει «ὁ ποιμενικὸς αὐλὸς καὶ γλυκύτατος» ἐν Βενετίᾳ 1796 τετάρτη ἑσπέρα, ἤχος πλαγ. δ'.

Καλλίνικος Καλλιουπόλεως μητροπολίτης: 1910-1912. Ἀποφοιτήσας ἐκ τῆς Χάλκης τῷ 1888 ἔγραψεν ἐναίσιμον διατριβὴν «ὅτι κακῶς οἱ παπισταὶ ἐρμηνεύουσι τὸ χωρίον «σὺ εἶ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτην τὴν πέτραν στερεώσω μου τὴν ἐκκλησίαν». Κατὰ κόσμον ἐλέγετο Γεωργιάδης (Μέξης, σ. 220) καταγόμενος ἐκ Δαρδανελλίων καὶ ἀπῆλθεν ἀμέσως δι' εὐρυτέρας σπουδὰς εἰς Εὐρώπην. Ἐπανελθὼν προσελήφθη ὡς πρωτοσύγκελλος τῆς μη-

τροπόλεως Δέρκων παρὰ τῶ διακεκριμένῳ θείῳ του Καλλινίκῳ καὶ ἔπειτα τῶν Πατριαρχείων ἐπὶ Ἰωακείμ τῶ Γ'. Μετ' οὗ πολὺ προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως καὶ ἐκεῖθεν τῶ 1910 τὴν 12 Αὐγούστου ἐγένετο Καλλιουπόλεως ἐφιέμενος νὰ ἐργασθῆ ὑπὲρ τῆς γενετήρας του, ἣν ἐξυπηρέτησεν ἐπὶ διετίαν. Ἀπεβίωσε τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1912. Ἡ εὐρεῖα μὲν μορφωσίς του καὶ ἡ θετικότης προσέδιδε βαρύντητα εἰς τὰ κηρύγματά του. Ἐτάφη καὶ οὗτος εἰς τὸν περίβολον τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ (Θρακ. ΚΕ', 16).

Καλλινίκος Μηδείας: Ὡς Ἰουλ. 1623 παρητήθη βλ. Θεοδόσιος Μηδείας διάδοχος.

Καλλινίκος Σηλυβρίας: Ὁ ἰδρυτὴς τῆς σχολῆς Ἐπιβατῶν τῶ 1796. Αὕτη διετηρεῖτο ἐκ τοῦ ταμείου τῶν 3 ναῶν τῆς κοινότητος καὶ τοῦ ἀφιερωθέντος αὐτῇ ἐμβατικιοῦ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγ. Θεοδώρων ἐκ 3000 γροσ., ὧν ὁ τόκος 300 γρ. ἦν ὁ διδασκαλ.μισθὸς· ἔπειτα ἔσχε καὶ ἄλλους πόρους βλ. πατριάρχ. σιγίλλιον τοῦ Γερασίμου καὶ τὰ σχετικὰ χρυσοβούλλα τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Ἀλεξάνδρου Καλλιμάχη (1818) δι' ὧν χορηγεῖται ποσὸν 150 λέβια ἐκ τοῦ γεν. ταμείου διὰ τὰ σχολεῖα καὶ τὸν ναὸν τῆς ἁγ. Παρασκευῆς 150 λέβια κτλ. (Ἑλλ. φιολ. συλλ. ΙΑ', σ. 76-79). Ὁ φιλόμουσος ἱεράρχης τῶ 1799 ἀνήγειρε διὰ προστασίας καὶ ἰδίας δαπάνης καὶ τὴν σχολὴν ἑλλην. καὶ ἱερατικὴν τῆς Σηλυβρίας, ὃ δὲ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Ἀλεξ. Μουρούζης ἐκληροδότησε διὰ χρυσοβούλλου 100 γρ. ἐτησίως.

Καλλιπολίτης Θεόδοτος: «Στίχοι Θεοδότου Καλλιπολίτου πρὸς Θεόδοτον Κυρτσιώτου (γρ. Κουρσιώτην) ἐπιτάφιοι» Βυζ. χρον. Π/πόλεως τόμ. XIV 1907, σ. 1-11 (1).

Ὁ Ρῶσος βυζαντιολόγος ἀνεκάλυψεν εἰς κώδικα ἀρκετοὺς στίχους, ἐξ ὧν σταχυολογοῦμεν ἐντοῦθα τινάς:

σ. 5, Ὡς αἰνέσαιμι τὸν σοφὸν μυστηπόλου,
τὴν τῶν ἀπασῶν ἀρετῶν κατοικίαν,
τὸν τερψίθυμον ὡς ῥόδον φερωνύμως.
δῶρον θεῖκον ἀπασὶ πεφυκότα
τὸν θαυμάσιον Θεόδωρον δὴ λέγω,
ὄν περ μὲν ἐξήνεγκε πατρὶς Κουρσία
χώρα καλὴ τις, ὡς λόγος παλαιόθεν,

1. Στίχοι Θεοδότου Καλλιπολίτου εἰς τὸν θάνατον Θεοδώρου Κουρσιώτου. Ἐν τῶ χειρογράφῳ 58, 25 (φυλ. 4-6) τῆς βιβλιοθήκης Φλωρεντίας εὐρίσκονται 4 ποιήματα ἐν τοῖς ὁποίοις θρηνεῖται ὁ θάνατος Θεοδώρου τινός. Μόνον εἰς τὸ δεύτερον ἀναφέρεται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοδώρου. Ἐσφαλμένως τὰ ποιήματα ταῦτα ἀπεδόθησαν εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον. Τὸ πλῆρες κείμενον ὅπερ ἐκδίδεται ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἔχουν οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς αὐτὸν.

Ὁ συγγραφεὺς των εἶναι ὁ Θεόδοτος (1.119), ἐκ τῆς Καλλιπόλεως τῆς Καλαβρίας. Ὁ δὲ ἀποθανὼν Θεόδωρος κατήγετο ἐκ τῆς Κουρσίας, ἐκ πλουσίων καὶ εὐσεβῶν γονέων. Ἦτο ἱερομόναχος, φωστὴρ τῆς ἐκκλησίας, χώρας Ὑδροῦσης ἐγκύκλιον κεντρῖον, τὸ πάγιον στήριγμα τοῦ Γραικῶν μέρους.

Ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Θεόδοτος ἀνήκουν εἰς τοὺς Ἕλληνας τοῦ (Γ') αἰῶνος τῆς Νοτίου Ἰταλίας οἱ ὅποιοι ἐκράτησαν ἐκεῖ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Ἐσφαλμένως ἀπεδόθησαν εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον, ὑπὸ τοῦ Ν. Piccolis καὶ Σ. Παπαδημητρίου διότι εὐρίσκονται ἐν τῶ χειρογράφῳ πλησίον τῶν συγγραμμάτων του. Ὁ δεύτερος μάλιστα καὶ κατεχώρησε τὸ κείμενον ἐν τῶ ἔργῳ του (ρωσιστὶ ἐκδοθέντι τῶ 1905 ἐν Ὀδησῶ) «Θεόδωρος Πρόδρομος ἱστορικο-φιλολογικὴ πραγματεία» σ. 226-230

τοκεῖς δέ μιν ἔτεξαν εὐγενεῖς γένει
 πλούτῳ διαπρέψαντες ἅπασι λῖαν
 λαμπροῖ πρός εὐσεβειαν (μᾶλλον) ἢ πρός οὐσίαν.
 Εὐθύς δ' ἀπ' αὐτῶν ὡς ἔρεῖν τῶν σπαργάνων
 τὸν ἄνδρα τοῦτον τὸν περικλειτὸν πάνυ,
 τὸν παρ' ἔμοι νῦν εἰς ἀμιλλαν τοῦ λόγου
 Μοῦσαι μὲν ἐθρέψαντο σὺν πολλῶ πρόθῳ,
 αἱ Χάριτες δὲ—πλήν ἀμυθήτους λέγω,
 οὐ τρεῖς γ' — ἐχαρίτωσαν σὺτὸν μειζόνως,
 ὅς δὴ σχολάσας τῆ μαθήσει τῶν λόγων
 ὦν ὄξυς εὐθύς δεξιὸς τε τὴν φύσιν.
 ὡς ἐν βραχεῖ δὴ συνελὼν ὄντως φράσω
 ὥφθη καταγώγιον εὐμουσον πάσης
 τῆς ἐρμαίικῆς πανσόφου (τεχνουργίας).
 τίς γλῶσσα τοίνυν ῥήτορος κατ' ἀξίαν
 εἰπεῖν δυνηθῆ, δεξιῶς πρός τοὺς λόγους
 πῶς εἶχε καὶ σύμπασαν ἐπλούτει χάριν,
 τίς δ' αἰνέσειε ποικιλόφρων ὡς δέον
 ἠδυεπιτῆ τέρπανδρον αὐτοῦ λαλίδα
 στόμα τε πέμπον ἕσμα παρισωμένον
 τερψιθύμοις ἄσμασι τῶν ἀηδόνων
 χεῖλη τε τὰ ῥέοντα νέκταρ τοῦ λόγου ;
 ὄντως μὲν οὐδεῖς, κἄν Πλάτωνά τις φράση
 κἄν δὴ Πλούταρχον, κἄν Δημοσθένην λάλον ;
 Εἰ συμπαρῆσαν καὶ συνέζων ἐν βίῳ
 ὄθεν τὸ πλήθος τῶν μακρὰν καὶ τῶν πέριξ
 αὐτῶ συνέρρει καὶ μελιρρύτων λόγων
 ἦκουεν αὐτοῦ καὶ διδαχῶν ἐνθέων,
 δι' ὧν ἐκεῖνος ὁ τρισάγαστος μέρος
 ἦγαγε καλῶς πρός νομὰς ψυχοτρόφους.
 τὸ σφῶν ἐκείνων πανυπερσόφως στίφος
 ποιμνιον οἶα τῶν Θεοῦ προβάτων.
 ἦρδευε τοῦτο καὶ ποτοῖς γλυκυτάτοις,
 ἀποστολικῶν εὐσεβῶν, κηρυγμάτων.
 φωστήρ ἐκεῖνος ἦν μέγας ἐκκλησίας,
 ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἀνατείλας δὴ χρόνοις,
 Θεοῦ θύτης ἀμωμος, εὐσεβῆς λάτρης
 ἄκακος, ἀμίαντος, οἰκτίρμων ὄλος
 καὶ τ' ἀγγελικὸς ἦθεσί τε καὶ τρόποις
 καὶ τῶν μοναστῶν ἀκρότης σεβασμῖα.
 τῶν παρθένων καύχημα καὶ στεφανίτης
 τοῦ σαρκίου τύραννος ὄντως καὶ πάθη
 νεκρῶν ἀφειδῶς καὶ παρ' ἀνθρώπου φύσιν·
 ἦν γὰρ πενήτων συμπαθῆς εὐεργέτης,
 τῶν ἀπόρων τε δαφιλῆς χορηγέτης,
 χηρῶν βοηθός, ὄρφανῶν φυτοσπόρος.
 εἰμά τε γυμνῶν τῶν οἰκῶν οἰκία,
 παρηγορία σφοδρὰ τῶν λυπουμένων.

εἶ τις πάσχων ἦν νόσῳ τὸ σαρκίον
 ἄρωγὸν αὐτὸν προσκαλούμενος πόθῳ,
 εὐρωστίαν ἔσχηκε παρ' αὐτοῦ τάχει
 οἶα μαθητοῦ γνησίου τοῦ κυρίου
 εὐεργετικῶς, συμπαθῶς, ἀναργύρως
 ἀπλῶς ὄλοις ἦν εὐόμιλος, ἡδίων,
 τῶν ἡδέων τε καὶ καλῶν αὖ καλλίων.
 τῶν τῆδε τανῦν μακρὰν οἰχέσθε φθόνος·
 οὐ ψευδεπιπλάστως γὰρ εἴρηται τάδε,
 ἀπλῶ δὲ μᾶλλον τῆς ἀληθείας λόγῳ,
 πρὸς ὃν διῆλθες οὐρανοδρόμῳ τάχει,
 τὸν βίον ἀφείς προσταγῆς σὺτοῦ λόγῳ
 καὶ συναγάλλῃ τοῖς χοροῖς τῶν ἀγγέλων
 ἐν οὐρανίοις παστάσιν αἰδίοις.

ὡς εἶθε κάγῳ ταῖς λιταῖς σου, παμμάκαρ
 Θεόδοτος σὸς συναγαλλοίμην φίλος
 Καλλιπολίτης, ἐμμόνως στοιχῶν λύπαις
 Καλλιπολιτῶν οὐνεκα παροικίας
 τῆς προξένου μοι, φεῦ! πάσης κακουχίας.
 ἦν Χριστὸς ἀμείψαιτο ταχὺ προφθάσας
 αὐτὶς ἱεπιστρέψαι με πρὸς τὴν πατρίδα.

ναὶ συναγήροις, ἐλπίς ἀπηλπισμένων,
 ὦ φωτοκνήτρια, λιταῖς μου, κόρη.
 Ὁ Θεόδωρος τῶν μοναστῶν τὸ κλέος
 θυτῶν τ' ἄριστος τῷ βίῳ χαίρειν φράσας.

ἔτισε καλῶς τὸ βροτόφλητον χρέος,
 ὃς νεκρὸς ἄπνους, τῷ δὲ κεύθεται τάφῳ
 δακρυρροεῖ γοῦν ἅπασα γερούσια....

Τὸ γὰρ Θεοῦ δῶρημα, τίμιος θύτης,
 πατὴρ ὁ κοινὸς καὶ σεμνὸς ρακενδύτης
 πνεύματι ὁ ρήτωρ, καινὸς Ἰσραηλίτης.
 τὸ βλαστοκουρσόθρεπτον ἡδύπνουν ἶον
 χῶρας Ὑδροῦσης ἐγκύκλιον κεντρίον.

(Ὑδροῦσα νομα ὁτῆς νήσου Ἄνδρου, ἥτις γέμει ὑδάτων)
 Τὸ πάγιον στήριγμα τοῦ Γραικῶν μέρους
 τὸ λαμπρὸν ἀγλαΐσμα τοῦ παντὸς γένους,
 θησαυρὸς ἀκένωτος, ἀρετῶν πίναξ,
 ἐνταλμάτων θείων τε, Χαρίτων πίδαξ,
 ποταμὸς ἡδύρρειθρος, ἀγαθοβρύτης
 Ἡλίας ἄλλος νητρεκῶς ὁ Θεβίτης....

Τοῦ Θεόδωρον, εἶπέ μοι, καὶ τουπίκλην
 τὸν Κουρσιώτην, τὴν βρύσιν τὴν τοῦ λόγου.
 ἐκείνον αὐτὸν οἶδα σοφόν, ὃν λέγεις.

(Τοὺς προηγουμένους τρεῖς καὶ τοὺς ἐξῆς (μετ' ἄλλων τινῶν) στίχους ἐξέδοτο ὁ Παπαδημητρίου).

Θεόδοτον τὸ θαῦμα τῶν μονοτρόπων.
 τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀντάγαθον ἐστίαν
 τὴν τῶν ἀπασῶν ἀρετῶν κατοικίαν,

τὸν χρηστότατον, τοῦ Θεοῦ τὴν καρδίαν.
 τὸν καθαρὸν νοῦν, τὸν μέγαν Μωϋσέα,
 ἐν οἷς ὁ παμβόητος, ἡ Θεοῦ δόσις
 τὸν (τῶ) Θεῶ δοτόν σε λεπτύννας τότε.
 αὐτὰρ ἐπεὶ βιότοιο μέτρ' ἐξεπέρηνεν, ἄμειψεν
 οὐνομ' ἐπωνυμίην τε καὶ εἶματα σιγαλόεντα.
 ὡς τύνη κακόχαρτε λαφύξας νηλεῖ θυμῶ.
 σῶμα λόγιοιο πόνοισιν ἐπασσύτεροισι κεκμηός,
 Καὶ αὐθις Βυζαντινῶν Χρονικῶν σ. 9.
 Ἄλλ' ὦ παρηγόρημα, βουλή καὶ σέβας
 Ἄπουλίας καύχημα καὶ πιστῶν σέλας,
 εἰκῶν Ἰωσήφ, Ἀβραάμ, Δαυὶδ νέε,
 ἄξαις προσευχαῖς σαῖς βέλεμνα σκανδάλων
 πόρρω γε πέμπων ἐς βάραθρα τοῦ ἄδου
 εἴωθας ὡς πρὶν, τοῦ λογικοῦ ποιμνίου
 ἡμῖν δὲ θεῖον ἐξίλασκε, τρισμάκαρ
 καὶ γὰρ Θεὸς θέλημα τῶν φοβουμένων
 (ποιεῖ καὶ τῆς δεήσεωςαὐτῶν εἰσακούσεται).

Τοὺς τελευταίους στίχους ὁ Παπαδημητρίου ἀποδίδει εἰς τὸν Θεόδοτον Πατριάρχην ἀνελθόντα εἰς τὸν θρόνον Κ/πόλεως τῶ 1151 καὶ παραπέμπει εἰς κώδικα Paris 2831, φ. 161. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι καὶ οὗτοι εἶναι συνέχεια τῶν προηγουμένων (βλ. «Θεόδωρος Πρόδρομος». Ὁδησός, 1905, σ. 226-228 (1)). Ἄλλὰ καὶ ὁ Ρώσος Κύρωφ (;) ὁ ἐκ τοῦ Φλωρεντινοῦ κώδικος 58, 22, φ. 4-6 ἐκ τοῦ ὁποῦ ἔσταχυολογήσαμεν τοὺς ἀνωτέρω Θεόδοτου τοῦ Καλλιπολίτου ἐγκωμιαστικούς στίχους, νομίζω, ὅτι ταλαντεύεται εἰς τοῦτο καὶ ἐκφράζει εἰκασίας μόνον καὶ περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ κατὰ πρόωτον γνωσθέντος βυζαντινοῦ συγγραφέως, ὃν ρωσιστὶ μεταγράφει Κυρτσιώτην (2).

Ὁ συγγραφεὺς Θεόδοτος εὐρίσκεται ἐξόριστος μακρὰν τῆς πατρίδος του μετὰ καὶ ἄλλων Καλλιπολιτῶν ἴσως ἐν τῇ Ἀπουλίᾳ τῆς κάτω Ἰταλίας. Ἐνταῦθα ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι ἀποικοὶ Ἕλληνες ἐν Ὑδροῦση—ἴσως Ἄνδριοι, ἐν ἧ ὑπῆρχε τοιαύτη πόλις (3)—καὶ δὴ ὁ φίλος του ὃν περ καλεῖ τὸ πάγιον στήριγμα τοῦ Γραικῶν μέρους. Παρὰ ταῦτα ὁ Θεόδοτος νοσταλγεῖ διαρκῶς καὶ ὁ πόθος πρὸς ἐπάνοδον ἦν διαρκῆς καὶ ἄσβεστος παρ' ὅλα τὰ καλὰ, ἅπερ συνήνητησεν ἐν τῇ ξένῃ καὶ δὴ παρὰ τινι ἱερομονάχῳ Θεοδώρῳ, ἀλλὰ πάντοτε ἦτο ἐξόριστος καὶ ὠνειροπόλει τὰ στερηθέντα τῆς πατρικῆς στέγης ἀγαθὰ διὸ καὶ τὴν προσωρινὴν «παροικίαν» ὀνομάζει «πρόξενον πάσης κακουχίας» [ἦν Χριστὸς ἀμείψαιτο ταχὺ προφθάσας «αὐθις ἐπιστρέψαι

1. Βλ. κρίσιν τοῦ βιβλίου ὑπὸ Ε. Kurtz ἐν Byzant Zeitschrift, τομ. XII, 1907 σ. 294 ὅτι ὄντως ὁ Παπαδημητρίου ταυτίζει αὐτὸν πρὸς τὸν πατριάρχην, ἀλλ' ὁ Murali ἀναφέρει στίχους ἐπιταφίους πρὸς τὸν Πατριάρχην Θεόδοτον. Τὴν διαφωνίαν ταύτην λύει ἤδη ἡ δημοσιευθεῖσα στιχοποιία τοῦ Ρώσου καθ' ἣν οὗτος ἦν ἱερομόναχος καὶ ἀπάθανεν τοιοῦτος περὶ τὰ ἔσχατα τοῦ βίου μετονομασθεὶς Θεόδοτος.

2. «Θεόδοτος Καλλιπολίτου, Στιχοποιία εἰς μνήμην Θεοδώρου Κυρτσιώτου» (Βυζαντ. Χρονικά Πετροπόλεως, τομ. XIV 1907 (ρωσιστὶ) σ. 1-11, βλ. σ. 8. «Ἐτεροὶ στίχοι ἐπιτάφιοι πρὸς τὸν εἰρημένον ἱερομόναχον Θεοδώρον, ὃν ἡ ἀκροστοιχίς Θεόδοτος».

3. Ἄλλὰ καὶ ὀλόκληρος ἡ νῆσος ὡς ἰδιατόρρυτος ἐλέγετο Ὑδροῦσσα, ὡς εἶπομεν.

με πρὸς τὴν πατρίδα» καὶ στρεφόμενος πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει: «ναί, συναγήροις (γρ. συναγεύροις), ἐλπίς ἀπηλπισμένων, ὦ φωτοκυήτρια, λιταῖς μου, κόρη». Μετὰ ταῦτα ἀποτείνεται πρὸς τὸν σεβάσιμον φίλον του. «ἀλλ' ὦ παρηγόρημα, βουλή καὶ σέβας—Ἀπουλίας καύχημα καὶ πιστῶν σέλας», νὰ παρακαλέση καὶ αὐτὸς «τὸ λαμπρὸν ἀγλαΐσμα τοῦ παντὸς γένους κτλ.» ὁ «ἀκένωτος θησαυρὸς τῶν ἀρετῶν, ποταμὸς ἠδύρρειθρος, ἀγαθοβρύτης», ἀλλὰ τίς οὗτος ὁ οὕτω κεκοσμημένος, ὁ μέγας τοῦ Θεοδότου εὐεργέτης ὑπὲρ οὗ ἐξαντλεῖ καὶ αὐτὸς ὅλον τὸν θησαυρὸν τῶν λέξεων καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ἐγκωμίων, ὃν ὑπερῶναι μέχρι τρίτου οὐρανοῦ; «τὸν Θεόδωρον, εἶπέ μοι (πρὸς τὴν Μοῦσαν τοῦτο λέγει) καὶ τοῦπικλὴν Κουρσιώτην». Οὗτος περὶ τὰ ἔσχατα τοῦ βίου λαβῶν τὸ μέγα ἀγγελικὸν σχῆμα ὠνομάσθη Θεόδοτος, καὶ ἤλλαξεν «οὔνομ' ἐπωνυμίαν τε καὶ εἴματα σιγαλόεντα». Εἰς τὴν ἀρχὴν εἶπε καὶ τὴν πατρίδα του Κουρσίαν καὶ ὅτι κατήγετο ἐξ εὐγενῶν καὶ πλουσιῶν γονέων «πλοῦτῳ διαπρέψαντες ἅπασιν λίαν» καὶ ὀνομαστῶν διὰ τὴν εὐσέβειαν. Ἀλλὰ ποῦ ἔκειτο καὶ τίς ἡ Κουρσία αὕτη; Τὰ λεξικά οὐδὲν τοιοῦτον ὄνομα περιέχουσιν. Βεβαίως ἡ λέξις εἶναι λατινικὴ καὶ θὰ ὑπέθετέ τις ὅτι ἐν Ἰταλίᾳ δέον ν' ἀναζητηθῆ, ἀλλ' ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 60 (259) χρονολογημένῳ 1670 κώδικι τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ νῦν βιβλιοθήκης τοῦ Καίρου ἀναφέρεται ὁ γραφεὺς Νικόλαος ἱερεὺς «ἐν Κουρσιοβίτζα» (1).

Καλλίνικος Ἡρακλείας: «Κανὼν παρακλητικὸς πονηθεὶς ὑπὸ τοῦ ποτε πανιερολογιωτάτου Η.Κ. (Κωδ. Διον. 6697, ἐν Ἐπετ. βυζ. σπ. ΚΖ', 1957, σ. 253).

Καλλίνικος Πρεσπῶν: Μητροπολ. καταγόμενος ἐκ Καλλιπόλεως ἐξελέγη τὸν Σεπτ. τοῦ 1801 διαδεξάμενος τὸν παραιτησάμενον Λυχνιδῶν Κυπριανόν. Πρὸς τοῦτον ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος γράφει 9 ἐπιστολάς (1824-1828). Ἡ ἐπαρχία ἀνήκεν εἰς τὴν Α' τάξιν (Θρακ. στ', 1935, σ. 238).

Κανελλίδης Γεράσιμος: Ἦν καλλιφωνότατος ἱεροψάλτης μαθητῆς Θ. Συμεῶν τοῦ Κοντοῦ γεννηθεὶς ἐν Τυρολλῷ 1835· διάκονος Κυρίλλου Ἱεροσ. ἐφαλλεν ἐν Βλαχίᾳ καὶ εἰς πολλὰς ἐνορίας Κων/πόλεως. Ψάλλον δὲ ἐτήρει τὸν μουσικὸν ρυθμὸν, ὡς ἔπραττε καὶ ὁ περιώνυμος Ἰάκωβος πρωτοψάλτης· οἱ μαθηταὶ του διέσωσαν τὰ ἀμίμητα αὐτοῦ ψαλτικά (Παπαδ. 360).

Κατσαῖς Νικόλαος: Κατήγετο ἐκ Σηλυβρίας (Στράντζα) ὅπου ἐτελείωσεν τὴν ἀστικὴν σχολὴν εἶτα τὸ Ροβέρτειον Κολλέγιον Κ/πόλεως, ὅπου καὶ ἐδίδαξεν. Ἐπειτα τῷ 1919 ἀπῆλθεν εἰς Ἀμερικὴν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του καὶ ἐγένετο καθηγητῆς τῆς ἱστορίας τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Μίνιγκακ τῷ Ἠνωμένων πολιτειῶν. Ἐξέδωκεν «Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν» Νέα Ὑόρκη, 1912.

Κάλας Κωνσταντῖνος: Ἦτο ἐξ ἐπιβατῶν ὁ ὀνομαστὸς οὗτος τοῦ Σουλτὰν Μουσταφᾶ ἀρχιτέκτων περὶ οὗ ὁ Δαπόντες Καισάριος ἔγραψε ποιημα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν:

«Περὶ τῆς εἰς τὴν Βλάγκα θαλάσσης ποῦ ἐχερσώθη τώρα». Τὸ ποίημα σώζεται εἰς τὸ ἐν στίχοις ἔργον τοῦ Σκοπελίτου «Βίβλος βασιλειῶν» σωζόμενον χει-

1. Βλ. «Ἐπετηρ. ἔταιρ. βυζ. σπουδῶν». ἔτ. Δ' 1927, σ. 172. Ὁ κώδιξ περιέχει διδασκαλίαν κατὰ Λατίνων Μαξιμου τοῦ Πελοποννησίου.

ρόγραφον ἐν ταῖς μοναῖς Λαύρας καὶ Ξηροποτάμου, ὅθεν καὶ ἐξέδοτο αὐτὸ ὁ Γεδεών ἐν Λεξικῷ Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας τοῦ Βουτυρά, τόμ. Γ', Κπόλεως 1891, σ. 1123.

Μὲ τὰ σεντούκια, πλὴν μικρά, πρόδεκα χρόνων τώρα
 ἐχέρσωσε Κωνσταντῆς Κάλφας—καλήτου ἢ ὠρα—
 ἀπ' τοὺς Ἐπιβάτας τὸ χωριὸ ἦτανε ὁ καλὸς μου
 καὶ εἰς τὰ Ἐξ μάρμαρα κάθουνταν γινώριμὸς μου
 τοῦ βασιλέως Μουσταφᾶ, τοῦ νῦν τοῦ τελευταίου
 (λείπουν λέξεις ἴσως τοῦ τελευταίου τῶν Κιουπρουλίδων)
 δαπάνη τε καὶ προσταγῆ...
 Ἐκ τῆν Βλάχκα δὲ ἔξω ἀπ' τὸ τειχίον
 ἐχέρσωσε τὴν θάλασσαν καὶ ἔκαμε χωρίον.
 θάλασσαν ἑβδομήκοντα καὶ δυὸ χιλιάδες
 πῆχες καθὼς μὲ ἔλεγε, θαῦμα ὡς τοὺς Καλφῶδες.
 πλάτους καὶ μᾶκρους μέτρημα ὡς ξεύρου καὶ μετροῦσι
 οἱ κτίσται τὰ σπητότοκα καὶ τὰ πηχολογοῦσι.
 τοῦ ἔκτισε δὲ καὶ τζαμί γιὰ τοῦ τζαμιοῦ τὴν χρεῖαν
 ἔκαμε τοῦτο τὸ χωριὸ καὶ τὴν ζωοτροφίαν»
 (Ἐκτ. τεύχος τοῦ Γ'. τόμ. σ. 226 - 7.)

Καρυοφύλλης Ἴω. Χαρτοφύλαξ: Ἐκ Καρυῶν τῶν Μετρῶν
 μαθητῆς τοῦ Κορυθαλλέως βλ. Δοσίθεον βιβ. ΙΓ' τῆς Δωδεκαβ. (συμπλ. ἐν ἀναλ.
 Ἱεροσ. σταχ. Α', σ. 300 ἔ.) «περὶ τῆς αἰρέσεως τοῦ Λογοθέτου», βλ. Χρυσ.
 Παπαδοπ. ἐν ἐκκλ. φαρ. 1918.

Κοκκίδης Δημήτριος: Ἦν υἱὸς Κοσμᾶ ἐκ Γάνου καὶ ἐγεννήθη ἐν
 Ἀθήναις τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1840 ἢ 1841 τελειώσας τὸ γυμνάσιον ὑπὸ γυμνα-
 σιάρχην τὸν Χορτάκην. Ὁ Μοσχοπολίτης βαρῶνος Σίνας ἀπέστειλεν μετὰ
 διαγωνισμοῦ εἰς Βερολίνον καὶ Παρισίους πρὸς σπουδὴν τῆς ἀστρονομίας προο-
 ρίσας αὐτὸν διὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ συσταθὲν ἀστεροσκοπεῖον καὶ ὄντως διώρισε
 αὐτὸν ἐπιμελητὴν ὑπὸ τὸν Ἴω. Σμιθ, ἅμα δὲ ὑφηγητὴν τῆς ἀστρονομίας εἶτα
 καὶ καθηγητὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῷ 1877. Ὡσαύτως καὶ καθηγητὴν τῆς
 μηχανικῆς εἰς τὴν σχολὴν τῶν Εὐελπίδων. Τὸ 1887 διεδέξατο τὸν ἀποθανόντα
 Σμιθ ἐν τῷ ἀστεροσκοπεῖῳ καὶ ἐδίδαξε μέχρι θανάτου συμβάντος τῷ 1896. Οὗ-
 τος ἴδρυσεν τοὺς μετεωρολ. σταθμοὺς καὶ κατέγραψε ὑπὲρ τας 300 φωτομετρ.
 παρατηρήσεις. Ἐξέδοτο «Μαθήματα ἀστρονομίας» τόμ. Α', 1884 καὶ Β', 1887,
 «θεωρητικὴν μηχανικὴν» (ἀτελεῖ) καὶ δὴ τὴν ἐν τῷ «Ἰλισσοῦ» σπουδαίαν τῷ
 1871 περὶ Κλαυδίου Πτολεμαίου πραγματείαν, σ. 25, 31, 97-102.

Κοκκίδης Ἰφικράτης: Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τῷ 1834 κατ'
 Ἰανουάριον. Ἐτελείωσε τὸ γυμνάσιον καὶ σχολὴν Εὐελπίδων καὶ ἐτελειοποιή-
 θη εἰς Βερολίνον. Ἐπανελθὼν τῷ 1867 διωρίσθη ἀξιωματικὸς τοῦ γεν. ἐπιτε-
 λείου. Κατὰ τὸν ρωσσοτουρκ. πόλεμον 1877-8 ἐπιτελάρχης τοῦ εἰς Δομοκὸν
 εἰσβαλόντος ἑλλ. στρατοῦ καὶ τῷ 1881-88 μέλος τῆς θεσσαλικῆς ἐπιτροπῆς. Ὡς
 ὑποστράτηγος τῷ 1896 ἦν διδάσκων τοὺς εὐέλπιδας τὴν στρ. γεωγραφίαν
 ἦν ἐτύπων ἐν Ἀθήναις 1891. Δι' αὐτοῦ ἐξεδόθησαν ἐν Βιέννῃ νέοι στρ. χάρται.
 Ἀμφότεροι οἱ ἀδελφοὶ Κοκκίδαι δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς οἱ θεμελιωταὶ
 τῶν ἀστρονομικῶν καὶ στρατιωτικῶν σπουδῶν ἔχοντες βεβαίως ὡς βάσιν τὰ

νεώτερα τῆς ἐπιστήμης πορίσματα, ἀλλὰ δὲν παρέλιπον νὰ ἀναφέρωνται καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς, ἀφ' ὧν προῆλθον αἰ νεώτεροι ἀνακαλύψεις πᾶσαι σχεδόν. Ἡ Θράκη ἦτο τὸ Βυζάντιον εὐτυχῶς ἐπιμελῶς ἰδίᾳ τῶν «Τακτικῶν» ὡς ἐλέγοντο αἱ στρατιωτικαὶ μονογραφίαι διέσωσε τὴν παράδοσιν καὶ μάλιστα τῆς ὀχυροματικῆς. Ὁ δὲ πατὴρ ἦτο καὶ τοῦ 1821.

Κοκκίδης Κοσμάς Γανοχωρίτης: 1799-1867. Ἐτελείωσε τὸ Γυμνάσιον Χίου καὶ τὸν Μάρτιον 1821 ἐγένετο γραμματεὺς τοῦ Ν. Μπότσαρη καὶ παρευρέθη εἰς διαφόρους ναυμαχίας. Ἐδίδαξεν εἰς τὴν ἐν Ναυπλίῳ σχολὴν Εὐελπίδων καὶ ἔλαβε διαφόρους διοικητ. θέσεις καὶ ἐξελέγη δημοτ. σύμβουλος καὶ καθηγητῆς Ἀθηνῶν· ἐσπούδασε τὰ Νομικὰ καὶ ἀπέθανε συμβολαιογράφος. Ἔργον χρήσιμον αὐτοῦ εἶναι ἡ τῆς Ἱστορίας μετέφρασις (μοναδικὴ τοῖς τότε συμπατριώταις του) τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κπόλεως κτλ. Κ.Λ. Ρεφενέλ. Ἀθῆναι 1861.

ΚΟΜΝΗΝΟΙ, ΛΟΓΙΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΩΤΑΙ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ

Κεφ. Α'. 1. Περὶ τοῦ ἐξ Ἡρακλείας γένους τῶν Κομνηνῶν. Ἰωάννης Κομνηνὸς ἱατρός τὸ πρακτικὸν τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ πατρωνυμικοῦ.

2. Ἄλλοι Κομνηνοί.

3. Οἰκογενειακὰ τοῦ Ἰωάννου Κομνηνοῦ.

4. Ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τραπεζοῦντος καὶ ὁ Γεώργ. Ἀμοιρούτζης.

5. Συγγραφαὶ καὶ ἐπιγράμματα Ἰ. Κομνηνοῦ· ἀνέκδοτος λόγος.

6. Ἱερόθεος μητροπολίτης Δρύστρας οἱ τύποι τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπίσκοπῆς, ὕμνος εἰς τὰς φυσικὰς καλλονάς.

7. Ἡ ἐπίσκοπὴ Δρύστρας καὶ ὁ κατάλογος τῶν ἀρχιερατευσάντων.

8. Δράσις καὶ ἀλληλογραφία τοῦ Ἱεροθέου.

9. Δαυὶδ Κομνηνός, ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τῆς Τραπεζοῦντος, ἔπεται ἔκτενές σχόλιον τοῦ Κώστα Καλλίδου (δημοσιογράφου).

1. Περὶ τοῦ ἐξ Ἡρακλείας γένους τῶν Κομνηνῶν — Ἰωάννης Κομνηνὸς ἱατρός ὁ αἴτιος τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ πατρωνυμικοῦ: Σπουδαῖον κεφάλαιον ἐν τῇ βυζαντινῇ ἱστορίᾳ εἶναι τὸ περὶ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν σωζομένων βασιλικῶν οἰκογενειῶν. Οὐχὶ ἄπαξ ἐγράφη ἀπεριέργως πως περὶ τῶν ἐν Ἡρακλείᾳ Κομνηνῶν, ἀφοῦ καὶ οἰκουμενικός πατριάρχης ἔφερε τὸ τρισένδοξον τοῦτο οἰκογενειακὸν ὄνομα. Τὸ ζήτημα ἀνεκίνησε κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ὁ Κεραμεὺς δημοσιεύσας περὶ τοῦ τελευταίου τῶν Κομνηνῶν, ὅστις εἶναι ὁ ἐπὶ κεφαλῆς ἐνταῦθα. Κομνηνοί (βλ. Ἀμοιρούτζης, Γεώργιος, Διονύσιος πατριάρχης, Ἀναστάσιος, Ἄνθιμος, Ἀστέριος, Θεόδωρος, Μανουὴλ ἀρχων, Σαράντης ὁ ἀρχιγένης, Ἰωάννης ὁ ἔπειτα Ἱερόθεος μετονομασθεὶς ὡς Δρύστρας, Ὑψηλάντης κτλ.). Ὁ πάντων ὑπέροχος. Ἰ. Κομνηνός ὁ Μόλυβος κωδ. Βατ. 23. Ἀπολλωνίου γραμματικὴ μετ' ἐρμηνείας Σεβαστοῦ Τραπεζοῦντιοῦ «τοῦ χρηματίσαντος καθηγητοῦ τῆς νέας σχολῆς τῆς πόλεως Κωνσταντινου» ἐν τέλει; «Χεῖρ Ἰωάννου τοῦ Μολύβδου ἐξ Ἡ-

ρακλείας κατὰ τὸ ἀχπ' (1680) ἔτος σωτήριον Κῶδ. Λαυρ. I 99, φ. 337α-344β. Ἐγκώμιον πρὸς τὸν υἱὸν Δούκα τοῦ αὐθέντου ποιηθὲν παρ' Ἰωάννου λογιωτάτου Μολύβδου τούπικλει τοῦ ἐξ Ἡρακλείας. ἀρχ. Ἡ φιλοσοφητέον ἢ τιμητέον τὴν φιλοσοφίαν.

Ἔργα Κομνηνοῦ Ἰωάννου: «Προσκυνητάριον» ὁ διάκονος Ἰγνάτιος Κεμίζος ὁ ἐκ Μονεμβασίας ἐξέδωκε τῷ 1745 διαφθείρας τὴν ὑπὸ τοῦ Montfaucon ἐκδοσιν (ἐν τῇ ἑλλ. παλαιογραφίᾳ) ὅστις ἀνετύπωσεν ἀκριβῶς τὴν α', ἔκδ. γενομένην ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κομνηνοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ τῷ 1701. Ὁ Κεμίζος παρέλειψε καὶ πολλὰ μέρη, ἅπερ ἀνατυπῶνει ὁ Γεδεῶν εἰς τὸ προσκυνητάριον τοῦ Γερασίμου Ναξίου σ. 168-170. (βλ. Μόλυβος Ἰω. Ἱερόθ. Δρύστρας). Τὸ προσκυνητάριον εὐρίσκεται χειρόγραφον ἐν τῇ κεντρ. βιβλιοθ. τοῦ Ἰασιίου ἀρ. 68α, 16X10 σ. 197 συγγραφὴν κατὰ τὸ ἀχξη' (N. Dossios Studii greco-romane II-III. Jasi 1902 σ. 110 σ. 108 ὡς καὶ ἡ «Μεταμόρφωσις τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ νέου γένεσις» ἣτοι βίβλος καταναυκτική. Περί τῶν τεσσάρων τοῦ ἀνθρώπου ἐσχάτων, μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς λατινίδος εἰς τὴν κοινήν τῶν ἐλλήνων διάλεκτον παρὰ Ἰωάννου Κομνηνοῦ τοῦ ἱατροῦ ἀχξθ' (ἀρ. 65α, 20X16 φ. 150). Κατάλογος χειρογρ. Ρουμανίας ὑπὸ Κ. Ἐρμπιτσεάνου ἀριθ. 231 (βλ. 25 ετηρ. ἑλλ. φιλ. συλλ. Κων/πόλεως σ. 100). Ἡρωελ. στίχοι πρὸς Κων. Βασαράβαν πρίγκηπα Μακεδονίας (Κατραμῆς φιλ. ἀνάλ. 226. Λάμπρου Ν. Ἑλλην. Κ' 1929, σ. 113-138).

Σημείωσις ἀναγκαία: Ἐπειδὴ τὰ ἐν ἀρχῇ περὶ τοῦ Ἰωάννου Κομνηνοῦ ἐγράφησαν πρὸ 15ετίας πρὸς συμπλήρωσιν καὶ μείζονα ἐξακριβῶσιν ἐπανελάβομεν ἐνταῦθα ὅπου ἀκριβῶς ἀνήκει τὸ ἄρθρον.

Σεβαστοῦ Τραπεζουντίου τοῦ Κυμινήτου, «εὐροτολόγιον. Πρὸς τοὺς ἀναγινώσκοντας περὶ τῆς βίβλου ταύτης καὶ τοῦ συγγραφέως αὐτῆς Ἡρωελεγεῖα». 52 δ' ιστ-ιη'. Ὁ Σάθας Ν. φιλ. σ. 249 ἀναφέρει «περιγραφὴν Ἐθωνος» τοῦ Κορεσίου, ἐξ ἧς ὠφελήθη ὁ Κομνηνός. Καντακουζηνοῦ βίος Krumb. A 606.

Ἐπιστολὴ πρὸς Ἰω. Κωνσταντῖνον Βραγκοβάνον Κῶδ. 506 Βατοπεδ. (κατάλ. 254).

«Προγνωστικὸν τῶν Μοσκόβων ἢ δεδοξασμένος αὐτοκράτωρ Πέτρος Ἀλεξίεβιτς περὶ τῆς εὐτυχίας καὶ αὐξήσεως τῶν Μοσκόβων μὲ τίνα τρόπον ἐγείναν ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ τυράννου Ἰβάνου Βασιλειοβίτσου, ἕως εἰς τὸν νῦν ὀρθόδοξον βασιλέα Πέτρον Ἀλεξίεβίτσον τὸν κραταιότοτον, εἰς τὸν ὁποῖον, ὁ τῶν βασιλευόντων βασιλεὺς Κύριος ἐπηγγείλατο τὴν ἀνατολικὴν βασιλείαν... καὶ τὴν πατριαρχικὴν καθέδραν τῆς Κων/πόλεως σὺν αὐτῇ (εὐτυχῶς οὐδέτερον συνετελέσθη). Τὸ ἔργον τοῦτο ἐγράφη ὑπὸ Στανισλάου Ῥεϊντέρου τοῦ Ἀξτελμέιερ καὶ ἐτυπώθη ἐν Αὐγούστα Οὐίνδελικῶν τῷ 1698 μετεφράσθη δὲ ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ Κομνηνοῦ διαταγῇ τοῦ ἡγεμόνος Κωνσταντίνου Βασσαράβα». Ἐν Τριγοβίστῳ μηνὶ Νοεμβρίῳ 1698. Καὶ ὁ καθ. κ. Κων. Ἄμαντος ἔγραψε περὶ τῆς τῶν Κομνηνῶν καταγωγῆς ἀναίρεσας τὴν γνώμην τοῦ Κεδρηνοῦ (2, 622) ὅτι κατήγοντο ἐκ Παφλαγονίας καὶ μόνον κτήματα εἶχον ἐκεῖ⁽¹⁾, ἀλλ' ὁ Ψελλὸς ἐνήμερος τῶν πραγμάτων γράφει περὶ τοῦ Ἰσακίου Κομνηνοῦ «ἦν ἐκ Κόμνης τῆς κώμης προελήλυθώς»⁽²⁾. Ἡ Κόμνη αὕτη, λέγει ὁ κ. Ἄμαντος, δὲν εἶναι οἱ «Κομνηνῆς λειμῶνες» παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν (Καντσκουζ.

1, 508), οἵτινες εἶναι τὰ βασιλικά λιβάδια τοῦ Κεδρηνοῦ καὶ οὐδὲν πλέον. Ἐπομένως συμπεραίνει, ὅτι ἡ γενέτειρα τῶν Κομνηνῶν εἶναι ἡ Κόμη τοῦ Ψελλοῦ ἧτις εἰς θρακ. ἐπιγραφὴν λέγεται: «κώμη Κομνέων». Ἴδου ἡ ἐπιγραφὴ.

**«Ἐν] κατά-κ-ται] Ἀστέρις ὁ τ-ῆς μακαρίας μ-νήμης
κώμη] Κομνέων» (3)**

Σημείωμα: Τὸ ἄρθρον τούτου περὶ τοῦ Ἰωάννου Κομνηνοῦ, ἐπειδὴ εἶχε γραφὴν πρὸ 15ετίας καὶ ἐπαλαιώθη ἐγένετο ἐπανάληψις πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ἀκριβεστέραν ἔκθεσιν τὰ κατ' αὐτὸν (ὅστις εἶναι τῶν σπουδαιότερων τῆς Ἑρακλείας λογίων) εἰς τὸ ἄρθρον τοῦ Γ' κεφ. Κομνηνῶς Ἰωάννης.

Τοῦ Ἰωάννου Μολύβδου τὸ ἀρχαῖον οἰκογενειακὸν ἐπώνυμον ἦτο Κομνηνός. Ὁ Ἀθαν. Παπαδόπουλος Κεραμεύς ἐκ τοῦ Ἱεροσολ. κώδικος 487 τοῦ μητροπ. Λιβύης Σαμουήλ τσῦ Καπασούλη (φ. 46α-56α) ἐδημοσίευσεν (4) ἔγγραφον τοῦ μητροπολίτου Ἑρακλείας Νεοφύτου συντοχθὲν τῷ 1695 κατ' αἴτησιν τοῦ γνωστοῦ λογίου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Ἰωάννου Μολύβδου ἐν περὶ τῆς ἐκ Κομνηνῶν καταγωγῆς, ἐνθα μετὰ τὸ προοίμιον (5) γράφει (σ. 669): «Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ εὐγενέστατος καὶ λογιώτατος ἄρχων ἰατρός κύριος Ἰωάννης Κομνηνός, ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς καὶ περιπόθητος τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, καίτοι ἐκ χρόνων ἀρχαίων ἀπὸ προγόνων ὧν καὶ λεγόμενος Κομνηνός, καὶ ταῦτα, προσβεβαιοῦμενος τοῦτο μαρτυρίαις πολλαῖς καὶ ἀναμφιλέκτοις τῶν ἐξ Ἑρακλείας εὐλαβεστάτων ἱερέων καὶ χρησίων γερόντων καὶ μάλιστα εἰδώς, ὅτι ἡ τοῦ γένους σὺ τοῦ σειρὰ εὐρίσκειται κατεστρωμένη ἐν διαφόροις τοῦ Ἱεροῦ κώδικος τῆς ἡμετέρας ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἑρακλείας τόποις, διὰ χειρῶν ἰδίων τῶν πρὸ ἡμῶν τῆς ἀγιωτάτης ταύτης μητροπόλεως προστατευσάντων πανιερωτάτων μητροπολιτῶν ἀνογεγραμμένη, οὐκ ἠρκέσθη μὲν τοιούτοις καὶ μόνοις, καὶ ταῦτα ἱκανοτάτοις οὔσι πρὸς τὴν τοῦ τοιοῦτου ἀπόδειξιν, ἀλλ' ἤδη καὶ ἡμετέρου ἐδεήθη μαρτυρικῶν τε καὶ ἐπικυρωτικῶν γράμματος, πρὸς μείζονα πίστιν, τοῦ

1. «Μικρὰ Θρακικὰ μελετήματα Α' Ἡ καταγωγὴ τῶν Κομνηνῶν». Θρακ. I. σ. 232-3. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συμβουλευθῶ τὴν μονογραφίαν τοῦ J) e m. S t e r h o p o r o e, γνωστοῦ ἐκ Κορσικῆς Ἑλληνοῦ καὶ πράκτορος ἐν Ἀνατολῇ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος: «Precis historique de la maison des Comnènes κτλ.) δημοσιευθεῖσαν ἐν Amsterdam τῷ 1784.

2. Σάθρα Μεσ. βιβλ. Δ' σ. 407 βλ. Ἄμαντον ἐνθ' ἄνωγ.

3. Παράρτ. ΙΖ' τομ. σ. 95 Ὁ κ. Ἄμαντος γράφει Κομναῖον καὶ λέγει ὅτι τὸ Κομναῖον εἶναι ἀρχαιότερον τοῦ Κομνηνῶς ἐκ δὲ τοῦ Κόμης ἐσχηματίσθη τὸ ἔθνικόν Κομνιατῆς, ἀλλὰ τὸ Κομνιανὸς ὑπάρχει εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Μηχανιώνας (Κύζικος). Ἐν τῇ τελευταίᾳ ἔλλ. ἀπογραφῇ τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ κράτους βλέπω καὶ χωρίον τῆς Ἐάνθης Κομνηνῶν. ὁ Κεδρηνὸς ἔγραψεν: «οἶκος δὲ ἡ Κασταμών τοῦ Ἰσαακίου μαγίστρου τοῦ Κομνηνοῦ». II 622, ἀλλὰ κατὰ τὸν κ. Γ. Μπακαλάκη ὅστις ἐδημοσίευσεν ἐπιγραφὴν περὶ τοῦ τελευταίου τῶν Κομνηνῶν Ἄνδρονίκου, ἐν ἧ καὶ «ὁ τυραννίσας ἐκ Παφλαγόνων» ἴσως ὑπονοεῖται ἡ τῆ συμπράξει τῶν παφλαγόνων κάθοδος εἰς Κ)πολιν (Ἀρχαιολ. ἐφημ. 1937, σ. 479) καὶ παραπέμπει εἰς Chalandon «Essai sur la regne d'alexis Ier Comnene σ. 21. Vasiliev». Histoire de l' empire byzantin» Paris 1932, σ. 1 σημ. 1.

4. Ἐν Δελτίῳ τῆς Ἱστορ. ἐθνολ. ἐταιρ. τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Β. 1885, σ. 667-679

5. βλέπ. ἐν τοῖς περὶ Νεοφύτου.

εἶνοι καὶ λέγεσθαι ἀληθῶς Κομνηνόν, ὡς ἐκ Κομνηνῶν καταγόμενον· οὐτινος τὴν ἀξίωσιν, ὡς εὐλογον οὔσαν, ἀποδεξάμενοι—καὶ γὰρ οὐ—τι καινὸν ἢ τιμὴ ὄν αὐτῷ πρότερον, ἀλλὰ τῆς ἀνέκαθεν ἐκ προγόνων οὔσης αὐτῷ γενεαλογικῆς ἐπικλήσεως τὴν ἀλήθειαν ἐξετασθῆνοι καὶ βεβαιωθῆναι ἡξίου ἐκελεύσαμεν εἰς μέσον προσκομισθῆναι τὸν ἱερὸν τῆς ἀγιωτότης μητροπόλεως Ἡρακλείας κώδικα. Οὐ δὴ γενομένου δι' ἐπιμελείας ἀκριβοῦς τὰ ἐνταῦθα διελθόντες ἅπαντα εὔρομεν ὅσα προέτεινεν ἡ αὐτοῦ λογιότης, ἔχοντα οὕτως. Ἴνα δὲ καὶ ἄλλοις δῆλα τὰ ἐν αὐτῷ γένηται, εἰς μείζονα τὴν ἀσφάλειαν, μετογράψαντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ κώδικος ταῦτα κατεστρώσαμεν ἐν τῷ παρόντι τῆς ἡμῶν ταπεινότητος γράμμασι αὐταῖς λέξεσιν, ὡς ἐκεῖ κείνται ἀπαρσπλάκτως. Ἐπάγεται τὰς μαρτυρίας τῶν μητροπολιτῶν Μελετίου 1480, Θεοδοσίου 1501(1), Διονυσίου 1604, Ἰωαννικίου 1637 καὶ Μεθοδίου 1656, 1658. Μετὰ ταῦτα ἐπιφέρει: «Πρὸς δὲ τοι πλείονα τοῦ τοιοῦτου ἀσφάλειαν, παρεστήσαμεν ἐνώπιον ἡμῶν καὶ τοὺς ἐν Ἡρακλείᾳ εὐλαβεστάτους ἱερεῖς καὶ χρησίμους γέροντας, ὅσοι τὸ ἀξιόπιστον εἶχον ἐκ τε τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ τρόπου, τὸν τε Γεώργιον ἱερέα, τὸν διὰ τοῦ θεοῦ καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος Γεράσιμον ἱερομόναχον μετονομασθέντα, καὶ Θεόδωρον ἱερέα, υἱὸν Ἰωάννου, Δημήτριον ἱερέα Γλαβᾶν, καὶ Ἰωάννην Φρίντην, τὸν διὰ τοῦ θεοῦ καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος Θεοδοσίον μετονομασθέντα καὶ Ἰωάννην Σακάρην τὸν διὰ τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος Ἰωαννίκιον μοναχὸν μετοκληθέντα, Γεώργιον τὸν τοῦ Φράγγου, Ἰωάννην τὸν Κατζαράπην, Δημήτριον τὸν Γλαβᾶν, καὶ ἑτέρους πολλούς, ὧν τινων τὰ ὀνόματα κατελίπομεν διὰ τὸ πλῆθος. Τούτους πάντας ἐξετάσαμεν ἀκριβῶς δι' ὠμοφορίου καὶ ἐπιτραχηλίου, ἵνα ἐν βάρει ἀλύτου ἀφορισμοῦ εἴπωσιν, εἰ ὁ λογιώτατος ἱατρὸς κύριος Ἰωάννης, ὁ λεγόμενος Κομνηνός, ἔστι γνήσιος υἱὸς Ἀλεξίου ἱερέως Κομνηνοῦ, καὶ εἰ ἀληθῶς οἱ τοῦτου πρόγονοι ἐκ Τραπεζοῦντος ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν καὶ εἰ ἐκ τῶν πάλαι κατάγονται Κομνηνῶν. Οἱ δὲ ὄρκους τε τοῦτο ἐβεβαίουν καὶ κατάστιχα τῆς πολιτείας, ἐν οἷς ἦσαν τῶν τε πρὸ αὐτῶν ἐπὶ ἔτεσι πλείστοις καὶ τῶν ὄντων Ἡρακλειωτῶν τὰ βασιλικά συδοσίματα γεγραμμένα προεισκομίσαντες ἀπεδείκνυον σὺ τὸν τε τὸν κύριον Ἰωάννην υἱὸν εἶναι Ἀλεξίου ἱερέως τοῦ Κομνηνοῦ, ἐκ τε Τραπεζοῦντος ἀφίχθηναί τοὺς αὐτοῦ προγόνους, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων κατάγεται Κομνηνῶν προσβεβαιοῦντες. Διὰ τὰ ταῦτα ἡ ταπεινότης ἡμῶν ἐκ τούτων πάντων τὸ πιστὸν λαβοῦσα καὶ ἀναμφίβολον γράφει καὶ προσεπικυροῖ, ὅτι ὁ εὐγενέστατος καὶ λογιώτατος ἀρχων ἱατρὸς κύριος Ἰωάννης ἔστιν υἱὸς γνήσιος Ἀλεξίου ἱερέως, υἱοῦ Θεοδώρου τοῦ Κομνηνοῦ, Κομνηνός καὶ ὦν καὶ ὀνομαζόμενος, ὡς ἐκ τῶν ἀιδίμων ἐκείνων καταγόμενος Κομνηνῶν, κατὰ τὴν ἐκ ποτέρων εἰς τοὺς υἱοὺς ἀδιάκοπον τοῦ γένους σειράν καὶ ἀλληλένδετον δια-

1. Ταύτας βλέπε ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ καταλόγου τῶν ἐπισκόπων Ἡρακλείας. Πρὸς τούτοις ὑπάρχει ἐν σ. 670 καὶ αὕτη «φ. ρλα' διὰ χειρὸς τοῦ τότε οἰκονόμου Βελισσαρίου ἱερέως: "Ἐτους ζξξστ', μαῖου β' ἀφίρωσεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων ἀποστόλων τῆς μητροπόλεως μίαν κανδήλαν ἀργυρᾶν Δαβίδ ὁ Κομνηνός εἰς μνημόσυνον τοῦ μακαρίτου πατρὸς αὐτοῦ Μανουήλ Κομνηνοῦ». Ἐντύπωσιν ποιεῖ τὸ φαινόμενον τῆς ἀθρόας τῶν ἱερῶν μεταστάσεως εἰς τὴν μοναχικὴν τάξιν, ὅπερ μαρτυρεῖ ἀκμὴν τοῦ μοναχικοῦ βίου εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα.

δοχήν ἀληθῶς καὶ ἀναμφιλέκτως. "Ὄθεν, καὶ εἰς ἀσφαλεστέραν τοῦ τοιοῦτου πίστιν τε καὶ βεβαίωσιν ἐγράφη τὸ πορὸν τῆς ἡμῶν ταπεινότητος συμμαρτυρικὸν καὶ ἐπικυρωτικὸν γράμμα, ὑπεγράφη τε παρ' ἡμῶν οἰκιοχειρῶς τῇ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἑρακλείας σφραγίδι κοτασφραγισθέν, κατὰ τὸ ἀχε' σωτήριον ἔτος, ἐν μηνὶ σεπτεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνλες γ'».

Οὕτω λοιπὸν ὁ φέρελπις καὶ ἄριστα συγκροτηθεὶς ἐν τῇ τοῦ Ἀσκληπιοῦ τέχνῃ ἀποκαθίσταται εἰς τὴν ἀρχαίαν προγονικὴν εὐκλειαν, ἐγκοτεστημένος δὲ ἐν ταῖς αὐλαῖς τῆς Μολδαβίας καὶ Βλοχίας καὶ παρευδοκιμῶν τοὺς πάντας ἀπέβλεπεν εἰς ἀνώτερο ἴσως ἀξιόμιστο κοσμικὰ ἐν Ρουμανίᾳ γλιχόμενος κοὶ αὐτῆς τῆς ἡγεμονικῆς πορφύρας, ἀλλ' ἀντὶ αὐτῆς θεία βουλήσει ἔλαβε τὴν ἀρχιερωτικὴν. Μόλυβδος ἐκλήθη ὁ πρόπαππος τοῦ Ἰωάννου Ἀλέξιος Κομνηνὸς περὶ τὰ μέσο τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος ἐκ τυχαίου γεγονότος, καὶ ἔκτοτε ἐπεκράτησεν ἡ ἐπωνυμία κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ μητροπολ. κώδικος (φ. κοτ') παραδοθὲν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ εἰρημένου μητροπολίτου Νεοφύτου σημείωμο (1).

«Κατὰ τὸ ἀχυστ' ἔτος τὸ σωτήριον, ἰουνίου κη' ἐχειροτόνησα ἱερέα τὸν Ἀλέξιον Κομνηνόν, υἱὸν Θεοδώρου τοῦ Κομνηνοῦ, τὸν παρεπικληθέντα Μόλυβδον διὰ τὸ εὐρεθῆναι ὑπὸ τὸ κατὰ τὸν τῆς οἰκίας αὐτοῦ μόλυβδον ἱκανὸν κεχωσμένον καὶ ἔδωκα οὕτῳ τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἀρχιστρατήγων καὶ τοῦ ἀγίου Γεωργίου, ἵνα ἐφημερεύῃ ἐν αὐτοῖς πρὸς ζωάρκειαν του» (2).

Ἀλλοὶ Κομνηνοί: Τὸ Κομνηνὸς εἶναι λίαν διαδεδομένον ἐν Θράκῃ. Ἐναυῦθα ἄξιον μνήμης εἶναι οἱ ἐξῆς φέροντες τὸ ὄνομα.

1) Διονύσιος: πατριάρχης Κ/πόλεως (1671 ἔ.) ὁ Μουσελίμης Κομνηνὸς ἐξ ἐπιφανοῦς οἰκογενείας (καὶ τοῦτο σημαίνει νομίζω τὸ τουρκ. ἐπίθετον Μουσελίμης) ἤτοι «ὀρμώμενος» (3).

2) Ἀναστάσιος Κομνηνὸς Κωνσταντινοπολίτης: Κατήγετο ἐξ ἐπιφανοῦς οἴκου κτλ. Σάθα Ν. Φιλ. σ. 373, περιελθὼν τὴν Γερμανίαν ὡς ἡγούμενος τοῦ ἀγ. Παύλου ἔφερε πλοῦτη οὐκ ὀλίγα εἰς τὴν μονὴν περὶ τὰ μίσα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος.

3) Ἀνθιμος: Ἀρχιμανδρίτης Κομνηνὸς (κατὰ κόσμον Ἀναστάσιος) ἡγούμενος (1816-1820) τῆς ἐν Ἀθῶν μονῆς τοῦ ἀγίου Παύλου. Ἐπὶ τοῦ νέου κτιρίου τῆς μονῆς ἐξωθεν φέρεται ἐπιγραφή «Κτίτωρ νέος καὶ δομήτωρ ἱερὸς ταύτης μονῆς Ἀνθιμος ἀρχιμανδρίτης, Κομνηνὸς ὢν ἐκ φυλῆς, ἡγείρε μὲν ἐκ βάρων δι' ἰδίας του δσπάνης, ἔσχε δὲ ποτρίδα πόλιν Σηλυβρίαν τῆς Θράκης, Μέμνησθε ὑπὲρ τούτου ὦφθη γὰρ μονῆς κτίτωρ καὶ προστάτης 1816». Ἐπὶ δὲ τῆς εἰκόνος οὗτοῦ ἀνηρτημένης ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς μονῆς «Ἀνθιμος Κομνηνὸς ἀχιμανδρίτης κτήτωρ τῆς ἐν ἀγίῳ Ὁρει μονῆς του ἀγίου Παύλου ἐκ πόλεως Σηλυβρίας, γεννηθεὶς ἔτει 1762 ἀρχιδιάκονος 1787 ἡγούμενος τοῦ ἀγίου Παύλου ἐν Βασσαροβία καὶ Μολδαβία ἡγούμενος ἐν τῇ μονῇ κτλ. χειρ. Κ. Ἰγγλέση 1869» (4).

1. Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 670. 2. Αὐτ. 3. Γεδεῶν Πατρ. πίν. σ. 595 καὶ ἐν ἐκτάσει ἐν Ἀληθείᾳ 1880 σ. 86 ἔ. βλ. Διονύσιος Πατριάρχης πλείονα εἰς τὸ Γ' κεφάλαιον ἐν λ.

4. Σμυρνάκης, τὸ Ἅγιον Ὄρος σ. 595. βλ. Θρακ. Δ'. 120. Ἐκτὸς τῆς εἰκόνος ταύτης σώζεται καὶ ἐν τοιχογραφίᾳ ἐκ τὴν λιτὴν τοῦ Κυριακοῦ τῆς παρὰ τὴν μονὴν Νέας Σκῆτης.

Ὁ ἐνάρετος οὗτος καὶ φιλογενῆς μοναχὸς ἐδιπλασίασεν εἰς μέγεθος τὴν μονὴν ἤτοι ἔκτισε καὶ δύο τρίτα τῆς δυτ. πλευρᾶς, τὴν νοτιᾶν μετὰ τοῦ προστόου τῆς κυρίας εισόδου, τὸ ἀνωθεν τεῖχος καὶ τὸ κωδωνοστάσιον· αὐτὸς κατέθηκε καὶ τὰ θεμέλια τοῦ νέου ὠραίου ναοῦ, πλουτίσας αὐτὸν διὰ σκευῶν καὶ ἀμφίων. Ἦγόρασε γαίας ἐν Κασσάνδρᾳ καὶ Θάσφ (μετόχια) καὶ ἐν γένει «ἀναμορφωτῆς ἐδείχθη αὐτῆς δι' ἐπισήμων ἐγγράφων ἐξσφολίσας τὰ ὄρια αὐτῆς καὶ τῶν μετοχιῶν ἐκ τῶν ἐπιρροισμῶν τῶν φιλοκτημόνων». Συνδεόμενος διὰ φιλίας πρὸς τὸν πατριάρχην Γρηγόριον Ε' καὶ ἡγεμόνο τῆς Μολδαβίας Μιχαήλ Σοῦτσον ἠὺδοκίμασε εἰς τὸ ἐκεῖ μετόχιον καὶ ἐκτήσατο πλουτῆ, ἅπερ ἀφειδῶς κατηνάλωσεν ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἱεράς αὐτοῦ Μετανοίος. Αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ 1820 ἠνάγκασαν οὐτὸν νὰ μεταβῆ καὶ οὐθὶς εἰς Βυκουρέστιον, ὅπου καὶ ἀπέθανε τῷ 1828. Αἰωνία οὐτοῦ ἡ μνήμη (1). Ἐγένετο κατὰ πάντο τοῦ ὀνόματος ἄξιος.

5) Ἀθονόσιος Κομνηνὸς Ὑψηλάντης, πολὺγνωστος συγγραφεὺς χρησιμωτάτης ἱστορίας, «Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν».

Κατὰ τοὺς χρονογράφους ὁ ἔσχατος τῆς Τραπεζοῦντος αὐτοκράτωρ Δαβίδ Β' Κομνηνὸς, ἀπήχθη αἰχμάλωτος τῷ 1461 εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ Μωάμεθ Β' καὶ ἀπεκεφαλίσθη σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ (2). Ὁ Ἀθανάσιος ἀφοῦ ὠμολόγησεν, ὅτι οἱ Κομνηνοὶ ἐξέλιπαν, θεωρεῖ ἑαυτὸν Κομνηνὸν «ἐκ γραμμῆς θηλυκῆς» ἐκ Κωνσταντίνου Ξιφιληνοῦ Ὑψηλάντου λαβόντος ὡς σύσσυγον τὴν θυγατέρα Μανουήλ Κομνηνοῦ Εὐδοκίαν (3).

Δαβίδ Κομνηνός, ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ Τραπεζοῦντος (βλ. ἐν τέλει τοῦ κεφαλαίου) (4).

2. Οἰκογενειακὰ τοῦ Ἰωάννου Κομνηνοῦ.

Ἐκ τῆς ἱστορίας γνωρίζομεν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος Β' ἀποθανὼν τῷ 1340 κατέλιπε δύο υἱούς, τὸν Ἀλέξιον καὶ Ἰωάννην ἡ Καλογιάννην. Ἦδη μανθάνομεν καὶ περὶ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ (ὅστις ἴσως εἴναι ὁ Ἰωάννης γενόμενος μοναχὸς) υἱοῦ τοῦ Βασιλείου πορὰ τοῦ μητροπολίτου Νεοφύτου κατὰ σημείωσιν τοῦ ἔτους 1480 γραφεῖσαν πάντως ἐξ ὁμολογίας

1. Κοσμά Βλάχου. Ἡ χερσὸνησος τοῦ ἁγίου ὄρους. Ἀθῶ, Βόλος 1903σ.274.

2. Εἶναι ἄρα μῦθος ὅτι ἐπέζησαν γνήσιοι Κομνηνοὶ ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ υἱοῦ τοῦ Δαβίδ Νικηφόρου διασωθέντος δῆθεν εἰς Μωρέαν.

3. Documente Hurmutzaki, Historia rumanilor XIII σ. 172-173.

4. Περὶ τῆς τῶν Κομνηνῶν οἰκογενείας τὸ πρῶτον τῆς κύριον σύγγραμμα: «Presis historique de la maison imperiale de Comnènes, ou l'on trouve l'origine, les moeurs et l' usages des Maniotes. Présédé d' une filiation directe et reconnue par lettres-patentes du roi du mois d' Avril 1872, depuis David, dernier empereur de Trebisonde, jusq' à Démétrius Comnène, actuellement capitaine de cavalerie en France. Damnosā qui non imminuit dieis? F a m a m a n e t, f o r t u n a p e r i i t ». a Amsterdam, 1784, 8ον, σ. 184 (ὑπάρχει ἐν τῇ ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ ἐκ κληρονομίας τοῦ Γ. Μπαλτατζῆ. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τούτου 23 ἔτη μετὰ τὴν ἐκδοσιν παρουσίασε τῷ 1807 τὸ ἐξῆς συμπλήρωμα:

«Lettre de Démétrius Comnène A.M. Koch, membre du tribunal, auteur de ouvrage intitulé: De revolutions de Europe, sur l' éclaircissement d' un point d' histoire relatif à la fin tragique de David Comnène, dernier empereur de Trebisonde précédée et suivje Notice historique sur la maison imperiale de Comnène.

προφορικῆς τοῦ ἀρχόντος Θεοδώρου, θεωροῦντος ἑαυτὸν ἔγγονον μὲν τοῦ Ἰσαακίου ἀπέγγονον δὲ τοῦ Βασιλείου. Ἐν τῷ εἰρημένῳ λοιπὸν κώδικι ἐν φ. σε' «χειρὶ τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείου Μελετίου» ὑπάρχει τὸ ἐξῆς σπουδαῖον σημείωμα (1).

«Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς δυστυχοῦς πόλεως Τραπεζοῦντος ὁ δύστηνος οὐτῆς βασιλεὺς Δοβίδ ὁ Κομνηνὸς μετωκίσθη ἐκεῖθεν μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ θείων καὶ ἀνεψιῶν καὶ λοιπῶν συγγενῶν καὶ ἀρχόντων τοῦ παλατίου αὐτοῦ εἰς Κ/πολιν, μεθ' ὧν καὶ ὁ τιμιώτατος ἀρχὼν Θεόδωρος ὁ Κομνηνός, υἱὸς μὲν ὧν Γεωργίου πρωτοβεστεισρίου ἔγγονος δὲ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ ἀπέγγονος τοῦ αἰοιδίμου βασιλέως τῆς αὐτῆς Τραπεζοῦντος Βασιλείου Κομνηνοῦ, ὅστις ὕστερον διὰ προτροπῆς ἡμετέρας πολλῆς ἦλθε κατὰ τὸ σπλθ' (=1480) ἔτος, Δεκεμβρίου 1στ' μετὰ τῆς συμβίσεως οὗτου Μαρίας, θυγατρὸς τοῦ ἀρχόντος Καζαβίτου (2) καὶ τοῦ υἱοῦ οὗτου τεῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ κατώκησεν ὧδε ἐν τῇ Ἡρακλείᾳ διὰ τὸ ἥσυχον. Κοὶ δεδώκαμεν αὐτῷ εἰς κατοίκησιν τὸ ὁσπῆτιν τῆς ἐκκλησίας τῶν ἀρχιστρατηγῶν διὸ τὸ εἶναι αὐτὴν κτίσμα τοῦ αἰοιδίμου ἐκείνου βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ ἔστω εἰς μνήμην». Τῷ σημειώματι τούτῳ ἀκολουθεῖ τὸ τοῦ μητροπολίτου Θεοδοσίου τοῦ 1502 (φ. ριβ'): «Ἐν ἔτει ξι' (1502) ἐβαπτίσομεν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ, υἱοῦ Θεοδώρου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ ἐκαλέσαμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μαυροῦ. Ἐτέρα πράξις σημειοῦται ἐκ τῷ κώδικι φ. ροστ' διὸ χειρὸς τοῦ μητροπολίτου Διονυσίου τῷ 1604: «Ἐν ἔτει αχδ' Νοεμβρίου ἐστεφονώθη Ἰσαακίος ὁ Κομνηνός, υἱὸς Δοβίδ Κομνηνοῦ μετὰ Μαρίας θυγατρὸς Πέτρου τοῦ Γλαβᾶ ἐν τῷ νσῷ τῶν ἀρχιστρατηγῶν» (3).

Ἐπὶ Ἰωαννικίου τῆ ἰδία οὗτοῦ χειρὶ ἐσημειώθησαν τάδε (φ. κε' τοῦ νέου κώδικος). «Ἐν ἔτει αχλζ', Σεπτεμβρίου ιζ' ἐθάψαμεν ἐν τῷ νόρθκι

G. Murnu, «L' origine de Comnènes».

Τὰ τῆς καταγωγῆς τῶν Κομνηνῶν ὁ Ρουμᾶνος καθηγητὴς ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ βυζαντιολογ. συνέδριον, ὅτι αἱ ἱστορίαι καὶ τῆς Ἄνω Κομνηνῆς καὶ τοῦ Νικηφόρου Βρυενίου δὲν γράφουσι τι περὶ τῆς οἰκογενείας. Ἐκ τούτου φαίνεται, ὅτι ἦτο οὐχὶ ἐκ τῶν ἐπισημῶν. Κατὰ τὸν ἐκ Τολέδης Βενιαμὴν οἱ πρόγονοι ἦσαν Βλάχοι ἐκ τῆς κόμης Comnes (ὄθεν καὶ τὸ κύριον ὄνομα Κόμνος) τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὡς γράφει καὶ ὁ Ψελλός, ἀλλ' ἡ Μεγ. ἑλλ. ἐγκυκλοπ. ἐν τῷ ΙΔ' τόμῳ ἐπιμένει εἰς τὴν παλαιὰν παράδοσιν τῆς ἐκ τῆς Κασταμονῆς τῆς Παφλαγονίας τοῦ Πόντου καταγωγῆς. Δὲν ἐξετάζω τὸ ζήτημα ἀλλ' ἀναφέρω ἐν γεγονόσιν καὶ μόνον ἐκ τῆς ἱστορίας τὴν ἀθοδὸν τῶν Βλάχων ποιμένων μέχρι τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τὴν εἰσβολὴν αὐτῶν μετὰ τῶν ποιμνίων ἐντὸς τῆς Χερσονήσου τοῦ Ἄθω ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Α' Κομνηνοῦ παρὰ τὰς σφοδρὰς τῶν ἀγιορειτῶν διαμαρτυρίας. Ἐνα τῶν τελευταίων ἐν Θράκῃ Κομνηνῶν ἀναφέρει ἐπιγραφή Καβάλλας δημοσιευθεῖσα ὑπὸ Γ. Μπακαλάκη ἐν τῇ ἀρχαιολ. ἐφημερίδι 1037 σ. 464-472.

1. Bibliographie hellénique, ou description. des ouvrages publiés par les grecs au dix-huitième siècle par Em. Legrand, κτλ. tome II, Paris 1928, σ. 434-435.

2. Καζαβίτι ὑπάρχει χΥρίον ἐν Δάσω. Ὁ Ἄμαντος θέλει Καβασίτου (τεῦχος ἑκτακτον τοῦ Γ' τόμου τῶν Ἐρακικῶν σ. 98).

3. Δελτίον ἱστορ. Ἐθνολ. Ἐταιρ. β' σ. 669. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ἀναγραφῇ τὸ ἀπὸ Χριστοῦ ἔτος φαίνεται ὀλίγον πρόωρον, δεδομένου ὅτι ἐπισημῶς ἀπὸ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως ἤρχισεν (ἀπὸ τοῦ 1620) ἡ Χριστολογικὴ χρονολογία· αὐτὴ ἀπαντᾷται σπανιότατα κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα.

τῶν ἁγίων ἀποστόλων τῆς ἡμετέρας μητροπόλεως Θεόδωρον Κομνηνόν, τὸν υἱὸν Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἀφίερωσε τῇ ἐκκλησίᾳ γρόσια πεντήκοντα διὰ μνημόσυνοῦ τοῦ ἐγγράψαμιν ἐντοῦθα τὸ ὄνομα αὐτοῦ». Καὶ τέλος φθάνομεν εἰς τὸν πατέρα τοῦ Ἰωάννου περὶ οὗ ἰδιοχείρως ὁ μητροπολίτης (φ. 00' τοῦ κώδικος) ἔχαροξε τοῦτο (1656):

Κατὰ τὸ ἀχνὺ ἔτος τὸ σωτήριον, Ἰουνίου κβ' ἔχειροτόνησα ἱερέα τὸν Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν υἱὸν Θεοδώρου τοῦ Κομνηνοῦ, τὸν παρεπικληθέντα Μόλυβδον διὰ τὸ εὐρεθῆναι ὑπὸ τὸ κοταγώγιον τῆς οἰκίας οὗτοῦ μόλυβδον ἱκανὸν κεχωρισμένον καὶ ἔδωκα οὐτῷ τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἀρχιστρατήγων καὶ τὸν ἅγιον Γεώργιον, ἵνα ἐφημερεύῃ ἐν αὐτοῖς πρὸς ζωάρκειάν του.

Κατὰ πόλιν τῇ ἰδίᾳ χειρὶ ἐν τῷ οὐτῷ φύλλῳ:

«Κατὰ τὸ ἀχνὺ ἔτος, Ἰανουαρίου κς' ἐβόπτισα τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλεξίου ἱερέως τοῦ Κομνηνοῦ καὶ ἐκάλεσα τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην» (1).

Τὸ ἐγγραφον εὐρέθη ἐν κώδικι γεγραμμένῳ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Λυβύτης Κασοῦλη, σωζομένῳ ὑπ' ἀρ. 437 ἐν τῇ πατρ. βιβλιοθήκῃ Ἱεροσολύμων φ. 46—0560. «Τὸ ὕψος τῆς συντάξεως τοῦ ἐγγράφου, τὸ ἐν αὐτῷ ὀνοματολογικὸν καὶ ὁ τόπος, ἐν ᾧ περιεσώθη, εἰσὶν ἐπαρκῆ μαρτυρία, ὅπως οὐδεμίον προξενήσωσιν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς γνησιότητος αὐτοῦ» γράφει ὁ Κεραμεύς.

Γενάρχης λοιπὸν τῶν ἐν Ἡρακλείᾳ Κομνηνῶν ὁμολογεῖται ὁ ἀρχων Θεόδωρος Κομνηνός, υἱὸς μὲν Γεωργίου πρωτοβεστιαρίου τοῦ Κομνηνοῦ ἕγγονος δὲ Βασιλείου τοῦ Κομνηνοῦ, ὃν ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος προσεκάλεσε νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ 16 Δεκ. 1480 δωρησάμενος αὐτῷ τὴν οἰκίαν τῶν ἀρχιστρατήγων εἰς κατοικίον. «Ἡ ὑπὲρ τοῦ κώδικος ποράδοσις οὐδεμίον ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν γνωστοῦ ὄντως τοῦ ἀρχιστάτου παρ' ἡμῖν ἔθους, ὅπως ἐκάστη ἐκκλησία καὶ μητρόπολις κρατῆ ἀρχεῖα καὶ κατάστιχα ποντοῖσιν λέγει ὁ Κεραμεύς. Ἡ ἀξιοπιστία λοιπὸν τοῦ ἐν οὐτῷ ὑπομνήματος τοῦ Ἡρακλείου Μελετίου εἶναι ἀναμφισβήτητος».

4. Ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ Τραπεζοῦντος Κομνηνὸς καὶ ὁ Ἀμηροῦτζης.

Ὁ εἰς Ἡράκλειαν προσκληθεὶς Θεόδωρος Κομνηνὸς ἦν υἱός, λέγει, τοῦ πρωτοβεστιάτορος Τραπεζοῦντος (1332-40) Ὁ Ἰσαάκιος ὅμως δὲν ἀνοφέρεται ὑπὸ τῶν χρονογράφων, ἄλλον δὲ Γεώργιον, πρωτοβεστιάτορα δὲν γνωρίζομεν, πλὴν τοῦ Ἀμηροῦτζη. Ἄλλ' εἶχε συγγένειαν οὗτος πρὸς τοὺς Κομνηνοὺς; Γεώργιος Ἀμηροῦτζης Κομνηνὸς πρωτοβεστιάριος καὶ Σουλτᾶνος Πορθητῆς ἐξυμνεῖ τὸν Μωάμεθ ἀναιδέστατα: Παραβάλλων αὐτὸν πρὸς τὸν Μ. Ἀλέξανδρον «Πῶς ἀλλότρια τὰ σοῦ;—Πῶς οὖν ξένα τὰ σαυτοῦ;—εἰς δουλείας τὸν ζυγὸν οὕτω πέρας ἀσγῶν-ἐκρινεν ὡς ποῖς ἐμός—ὁ Ἀλέξανδρος οὐμός ἐποίητο ἴδια- καὶ τὰ τῶν περσῶν καλὰ αὐτ. σ. 280 (περὶ τοῦ ὀνόματος τῶν Κομνηνῶν σχετικῆ εἶναι ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

«Ἐν]θα κατάκ]ται] Ἀστερις ὁ τ]ης μακαρίας μνήμης κώμης Κομνέων» πλάξ ἐστρωμένη ἐξωθεν τῆς ἐκκλησίας εἰσοδίων Πανίου. βλ. παρατρ. ΙΖ' τόμ.

1. αὐσ. σ. 670-1.

σ. 95, ἀρ. 31, ὧραν μακρὸν τοῦ Πανίου πρὸς Β. ὑπάρχει τοποθεσίς Κομνηνῶν. Ὁ Ἀμνηροῦτζης ἦν κρᾶμα εὐκάμπτου δουλοπρεπεῖς καὶ ὑπο ὕλου δυσυποταξίας.. ἐν ᾧ ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Βησσαρίωνα γράφει, ὅτι ὁ υἱὸς καὶ μαστιζόμενος καὶ αἰκιζόμενος ὑπὸ τοῦ δεσπότη, ὅπως ἐξομότη, ἀποποιεῖται νὰ προδώσῃ τὴν πατριὸν δόξαν, ἐτέρωθεν μανθάνομεν ὅτι οὐ μόνον ὁ υἱὸς ἐξώμοσεν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ, ὅστις καὶ ἀπέβη διώκτης τῶν ὁμογενῶν καὶ ὁμοθρήσκων καὶ χάριν τοῦ πολυθελγήτρου ἔρωτος τῆς ἐν Μουλχίῳ χήρας του τελευτ. δουκὸς Ἀθηναίων Ἀτζαγιόλη κόπτων τὰ γένηα αὐτοῦ χάριν αὐτοῦ (τοῦ δουκὸς) καθαιρουμένου τοῦ ποστριαρ. Ἰωάσαφ. Ὁ εἰς Ἡράκλειαν προσκληθεὶς Θεόδωρος Κομνηνὸς ἦν υἱὸς τοῦ πρωτοβεστιότορος, Γεωργίου, ἔγγονος δὲ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ καὶ ἀπέγγονος τοῦ τραπεζ. αὐτοκράτ. Βοσιλείου Κομν. 1332-40. Ὁ Ἰσαάκιος ὁμοῦ δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν χρονολογῶν. «Ἄλλον Γεώργιον πρωτοβεστιάτορον δὲν γνωρίζομεν εἰμὴ τὸν Ἀμνηροῦτζην (λέγει ὁ Κεραμεὺς) ἀλλ' εἶχε συγγένειαν οὗτος πρὸς τοὺς Κομνηνοὺς; Τοῦτος ὁ πρωτοβεστ. (ὁ Ἀμνηρ.) ἦτο ἔγγονος τοῦ Ἰαγάρη (Μάρκου) ἀπὸ μίαν του θυγατέρα, ἀπὸ τὴν ἄλλην ἦτο ἔγγονός του ὁ Μαχμοῦτ πασᾶς... καὶ ὁ πρωτοβεστ. ἦσαν πρῶτοι ἐξάδελφοι καὶ αὐτὸς ὁ πρῶτον ἔμπιστος ἦτον ἐπίβουλος τοῦ κύρ Δαβίδ καὶ αὐτὸς ἔκαμε τὸν κύρ Δαβίδ καὶ ἐπροσκύνησε καὶ ὁ κύρ Δαβίδ, ἦτο ἄνθρωπος ὁμοῦ ἀνάνδρος ἀνάξιος τοῦ ὀνόματος. Καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος ἐτιμήθη μεγάλως ὡσάν ἐπῆραν τὴν Τραπεζοῦντα ἀπὸ τὸν σὺθέντην καὶ ἀπὸ τὸν ἐξάδελφόν του». Χρυσάνθου, «Ἐκλ. Τραπεζοῦντος». 1933.σ. 318, 320, 322.

Ὁ Ἀμνηροῦτζης ἦν ἔγγονος τοῦ Μάρκου Ἰαγάρη ἀπὸ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ ἄλλης ἦν ἔγγονος ἐπίσης καὶ ὁ Μαχμοῦτ πασᾶς, ἦσαν δηλ. οὗτοι πρῶτοι ἐξάδελφοι. Εἰς τὸν ἐξωμότην τοῦτον ἴσως χαριζόμενος συνειβρύλευσε τῷ αὐτοκράτῳ Δαβίδ νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν πᾶσαν ἀντίστασιν θεωρῶν μοταίαν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἀποφυγῆς αἰματοχυσίας, ἀλλ' ἠπατήθη δούς πίστιν εἰς τοὺς ὄρκους τῶν Τούρκων. Ὡς αἰχμάλωτος καὶ αὐτὸς οἰκογενειακῶς ἤχθη εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅπου μετὰ τῶν Κομνηνῶν ἀπήχθησαν καὶ πάντες οἱ εὐγενεῖς Τραπεζοῦντιοί. Ὁ Μωάμεθ τοὺς δύο αὐτοῦ υἱοὺς ὡς καὶ τὸν νεαρόν γαμβρόν ἐκράτησε παρ' αὐτῷ ἵνα ἐξιολασίῃ ἀλλ' ὁ μικρότερος ὁ Βασίλειος ἀντίστη ἐπιμόνωσ ὑποστὰς μαρτύρια. Οὗτος ἦν ἀναδεκτὸς τῆς μητρὸς τοῦ Βησσαρίωνος διὸ καὶ ὡς ἐκ τούτου γράφει πρὸς αὐτὸς ὁ Ἀμνηροῦτζης τὴν θαυμασίον εἰς καλλιέπειαν ἐπιστολὴν ἐν ἧ ἐκτίθησι τὰ τῆς ἀλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος καὶ περὶ τῶν φρικτῶν βασάνων τοῦ υἱοῦ, ἅπερ «μανθάνω, λέγει, ἔκφρων γίνομαι οἷτιον δέ, φρονήματος ἐπειλημμένος οὐμὸς παῖς ὅς τε ἄλλως φύσει περὶ ἀρετὴν θερμὸς τὴν πατριὸν οὐ προδίδωσι δόξαι» ἐν τούτ. ἰς ὁ ταῦτα γράφων ἄλλοπρόσαλλος ἀνὴρ οὐ μόνον τὸ υἱὸν δὲν κατάρθωσε νὰ σώσῃ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐξώμοσε καὶ ἀπέβη φεῦ! διώκτης τῶν ὁμογενῶν, καὶ ἂν ἔγραφε τὰ ἀνωτέρω πρὸς τὸν Βησσαρίωνα ὁ σκοπὸς ἦτο ν' ἀποσπᾶσῃ χροῖμα. Οὕτω παρουσιάζεται κρᾶμα εὐκάμπτου δουλοπρεπεῖς καὶ ὑποῦλου δυσυποταξίας κατὰ τὸν μακ. Σ π. Λάμπρον (1). Τὰ πάντα ἐθυσίας

1. Δελτίον τῆς ἱστορ. ἐταιρ. Ἑλλάδος. Β', σ. 672—673. Τὰ μετὰ τὴν ἀλωσιν σ. 8, 10 καὶ Κεραμεὺς ἐν Δελτ. ἱστορ. ἔθν. ἐτ. Β', σ. 674. Τοῦ ὀνόματος ὑπάρχουσι διάφοροι γραφαί, ἅς καὶ τηροῦμεν. Σημειωτέον ὅτι ἐκαλεῖτο καὶ φιλόσοφος. Ἐν καταλόγῳ χειρογράφῳ Λαύρας (1025) ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Θεοφάνους Μηδείας: «ὁ φιλόσοφος τῷ Κριτοβούλῳ» (εἶναι ὁ περίφημος Ἰμβριος) ἀρ. 2116, σ. 407, τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, φ. 19α κ.ά.

χάριν τῆς Μουχλιωτίσεως χήρας τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν Ἀτζιαγιῶλι. Ἴδου ἡ περιέργως ἐπιστολή, ἣς τὸ περιεχόμενον κεῖται εἰς ἀντίθεσιν ὡς πρὸς τὰς ἄλλας συγχρόνους πηγὰς π.γ. ἡ «χορνική ἐκθεσις» ἡ ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἐν Λουδίνῳ ἐκδοθεῖσα τῷ 1902 ἀναφέρει περὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς δυσμνοῦς εὐθέσεως τοῦ Οἴκου. πατριάρχου, ὅστις τότε διεδέξαστο τὸν Συμεῶν: «Ἐλθάν γὰρ ὁ κυρ Νήφων οὐκ ἐδεξιῶσατο τὸν τοῦ Ἀμηροῦτζη υἱὸν τὸν Σκειτέρμπι ἦν γὰρ χασσαντάρμπασης (θησαυροφύλαξ) καὶ Τραπεζούντιος καὶ γείτων τῆς Παμμακαρίστου καὶ ἐποίησε τὸν ἅπαντα βίον... καὶ τὸν τῆς ἐκκλησίας αὐθεντικὸν (ἐδήμεισε, λέγοντας, ὅτι ὅσοι ἐπροσήλωσαν σκεύη ἱερὰ εἰς τὴν αὐτοῦ Πατριαρχεῖαν, ἅπαντα γεννῆσονται αὐθεντικά) 46, 13. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ πρωτοβεσιτάριος ἀπέβη ὁ ὀλετήρ τοῦ βασιλέως οὐ μόνον διὰ δόλου παραδούς αὐτὸν εἰς τοὺς πολιορκοῦντας Τούρκους, ἀλλὰ καὶ πιθενογκάσας νὰ προσκυνήσει ἵνα λάβῃ τιμὰς καὶ ἀξιώματα, ἅτερ δὲν ἐχάρε ὅμως. «Τοὺς γὰρ υἱοὺς τοῦ Ἀμηροῦτζη ἔβαλιν ἐν τῷ σαραγί τὸν δὲ Ἀμηροῦτζη ὑστερὲν ἐποίησεν Ἰσμηλίτην 26-27. Πολλοὶ ἐπίστευσον εἰς τὰ γραφόμενα τοῦ ἐξωμότου ὡς ὁ Τριαντοφυλίδης, ὅστις εἰς τοὺς «φυγάδας» λαβὼν ἐκ τοῦ Boisscnape ἀνεδημύσεισε (σ. 14-18) τὴν ἐπιστολήν.

Ἀμηροῦτζη Γεώργιος (βλ. Κομνηνοί). Περὶ πορθητοῦ τοῦ Ἀμηροῦτζη πραγματεύεται ἐπὶ τῆ βῶσει τουρκ. ἐγγράφων ὁ Βλαδ. Μιρμίρογλου «Ἱστορικὰ ἔγγραφα τοῦ πορθητοῦ Σουλτῶν Μεχμέτ Β΄» Κων/πολις 1945 βλ. Ὁρθοδοξία Κ΄. σ. 142-148. Ἔργα παρὰ Legrand 1514, σ. 195ε. Bibl. Hell. III, XV—XVI σιῶνος. Χρονογρ. 422 Γ. Ζῶρα «Περὶ τῆς ἀληθείας τῆς τῶν χριστιανῶν πίστεως πρὸς τὸν Ἀμηρῶν κατὰ τὸν χρόνον ἐν ᾧ ἔαλω παρ' αὐτοῦ ἡ Κωνσταντίνου» ὑπὸ Γεωργίου Τραπεζουντίου «V. Congresso intern di studi biz sunti delle comunicazioni bizantini» «Roma», 1936 5, 506. Ὁ Ἀμηρ. ἔγραψε Περὶ τούτων τῶν τῶν περιέχεται (βλ. κῶδ. πορισ. 3043 XVI σιῶνος, φ. 16β-18 sententia georgii data florentiae).

Ὁ Τραπεζούντιος Γεώργιος Ἀμηροῦτζη ἐκ τῶν τελευταίων αὐλοκολάκων λογίων τοῦ Βυζαντίου μετὰ δουλοπρεποῦς χαμερπείας ἐποίησε χαιρετισμοὺς εἰς τὸν Μωάμεθ Πορθητὴν. Παραλαμβάνομεν ὀλίγους στίχους ἐνταῦθα εἰς μαρτύριον τῆς ἀνηκούστου πορωδίας.

Χαίροις φαεινὸς ἀστήρ, χοίροις φωτεινὸς φωστήρ.
Χαίροις ἀναξ σκηπτοῦχε τῆς οἰκουμένης
Χαίροις ὁ φιλῶν τῆς σοφίης τὰ βάθη,
Χαίροις ὁ κράτει τὴν σοφίαν λαμπρίνας.

.....
Ρέων ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος
πολλὰς ἔδειξεν ἀρετὰς ἐν τῷ βίῳ
σοφίαν, φρόνησιν, ἀνδρείαν καὶ τόλμην
ταῦτα γὰρ πάντα οὐκ ἔσχεν ἅμα δεῖξαι
ἄλλοτε δ' ἄλλο καὶ ἐν ἄλλοις γε δεῖξας.
εἰς μίαν συνήγαγε ψυχὴν ἀρίστην.
βασιλέως τρισσοριστέως.
ἄγαλμα καλὸν ἀναστήσας τῷ βίῳ
ᾧ νίκας καὶ τρόπαια καὶ μακρὸν βίον
ἄνωθεν Θεὸς κοὶ λαμπρὸν τέλος δώη.

Ἐπιπλήθει καὶ ἄλλη τοιαύτη παρωδία. Ὁ κωνὸν τῆς παραμονῆς Χριστοῦ. πρὸς τὸ «Κύματι Θαλάσσης» μετὰ τῶν οὐτῶν μάλιστα εἰρμῶν. (βλ. Γεωργ. Ἀμυροῦτζη «Ποιήματα νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενα ὑπὸ Σ. Λάμπρου» ἐκ τοῦ ὑπ' ἄρ. 363 κώδικος τῆς ἐν ἀγίῳ Ὁρει Ἱ. Μονῆς τοῦ Διονυσίου ἐν «Δελτ. τῆς ἱστορ. καὶ ἔθνολ. Ἑταιρ. τῆς Ἑλλάδος» (188 τομ. 2 σ. 275-282).

Γεωργ. Ἀμυροῦτζη καὶ Βησσαρίων Καρδινάλιος,

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀμυροῦτζη δὲν ἦχει καλῶς ἐν Κ/πόλει, ἐξύμνει τὸν πορθητὴν καὶ ἐκολάκευε οὐχὶ πρὸς τὸ κοινὸν καλόν, ἀλλὰ διὰ τὴν κορέση τὰ πάθη του. Ἐρωτευθεὶς τὴν Χήραν τοῦ Νερίου Acciajuoli ἐπεισεν αὐτὸν νὰ παύσῃ τὸν πατριάρχην Ἰωσάφ Α' καὶ ἐτέλεσε γάμον παράνομον. Ὁ Μηδεῖας Θεοφάνης ἐκθειάζει αὐτὸν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, ἀλλ' αὐταὶ ἐγράφησαν πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κ/πόλεως. Ἐν αὐταῖς προσαγορεύεται φιλόσοφος, ἀλλ' ὁ ὅρος οὗτος ὅστις καὶ ὡς ὀφθίκιον ἐδίδοτο ἐν τῷ Βυζαντίῳ εἶχεν ἀπολέσει ἀπὸ πολλοῦ τὴν κυρίαν σημασίαν καὶ ἐδήλου τὸν νῦν λογιώτατον Ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης ἀπεδόθη εἰς τοὺς ἱατροφιλοσόφους. Ἡ ἐξωμοσία ἤρξατο ἀπὸ τῶν υἱῶν του: «Τοὺς γὰρ υἱοὺς τοῦ Ἀμυροῦτζη ἔβαλεν ἐν τῷ σαραγίῳ τὸν δὲ Ἀμυροῦτζην ὕστερον ἐποίησεν αὐτὸν Ἰσμηλίτην... τὴν δὲ θυγατέρα... Ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὠνομάσθη Σκενδερμπέης Χασνατάρπασης. Ἐκθεσις χρονικὴ», ἐκ σ. 4612 27.3. Βλ. Παπαρρ. Ε' 494 (ἀντίγραφον). Τούτων οὕτως ἐχόντων ψεύδεται ἀσυστόλως ὁ Ἀμυροῦτζης εἰς τὸ γράμμα πρὸς τὸν Βησσαρίωνα ὅτι διεφύλαξεν τοὺς αἰοὺς καὶ ὅπερ ἀναδημοσιεύσας ὁ τριανταφυλλίδης εἰς τοὺς «Φυγάδας» ἐπίστευσεν ὡς ἀληθινὸν (σ. 14-18) Πρῶτος ἔδωκεν εἰς τὸν τύπον ὁ Boissonade, anecd. graeca, Ε', σ. 309. Τὸ σπουδαῖον τοῦτο γράμμα δημοσιεύομεν κατωτέρω:

«Αἰδεσιμώτατε καὶ σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ πάτερ καὶ δέσποτα, εἴης μοι ὑγιαίνω καὶ εὖ ἔχων ἐν ἅπασιν.

Ἄ πάλαι προύλεγον καὶ διεμαρτυρόμην πρὸς τοὺς ἡμετέρους πολίτας, ἔγραφον δὲ καὶ πρὸς τὴν σὴν κυριότητα, δεόμενος ἕνα γοῦν μοι τῶν παιδῶν δεξάμενον διασῶσαι, γέγονε καὶ πέρας ἔχει. Καίτοι δεινὰ μὲν ἀγγέλων οἶδα καὶ οἶα οὐκ ἂν ἀδακρυτὶ παρέλθοις· ἀλλὰ μικρὰν σοὶ καταθείμην χάριν τὰς κοινὰς ἀποκρυψάμενος συμφοράς. Τίς γὰρ ὄνησις ἀγνοίᾳ συνεῖναι τῶν οἰκείων κακῶν; Ἄμα δὲ καὶ μάτην ἂν εἴην ἀνὰ σιωπῶν, ἂ πανταχοῦ νῦν, οἶμαι, διεβόησε καὶ διατραγώδησεν ἡ φήμη.

Ἴσθι τοίνυν τὴν κοινὴν πατρίδα φεῦ ὑπ' ἄλλοφύλων ἐαλωκυῖαν καὶ εἰς πείραν ἀφιγμένην τῶν δεινοτάτων. Καίτοι ἐξ ὁμολογίας ἦλω· ἀλλ' οὐδὲν ὄνατο τῶν ξυμβάσεων, ἐφ' αἷς προὔδοθη· πέπονθε δὲ παραπλήσια τοῖς πολέμοις κατὰ κράτος ἐαλωκόοι. Τὸ μὲν οὖν κεφάλαιον τῶν κακῶν εἴρηται, ἐφ' ᾧ πολλὰς μὲν ἡμέρας, πολλὰς δὲ νύκτας, οἶμαι, πενήθεισι, συμπαθῆς τε ὦν ἄλλως τε καὶ πρὸς Ἑλληνας καὶ τὴν πατρίδα φιλῶν ἐς τὰ μάλιστα· δεῖ δὲ καὶ ὅπως πέπρακται διὰ βραχέων προσθεῖναι, ὡς ἂν τοῦτο γοῦν τὸ μέρος μὴ ἀθυμήσης. Τὸ γὰρ δεινόν, ὅπως γέγονεν ἀγνοούμενον μάλλον εἴωθεν ἀκῶν.

Ὁ γὰρ τοίνυν μέγα δυναμένος καὶ πλείεστων καὶ μεγίστων ἐθνῶν ἄρχων Ἑλλήνων τε καὶ Ρωμαίων ἤδη βασιλεύς, ἐγκαλεῖν μὲν ἴσως ἔχων οὐδὲν, ἐρωτῶν δὲ δόξης καὶ μείζονος ἀρχῆς ἐπιθυμία, στόλον μέγαν, οὐ πλήθει τριήρων τοσοῦ-

1. αὐτ. 275-6.

2. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Πατριάρχης Ἰωσάφ ἀνθίστατο καθήρσεν αὐτὸν καὶ ἐξύρισεν ἅμα αὐτ.

τον (ἦσαν γὰρ οὐ πολλῶ τῶν ἑκατὸν πλείους), ὅσον παρασκευῆ παντοῖα καὶ μηχαναῖς ἐξαρτώσας κατὰ Σινώπης καὶ ἄλλων παφλαγόνων ἀπέστειλεν· αὐτὸς τε πεζὴν ἄγων στρατιὰν ὑπὲρ τὰς πέντε καὶ δέκα μυριάδας, οὐδενὸς ἔτι λόγον ποιούμενος εἰς τὴν Ἀσίαν διέβη. Οὕτω δὲ παραβόλως εἰς τὴν πολεμίαν ἐμβαλῶν, πάντων παρὰ δόξαν εὐθύς ἐκράτησεν. Οὕτε γὰρ εἰς ὄπλα, οὕτε εἰς τριβὴν ἔτι καὶ χρόνον εἶδον οἱ Παφλαγόνες· ἄλλ', ὡς οὐδαμῶθεν ἔτι χρηστὸν, ἐλπίζοντες, καὶ τὴν τύχην αὐτὴν, ἢ πολλοὺς πολλακίς μεγάλων ἐξείλετο κινδύνων, ὑπερεῖδον. Τὰς τε οὖν πόλεις καὶ τὰ φρούρια μετὰ τοῦ σφῶν ἡγούμενου παραδόντες, δεσπότην εὐθύς αὐτῶν ἐποίησαντο. Οὕτω δὲ παρ' ἐλπίδα τῶν πραγμάτων κεχωρηκότων, μείζον τι σὺν λόγῳ φρονήσας, τὸν μὲν στόλον ὡς εἶχεν εὐθύς ἀκραιφνῆ καὶ κακῶν ὅλως ἀπείρατον καθ' ἡμῶν ἀπέστειλεν· αὐτὸς δὲ κατὰ τῶν Καππαδοκῶν καὶ Μεσοποταμίας ἀρχοντος ἐπορεύοντο.

Ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀκούων ἠπίσται καὶ κόμπων ἐνόμιζεν εἶναι μόνον· ἐπίστευε γὰρ οὐδεὶς, ἡμῶν γε ζώντων, τοσοῦτον τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἀποστῆναι. Ὡς δ' ἔγνω ἀληθὲς ὃν καὶ τοὺς πολεμίους ἐμβεβληκότας εἰς τὴν αὐτοῦ πύθοιτο, κατεπλάγη καὶ οὐκ ἔτι τῶν γενναίων ἦν λογισμῶν, ἄλλως τε καὶ ἐπιβουλῆς ὑπονοουμένης ὑπ' ἀδελφοῦ· ἀλλ' ὄκνος αὐτὸν εἶχε καὶ ἀνάδυσσις καὶ οὐκ ἔθαρρει τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων κύβον ἀναρρίψαι. Ταχύ γοῦν τὴν χώραν ἐρημον ἀνδρῶν ἀποδείξας δι' ἧς ἔμελλον οἱ πολέμιοι διελθεῖν, οὗτος αἰεὶ μικρὸν ὑπεχώρει καὶ τοῦ στρατοπέδου ἐξίστατο. Οὐ μὴν οὐδ' οὗτος αὐτῶ διώκων ἀπέκειτο· ἀλλὰ ἡγάπα, τῶν ἐχθρῶν ὑπεξανισταμένων, ἀδήριτον λαμβάνων τὴν νικην (γρ. λαμβάνειν τὴν νίκην).

Οὗτος μὲν οὖν τοὺς πολεμίους ἐκδιδαξάμενος, ἐπειδὴ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ὀρίοις ἐγένετο καὶ τῶν παρόδων ἐκράτησε, πάντα τὰλλα ἀφείδ, ἐφ' ἡμᾶς ἐχώρει· ὁ δὲ στόλος πρότερον αἰφνίδιον εἰς τὴν ἡμετέραν φανείς πολλὴν ἐκπληξιν παρεῖχε καὶ θόρυβον. Δοκῶν γὰρ ἡμῖν ἂν οὐκ ἐπελθεῖν διὰ τε τοὺς ὄρκους, οἱ ἔναγχος ἐγένοντο καὶ τὸ μηδὲν τῶν ὁμολογηθέντων ἐλλελοπέναι, τριβὴν τε ἅμα καὶ χρόνον ἐλπίδος οὐσης, πολιορκουμένης Σινώπης, οὐκ ὀλίγον γενέσθαι, ἐξαίφνης ἐπιπλέων τῇ πόλει ἐφαίνετο. Οὕτε οὖν οὓς εἶχομεν στρατιώτας συναγαγεῖν οἷοι τε ἦμεν ἔτι, οὕτε τὰ ἐκ τῶν ἀγορῶν εἰσκομίσασθαι, μόνην δὲ τὴν πόλιν ὑπ' ἀνάγκης ἐδόκει φυλάττειν. Οὕτω δὲ καθ' ἡσυχίαν ἀποβάντες οἱ πολέμιοι μυρίων ὄντες οὐκ ἐλάττους, ἄριστα ἐξηρωμένοι, μέχρι μὲν τινος ἐδήρουν τὰ πρὸ τῆς πόλεως, τὸν τε σῆτον φθίροντες καὶ τὰς οἰκίας ἐμπιπρῶντες, ἐπειτα ἡμᾶς εἰς τὰ τεῖχη κατακλείσαντες ἐπολιόρκουν. Ἡμέρας μὲν οὖν περὶ μ' ὁ πόλεμος ἦν ἐν αἷς ἐδοκοῦμεν αἰεὶ κρατεῖν καὶ πλεῖστα βλάπτειν τοὺς πολεμίους. Οἱ τε γὰρ ἐκ τῶν ἀγρῶν καταθέοντες ἐκάστοτε καὶ συμπλεκόμενοι πολλοὺς ἀνήρουν, αὐτοὶ τε ἐπεξιόντες τὰ χεῖριστα διετίθεμεν· ἐλπίς ἀγαθὴ τὰς ψυχὰς ἔτρεφεν ὡς πάντα διαφθερούμεν τὸν στόλον. Κἂν ἐξειργασάμεθα τὸ ἔργον, εὐ ἴσθι, εἰ μὴ ὦπθῃ πρότερον ὁ καθ' ἡπεῖρον ἅπας στρατὸς μετὰ τοῦ σφῶν ἀρχοντος ἄνωθεν ἐπελθῶν. Τοῦτο γὰρ ἐκείνους μὲν ἐγγυτάτῳ τοῦ διαφθαρῆναι ἐλθόντας καὶ νύκτας δρασμὸν διανοομένους ἔσωσεν, ἡμᾶς δὲ τελείως ἀπώλεσεν. Οὐ γὰρ ἐχώρησεν τὸν στρατὸν οὕτε τὰ πρὸ τῆς πόλεως πεδία, οὕτε αἱ παρ' ἐκάτερα φάραγγες· ἀλλὰ καὶ βουνοὶ ὀρώμενοι καὶ γήλοφοι οὐκ ἤρκεσαν στρατοπεδεύσασθαι. Εὐθύς οὖν ἐνεργὸς ἦν καὶ τὰς μεγίστας τῶν ἐλεπόλεων, ὧν μείζους οὕτω εἶδεν ἥλιος, στήσας, ἐχρήτο κατὰ τῆς πόλεως. Ἡ δὲ ἐν ἀμηχανίᾳ εὐθύς ἦν καὶ ἡ χρηστοτέρα αὐτὴν κοθάπαξ ἐλπίς ἀπολέλοιπε. Τὰ τε γὰρ ἐπιτήδεια ἐσπάνιζεν ἤδη καὶ τὸ ὕδωρ καθάπαξ ἐπέλιπε· πρᾶγμα ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος μηδέπω γεγενημένον. ὅτε δῆμος οὐκ ἠθέληεν ἔτι εἰς προὔπτον κίνδυνον αὐτὸν ἐμβαλεῖν, ἀλλ' ἔς ξυμβάσεις ἔωρα. Οὐδὲν

ἔτι ἐδόκει ἐκ τῶν παρόντων οἶον τε εἶναι τὸν πόλεμον διενεγκεῖν· ἀλλὰ δῆλον ἦν ἤδη κατὰ κράτος ἀλώσσομαι. Οὕτω δὴ βουλευομένοις τοῖς πολλοῖς ἐδόκει ὁμολογίᾳ προσχωρεῖν, ὡς μὴ αἰχμάλωτοι γῆν πᾶσαν καὶ θάλατταν προσαιτουῦντας ἐπελθεῖν.

Οὕτω τοίνυν τῶν ὁμολογιῶν πεπραγμένων, τὴν πόλιν καὶ ἑαυτοὺς παρέδωκαν· καὶ ἡ ἐλευθεριωτάτη τῶν πόλεων, πολλοὺς μὲν ὑπὲρ ἐλευθερίας τὸν πρόσθεν χρόνον λαμπρῶς ἀγωνισαμένη, ἐς μέγα δὲ ἀξίωμα καὶ κλέος ἔλθοῦσα, ὑπὲρ ἀλλοφύλοις, φεῦ! ἐγένετο· καὶ νῦν τὴν ἄτιμον ὑπομένει δουλείαν, πένθος μέγα οὐ μόνον τοῖς ὁμοδόξοις, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν Ἀσίᾳ βαρβάροις.

Ἐπεὶ δὲ τῆς πόλεως ἐκράτησαν καὶ πάντας ὥσπερ ἐν μῆ σαγήνῃ τοὺς Κομνηνοὺς ἔσχον ὑποχειρίους, παιδᾶς τε εὐθύς καὶ κόρας ἐλάμβανον, ἀνδραποδιζόμενοι σχεδὸν ἅπαντας ὅσοις ὥρας τι προσῆν. Ἐν οἷς καὶ τὸν ἐμόν, φεῦ! υἱόν, ὃν αὐτὸς διὰ τῆς μητρὸς ἐκ τοῦ θείου λουτροῦ λαβὼν υἱὸν ἐποίησω, τὸν καλὸν Βασίλειον· ἔτι δὲ καὶ τὸν τῆς θυγατρὸς νυμφίον, ὅτι νέος τε ἦν καὶ κολὸς ἐδόκει, ἐλάχιστον χρόνον ἀπολελευκότα τοῦ γάμου. Τὸν δὲ βασιλέα σὺν πάσῃ τῇ συγγενείᾳ καὶ τοὺς ἐν τέλει σχεδὸν ἅπαντας εἰς τὰς τριήρεις ἐμβαλόντες, εἰς τὴν (σελ. 727) Κωνσταντίνου πόλιν ἤγαγον· ἐκεῖθεν δὲ πάλιν εἰς τὰ Ἀδριανουῦ ἀγαγόντες κατῴκησαν.

Καὶ νῦν εἰμι ἐναυῦθα, κορυφῆς ἀτεχνῶς ὑπερέλλοντα δειμαίνων Πέτρον. Καίτοι πολλάκις παρὰ τὴν πολιορκίαν ἠφείδησα· ἑμαυτοῦ ὥστε θανεῖν· ἀλλ' οὕτω ἐγένετο τοῦτου τυχεῖν, τῆς Προνοίας, οἶμαι, ἐπὶ τὸ χεῖρον φυλαττούσης, ὅπως, ἐπὶ πολὺν τιμωρηθεὶς χρόνον, ἔπειτα ἀποθάνω. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα φέρειν οἶός τε εἰμί, πενίαν φημί καὶ τὴν ἐν ἀλλοδαπῇ ἀνελεύθερον διατριβὴν· ἡ δὲ τοῦ παιδὸς στέρησις ἐμπιπρᾶ μου τὰ σπλάγχνα. Πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αἰκίζόμενον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πάντων κρατούντος καὶ μάλιστα ἕκαστοτε μανθάνων, ἐκφρων γίνομαι· αἴτιον δέ, ὅτι φρονήματος ἐπειλημμένος οὐμὸς παῖς, ὦν τε ἄλλως φύσει περὶ ἀρετὴν θερμὸς, τὴν πάτριον οὐ προδίδωσι δόξαν. Καὶ τὴν οὖν ἀρχὴν λόγοις αὐτὸν ἐπεχείρει πείθειν καὶ δώροις ὁ κρατῶν· ὡς δὲ ἦν τούτοις ἀνάλωτος, ἐπὶ τὰς βασάνους ἐτρέπετο. Ἐπεὶ δὲ πάντα ποιήσας οὐδὲν ἴσχυσε, τὴν μὲν ἀρετὴν ἐθαύμαζε τοῦ παιδὸς καὶ τὴν μετὰ φρονήματος ἔνστασιν· οὐ μόνον ἦ προσῆκεν ἐλευθέρων αὐτὸν ἐποίησεν· ἀλλ' ἀπογνοὺς τὴν μεταβολὴν, ἀποδόσθαι ἐγνώκε· τοσαύτης αὐτὸν φιλανθρωπίας ἤξιωσε. Πλείστου δὲ αὐτὸν ὅμως ἀποδίδομαι καὶ ὅσον αὐτοὶ οὐκ ἄν ποτε ἱκανοὶ ἐσόμεθα λυτρώσασθαι. Τὰ μὲν οὖν ἡμέτερα ἐν τούτοις καὶ πολλῶν χειρόσιν ἔτι· δεῖσθαι δὲ σου βουλόμενοι χεῖρα ὀρέξαι, οὐ πολλῶν ἠγοῦμαι δεήσασθαι λόγων. Ὁ γὰρ πολλοῖς τῶν ἀθλίων Ῥωμαίων τὴν αἰχμαλωσίαν λυσάμενος, οὐδέ ποτε πολίτην ἕνα δεόμενον περιόψει. Κοίτοι τὸν πρόσθεν χρόνον εὐλαβῆς ἦν αἰτεῖν τι παρὰ τῆς σῆς κυριότητος· ἀλλὰ νῦν οὐκ ἂν αἰσχυνοίμην τὸ πρᾶγμα. Δέομαι τοίνυν τῆς σῆς κυριότητος, αἰδεσιμώτατε δέσποτα, μεμνημένον τῆς πολλῆς ἡμῶν, ἀεὶ περὶ σὲ εὐνοίας καὶ τῶν πολλῶν ἐπὶ σοὶ καὶ μεγάλων ἐλπίδων, ὦν ἔχοντες ἠδέως διεβίωσαμεν τὸν μέχρι τῆς ἀλώσεως χρόνον, ὡς οἶδεν ὁ πάντα ἀφορῶν ὀφθαλμὸς, ἔτι δὲ τῆς παρὰ σοῦ εἰς ἡμᾶς εὐεργεσίας, ἣν εἷς τις τῶν ἡμετέρων ἀφέλη, οὐκ οἶδ' εἴ τι περιληφθήσεται καὶ τῆς καθαρᾶς ἐκείνης καὶ εἰλικρινοῦς φιλίας, ἣν οὐ χρόνος, οὐ πραγμάτων μεταβολαί, οὐ τοσοῦτον διάστημα ἴσχυσεν ὅπως οὐδὲν ἀμαυρῶσαι, τὰ προσήκοντα τῇ παρουσίᾳ τύχῃ βοηθησαὶ καὶ πρῶτον μὲν ἡμῖν τὸν Βασίλειον ἐλευθερῶσαι, ὅς, τούτου τυχῶν, εὐθύς παρὰ οὐκ ἔξει δοῦλος ἐσόμενος· ἔπειτα καὶ ἡμῖν τινα χορηγίαν εἰς τὸ μέλλον πορίσασθαι, ἀφ' ἧς ἐν τῇ παρουσίᾳ τύχῃ διαβιώσομεν. Εἰ δὲ μεγάλα ταῦτα καὶ ἀμφότερα οὐ ῥᾶδιον τὸ

νῦν ἔχον γενέσθαι, οὐδὲ τὸν παῖδα λυσάμενος τὰ μέγιστα εὖ ποιήσεις καὶ οὐ μείζον ἡμῖν οὐκ ἂν γένοιτο, αὐτοὶ δὲ τὴν ἄλλην τύχην οὐ χαλεπῶς οἴσομεν, ὁρῶντες τοὺς ἀθλίους Ρωμαίους, οἳ ἅπαντα πράττουσιν, ὅπως τῆς ἐφημέρου τροφῆς εὐπορήσωσιν.

Ἄλλὰ σοὶ ὁ πάντα διέπων Θεὸς μακρὸν μὲν αἰῶνα δοίη, ἐβρωμένον δὲ ἡμῖν καὶ εὐθυμον διαφυλάττοι· σὲ γὰρ ἔχοντες καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ πενίαν καὶ πᾶσαν τύχην οὐ χαλεκῶς οἴσομεν. Πρὸς Θεοῦ δὲ μὴ ἀπαξιώσης ἡμῖν αἰεὶ γράφειν· ὡς ἡμῖν καὶ τὰ σὰ γράμματα μόνᾳ μεγίστην φέρει παραμυθίαν. Ἐνταῦθα δὲ ἡμῖν ἐπιστέλλειν ῥάδιον· πολλοὶ γὰρ ἐκ Βενετίας, οἳ δὲ ἐκ Φλωρεντίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀφικνουῦνται· ἐντεῦθεν δὲ εἰς τὴν Ἀδριανοῦ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸς ἔστιν. ὥστε ἔστι καὶ γράμματα καὶ ἄλλο τι ἀσφαλῶς πέμπειν. Καὶ γὰρ αὐτὸς μαθὼν τι παρὰ σοῦ ἤκειν, τάχιστα εἰς τὴν Κωνσταντινίου ἀφίξομαι.

Ὁ παρὼν ἄνθρωπος, ὁ τὰ γράμματα κομίζων, ἔστιν ἡμέτερος πολίτης, συγγενῆς καὶ οἰκείος τοῦ Παρασκευᾶ τοῦ τῆς μητρὸς θεράποντος· ἀπώλεσε δὲ καὶ αὐτὸς παῖδα καὶ γυναῖκα, ὃν εἰ βοηθεῖς τῆς δυνατῆς ἀξιώσεις, τῇ μητρὶ καὶ θανούσῃ δόξεις χαρίζεσθαι· καὶ γὰρ αὐτὸς δι' ἐκείνην πρὸς σὲ ἔδραμεν. Ἐρωσσο·

Μετ' οὐ πολὺ γίνεται αἰτία, ἵνα ὁ τε αὐτοκράτωρ Δ α β ἰ δ καὶ ὅλη ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια αὐτοῦ σφαγιασθῶσι σκληρῶς (1).

Ἰωάννης Κομνηνός. Συγγραφῆς ἐπιγράμματα καὶ ἐπιστολαί. Ἀνέκδοτος λόγος.

Ἐκ πάντων τούτων ἀποκλείεται ὁ Ἀμηροῦτζης νὰ θεωρῆται ὡς πρόγονος τοῦ ἡμετέρου Κομνηνοῦ. Βεβαίως τὸ ζήτημα τῆς ἐκ Κομνηνῶν καταγωγῆς τοῦ Ἰωάννου δεῖται εἰσεῖτι διαλευκάνσεως, ἀλλὰ περὶ πλαστότητος τῆς πράξεως τοῦ Νεοφύτου δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνηται λόγος, προκειμένου μάλιστα περὶ ὀνόματος, ὅπερ ἀμέσως ἤλθεν εἰς πλήρη καὶ εὐρεῖαν δημοσιότητα ὄντος τοῦ Ἰωάννου Κομνηνοῦ γνωστοῦ τοῖς πᾶσιν. Ἡ ἀλληγογραφία αὐτοῦ μετὰ τῶν δισπρεπεστέρων λογίων τῆς ἐποχῆς ὡς καὶ μετὰ ἡγεμόνων καὶ ἀρχιερέων καὶ πατριαρχῶν καὶ δὴ αἰ μετὰ τοῦ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου στεναὶ αὐτοῦ σχέσεις ἀποκλείουσι καὶ ἀπλῆν ὑπόνοιαν. Ὁ Χρυσάνθος μάλιστα συχνῶς ἐπισκεπτόμενος τὴν μητρόπολιν τῆς Ἡρακλείας, ἦν ἀδύνατον νὰ μὴ ἐγνώριζεν, ἂν τοιοῦτον τι πραγματικῶς συνέβαινε. Καὶ ὁμως διετήρησε μέχρι τέλους τὰς πρὸς τὸν Κομνηνὸν ἀγοθὰς διαθέσεις καὶ τὴν μεγάλην ἐκτίμησιν.

Ἰωάννης Κομνηνός κατὰ τὸν Μοσχοπολίτην Προκόπιον ἦν «ἀνὴρ θεοσεβῆς κόσμιος τὰ ἥθη καὶ πολλαῖς ἀρεταῖς πρεπούσας κεκοσμημένος, ἐλλόγιμος, πολυμαθής, εἰδήμων τῆς ἑλληνικῆς, λατινικῆς, ἰταλικῆς καὶ ἀρσβικῆς φωνῆς καὶ κατὰ πᾶσαν ἰδέαν λόγου καὶ ἐπιστήμης τῆς τε θύροθεν καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς πεπαιδευμένος. Γέγονεν ἀκροατὴς τῶν καθηγητῶν τῆς ἐν Κ/πόλει σχολῆς, συνδιέτριψε δὲ ἱκανὸν χρόνον καὶ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ σχεδὸν πᾶσαν

1. Ἐπρότεινε αὐτοῖς ὁ Μωάμεθ νὰ ἐκλέξωσι τὴν ἀλλαξοπιστίαν ἢ τὸν θάνατον καὶ προτίμησαν αὐτὸς, οἳ ἐπὶ τὰ νιοὶ καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ τὸ δεύτερον (βλ. Ἀνθ. Παπαδόπουλον ἐν τῇ Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τομ. Δ', σ. 280). Ὁ Κεραμεύς εἰς τὴν Μαυροκορδ. βιβλιοθήκην (παράρτ. φιλ. Συλλ.) 1855, σ. 23 ἐ. δημοσιεύει ἀλληλογραφίαν τοῦ Ἀμηροῦτζη μετὰ τοῦ Θεοφάνους Μηδείας. Ταύτην ἐπαναλαμβάνει ὁ ἐκδότης τοῦ λαυριωτικοῦ καταλόγου Σωφρ. Εὐστρατιάδης ἀγνοῶν καὶ τὴν Κεραμέως καὶ τοῦ Λάμπρου τὴν ἐκδοσιν.

τὴν Εὐρώπην περιηγήσατο. Μετήλλοξε τὸν βίον αψιθ' (1719) ἐν Βουκουρεστίῳ (Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ., σ. 490) αὐτὸς ὡς Ἱερόθεος Δρύστρας ἐξεπόνθησε «Πίνακα κατὰ στοιχεῖον τῶν 8 τόμων τοῦ Χρυσοστόμου τῆς ἐν Σιώνῃ ἐκδόσεως, σωζόμενον ἐν Λαυριωτ. κώδικι Μ 70.

«Ἀποφθέγματα βασιλέων, στρατηγῶν, φιλοσόφων, καὶ ρητόρων πάνυ ψυχωφελῆ συλλεχθέντα παρὰ Ἰωάννου Κομνηνοῦ τοῦ ἱατροῦ». Τὸ βιβλίον σκοπίμως ἀφιερῶται πρὸς τὸν ἡγεμόνα Κων. Μπασαράβαν. (Κώδ. Ἰβηρ. 197, σ. 350). Ὁ Σάθας ἐν τῇ Νεοελλ. βιβλιοθ. γράφει μόνον τὴν λ. ἀποφθέγματα, ἀλλὰ μετὰ τὴν τριετίαν ἐκδούς τὴν Μεσαιων. βιβλιοθήκην γράφει τόμ. 1. σ. 100 περὶ τοῦ Κομνηνοῦ: (Τοῦτος ἐξήγησε εἰς ἀπλῆν φράσιν τὰ Ἀποφθέγματα βασιλέων, στρατηγῶν καὶ φιλοσόφων καὶ ἐπροσφώνησε καὶ τὰ ἐπρόσφερε εἰς τὸν Κωνσταντηβόδα, τὸν Μπραγκοβάνον τῷ 1694, ἀξιώτατον τύπον καὶ χρυσοῦν βιβλίον καὶ χρυσιώτατον μάλιστα εἰς αὐθέντας)· ἔχει δὲ καὶ ἐπιστολὴν ὁ Τραηνὸς ἀπευθυνομένην πρὸς Νικόλαον Βόδαν (σ. 100-103) Ὁ Ἰωάννης ἦτο νέος φιλομαθέστατος. Ἐν Βουκουρεστίῳ διαπρέμας ὡς φοιτητῆς (βλ. κατωτ.) διωρίσθη ἔπειτα καθηγητῆς εἰς τὴν περιώνυμον ἐκεῖ Ἀκαδημίαν κοί συγχρόνως ἀρχίστρος τοῦ ἡγεμόνος Κων. Β α σ α ρ ά β α (μᾶλλον ὡς ἱατρός ἦν γνωστός). Πρὸς τοῦτον συνέθετο διάφορα ἐγκωμιαστικὰ ἠρωελεγεῖα (1). Ἀναφέρω ἐνταῦθα καὶ τὰ ἐξῆς: Ἐπιγράμματα ἱαμβικὰ εἰς τοὺς καθηγητὰς αὐτοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Σ ε - β α σ τ ὸ ν τ ὸ ν Κ υ μ ι ν ῆ τ η ν καὶ Θεόδωρον τὸν Τραπεζοῦντιον δημοσιευθέντα ὑπὸ Κεραμέως (2) ὡς καὶ εἰς τὸ «Ἐορτολόγιον» σ. 1στ' - ιη' 1701 τοῦ Κυμινῆτου εἰς Ἰωάννην Καρυοφύλλην ἐπιτύμβιον (3) πολλὰ καὶ ἐκτεταμένα εἶναι τὰ ἐπιγράμματα.

Ἐκδεδομένα συγγράμματα τοῦ Κομνηνοῦ γνωστὰ μου εἰσὶ τάδε:

1) «Προσκυνητάριον τοῦ ἀγίου Ὁρους τοῦ Ἁθωνος συγγραφὴν μὲν κοί τυπωθὲν ἐπὶ τῆς γαληνοτάτης ἡγεμονίας τοῦ εὐσεβεστάτου... ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας κ.κ. Ἰωάννου Κωνσταντίνου βοεβόδα, ἀφιερῶθην δὲ τῷ Πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ Οὐγγροβλαχίας κ.κ. Θεοδοσίῳ. Σπουδῆ καὶ δαπάνῃ τοῦ ἐξοχωτάτου τοῦ ἱατροῦ κ. Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, ἵνα δίδωται χάρισμα τοῖς εὐσεβεῖσι διὰ ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίον. Τύποις Ἀνθίμου ἱερομονάχου τοῦ ἐξ Ἰβηρίας (Βουκουρέστιον) ἐν τῇ μονῇ τοῦ Συναγώβου αψα' (ἐν τῷ τέλει). Ἐπιμελεῖται κοί διορθῶσει Ἰγνατίου ἱερομονάχου τοῦ Φωτιάνου» (ὁ πρόλογος τοῦ συγγραφέως σ.9-23) 12ον σ. 152. Ἄλλαι ἐκδόσεις τοῦ χρησιμωτάτου τούτου βιβλίου ἐν Βενετίᾳ 1709, 1745, 1857, 1864 καὶ ἐν Ἀθήναις 1890. Βελτίων ἢ τοῦ Βελοῦδου 1857 μετὰ προλεγομένων. 16ον, μικρ. σ. κη' 99, ἐγράφη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν «Πατρίων» εἶναι ἀξίος πάσης εὐγνωμοσύνης ὁ Κομνηνὸς διότι πρῶτος διανοήθη νὰ περιγράψῃ τὰς ἱεράς μονὰς τοῦ Ἁθω καὶ νὰ διεγείρῃ ζῶηρον ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κόσμου

1. Ἀπαρίθμησις τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν λόγων Γραικῶν παρὰ Φαβρικίῳ Belluth graec. Harles XI σ. 534 πρβλ. Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ', σ. 490.

2. Περὶ τῶν ἐν Ῥουμανίᾳ ἑλλήν. σχολείων ὑπὸ Θεοδώρου Ἀθανασίου πρεσβυτέρου, σ. 120. ἄλλα ἔμετρα ποιήματα αὐτοῦ πρὸς διαφόρους ἐδημοσίευσεν ὁ Κων. Erbeceau ἐν Revista theolog. Bucaresti III, σ. 237 Σύντομον βιογραφίαν βλ. Ζαβίρα Νέα Ἑλλάς, σ. 345 καὶ Σάθα Νεοελλ. Φιλολ. σ. 299 - 301.

3. Documente Privitoare la istoria Romanilor culese de Eud Hurmuzaki tom. XIII Texte grecesti Bucaresti 1909, σ. 409 βλ. ἘΚυριακίδου. Βιογραφία τραπεζοῦντιων λογίων Ἀθῆναι 1897, σ. 67 - 8, 83 - 4 Π. Τριανταφυλλίδου, τὰ Ποντιακὰ Ἀθῆναι 1866, σ. 189.

καὶ ἦτο σχεδὸν ὁ μόνος ὁδηγὸς ἐπὶ δύο σχεδὸν σιῶνας. Τὸ ἀπλοῦν τοῦτο πόνημα ἐξετιμήθη μεγάλως καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ὁ πολὺς Mont-faucou περιέλεβεν αὐτὸ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παλαιογραφίαν «Liber septimus, Descriptio Montis atho. In Johannis Comneni descriptionem Montis atho praefatio. Μετὰ τὸν πρόλογον ἀκολουθεῖ τὸ κείμενον (σ. 441-505) μετὰ λατιν. μεταφράσεως (1). Τοῦτο φαίνεται εἶναι ἐκ τῶν πρώτων ἔργων γραφέν κατὰ τὸ 1768, ὡς διαλαμβάνει τὸ χειρόγραφον τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰασιίου (2).

Βεβαίως βᾶσιν εἶχε «Τὰ πάτρια τοῦ ἁγ. Ὁρους» ἀλλ' ἔταμεν ἰδίαν ὁδὸν ὡς ἀληθῆς ἱστορικός. Γράφει μετὰ ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ τὰ θαυμάσια τοῦ Ὁρους συντόμως μιν, ἀλλὰ περιεκτικῶς. Ὁ θαυμασμός του ἀπεκορυφώθη εἰς τὴν τοῦ Διονυσίου, ὅπου συνέγραψε τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου Νήφωνος Πατριάρχου Κ/πόλεως, ὅστις ὑπέγραψε τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τοῖς πᾶσι γενόμενος ἀπὸ Πατριάρχου βουρδουνάριος (Ξυλοκόπος) βλ. Γεδεῶν Πατρπίν. σ. 496. Πρῶτος ἐσημείωσε τοῦτο Εὐγένιος ὁ Βούλγαρης ἐν τῇ πρὸς Κλαίρικιον ἐπιστολῇ σ. 26.

2) «Μεταμόρφωσις τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ νέου γένεσις ἦτοι βίβλος κατασκευτικὴ περὶ τῶν τεσσάρων τοῦ ἀνθρώπου ἐσχάτων μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Λατινίδος εἰς τὴν κοινὴν τῶν Ἑλληνορωμαίων διάλεκτον παρὰ Ι. Κομνηνοῦ Ἰατροῦ». (1669) (3).

3) «Τοῦ μοκαριώτου θεοφυλάκτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας ἐρμηνεῖο εἰς τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς ἑλληνίδος φωνῆς εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον δι' ἐπιτόγματος τοῦ εὐσεβεστάτου κτλ. ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας κ. Ἰω. Κωνσταντίνου Βασσαράβα βρεβόνδα τοῦ Βραγκοβάνου καὶ τῇ αὐτοῦ θεοδοζάτῳ μεγαλειότητι ἀφιερωθεῖσα παρὰ Ἰωάννου Κομνηνοῦ κατὰ μῆνα Φεβρουάριον». Ἐσφαλμένως ὁ Σάθας ἀποδίδωσι (σ. 614) τὴν μετάφρασιν ταύτην Κωνσταντίνῳ Τρίκκης (4).

«Βίος τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἀειμνήστου βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος Ρωμοσίων Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ ὡς ἐν συνόψει, προσενηχθεῖς τῷ τοῦ... Ἰω. Κων. Βασσαράβα... θείῳ τῷ πνευγενεστάτῳ ἄρχοντι Στολνίκῳ κ. Κων. τῷ Καντακουζηνῷ παρὰ Ἰωάννου Κομνηνοῦ τοῦ ἱατροῦ ἐν Βουκουρεστίῳ 9 κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον».

4) «Προγνωστικὸν τῶν Μοσκόβων ἢ δεδοξασμένους αὐτοκράτωρ Πέτρος Ἀλεξιοβίτς ης, περὶ τῆς εὐτυχίας καὶ αὐξήσεως τῶν Μοσκοβέων κτλ. Συγγραφὴν πρὸς Στατισλάου ρεϊνιερου τοῦ Ἀξτελμέιερ καὶ τυπωθὲν ἐν Αὐγούστη τῶν Οὐνδελικῶν ἐν ετει 1698, διὰ δὲ προσταγῆς τοῦ... ἡγεμόνος κ. Ἰων. Κων. Βασσαράβα βοεβόδα πάσης Οὐγγροβλαχίας μεταφρα-

1. Βλ. Καρυοφύλλου ἐφημερίδες ὑπὸ Π. Ζερλέντη ἀποσπ. Δελτ. Ἰστ. Ἑθν. ἔταιρ. 1889 σ. 10.

2. Palaeogr. graeca, Paris 1708, σ. 433 - 440. Πλὴν τούτου ὁ ἐκδότης ἔχει καὶ προσθήκας ἐν τέλει σ. 507 - 9 καὶ περὶ σκευασίας (μαγειρέματος) ἐντὸς χύτρας διαφόρων βοτάνων εἶναι ἀλληλογραφία πρὸς τοὺς μοναχοὺς ἕκαστον βότανον ἀντιπροσωπεύει καὶ μίαν ἀρετὴν.

3. Φέρει ἀρ. 68α καὶ σ. 197 (0,16 X 0 10) Βλ. Ν. Dossios Studii greco-romane III—III Jase 1902, σ. 108—110 καὶ Κερμέα, ἐνθ' ἀνωτ. σ. λς, λη' ἐνθα καὶ περὶ ἄλλων ἔργων συγγραφῶν τοῦ Κομνηνοῦ. Τὸ προσκυνητᾶριον στηρίζεται.

4. Κώδιξ βιβλιοθήκης Ἰασιίου 49 - 50 ἀρ. 65α (0,20 X 0,16 φ. 150), ἀνέκδοτος. (Dossios) ὁ Κερμέα ἔν Δελτ. Ἰστορ. ἔθνολ. ἔταιρ. Β' σ. 677 - 8 ἀναφέρει καὶ ἕτερον χειρόγραφον τῆς Ἱεροσολ. βιβλιοθήκης ἀριστον χειρόγραφον εἶναι ὁ κώδιξ Σταυρον. 90 XVIII αἰ. τομ. Β', σ. 567 τόμ. Γ', σ. 137 βλ. Revistat theolog. τομ. 3, σ. 231 καὶ Α. Δ. Xenopolsi C, Erbiceanu, serbarea Scolara de la jasi σ. 401 - 2.

σθὲν εἰς τὴν κοινὴν τῶν ρωμοίων διάλεκτον. Ἐν Τριγοβύστῳ κατὰ τὸ 1698 μηνὶ Νοεμβρίῳ» Ὁ Κομνηνὸς συντάξαε καὶ ἀκολουθίαν εἰς τὸν ποτριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Νήφωνα βλ. Εὐ. Βουλγάρεως ἐπιστολὴν πρὸς Κλαίρκιον σ. 260.: (1).

5) Joannis Comneni medici, Vita Joannis Cantacuzeni Romaiorum imperatori edidit Chrysanthus Loparev samarovenssis Petropoli, 1888, 8ον σ. 14.

6) Πρὸς τὸν Κων. Βασσαράβαν δύο ἐν τῇ Ἐπαγωγικῇ ἐκθέσει (πραγματικῇ) Βησσορίωνος Μακρῆ 1699 καὶ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ ὁμολογίᾳ πίστεως 1699. (Leogrand Bibl. hellen III σ. 61-5) εἰς Ἀλέξ. καὶ Νικολ. Μαυροκορδάτον ἐν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς 1716 καὶ περὶ καθηκόντων (ἐξεδόθη ἐν Βουκουρεστίῳ 1719). Ὁ Ὑψηλάντης Κομνηνὸς γράφει εἰς τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν, Κ/πολις 1870, σ. 8, 10, 61 ὅτι τὸ φέρον τὸ ὄνομα τοῦ Ν. Μουροκορδάτου βιβλίον τοῦτο ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Κομνηνοῦ ὡς καὶ ὁ Σοφ. Κ. Οἰκονόμου ἐν Ψόγῳ Νικοτιονῆς. Βενετία 1876, σ. 15, 61-2.

Ἄνεκδοτα ὑπάρχουσι τὰ ἐξῆς: 1) Πίναξ ἀκριβῆς κατὰ στοιχεῖον... πάντων τῶν σποράδην ἀναφερομένων ἐν ἅπασιν τοῖς τόμοις τῶν χρυσοστομικῶν. 2) Ἐπιχειρήματά τινα ἐκβληθέντα ἐκ τῆς θεολογικῆς περὶ μυστηρίων πραγματείας... τῶν Λατινοφρόνων ἀπὸ τοῦ Λατινικοῦ μεταφρασθέντα. 3) Περὶ τοῦ διὰ τίνων ρημάτων γίνεται ἡ τοῦ μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας μεταβολή. 4) Ἀποφθέγματα καὶ ὄνακρεδόντιοι περὶ ἀμαρτήματος στίχοι. 5) Ἐπιστολαί. Μεταξὺ τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Νικ. Κριτίου σχολάρχου τῆς πατριαρχ. ἀκαδημείας ὑπάρχουσι δύο ἰδιόχειροι ἐπιστολαὶ τοῦ Ἰω. Κομνηνοῦ Μολύβου τοῦ Περινθίου, ἡ μὲν διηγηματικὴ γραφεῖσα Ἀπρίλιον τοῦ 1787, ἡ δὲ δεητικὴ ἐν φράσει ἀπλή γραφεῖσα ἀπὸ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Λυκείου, 30 Νοεμβρ. 1688, ἀμφοτέροι δὲ ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὸν μέγαν ρήτορα τῆς Μ. ἐκκλησίας Μανουὴλ Καρυοφύλλην, ὡς γράφει ὁ μακ. Λόμπρος ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι, τόμ. Δ., 1907, σ. 212, 223, ἐνθα σώζεται τὸ ἡμῖσι τῆς σφραγίδος τοῦ Μολύβου. Ὁ πολῦτιμος οὗτος κώδιξ ἀνήκε εἰς τὸν πολιτευτὴν Ἀττικῆς κ. Ἰωάννην Ράλλην. Πλὴν τούτων ἔχομεν καὶ πολλὰς τοῦ Κομνηνοῦ ἐπιστολάς ὡς λαϊκοῦ, ὧν μίαν πρὸς τὸν Σελευκίος ἐδημοσίευσεν ὁ Legrand (2). (Περὶ τῶν ἄλλων, ὅτι ἦτο ἀρχιερεὺς βλ. κατωτ.) Πρὸς τούτοις ὁ Κομνηνὸς διαμένων ἐν Ἰασίῳ ἐπεμελήθη κατ' ἐντολὴν ἡγεμονικὴν τῆς ἐκδόσεως σπουδαιοτάτου καὶ χρησιμωτάτου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βιβλίου(3), ἧτοι τῆς ἐρμηνείας τῶν τελετῶν καὶ μυστηρίων ὡς καὶ ἄλλων ποικίλων λειτουργικῶν πραγμάτων. Συμῶν ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης οἷς ἐπισυνήθη καὶ «τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου Μάρκου ἐγγενικοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου ἐξήγησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας... ἐπιμελεῖα καὶ διορθῶσει τοῦ λογιωτάτου Νοταρίου(4)

1. Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου. «Προσθήκαι εἰς τὴν Νεοελλ. Φιλολογίαν τοῦ Κων. Σάθα» Λειψία, 1871, σ. 62 - 3.

2. *Epistolaire grec* Paris 188, σ. 75 φέρει 1701 ἔτος ὁ-ε δὲν εἶχε χειροτονηθῆ εἰσέτι.

3. Μετὰ ταῦτα ἠκολούθησαν 3 - 4 ἐκδόσεις, δύο ἐν Ἀθήναις αἱ τελευταῖαι.

4. Ἐντεῦθεν μαθάνομεν τὸ πρῶτον ὅτι ὁ Κομνηνὸς εἶχε τιμηθῆ δι' ὀφθιακίου ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Ἱεροσολύμων Χρύσανθος ἀναφέρει ὅτι κατὰ τινὰς «οἱ ἐκκλη-

τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κυρίου Ἰωάννου Μολύβου τοῦ ἐξ Ἡρακλείας. Ἐν Ἰσοῦ τῆς Μολδαβίας οἰκίᾳ (—1683) κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον», εἰς 4ον σ. 391. Ἡ ἔκδοσις ἐπὶ παχέος καὶ καθαροῦ χάρτου κοομεῖται καὶ διὰ περιθωρίων (σπάνιον πρᾶγμα πάλοι γε καὶ νῦν). Τὸ κείμενον εἶναι διηρημένον εἰς ἐδάφη κατὰ σελίδας, ὅπως εἰς τὰ στερεότυπο τῆς Λειψίας οἱ δὲ ἀριθμοὶ σημειοῦνται ἐπὶ τῆς ἔσω ἴσως. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως ἀποτελεῖ ἐξαιρεσιν εἰς τὰς ἐκδόσεις τῆς Βλαχίας αἵτινες δὲν διακρίνονται τόσο ἐπὶ καλλιτεχνίᾳ. Ὁ Κομνηνὸς ἐφιλοτιμήθη νὰ προσαρτήσῃ καὶ δύο πίνακας (ἐκ φύλλων 26 ἐκτὸς ἀριθμοῦ) ἀναλυτικούς, ὧν ὁ μὲν ἐν ἀρχῇ τῶν περιεχομένων ὁ δ' ἐν τέλει τῶν ὀνομάτων καὶ πραγμάτων (1).

Τὸ λαμπρὸν τοῦτο βιβλίον ἐκόσμησε διὰ συντόμου προλόγου ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως γράφων, ὡς καὶ δι' ἀφιρωτικῆς ἄροιοις πρὸς τὸν ἐκδότην ἐπιστολῆς εἶναι δὲ οὗτος ὁ Δούκας βοεβόδας Μολδοβλαχίας καὶ αὐθέντης καὶ ἀρχηγὸς πάσης Οὐκραίνης, (ὡς ἔλεγετο τότε ἡ Οὐκρανία) (2). Εἰς τοῦτον ὑπὸ τὸ μεγαλοπρεπὲς ἡγεμονικὸν στέμμα ἀφιέρωσεν ὁ Κομνηνὸς τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα:

Δούκα Μολδοβίης μέγ' ὑπέιρχε κοίρανε γαίης
 ἀρχων τ' οὐκραίνης κρόντορ ἐπωνυμίην,
 Οὐνομοσὸν πάντη περιδέδρομε πείρατα κόσμου
 εὐχος τ' εὐσεβέων καὶ κλεος ἡγεμόνων.
 Ἑλλήνων γενεὴ μέγα τερπεται, ἧ πόρες ἄρτι
 Τὴν δὲ βίβλον, δαπάνεις σοῖς τυπογραψάμενος
 Σοὶ στέφος ἐκ λιθάκων προσάγει τ' ἐριτίμων
 αἰνων, γηθοσύνες σὸν κράνος εὐχομένην.

Ἐπίγραμμα εἰς φρέαρ ὀρυχθέν δαπάναις Κωνσταντίνου Βραγκοβόνου, ἐκλιπορήσει δὲ Ἱεροθεοῦ Σίδης, 28 Ἰουλίου 1705. Ἐν τῷ κώδ. 468 τῆς ποτριάρχικῆς ἐν Ἱεροσολύμοις συλλογῆς. Τόμ. Α, σ. 435 Ἐπιγράμματα 4 εἰς ἰσαριθμοὺς κανδήλας ἀναρτηθείσας εἰς προσκυνήματα ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ Βηθλεὲμ (Ἁγίου Σπηλαίου, Γολγοθᾶ, Ἀποκαθηλώσεως Ἀναστάσεως). Ἐν αὐτογράφῳ κώδικι ὑπ' ἀριθμ. 74 ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας.

Ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι «Ἐκλογαὶ Ἰωάννου Κομνηνοῦ ἐκ διαφόρων συγγραφέων (G. Litzica, Maniscriselle grecestidin biblioteca Academiei roumane, σ. 62-65).

Εἰς βιβλίον ἐκδοθὲν ἐν Παδοῦῃ τῷ 1689 φ.6. «Εἰς τὴν λαμπροτάτην δαφνοστεφονοφορίον τοῦ εὐγενεστάτου ἐκλαμπροτάτου καὶ λογιωτάτου κ.κ. Λιβεραλιου Καλογερά κατ' ἄμφω τοὺς νόμους, Ραψώδημα αἰνιττόμενον εἰς τὸν ἥλιον, τοὺς τρεῖς ἀστέρες, τὸν τε πύργον τοῦ γενεθλίου στέμματος καὶ τοῦ πίκλην

σιαστ. νοτάριοι ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑποδιάκονοι καθὼς ὁ πρωτονοτάριος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διάκονος κτλ» Συνταγματικὸν σ. πθ' στ. λθ'.

1. Περὶ τοῦ Δούκα τούτου ὅστις εἶναι γνωστὸς ὡς «Ἀρβανίτης» ἐγράψαμενα τὰ δέοντα ἐν τῷ ἔργῳ ἡμῶν «Γρηγόριος ὁ Ἀργυροκαστρίτης, ὁ μεταφραστὴς τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς τὸ Ἀλβανικὸν ἥτοι αἱ βάσεις τῆς Ἀλβανικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης. Ἡ Ἀκαδημία τῆς Μοσχόπολεως. κτλ. Ἀθῆναι 1935 (ἀνάτ. ἐκ τῆς Θεολογίας) σ. 167 - 169 βλ. τὰς ἐκεῖ παραπομπὰς. Σημειωτέον ὅτι κακῶς ἐγράφη ἐνταῦθα Μόλιβδον τοῦ Κρητὸς διότι ἐνόμισα ὅτι πρόκειται περὶ Ἡρακλείας.

2. Ἴδε τὸν ἡμέτερον κατάλογον ἐν ἀρχαιολγ. παρατρ. τ. Κ' — ΚΒ' τοῦ Ἑλλην. Φιλ. Συλλόγου, σ. 94.

αὐτοῦ τῶ... αὐτοῦ θείω κ.κ. Δ η μ η τ ρ ί ω Καλογερά ἀξιωτάτω λογιστῇ τῆς.. τῶν Ἐνετῶν ἀριστοκρατίας προσφωνηθῆν... Ἰωάννης Κομνηνὸς ὁ ἐκ Βυζαντίου» (Legrand *Bibl. Hellen V*, 1903, σ. 150). Πλὴν τούτων ἐποίησεν ὁ Κομνηνὸς καὶ τὴν ἱεράν ἀκολουθίον τοῦ ἐν ἁγίοις Νήφωνος πατριάρχου Κ/πόλεως τοῦ ἐκ τῆς μνησθεῖς Διονυσίου τοῦ Ἄθωνος (πατρ. πίν. σ. 491).

Ἐπιστολαὶ πρὸς διαφόρους ἀνέκδοτοι· ἐννέα αὐτόγραφοι πρὸς ἀνωνόμους, Ἰωάννην Καροφύλλον, Νεόφυτον Ἀδριανουπόλεως, διδάσκαλον Σπαντωνάκην καὶ Σεβαστὸν Κυμινίτην ὑπάρχουσιν ἐν τῇ συλλογῇ Κριτίου, ἣν ἔχει ὁ βουλευτῆς Ἰωάννης Δ. Ῥάλλης.⁽¹⁾ «Μία πρὸς τὸν Σπαντωνῆν ἐν ἀντιγράφῳ εὑρίσκειται ἐν τῶ κώδικι 10 (φυλλ. 276) τοῦ ἐν Κ)πόλει Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου⁽²⁾. Σώζονται καὶ ἕτεροι 13 ἐπιστολαὶ τοῦ Ἱεροθέου Δρύστρας (1712–1717) πρὸς Χρῦσανθον Ἱεροσολύμων. Ὁ Δαπόντες ἔχει αὐτολεξεὶ μίαν τεῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν βοεβόδα Νικόλαον Μαυροκορδάτον. Ἐν δὲ τῶ 276 κώδικι τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχικῆς συλλογῆς (φύλλ. 146β–165α) ὑπάρχει ἡ ἐξῆς. «Τῶ Σελευκείας ἐπιστολῇ Ἰωάννου Κομνηνοῦ τοῦ ἱατροῦ». τῶν ἐναρέτων καὶ θεοφιλῶν ψυχῶν καὶ αἰ δωρεαὶ κάλλιστα καὶ πρὸς λυσιτέλειαν οὐ μόνον σωματικὴν, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον καὶ ψυχικὴν ἄφορῶσιν. Ἡ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀχειροποιήτος ἐν μανδηλίῳ τετυπωμένη θεία εἰκὼν οἶα τις τιμαλφεστάτη τῶ Αὐγάρῳ ἀποσταλλεῖσά ποτε δωρεὰ ὀπόσης ὠφελείας ἐγένετο τῶ τυράννῳ παραίτιος, μαρτυροῦσι κοινῶς οἱ τὰς ἱεράς ἀνελίττοντες βίβλους. Ὁ τοῦ μεγάλου Δημητρίου ριζᾶς (ταυτὸν φάναι μανδηλίον) ὀπόσας ὠφέλησε πρὸς σωτηρίαν ψυχᾶς, ἡ περὶ αὐτοῦ διήγησις ἠχοῦς ἀνακηρύττει τρανότερον· δώρημα δὲ πάντις ἦν καὶ αὐτὸς τοῖς λαβοῦσιν, ἅτε βουλευματὶ τε ἐκείνου καὶ νεώσει θεία δεδωρημένος καὶ ἦν ἄλλοις πρωτότυπον καὶ ἀνάμνησις τῆς ἐκείνου θείας ζωῆς καὶ τῆς μακαριωτάτης αὐτοῦ τελευτῆς ἐμφανὲς ὑπόδειγμα καὶ νοουθεσία σιγῶσα τοῖς ὀξυδερκεστέροις τὸν νοῦν. Διαλάμπει τῶ ὄντι καὶ ὁ ἔνθεος σκοπὸς τῆς ὑμετέρας θεοπροβλήτου πανιερότητος, ὡς ἔστιν ἐξ ὧν εὐρητὰ ἀναλέξασθαι, ἐπὶ τῇ προλαβόντως παρ' αὐτῆς ἀποσταλείη μοι δωρεᾶ τοῦ ἀσπαστοῦ χειρομάκτρου, ὅπερ ἐδόθη μοι διὰ χειρὸς τοῦ ἐν σπουδαίοις ἀγχινουστάτου μοναχοῦ καὶ ἱερέως κύρ Ἰγνατίου· πλήρες καὶ γὰρ ὑπῆρχεν εὐλογιῶν, ἀθανάτων δηλονότι καρπῶν.

Οὐκ ἦν ἔμπλεων ἀνθρώπων αἰσθητῶν πυρὶ ἀνημμένων, ὡς τότε τοῦ ἱεροῦ Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου ποτέ, ἀλλὰ νοητῶν ἀνθρώπων, δι' ὧν τὰ νοητὰ τῆς πονηρίας ῥαδίως ἐγκαταφλέγονται πνεύματα, εὐχῶν δηλονότι θερμῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πολλῶν καὶ ζηουσῶν δεομένου τῶν πρὸς Θεὸν ἱερῶν καὶ ταῦτα ἀρχιερατικῶν παρακλήσεων. Ἐφερὲν ἀοράτως ἐν ἑαυτῷ οὐκ ἄμεσον εἰκόνα Χριστοῦ αἰδεσιμωτάτην ἐμφέρειαν, τῆς ὑμετέρας φημὶ σεβασμιωτάτης προσόψεως. Δοκῶ μοι τοῖς ὄμμασι προσάπτων τουτὶ τοῖς ἑμοῖς τῆς Ἐλισσαίου αἰσθάνεσθαι ὄψεως οἰονεὶ προσαπτομένης προσφυῶς μου τῇ ὄψει καὶ ὡς τὸν τῆς χήρας υἱὸν μὲ ἀνσζωογονούσης καὶ τοῦ κατὰ ψυχὴν μὲ ἀπαλλαττούσης θανάτου. Νουθεσίας προεῖπον σιγῶσαν τὸν τοῦ ἁγίου ριζᾶν· τοιαύτη μοι καὶ ἡ ἀρτίως παρ' αὐτῆς ἦξασα δωρεὰ, τῶ μὲν δοκεῖν ἄφρωνος, τῇ δ' ἀληθεῖα πολυφθογγος. Τί δὲ καὶ νοουθετεῖ; Τὰ αὐτὰ τῶ τοῦ ἱερωτάτου πρεσβύτου ἀντιδότῳ, ὁ δὲ καὶ σκοτάζειν ἐκείνος πα-

1. Κ. Σάθα Μεσαιων. βιβλιοθήκη, τ. 3, σ. 524 βλ. Hurmuz. *Docum. XIV* 690 ἐ. 698ε.

2. Αὐτόθ. σ. 100–103, 164 *Erbiceanu, Gronicaril greci* σ. 111–113, 183. Ὁ Legrand ἐν *Epistolaire grec* ἔχει δύο ἐπιστολὰς αὐτοῦ πρὸς Ἱερόθεον Δρύστρας, *Paris* 1888, σ. 55, 75.

ρέλαβε παρά πνευματικοῦ ἱατροῦ, δι' οὗ αἱ ἁμαρτίαι ἀποκαθαίρονται, οὐ χολα τε καὶ φλέγμασθ. Εὐρήσει τις ἐκεῖ φύλλα καὶ κλάδους ὑπομονῆς καὶ ἴγδην συντριβῆς καὶ κόσκινον διακρίσεως, ἐν οἷς καὶ μανδήλιον δι' οὗ αἱ ἁμαρτίαι ἀποσπογγίζονται· δεῖ γὰρ ἀναλόγως τῷ νίμωσι εἶναι καὶ τὸ μανδήλιον. ν. Διδάσκει δὲ τὸ τοιοῦτον νίμμα καὶ ὁ παρά πᾶσι ἀδόμενος καρκινικός ἐκεῖνος στίχης Νίψον ἀνομήματα, μὴ μόνον ὄψιν. Ἔπεται δὲ τοιούτῳ νίμματι καὶ τὸ ἀρμόδιον ἀποσπόγγισμα, ὡσανεὶ τις ἔλεγε: Ἀποσπόγγισον τῷ παρόντι μανδηλίῳ τὰ ἀνομήματά σου καὶ μὴ μόνον τὴν ὄψιν σου, ἄνθρωπε. Φίλου γνησίου λόγος, πιστοῦ δὲ καὶ ἐμπειροτάτου πνευματικοῦ ἱατροῦ πρὸς σωματικὸν ἱατρὸν ψυχοσωτήριος καὶ βιωφελεστάτη νοουθεσία καὶ τὴν ἐμὴν διψῶντος μακαριότητα· ἀνθ' ὧν χάρις μεγίστη τῇ ὑμετέρᾳ πανιερότητι ἐς αἰεὶ ἀποκείσεται παρ' ἐμοῦ, τῆς τοιαύτης ἀνιγματοῦδους ἢ μᾶλλον εἰδεῖν μυστηριώδους καὶ ψυχωφελούς δωρεᾶς, οὐ μόνον μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου σκοποῦ. Ἡ ὑμετέρα τῶν ὄντων πονιρότης καὶ ἤσσε καὶ ὠνησέ με κατὰ ψυχὴν διὰ τοῦ τοιοῦτου ἀξιαγᾶστος δωρήματος· εἶθε δὲ καθάπερ ἄρτι νοερῶς διὰ τοῦ δωρηθέντος μοι ἱεροῦ μανδηλίου (ἱερὸν γὰρ αὐτὸ καλῶ καὶ ὡς ἀπ' ἀρχιερέως μοι δωρηθὲν) τὴν ὑμετέραν ἡσποσάμην ἀοράτως εἰκόνα, οὕτω καὶ αὐτοπροσώπως τὴν ἱεράν ποτε δεξιάν κατησπασάμην πληρεστάτα ἐξ αὐτῆς ἀρυσόμενος καὶ τὰς εὐλογίας. Εἶθε δὲ δι' αὐτοῦ τοὺς ἐκ τῶν ἀρετῶν ἰδρωτάς ἀποματτοίμην ὑμετέραις προσησομένων πρότερον ταῖς εὐχαῖς· εἶθε δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ὅσαι ὦραι προσγινομένας μοι κηλίδας τοῖς ἔπεσθαι ταύταις ὀφειλομένοις ἀναγκαιῶς δάκρυσιν ἀποπλύνας ἐναπομόρξαιμι τούτῳ· ὑπὲρ οὗ καὶ μισθὸς αὐτῇ σου τῇ ἀρχιερωσύνῃ μέγιστος, τῆς τοιαύτης δηλαδὴ ψυχικῆς ὀφελείας ἀντιβραβευθεὶς παρά Θεοῦ· ἤς καὶ αἱ ἅγιοι καὶ θεοπειθεῖς εὐχαὶ εἶησάν μοι εἰς φυλακτήριον ἐν βίῳ παντί. Ἐν Βουκουρεστίῳ 1701, Μαρτίου». Ὁ δὲ «Χρον. Πατρ. Ἀκαδημίας» Κ)πολις 1833, σ. 91 γράφει ὅτι εἶχεν ἐπιστολὴν ἰδιόχειρον τοῦ Ι. Κομνηνοῦ, ἣν ἀσφαλῶς ἐξηργύρωσεν, ὅπως καὶ τόσας ἄλλας εἰς τὸ χρηματιστήριον τοῦ Jorga ἐν Βουκουρεστίῳ. Τὰς ἡγεμονικὰς ἀρετὰς τοῦ Δ ο ὕ κ α ἐξ ἑ ὑ μ ν η σ ε ν ὁ Κ ο μ ν η ν ὄ ς τὸ πρῶτον ὡς φοιτητῆς τῆς σχολῆς Βουκουρεστίου ἐν τῇ ἐκ μέρους τῶν συναδέλφων αὐτοῦ θαυμασία προσφωνήσει πρὸς τὸν καθηγητὴν τῆς σχολῆς Κ ω ν. Δ ο ὕ κ α ν, υἱὸν τοῦ ἡγεμόνος, ἦν ἐκ τοῦ ἄθων. κώδικος Λαυρ. Ι 99 (αἱ. ΙΗ') ἐκδίδομεν τὸ πρῶτον ἐνταῦθα. Εἶναι τὸ πρωτόλειον τοῦ Κομνηνοῦ. Αὕτη ἐκτὸς τῆς γλαφυρότητος τοῦ λόγου, ἥτις προεφοίβαζε τὸν ἐπίδοξον καθηγητὴν, ἔχει καὶ πολλὰ σημεῖα ἱστορικὰ ἀγνωστα μέχρι σήμερον.

«Ἐγκώμιον πρὸς τὸν υἱὸν Δ ο ὕ κ α (Κ ω ν σ τ α ν τ ῖ ν ο ν) τοῦ αὐθέντου ποιηθὲν παρά Ἰ ω ἄ ν ν ο υ τοῦ λογιωτά.ου Μ ο λ ὕ β ο υ τοῦ πίκλην τοῦ ἐξ Ἡρακλείας

Ἡ φιλοσοφητέον ἢ τιμητέον φιλοσοφίαν ἢ θεολογικὴν σάλπιγγος τοῦ Ναζιανζινοῦ πατρὸς Γ ρ η γ ο ρ ῖ ο υ τορὸν ἀπάντων ταῖς ἀκοαῖς ἐνηχοῦσα διακελεύεται, φιλομαθέστατε καὶ ἐνδοξότατε ⁽¹⁾ κύριε ἡγεμῶν, σοφώτατε καὶ λογιώτατε καθηγητὰ καὶ ἡ λοιπῇ τῶν σπουδαίων ὁμήρυγος ⁽²⁾. Ἐπαινετοί μὲν τῶν ὄντων καὶ μυ-

1. κῶδ. ἐνδοξώτατε.

2. Ἡγεμῶν ὁ Κ ω ν. Δ ο ὕ κ α ς (ἢ Δουκουλέτζης) τῆς Μολδαβίας ἐγένετο τῷ 1693-5, θαυμαζέται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Δ α π ὄ ν τ ε ἐπὶ ἀρτίᾳ μορφώσει ἰδίᾳ διὰ τὴν πρὸς Ἀ λ ε ξ. Μ α υ ρ ο κ ο ρ δ ἄ τ ο ν γλαφυρωτάτην αὐτοῦ ἐπιστολὴν ἐν ἣ ἐκτιθέμενος τὰς παρά τῶν ἄλλων ἐπιβουλάς καὶ ραδιουργίας «μυρίοις τρόποις καὶ χρυσοῦ ὀλκῶν ἀδραῖς ταῖς ἐπαγγελίαις» ἐζητεῖ τὴν δια τὸν θρόνον αὐτοῦ ὡς συγγενοῦς συνδρομὴν (παρά Σ ἄ θ α, Μεσ. βιβλ. Γ.' σ. 149).

ρίων ἐγκωμίων ἐπάξιμοι καὶ οἱ θάτερον μέρος τῆς γνώμης ταυτησὶ μετιόντες καὶ φυλάττοντες, ὁπόσων δὲ οἶει στεφάνων οἱ πᾶν ἅμα τὸ συνημμένον διενεργούντες καὶ διαπράττοντες ἀξιώτεροι (1) ὧ τῆς ἂν δρεψόμενος ἐκ λειψίωνων καὶ κήπων καὶ παραδείσων καὶ ἄλλων τῶν ἀνθέων μὲν τὰ εὐωδέστατα, ῥόδων τὰ πορφυρόχροα τε καὶ κλητήρια· τίς τῶν λειψίωνων καὶ κρίνων καὶ ἴων τὰ θυμηδέστερα πάντων ἐπισωρεύσας καὶ συναρμόσας ἕκαστα μεθ' ὅσης τῆς συμπλοκῆς καὶ εὐαρμοστίας καὶ τάξεως ἀξίως προσενέγκοι τὸν ποικίλον καὶ πάντερπνον στέφανον. Τ ο ὕ τ ο ν ἡ μ εῖ σ ο ι τ ὸ ν σ τ έ φ α ν ο ν οἱ ἔ λ ά χ ι σ τ ο ι φ ο ρ ι τ η τ αῖ ἀπαξάπαντες πλέξει ζητοῦντες ἐκθύμως καὶ διασπεύδοντες τοῖς ὅλοις ἀμηχανοῦμεν· ἡ γὰρ καταγλαῖσμένη καὶ παντοίων χαρίτων ἄνθεσι πεποικιλμένη τε καὶ κεκοσμημένη ψυχὴ τῆς ἐκλαμπροτάτης σου ὑψηλότητος δρεψαμένη ἀρετῶν κορυφᾶς ἀπὸ πασῶν, ἵνα κἀγὼ τῷ πινδαρικῷ πλήκτρῳ συνάσω περιφερῆ στέφανον ἀδαμάντινον καὶ ἀνθράκιον ἐκ τε σαπφείρων καὶ τοπαζίων, σμαράγδων καὶ τῶν ἰάσπεων καὶ εἴτινες ἄλλοι τῶν πολυτελῶν τε καὶ διαυγῶν λίθων οἱ διαυγέστατοι τὰς ποικίλας ἐν τῇ ψυχῇ σου προσοῦσας ὑπαινωττόμενος χάριτας. ἔδει μὲν οὖν ἔδει σιωπὴν ἐγκρίναντας τῶν ἐνδιαθέτων χαρίτων τῆς σῆς ἐκλαμπρότητος ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐκπλήττεσθαι καὶ θαυμάζειν ἐφιεμένοις τῶν ὑπὲρ δύναμιν. ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ τοῦ λόγου κεναῖς ὀφθῶμεν χερσὶ τοῦ χαριτοβλύτου ἐναντίον προσώπου τῆς σῆς ἐκλαμπρότητος, ἥ δὴ κελευόμεθα βραχῦ τι καὶ πάνυ τοῦ δέοντος καταδέεσθαι, καὶ ταῦτα τῆς ὥρας κατεπειγούσης ἐγκώμιον συνεισφέρειν σοι τῇ θειοτάτῃ ψυχῇ, οὐκ ἂν ῥαθυμοῦντες ὅμως τὸν δυνατὸν εὐρεθίημεν τρόπον· ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλας σου τῶν χαρίτων, ὡς ἐφικτόν, εὐφημείωσαν, ἡμῖν δὲ τοῦτο μόνον ἔφαρκεῖ πρὸς ἐγκώμιον, ὅτι τε φιλοσοφίαν τιμᾶς καὶ φιλοσοφῶν οὐκ ἐνδιδῆς τῷ φιλοσόφῳ θεολόγῳ πειθόμενος, ὡς προεῖρηται· ἀλλὰ γενναῖον ἐπιδειξάμενος καὶ φιλάγαθον φρόνημα μεταξὺ τῆς τε πρώτης καὶ δευτέρας αὐτῆς ἡλικίας, ἔτι τε πρόσηβος ὢν τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου σου πατρὸς ἡγεμόνος ἴνδαλμα καὶ εἰκὼν ἐν ἅπασιν ἀπαράλλακτον χρηματίζεις. τίς γὰρ ὑπὲρ ἐκεῖνον φιλοσοφίαν τετίμηκεν; τί δαί σου ἡ γενναιότης, οὐχὶ πάσας, ἥ λέγεται, πύλας τε καὶ πυλῶνας καὶ θύρετρα τοῖς μετιούσι τὸ τιμαλφέστατον τῆς φιλοσοφίας ὄντως κειμήλιον ἀνεπέτασας; τίς γὰρ ἄλλος τῶν ἡγεμόνων οὕτω τοῖς ἐπιστήμοσι τὴν εἴσοδον ἀκώλυτον παρεσκεύασε ποτε ἄλλοτε, ὡς τε ταυῖν εἰσιτηταὶ τοῖς φιλολόγοις τοσοῦτον αἰ τῶν ἡγεμόνων οἰκία. οὐ γὰρ ἐφιλοσόφουν βιωτικαῖς ἐγκείμενοι τύρβαις καὶ τοῦ καλοῦ στερισκόμενοι (2)

1. Περί θεολογικῶν διατριβῶν τοῦ Δ ο ὄ κ α, περιεχομένων ἐν κώδικι Ζαγορᾶς βλ. Russo Mitrofan Grigoras Cronica Carii românești (1714-1716), București 1939, σ. 8-15 (Extras din Revista istorica românești «1934»), ἐνθα καὶ εἰδήσεις οὐκ ὀλίγας περὶ αὐτοῦ.

2. Ὁ δαπάναις τούτου, τοῦ πατρὸς Δ ο ὄ κ α, ἐκδοῦς τὸν χρονογράφον τοῦ Δ ω ρ ο θ έ ο υ (γρ. Ἱεροθέου) Νικόλαος Γλυκὺς ἀποκαλεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἀφιερῶσει «δόξαν τοῦ ἑλληνικῷ γένους κλέος ἀθάνατον τῆς παρουσίας ἀξίας καὶ στέφανον πάσης Οὐγγροβλαχίας...». Ὁ δὲ ἐκ τοῦ ἐγγύς εἰδὼς αὐτὸν Δ α π ὄ ν τ ε ς λέγει: «Δ ο ὄ κ α ς βοεβόδας ἐπίσημος διὰ τὸν πατέρα, ὅτι ἦτο τοῦ ἐπισημοτάτου ἐκείνου. Β α σ ι λ έ ι ο υ βοεβόδα, ἐπίσημος διότι ἐχρημάτισε τριῶν αὐθεντιῶν αὐθεντής... ὡς ἄλλος κανεῖς, αὐθεντεύσει δὲ πέντε φοραῖς, ἐπίσημος, ὅτι αὐθεντεύοντας αὐτὸς ἐν Μογδανίᾳ ἐγένινεν εἰς τὸ, ἴαστ τυπογραφεῖον κτλ' παρὰ Σ ά θ α Μεσ. βιβλιοθ. τόμ. Γ.' σ. 149. Φαίνεται ὁμοῦς ὅτι ἦτο θετὸς υἱὸς τοῦ Β α σ ι λ έ ι ο υ Λ ο ὄ π ο υ ἐξ ὧν γράφει ὁ Φ ω τ εῖ ν ὄ ς (Ἱστορία Δακίας Γ.' σ. 121) ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀλβανῶν, ἀνετράφη δὲ καὶ ηὔξηθη ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἰς τὴν τοῦ Β α σ ι λ έ ι ο υ βοεβόδα οἰκίαν» διὸ καὶ μνήμων τῶν μεγάλων ἐκείνου κατορθωμάτων συνέχισεν, ὡς λέγει ὁ Jorga τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον ἐν Ρουμανίᾳ ὑπὸ τοῦ μεγάλου πατριάρχου Δοσιθέου ἐμπνεόμενος *gesdrichte des rumänisches Volkes* κτλ. II, Gotha 1905, σ. 63) διὸ καὶ διὰ νόμου (1678) διετήρησε τὴν σχολὴν τοῦ Λούπου.

Τὸ δὲ σου μεγαλοφυῆς καὶ σεμνὸν καὶ συνάμα τούτοις τὸ προσηνές καὶ εὐπρόσιτον πῶς ἂν εἶημεν δίκαιοι τῆς πατρικῆς βασιλικῆς ἐμβριθείας τῶντι γαληνότητος ἐν δευτέρῳ τιθέμενοι; τί δαὶ τὸ πρῶον καὶ ἀπονήρευτον, τὸ πρὸς κακίαν ἀμείλικτον, ὁ ἐπὶ τοῖς δεομένοις οἶκτος, τὸ κράτιστον, ὁ ἐπὶ τὰ θεῖα θερμότητος ζῆλος καὶ τὸ πρὸς ἐκεῖνα σέβας, ἀστεμφές τε καὶ ἀνευδοίαστον καὶ τὸ φιλομαθές δὲ καὶ πολυμαθές ποῦ θείημεν; οὐχὶ ταῦτα τῆς πατρικῆς εἰκόνας ἀπομιμήματα, χρωματισμοὶ καὶ γραφαί; εἰ δὲ τις καὶ κάτοπτρον τοῦ πατρικοῦ ἀρχετύπου προσείποι τὴν σὴν ἐκλαμπρότητα οὐ πόρρω πάντως τῆς νύσσης τὸν πῶχον κεντήσει. οὐδ' αὐτὴν ὑπερπατήσῃ τὴν βαλβίδα καὶ ὕσπλιγγα. τὸ δὲ νέον ὄντα τῶν ἡδονῶν ἀνώτερον σεαυτὸν τηρεῖν οὐκ ὀλίγον πρὸς εὐφημίαν. ἀλλ' ἐν τούτοις μέμνημαί τοῦ Ἡ ρ ω δ ι α ν ο ὕ ἐκείνου ἱστορικοῦ, ἐν οἷς οὕτως ἀπεφθέγγετο λέγων: «αἱ γὰρ τῶν νέων ψυχαὶ εἰς ἡδονὰς κατολισθήσασαι ἀπὸ τῶν παιδείας καλῶν μετοχετεύονται», ἡ δὲ σου μεγαλοπρέπεια καὶ τὸν ὄλισθον διαπέφυγες (εἰς) τὴν ἀρετὴν ἔχων σύνοικον τῶν γεννητῶρων. τί γὰρ ὁ μὲν πατήρ (1) τοιοῦτος, ἡ δὲ μήτηρ οὐχί; ἄπαγε! «Κύριος κατοικίξει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ», καιρὸς μοι μετὰ τοῦ προφηταίαντος; εἴπερ ἄλλοτε καὶ νῦν οὐχ ἦττον ἐπιφωνῆσαι. ὅσῃν γὰρ ἂν τις ῥητορικὴν ἀναλώσειε πρὸς εὐφημίαν ἐκ μακαρίας ἐκείνης Θεοφάνου (2), τοσαύτην οἶμαι κἀναυθὰ καὶ μηδ' ἐς τὸ πολλοστὸν ἐφικέσθαι, ἧς ἡμεῖς τὴν ἐκλαμπροτάτην σου γενέτειραν (3), τὴν θεοσεβεστάτην καὶ ἐλεήμονα, μιμητὴν καὶ ὁπαδὸν ἐν πᾶσιν ἔγνωμεν, τοῦ καθηγητοῦ πάντοι πείθοντος καὶ πεπεσμέθα. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸν σὸν ἡμέτερον καθηγητὴν ἔχων παιδαγωγοῦντα καὶ διευθύνοντα, ῥυθμιζόντα καὶ ποδηγοῦντα (sic) πρὸς τὰ καλὰ τὴν διάνοιαν. Ταῦτα δὴ τις τὰ τοιαῦτα τῆς θειοτάτης σου ψυχῆς προτερήματα, ἵνα τὰ πλείω παρῆς (φεύγω γὰρ τῷ χρόνῳ ζημιούμενος) καταπαύσω τὸν λόγον. ἦχει μὲν τις πρῶην τῆς ἐπταφώνου τῆς Βυζαντιδος ταυτησὶ τρανώτερον σάλπιγγος καὶ πᾶσιν ἡμῖν σφοδρῶς ἐνε(μ)βόβημι Τυρονηκῆς (4), ὡς τινος ἄλλης χαλκοφθόγγου κώδωνος (sic). Οὐ γὰρ ἔξω (λείπει μία λέξις) ἡμεῖς, οὐδ' εἰς τὴν τῆς γῆς, ἣ λέγεται, τὴν Δειράν (sic) εἰς αὐτὰ δηλονότι τὰ Γάδειρα, ταυῖν δὲ μᾶλλον ἔπεισεν οὕτω καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν ἡμᾶς καὶ ἡμέτερος σοφώτατος τῶντι καθηγητῆς, ἀνακήρυττων ἐκάστοτε ταῦτα καὶ μᾶλλον πείθων. τὴν γὰρ σου μεγαλοπρεπεστάτην μεγαλοπρέπειαν ἐκθειάζων ὁσημέραι καὶ μεγαλύνων οὐ διαλείπει, καὶ ἡμᾶς εἰς τὸν ὅμοιον ζῆλον διερεθίζων. ἀνθ' ὧν καὶ πόθον οὐ τὸν τυχόντα ταῖς ἡμετέραις ἐνέσπειρε διανοίαις τοῦ τῆς σῆς λαμπρότητος ἐπακολοῦσαι τε καὶ ἰδεῖν θεωρίας καὶ προσκυνῆσαι τοὺς μαθητιῶντας ἡμᾶς τὸν ἄμφω ταῦτα δὴ ταῦτα ὅσαι ὥραι τὰ παρὰ τοῦ θεολόγου διειργοῦντα καὶ διαπράττοντα. Ἄλλ' ὦ τί ἂν σι προσειπόντες εἴπομεν; χαίροις, ἀγαθὴ τῶν Ἑλλήνων ἑλπίς, Ἄ λ ε ξ ἄ ν δ ρ ο υ τοῦ Μακεδόνης ἐφάμιλλε, τοῦ μεγάλου συνώνυμε Κωνσταντίνου, ὧν τοὺς ἄθλους τελέσειας καὶ τῆς τε φιλομαθείας κοὶ τῆς πρὸς τοὺς σοφοὺς εὐμενείας ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ζηλωτὴν ἔσαι σεαυτὸν καταστήσειας· διαβιώης ἐρρωμένος ἐς πλείστους λυκάβαντας. εἶθε δὲ καὶ τὸν σὸν ἐκλαμπρότατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον τῶντι γεννήτερα καὶ ἡμέτερον ἡγεμόνα τάχιον ἀπολαύσεις, καταφωτίσαντα πάλιν καὶ παραμυθησόμενον· σέ τε αὐτὸν καὶ ἡμᾶς μετὰ τοῦ διδάσκοντος, καὶ καταθάλλοντα τοὺς κατεψυγμένους καὶ Κιμμερίου ὄντας (5), διὰ τὸ (φεῦ τῆς τύχης) ἐκείνου ἀπειναὶ κατακριθέντα ἰς ὑπερορίαν (6) καὶ ἀξιοθείης ἐς πολλῶν ἐτῶν περίοδον ὑγιαίνειν, συνεστράζων καὶ

1. κωδ. μὴ ὁ πατήρ : 2. κωδ. Θεοφανῶ. 3. κωδ. γενέτειραν.

4. κωδ. Τυρονηκῆς. 5. κωδ. κιμμέριον ὄντως. 6. κωδ. κατακριθέντας σοφιφορίαν.

συνευφραίνεσθαι μετὰ τῆς εὐσεβεστάτης κυρίας μητρὸς σου, τῶντε συναίμων καὶ πάντων τῶν παρὰ σοι μετὰ γε πάντως τοῦ φισσοσοφεῖν καὶ σοφοῖς ἀείποτε συνδαιτᾶσθαι· τιμήσατε γὰρ σοφίαν, ἣ δοκεῖ Σολομῶντι καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε».

Εἴπομεν ὅτι ὁ Κομνηνὸς ἦν καὶ αὐλικὸς ἰατρός ἢ ἀρχίατρος τοῦ Βασσαράβα. Ὁ Κλεινὸς τῆς Ζακύνθου ἀρχιεπίσκοπος Νικόλαος Κατραμῆς γράφει, ὅτι ἐν τῷ μεταξύ ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν τριβῶνιον καὶ ἔπειτα ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος (1). Εἰς τὴν Ἱερὰν Λειτουργίαν τὴν δαπάναις τοῦ Κωνσασαράβα ἑλληνοαραβιστὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Συναγῶβου ἐκδοθεῖσαν τῷ 1701, ὁ Κομνηνὸς ἐφιλοτέχνησε ἀξιόλογον ἐπίγραμμα μεθερμηνεῦον τὸ οἰκόσημον τοῦ ἡγεμόνος: « Πρὸς τὸν ὑψηλότατον, ἐκλαμπρότατον καὶ γαληνότατον αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας κον,κων Ἰωάννην (2) Κων. Βασσαράβαν Βοεβόδαν.

Δέρκεο Οὐγγροβλάχων παράσημα τὰ δ' αἴσια ὄντα
στρέμματα κοιρανίης, ἀρχόθεν ὀψιγόνους.

Σταυρός, ὃν ἐν βράμφει κόρακος σθένος ὄρθιν αἶρει,

τὴν δὲ τέκμαρ κρατέειν ἔμπεδον εὐσεβίη,

Ἔστ' ἄν δ' ἡέλιος λάμπη καὶ κύκλα σελήνης

πλείστων κατάρξιν ἄορι καὶ κορώνη.

Δενδρίων ἐζόμενος δὲ κόραξ ἔπι, δείκνυσι γαίης

καρπῶν καὶ τροφίμων πάμφορον εὐθυνήν

Κωνσταντίνον ἔχουσα Βασσαράβαν ὄρχαμον ἠδὲ

λαμπρὸν σκηπητροφόρον τέρπετ' ἀγαλλομένη·

οὔποτε γὰρ τοῖον πραῦν τε ἰθύφρονατ' ἔσχεν,

οὔτος νητρεκείος φέρτατος ἡγεμόνων.

Τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος ἐλάχιστος δοῦλος.

Ἰωάννης Κομνηνὸς ἰατρός» (3)

1. «Φιλολογ. ἀνάλεκτα». Ζάκυνθος, 1880, σ. 226.

2. Τὸ Ἰωάννης, ὅπερ συντετημένως φέρουσιν ἅπαντες οἱ ἡγεμόνες οὔτοι τῆς Βλαχίας δὲν εἶναι ὄνομα, ὡς ἀπεδείξαμεν ἐν τῇ διατριβῇ: «Τὰ χρυσόβουλατῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδοβλαχίας καὶ τὸ σύμβολον Ἰωάννης Ἰωάννης» δημοσιευθεῖσα «εἰς μνήμην Σπυρ. Λάμπρου», Ἀθήναι, 1933, 8ον σ. 283-233. Πρὸς συμπλήρωσιν ἔστωσαν καὶ ταῦτα: Ὁ Γρηγορᾶς τοῦ λόγου ὄντος περὶ τοῦ Ἰωάν, Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου γράφει: «τοῦ γὰρ ἀνακτησαμένου καὶ οἰκίσαντος ἤδη τὴν Βλαχίαν τούνομα δεῖ γενικῶς ἐπὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῆς λέγεσθαι (αὐτὴν τὴν θεωρίαν ἀπεκρούσαμεν), ἀλλ' οὐ τοῦ πάλαι κατοικήσαντος ἢ πρώτου ἡγεμόνος αὐτῆ χρηματίσαντος ὅθεν οὐδὲ χρειὰ τις τὸ Ἰωάννης ὄνομα δις ἐν τοῖς τίτλοις τρυτουοῦ τοῦ οἰκίστου τῆς Βλαχίας (διότι αὕτη ἐκ τῶν πολέμων τότε εἶχεν ἐρημωθῆ) ἡγεμόνος Ἰωάννου γράφεσθαι, χῶραν ὅλων μὴ ἔχοντας τοῦ πάλαι γενικοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰωάννης ἐνταῦθα πλὴν τῆς ὁμωνυμίας κτλ.» (D. Russo ἐνθ' ἄνωτ. σ. 24. Λίαν εὐφυῆς. ἐπινόησις τοῦ λογίου Δωδωναίου).

3. Ἔνθ' ἄνωτ. σ..... ἔσημειώσαμεν καὶ ἐρμηνείαν εἰς πεζὸν διὰ τὸν συμβολισμὸν τοῦ στέμματος. Τὰ ἐπιγράμματα εὐρίσκονται α') 2 πρὸς τὸν Μπασαράβαν προτασσόμενα τῆς εἰσαγωγικῆς ἐκθέσεως Βησαρίωνος Μακρῆ 1699 καὶ ἐν τῇ «Ὁρθοδόξω πίστει» (Συναγῶβον, 1699 βλ. Jegrand Bibliogr. Hellen. τόμ. II' σ. 61-65) β) Εἰς Ἀλεξ. Μαυροκορδάτον. γ) Εἰς Ν. Μαυροκορδάτον τὸν ἐκ στίχων 30 εἰς τὰ «Ἰουδαϊκά» (1716) καὶ εἰς τὸ «Περὶ Καθηκόντων». Ἐπιτύμβιον εἰς Στέφανον Κυμηνίτην, ἕτερον εἰς τὸν σοφώτατον διδάσκαλον Ἰ. Καρσοφύλλην ἐν Βουκουρεστίῳ 1694, Σεπτεμβρ. 25 (Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἔθνολ. ἐταιρείας, Γ, 1889, σ. 284).

Ὡς τελευταῖον πόνημα τοῦ ἱατροῦ Κομνηνοῦ γνωρίζω τὸν Χάρτην τῶν παραδυναβίων ἡγεμονιῶν, ὅστις ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐξεδόθη τῷ 1718 (1) τελευταῖον παρενείρομεν καὶ ἐν ἐκτεταμένον στιχηρὸν ὕμνολογικὸν εἰς Βασσαράβαν.

Πρὸς τὸν εὐσεβάστατον... ἡγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας κ.κ. Ἰωάννην Κων. Βασσαράβαν βρεβόδαν τὸν μέγαν Βραγκοβάνον.

Μοῦσαι καλλικέλαδοι αἰείσατε Θεοείκελον ἄνδρα,
 μέλψατε τὸν χαρίτων πλήρεα καὶ σοφίης
 Κωνσταντίνου ἄριστον ἐν ἡγεμόσσι φανέντα,
 κλεινὸν Βραγκοβάνον κοίρανον οὐγγροβλάχον
 Καντακουζηνῶν ὡς σκηπτροφόρων τελέθοντα
 Βασσαράβων τε κλυτῶν ἔκγονον ἡγεμῶνων
 Πραῦν, μίλιχεν ἠδὲ φρένας βαθύρ εὐθύδικόν τε,
 θειογράφον λογίων εὐσεβέα πρόβολον,
 Ἄστερα παμφανόοντα σαοφροσύνης ἐν κόσμῳ,
 γενναίας ψυχῆς ἔργ' ἐπιδεικνύμενον
 Κείνων, οὓς πευίη τε καὶ ἀρφανή μέγα δάμνει
 νύκτα τε καὶ ἡμᾶρ κηδόμενον προφρόνως.
 ἀμφαγαπῶντα, σοφούς τε καὶ ἴδιμονας ἔξοχα φῶτας,
 κτίοντα λίαν δαφιλέως χάρισιν.
 ὅς πάντη πλείστους ἱερούς ἀναδείματο ναοὺς
 κάλλει καλλίστους δερκομένους ἄποθεν,
 ὡς ἄλλος Ζοροβάβελ ἀγακλυτὸς ἢ Πτολεμαῖος,
 ὃν δὴ γηθοσύνως φιλοσοφεῖ Δακίη.
 ὅς καὶ τήν δὲ βίβλον δαπάναις ἰδίαις ἐτύπτωσε
 πάντων νητρεκέως πρὸς χάριν εὐσεβέων
 δέλτους δογματικὰς συνέχουσα δ' ἐνθάδε δισσέος (δισσοῦς ;),
 τήν τε κυρωθεῖσαν Μολδοβίτης συνόδου.
 καὶ ἦν Βησσαρίων νῦν ἔκθετο πολλὰ μογήσας,
 οἷα ζηλωτῆς μυστιπόλος Τριάδος
 ἐκ πατέρων ἱερῶν συλλέξας ὄφρα κεν εἴη
 δόγματο θεολογίης ἔμπεδα θειοσόφως
 πίστεως, ἐλπίδος, ἠδ' ἀγάπης περιθειολογῆσαν.
 ὦν δίχα σωθῆναι οὐκ ἐνι τοῖς χθονίοις.
 Βραγκοβάνου κορυφήν δὲ στέψατε τῶν δ' ἀρετῶν
 Μοῦσαι Πιερίδας στέμμασι Χρυσοπλόκοις.

Ὁ τοῦ γαληνοτάτου αὐθέντου ἀρχίατρος Ἰωάννης Κομνηνός (2)

Ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολή, ἣτις μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀπολαούσης παρὰ τῶν ἐπισήμων κύκλων ἐκτιμήσεως τοῦ Ἰωάννου, δικαιολογεῖ τοὺς χειμαρῶδεις ἐπαίνους καὶ τὸν πλεονασμὸν τῶν ὕμνων πρὸς τὸν γενναϊόδωρον ἡγεμόνα :

Ἰωάννη τῷ ἱατροφιλοσόφῳ εὖ διάγειν.

Ἐπερόσθη σου τῇ ταινίᾳ, τῇ κατὰ νόμους ἱατρῶν χορηγουμένῃ σοι ἐν

1. ἀναφέρει ὁ Σ. Ἀρίσταρχος ἐν Φιλολογ. Συλλ. τόμ. ΙΕ.' 1884, σ. 70.

2. Ἐν τῇ ἐν μονῇ Συναγωγῶν τῷ 1699 τυπωθείσῃ «Ὁρθοδόξω ὁμολογίᾳ» (βλ. Legrand Bibliographie hellénique III, 1895, σ. 64-5. Καὶ τοῦ ἑλληνοαραβιστῆ ἐκδοθέντος ὠρολογίου τῷ 1702 ὁ Κομνηνός ἐποίησατο τὴν ἀφιέρωσιν πρὸς τὸν Βασσαράβαν.

θέατρῳ πανδημῶ τῶν φιλοσόφων τοῦ κλεινοῦ Παταβίου, καὶ γάννομαι αὐτὸς ὡσπερ ἐγὼ ταύτη ἀναδησάμενος... Πρὸς δὲ τὴν κατὰ πρᾶξιν τῆς μίξεως καὶ κατασκευῆς τῶν βοτανῶν καὶ φαρμάκων εὐρήσεως κ' ἀνταῦθα ἔστι γάρ μοι φίλος ἰατρὸς παρὰ τῷ ἡγεμόνι, ᾧ τὰ παρὰ σοῦ ἐκείνωσα καὶ τοῦπιγράμμα δέδειχα, καὶ ἐκέλευσε γράφειν πρὸς σε μὴ τὴν πρᾶξιν εἰς 'Ενετίαν ἀσκήσαι (πολυδάπανος γάρ, καὶ οὐ τῶν ἀπόρων ἦς) καὶ οὕτως ὑπόσχεταί μοι δι' ἑξαμηνιαίου καιροῦ πρὸς κτικώτατον ἀποφῆναι σε οὐ γὰρ ἀρέσκειται παραμένειν ἐνταῦθα καὶ ζητεῖ τὸν διαδεξόμενον τὴν ἐπιστολίαν. *Ἴθε λοιπόν, εἶδοκεῖ σοι, πρὸς ἡμᾶς τὴν ταχίστην, ἐς θεωρίας ἰατρικῆς ἐνεφορήθης. *Ἴσθι με ταυῶν ἐμφρουρον καὶ καθειργμένον ἐν τῷ ὄνοματί σου (ἴσ. σου) καὶ μηδὲ τὸν πόδα ἔξω βηλοῦ δύναμιαι αἶρειν δι' αἰτίαν τοιαύτην.

Γερμανὸς ὁ Αἰτωλὸς μητρ. Νύσσης 1686 θητ. η' Docum. σ. 356-7.

*Ἐπιγράμματα δύο εἰς Σέβ. Κυμιν. κὶ Θεόδωρον Συμεῶνα σ. 409 Doc.

*Ἐκ τοῦ *Hugmuzaki Docum. istor. românilor*, Vol. XIII, *Texte grecesti... de σ.λ.σ. A. Papadopolos—Kerameas, Bucuresti* 1909) λαμβάνομεν τὰ ἐξῆς τοῦ Κεραμέως.

Δύο ἐπιτύμβια Ἰωάννου Μολύβδου τοῦ Κομνηνοῦ (τοῦ μετονομασθέντος Ἰερσθέου καὶ μητροπολίτου γενομένου Σίδης, ὕστεραν δὲ Δρύστρας) ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος, φύλλ. 1α καὶ 23α.¹ *Ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἀποθανὼν ἐν Βουκουρεστίῳ ἔχει 1717-ω εἶναι ἀξιόλογος², ἀλλὰ διὰ τὴν ἐν δυσπροσίτοις χειρογράφοις καταχῶσιν τῶν ἔργων αὐτοῦ δὲν ἐγένετο εἰσέτι ὑπόθεσις μονογραφίας. Τινὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἀπηρίθησαν ὁ Ζαβίρας, ὁ Σάθας καὶ ὁ Δαπόντες. Ταῖς εἰδήσεσιν αὐτῶν προσθεταί αἱ ἐπόμεναι. «Τὸ προσκυνητήριον Ἁγίου *Ὁρους», ὅπερ ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἔτι 1701-ω, κατὰ τὴν χειρόγραφον εὐρίσκόμενον ἐν Ἰασίῳ συνεγράφη ἔτει 1698-ω³.

*Ὁ Δαπόντες (4) λέγει: «τοῦτος ἐξήγησεν εἰς ἀπλήν φράσιν τὰ ἀποφθέγματα βασιλέων, στρατηγῶν καὶ φιλοσόφων καὶ τὰ ἐπρόσφερον εἰς τὸν Κωνσταντήβον τὸν Μπραγκοβάνον τῷ, αχδ' (1694) ἔτει» (5). *Ἀντίγραφον αὐτῶν μετὰ τῆς προσφωνηματικῆς τοῦ Κομνηνοῦ ἐπιστολῆς ἐγνώσθη ὑπάρχον ἐν τῷ κώδικι 197 τῆς μονῆς Ἰβήρων (6). *Ὁ Δαπόντες σημειοῦται πάλιν, ὅτι «ἔτι ἐσύνθεσε τὸν βίον τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, λαβὼν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς τόμους τῆς Βυζαντινῆς καὶ τὸν ἐπρόσφερε τῷ σοφωτάτῳ ἄρχοντι μεγάλῳ ποστολνίκῳ Κωνσταντίνῳ τῷ Καντακουζηνῷ (7) τὸν ἔχω καὶ αὐτόν, ἀξίον τύπου, ἀξιώτατον μάλιστα διὰ τὰ ἀποφθέγματα· ἀμὴ τις νὰ τὰ

1. *Ἴδε περὶ τοῦ Ἰωάννου Κομνηνοῦ τὸ ἐμὸν ἄρθρον: «Ὁ τελευταῖος Κομνηνός.» ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος, τ. 2, σ. 667-679. Κ. Σάθας «Νεοελληνικὴ φιλολογία», σ. 397-399. Γ. Ζαβίρας «Νέα Ἑλλάς», σ. 345. Δαπόντες παρὰ τῷ Σάθᾳ. «Μεσαιών. βιβλιοθ.» τ. 3, σ. 100-103. C. Erbiceanu, *Cronicaŕi greci* σ. 111-113.

2. *Ἴδε Δημήτριον Προκοπίου παρὰ τῷ Σάθᾳ, «Μεσ. βιβλιοθ.» τ. 3, σ. 490.

3. C. Erbiceanu, *Revista Teologică*, τ. 3, σ. 231 Πρβλ. N. Dossios, *studii greco-romane*, σ. 110-111.

4. Σ. Λάμπρου Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου *Ὁρους ἐλληνικῶν κωδίκων, τ. 2, σ. 56, ἀριθ. 4317.

5. Joannis Comneni medici, vita Joannis Cantacuzeni Romaiorum imperatoris Edidit Curysanthus Loparev, Samarovensensis. Petropoli 1888 8ον σελίδες 14.

6. *Ὁ ἅγιος Σάβδων Γερμανὸς ἔχει τὸ ἔτος 1712 (θρακ. τόμ., Η' σ. 139), ἀλλὰ τὸ 1711, Σεπτ. 3 συγγαίρει αὐτῷ ὁ Μαυροκορδάτος (βλὲ κῶπωτ.).

7. Συνταγμάτιον Χρυσάνθου Ἰερασολύμων, σ. 57.

τυπώση ; καὶ μακάριος ὁποῦ τὰ τυπώση, ὡς χρυσᾶ τῶ ὄντι βιβλία καὶ χρησιμώτατα μάλιστα εἰς αὐθέντας». Ἄλλ' ὁ τοῦ Κατακουζηνοῦ βίος ἐξεδόθη ἤδη ὑπὸ τοῦ Λοπαρέβου⁵. Ἔτερα τύποι ἀνέκδοτα τοῦ Κομνηνοῦ συγγράμματα μὴ ἀναφερόμενα παρὰ τοῖς εἰρημένοις συγγραφεῦσι ἐγνώσθησαν τὰ ὑπὸ τοῦ Κεραμέως ἐν Documente istor. român. τόμ. XIII, σ. λστ' ἀναφερόμενα.

Ἰωάννης Κομνηνός : Ὡς Ἱερόθεος Μητροπολίτης Δρύστρας, οἱ διάφοροι τύποι τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς ὕμνος εἰς τὸς φυσ. καλλονὰς τῆς ἐπαρχίας(1).

Ὁ Ἰωάννης Κομνηνός ὡς Ἱερόθεος μητροπ. Δρύστρας : Ἡ μεγάλη καὶ ἀμφιλαφὴς μὀρφωσις, ἡ συγγραφικὴ καὶ κοινωνικὴ δράσις καὶ ἰδία ὁ ἰδιαζόμενος θρησκευτικὸς αὐτοῦ χαρακτήρ δὲν ἐβρόδυναν νὰ ἐπιβάλωσι τὸν Κομνηνὸν εἰς τὴν γεῖκὴν ἐκτίμησιν. Καὶ ἐν τούτῳ ἐκέρδισεν αὐτὸν ἡ ἐκκλησία. Οὕτω λοιπὸν θεῖα εὐδοκία ἐπέθη ὁ λύχνος ἐπὶ τὴν λυχνίαν καὶ ὁ Ἰωάννης χειροτονεῖται τῶ 1711 μητροπολίτης Δρύστρας μετονομασθεὶς Ἱερόθεος. Ἄλλὰ δυστυχῶς ἐκέρδισε μὲν τὸν ἔσοχον τοῦτον ἄνδρα ἡ ἐκκλησία, ἀλλ' ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς κοινωνίας. Ἡ αὐτὴ φαίνεται βαρέως φέρουσα τὴν στέρησιν τοῦ καλοῦ θεράποντος καὶ μεμειωμένου ἀνδρὸς δὲν ἔδωκε τὴν ψῆφον. Ὁ Ἱερόθεος ὅθεν ἐκλέγεται ποιμὴν μιᾶς οὐ μόνον ἀσῆμου, ἀλλὰ καὶ πενεστάτης ἐπαρχίας, τῆς Δρύστρας, ἔνθα τὸ ὄνομα μόνον μητροπολίτης εἶχε καὶ τὸν θελκτικὸν διὰ τοὺς ἐν Μολδοβλαχίᾳ τίτλον «ὐπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς Παράδουναβου»· διότι ὄντως κείτοι εἰς τὰ ἀπώτατα βόρεια μέρη τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουναβέως (ἴσως τοῦτο ἐγένετο ἵνα οἱ ἡγεμόνες μὴ στερεῶνται τελείως τῆς ἰατρικῆς αὐτοῦ περιθάλψεως).

Ἡ πόλις, ἣτις τελευταῖον ἐλέγετο Δρύστρα καὶ ἀπὸ τοῦ ΙΑ', αἰῶνος Σιλίστρια καὶ κοινῶς Τούλτζα, εἶναι περιέργως ἐν τῇ ἐκκλησ. γεωγραφίᾳ διὰ τὴν διαστοφὴν τοῦ ὀνόματος.

1) Δουρόστολος Πτολεμ. 3, 10 Δουρόστολον. Μελέτ. Γεωγρ. σ. 47.

Δουρόστολος καὶ Δωρόστολος Ἱεροκλήσ Parthen σ. 5 Δουρόστολον Θεοφ. χρον. I, 51. Δωρόστολον Lequien, II, 290.

Dorostoro Ὀδοιπορ. Ἀντωνίνου (570) σ. 223.

Dorostorus Tacit anr. IV, 5. Ἀμμιαν.: Regum gestarum XXVII, 4, 12.

Δουρόστορον καὶ κοινῶς Δουρόσιο Μελέτ. Γεωγρ. 47. τότε ἦτο κώμη πλέον.

Δουρόστολον Θεοφύλ. ἱστορ. 1,8 Δουρόστολον καὶ Δωρόστολον Λέων Διακ.: ἱστ. σ. 158.

Dorostena Jornandis, Dersbus getius, κεφ. 34, σ. 660.

Δουρόστολον, ὄνυν Δρηστρόν Parthey 316, 87.

Ἐκ τούτου κατ' ἀνάγραμματισμὸν παρήχθη, ἕτερος τόπος :

2) Ρωδόστολον Λεόντιος, τάξις πρωτοκαθεδρίας Parthey σ. 75. 180, 196. Ρωδόστολον Ἐπιφανίου, τάξις πρωτοκαθεδρίας Parthey σ. 161. Ρωδόστολον Βασιλείου Β', Κυπρ. σ. 25¹.

3) Δρίστρα Λέοντος Διατύπωσις Parthey σ. 98 (ἀλλ. Δρύστρα καὶ Δρείστρα). Δρίστρα, τάξις Θυηπήλων καὶ Ἀνδρονίκου Parthey σ. 199. 233.

1. Παρομοίως καὶ ἡ ὀπώρα δωρακινόν-ροδακινόν καὶ κατ' ἀναβιβασμὸν τόνου ροδάκινον (δ' ἀρχικὸς τύπος Durrahinim ἐκ τῆς ἀλβ. πόλεως, ὅπου ἐπὶ Βυζαντινῶν παρήγοντο τὰ ἐκλεκτότερα ροδάκινά (Ἀλβανιστὶ Pjeshké).

Δρύστρα, Ἀνδρονίκου ἕτερον, Parthey α. 242 καὶ ἡμετ. χειρογρ. σ. 11 (XIX αἰῶνος).

Δρύστρα Συντ. Ράλλη — Ποτλή Ε' σ. 455. Ὁ τύπος οὗτος εἶχεν ἐπικρατήσει μετὰ τὴν ἄλωσιν διὰ τοῦ υ γραφομένος, ὅπως καὶ μετὰ τὸ Βουλγ. σχίσμα. Ἐν τῷ πατριαρχ. κλίματι ὠρίσθη ὡς τιτουλάριος ὁ Ροδοστόλου ἀφοῦ ἡ Δρύστρα περιελήφθη εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἡ ἐπισκοπικὴ ἔδρα μετετέθη εἰς Ροστοκούκιον.

Τὸ Δορύστολον ἢ Δορόστολον, ὅπως ἔγραφον οἱ Βυζαντινοί, κεῖται κατὰ μῆκος τῶν μεθορίων τῆς Βουλγαρίας πρὸς τὸν Ἰστρον. ἡ δὲ διόδος γίνεται δι' ἑπτὰ μόνον στενῶν, εἰς ἃ ἀντίκεινται παράλληλως πρὸς τὸν ποταμὸν Ἰσάριθμα φρούρια. Τὰ ἀκρότατα τούτων τῆς βορείου παραποταμίου γραμμῆς εἶναι δυτικῶς μὲν ἡ Βιδίνη (Βοδῆνη τῶν Βυζαντινῶν) ἡ ἀρχαία παννονία, ἀνατολικῶς δὲ τὸ Δορύστολον, οὗ ἔγγυς καὶ τὸ Ρουσσούκιον. Ἡ ἐξαίρετος τῆς φύσεως ἀρετὴ καὶ αἱ ἔκπαυλοι καλλοναί, αἵτινες εὔρον ὑμητὰς καὶ αὐτὸν τὸν Λο υ κ ι α ν ὸ ν καὶ Ὁ β ἰ δ ι ο ν, ἴσως προσείλκυσαν τὸν ἡμέτερον Κομνηνὸν νὰ ἀνταλλάξῃ τὴν αὐλικὴν εὐμάρειαν καὶ τῆς πρωτευούσης τὰ ἀγαθὰ. Ποιητικωτάτην εἰκόνα τῶν καλλονῶν τούτων παρέχει ἡμῖν ὁ χρονογράφος Θεοφύλακτος, ἥτις εἶναι ἀπὸ τῶν σπανίων περιγραφῶν, ἃς ἔχουσι νὰ ἐπιδείξωσιν οἱ Βυζαντινοὶ φυσιολόγοι¹. «Χῶρος δὲ οὗτος πάγκαλος καὶ μετέωρος ἀνὰ τὸ τοῦ ὄρους μεσαίτατον ὑπτιος τὴν θέσιν, πεδῖον καθειμένον ἀνθοφόροις προσαυλαῖς ἅπαν κατὰ κομον, λειμῶνες δὲ τούτων χλοάζοντες, ὀ φ θ α λ μ ῶ ν ἔ ο ρ τ ῆ καὶ ἔ σ τ ῖ α σ ι ς, διατριβαὶ δὲ αὐτῷ κατάσκοιοι, τῷ λασίῳ τῆς ὕλης τὸν ἐπιβάτην ἐγκρύπτουσαι καὶ πολλὴν ἀλέαν μεσημβρίας ὦρα τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἀποτίκτουσα ὅποτε ταῖς ἡλιακαῖς ἀκτίσι καὶ τὰ τῆς γῆς ἐνδόμυχα κατηθάλωται καὶ ἔστιν ὄραν μὲν ἡδύ, εἶδειν δ' οὐ βῆδιον» περιρρεῖ δὲ τὸν τόπον ὑδάτων ἀφθονία, μῆτε τὸν πίνοντα παραλυτοῦσα ταῖς ὑπερβολαῖς τῆς ψυχρότητος, μῆτε τὸν ψυχάζοντα ἀποκοναίοντα διὰ τὸ τῆς ὀμίλιας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, μαλθακώτερον. Ξεναγωγοῦσι τε ὄρνιθες τοὺς θεατὰς τοῖς μέλεσι μουσικώτερον ἐν τοῖς νεοβλάστοις τῶν δένδρων ὀχοῦμενοι ἄδουσι τε αὐτοῖς νηπενθές, ἄχολον τε κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων καὶ πολλὴν τὴν ἀλυπίαν τοῖς ὀδίταις ταῖς ὦδαῖς ἀραπέμπουσιν. ὁ τε κιττός καὶ ἡ μυρρίνη καὶ ἡ σμίλοξ μετὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀνθῶν καλλίστη τινὶ συμφωνίᾳ τρυφῆν, ἄλλον τινα ταῖς ὀσμαῖς τελεσφοροῦσι κοιμιδῆ ἀφθονώτατα, καὶ καταπλουτοῦσι ταῖς εὐωδαῖς τὸν ἐνδημήσαντα, ὡσπερ τινὶ φιλοξενίας ἀρίστῳ θεσμῷ παρασκευῆν θυμηδίας τινὰ τοῖς φοιτήταις προφερόμενο².

1. Ὁ κ. Σακελλ. ἀναφέρει (σ. 168) ὅτι κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ Δρύστρα ἐλέγετο Τίριστῆ Τίριστης ἢ Τίριζίς ἄκρα ὀχυρὰ εἰς τὰ παράλια τῆς Ἄγκιᾶλου ὄπου ὁ Λυσίμαχος ἔκρυψε τοὺς θησαυροὺς (Κουρτ. σ. 150), (ὑποθέτω, ὅτι οὕτως προέφερον οἱ Τούρκοι), τοῦτο σχετίζεται πρὸς τὸ Δουρόστο τοῦ Μελετίου καὶ ταῦτα πρὸς τὸ Δρύστα· ὅθεν ἔχομεν Δρύστο—Τίριστις—Δουρόστο, ὅθεν τὸ Δορύστολος, Dorostorus κτλ. καὶ τὸ Δρίστρα ἦτοι πάντες οἱ τύποι οὗτοι προέρχονται ἐκ μεταμορφώσεων μιᾶς ἀρχαίας θρακικῆς ὀνομασίας τῆς πόλεως. (προβλ. Δρῦς πόλις θρακική). Μονογραφία V. P a r n a n, Municipium aurelium Dorostorum, Iurin, 1924, σ. 36 (ἀπόσπ. ἐκ τῆς Rivista di filologia ed'instruzione classicaN. Σειρὰ II, τεῦχος.

2. Ὁ Χάμμερ, ὃν ἔχομεν ὀδηγὸν ἐν προκειμένῳ, θεωρεῖ ἀνωτέραν τὴν περιγραφὴν ταύτην ἀπὸ τῆς τοῦ Ἄμμιανου Μαρκελίνου (ΚΑ. 10) περιγράψαντος τὸ δυτικώτατον ἄκρον τῶν εἰρημένων θέσεων (Ἰστορ. τῆς Ὀθωμ. αὐτοκρατορίας μεταφρ. Κρ σ κ ι δ ἃ Α. Ἀθῆναι 1870, σ. 241).

Πλησίον τῆς πύλης τοῦ Ρωμανοῦ εἰς λουτρόν εὐρέθη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή :

Στρατιλά(της Θράκης
ἀπὸ χώρας (μεγάλης
Δωροστώλου, ἐκοιμήθη
νοεμβρίου μηνὸς ἡμέρα
γ' ἰνδικ. . ἔτους ἀπὸ κτί-
σ(εως κόσμου.

Διάφοροι τύποι φέρονται τῆς πόλεως ταύτης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις π.χ. Πουρόστολον (Πτολεμ. Γ' 10). Δορόστολος (Θεοφύλ. Σιμοκ. σ. 251), Δορύστολος (Γενεσ. 86) Δορόστολος (Θεοφ. Σιμ. 48) καὶ Δωρόστολος (Ἄνω νίνου Himerarium ἐκδ. Wesseling σ. 223, σημ. 1 ἀλλὰ καὶ Λορόστολον εἰς μεταγενεστέρους χρόνους (Parthey σ. 316)(1).

7. Ἡ Ἐπισκοπὴ Δρύστρας καὶ ὁ κατάλογος τῶν ἀρχιερατευσάντων: Ἐκ τοῦ Τακίτου μανθάνομεν ὅτι ἡ Δρύστρα ἦν ἐκ τῶν σπουδαιότερων καὶ ἰσχυροτέρων πόλεων τῆς Μοισίας κατὰ τὸν τέταρτὸν αἰῶνα μ.Χ. Ἄλλ' εἰς τὴν ἐφοδὸν τῶν Ἀράβων ὀδηγουμένων ὑπὸ τοῦ Χαγάνου τῷ 584 δὲν ἀντέσχεν, ἀλλ' ἐξεπολιορκήθη (2). Ἐπὶ Ἰωάννου Τζιμισκῆ τῷ 971 - 2 εἶχον φθάσει οἱ Ρῶσσοι ἐκεῖ ὑπὸ τὸν Στανίσλαβον καὶ διὰ θαύματος κατετροπώθησαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ στρατηλάτου διὸ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ μετωνόμασεν αὐτὴν Θεοδωρούπολιν (3). Κατ' ἀρχὰ ἀνήκουσα εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μοισίας ἢ Αἰμιμόντου ἦν ἐπισκοπὴ τῆς Μαρκιανου-πόλεως (Parthey σ. 161, 196), ἀπὸ δὲ τοῦ ΙΑ' ὡς Σιλίστρια ἀνεδείχθη μητρόπολις τοῦ πατριαρχ. κλίματος ἔχουσα σειρὰν ἐν τῷ Συνταγματικῷ 71, 91, 103.

Ἐν τῷ τακτικῷ Μανουὴλ Κομνηνοῦ ὑπάρχει: «Ὁ Γ' τῆ Δρίστρα Ροδοστόλου τῆς Αἰμιμόντου, θρόνος ὑποκειμενος οὐκ ἔστι». Gelzer Not. episc. σ. 586. Παράδοξος φαίνεται, γράφει οὗτος, μητρόπολις περιβλεπτος καὶ σπουδαία ἡ Δρίστρα οὕτως ἀποτόμως νὰ ὑποβιβασθῆ εἰς τὴν 196 βαθμίδα καὶ ἀποδίδωσι τὸ γεγονός εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατάληψιν αὐτῆς (αὐτ. σ. 605). Εἰς τὸ ἡμέτερον χειρόγραφον γραφέν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἔχει ὁ Δρύστρας (sic) τὴν 106 σειρὰν καὶ ὀνομάζεται «ἐξαρχὸς παντὸς Παραδουνάβου» (σ. 11) (4). Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1813 ἠνώθη μετὰ τῆς Δρύστρας καὶ ἡ ἐπαρχία Προϊλάβου (Πρεσλάβας) πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν κατὰ πρόνοιαν τῆς

1. Ἱστορ. II, σ. 89-90 Βόννης. «Ὁφθαλμῶν πανήγυριν» ὀνόμασεν ὁ Falmerayer τὸ θέαμα παρευρεθεὶς ἐν Καρεαῖς τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ θεώμενος τὴν πρῶταν τὴν πέριξ ὀργιάζουσαν φύσιν.

2. «Οὐδὲ ἀμφὶ τὸν Χαγάνον... εἶλον τε πόλεις πολλὰς... καὶ Δορύστολον (Θεοφ. Ἱστορ. 1,8. Κατὰ Σακελλίωνα σ. 169 σημ. 5) οὐ μακρὰν τούτου ἦν καὶ ἡ κώμη ὑπακοῆ οὕτω ὀνομασθεῖσα κατὰ τὴν παράδοσιν ἐκ τῆς ὑπακοῆς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἐν ταύτῃ διατρίβοντος εἰς τὸ ἐν τῷ οὐρανῷ ἀναφανέν σημείον τοῦ σταυροῦ, ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι ὀρθόν, διότι τὸ θαῦμα τοῦτο ἐγένετο αὐτῷ εἰς Ἰταλίαν πολεμοῦντι κατὰ τοῦ Μαξεντίου (Κοντογ. σ. 379).

3. «Τὸ Δορόστολον Θεοδωρούπολιν ἐπ' ὀνόματι τοῦ στρατηλάτου μετονομάσας» Λέων Διακ. Ἱστορ. σ. 158. Ἄλλη εἶναι ἡ Θεοδωρούπολις τῆς Ροδόπης, ἣν ἐπ' ὀνόματι τῆς βασιλείσεως Θεοδώρας ἔκτισεν ὁ Ἰουστινιανὸς ὡς πρότερον οὖσαν» Προκόπ. περὶ κτισμ. ΙΑ, 11.

4. Κατὰ τὸν ἁγιον Σάρδεων (Θρακ., Η' σ. 137) εἶχε σειρὰν καὶ 43, 44, 54. Περ Παραδουνάβου βλ. Ἑλληνικά, τόμ. Δ' 1913, σ. 80.

ἐκκλησίας, ὅθεν ἐπιτλοφορήθη καὶ ὁ μητροπολίτης Δρύστρας καὶ Προϊλάβου, μέχρι τοῦ 1830, ὅτε καὶ πάλιν ἐχωρίσθη. Κατάλογον σύντομον τῶν ἐπισκόπων τῆς Δρύστρας κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους ἐδημοσίευσεν ὁ μητροπολίτης Σάρδεων Γερμανὸς (αὐτ. σ. 136 - 141)· ὡς τελευταῖος μητροπολίτης ἀναγράφεται ὁ ἐκλεγείς τῷ 1851 Νοεμβ. 18 πρωτοσύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας Διονύσιος. Συμπληροῦντες τὸν εἰρημένον κατάλογον ἀναφέρομεν τὰ ἑξῆς: ὁ Lequien λέγει, ὅτι ὁ Δαμιανὸς «ἐν Δωροστόλῳ τῇ νῦν Δρήστρα, ἐφ' οὗ καὶ ἡ Βουλγαρία τετιμῆται αὐτοκέφαλος», ἀνηγορεύθη παρὰ τῆς βασιλικῆς συγκλήτου διὰ προσταγῆς τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ τοῦ Λεκαπηνοῦ τῷ 927, ὕστερον δὲ καθιρέθη παρὰ τοῦ Ἰω. Τζιμισκῆ. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐγένετο χάριν τοῦ γάμου τῆς πριγκηπίσσης Μαρίας θυγατρὸς τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου μετὰ τοῦ τσάρου Πέτρου I. Ἐν τοῖς ἐπισκοπ. καταλόγοις τοῦ μακ. Β. Μυστακίδου παρελήφθη ἢ ἐκ Βάρνης ἐπιγραφή εὕρισκομένη ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Σόφιας².

Ἐν θάδε κατα)

Δουκίσμιος ἐπί(σκοπος

Δωροστόλου τέλει (

μη(νός) Ἰανουαρίου ΚΖ ΙΝ (ινδικτ.)

Ἀντώνιος 1639: Ὑπογράφεται εἰς ὑμόμημα ἐκλογῆς Παρθενίου Α' ³. Βαρθολομαῖος, ὅστις τῷ 1764 ἐγένετο Ἀθηνῶν (βλ. Σταματιάδου) «Οἱ Καταλόγοι», σ. 283 ἔ. Κύριλλος 1764, εἰς σιγίλλιον Σαμουήλ διὰ τὴν ἐν Οὐγγροβλαχίᾳ μονὴν Ταξιαρχῶν Μαρτζινανίου καὶ εἰς τὸν Οὐγγροβλ. ἡγεμόνα Στεφ. Μιχ. Ρακοβίτζαν 28 Μαΐου. ⁴ Οὗτος ἦν καὶ μελουργὸς καὶ σώζονται τὰ ἔργα ἐν κωδ. 1572 τῆς Μεγ. Λαύρας. Ἀθανάσιος 1700 ⁶. Κωνσταντῖνος 1727 (εἰς σιγίλλιον πατρ. Παϊσίου ὑπὲρ τῆς μονῆς Βελανιδιᾶς Καλαμῶν Ἑλλην. Β', σ. 434).

Ἰωάννης Κομνηνός. 8. Δράσις καὶ ἀλληλογραφία ὡς Ἱεροθέου Δρύστρας: Ἱεροθεὸς ὁ ἡμέτερος ὡς Δρύστρας μητροπολίτης μνημονεύεται τὸ πρῶτον τῷ 1711, ὅτε φαίνεται, ὅτι ἐχειροτονήθη εἰς τὸ ἑξῆς ἡγεμονικὸν συγχαρητήριον. «Νικόλαος Μαυροκορδάτος τῷ πανιερώτατῳ Μητροπολίτῃ Δρύστρας, κυρίῳ Ἱεροθέῳ».

Ὅσον τὸ ἀνέκαθεν ἡμῶν πρὸς τὴν ὑμετέραν φίλην καὶ ἱερὰν κεφαλὴν φίλτρον ἴσμεν ἦκιστ' αὐτὴν λεληθῆναι πολλάκις πείραν εἰληφύϊαν, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐλαβείας τὸ ὑπερβάλλον, ᾧ καὶ τὸ ὑπερέχον τῆς ἱεραρχίας ἢ κεκόσμηται, γεραίροντες διατελοῦμεν ἀξίωμα, καὶ τὰς ἐμφύτους καὶ ἐπικτήτους ἀρετὰς, αἷς περιστέφεται τιμῶντες, οὐ διαλελοίπαμεν, πάνυ καλῶς οἶδεν. Οὕτω δὲ γνώμης ἔχουσι τῶν του Δανούβειος ναμάτων τὰ ἐκ τῆς ὑμετέρας εὐαγοῦς ψυχῆς πηγάζοντα ρεῖθρα πολλῶ ἡδύτερα ἂν ἡμῖν ἀπήντησεν, ἄτε ψυχὴν ἀρδεύοντα, καὶ καρδίαν ὑπὸ τῶν βιωτικῶν φροντίδων ἀχμῶσαν πλουσίως ποτίζοντα, καὶ πνευματικῆς θυμηδίας κατακόρως ἐμφοροῦντα. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ μὲν τοῦ ποταμοῦ ρεῖθρα πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῖν γέγονε, καὶ τὸ τούτων μεταλαβεῖν ἐκ βάσου, τῆς δὲ ἡμετέρας νέ-

1. Oriens christ. II, 290.

2. Ἐπετ. Ἐταιρ. βυζ. σπουδ. ΙΒ.' 1939, σ. 170 ἐκ τῆς oesterr. arch. Mitth. 1894, σ. 205.

3. Φωτ. βιβλ. Α.' σ. 99.

4. Documente Hurmuzaki τόμ. ΧΛ, σ. 1162, 1711. εἰς σιγίλλιον Καλλινίκου ὑπὲρ τῆς μονῆς Καλαμῶν Θηβῶν, Ἑλλην. Β.' 1929, σ. 397.

κταρος καὶ ἀμβροσίας ἡδυτέρας θεάς καὶ ὀμιλίας ἀπολαῦσαι, καὶ τὰς ἱεράς εὐχάς τε καὶ εὐλογίας αὐτοπροσώπως ἀρύσασθαι τανῦν, καίτοι πάνυ ἐφειῶς ἔχουσι, οὐ γέγονεν ἔξόν, οὕτω, καλῶν ἐφοδίων, ἡμοιρηκότες, μετὰ κατηφείας τὸ πρόσω τῆς ὁδοῦ διηνήσαμεν ἂν, εἰμή, τὸν δεύτερον πλοῦν, κατὰ τὴν παροιμίαν ἀσπασάμενοι, τῇ διὰ γραμμάτων ὀμιλίᾳ τὴν ἀποτυχίαν ὅπως οὖν ἐθεραπεύσαμεν. Προσεροῦμεν ἄρα τὴν Ὑμετέραν Πανιερότητα ταῖς αἰσιωτάταις προσρήσει καὶ μετ' εἰλικρινείας καὶ εὐλαβείας τὴν ἱεράν αὐτῆς δεξιάν ἀσπάζομενοι, λίαν αὐτὴν ἀντιβολοῦμεν, ὅπως τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην ἀκέραιον διατηροῦσα, ἔν τε ταῖς πρὸς Θεὸν ἐντεύξεσι μνεῖαν ἡμῶν ποιουμένη καὶ τῶν ἁγίων αὐτῆς εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν μεταδιδούσα μὴ διαλείποι. Ταύτη γὰρ εὐέλπιδες ἐσμέν καὶ τὴν ἄνωθεν ἄρωγὴν ἐπιχορηγείσθαι, ἣ καὶ μόνη πάσας ἀναθέντες τὰς ἐλπίδας, τῇ αὐθις ἡμῖν ἐμπιστευθεῖση ἡγεμονία τῆς ἀλλεπαλλήλαις ἐπιδρομαῖς καὶ αἰχμαλωσίαις ἐξιτήλου καὶ μονοῦ κατὰ κράτος ἀναστάτου γεγενημένης Δακίας ἑαυτὰς ἐπιδεδώκαμεν ; οὐκ ἀγνοοῦντες ὀπόσης γέμει δυσχερείας, κατὰ τὴν παρούσου τοῦ χρόνου φορὰν ἢ τοιαύτη διοίκησις, ἀλλὰ Θεῶ, παρ' ᾧ καὶ τὰ ἀδύνατα δυνατὰ, ὅλως τεθαρρηκότες καὶ τὸν ἀπ' ἐκείνης τῆς πηγῆς ἔλεον ἀναμφηρίτως, ἐλπίζοντες, διὰ γε τῶν ὑμετέρων εὐαγῶν καὶ εὐπροσδέκτων ἐντεύξεων.

1711 Ὀκτωμβρίου 27¹

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν Κομνηνὸν παρὰ τοῦ διασημοτέρου τῶν ὁμογενῶν ἡγεμόνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ διὰ βαρυσημάτων προσηγοριῶν καὶ ἐπαίνων περιστρέφουσα τὸν ἱεράρχην, εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως, ἧς ἀπήλαυεν οὗτος λόγῳ μορφώσεως ἤθους καὶ παντοδαπῶν ἀρετῶν. Ἄλλὰ καὶ ὁ περιώνυμος Κωνσταντῖνος Βασσαράβας περὶ πολλοῦ ἐποίητο τὸν ἄνδρα. οὗτος οὐ μόνον ἀρχίατρος αὐτοῦ ἐχημάτισεν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔφορος εἰς τὰς ἐκδόσεις, αἵτινες ἡγεμονικαῖς ἀδραῖς δαπάναις εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἐν Βουκουρεστίῳ. Ταύτας ὁ μουσὸληπτος ἀνὴρ δι' ἀρχαίων ἐκόσμησεν ἐπιγραμμάτων πρὸς ἕξασιν τῶν ἀρετῶν τοῦ λίαν φιλομούσου ἡγεμόνος, ἀλλὰ καὶ ἡ πυκνὴ ἀλληλογραφία πρὸς τὸν ἐκ παίδων φίλον καὶ συμφοιτητὴν, τὸν διαπρεπέστατον καὶ μεμουςωμένον πατριάρχην Ἱεροσολύμων Χρύσανθον καὶ ἡ ἀμοιβαιότης τῶν αἰσθημάτων ἀμφοτέρων προσεπικυροῖ καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας συναίνεσιν εἰς τὴν περὶ τοῦ Ἱεροθέου τῆς κοινωνίας ὑπόληψιν. Ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν γράφει πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς γενομένης αὐτῷ δεξιώσεως ὑπὸ τοῦ Βασσαράβα, ὅτε κατὰ πρῶτον ὡς μητροπολίτης Δρύστρας τῷ 1713. Ἀπριλίου 28 ἐπεσκέψατο τὸ Βουκουρέστιον. «Ἐφάνημοι, μακαριώτατε γράφει, ἄπρεπον καὶ ἀπολίτευτον, ὃν ἔχω περὶ αὐτοῦ ζῆλον, καὶ ὀφείλων αὐτῷ τὰ μάγιστα νὰ δείξω τὸ εὐγνωμον καὶ εὐχάριστον»². Εἶχε καταλύσει εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγ. Σάββα, μίαν τῶν ἐσοχωτερων ἀγιοταφικῶν κτησέων ἐν Βουκουρεστίῳ, ἧτις ἐστολιζέτο διὰ δυὸ περιλάμπρων ναῶν. Περὶ δὲ τοῦ ἡγεμόνος ἀπήλαυσα, λέγει, τὸ εὐαγὲς πρόσωπον καὶ γαληνιαῖον ὄμμα τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ φιλοχρίστου αὐθέντου. Μὲ ἐδέχθη . . . εὐμενῶς τε καὶ φιλα-

1. αὐτ. σ. 698-9.

2. Σεπτ. 1, 1712 (σ. 410-411), Ἰανουάρ. 31, 1713 (σ. 489), Μάρτ. 9, 1715 (σ. 663). Ἐνταῦθα γράφει καὶ τάδε : «Πολλὴν χαρὰν καὶ παρηγορίαν ἔλαβα... δεξιόμενος σήμερον τὰ σεβάσματα τῆς Μακαριότητός σας γράμματα... καὶ εὐχαρίστησα τὸν Θεόν, ὅτι ἐπάνω εἰς τὴν βαρυτάτην μου ἀσθένειαν ἦλθε μοι ἀναψυχὴ καὶ ἐδάκρυσα ὑπὸ τῆς χαρᾶς, ἀναλογισάμενος τὰς πρώην ὀμιλίας καὶ κοινὰς σπουδὰς καὶ ἀναστροφὰς καί... τῆν ἐκ παίδων, φιλίαν».

γάθως καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἔμφοτον καρκαγαθίαν· ὅπου δὲν ἔλειψα νὰ δώσω κοὶ τῇ Ἑμετέρα Μακαριότητι εἰδῆσιν νὰ συγχαρῆ εἰς ἡν, τὴν ἔλαβον, παράκλησιν τοῦ ποθουμένου τυχῶν » (1). Ἐν ἑτέρᾳ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῇ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1715 ἐξυμνεῖ τὰς ἀρετὰς τοῦ Στεφάνου Καντακουζηνοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας καὶ ἀναγγέλλει τὴν ἐν Μολδαβίᾳ σύστασιν ἑλληνικῶν σχολείων ὑπὸ Νικολάου Βόδα (= Μαυροκορδάτου) (2). Μεθ' ὅλας τὰς τρομερὰς οικονομικὰς δυσχερείας, πρὸς ἃς ἐπάλαιεν ὁ Ἱερόθεος ἐν τῇ ἡρημωμένῃ ἐκείνῃ ἐπαρχίᾳ, δὲν ἡμέλει καὶ τοῦ ἱεροῦ χρέους τῆς συλλογῆς ἐράνων ὑπὲρ τοῦ παναγίου τάφου, ὡς πληροφορεῖ τὸν κλεινὸν φίλον Χρῦσανθον εἰς τρεῖς ἐπιστολάς (3). Δυστυχῶς ἀμέσως ἀπὸ τοῦ ἐπομένου ἔτους τῆς μεταβάσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἑλλεινὴν ταύτην ἐπαρχίαν ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται ὁ ἀτυχῆς ἱεράρχης τὰ ἐπακόλουθα τῆς κακοδαιμονίας, ἣν ὑφίστατο ὁ πενόμενος καὶ τυραννόμενος λαός· ὅθεν ἠναγκάσθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συνδρομὴν τοῦ φίλου αὐτοῦ Μαυροκορδάτου. Οὗτος ἀπαντῶν αὐτῷ ἀπὸ 15 Δεκ. 1712 γράφει: «Σιγὴν ἡμῖν ἐγκαλεῖ τὰ ἄρτι φοιτήσαντα ἱερά γράμματα τῆς ὑμετέρας Πανιερότητος καὶ φιλίας παλαιᾶς ἀναμνησκοντα, οὐ μόνον εἰς τὸ γράφειν παροτρύνει, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ αὐτῇ ἀπαντήσαντα σκαιὰ καὶ ἀντίζοα ἐκτραγωδοῦντα παραμυθία καὶ ἐπικούφισιν τῶν δεινῶν ἐξαίτεται» δικαιολογεῖ δὲ τὴν σιωπὴν ὡς ἐκ τῶν ἀνηκέστων, ἀπερ' ὑφίστατο, δεινῶν. «Ταῦτα τοι, ὦ θεσπεσία κεφαλῇ, κατέσεισε καὶ τῆς ψυχῆς τὸ ὄπωσοῦν γενναῖον. . . καὶ τὴν γλῶτταν ἐπέδησε καὶ σιγᾶν ἐπέταξεν, ἵνα μὴ γράφοντες καὶ ἐκτραγωδοῦντες τὰ καθ' ἡμᾶς ὀδύνης καὶ λύπης κοινωνοῦς τοὺς φιλοῦντας ἀπεργαζώμεθα. Γνόντες δὲ ἤδη οὐδὲ τὰ κατ' αὐτὴν εἶναι βελτίω μέσην δεδήγημεθα τὴν καρδίαν· τῇ γὰρ ἀναπολήσει τῆς ἀγαθῆς τῶν ἐταίρων καταστάσεως ὅποιαοῦν ὕψισιν τῶν δεινῶν προσδοκῶντες, ἐκείνων οὐ καλῶς χωρῶντων διπλῶς ἀνιώμεθα» (4). Ἡ ἐπαρχία Δρύστρας εὐρισκομένη εἰς φρουριακὸν σύστημα παρὰ τὸν Αἴμον διετέλει πάντοτε ἔρμαιοι πρὸς διαρπαγὴν καὶ σφαγὴν τῶν ἐκεῖ φρουρούντων στρατευμάτων. «Δέσποτα μου, γράφει, καὶ εὐθὺς πρὸς Χρῦσανθον ὁ Ἱερόθεος (29 Νοεμβρ. 1713)», Ἐγὼ πρῶτον ἔκρινα νὰ μὴ εὐγῶ εἰς τὴν περιήγησιν καὶ ἔστειλα καὶ ἀνθρώπους εἰς μερικὰ χωρία. ὁμως βλέπωντας ἐδῶ πῶς σφάζουσι τοὺς χριστιανοὺς ὡς τὰ πρόβατα καθ' ἡμέραν καὶ ἀληθεύει ἐδῶ τό: «ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς», μετ' ἔγνω. καὶ ἰδοὺ σὺν θεῷ κινῶ καὶ ἀπαντῶς μου (sic) εἰς τὴν περίοδον τῆς ἐπαρχίας, ἴσως εὐρῶ τῶν ἐνθάδε τὰ ἔξωθεν ἀσφαλέστερα» (5). Ἐν ἄλλῃ ἐπιστολῇ περιγράφει πρὸς αὐτὸν ὡς ἐξῆς τὴν τῶν Τούρκων τρομοκρατίαν. «Τὸ κουτὶ τοῦ Ἁγίου Τάφου γυρίζει εἰς ταῖς ἐκκλησίαις, ὁμως εἰς τὰ στασίδια τὰ ἄδεια, διότι ἐδῶ οἱ

1. Document Hurmuzaki τόμ. XV σ. 468-9.

2. Document Hurmuzaki XIV, σ. 523.

3. Αὐτόθι οἱ διαληφθέντες ναοὶ εἶναι ὁ τοῦ ἁγ. Σάββα καὶ τοῦ ἁγ. Γεωργίου περὶ οὗ λέγει «τὸν περικαλλῆ... ναὸν ἰδὼν ἐκθαμβος ἐγενομένη οὐ πολλῶ... ἀπολειπόμενον τοῦ περικαλλοῦς τῆς Σοφίας ναοῦ». Ἄλλην πρὸς τὸν Χρῦσανθον ἐπιστολὴν στέλλει 29 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους (σ. 552-3).

4. Document Hurmuzaki τόμ. XIV, σ. 477-8. Γράφει δὲ καὶ πρὸς τὸν Χρῦσανθον, Μαΐου 27, 1716 (σ. 788-9) νὰ ἐνεργήσῃ περὶ τούτου, ἀφοῦ ἀνέκαθεν, λέγει ἐχορηγεῖτο συνδρομὴ τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ τῆς Βλαχίας «ἐν μεγίσταις συμφοραῖς συνεχομένη ἀπὸ παραλόγου τῶν δυνατῶν ἀπαίτησεως καὶ νὰ συνδράμῃ τῇ παρακλήσει ἡμῶν καὶ τῆς μητροπόλεως».

5. Αὐτ. σ. 553 ἢ ὑπογραφή: «Τῆς ὑμετέρας Μακαριότητός τις τοὺς ὀρισμοὺς πρόθυμος καὶ εὐλαβητικὸς ὀφειλέτης».

χριστιανοὶ εἰς τοῖς ἐκκλησίαις δὲν ἐσυνήθησαν νὰ συχνάζουν, εἶναι καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος οἱ ἀγριώτατοι καὶ αἰμοβόροι Γιαντιζάροι, διὰ τὸν φόβον τῶν ὀπιοίων ἐγειναν ἐγκλειστοὶ οἱ χριστιανοὶ εἰς τὰ ὀσπήτια τους, μὴν τολμῶντες νὰ προκύψωσιν ἔξω· ἂν καλὰ καὶ ἐκεῖνοι πηδοῦν καὶ ἀπὸ τοὺς τοίχους καὶ σεβαίνουσαν μέσα καὶ τοὺς κουρσεύουσαν καὶ τοὺς σπαθίζουσαν καὶ τοὺς πληγώνουσαν, καθὼς καὶ εἰς τοῦ λόγου μου κάμνουσι καθεκάστην ἀναβαίνοντες τοὺς τοίχους τῆς αὐλῆς τῆς ἐκκλησίας, συντρίβοντες τὰς πύλας καὶ ζητῶντες δεκαργίαις καὶ εἰκοσαργίαις γρόσια μπαξήσι. . . »¹.

Ἔως συνοδικὸς παρουσιάζεται τὸ πρῶτον, ὡς φαίνεται ὁ Ἱερόθεος τῷ 1717, ὅτε τῇ 27 Νοεμβρίου ἀναγγέλλει τῷ Χρυσάνθῳ «κατευοδῶσθην ὑγιειῶς (sic) εἰς Βυζάντιον, ἀπήλαυσα τὸν παναγιώτατόν μου αὐθέντην καὶ δεσπότην τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην κύρ Ἱερεμίαν καὶ τὴν ἀδελφικὴν τῶν ἀρχιερέων ὀμήγυριν, μεθ' ὧν ἤδη συνευφραίνομαι ταῖς αὐτῶν ἐντρυφῶν ὀμιλίαις καὶ ἀσμένως ὑπ' αὐτῶν φιλοφρονούμενος, ὅθεν καὶ δὲν ἔλειψα παρὰ νὰ προσκυνήσω ἐν ταπεινώσει μὲ τούτους τοὺς εὐτελεῖς μου χαρακτῆρας τὸ ὕψος τῆς Θειοτάτης ὑμῶν Μακαριότητος»². Τῷ αὐτῷ μᾶλλον ἔτει εἰς συνοδικὸν τοῖς μητροπολίταις Μακεδονίας ἀπαγόρευον τὰς διαρπαγὰς τῶν πρὸς τὸν Ἅγιον Τάφον ἀφιερωμάτων (πατρ. ἔγγρ. Γ' 1904, σ. 484). Ἐπίσης 1717, Αὐγουστος, εἰς γράμμα Ἱερεμίου Γ' πρὸς τὸν Ἀρχιδῶν, συνιστῶντος τὸν πρωτοσύγκελλον Νεόφ. ἀγιοταφίτην (αὐτ. σ. 485). 1717, Νοεμβρ. εἰς σιγίλλιον τοῦ αὐτοῦ διὰ τοὺς ἀποθνήσκοντας μοναστηριακοὺς, νὰ μὴ ἔχωσιν ἀποιτήσεις οἱ Χριστιανοὶ ἐπὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν (αὐτ.).

1718, Μάιος ὑπὲρ τῶν κουτείων τοῦ ἁγίου Τάφου (αὐτ. 486).

1718, Σεπτέμβριος διὰ τοὺς Γουναράδες συνοδικὸν (αὐτ.).

1718, Ὀκτώβριος εἰς καθάίρεσιν τοῦ Τύρου καὶ Σιδῶνος Εὐθυμίου (αὐτ. 642).

Ἐπογράφεται κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ ἰδίου ἔτους εἰς σιγίλλιον πατριαρχικοῦ ὑπὲρ τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ μονῆς τῶν ἁγίων Πάντων συσταθείσης ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Ἀνθίμου ὡς καὶ κατὰ Αὐγουστον τοῦ 1718 εἰς πορόμοιον ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ μονῆς τῶν Ζλαταρίδων³. Ἐν τέλει τῆς παρούσης πραγματείας, ἦν μετὰ κόπου διηρθολογήσαμεν πανταχόθεν, σημειούμεθα, ἔτι ἐν Λαύρα τοῦ Ἀθωνος ὑπάρχουσι ἐγκώμια εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν «τοῦ ἐλλογιμωτάτου κυρίου Θεοδώρου τοῦ ἐκ Δρύστρας τοῦ χρηματίσαντος β' διδασκάλου τῆς κατὰ Βουκουρεστίον Ἑλληνικῆς τε καὶ αὐθεντικῆς σχολῆς»⁴.

Ἰωάννης Κομνηνὸς ἀρχιεπισκ. Ἀχρίδος: Νομοκάνον περιέχον συνοπτικῶς τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν ζ' συνόδων καὶ τοπικῶν τινων συνταχθέν ὀμαι παρὰ μοναχοῦ Ἰωάννου τοῦ σεβαστοτέρου (χειρὶ τοῦ ΧΥΙ - ΧΥΙΙ αὐ). Ἄλλ' ἐν σ. 23. «Ἡ' συν. θέσις τοῦ νομοκανόνου παντός. . . ἐν τῷ προοίμῳ τοῦ μοναχοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ σεβαστοκράτορος». Συνετάγη πρὸ τοῦ 1134 ὑπὸ Ἀδριανοῦ Κομνηνοῦ υἱοῦ τοῦ σεβαστ. Ἰσαὰκ, ὅστις ἐγένετο ἔπειτα μοναχὸς Ἰωάννης καὶ ἀρχ. Ἀχρίδος. Βλ. Benesenić ἐν Βυζ. Χρον. XXII. σ. 41 - 61.

Σχόλιον περὶ τῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ θέσεως τοῦ αὐτο-

1. Μαρτίου 9, 1715, σ. 664.

2. Αὐτ. 826.

3. αὐτ. σ. 840.

4. Κῶδ. 52 124, φ. 57α περὶ τῶν ἀρχιερέων λοφίων ἐν τῷ καταλόγῳ.

κράτορος Δαβίδ : Δύο σπουδαῖα αἰνίγματα ἔχει ἐνώπιόν του πρὸς δύσιν ὁ ἱστορικός τῆς ἀλώσεως τῆς Κπόλεως, τὴν διαγωγὴν τοῦ ἐσχάτου ἐστεμμένου τῶν Κομνηνῶν Δαβίδ βασιλείας Τραπεζούντος, ὧν ἡ δυναστεία, ἡ διαρκεστέρα πασῶν τῶν ἐν τῷ Βυζαντίῳ, καὶ τὴν περίεργον στάσιν τοῦ ἱστορικοῦ Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ, Κριτοβούλου τοῦ Ἰμβρίου ἀμφότεροι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Θράκην, διότι καὶ ἡ Ἰμβρος εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος τάσσεται. Κοί περὶ μὲν τοῦ τελευταίου, ὅστις ἦτο ἀγιορεῖτης μοναχός, πραγματευόμεθα ἐν τῷ «Ἀγιορειτικῷ διακόσμῳ». Περὶ τοῦ Δαβίδ ἡ μόνη ἐργασία, ἣτις εἶναι μάλλον ἐρασιτεχνικὸν δοκίμιον, εἶναι ἡ ἐντοῦθα ἀναδημοσιευμένη—λυπούμαι δὲ διότι δὲν ἠδυνήθην νὰ ἔχω τὴν ἄδειαν τοῦ συγγραφέως, ὃν οὔτε κατ' ὄψιν γνωρίζω. Ἐννοεῖται ἐσεβάσθη καθ' ὀλοκληρίαν τὸ κείμενον καίτοι ἐν πολλοῖς εἶμαι ἀντίθετος. Μοί ἤρρεσεν ὁμως ἡ μέθοδος καὶ ὁ τρόπος τῆς πολυμεροῦς ταύτης ἐρεύνης· διὸ καὶ συγχαίρω αὐτῷ διότι ὑπερφαιλάγει εἰς σημεία τινα τοὺς προφέσσοντας ἱστορικούς. Ὁλίγια εἶναι ἀνάγκη νὰ προτάξω. Πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Πορθητοῦ ἐκπορθήσεως τῆς Τραπεζούντος ἐγένετο πολιορκία ὑπὸ τοῦ Χιτίρ-μπεη διοικητοῦ Ἀμασείας. Τότε ὁ Ἰ. Καλοϊωάννης ἠναγκάσθη νὰ συνθηκολογήσῃ καὶ διὰ τὴν ἐνοκήψασαν πανώλην καὶ διότι δὲν κατώρθωσε νὰ συνάψῃ συμμαχίαν μετὰ τῶν γειτόνων ἡγεμόνων. Οὗτος διὰ τοῦ ἐκ 2000 χρυσ. νομισμάτων φόρου ὑποτελείας ἔσωσε τοὺς δισχιλίους αἰχμαλώτους καὶ τὰ ἀρπαγέντα λάφυρα. Τὸ τραγικὸν δρᾶμα τῆς Κπόλεως εἶχε λάβει πέρας ὅτε τῷ 1461 αὐτοκράτωρ εἶχεν ἀναγορευθῆ ὁ Δαβίδ. Τότε ὁ Μωάμεθ πέμψας στόλον ἐπολιόρκησε διὰ θαλάσσης τὴν πόλιν. Ὁ Δαβίδ εἶχεν ἰσχυρὰν ἐν τῇ πόλει φρουρὰν ἐκ 20.000 μαχητῶν, μεγάλην διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ 30 πολεμικὰ πλοῖα μὲ ἐξησκημένα πληρώματα καὶ ἦτο ἀποφασισμένος νὰ ἀντισταθῆ. Εἶχε δηλ. πολυαριθμωτέρας τοῦ Παλαιολόγου δυνάμεις. Ἄλλ' ὅταν διὰ ξηρᾶς ἐνεφανίσθη μετὰ ἰσχυροῦ στρατοῦ ὁ Μωάμεθ, ἐνόμισεν ὅτι πᾶσα ἀντίστασις δὲν θὰ ἤξιζε· μία δὲ διὰ καλῆς συνθήκης παράδοσις θὰ ἦτο ἐπωφελεστέρα καὶ τοῦτο ἔπραξεν, ἀλλ' ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν δόλιον πρωτοβεστιάριον, ὅστις ἐπρόδωσε τὸν κυρίαρχόν του διὰ νὰ σώσῃ ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δὲν ἐπέτυχεν. Τούτων οὕτως ἐχόντων ἀδικεῖ μεγάλως τοὺς Μεγαλοκομνηνοὺς ὁ παρὰ τῷ Cymbacher ἱστορικός Golzer θεωρῶν αὐτοὺς διεφθαρμένους (Ἱστορ. βυζ. λογοτεχν. Γ', 490 βλ. Χρῦσανθον Τραπεζούντος, Ἱστορ. ἐκκλ. Τραπεζούντος, σ. 318). Ἡ γνώμη αὕτη ἐχρεωκόπησε τελείως μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Γενναδίου Σχολαρίου πρὸς τὸν Ἰωάννην Δ' Καλογιάννην (Ἄπαντα, IV, σ. 453-454), γραφείσης περὶ τὸ 1450. Τέλος ἐκ τῶν «Παλαιολογείων» τοῦ Σπ. Λάμπρου διεπιστώθη ἀσφαλῶς, ὅτι ὁ Πορθητὴς ἦν ἐγκρατὴς τῆς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Δαβίδ ὁ τελευταῖος μεγαλοκομνηνὸς τῆς Τραπεζούντος (1458 - 462) : Πολλὰ ἔχουν γραφῆ καὶ ἀπὸ ἰδικούς μας καὶ ἀπὸ ξένους χρονικογράφους καὶ ἱστοριογράφους διὰ τὸν τελευταῖον αὐτοκράτορα τοῦ κράτους τῆς Τραπεζούντος, Δαβίδ τὸν Ἴον Μέγαν Κομνηνὸν καὶ διὰ τὴν συνθήκην, τὴν ὅποιαν συνομολόγησεν μετὰ τοῦ Σουλτάνου τῶν Τούρκων, Μωάμεθ τοῦ Β', διὰ τῆς ὁποίας ἔχει παραδοθῆ εἰς τοὺς Τούρκους καὶ παρέδωσεν εἰς αὐτοὺς καὶ τὸν λαόν του. Σχεδὸν ὅλοι χαρακτηρίζουν τὸν τελευταῖον Βασιλέα μας, ὡς δειλόν, ὡς ἀνανδρον, ὡς θηλυμανῆ, ὡς ὠμόν, ὡς αἰσχροβίον, ὡς ἀνάξιον ἡγέτην καὶ ὡς προδότην ἀκόμη... ἂν καὶ τὸν τελευταῖον χαρακτηρισμὸν δὲν τὸν διατυπώνουν σαφῶς, πιθανὸν ἐξ αἰτίας τοῦ τιμίου θανάτου του.

Τὸν κατηγοροῦν, ὅτι ἐπροτίμησεν, διὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του καὶ τὴν ζωὴν τῆς οἰκογενείας του, νὰ διαπραγματευθῆ καὶ νὰ πωλήσῃ εἰς τὸν ἐχθρὸν τὴν χώραν του, ἀκολουθῶν τὴν ὁδὸν τῆς κατασχύνης, ἀντὶ νὰ πολεμήσῃ διὰ τὴν χώραν του καὶ τὸν λαόν του καὶ νὰ πέσῃ ἐν ἀνάγκῃ ἐνδόξως εἰς τὰς ἐπάλξεις τῆς πρωτευούσης του, ἀκολουθῶν τὸ ἡρωϊκὸν παράδειγμα τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. Οἱ ἐλάχιστοι ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μας ἱστοριογράφους, οἱ ὅποιοι δὲν τολμοῦν νὰ τὸν κατηγορήσουν, ἀπὸ συναίσθηματισμὸ ἴσως, δὲν ἔχουν ἐν τούτοις τὸ ψυχικὸν σθένος νὰ τὸν ὑπερασπισθοῦν. Θὰ προσπαθῆσω νὰ ἀποδείξω πόσον παραφύρως ἄδικος ὑπῆρξεν ἡ στήλη τοῦ ἀναθήματος, τὴν ὁποίαν ὠρθῶσαν ἐπὶ τοῦ μνήματος τοῦ τελευταίου Μεγαλοκομνηνοῦ οἱ ξένοι χρονικογράφοι καὶ ἱστοριογράφοι, τοὺς ὁποίους εἰς τὸ «ρίψιμον τῆς πέτρας» ἠκολούθησαν δυστυχῶς καὶ οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ἰδικῶν μας, ἐπαναλαμβάνοντες ὁμοῦ τὰς συκοφαντίας καὶ τὰς λιβελλογραφίας τῶν βυζαντινῶν χρονικογράφων.

* Ἄς ἀνατρέξωμεν λοιπὸν εἰς τὴν μακροῦν ἐκείνην καὶ τραγικὴν διὰ τὸν λαόν μας ἐποχὴν καὶ ἃς πάρωμεν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ὅπως ἐξελίχθησαν μὲ τὴν χρονολογικὴν των σειρὰν. Τὸ 1456 ἐκμηδενίζει τὸ δουκάτον τοῦ Μωάμεθ ὁ Β', πολιορκεῖ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν καταλαμβάνει. Τὸ 1356 ἐκμηδενίζει τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπιτίθεται ἐναντίον τῆς Πελοποννήσου καὶ καταλύει τὰς ἀρχὰς τῶν Παλαιολόγων εἰς τὸν Μιστραῖν. Ταυτοχρόνως ἀποστέλλει ἐναντίον τῆς Τραπεζοῦντος τὸν σερασκέρην του Χιτήρμπεην, διὰ νὰ σφυγμομετρήσῃ τὰς δυνάμεις της, ἵνα ἐν εὐθέτῳ καιρῷ καταλάβῃ αὐτήν.

Εἰς τὴν Τραπεζοῦντα ἐκείνην τὴν ἐποχὴν βασιλεύει ὁ Ἰωάννης ὁ Γ', ὁ Μέγας Κομνηνός, ὁ ἐπονομαζόμενος καὶ Καλογιάννης, ὁ ὁποῖος καταληφθεὶς ἀπαράσκευος, ἀναγκάζεται νὰ συνάψῃ μετὰ τοῦ Χιτήρμπεη συνθήκην ὑποτελείας, διὰ τῆς ὁποίας ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλῃ κατ' ἔτος 3.000 χρυσᾶ νομίσματα εἰς τοὺς Τούρκους καὶ νὰ ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσίν των 2.000 ἐτοιμοπολέμους ἀνδρας. Ὁ Καλογιάννης, θιχθεὶς εἰς τὴν βασιλικὴν του ὑπερηφάνειαν, ἀποφασίζει νὰ προετοιμασθῆ, ἵνα ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὴν ἐπονεϊδιστον ταύτην συνθήκην. Προτείνει συμμαχίαν εἰς τὸν γείτονά του, Οὐζοῦν-Χασάν, τὸν δυναμικὸν χάνον τῶν Ἀσπροπροβατάδων - Τουρκομάνων. Ὁ Οὐζοῦν - Χασάν δέχεται νὰ συμμαχήσῃ μετὰ τῶν Τραπεζοῦντιῶν, ζητᾷ ὅμως ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ Καλογιάννη Θεοδώραν καὶ ὡς προίκαν αὐτῆς ὀλόκληρον τὴν Καπαδοκίαν. Ὁ Καλογιάννης ἀποδέχεται τοὺς ὅρους τοῦ Χάνου τῶν Τουρκομάνων καὶ ἡ συμμαχία συνομολογεῖται. Δὲν προλαμβάνει ὅμως νὰ τὴν ὀλοκληρώσῃ, διότι ἐν τῷ μεταξύ, τὸ 1458 πεθαίνει. Τοιοῦτοτρόπως ἡ οὐσιαστικὴ πτώσις τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος, συντελεῖται ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Γ'. Ἡ Καλογιάννη, διὰ τῆς συνομολογηθείσης μετὰ τῶν Τούρκων συνθήκης ὑποτελείας καὶ διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἀποδόσεως τῆς Καπαδοκίας εἰς τοὺς Τουρκομάνους. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καλογιάννη, ὁ ἀδελφός του Δαβίδ, παραμερίζει τὸν ἑπταετῆ υἱὸν τοῦ πρώτου Ἀλέξιον καὶ ἀνεβαίνει εἰς τὸν θρόνον ὁ ἴδιος.

Ἡ πρώτη πρᾶξις τοῦ Δαβίδ, μόλις ἀναλαμβάνει τὰ ἡνία τοῦ κράτους εἰς χεῖρας του εἶναι ἡ ἐκτέλεσις τῶν ὄρων τῆς μετὰ τοῦ Οὐζοῦν-Χασάν ὑπὸ τοῦ Καλογιάννη συμφωνηθείσης συμμαχίας. Εὐθύς ἀμέσως ἀρχίζει συνομιλίαις μὲ ὅλους τοὺς γειτονικοὺς βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας, συλλαβῶν τὴν ἰδέαν μιᾶς ἰσχυρᾶς συμμαχίας, ἐναντίον τῆς ὀλανὲν ἀύξανομένης ἀπειλῆς τῶν Τούρκων, τὴν ὁποίαν

καὶ πραγματοποιοῦν. Τὸ κράτος τῆς Σινώπης, ἡ Κιλικιανὴ Ἀρμενία, ἡ Καραμανία ἢ Ἰβηρία, ἡ Γεωργία καὶ ἡ Μιγρελία δέχονται εὐχαρίστως τὴν συμμαχίαν μετὰ τῆς Τραπεζούντος καὶ τῶν Τουρκομάνων, διότι διαισθάνονται τὸν κίνδυνον ἐκ τῶν κατακτητικῶν σχεδίων τοῦ σουλτάνου τῶν Τούρκων.

Διὰ τὴν προσδῶση δὲ μεγαλύτερον κύρος εἰς τὴν συμμαχίαν αὐτήν, ὁ Δαβίδ, γράφει ἐπιστολὰς καὶ ἀποστέλλει πρεσβεΐας πρὸς τὸν Πάπαν Πιον τὸν Β. καὶ πρὸς ἄλλους δυτικούς βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας, ζητῶν ἐνίσχυσιν. Δυστυχῶς ὅμως ὁ Πάπας καὶ οἱ ἄλλοι δυτικοὶ ἡγεμόνες, αἰσθανόμενοι μῖσος ἐναντίον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔδωσαν τὴν δέουσαν σημασίαν εἰς τὰς ἐπικλήσεις τοῦ Δαβίδ. Ὁ Μωάμεθ ὅμως δὲν κοιμᾶται. Παρακολουθεῖ μὲ ἀνησυχίαν ὅλας τὰς δραστηρίας ἐνεργείας τοῦ Δαβίδ καὶ καταλύσας ἐν τῷ μεταξύ, ὅλα τὰ ἑλληνικὰ κρατίδια καὶ τακτοποιήσας ὅπως, ὅπως τὸς κρατικὰς του ὑποθέσεις εἰς τὴν Εὐρώπην, στρέφεται ἐναντίον τῆς Μ. Ἀσίας, διὰ τὴν ἐκμηδενίστην τὴν Ἀνατολικὴν Συμμαχίαν, πρὶν ἀκόμη ὀργανωθῆ καὶ καταστῆ ἰσχυρὴ. Διὰ κεραυνοβόλου ἐνεργείας ὁ σουλτάνος τῶν Τούρκων κατανικᾷ τοὺς Σινοπαιοὺς καὶ τοὺς ἀναγκάζει νὰ ἀποσπασθοῦν τῆς Ἀνατολικῆς Συμμαχίας καὶ νὰ συμμαχήσουν μαζί του. Ἀμέσως, χωρὶς νὰ ἀναπαυθῆ, ἐπιτίπτει ἐναντίον τῶν Ἀσπροπροβατᾶδων, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἀποστέλλει τὸν στόλον του, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ στόλου τῶν Σινοπαιῶν ἐναντίον τῆς Τραπεζούντος, διὰ τὴν πολιορκίαν ἀπὸ θαλάσσης καὶ νὰ τὴν καταπονήσῃ. Ὁ Οὐζζούν-Χασάν, κἀπὶν τρομερῆς συγκρούσεως τῶν στρατευμάτων του μετὰ τῶν Τούρκων, ἡττηθεὶς, ἀναγκάζεται καὶ αὐτὸς νὰ ἀποσπασθῆ τῆς Ἀνατολικῆς Συμφωνίας καὶ νὰ συμμαχήσῃ μὲ τὸν Μωάμεθ. Τώρα ὁ Μωάμεθ, ἐκμηδενίσας τοὺς δύο ἰσχυροὺς συμμάχους τοῦ Δαβίδ, εἰσβάλλει εἰς τὴν χώραν του καὶ πολιορκεῖ τὴν καταπονεμένην πρωτεύουσαν τῶν Μεγαλοκομνηνῶν καὶ ἀπὸ ξηρᾶς. Παρ' ὅλας τὰς συνδυασμένας ἐπιθέσεις τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῶν Τούρκων ἢ Τραπεζοῦς ἀνθίστατο ἡρωϊκῶς ἐμψυχωμένη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς. Ὁ Μωάμεθ ὅμως ἐπήγετο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Εὐρώπην ὅπου ἡ τάξις δὲν ἐπιογιώθη ὀλοτελῶς καὶ ἀπροσδοκῆτως, μετὰ πολιορκίαν ὀλίγων ἡμερῶν, καλεῖ τὸν Δαβίδ νὰ παραδοθῆ ὑπὸ ὄρους.

Ἀρχίζουν οἱ διαπραγματεύσεις. Ὑπογράφεται ἡ συμφωνία καὶ γίνεται ἡ παράδοσις. Ὁ Δαβίδ μετοφέρεται εἰς Θράκην, ἡ ὁποία ὠρίσθη ὡς τόπος διαμονῆς του, ὅπῃ μετὰ τέσσαρα ἔτη καλεῖται εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καὶ κατηγορεῖται διὰ συνωμοσίαν ἐναντίον τῆς ἀσφαλείας τοῦ τουρκ. κράτους. Εἰς τὸν τελευταῖον αὐτοκράτορα τῆς Τραπεζούντος προτείνουν νὰ ἐκλέξῃ ἢ τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν του ἢ τὴν ἀλλαξοπιστίαν. Ὁ Δαβίδ ἐκλέγει τὸν θάνατον καὶ φυσικὰ τὴν ἀθανασίαν. Αὕτη εἶναι ἡ τραγικὴ ἱστορία τοῦ τελευταίου μας βασιλέως...». (Προσφυγ. κόσμος 12-1-59. Ἀθῆναι ὑπὸ τῷ Κώστα Καλλίδου).

Βλ. Γενναδίου Σχολαρίου, ἅπαντα, IV, σ. 454, περὶ τῶν σχέσεων μετὰ τοῦ Ἀμνηρούτζη. Ὁ Καλλίδης συνεχίζει εἰς 3 ἄλλα ἄρθρα τὴν βαθυστόχαστον αὐτὴν πραγματείαν ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ δίκη καταδίκη ἀπὸ τοὺς ἱστοριογράφους τοῦ τελευταίου ἐκ τῶν Μεγαλοκομνηνῶν», ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ 17-1-59 25-1-59 καὶ 1-2-59 ἄξια ἀναγνώσεως.

Κόμνος Σπ.: Καθ. τῆς φιλοσοφίας ἐν τῇ στρατιωτικῇ σχολῇ Ἀθηνῶν 1858.

Κοσμάς μητροπολίτης Βιζύης: 1671, Ἰαν. 1674, Μάρτ. 14 (Θρακ. στ', 54).

Κοσμάς Βιζύης: 1830-1837 (βλ. Ἰω. Μυριοφυτινός). Ἑπτὰ ἐπιστολαὶ ἐν Θράκ. Η' 33-46. Πρὸς τὸν Ἄρτης Νεόφυτον ἐκ τοῦ κώδ. Λαυρ. 520. Ὁ ἐπικήδειος ἐξεφωνήθη ὑπὸ τὸν μητρ. Χίου Σωφρονίου (βλ. ἐν Θρακ. Α' 261-82. Ὑπὸ Γεδεών μετὰ συντόμου βιογραφίας). Μειτετέθη τῷ 1830 Σεπτ. ἀπὸ τῆς Προικονήσου εἰς τὴν τῆς Βιζύης μητρόπολιν (μᾶλλον Σαμμακόβης) τὸν Αὐγουστον 1837. Εἰς Χίον ἀποβίωσας τῷ 1839 ἀνήγειρε σχολεῖα καὶ τὴν μητρόπολιν. Ὁ Λακίδης (σ. 61) ἔχει τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα του: «Προσκληθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας τῆς μητρὸς του ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ κυρίου Κωνσταντίνου Θεωτάτου σοφωτάτου τοῦ καὶ παναγιωτάτου τῆ συνόδου τῶν γερόντων καὶ χορείας τῶν ἀρχόντων κοινῇ γνώμῃ προσεκλήθη ἅμα καὶ προεβιβάσθη ἀπὸ τὸν τῆς Προικονήσου εἰς τὸν τῆς Βιζύης θρόνον μετὰ πάσης μου χαρᾶς καὶ μετὰ εὐχαριστίας ἐδέχθη τὴν ἀπόφασιν τῆς θείας ἐκκλησίας ἐν ἔτει τῷ τριακοστῷ μηνὶ τῷ Σεπτεμβρίῳ ἐγένετο μετὰθεσις ἐν τῷ πατριαρχείῳ. Δέομαι οὖν πρὸς Ὑψιστον Θεὸν τὸν παντεπόπτην ὅπως ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ ἐκείνης τῆς λαμπρᾶς φωνῆς τὸ εὖ δοῦλε ἀγαθέ, πιστὲ καὶ οἰκονόμῃ εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου».

Κοσμάς Γάνου καὶ Χώρας 1652: Ἐκλέγεται ὁ πνευματικὸς ἐν συνοδ. γράμματι τοῦ πατρ. Μεθοδίου τοῦ ἀπὸ Ἡρακλείας περὶ τῆς ἐν Εὐβοίᾳ μονῆς Γαλατάκη, ἀπολελυμένῳ τῷ 1669 φέρεται ἡ ὑπογρ. αὐτοῦ («Ἰστ. τῶν ἱερῶν. Μονὴ Γαλατάκη» ὑπὸ Δ. Ἀλβανάκη). Ἀθήναι 1906 σ. 46. Ἐπικυροῖ γράμμα ἐν κώδικι Ἀγριδιανοῦ τῷ 1653 καὶ γράμμα ἕτερον 27 Σεπτ. 1664 (Μνεῖα Γανοχ. 131). Ἄλλ' ὁ Γαβριήλ τὸν παρεμέρισεν ἐπανελθὼν εἰς τὸν θρόνον μέχρι τοῦ 1657, ὅτε ἐγένετο οἰκουμ. πατριάρχης.

Κοσμάς ἱερομ. Γανίτης: Γεννηθεὶς ἐν Γάνῳ καὶ μονάσας. Βλ. τρία ἐπιστολικά εἰς αὐτὸν Κωνσταντῖνον κατὰ κόσμον ἐπιγράμματα τοῦ Ματθαίου Γανοχωρίτου 3-4. Καὶ ὁ Λεοντόπουλος (βλ. λεξ.) ἐξυμνῶν τὴν χώραν ἀναφέρει εὐφῆμῳ τὸν Κοσμάν, ἁγιοταφίτης ὑμνογράφος καὶ διδάσκαλος ὑπὸ Σωφρ. Λεοντοπόλεως. Εὐστρατιάδου ἐν Ν. Σιών, τόμ. ΛΔ' 1939, σ. 304-5. Παρ' αὐτῷ ἐδιδάχθη ὁ ἐκ τῆς Χώρας πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἱερόθεος. Οὗτος ἐξέδοτο τῷ 1816 δαπάναις τοῦ ἁγίου Τάφου παρακλητικὸν κατὰ πανῶλους περιέχον 4 παρακλήσεις.

Κοσμάς ἐπίσκοπος Καραβιζύης: Τοῦ Ι' αἰῶνος βλ. Ἰωάννης Καραβιζύης.

Κοσμάς ἐπίσκοπος Μηδείας: Κχι Βιζύης ἐπὶ τοῦ Ἡρακλείας Μεθοδίου Γ' ἀπέθανε τῷ 1674 (Λακίδης 58).

Κοσμάς Εὐμορφόπουλος Μαδυτηνόης: Ἀπὸ πρωτοσυγκέλλων ἐγένετο μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Βερροῖας Πελαγονείας καὶ Πρεβέζης. Ἐναίσιμον ὡς ἀπόφοιτος τῆς Χάλκης διατριβὴν ἔγραψεν: «Ἡ ἐκκλησία εἶναι ἡ γνησίᾳ ποίμνη τοῦ οὐρανοῦ πατρός». (Μέξη, θεολ. σχολὴ Χάλκης, σ. 215).

Κρασῆς Μιχαήλ Γανοχωρίτης: Ἦκαζεν ἐπὶ Μαν. Παλαιολόγου, εἰς ὃν ἡ Θεοτόκος ἐποίησε τὸ θαῦμα (βλ. Var. gr. Sacra Κεραμῆως, σ. 149).

Κριτωνιανὸς ἐπίσκοπος Ἀφροδισιάδος: Κχι ν ἐπιγραφῆς Χριτωνιανός. (βλ. Σαμοθρ. 295). «Εἶπεν ἀπὸ οικείας γνώμης τὴν ὑπογρα-

φῆν πεποίημαι ἀκολουθῶν τῷ σκοπῷ τῶν ἀγιωτάτων πατέρων καὶ χρεωστῷ τῷ θρόνῳ τοῦτῳ, ἐφ' ᾧ καγὼ ἐχειροτονήθην καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ καὶ πάσης προστασίας ἢ ἐκκλησίας ἡμῶν τετύχηκε», λόγοι αὐτοῦ ἐν τῇ Δ. οἰκ. συνόδῳ (Συλλ. Μήλια Β. σ. 209, Mansi VII 448-9). Ἡ Ἀφροδισιάς οὕτη ἔκειτο πορὰ τὸν Ἴσθμόν τῆς Θρακ. Χερσ. «Ὁχυρῷ δὲ τείχει περιέβαλεν (ὁ Ἴουστ.)... τὴν πόλιν Ἀφροδισιάδα», Προκόπιος ἐν τῷ περὶ κτισμ. 302. Μολοσσὸς 517-8 «Ἀφροδισιάς πόλις Α. τῆς Μένδης εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀψινθίων Θρακῶν Πτολεμ. Α. σ. 180 ἔ. καὶ ὄνομα γυναικὸς ἐν ἐπιγραφῇ: «Ἀφροδισιάς... Θράϊττα Δαιδάλου γυνή» (Inscript de la Thraca par A. Dumont 58, 112).

Κύντιλλος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Β' Μακεδονία: Ἡρακλείας καὶ τοποτηρητῆς τοῦ Θεσ/νίκης Ἀναστασίου ἐν τῇ Δ. οἰκ. συνόδῳ.

Κυπριανὸς ἐπίσκοπος Τυρολλόης καὶ Σερεντζίου: «Ὁ Τυρουλώης καὶ Σερετζίου Κυπριανὸς ἀψμζ', Μαρτίου α' ἐν μηνὶ νευρίου εἰς τὰ εὔγα του μῖνος καὶ ἀτὸς με ἐχειροτόνησε τυρουλώης εἰς τὸν ρεδεστὸν εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ ἀψκκ' κυριακί τὸν προπατῶρον δικεμβρίου δέκα ἑπτὰ ὠντὰς ἐπίτροπος τῆς ἐπαρχίας τοῦ κύρ καλλινήκου... καὶ ἐκιμήθη ὁ μακαρήτης εἰς τοὺς ἀψκζ' καὶ ἐμετέθη ὁ κύρ Γεράσιμος», (Νέος Ἑλλην. IB. σ. 226).

Κυριακίδης Σταῦρος: Ἀρχομένου τοῦ Κ. αἰῶνος Ἡρακλειτζιώτης (Γεδ. Μνεία Γανοχ. σ. 144).

Κύριλλος ἱερομόναχος Ραιδεστηνός: Δοχειαρίτης. Οὗτος ἐδωρήσατο ἐπάργυρον ἱερὸν Εὐαγγέλιον εἰς τὴν μονὴν Δοχειαρίου Ἄδωνος. «Κτήμα Κυρίλλου διὰ χειρὸς Θωμᾶ Ἰ. Χρυσοχόου Κρουσ.» Ἐπετ. Ετ. βυζ. σπ. Δ. 1927, σ. 125.

Κύριλλος ἀρχιμ. Ἰβηρίτης Ἡρακλειτζιώτης: Κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1885 ἀποτέφρωσιν τῆς μεγάλης ἐν Ἀθῶν μονῆς τῶν Ἰβήρων πρῶτος ἐπίκουρος ἐκ τῶν προϊσταμένων αὐτῆς ἀνεδείχθη ὁ ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος ἀνεγείρας τὴν νοτία πλευρὰν ὀλόκληρον καὶ δαπανήσας πρὸς συμπλήρωσιν τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ νάρθηκος διὰ τοῦ ζωγράφου Μιχαὴλ Προδρομίτου τῷ 1888. Ὁ φιλότιμος οὗτος ἀνεένεωσε καὶ τὸ κτίριον τοῦ ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου ἐν Ἡρακλείτσα μετοχίου τῆς μονῆς (χρονογραφία μονῆς Ἰβήρων ὑπὸ Μ. Γεδεῶν, 1906, σ. 30). (Ἐνταῦθα ἡ χρονολογία 1885 δέον νὰ διορθωθῇ εἰς 1865), διὸ καὶ ἡ μονὴ προυβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ ὄφικιον τοῦ ἀρχιμανδρίτου (1878). Πλὴν τούτων ἀνήγειρε καὶ τὸ κουβούκλιον καὶ προσκυνητᾶριον τοῦ καθολικοῦ (ναοῦ) καὶ τὸ ὑδραγωγεῖον. Ἐζῆσε δὲ ἐν τῇ μονῇ ὑπὲρ τὰ 60 ἔτη. (Ἐπιθι καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἡ Ραπτοπούλου περὶ ἱστορίας τοῦ ἐν λόγῳ μετοχίου τῆς Παναγίας, ὅπερ ἀνεφοδιάζε διαρκῶν εἰς ἄνδρας τὴν ἐν λόγῳ ὠραίαν μονὴν σ. 30-32).

Κύριλλος Ἀθανασιάδης ἀγιοταφίτης: Ἀπόφοιτος ἐκ τῶν πρῶτων τῆς Χάλκης 1851, ὑπηρέτησεν κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ ἐν Φαναρίῳ Μετοχίῳ εἶτα εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅπου ἐδίδαξε ἐν τῇ Θεολ. σχολῇ τοῦ Στουροῦ καὶ ἐσχολάρχησε 1861-4 ἔπειτα μέχρι τοῦ 1873 ἔξαρχος τοῦ ἁγίου Τάφου ἐν Ἀθήναις. Ἐκ Περιστάσεως ἔταξιθεύσεν εἰς Σμύρνην καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸν πλοῦν 1898 ὑπερεβδομηκονταύτης. Ἐκέκτητο σπουδαίον βιβλιοθήκην καὶ ἐξέδωκε διατριβὰς εἰς τὰ ἔγκριτα, τότε περιοδικὰ περὶ τοῦ βίου τῶν πατριαρχῶν Ἱεροσολύ-

μων ἐπεμελήθη τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἀναβαθμῶν τοῦ Ξανθοπούλου καὶ συνέταξε κατάλογον τῶν χειρογρ. τοῦ ἁγιοταφ. μετοχίου Κων/πόλεως (Μνεῖα Γανοχ. 144). Ἐλειτούργει ἐν τῷ Μετοχίῳ τότε ἀναγνωστήριον «Πρόσδος» καὶ ἕτερα Ἀδελφότης ἐν Κ/πόλει φιλόπτωχος. Ἐβοήθει τοὺς πάσχοντας καὶ εἰς μαθητὰς διένειμε βιβλία, καὶ τρίτην φορὰν περιτειχίσασα τὸ νεκροταφεῖον καὶ ὑδραντλίαν προμηθεύεισα ὑπὲρ τοῦ προσοδοφόρου τῆς σχολῆς κτήματος καὶ ποικιλοτρόπως ἐργασθεῖσα. Τῇ 27 Ἰουν. 1902 ἰδρύθη Ἀδελφότης τῶν πτωχῶν καὶ μαθητῶν ἐπίκουρος (Μνεῖα Γανοχ. 174-5). Ἔργα: Ἐρμηνεῖα εἰς τοὺς βαθμοὺς τῆς Ὀκταήχου τοῦ Νικ. Καλλίστου. Ἱεροσόλυμα 1862. Συνέχισε τὰς ἐργασίας διορισθεὶς ἑξαρχος ἐν Ἀθήναις (1863) κυρίως ἐν τῷ περιοδ. Σωτήρι καὶ τὰς ἀναγομένας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐν τῷ Δελτίῳ τοῦ ἱστορ. καὶ ἔθνολογ. ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν τῷ «Εὐαγγελικῷ κήρυκι». Τῷ 1873 μετετέθη εἰς Σμύρνην, ὅθεν ἔγραφεν ἐν τῇ «Ἐκκλησ. Ἀληθεία» καὶ παυθεὶς ὑπὸ τοῦ φιλορρώσου Πατριάρχου Νικοδήμου ἀπελθὼν εἰς τὴν Περίσασιν ἠσχολεῖτο περὶ τὴν ἐκκλησ. φιλολογίαν καὶ συνεχίζομεν: «Τὸ κατὰ Ἱεροσόλυμα 1881-2. «Τὰ κατὰ τὸν ἀοίδιμον Θεοφάνην πατρ. Ἱεροσολύμων» (Σωτηρ. Ἀθηναί 1889). «Τὰ κατὰ τοὺς πατριάρχας Ἱεροσολύμων Παΐσιον, Παρθένιον καὶ Ἐφραίμ» (Δελτίον, τόμ. Δ. 211-262). «Τὰ κατὰ τὸν Νεκτάριον πατριάρχην Ἱεροσολύμων» (Σωτηρ. Β. 1880).—«Τὰ κατὰ τὸν Δοσίθεον πατριάρχην Ἱεροσολύμων» (Σωτήρ. ΙΓ. 1890, σ. 150-152, καὶ 1891-1892).—Τὰ «κατὰ τὸν Παρθένιον πατριάρχην Ἱεροσολύμων» (Δελτίον 1893, σ. 234-252). «Σιγίλιον τοῦ πατριάρχου Διονυσίου ὑπογεγραμμένον καὶ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Νεκταρίου» (Σωτήρ. τόμ. Β. 1880, σ. 145, 149). Ἐν Περιστάσει ἀπεβίωσε τῷ 1895 καταλιπὼν πλουσίαν βιβλιοθήκην καὶ κατάλογον τῶν χειρογράφων τὸν ἐν Φαναρίῳ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου.

Κύριλλος Γάνου καὶ Χώρας Βυζάντιος: «Μητροπολίτης αὐτῆς κύριος Κύριλλος ὁ ἐκ Βερροίας καταγόμενος προβιβάσθεις εἰς τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν Γάνου καὶ Χώρας». Ἐγραψεν αὐθημερὸν ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος Κορυτσᾶς Παναγιώτης Α. Οἰκονόμος. Εἰς δὲ τὸν κώδικα τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ τῆς Χοτσίστης κωμοπόλεως Δεβολίου σημειοῦνται: «ἐκλεγείς τῷ 1835 μετετέθη εἰς Χώραν τῷ 20 Δεκ. 1845 καὶ ἀπέθανε τὸν Αὐγούστον τοῦ 1848. Ἐγεννήθη ἐν Βερροίᾳ τελευτῶντος τοῦ ΙΗ. αἰῶνος καὶ ὑπῆρξε μέγας ἀρχιδιάκονος τῶν πατριαρχείων», ἀπὸ Κορυτσᾶς μετατεθεὶς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1845 καὶ ἀποθανὼν 20 Αὐγούστου 1848. Εἰς τὸ ἀρχεῖον μου εὔρηται τὸ ἰδιόχειρον σημειῶμα. «Τὴν 14ην τοῦ Ἰανουαρίου (sic) ἐν ἔ-σει σωτηρίῳ 1846... ἀνεχώρησεν ἐκ Κορυτσᾶς ὁ πρῶην Μπόσνας». (Ἐξελέγη τὸν Μάρτιον 1780 καὶ ἔμεινε μέχρι τοῦ Σεπτ. 1798) «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστων, ἐνυπόγραφόν τε καὶ ἐνοφράγιστον ποιησάμενος πρὸς τὴν ἐκκλησίαν» (Θρακ. στ', 60). Ἄπὸ τῆς μητροπ. Σβορνικίου μετατεθεὶς τὴν 20 Αὐγούστου 1848. «Ἐπῆρξε ἐδιδάκοντος τοῦ Εὐδοξιάδου Κυρίλλου προΐσταμένου τῶν ἕξ Μαρμάρων εἶτα μητρ. π. Ἄρτης καὶ ἔπειτα δευτερεύων τοῦ Γρηγορίου στ' καὶ τῷ 1837 ἐχειροτονήθη Σβορνικίου». (Ἐκκλ. Ἀλήθ. ΛΒ. σ. 407).

Κύριλλος Γάνου καὶ Χώρας ὁ νεώτερος: (βλ. Μεγ. Ἐγκυκλοπ. ΙΕ. σ. 485).

Κύριλλος μητροπ. Μηδείας καὶ Βιζύης: Τῷ 1578 εἰς τοὺς ἀκμάζοντας ἐπὶ Ἱερεμίου λογίους ὡς γράφει ὁ Σάθας εἰς τὸ «Σχεδιάσμα περὶ πατρ. Ἱερεμίου».

Κυρτσιώτης Θεοδ. βλ. Κολλιπολίτης Θ.

Κωνσταντινίδης Γρηγόριος Γανοχωρίτης Ἱεροκῆρυξ πατριαρχείων: Ἡ «ἱερά θεολογικὴ σχολὴ Χάλκης» Α. Μέξης 1933, σ. 211, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολλοὶ Θράκες τελειόφοιτοι. Ἐγραψε: «Σχέσις τῆς θρησκείας πρὸς τὴν φιλοσοφίαν».

Κωνσταντινίδης Στέφανος Μαδυτινός: Διάκονος θεωρεῖται ἐκ τῶν πρώτων τελειοδιδάκτων τῆς θεολ. σχολῆς Χάλκης, εἶτα ἐγκατεστάθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (Μέξης ἐνθ. ἀνωτ. σ. 198).

Κωνστ. Βαλλιούλης ὁ Θραξ Γάνου καὶ Χώρας (βλ. Βαλλιούλης πρώην ἐπίσκοπος Μυριοφύτου) ἐξελέγη τῆ 3 Ἰουνίου 1900, μείνας μέχρι τῆς 3 Ἰουνίου 1906, ὅτε μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς Πισιδίας (Γεδ. Μνεία Γανοχώρων 101), (βλ. Βολιούλης Κων).

Κωνσταντινίδης Πολύκαρπος Γανοχωρίτης: (βλ. Πολύκαρπος Γάνου καὶ Χώρας) ἀπεφοίτησεν ἐκ τῆς Χάλκης τῷ 1860 καὶ ἀπέθανεν ὡς Βάρνης ἐπίσκοπος (Μέξης Ἡ ἐν Χ. θεολ. σχολὴ σ. 203).

Κωνσταντῖνος Μελενοΐκου Ἀσημιάδης: Ἐγεννήθη ἐν Καλλιπόλει τῷ 1872, ἐνθα διακούσας τὰ πρῶτα γράμματα ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ θεολογικὴν σχολὴν. Ἀποφοιτήσας τῷ 1902 ὑπηρέτησεν ὡς πρωτοσύγκελλος παρὰ τῷ Νικομηδείᾳ Φιλοθέῳ Βρυεννίῳ. Τῷ 1908 ἐχειροτονήθη βοηθὸς αὐτοῦ ὡς Χαριουπόλεως καὶ εἰργάσθη εἰς ἴδρυσιν σχολείων καὶ προαγωγὴν τῆς παιδείας μάλιστα μετὰ ζήλου, ὥστε ἡ ἐκκλησία τιμῶσα αὐτὸν προήγαγεν εἰς μητροπολίτην Μελενοΐκου τῷ 1911 ὅπου ἔστησε τρόπαια ὑπὲρ τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἐθνισμοῦ ἐν τῷ νευραλικῷ τούτῳ σημείῳ τῆς Μακεδονίας διεκδικουμένῳ ὑπὲρ τῶν Βουλγάρων. Ἄλλ' ἐκραγέντος τοῦ βαλκ. πολέμου καὶ δὴ τοῦ συμμαχικοῦ τῷ 1913 διαβλέποντες οὗτοι τὸν ἀείμνηστον Κωνσταντῖνον ὡς κάρφος ἐν ὀφθαλμοῖς διὰ τὴν ἐθνοπρεπῆ ἐπὶ διετίαν δρᾶσιν (1911-1913) ἀπετελείωσαν οἱ ἀπαίσιοι αὐτὸν μαρτυρικώτατα.

Κωνσταντῖνος Κοϊδάκης μητροπ. Καλλιουπόλεως: 8 Μαρτ. Ἐσπούδασεν ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ τῆς Χάλκης. Ὡς ἀπόφοιτος τῆς Χάλκης τῷ 1901 ἔγραψεν «Ὅτι ὁ ἄνθρωπος συνίσταται ἐκ σώματος τῆς ψυχῆς ἣτις καλεῖται πνεῦμα». (Μέξης «Ἡ ἐν Χάλκῃ θεολ. σχολὴ» 1933, σ. 229). Διωρίσθη καθηγητὴς καὶ ἐφημέριος ἐν Χαλκηδόνι. Προήχθη εἰς βοηθὸν ἐπίσκοπον τοῦ μητρ. Χαλκηδόνος Γερμανοῦ (τοῦ κατόπιν οἰκουμενικοῦ πατριάρχου) ὑπὸ τὸν τίτλον Δαφουσίας, ὅπου πιστῶς ὑπηρέτησε κηρύττων τακτικῶς τὸν θεῖον λόγον. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καλλινίκου ἐξελέγη μητροπολίτης Καλλιπόλεως τὸν Μάϊον τοῦ 1912. Καίτοι εἶχε μεγάλην διάθεσιν νὰ ἐργασθῆ διὰ τὸ καλὸν τῆς ἐπαρχίας, ἐν τούτοις τὸν ἐπρόλογον τὰ γεγονότα. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1914 συνέβη ὁ μέγας καὶ καταστρεπτικὸς σεισμὸς περὶ οὗ κατωτέρω, ὅστις κατέστρεψε τὸ πλεῖον μέρος τῆς ἐπαρχίας του κατακρημνίσας ἐκκλησίας, σχολεῖα, οἰκίας. Κατέβαλεν ἀπείρους κόπους διὰ νὰ ἐπανορθώσῃ τὰς ἐκ τοῦ σεισμοῦ μεγάλας καταστρεφόμεναι, ἐνεργῶν καὶ γράφων εἰς τὰ πατριαρχεῖα. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐκηρύχθη ὁ πρῶτος Βαλκανικὸς πόλεμος, τὸν ὁποῖον ἠκολούθησεν ὁ δεῦτερος τοιοῦτος. Μόλις καὶ οὗτος ἐτελείωσεν ἤρχισαν αἱ παντοειδεῖς πιέσεις καὶ διωγμοὶ κατὰ τῶν χριστιανῶν τῷ 1914.

«Αἱ πιέσεις αἱ οἰκονομικαὶ κατὰ τῶν ὁμογενῶν καὶ μάλιστα κατὰ τῶν χωρίων ἔμετριάζοντο διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ μητροπολίτου. Ἐπηκολούθησεν ὁ παγκόσμιος πόλεμος, ὁπότε ἄλλα φοβερώτερα δεινὰ ἐνέσκηψαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ τελευταῖον, τὸ κορύφωμα τῶν δεινῶν, ὁ ἐκτοπισμὸς τῶν χριστιανῶν κατοίκων ἐξ ὅλης τῆς ἐπαρχίας. Περὶ ὄλων τούτων θὰ γίνῃ εὐρύς λόγος κατωτέρω. Ὁ μητροπολίτης συνεμερίσθη εἰς τὰ δεινὰ καὶ τὰς πικρίας τὴν τύχην τῶν χριστιανῶν, μεταβὰς μετ' αὐτῶν εἰς Ραιδεστόν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ παρηγορίαν τοῦ δεινοπαθοῦντος ποιμνίου του καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Κων/πολιν ὡς συνοδικός. Ἐπανελθὼν τὸ 1919 εἰς Καλλιπόλιν κατὰ τὴν παλινόστησιν κατέβαλεν ἀτρύτους κόπους διὰ τὴν ἐγκατάστασιν καὶ στέγασιν τῶν παλινοστησάντων προσφύγων. Εὐρέθη κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Καλλιπόλεως ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν καὶ τόσην χαρὰν ἐδοκίμασεν, ὥστε ἔλησμόνησεν, ὡς ἔλεγεν, ὅσας πικρίας ἐδοκίμασε κατὰ τὰ ταραχώδη ἔτη. Δυστυχῶς ἡ χαρὰ του ὀλίγον χρόνον διήρκεσε διότι μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν ἠναγκάσθη καὶ πάλιν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐπαρχίαν του. Ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξελέγη μητροπολίτης Πλωμαρίου ἐπόθεν προήχθη εἰς μητροπολίτην Κίτρους ἔπου καὶ ἀπέθανεν». (Θρακ. ΚΕ. 1956, σ. 16-17). Δὲν ἠδυνήθη περὶ τοῦ μάρτυρος τούτου ἀρχιερέως νὰ εὐρῶ ἄλλα καὶ ἀντιγράψω τὸ κεφάλαιον τοῦ καλοῦ Οἰκονόμου Λουίζου πιστῶς. Τὰ «τέλη ἀγαθὰ», ὡς λέγουσιν εὐχόμενοι οἱ Ἄγιορεῖται, δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τοῦτον τὸν καλὸν ἱεράρχην. Πρὸς τῇ ἀσθενείᾳ του καὶ ἡ πίεσις τῆς ἐκκλησίας πρὸς παραίτησιν ἔστενοχώρησε πολὺ καὶ μετὰ ἐβδομάδα ἀπεβίωσεν.

Κωνσταντῖνος Μικρούλης: Ὁ ἐξ Ἠπείρου. Γάνου καὶ Χώρας μετατεθεὶς τῇ 27 Σεπτ. 1897 ἀπὸ τῆς μητροπόλεως Παραμυθίας ἔμεινε διοικῶν μέχρι τῆς 23 Μαΐου 1900, ὅτε μετετέθη εἰς Σωζοαγαθόπολιν (Γεδ. Μνημ. Γαν. 101). Ἐκεῖθεν ἐγκατεστάθη ἐπὶ τινα ἔτη ἐν Ἄθω. Πάσχων ἐκ νευρασθενείας κατέληξεν εἰς Κέρκυραν, ἔνθα καὶ ἀπέθανεν.

Κωνσταντῖνος Γάνου καὶ Χώρας: Ἀπὸ Μελενίκου 22 Αὐγ. 1906 Θρακ. στ' 62.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκ. Κυψελλῶν 1256: Κύψελλα νῦν Ὑψαλα ἐξάωρον ἀπέχοντα τῆς Αἴνου. Μάρτ. ἰδ. ἰνδ. συνεδριάζων Ἀρσενίῳ τῷ πατρ. Gelzer Notitiae σ. 590 τῶν αὐτοκεφ. ἀρχιεπισκόπων τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης εἶχε τὴν προκαθέδραν Parthey σ. 148, 69 III Τσιμισκῇ Gelzer σ. 571 ἀρχιεπ. Κιμψάλων 84.

Κωνστ. Χατζῆ-ἀποστόλου Γάνου καὶ Χώρας: Κατήγετο ἐκ Τενέδου, ἐξελέγη ὁ ἀπὸ Μυριοφύτου Κ. τὴν 3 Ἰουνίου 1900 καὶ μετετέθη εἰς Ἀγχιάλον τῇ 10 Μαΐου 1909 (Γεδ. Μνημ. Γανοχ. 101 καὶ Θρακ. στ' 62). Ἐκ τῆς θεολ. σχολῆς ἀπεφοίτησε τῷ 1875 καὶ ἔγραψε περὶ τῆς γνησιότητος τῶν 4 Εὐαγγελίων, καὶ ὅτι «ἡ λέξις. δυσ. διετηρήθη ἀνέπαφος καὶ ἀδιάφθορος πρὸς τὸ περιεχόμενον» (Μέξης Ἡ ἐν Χαλκ. θεολ. σχολ. σ. 211).

Κωνσταντῖνος μητροπολίτης Βιζύης: Νικομηδῆς τὴν πατρίδα, ἔνθα ἐπὶ ὀκταετίαν ὑπηρέτησεν ὡς ἐπίσκοπος Ἐλενουπόλεως ἐπὶ τοῦ Νικομηδείας Δικνυσιῦ Δ. ὅθεν προήχθη εἰς Βιζύην τῷ 1877, ἀπέθανεν ὡς συνοδικὸς κατὰ τὴν β' περίοδον τῇ 17 Ἰουλ. 1889 ἄγων τὸ 56 ἔτος τῆς ἡλικίας (Λακίδης σ. 62).

Κωνσταντῖος Γάνου καὶ Χώρας: Ὁ Γεδεών δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τὸ ὑπ' αὐτοῦ κατωτ. δημοσιευθὲν ἀφιέρωμα τῶν Μηναιῶν τῆς Μενῆς Πανογίας. ὅπερ τῷ 1707 ἐπικυροῖ ὁ Γάνου Χώρας Κωνσταντῖος (Μνεῖα Γανοχ. 120). Χειροτονεῖ τὸν ἱερομόναχον Σαμυῆλ τῆς μενῆς Ἀγριαδιανοῦ 2 Μαΐου 1692, σ. 131 ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ 1699.

Κωνσταντῖος Γάνου καὶ Χώρας: Συνοδικῶς ἐνεκρίθη, ἵνα λάβῃ προεδρικῶς τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν τῆς ἐπαρχίης τούτης μετὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ Κωνσταντίνου εἰς Πισιδεῖαν ὁ Βερροῖας καὶ Ναούσης Κωνσταντῖος 13 Ἰουνίου 1906 (Θρακ. στ' 62). Οὗτος δὲ τῇ 17 Μαΐου 1909 μετετέθη εἰς Ἀγχιάλον.

Κωνσταντόπουλος Κων.: Διευθυντὴς τοῦ ἔθν. νομισμ. Μουσείου. Ἐγεννήθη ἐν Κων/πόλει τῷ 1874, ἐδημοσίευσε σχετικῶς πρὸς τὴν Ἡράκλειαν «Ἀνέκδοτον νόμισμα Γεωργίου Κομνηνοῦ αὐτοκράτορος Τραπεζούντος» (ἔφημ. νομ. ἀρχ. τόμ. 8ος). «Βυζαντινὰ μολυβδόβουλλα, συλλογὴ Ἀναστασίου Κ. Σταμαύλη. Μετὰ 4 φωτοτυπικῶν πινάκων», Ἀθῆναι 1930, 4ον σ. 36.

Λαζίδης Γρηγόριος Ραιδεστηνός (†1906): Ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ «Θρακ. φιλεκαπαιδευτ. συλλόγου Ραιδεστῆ, ὁ σπουδαιότερος τῆς ἐνεάδος ἐργασθεῖς, μετὰ ζήλου ὡς γενικὸς γραμματεὺς καὶ ἀναγεγραμμένος ἐν τῷ πίνακι τῶν εὐεργετῶν, ὡς τε διανοούμενος καὶ ρέκτης ἀνὴρ προήγαγε πρὸς τοὺς ἐπιδικωκόμενους σκοποὺς τὰ τοῦ συλλόγου καὶ διὰ διολέξεων προσέτι μετὰ τοῦ συνιδρυτῶν Ἰω. Χρυσοδόνη, Ἀθηνοδώρου, Κωστάκη Θεοδωρίδου Προέδρου, ἐπὶ θεμάτων ἐπιστημονικῶν (Θρακ. ΚΕ.' σ. 289).

Λάσκαρις Ἀθανάσιος Μαδυτηνός: (1869 γενν.) Ἀποφρο-τήσας ἐκ τοῦ σχολείου τῆς πατρίδος εἰσήχθη εἰς τὴν τῆς Χάλκης θεολ. σχολὴν (μετὰ τὴν ἱερατ. τῆς Κπ.) καὶ τελειοδιδάχθεις προσελήφθη διάκονος ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Σερρῶν μεθ' ὃ ἱεροστεύσας ἐν Βλάχκῃ χωρ. Ἐπίσκ. Μυρέων ἐστάλη βοηθὸς τοῦ Ξάνθης κατὰ τοὺς Βαλκ. πολέμους ὅθεν ἐνεκα τῆς ἐθνικῆς δράσεως ἐξωρίσθη εἰς Βουλγαρίαν. Ἀπελευθερωθεὶς προήχθη εἰς ἐπίσκοπον Ἀργολίδος (Βλ. Παν. λευκ. στ', 205).

Λαυρέντιος Βιζύης μητροπολίτης: Πρωτοκλήτωρ τῆς 1 Ἰουνίου 1616 (Θρακ. στ' 54).

Λαυρέντιος ἐπίσκοπος Καραβιζύης: (ρωγ. βιβλ. Α' σ. 95, σμ. 7 βλ. εὐρετ. Β' σ. 26).

Λαυρέντιος ἐπίσκοπος Μηδείας καὶ Βιζύης: Παιρηθῆς τῷ 1616 Ἰουνίου. (Λακιδῆς 57).

Λαυρέντιος ἐπίσκοπος Μηδείας τῷ 1674: Ἰουνίου 9 ὡς διάδοχος τοῦ Δανιήλ (Λακιδῆς, σ. 57).

Λαυρέντιος Μυριόβρυγος: Ἐξ ἐκκλησιαστικῶν γράμμων πρὸς Κερκλ. καὶ Ζακυνθινούς ὑπὲρ Ν. Μεταξᾶ 1628 (Φωτ. βιβλ. Α' σ. 237).

Λαυρέντιος πρωτοσύγκελλος Ἡρακλείας 1655: Ὁ Καλυβίτης, ὁ κτήτωρ τοῦ Λειτουργικοῦ Λαυρ. Η' 178, βλ. «ἐγρᾶφῃ εἰς τὴν Καλλιούπολιν ἐπὶ ἔτους αἰχοῦ» (1675) ἠγοράσθη δὲ παρὰ τοῦ ἱερομόναχου «Γρηγ. Παλαμ» Α', σ. 766 Λαυρεντίου κτλ. διὰ χρημάτων».

Λεοντάρης Ἰωάννης: (τὸ κοσμικὸν τοῦ Δημήτριος). Ἐν κώδ. 265 Κοσινίτζης παραρτ. ΙΖ. τόμ. φιλ. Συλλ. σ. 30. «Μη ἰ σεπτ. στ' Ἰνδικτιῶνος ι', ἐκοιμήθη ὁ ἅγιός μοι αὐθέντης καὶ ἀδελφού ζικες κύρ Δημήτριος ὁ Λεοντάρης ὁ διὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετ' ἐμοσθεῖς μοναχὸς Ἰωάννης καὶ ἡ εὐχή του ἡ ἅγια μετὰ τὰ παιδιὰ καὶ ἡ ψυχὴ του νὰ τύχη τῆς δόξης του Θεοῦ. Ἀμήν ἔπει στ' λμ» (-1432) εἶτα ἐκοιμήθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἀνεπιός μου κύρ Ἰωάννης ὁ Λεοντάρης ἐν τῇ Συληβρία κατὰ μῆνα ἰανουάριον τῆ θ' Ἰνδικτιῶνος ιε', ἔτους στ', λμε' 1437 καὶ ἐτάφη ἐν τῇ μενῇ τοῦ προδρόμου ἐν τῇ Συληβρία », περὶ αὐτῶν βλ. παρὰ Σ. de Muralt, *essai de chronographie Byzantine*. St.-Petersbourg 187, σ. 802, 806, 832 καὶ παρὰ τῷ Φραντζῆ, ἔκδ. Ἰ. Παπαδοπούλου, Λειψίας, 1935, σ. 116-117. Ὁ στρατηγὸς Λεοντάρης Δημ. γενόμενος μοναχὸς τῷ 1432 ὠνομάσθη Ἰωάννης Ἰωάννης καὶ ἀπέθανε τῷ 1439 καὶ ἐτάφη ἐν Σηλυβρία εἰς τὴν μενῆν τοῦ Προδρ. Παράρτ. ΙΖ' τόμ. Φιλ. Συλλ. σ. 30.

Λεόντιος 1170-1190;

Λεόντιος Γάνου καὶ Χώρας: 1672-1674. Μετὰ τὸν Χριστοφὸρον ἡ ὑπογραφή αὐτοῦ ἀναγινώσκεται ἐν γράμματι τοῦ πατρ. Διονυσίου Μουσελίμη ἀπολελυμένῳ κατὰ Ὀκτ. 1672, 9 μῆνας μετὰ τὴν καθάρεισιν τοῦ Χριστ. (Γεδ. μνημ. Γανοχ. 103).

Λεόντιος Γάνου καὶ Χώρας: 1821-1835, «ὄθεν οὗτος προυβιβάσθη κατὰ Μάιον εἰς τὴν μητρόπολιν Σισανίου καὶ ἐζησε καὶ μετὰ τὰ μέσα τοῦ ἔτους τούτου (Θρακ. στ', 60 225), ἄξιός καὶ εὐλαβὴς τῆς ἱερσύνης». Κατὰ σιγγίλιον τοῦ 1833 προσέφερε 1000 γρόσια ὑπὲρ τοῦ ἑλλ. σχολείου καὶ 500 ὁ πρωτοσύγκελλός του Θεόφιλος (Γεδεῶν, Μνεία Γαν. 170-171). Πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ γνωστὸς ἐπιστολογράφος Ἰγνατίος Ἡρακλείας δύο ἐπιστολάς, ἡ δὲ ἐπαρχία του τότε ἀνήκεν εἰς τὴν Α. τάξιν.

Λεόντιος Λιβέριος Θεοδωρουπόλεως: Ἐκ Περιστάσεως διακρινόμενος διὰ τὴν βαθεῖαν γνώσιν τῆς ἑλλην. γλώσσης, τελειόφοιτος τῆς Χάλκης καὶ διευθυντὴς τῆς Ζωοδ. πηγῆς (Γεδ. Μνεία Γανοχ. 147) ἀρχιμανδρίτης ὢν τῷ 1906 κατ' Ὀκτ. 31 ἐγένετο ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος καὶ ἡγούμενος τῆς Ζωοδόχου πηγῆς (Βαλουκλή) τὴν δὲ 20 Δεκ. 1927 διὰ τὴν πολυχρόνιον ἐκκλησ. διακονίαν ἐχειροτονήθη, τὴν 31 Ἰουλίου 1928 ἐνεγράφη εἰς τὸ Συνταγματίον τῶν μητροπολιτῶν τοῦ θρόνου ὀρισθείσης τῆς φήμης αὐτοῦ ὡς «ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου Ροδόπης» Θρακ. στ' 79 ἀποφοιτήσας ἐκ τῆς Χάλκης τῷ 1901 ἔγραψε κατὰ τοῦ τῶν Λατίνων Ραντίσματος (Μέξης, σ. 230).

Λεόντιος μητροπολίτης Σηλυβρίας: 1724 (Θρακ. Α'. σ. 260).

Λεόντιος μοναχὸς καὶ προεστῶς: Μονῆς τοῦ ἁγίου Σίμωνος. (Act. Russ.. 4, σ. 38).

Λεοντόπουλος Ἰωάννης Μυριοφυτινὸς: (βλ. Γεδ. πέντε ἀρχιερεῖς σ. 36 ἐ): ἐγεννήθη τῷ 1765-70, μαθητὴς Ματθαίου ἐδίδαξεν ἐν τῇ πατριδί τῷ 1803, συνειργάσθη εἰς τὴν Κιβωτὸν καὶ τῷ 1805, ἐξελέγη μέλος τῆς πατρ. ἀκαδημίας, ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου προσεκλήθη εἰς Ραιδεστὸν καὶ ἐδίδαξεν 1822-7 πρὸς 160 γρ. τὸν μῆνα ὡς ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Ἰγν. μανθάνομεν. Γράμμα αὐτοῦ πρὸς τὸν Μυριοφ. Σεραφεῖμ ἀναγγέλλει τὸν θάνατον

9 Φεβρ. 1828. Ἡ γραμματικὴ αὐτοῦ μετὰ τῆς προσωπογραφίας ἐξεδόθη ἐν Κων/πόλει 1828 (καὶ ἡ Ἱ. Ἱστορία «ἐκ παραδόσεως ἔχω Γεδ.») ὅπου λέγει τὸ Μυριοφ. πατρίδα (Μν. Γανοχ. 153). Ἡ γραμματικὴ φέρει τίτλον: «Νέα ὁδηγὸς ἢ ἐγχειρίδιον περὶ κλίσεως, ὀρθογραφίας καὶ συντάξεως τῶν ὀκτώ μερῶν τοῦ λόγου συλλεγὲν ἐκ διαφόρων ἐγκρίτων γραμματικῶν σαφῶς, συντόμως καὶ ἀνελλιπῶς ὡς οἶον πρῶτον ἱαμβικὸν (σύμβολον ἢ ποιο): «Σοφὴ μέλισσα ἀνθέων ὧν ἂν θέλῃ συνάζει κηρίον τε καὶ μέλι». Προτάσσει πρὸς τὸν Ἰγνάτιον Ἡρακλείας ἀφιερωτικὴν ἐπιστολήν. ἐν ἧ λέγει: «γῆρατι καὶ τοῖς τῆς πονηρᾶς τύχης κύμασι προσπαλοῦντα καὶ οὐ μικρὸν ἐκλελειπόμενα καὶ ἀπαυδήσαντα». Τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ἡ παρατιθεμένη προσωπογραφία.

Λέων Α. ὁ Θραξ: Αὐτοκράτωρ Βυζαντίου. Οὕτω λεγόμενος συνήθως, ἀλλ' ἦτο ἐκ τῆς Dacia in Illyricum κατὰ τὸν Vassiliev σ. 83. (Histoire de l'empire byzantin, trad. du Russ. I. Paris. 1932).

Λέων Ἐξαμιλίτης: «Κριτὴς τοῦ βήλου καὶ μέγας χαρτυλάριος τοῦ γενικοῦ» τοῦ 1088 (Acta monast. III τόμ. τῶν Acta patr. VI.) σ. 50, 51, 54, βλ. Γεώργιος Ἐξαμιλίτης πρωτοσπαθάρης).

Λέων Κυψελῶν: Ἐν κώδ. Μετεώρων 79 εἰς συνοδικὴν ἀπόφασιν τοῦ 920, Φ. σμη' (βλ. ψευδεπιφάνιος).

Λίβας Δανιὴλ πνευματικὸς Γανοχωρίτης: Ἐν Φαναρίῳ, φιλόμουσος εἶχε πολῦτιμον βιβλιοθήκην ἐκ σπανίων ἐκδόσεων, ἐσπούδασε τοὺς ἀδελφούς του Θεόδωρον καὶ Θωμᾶν Λίβαν εἰς τὴν Μεγ. τοῦ Γεν. σχολήν, ὁ πρῶτος ἔπειτα ἐσπούδασε τὴν ἰατρικὴν (1869-1873) (Γεδεῶν Μνεῖα σ. 397-8).

Λουῖζος Κ. Οἰκονόμου: Λαογραφικὰ σύμμικτα (Θρακ. στ' 1935, σ. 313-349). Ἱστορία Καλλιπόλεως ἀνατ. Θράκης (Θρακ. ΚΕ. 1956, σ. 11-148). Ἐμπεριστατωμένη—κυρίως εἰς τὰ τελευταῖα τραγικὰ γεγονότα—ἱστορία τῆς ὠραίας καὶ πεπολιτισμένης ταύτης πόλεως, ἣτις ὑπῆρξεν ἀπὸ τοιαύτης ἀπόψεως ὁ φάρος τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, γνωστῆς ἀπὸ τῶν φλογερῶν πατριωτικῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους. Ἐν τέλει καὶ χάρτης

Λουκιανὸς ἐπίσκοπος Βιζύης: Ἐν τῇ Δ. οἴκουμ. συνόδῳ ἐπέχων τὸν τόπον Κυριακοῦ ἐπισκόπου Ἡρακλείας. Ὑπέγραψεν οὕτω διὰ τὴν καθαίρεσιν Διοσκούρου «συμφωνῶ, οἷς ἔδοξε τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ» (Μήλιας, Πρακτ. συν. II, σ. 42).

Μαθουσάλας Μετρῶν καὶ Ἀθύρων 1616: Κώδ. 182. Ἀρχ. Θρακ. λαογρ. 21, σ. 151. Ἐν κώδικι 187 εἰκοσιφοινίσσης περιέχοντι παρακλητικούς κανόνας κατὰ Κεραμέα τοῦ 1στ' αἰῶνος (ὑποθέτω νὰ εἶναι τοῦ τέλους) ἐν τέλει οἱ ἑξῆς ἱαμβοί: (Μαθουσάλας πλήρωμα...).

Μακάριος Γάνου καὶ Χώρας: Ὑπῆρξε μέχρι τοῦ 1624. Εἶχε τέως καθαιρετῆ ὡς Σηλυβρίας ὡς Γάνου καὶ Χώρας ὑπογράφεται εἰς τὰ ἔτη 1616, 1618, 1620 (Ἐκκλ. Ἀληθ. ΛΒ. σ. 341). Ἐκ δὲ τῶν ἐπομένων, ἐξάγεται ὅτι ὡς καθαιρούμενος ἦν διάγων ἀπὸ τοῦ 1601. Ἄρα κακῶς γράφει περὶ αὐτοῦ ὁ Σάρδεων Γερμανὸς ἐν Θρακ. στ' σ. 68· διότι τῷ 1613 ὁ Μακάριος ἀποκατέστη ἐκ τῆς προσωρινῆς νέας ἐπαρχίας του Νικαίας εἰς Βιζύην.

Μακάριος μητροπολίτης Ἰωαννίνων Χωρηνός: Ὁ φιλόμουσος οὗτος ἱεράρχης συνέστησε τῷ 1795 σχολὴν τῇ Χώρᾳ καὶ κατέθεσε κατὰ τὸ γράμμα τοῦ πατριάρχου Γερασίμου Γ' γρ. 5.000, ἅπερ τοκι-

ζόμενα πρὸς 12% θὰ ἀπέφερον τὸν μισθὸν διδασκάλου γροσ. 300. Ἐν τῆσυχολῇ ἐδίδαξαν ὁ Ἄλεξ. Λεοντόπουλος, ὡς εἰκάζεται, οὕτινος ὁ πατήρ Ἰωάννης ἐξέδοτο τὴν «Νέαν ὁδηγὸν ἢ ἐγχειρίδιον περὶ κλίσεως» ἤτοι γραμματικὴν τῷ 1826 ἐν Κπόλει. Ὁ πατριάρχης 12ετῆς ἐδιδάχθη εἰς τὸ σχολεῖον· Ὁ Πατριάρχης Προκόπιος τῷ 1742· ὅθεν ὁ Μακάριος ἐστερέωσε διὰ τοῦ κληροδοτήματος καὶ ἐξησφάλισε τὴν λειτουργίαν τῆς σχολῆς.

Μακάριος Καταφυγιώτης (βλ. Χρυσοκέφαλος): Ἐργον αὐτοῦ εἶναι τὸ «ἐγχειρίδιον περιέχον θεωρίας ἐπτὰ, ἃς ὀφείλει ὁ μοναχὸς ἀναγιώσκειν καθ' ἡμέραν καὶ εὐχαὶ διὰ στίχων ὠφέλιμοι...». Προτάσσονται: «Στίχοι ὠφέλιμοι περὶ μοναδικῆς πολιτείας ὁμοιοκατάληκτοι» ἀρχ. ὦ μοναχὲ ἀμόναχε, σύντροφε ἐδικέ μου ἄκουσον τῶν ρημάτων μου φίλε καὶ ἀδελφέ μου. (ἐν Ἄθῳ οἱ ὠραῖοι στίχοι εἶναι καίεῖς φύλλον τυπωμένοι) κῶδ. ἀγ. Παντελ. 811 Φ. 120 καὶ 299, 24. Κανὼν κατανουκτικὸς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ποίημα Μακαρίου Καταφυγιώτου τοῦ ἐν τῷ Καταφυγιῷ ἡσυχαστηρίου ἀσκήσαντος (1), ἐν ᾧ καὶ Κάλλιστος ὁ Καταφυγιώτης ἡσυχαστῆς ἔλαβε τὴν τοιαύτην ἐπωνυμίαν. Φέρει δὲ ἀκροστιχίδα τὴν δέ: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ υἱέ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με· ἀμήν». Ἐν δὲ τοῖς Θεοτοκίοις: «Μακαρίου», Φ. 191α - 194α. Εἰς τὸ ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τῆς ἀπελευθερώσεως ἐκδοθὲν Γ. παράρτημα τῶν «Θρακικῶν» (ὅθεν ἀρυόμεθ' αἰνια ἐνταῦθα) ἐν σ. 150-151. ἄρθρ. «Κων. Χρυσοκέφαλος», ὅστις ἦν διδάσκαλος ἐν Καλλιπόλει ἀρχομένου τοῦ ΙΘ. αἰῶνος γράφονται ὑπὸ τοῦ καθ. Κων. Ἀμάντου ταῦτα τὰ πάνυ δυσξύμβλητα: «Συγγενῆς τοῦ Μακαρίου Χρυσοκέφαλος ἐξέθετο (sic) Θεοδοσίου Α. πατριάρχου Κων/πόλεως (1178 - 1183 τὴν βιογραφίαν Λεοντίου Ἱεροσολύμων, Βιέννη 1793) σ. 380-434 καὶ τὸ λάθος ἀσφαλῶς ἐγένετο κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν. Ἀποκαθιστῶμεν τὸ κείμενον ὧδε: Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος ἐξέδοτο ἐπὶ Θεοδοσίου Α. πατριάρχου Κων/πόλεως (1178-1183) τὴν βιογραφίαν Λεοντίου β. πατριάρχου Ἱεροσολύμων (1170-1190). Ἦν περιβόητος ἐνεκα τῶν μεγάλων ἀρετῶν αὐτοῦ καὶ τῆς τοῦ βίου ἀγιότητος καὶ δὲν ἀνεγνωρίσθη μὲν ὑπὸ τῶν σταυροφόρων καὶ τοῦ «παρενθέτου» λατινοπατριάρχου, ὡς νόμιμος ὅμως πατριάρχης οὐδαμῶς ἐδειλίασε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ...». (Χρυσ. Παπαδοπούλου, «Ἱστορ. τῆς ἐκκλησ. Ἱεροσολύμων 1910, σ. 400-401). Αἱ σημειούμεναι ὑπὸ τοῦ Ἀμάντου σ. 380-434 εἶναι τοῦ βιβλίου τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Μακαρίου, ἐνθα περιλαμβάνεται ὁ βίος τοῦ πατριάρχου ἤτοι τὰ δεκατέσσαρα θεολογικὰ κεφάλαια «Macarii Chrysocephali homiliae» ἐν Κοσμοπόλει (Βιέννη) 1793 καὶ ἀποσπάσματα τῶν δύο πραγματειῶν τοῦ Μιχαὴλ Ἀγχιάλου παρὰ Λέοντι Ἀλλατίῳ, «De purgatorio» ἐν Ρώμῃ, 1655, σ. 871 ἔ. «De eccl. occid. et orient perpetua consensione» ἐν Ρώμῃ 1648, σ. 526 κ.ἄ. (Κρουμβάχερ Α. 175). Ἀλλὰ πόθεν τὸ ἐπωνύμιον Καταφυγιώτης ὅπερ φέρει ὡς Ἁγιορείτης. Ὁ Μακάριος ἀνήκει εἰς τὴν πεφωτισμένην ἐκείνην τῶν ἡσυχαστῶν πλειάδα, ἣτις ἐδημιούργησεν ἐν Ἄθῳ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην κίνησιν κατὰ τὸν ΙΔ. αἰῶνα καὶ στολιζέει τὰς σελίδας τῆς «Φιλοκαλίας» διὰ τῶν σοφῶν νηπτικῶν κεφαλαίων. Δύο τοπία ἦσαν τὰ ἡσυχαστικὰ κέντρα, ἡ σκήτη τοῦ Μαγουλά παρὰ

1. Τὸ καταφυγιον, δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν κωμόπολιν τοῦ Ὀλύμπου· ὅθεν οἱ πελεκάνοι ὑλοτόμοι καὶ ὄροσιβοι ἐν Χαλκιδικῇ. Εἶναι τόπος ἡσυχαστικὸς εἰς τὰς πρὸς Β. ὑπώρειας τοῦ Ἄθωνος εἰς τῆς Προβάτας τὴν σκήτην, ὡς ἐλέγετο παλαιότερον. Δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι ἐξαιρετικῶς πρὸς ἡσυχίαν πεπροικισμένοι τόπος ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς Μεγίστης Λαύρας (βλ. κατωτ.).

τὴν μονὴν τῶν Ἰβήρων, ὅπου οἱ Ξανθόπουλοι ἐφιλοσόφουν τὰ θεῖα καὶ τὸ ἐκ δίωρον ἀπόστασις πρὸς τὴν Λαύραν τὸ καὶ ἀπόκρυφον καταφύγιον ἐντὸς βαθυτάτου λάκκου ὅπου κατέρχονται τὰ διαυγῆ τοῦ ὄρους ὕδατα ὑπεράνω τῆς γεφύρας τῆς Ἀμαλφηνοῦς, μίᾳ ἀθέατος ἀπὸ τῆς θαλάσσης πλαγιαῖα πλαισιουμένη ὑπὸ ὑλομανούσης δασικῆς βλαστήσεως καὶ καλυπτομένη ὑπὸ πελωρίων πλατάνων σκλήθρων καὶ φιλυρεῶν. Τὸ μαγευτικὸν τοῦτο ἄντρον φέρει μέχρι σήμερον τὸ ὄνομα «Καταφύγι» καὶ ηὐτύχησεν ὁ γράφων ν' ἀνακαλύψῃ. Ἐνταῦθα κολπούμενος ὁ ποταμὸς ἀποκρύπτει τοὺς ἀσκητὰς ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν κοινῶν θνητῶν καὶ δὴ τῶν τότε ληστροπειρατῶν καὶ μίαν διέξοδον ἀφήσιν εἰς τὴν ὄρασιν τὸν οὐρανόν· εἰς τὸ ἀπρόσιτον τοῦτο μοναστικὸν κέντρον, παρεμφερές πρὸς τὸ ἄντρον τοῦ πλάτωνος, ἐφιλοσόφουν οἱ θεωρητικοὶ ἐκείνοι ἄνδρες. Κατὰ ταῦτα ὁ Μακάριος ἦν Ἀγιορεΐτης Λαυριώτης· διότι τὸ καταφύγιον νῦν ἀνήκον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς κελλευτικῆς Προβάτας νῦν καὶ πάντοτε ἀνήκεν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λαύρας. Ἀλλὰ πῶς εὐρέθη εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν ὁ Θράξ οὗτος ἀσκητής; Ἡ ἱστορία σιωπᾷ τελείως. Εἰς τὸν ἐν τῇ Μεγ. Ἐγκυκλ. κατάλογον μητροπολιτῶν τῆς μικρασιατ. ταύτης πόλεως (τόμ. ΚΓ.' σ. 918γ) ἔχομεν πρὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΔ. αἰῶνος τὸν Θεόληπτον, φίλον τοῦ Νικηφόρου Χούμνου καὶ τοῦ οἰκ. πατριάρχου Φιλοθέου (Λαυριώτου), ὅστις καλεῖ τοῦτον, γνωστόν του ἐκ τῆς ἐν τῷ Ὁρει συνδιατριβῆς, μέγαν φωστῆρα τῆς Φιλαδελφίας. Καὶ ὁ Γρηγορᾶς ἐξείρει τὴν ἀρετὴν τοῦ «Θείου ἀνδρός» «Ῥωμ. ἱστορία», 221, 13 «Βόννης». Μετὰ τὸν Θεόληπτον ἔρχεται ὁ Μακάριος τῷ 1345. Κατὰ προφανῆ καὶ ἀναντίλεκτον προϋπόθεσιν βεβαιοῦται ὅτι ἦτο ὑποτακτικὸς τοῦ Θεολήπτου. Κατὰ τὸν Κωντακουζηνὸν «Καὶ ὁ τὸν τῆς Φιλαδελφίας θρόνον κοσμῶν Θεόληπτος καὶ αὐτὸς μὲν εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἦκων καὶ πολιτείας ἀκρίβειαν μοναδικῆς οὐ μόνον κατωρθωκῶς, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ἰκανῶς ἔχων διδάξαι ἔτι δὲ καὶ φρονήσεως εὐ ἔχων καὶ παιδείας τῆς ἐξωθεν οὐκ ὀλίγον μεταλαβῶν (Ἱστορ. τόμ. Α.' σ. 44, Παρισίων) καὶ ἡ φιλοκαλία ἔχει τοῦ Θεολήπτου». «Λόγον τὴν ἐν Χριστῷ κρυπτὴν ἐργασίαν διασαφῶν καὶ δεικνύων ἐν βραχεῖ τοῦ μοναδ. ἐπαγγέλματος τὸν σκοπὸν (Β.' σ. 227). Τοὺς λόγους τοῦ Μακαρίου βλ. ἐν τῇ τῶν Βολλανδιστῶν «Bibliographia hagiographica, graeca», Bruxellis 1909, σ. XIV (!).

Πρὸς εἰδήσιν τῶν ἐνδιαφερομένων γνωρίζω ὅτι ἔγραψα μονογραφίαν «Τὰ κέντρα τῶν ἡσυχαστῶν καὶ ἡ σκῆπη τοῦ Μαγουλά κτλ.», ἣν ἐδημοσίευσα εἰς τὴν «Ἀγιοριτ. βιβλιοθήκην» εἰς σειρὰν ἐπὶ ἐν ἔτος ἄρθρων καὶ ἀνετύπωσα καὶ ἰδιαίτερος, ἀλλ' ἔνεκεν ἀπιστίας τοῦ διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ διέκομα ἀπὸ τριετίας νὰ γράφω εἰς τὸ ἐν Βόλῳ ἐκδιδόμενον τοῦτο περιοδικόν, εἶναι ἡ ἐργασία αὕτη τελείως πρωτότυπος—τὸν Μαγουλᾶν ἐγνωρίζομεν μόνον ἀπὸ 2-3 σειρᾶς περιλαμβανομένης εἰς τὰς ἱστορίας τοῦ Ἄθω, τὸ δὲ Καταφύγιον ἀπὸ Κωμόπολιν τοῦ Ὀλύμπου, ἧς οἱ κάτοικοι λέγονται Καταφυγιῶται καὶ εἶναι γνωστοὶ εἰς τὴν Χαλκιδικὴν ὡς πελεκάνοι καὶ πριονάδες—καὶ ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς «Ἱστορίας τοῦ ἀσκητισμοῦ» τόμ. Α' Θεσσαλονίκῃ 1929.

1. Ἐλογίζετο δὲ ὁ Μακάριος ἐν τοῖς ἐξέχουσιν τότε μητροπολίταις· διὸ καὶ συνποψήφιος μετὰ τοῦ Φιλοθέου ἦν διὰ τὸν πατριάρχ. θρόνον, ἀλλὰ ἐψηφίσθη ὁ Ἡρακλείας Φιλόθεος ὡς πρωτόθρονος (Karan Patr. gr. 154 στ. 865 C. Βόννης III, σ. 169). Εἰς τῶν συντακτῶν τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μάρκου Ἐφέσου ὁ ἱερομνήμων Θεοδ. Ἀγαλλιανός, ἀναφέρει, ὅτι τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν τοῦ Μακαρίου εἶδεν ἐν τινι τόμῳ κατὰ Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου ἐπὶ λέξει: «Συνεγράφη καὶ ὁ βίος αὐτοῦ καὶ ἄθλησις καὶ ὀλίγα τῶν θαυμάτων ὑφ' ἐνὸς τούτων ἀνδρῶν καὶ βίῳ καὶ λόγῳ κεκοσμημένον καὶ διὰ πάντων τὸ αἰδέσιμον ἔχοντος, Μακαρίου τοῦτομα μητροπολίτου Φιλαδελφίας...» (Δοσιθέου Ἱεροσολύμων «Τόμος Χαρᾶς», 1705, σ. 627, ἀλλ' ἀσφαλῶς ἄλλος εἶναι ὁ Μακάριος τῆς ἀκολουθίας καὶ ἕτερος ὁ ἐν τῷ κατὰ Βαρλ. καὶ Ἀκινδ. τόμῳ.

Μακάριος μητροπ. Καζίκου Χωρηνός: Οὗτος ἐξησφάλισε τὴν ἐν Χώρα σχολήν, ἀλλὰ περιπεσὼν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ἀπὸ Ἰωαννίνων μετετέθη τῷ 1799 εἰς Πάτρας καὶ ἐκείθεν εἰς Κύζικον τῷ 1811, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησε τῷ 1811 (Μνεῖα Γανοχ. 137).

Μακάριος Μετρῶν καὶ Ἀθύρων: Πρὸ τοῦ 1710 ὁ Καλλίνικος Κων/πόλεως γράφει: «ὅτι οὐ δυσεπίσκοπος ὁ ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν μετατεθεὶς εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀρτης Μακάριος αψί, Ἀπριλίῳ ἰνδ. ἡ'» (ἔπειτα μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀγχιιάλου). Κατὰ Θ. Μοσχονᾶν ἐν Καταλ. πατρ. βιβλιοθ. Ἀλεξανδρείας τόμ. Γ. σ. 346. δῶκα πυξιδος—ᾧδ' ὑπὸ τέρμα τοῦ παρόντος κανόνος—σὺ δ', ᾧ προόπτα, κρυφίων νοημάτων—πόροις καμμάτοις (sic) σοῦ οἰκέτου» (Πχραρτ. τοῦ ΙΖ. τόμου τοῦ Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου Κων/πόλεως σ. 36).

Μακάριος Γάνου καὶ Χώρας: Ὁ ἀπὸ Κρήνης κατὰ Μάϊον 1835-1837 (Θρακ. στ' 60) μεταστάς πρὸς Κύριον.

Μακάριος μητροπ. Ἡρακλείας: Πρᾶξις ἐπὶ χειροτονίᾳ τοῦ πρωτοσυγκ. Νικομηδεῖας Μακαρίου εἰς ἐπίσκοπον Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, ἅτε τοῦ ἐν αὐτοῖς ἀρχιερατεύσαντος Γεδεῶν οἰκιοθελῆ παραίτησιν ποιησαμένου (μηνὶ μαΐῳ, ἰνδ. γ' ἔτους 1695. Ἱεροσ. βιβλ. 487, τόμ. Α. σ. 462) «ἀμέσως μετὰ τὴν ἄλωσιν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κων/πόλεως συνήνωσε μετὰ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τὴν ἐπισκοπὴν Μετρῶν (Τζατάτζα) Μετρῶν γραφομένην καὶ Ἀθύρων (Μπουγιούκ τζεκετζέ)» μετ' ὀλίγα ἔτη ἀποκατεστάθη αὐθις ἡ ἐπισκοπή. (Γεδεῶν, Ἱστ. Χριστ. πεν. 305. Πατρ. ἐφημ. σ. 133).

Μακάριος Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου: Ἐπὶ πατρ. Νήφωνος (1497-8) Σ. Σταματιάδου «Ἐκκλ. σύλλεκτα», Σάμος, 1891, σ. 43.

Μακάριος Σηλυβρίας 1732-1770: «Καθαίρεισι τοῦ Σηλυβρίας Μακαρίου διὰ τὸ μὴ πληρῶσαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα καὶ τὰ χρέη τῶν δανειστῶν καὶ ἄλλα, οὐ ἡ ἀρχή». «Ἐκαστος τοῖς ἰδίοις ἔργοις καὶ λόγοις καταλαμβάνεται ὅποιος ἄνθρωπος τυγχάνει καταστάσεως κτλ. αψο'». Κατάλ. τῆς πατρ. Ἀλεξ. βιβλιοθ. Γ. σ. 295. Συνοδικὴ ἀπόφασις διὰ τὸν προβιβασμὸν τοῦ σκευοφύλακος Πατρῶν εἰς οἰκονόμον ἐπὶ Παΐσιου κατ' Ἰούλ. ἰνδ. ι', 1732, αὐτ. σ. 356.

Μακρίδης Γεώργιος Καλλιπολίτης (1895): Ὡς ὑπάλληλος τοῦ κράτους ὑπηρέτησεν ἀρχικῶς ἐν Βηρυτῷ, εἶτα ὡς δημοσιογράφος εἰς τὴν ἐν Κπόλει γαλλιστὶ ἐκδιδομένην ἐφημερίδα «La Turquie» καὶ ἀνταποκριτὴς τοῦ παρισ. «Χρόνου». Μετέφρασεν ἐκ τῆς Τουρκικῆς ἄλλα τε ἔργα καὶ τὸ «La vie Janissaires» ἔργον πολύκροτον. Ἀπὸ τοῦ 1883 ἐδίδαξε τὴν Γαλλικὴν εἰς τὴν Μ. τοῦ Γ. σχολήν, τὸ λύκειον τοῦ Χατζηχρήστου καὶ τὸ παρθεναγωγεῖον «Παλλὰς» καὶ εἰς ἀνωτέρας τουρκ. σχολὰς ἐκδούς καὶ σειρὰν διδασκικῶν βιβλίων ὅθεν καὶ ἀπένευμεν αὐτῷ τὸ ὑπουργεῖον τῆς Γαλλίας ἀκαδημ. δάφνας ὀνομάσας *offisier d' academie*

Μακρίδης Κωνσταντῖνος: Υἱὸς τοῦ ἀνωτέρου καὶ ἀπόφοιτος τῆς Μ. τοῦ Γένους σχολῆς καὶ ἐπὶ διετίαν φοιτητῆς τῆς ἱατρικῆς ἀλλὰ διέκοψε τῷ 1897 πολεμήσας ὡς ἐθελοντῆς εἰς τὸν πόλεμον τοῦ 1897. Ἐπανελθὼν εἰς Κπολιν ἀφιερῶθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν ὡς συνεργάτης τοῦ «Ταχυδρόμου»

ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν κοινωνικὴν σάτυραν. Τότε κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν ἐξέδιδε τὸ ἐβδομαδιαῖον σατυρικὸν «Ἐμπρός» τὴν Ἐπιθεώρησιν «Ἐξω φρενῶν» καὶ τὸ σατ. ἡμερολόγιον «Σατάν», ὑπῆρξε δὲ καὶ συνεργάτης τοῦ «Νεολόγου» καὶ «Ἀμαλθείας» Σμύρνης. Κατὰ τὸν Εὐρωπ. πόλεμον διηύθυνε τὸν «Ταχυδρόμον καὶ τὸν Νεολόγον». Μετὰ τὴν μικρ. καταστροφὴν τῷ 1922 κατέφυγεν ἐν Ἑλλάδι, κυκλοφορήσας τὴν «Κωνσταντινούπολιν» προσφυγ. ὄργανον. Ἀπέθανε νεώτατος τῷ 1929.

Μακρίδης Νικόλαος: Διασημώτερος ὑπῆρξεν ὁ πρεσβύτερο⁵ υἱὸς τοῦ Γεωργίου, ἀπόφοιτος τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς. Κατ' ἀρχὰς ἔγραφεν ἐν Κπόλει εἰς τὴν «Ἐπιθεώρησιν» τοῦ Ἐπ. Κυριακίδου καὶ εἶτα εἰς τὴν «Νέαν ἡμερίδα» τοῦ Καραγιαννίδου καὶ τέλος εἰς τὴν «La Turquie» καὶ τὸν «Νεολόγον». Ἄλλ' ἀπεφάσισε νὰ τελειώσῃ ἐνταῦθα τὴν ἱατρικὴν καὶ λαβρῶν τὸ δίπλωμα ἐξήσκησε ἐπὶ 25ετίαν ὄλην τὸ ἐπάγγελμα ἐν Κπόλει δημοσιογραφῶν ἐν ταῦτῳ καὶ συγγραφῶν, παρακολουθῶν ἅμα τὰ ἔθνικα ζητήματα. Ἀξιόλογος εἶναι «Ὁ ἀλύτρωτος ἑλληνισμὸς καὶ ἡ ἀγία Σοφία», ἐν ἀπταιστῳ καθαιρεούσῃ καὶ μετὰ φιλοκαλίας τετυπωμένος μετ' εἰκόνων. Διέλεσε μέλος τῆς ἐφορίας τοῦ Μ. τοῦ Γ. σχολῆς καὶ καθηγητῆς τῆς ὑγιεινῆς τιμητικῶς διδάξας, ὡσαύτως μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Μικτοῦ, ἔθνικοῦ συμβουλίου τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου. Πολλὰς διαλέξεις ἔκαμε εἰς τὸν ἐν Κπόλει ἑλλη. φιλολογ. σύλλογον: «Βραβεῖον ἀρετῆς Μαυρογένους βῆμα ἱατροῦ τοῦ σουλτάνου χρηματίσαντος, Πεντηκονταετηρὶς ἦτοι φιλολογ. μνημόσυνον Στεφ. Βουτυρά, ὡσαύτως τοιοῦτου καὶ Γ. Σουρῆ». Ἦκουσαμεν αὐτὸν ὀλίγα ἔτη πρὶν ἀποθάνει ἀγορευόντα περὶ τῶν ἐν Κπόλει ἔθνικων πραγμάτων. Καταφυγὼν καὶ οὗτος μετὰ τὸ μικρ. δρᾶμα διρίσθη ἔκτακτος ὑγιεινομικὸς ὑπάλληλος ἐν τῳ νεοσυστάτῳ ὑπουργείῳ Ὑγιεινῆς καὶ Προνοίας προαχθεὶς καὶ νόμιμος τμηματάρχης Α. τάξεως καταλαβὼν καὶ θέσιν διευθυντοῦ καὶ νομιάτρου Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας καὶ ὑγιεινομικοῦ ἐπιθεωρητοῦ.

Μανουηλίδης Ἀθαν. Φίλιππος: (βλ. Γερμανὸς Θουατέρων). Εἰς τῶν ἰδρυτῶν τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρου» καὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν Πρόεδρος αὐτοῦ—ἴνα μὴ εἴπω ἰσόβιος—πράγματι ἀληθείας δικαζούσης, ὁ κ. Μανουηλίδης εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ Συλλόγου καὶ ὁ μοναδικὸς τῶν «Θρακικῶν» ἐκδότης ἀφιερῶσας ὅλον τὸν ἐν Ἑλλάδι βίον του εἰς τὸ ἐκλεκτὸν τοῦτο Σύγγραμμα. Κατήντησε νὰ θεωρῆται δῶρον αὐτοῦ.

Ἐγεννήθη ἐν Ραιδεστῳ τῆς Ἀνατ. Θράκης κατὰ τὸ ἔτος 1884. Παρηκολούθησε τὸς γυμνασιακὰς σπουδὰς εἰς τὴν γενέτειράν του καὶ εἶτα εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἶναι κάτοχος ξένων γλωσσῶν.

Ἀνεμίχθη εἰς τὸ ἐμπόριον ἀπὸ ἡλικίας 20 ἐτῶν, ὡς εἰσαγωγεὺς καὶ ἐξαγωγεὺς ἀποικιακῶν καὶ δημητριακῶν εἰς εὐρυτάτην κλίμακα συναλλασσόμενος μετὰς εὐρωπαϊκὰς ἀγορὰς καὶ μετὰ διοχέτευσιν ἐμπορευμάτων εἰς ὀλόκληρον τὸ ἑσωτερικὸν τῆς Θράκης. Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐμπορικῆς του δραστηριότητος ἤσχολεῖτο ἐπιτυχῶς μετὰ τὰ κοινοτικά ζητήματα τῆς πατρίδος του, διατελέσας Ἐφορὸς τῶν Σχολῶν καὶ ἰδίᾳ ἐμψυχωτῆς καὶ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Σωματείου «Ἀναγνωστῆριον ἡ Βησάνθη» μετὰ πλουσίαν δρᾶσιν ψυχαγωγίας, πνευματικῶν θεμάτων καὶ μετὰ παραρτήματα Βιβλιοθήκης καὶ Μουσείου.

Ἦκολούθησεν ἐν συνεχείᾳ τὸ στάδιον τῆς πολιτικῆς, ὅτε ἡ Ἀνατ. Θράκη ἀπηλευθερώθη, κατὰ γενικὴν ἀπαιτήσιν, ἐκλεγείς παμψηφεί ὡς πρῶτος Βου-

λευτής Ραιδεστοῦ καὶ Γερουσιαστής ἐπὶ ὀλόκληρον εἰκοσιπενταετίαν, διακριθεὶς διὰ τὰς ἀγορεύσεις του εἰς τὴν Βουλὴν, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἐπισήμων πρακτικῶν, ἀσχοληθεὶς ἰδίᾳ μὲ τὰς προσφυγικὰς ὑποθέσεις καὶ ἀποτελέσας μετὰ δύο ἄλλων Βουλευτῶν τὴν κορυφὴν τῆς τότε ἐκ τριάκοντα τριῶν Βουλευτῶν καταρτισθείσης ἀνεξαρτήτου προσφυγικῆς ὁμάδος, ἀντεπροσώπευσε δὲ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸ διακοινοβουλευτικὸν Συνέδριον τοῦ Λονδίνου, εἰς διάφορα συνέδρια τοῦ ἐξωτερικοῦ, διὰ τὰ ἐμπορικὰ ζητήματα εἰς Πολωνίαν καὶ διὰ τὸ καπνικὸν εἰς Κων. πόλιν, ὡς Πρόεδρος Ἐπιτροπῆς μετὰ τῶν Βουλγάρων καὶ Τούρκων, καὶ ἐτιμήθη διὰ παρασῆμων.

Διετέλεσε κατ' ἐπανάληψιν Ὑπουργός, Ὑγιεινῆς καὶ Προνοίας, Ἐσωτερικῶν, Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Ἐθνικῆς Ἀμύνης μετὰ τῶν τριῶν Ὑφυπουργείων Στρατιωτικῶν, Ἀεροπορίας καὶ Ναυτικῶν. Ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Κυβερνήσεως, ἔδρασε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καταλήψεως τῆς Ἑλλάδος, διετέλεσε δὲ Πρόεδρος τῆς Τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς Ἀπελευθερώσεως, συμμετασχὼν ὡς Ὑπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν εἰς τὴν πρῶτῶν Κυβέρνησιν ἀπελευθερώσεως.

Ἐχρημάτισε κατ' ἐπανάληψιν Πρόεδρος καὶ Σύμβουλος διαφόρων ἐν Ἑλλάδι Ἀνωμόνων Ἐταιριῶν, Διευθύνων δὲ Σύμβουλος τῆς ἀπὸ τοῦ 1933 λειτουργούσης Ἐνώσεως Βιομηχανιῶν Ἡλεκτρισμοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ μέχρι σήμερον.

Πρόεδρος τῆς ἐν Κων. πόλει Θρακικῆς Ἐνώσεως καὶ μέλος τῆς Πατριαρχικῆς Ἐπιτροπῆς μὲ ἀντιπρόσωπον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν προσφύγων, ἴδρυσεν εἰς τὴν οἰκίαν του ἐν Ἀθήναις μετ' ἄλλων διακεκριμένων Θρακῶν, τὸ Σωματεῖον «Θρακικὸν Κέντρον», διατελεῖ δὲ ἔκτοτε ἐπὶ 33 συναπτὰ ἔτη συνεχῶς μόνιμος Πρόεδρος αὐτοῦ.

Ἡ δράσις τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου καθ' ὅλας αὐτὰς τὰς δεκαετηρίδας εἶναι πολυσχιδῆς καὶ ἀκμάζουσα, τὸ Σωματεῖον δὲ τοῦτο, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, ἐκράτησε τὴν πρώτην θέσιν ἀπὸ πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς πλευρᾶς, μεταξὺ ὅλων τῶν Σωματείων, ἅτινα ἰδρύθησαν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἀνατ. Θράκης καὶ τὴν Μικρασιατικὴν συμφορὰν. Ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ Βουλῇ ἀγορεύσεών του καὶ τῆς πολιτικῆς του δραστηριότητος, ἦν ἀνέπτυξε διὰ τὰ ζητήματα τῶν ἐκπατρισθέντων συμπατριωτῶν του, διενήργησε μετὰ τοῦ τότε Ταμίου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Δ. Χατζηγιαννάκη ἔρανον πολλῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν, ἅτινα διενεμήθησαν, δι' ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς, μεταξὺ τῶν προσφύγων Θρακῶν καὶ Μικρασιατῶν, οἵτινες συνέρρουσαν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἀποσυρθεὶς πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐκ τῆς ἐνεργοῦς πολιτικῆς ἀφιέρωσε μέγα μέρος τῆς ἀνησυχου ζωτικότητός του εἰς τὴν προάσπισιν τῶν συμφερόντων τῶν συμπατριωτῶν του καὶ ἐπέτυχεν ἵνα τὸ Θρακικὸν Κέντρον ἀποτελέσῃ, μετ' ἄλλων ἐκ Θράκης συνεργατῶν, τὸν πυρῆνα τῆς τοιαύτης δραστηριότητος εἰς θέματα κοινωνικά, φιλανθρωπικά καὶ ἐνισχύσεως τῶν ἀνέργων καὶ ἀπόρων συμπατριωτῶν. Κυρίως ὅμως διέπρεψεν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ζητημάτων τῆς πατρίδος του Θράκης ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς, ἱστορικῆς καὶ λαογραφικῆς. Μὲ ὄργανον τὸ περισπούδαστον ἐπιστημονικὸν Σύγγραμμα τὰ «Θρακικά», ὅπερ ἐβραβεύθη παρὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἐν Παρισίοις Ἐταιρίας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σπουδῶν, καὶ τὸ ὁποῖον διὰ τῶν ὑπερτριάκοντα πέντε πολυτελῶν καὶ ἐπιμελημένων ἐκδόσεών του, ἐκ 300 καὶ ἄνω ἐκάστη σελίδων,

ἀποτελεῖ πολύτιμον ἀπόκτημα διὰ πάντα φιλαναγνώστην καὶ ἐρευνητὴν τῶν ὄσων ἐδημοσιεύθησαν περὶ Θράκης ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης μέχρι τῆς νεωτέρας ἱστορίας αὐτῆς.

Αἱ ἐκδόσεις αὗται πάντοτε ὑπὸ τὴν Προεδρείαν καὶ τὴν γενικὴν ἐπιμέλειαν τοῦ κ. Μανουηλίδου συνεχίζονται μέχρι σήμερον, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν μεταπολεμικὴν περίοδον, ἀπὸ δεκαετίας, αἱ ἐκδόσεις τῶν «Θρακικῶν» ὄχι μόνον ἐπυκνώθησαν, ἀλλὰ ὑπὸ τὴν προσωπικὴν πλέον φροντίδα καὶ παρακολούθησιν τοῦ Προέδρου, ἀσχολοῦνται καὶ ἐπὶ συγχρόνων γεγονότων, ἀφορώντων τὰς συνεχιζομένης περιπετείας γενικώτερον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἰδιαίτερος τῶν ἐκ Θράκης καταφυγόντων εἰς τὴν ἐλευθέραν πατρίδα. Ἡ δευτέρα αὕτη μεταπολεμικὴ περίοδος μαζί με τὴν πνευματικὴν ἐπιμέλειαν τοῦ περιεχομένου τῶν «Θρακικῶν» κατέδειξε καὶ τακτικὴν οἰκονομικὴν παγίωσιν τῶν πόρων τοῦ Σωματείου, αὐξηθέντων καταπληκτικῶς διὰ δωρεῶν ὁμογενῶν καὶ διαφόρων Ὄργανισμῶν, προσωπικῆ παρακινήσει τοῦ Προέδρου, εἰς σημεῖον ὥστε νὰ ἐκδίδονται ἀθρόως οἱ τελευταῖοι Τόμοι νὰ ὑπάρχη δὲ πρόβλεψις δημοσιεύσεως καὶ ἄλλης συγκεντρουμένης ὕλης διὰ τρεῖς ἕως πέντε ἀκόμη νέας ἐκδόσεις.

Δὲν παρελείφθη ὡσαύτως κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ διάθεσις Κληροδοτήματος πρὸς προίκισιν ἀπόρων κορασίδων, καθὼς καὶ τὸ θέμα τῆς ψυχαγωγίας τῶν Θρακῶν διὰ διαλέξεων καὶ οἰκογενειακῶν συγκεντρώσεων εἰς γέφυρα καὶ ἀπογευματινὰς συναθροίσεις, αἵτινες συντελοῦν εἰς τὴν ἀμιλλαν καὶ ἀλληλογνωριμίαν τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ συμπατριωτῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν δι' ἰδιαίτερας συγγραφῆς τοῦ κ. Μανουηλίδου ἐκδοσιν τοῦ 24ου Τόμου τῶν «Θρακικῶν» εἶναι ἀληθὲς ὅτι οὗτος, ἄνευ συγγραφικῶν ἀξιώσεων, ἐμόχθησεν ἀσχοληθεὶς ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον διὰ νὰ ἔλθουν εἰς φῶς ὅσα περὶ τοῦ Νομοῦ καὶ τῆς ἰδιαίτερας του πατρίδος Ραιδεστοῦ κατεῖχεν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως καὶ σταχυολογίας ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων, τοῦτο δὲ κατεδείχθη ἀπὸ τὰς εἰς τὸ ἔργον ἀφιερωθείσας ἐπαινετικὰς κριτικὰς καὶ σχόλια, ἅτινα ἐδημοσιεύθησαν εἰς ἐφημερίδας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ ἐνθουσιῶδες ἐμπεριστατωμένου ἄρθρου τοῦ Πρωθιερέως Δ. Καλλιμάχου εἰς τὸν Κυριακάτικον «Ἐθνικὸν Κήρυκα» Νέας Ὑόρκης, ὅπου ὁ σοφὸς οὗτος διδάσκαλος τοῦ Γένους, δίδει λεπτομερῆ εἰκόνα τῶν περιεχομένων τοῦ 24ου Τόμου, ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἐξιστόρησιν, τὸ ὀλοζώντανον ὕφος καὶ τὴν παραστατικὴν γλῶσσαν.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου Φ. Μανουηλίδης ἐμπνευστὴς τῆς ἰδέας συνεργασίας ὄλων τῶν Προσφυγικῶν Σωματείων Θρακῶν, Μικρασιατῶν, Ποντίων κλπ. ἀνερχομένων εἰς τριάκοντα χιλιάδας εὐρίσκεται εἰς συνεχῆ ἐπαφὴν καὶ ἀλληλογραφίαν μετὰ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς, τῆς Πανθρακικῆς Ἐνώσεως καὶ μετ' ἄλλων λογίων καὶ συγγραφέων ἐν Ἀμερικῇ, οἵτινες κατ' ἐπανάληψιν ἐπήνεσαν τὸ ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου συντελούμενον ἔργον με ἀξιολόγους κριτικὰς καὶ σχόλια εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Ἀμερικῆς, καθὼς καὶ διὰ τὰς συνεχιζομένης ἐκδόσεις τῶν «Θρακικῶν». Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τῆς ὁμοσπονδιακῆς ἐμφανίσεως τῶν Θρακῶν ἐν Ἀμερικῇ, ἐδημοσιογράφησε κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὸν Ἐθνικὸν Κήρυκα τῆς Νέας Ὑόρκης.

Μάξιμος Καλλιπολίτης: Ἦτο γνήσιος μαθητὴς καὶ ὀπαδὸς τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως πατρ. Κων/πόλεως καὶ εἶναι ὁ πρῶτος, ὅστις μετέφρασε τὴν Καινὴν εἰς τὸ ἀπλοῦν συναινέσει αὐτοῦ καὶ αἰτήσει τοῦ Ἄγα. Οὗτος ἦν ἀποκρισάριος ἐν Κων/πόλει τῶν αὐθεντῶν τοῦ Βελγίου, ὡς λέγεται ἐν τῷ

προλόγῳ τῆς μεταφράσεως, ἣτις ἐξεδόθη ἐν Γενεύῃ τῷ 1638. Ἄλλ' ὁ Μόξιμος εἶχεν ἀποθάνει εἰς τὴν Χάλκην ταφείς ἐν τῇ μονῇ τῆς Θεοτόκου. (Βλ. τοῦ Α. Δημητρακοπούλου τὰς προσθήκας εἰς τὸν Σάθαν, 1871, σ. 49-51 καὶ τοῦ O-mont «Catalogue des manuscrits grecs des Bibliothèques de Suisse», σ. 38-49). Ἡ μετάφρασις αὕτη εἶναι «ἔργον ἀποτρόπαιον» ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· ταύτην οἱ Καλβίνοι εἰς ἱκανὰς χιλιάδας βιβλία ἔφερον εἰς Βυζάντιον καὶ πειθεται ὁ βίαιος Παρθένιος ὁ Β'... διανεῖμαι αὐτὴν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀλλ' ὁ Συρίγου... ἀπέδειξεν ἰσχυρῶς, ὅτι ὁ μεταφράσας καὶ οἱ τυπώσαντες καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες... πάντες εἰσὶ πόρρω τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἀναθέματι ὑποβεβλημένοι... συστήσαι γὰρ τὰ βιβλία τοῦ λοιποῦ ὁ πατρ. οὐκ ἐτόλμησεν· ὅθεν οὐ διενεμήθησαν καὶ οὕτως ἠφανίσθησαν (Δοσίθεος Δωδεκ. Ι., 4 σ. 1173). Ἐναντίον του ἔγραψεν Ἄλέξ. Ἑλλάδιος ὁ Θεσσαλὸς ἐν τῷ «Status praesens ecclesiae graecae» ἣτοι περὶ τῆς παρουσίας καταστάσεως τῆς ἑλλ. ἐκκλησίας κτλ. ἐν τῷ κεφ. Θ. «περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου ἀπορρίψεως τῆς μεταφράσεως τῶν Γραφῶν», καὶ ΙΕ. «περὶ τῆς μεταφρ. τῆς Κ. Διαθήκης» ΙΖ. «περὶ τῆς ὑπὸ Μαξ. Καλλιπολίτου μεταφράσεως τῆς Κοινῆς Διαθήκης». Οὗτος «δουλεύων τοῖς Καλβίνοις πρῶτος ἑκακούργησε τὴν ἐκχυδαΐσιν, μεταβαλὼν ὄλην τὴν νέαν Γραφήν εἰς φράσιν ἀπλήν... Τοῦτο τὸ ἔργον ἀποτρόπαιον ἔχει ἡ ἐκκλησία», ἐπαναλαμβάνει ὁ Δοσίθεος («Δωδεκάβιβλος» βιβλ. ια' κεφ. 10 παρ. 4, σ. 1173) ἐτύπωσαν οἱ Καλβίνοι ἐν Γενεύῃ 1638 ὁ Μελέτιος Συρίγου ἱεροκέρυξ τῆς Μ. ἐκκλησίας ἀπεκήρυξεν ἐπ' ἀμβωνος ὡς ἀνόσιον τὸ λεκτικὸν τῆς μεταφράσεως. Ἐφεξῆς δὲ καὶ συνοδικῇ πράξει καὶ διαγνώσει κατεδικάσθη ἡ μετάφρασις, καὶ ταύτης ἡ ἀνάγνωσις ἀπηγορεύθη διὰ γραμμάτων πατρ. καὶ συνοδικῶν καὶ τὰ βιβλία πανδήμως ἀπερρίφθησαν καὶ τέλος ἠφανίσθη (ἴδ. τὰς παραπομπὰς τοῦ Οἰκονόμου εἰς τὴν «Ἐπίκρισιν» σ. 300 κατὰ Νεοφύτου Βάμβρα). Ἄλλος τοῦ Μαξίμου ὁμότροπος ὁ ἱερομ. Σεραφεῖμ ὁ Μιτυληναῖος διατρίβων ἐν Λονδίῳ μετετύπωσεν ἐπισκευάσας καὶ παραγεμίσας τὴν αὐτὴν χυδαιομετάφρασιν (δίχα τοῦ θείου προτοτύπου ἐκδοὺς τῷ 1703). Τότε ὁ πατρ. Γαβριήλ ἀπέλυσε συνοδικὴν ἐγκύκλιον κατὰ τῆς μεταφράσεως τῶν ἁγίων Γραφῶν τῷ 1704 ἐν ἣ καὶ ταῦτα ἐν σχέσει καὶ πρὸς τὰς ἐπὶ τοῦ Λουκάρεως ἀπαγορεύσεις «ἐκωλύθησαν ἀναγινώσκεισθαι τὰ οὕτω μεταφρασθέντα βιβλία... ἅτε περιττῆς καὶ ἀνωφελοῦς τῆς τοιαύτης κατὰ λέξιν μεταφράσεως· ἡ γὰρ ἔννοια καὶ τὸ βᾶθος τῶν νοημάτων τῶν ἱερῶν Γραφῶν οὐ πρόχειρός ἐστιν, οὐδ' εὐκατάληπτος καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐπισταμένοις τὴν ἑλλην. διάλεκτον, πολλοῦ γε καὶ δεῖ τῷ ἀπλῶ λαῷ» («Κανον. διατάξεις» ὑπὸ Μ. Γεδεών, Α. σ. 107, ἐτ. 1888, Κ/πόλις). Ἄλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἔκδοσιν ἀπεκήρυξαν πανδήμως ἡ ἐκκλησία καὶ τὰ βιβλία κατεκλήσαν ὑπὸ τιῶν ἐκ μέσῳ τοῦ εὐαγοῦς Πατριαρχείου τῷ 1704. (αὐτ. σ. 300-1) σ. 303. Ἰλαρίων ὁ Συναίτης (ὁ Βούλγαρος, ὁ ἔπειτα Τυρνόβου) τῷ 1828 ἐν Λονδίῳ τρίτην μετάφρασιν νὰ διαδώσῃ ἐπεχείρησεν. «Ἡ Νέα Διαθήκη μεταφρασθεῖσα ἀδείξῃ τῆς Ἄνατ. Ἐκκλησίας καὶ ἐπιδιορθωθείσα ἀκριβῶς ἐξεδόθη προκειμένου καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ (κειμένου) ἐν Λόνδρα, αἰκῆ». Ἡ μετάφρασις τοῦ Μαξίμου ἐπιγράφεται ὡς ἑξῆς :

«Ἡ Καινὴ Διαθήκη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δίγλωττος, ἐν ἣ αὐτοπροσώπως, τό τε θεῖον πρωτότυπον καὶ ἡ ἀπαραλλάκτως ἐξ ἐκεῖνου εἰς ἀπλήν διάλεκτον διὰ τοῦ μακαρίτου (sic) κυρίου Μαξίμου τοῦ Καλλιουπολίτου γε-

νομένη μετάφρασις ἅμα ἐτυπώθησαν· ἔτει 1638». (Ἐν Γενεύῃ παρὰ Chovel). 2 τόμοι εἰς βουν ὧν ὁ μὲν περιέχει τὰ πρωτότυπα Εὐαγγέλια μετὰ τῆς παραφράσεως σελ. 452, ὁ δὲ τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων, τὰς ἐπιστολάς καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν σ. 414. Προσφώνησις. «Μάξιμος ἐλάχιστος ἐν ἱερομονάχοις Καλλιπολίτης τοῖς ἐντευξομένοις ἐν κυρίῳ χαίρειν (περὶ ἀναγνώσεως τῶν ἀγ. Γραφῶν) 5 φύλλα)· «Ἐγὼ δὲ βλέπω τὴν τόσῃν δυστυχίαν καὶ τὴν φθορὰν τοῦ ἑλληνικοῦ, ὅπου ἐχάθη τὸ σπῆτι τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ παρακινούμενος παρὰ τοῦ κυρίου μου ἀδελφοῦ Μιχαήλ καὶ συμπάσχοντας μετὰ τὸ κοινὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀκούοντας καθεκάστην τὰ κλάμματα τῶν νηπιῶν τέκνων τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, ὅπου ἐπεινοῦσαν καὶ ἐζητοῦσαν ἄρτον καὶ κανεὶς δὲν εἶναι... ὅπου νὰ τοὺς δώσῃ καὶ γνωρίζοντας πῶς εἶμαι χρεώστης... καὶ περισσώτερον εἰς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἀμαθεῖς, οἱ ὅποιοι δὲν δύνανται νὰ γροικῆσουν τὴν θείαν γραφήν... ἐπεχειρήσθηκα νὰ μεταγλωττήσω εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον... καὶ τὴν ἀποκάλυψιν, διότι τὸ ἀναγινώσκειν καὶ μὴ γινώσκειν καταγινώσκειν ἐστίν...⁽¹⁾. Διατὶ καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἀκούει καὶ δὲν γροικᾷ τοῦ λέγοντος εἶναι ὡσὰν βάρβαρος εἰς τὸν λέγοντα καὶ ἐκεῖνος ὅπου λέγει εἶναι βάρβαρος εἰς τὸν ἀκούοντα καὶ τοῦτο εἶναι κατὰρα ἐκ Θεοῦ εἰς τὸν λαόν, ὅταν ὁ Θεὸς λαλεῖ μετὰ ξέναις γλώσσαις καὶ χεῖλεσιν ἐτέροις εἰς αὐτούς... πεύτω εἰς τὰ ποδάρια τῶν ἐκλαμπροτάτων καὶ εὐσεβεστάτων μου κυριῶν ἀρχόντων τῆς θεοφρουρήτου καὶ ἰσχυροτάτης ἀριστοκρατείας τῆς Βελγικῆς καὶ ἀντιβολῶ νὰ με κάμουν ἐτούτην τὴν εὐεργεσίαν διὰ νὰ τυπωθῇ τὸ παρὸν βιβλίον εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦτο θέλει ἦσται εἰς τὸ ἡμέτερον γένος μνημόσυνον αἰώνιον τῆς αὐτῶν καλοκαγαθίας τε καὶ εὐνοίας τῆν ὅποιαν μᾶς ἔδειξεν καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος αὐτῶν πρέσβυς κ.κ. Κορνήλιος Ἄγας εἰς τὸν ὅποιον θαρρήσαντες ἐπεχειρήσαμεν τὸ παρὸν γράμμα ἐπικυρωτικὸν εἰς Μαξίμου Καλλιπολίτου μετάφρασιν (ἐν τοῖς προλεγομένοις) εἰς ἀπλήν φράσιν προτρέπει εἰς ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν ἄνθρωποι σκοτισμένοι καταπεῖθουσι τοὺς ἀπλουστέρους νὰ πιστεύσουν πῶς δὲν πρέπει νὰ διαβάζουσι ἐκεῖνα, ὅπου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔγραψε καὶ ἐπαρέδωκε ἅμῃ εἶναι φανερόν πῶς εἶναι σφάλμα μέγα καὶ σατανικὴ πλάνη ἔστωντας καὶ νὰ διδασκόμεσθον (sic) ἀπ' αὐτὸν τὸν ἀληθινὸν διδάσκαλον τὸν κύριόν μας νὰ ἐρευνούμε ταῖς γραφαῖς» καὶ ἐξακολουθεῖ ὁ Μάξιμος ἀναλύων τὸ γράμμα τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Λουκάρεως «νὰ ἐρευνούμε ταῖς γραφαῖς ἧγουν διαβάζοντας νὰ καταλαμβάνουμε τί γράφουσι καὶ τί μᾶς παραγγέλλουσι... καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἓνα ἐμπόδιον· τὸ ἄλλο εἶναι ὅπου λέγουσι τὸ εὐαγγέλιον νὰ μὴν διαβάζεται (εἰμὴ) μόνον εἰς μίαν γλῶσσαν, ὡσὰν νὰ μὴν εἶναι ὅλαις αἱ γλώσσαις τοῦ κόσμου καὶ νὰ μὴν δοξάζεται ὁ Θεὸς μόνον εἰς μίαν γλῶτταν, πρᾶγμα παράδοξον καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν στράταν, ὅπου φαιερὰ ὁ μακάριος Παῦλος μᾶς φανερῶνει πῶς πρέπει τὰ λόγια νὰ εἶναι καθάρια διὰ νὰ γροικουμέν ἐκεῖνο ὅπου εἶναι γρομμένον... ὅμως ἡμεῖς ἀφήσωμεν καθένα νὰ λέγῃ ὡς τοῦ φσίνεται καὶ διαλέγομεν τὸ καλιότερον καὶ πλέον ἀληθινὸν καὶ σύμφωνον τῇ γραφῇ, ὅπου εἶναι κάθε Χριστιανὸς νὰ

1. Καταπέλτης εἰς ταῦτα εἶναι ἡ «Ἀντίρρησις Ματθαίου μητροπολίτου Κυζίκου πρὸς τὴν ἐν εἰδῇ ἀπολογίας περὶ τῆς μεταφράσεως τῶν ἁγίων γραφῶν ἐπιστολὴν τοῦ Τορνόβου Ἰλαρίωνος ἐκδιδόντος Σαμουήλ Κυπρίου». Κ/πολις, 1841. Περὶ τοῦ Ἰλαρίωνος γράφει ὑπερασπίζων τὴν κίνησιν ὁ Γεδεών (βλ. «Μινεϊαν» σ. 18', 233, 457-8). Ὁ Διομ. Κυριακὸς γράφων περὶ αὐτοῦ ἐλέγχεται σφαλόμενος ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστ. ἱστορίᾳ» του περὶ τοῦ τέλους τοῦ σοφοῦ ἱεράρχου. Καὶ ὅμως ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν Χάλκῃ τῷ 1633 καὶ ὁ ἀπὸ Σιναιῶν πατριάρχης Κων/πόλεως εἶναι ὁ ὑμνητής.

ἔχη χρέος καὶ τὰ ἱερὰ γράμματα νὰ διαβάζη ἀτός του... καὶ νὰ εἶναι δίκαιον καὶ τὰ ἱερὰ βιβλία καθὼς τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον νὰ μεταγλωττίζονται καὶ νὰ ἐρμηνεύονται εἰς ἀπλὴν διάλεκτον καὶ γλώσσαν κοινὴν ὅπου ἡμπορεῖ νὰ τὰ γροικᾷ κ' ἰθὺς διαβάζοντάς τα νὰ καρποφορῆται... διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἔδωκε τὸ χάρισμά των εἰς τοὺς ἀποστόλους καὶ εἰς ἄλλους ὅπου ἦσαν ὕστερα ἀπ' αὐτοὺς νὰ ἡμπορεῖ νὰ κατολαμβάνη ὁ καθένας, ὅπου διαβάζει, ἐκεῖνα τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἐδικήν του γλώσσαν μέσα εἰς τὴν ὅποιαν ἐγγενήθη τοῦτο γνωρίζοντάς το καὶ μετρῶντας ὅσην ὠφέλειαν ἡμπορεῖ νὰ προξενήσῃ ὁ ἐκλαμπρότατος ἀφέντης Κορν. "Άγας ὁ τὴν σήμερον ἐδῶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἶναι ἀποκρισάρης τῶν ὑψηλοτάτων καὶ ἐνδοξοτάτων ἀφεντῶν τῆς Βελγικῆς ἦγουν τῆς Φλάνδρας... Ἐφρόντισε μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν πιστωτὸ καὶ ὀρθώτατα νὰ μεταγλωττισθῇ εἰς κοινὴν γλῶτταν τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον... ὅπου εἰς τὴν ἑλλ. διάλεκτον, δὲν εἶναι παιδευμένος νὰ γροικᾷ τοῦ κυρίου τὰ λόγια καὶ νὰ ὠφεληθῆται...». Ἐπειτα ἀκολουθοῦσι «Νεοφύτου ἱερομονάχου πατελάρου τοῦ Κρητὸς στίχοι εἰς τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον μεταγλωττισθὲν παρὰ τοῦ ἱερομονάχου καὶ πνευμ. Πατράσι καὶ Μαξίμου». Ἐν τῇ εἰς ἐπισφράγισμα τίθεται ἡ γνώμη τοῦ Κοραῆ. «Οὔτε κανεὶς ἀπὸ τοὺς ὀπωσοῦν λογίους μεταχειρίζεται αὐτὴν σήμερον, οὔτε αὐτοὶ οἱ χυδαῖοι ἀναγινώσκουσι πλέον μὲ εὐχαρίστησιν».

Κατὰ τί μᾶς ἐφώτισαν οἱ τοιοῦτοι χυδαῖοι μεταφρασταί, ἀφοῦ ἡ δυσκολία τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἐγκεῖται ἐν ταῖς λέξεσιν, ἀλλ' ἐν τῇ ἐνοιᾷ, ὡς εἶδομεν. Μόλις ἐγνώσθη ἡ μετάφρασις αὕτη τῷ 1901 σύσσωμος ἡ πανεπιστ. νεότης ἐξηγέρθη καὶ προύβαλε τὰ στήθη διαμαρτυρομένη σθεναρῶς. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην φοιτηταὶ τινες ἀντετάχθησαν κατὰ τοῦ πυροβολοῦντος στρατοῦ καὶ ἔβαψαν τὴν ἑλλ. γῆν διὰ τοῦ αἵματός των ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου πεσόντες μάρτυρες ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος (βλ. «φοιτητικαὶ σελίδες...» Ἀθῆναι, 1902, 8ον σ. 112 τὰ θύματα). Ἐφθάσαμεν εἰς τὸν Φεβρ. Μάρτιον τοῦ 1911 ὅτε ἡ κυβέρνησις ἐν τῇ ἐθνοσυνελεύσει ἐτάχθη πρὸς τὸ μέρος τῶν ἀθέων μαλλιαρῶν καὶ ἐπὶ ἐβδομάδα συνεζητεῖτο τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης καὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ γράφων ταῦτα τότε μοναχὸς τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἔδιδε τὸς ἐξετάσεις. Οἱ φοιτηταὶ καὶ ὁ λαὸς ἐν ἐξεγέρσει καὶ ἀναβρασμῷ ἐζήτουν τὸν ἀρχηγόν. Εἰς τὸ Κολωνάκι, ὅπου διέμενον ἦτο ἡσυχία, ἀλλ' ὅταν κατῆλθον εἰς τὴν Ὀμόνοιαν νὰ γευματίσω περιεκυκλώθη καὶ παρὰ τὰς διαμαρτυρίας, ὅτι δίδω ἐξετάσεις μὲ συνέλαβον, οὕτως εἰπεῖν καὶ μὲ ἀνεκήρυξαν εἰς τὰ προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου ἀρχηγόν. Εἶχε σχηματισθῇ πρὸ ἡμερῶν ἡ «μεγάλῃ ἐπιτροπῇ» ὑπὸ τὸν ἐνθουσιώδη καὶ ἀδυσώπητον διώκτην τῶν μαλλιαρῶν, τὸν αἰμνηστον καθηγητὴν Γεώργ. Μιχαηλῆ. Ἡμεῖς ἐξελέξαμεν τὴν 12μελῆ φοιτητικὴν. Τότε ἠκολούθησαν ἔπειτα ἐπὶ ἓνα μῆνα σχεδὸν ἀγῶνες σκληροὶ μέχρι συγκρούσεως μετὰ τοῦ στρατοῦ, ἐν μέσῳ ἀλλαλαγμοῦ τοῦ λαοῦ Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ περιχώρων, δὲν λέγεται. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ μὲν Συνέλευσις εἶχε τρομοκρατηθῆ ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια εἶχεν ἀπομακρυνθῆ εἰς τὸ Τατόιον καὶ ἡ κυβέρνησις ἠτοίμαζε τὰ μπαούλα. Ἦτο ἡ μεσοβασιλεία τῶν φοιτητῶν. Ὁ λαὸς εἶχε ταχθῆ ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ αὐτῶν ἑτοιμοὶς ἰὰ θυσιασθῆ ἐν τῷ ἱερῷ ἀγῶνι. Ὁσάκις ἐφ' ἀμάξης ὁ Πρόεδρος ἐνεφανίζετο εἰς τὴν ἀγορὰν ἐγίνετο πανδαιμόνιον. Παραπέμπω εἰς τὰς ἐξῆς ἡμερίδας: Διὰ τὰ συλλα-

λητήρια καὶ τὰ ψηφίσματα. «Ἀθῆναι», 28-2-1911. Ὁ πρῶτος λόγος μου ἀπὸ τῶν προπυλαίων (σ. 2).

«Λέων ἐρεύξεται καὶ τὶς οὐ φοβηθήσεται, Κύριος ἐλάλησε καὶ τὶς οὐκ ἀκούσεται»! «Ἀπὸ τοῦ ἔθνικοῦ προπυργίου τοῦ Βοσπόρου ὁ γεραρὸς πατριάρχης καὶ τοῦ Γένους μας ὁ στυλοβάτης κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου καὶ ποία ἑλληνικὴ καρδιά δὲν θὰ συγκινηθῆ; «Σκρίπ» 28-2-11 «Ἡ χθεσινὴ πάνδημος διαδήλωσις διὰ τὴν γλῶσσαν» (σ. 1). «Πατρὶς» (ἄκρως βενιζελικὴ). Ὑποστηρίζει τὸν ἀγῶνα μας καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν ἀνήκουν οἱ φοιτηταὶ εἰς κόμμα «ἡ νοημοσύνην τῆς ἑλλ. νεολαίας εἶναι ὑπερτέρα πάσης πολιτικῆς ἐπηρείας...» (σ. 1) «Σκρίπ» 1-3-11. «Τὸ ψήφισμα τῶν φοιτητῶν πρὸς τὴν ἔθνοσυνέλευσιν» (σ. 3). Ζωηρὰ συζήτησις ἐν τῇ Βουλῇ· ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν φοιτητῶν γίνεται δεκτὴ εἰς τὰ προπύλαια ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ ὁδηγεῖται εἰς τὰ θεωρεῖα τῶν διπλωματῶν πρὸς παρακολούθησιν τῆς συζητήσεως. «Ὁ θρίαμβος τῶν φοιτητῶν. Ἡ καθαρεύουσα ἐπίσημος γλῶσσα—Ἐξασφάλισις τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος». Ἡ διάταξις περὶ τῶν Γραφῶν—Ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους». (σ. 5).

«Ἐμπρός», 9-3-11 ἀλλὰ μετὰ ἑβδομάδα περίπου ἐκ τῶν ἐπαφῶν πρὸς διαφόρους νομομαθεῖς καὶ καθηγητὰς ἐπέισθην, ὅτι ἔπρεπεν ἀσφαλέστερον νὰ ὀχυρωθῶσιν αἱ δύο διατάξεις διὸ ἐκλήθη πάλιν ὁ λαὸς εἰς συλλαλητήριον καὶ ἀνέπτυξα εἰς τὰ προπύλαια τὰς ἀπόψεις. Ἐνεκρίθη δὲ τὸ ψήφισμα, ὅπερ ἐπεδώκαμεν εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Βουλῆς Ν. Στράτον (σ. 3-4). Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν ἐξεφώνησα τὸν πανηγυρικὸν ἐπὶ τῇ λαμπρᾷ ἐπιτυχίᾳ ἐνώπιον τῶν φοιτητῶν καὶ τοῦ ἄθην. λαοῦ· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀδιάλλακτος «Ἀκρόπολις» δὲν ὑστέρησεν. Ὁ τετραπέρατος Βλάσ. Γαβριηλίδης ὁ συναίτερος τοῦ ἐν Κπόλει ἡγέτου τῶν μαλλιαρῶν ἐπεστράτευσεν τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην βραδυὰν ὅλους τοὺς φιλόλογους καὶ τὴν πρωίαν μετ' ἐκπλήξεως ἀνεγίνωσκεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸ φύλλον εἰς ἰαμβικὸν ἐξάμετρον καὶ τὸν Μιστριώτην σπεύδοντα μὲ τὸ τροχαϊκὸν βάδισμα ν' ἀπαγγείλῃ ἰς ὀμηρ. διάλεκτον τὴν καταδίκην εἰς τοὺς Μαλλιαρούς.

1. Ὁ πατριάρχης Ἰωακεῖμ ὁ Γ' εἶχεν ἀπολύσει ἀνοικτὴν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Πανελλήνας «Σώσατε τὴν ἱερὰν γλῶσσαν», ἣτις δημοσιευθεῖσα ἐν ταῖς ἑφημερίσιν ἐξήγειρε τὸν λαόν.

2. Εἰς τὸ 2ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος 1911 (ἐκδ. «Ἐστίας», σ. 4) προσετέθη: «Τὸ κείμενον τῶν Ἀγίων Γραφῶν τηρεῖται ἀναλλοίωτον. ἢ εἰς ἄλλον γλωσσικὸν τύπον ἀπόδοσις τοῦτου ἄνευ τῆς προηγουμένης ἐγκρίσεως καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀπαγορεύεται ἀπολύτως». Ἰδιαιτέρον δὲ ἄρθρον, τὸ 107, ἐτέθη κατὰ πρῶτον εἰς τὸ Σύνταγμα τὸ ἐξῆς (σ. 48):

«Ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους εἶναι ἐκείνη εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται τὸ πολίτευμα καὶ τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας τὰ κείμενα. Πᾶσα πρὸς παραφθορὰν ταύτης ἐπέμβασις ἀπαγορεύεται». Τὰ ἄρθρα αὐτὰ συνετάχθησαν παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν φοιτητῶν καὶ παρεδόθησαν εἰς τὸν βουλευτὴν Ἀθηνῶν, τὸν μακ. Μιχ. Γαλανόν, ὅστις καὶ ὑπέβαλεν αὐτὰ πρὸς

ἐγκρισιν, ἐνεκρίθησαν δὲ σχεδὸν παμψηφεί (30 βουλευταὶ μαλλιαροὶ ἠρνήθησαν ψῆφον) ὑπὸ τῆς Διπλῆς Βουλῆς. *Ἄξιός ὁ μισθός ! Περὶ τὸς πρωῖνάς ἔληξεν ἡ συνεδρία. Οἱ φοιτηταὶ μετὰ τὸν θρίαμβον τοῦτον ἔσπευσαν εἰς τὸ τηλεγραφεῖον καὶ ἐτηλεγράφησαν πρὸς τὸν οἰκουμεικὸν πατριάρχην εἰς Κπολι ταῦτα :

Οἱ στίχοι ἀντεγράφησαν ἐκ τοῦ 301 κώδ. τῆς βιβλιοθ. ἀγ. Τάφου οὐχὶ ὑπὸ Γεδεών. *Ἡ βιογραφία του ἐν συντομίᾳ παρὰ Σάθα Νεοελλ. φιλ. σ. 615. *Ἐν τῷ Γ.' παράρτ. τῶν «Θρακικῶν» μετὰ τινα βιογραφικὰ ἔπονται τὰ ἐξῆς συγγράμματα αὐτοῦ, εἰς ἃ προσθέτομεν τὴν τε γραμματικὴν καὶ τὰ συντακτικὸν αὐτοῦ.

(272) 1. «Γραμματικῆς εἰσαγωγῆς βιβλία τρία ὧν τὸ πρῶτον περὶ κλίσεως καὶ σχηματισμοῦ ἔτι τῶν τοῦ λόγου μερῶν· τὸ δεύτερον περὶ τῶν αὐτῶν ἰδίᾳ κατὰ διάλεκτον· τὸ τρίτον περὶ προσωδίας τε καὶ ἀρθογραφίας τῶν αὐτῶν, συντόμως τε καὶ λίαν εὐκρινῶς ἐκτεθέντα πρὸς εὐχερῆστέραν χρῆσιν τῶν φιλομαθῶν νέων, παρὰ Ματθαίου ταπεινοῦ μοναχοῦ τοῦ ἐκ τῆς Χώρας τῶν Γανοχώρων καὶ τὰ νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθέντα δι' ἰδίων τε αὐτοῦ ἀναλωμάτων». *Ἐν Βιέννῃ. *Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Ἰωσήφ Βαουμειστέρου, 1796, εἰς 8ον σελ. 292. Περίληψις τῆς Λογικῆς Εὐγενίου Βουλγάρεως (Κεραμεὺς Ἱεροσολ. βιβλιοθ. Α.' 382).

(260). 2. «Ἐγχειρίδιον περὶ συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν, ἐν ᾧ καὶ περὶ σχημάτων καὶ ἰδεῶν τοῦ λόγου καὶ περὶ στίχων τινῶν καὶ ἐπιγραμμάτων συντόμως τε καὶ λίαν εὐκρινῶς μεθοδευθέν πρὸς χρῆσιν εὐχερῆ καὶ ὠφέλειαν τῶν φιλομαθῶν νέων παρὰ Ματθαίου ταπεινοῦ μοναχοῦ, τοῦ ἐκ τῆς χώρας τῶν Γανοχώρων καὶ τανῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθέν δι' ἰδίων τοῦ αὐτοῦ ἀναλωμάτων». *Ἐν Βιέννῃ, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Ἰωσήφ τοῦ Βαουμαϊστέρου, 1795, εἰς 8ον σελ. 295.

3. α) Θεματογραφία καὶ ψυχαγωγικὴ ἐρμηνεία τῶν στοιχείων α, β, γ, τῆς Ἰλιάδος (Ἱεροσ. βιβλ. ὑπὸ Α. Παπ. Κεραμῆως Α.' 364).

β) Θέματα διὰ στίχων ἰαμβικῶν, αὐτόθι.

γ) Ἐπιγράμματα καὶ στίχοι εἰς τὸν συμπολίτην αὐτοῦ Κοσμᾶν (Κωνσταντῖνον) Γανοχωρίτην, γραφέα τῆς βίβλου.

δ) Περὶ μέτρου ἰαμβικοῦ εἰς 100 στίχους Ἰαμβείου ἐγρᾶφη Ἰουλίου 10 1787, αὐτόθι.

ε) Τρεῖς ἐπιστολαὶ ἰαμβικαὶ εἰς τὸν ἄνω μνημονευθέντα Κωνσταντῖνον αὐτόθι.

στ) Ἐπιγράμματα 11 : εἰς Χριστόν, εἰς Θεοτόκον, εἰς Πρόδρομον, εἰς νὸν μητροπόλεως Γάνου, εἰς ὁσίους Ἄνουφριον καὶ Πέτρον, εἰς Ζωοδόχον Πηγὴν, εἰς προφήτην Ἠλίαν, εἰς Ἀναργύρους, εἰς Σταυρόν, εἰς ἅγιον Προκόπιον, εἰς τὸν ἅγιον Παρθέσιον, ἐπιτύμβιον ἀνδρογύνου, αὐτόθι 365, εἰς ὄρκον σωτήριον Βασιλείου τοῦ Ποστελνίκου (Σάθας Νεοελλ. φιλ. σ. 615).

ζ) Ἐρωλεγεῖα εἰς τὴν χώραν τῶν Γανοχώρων καὶ εἰς τὰς ἐν αὐτῇ πηγὰς, ἀλλὰ ταῦτα εἰσὶν ἑτέρου συμπολίτου τοῦ Ματθαίου, τοῦ Ἰωάννου τοῦ Μυριοφυτινοῦ, αὐτόθι.

η) Θέματα εἰς τὸ περὶ συντάξεως, αὐτόθι 366.

θ) Ἐγχειρίδιον περὶ συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν... ἐγρᾶφη τῷ 1792 κατὰ Μάρτιον διὰ χειρὸς τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Γανοχωρίτου, ἐξεδόθη δ' ἐν Βιέν-

νη 1796, αὐτόθι 379.

1) Περίληψις τῆς λογικῆς Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, αὐτόθι 382 καὶ 384.

ια) Μεταγλώττισις τῶν κατηχήσεων Θεοδώρου Στουδίτου. Κώδιξ Παναχράντου Ἄνδρου (Λάμπρος ἐν Ἐπετηρίδι Γ. Παρνασοῦ 131).

ιβ) Ματθαίου Μυριοφύτου Γανοχώρων περὶ συντάξεως, χάριν τῶν παρ' αὐτῷ παιδεύσας ἕνεκα φοιτῶντων νέων, ὧν ἐξεδόθησαν 35 τυπογραφικὰ φύλλα (Χρον. Πατρ. Ἀκαδημίας σ. 205 σημ. α.).

Πρὸς Κοσμᾶν - Κωνσταντῖνον

ὦ διπλοῦ κακοῦ, ὃ οὐδὲ ἀπλοῦν φέρει
 ἀνὴρ φύσει τε καὶ δέχεσθ' ἀμοιβαδῶν
 τῷ αὐτῷ (Κωνσταντῖνω)
 πολλοὶ μὲ λαγῶ χωλοὶ ἐν γύον φύγον,
 ἐν οἷς ἔγραψα πρὸς σὲ σὺν τάχει στίχοις,
 τὸ τῆς κυνὸς μ' ἄρ' αἰσχος ἀφισχὸν λάθην,
 ἦτις τάχει κῦει μὲν, ἔλλειπῆ δ' ὅμως,
 ἴν' οὔν τὰ χωλὰ τῶν μέτρων βαίνη καλῶς,
 πέμπω σοι ἴσα τῶν ποδῶν ἐρείσματα·
 σύ μοι δ' ἐπίστελλ' αὐτῷ, ὅπως ἔχῃς γράφων

τῷ αὐτῷ
 ἔγραψά σοι πρῶν μὲν, ὡς ὑπεσχόμην,
 δράσας τόγε προελθόν, ὦ φίλ', ἀσμένως,
 ὠφθῆς δὲ συνθήκας σὺ ἐκβάς τῷ τρόπῳ
 εἰ μὲν μέγα φρονῶν γὰρ αἰσχύνῃν ὄφλεις,
 εἰ δ' οὐ θέλων πονῆσαι, οὐ φίλων τόδε,
 εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν
 Νόσον, ἃ νοσῆ, ἐλέησον ἄνοσον

εἰς τὸν ἄνωθεν στίχον.

Ἄλλ' εἰ καρκίνος εἶ, ποδαπὸς γ' οὔν ; οὐ χθόνιος γάρ,
 οὐδὲ θαλάττης αὐ εἰ δὲ περ οὐράνιος
 ποῦ λίπες ἡελίου σὺ τροπᾶς ; ἀλλοῖος ἔγωγε,
 ἔργον ἀοιδῶν μὲν, λοξὰ δὲ ἀμφιβατῷ
 Ἐπικήδειον.

Τύμβος καλύπτει τὴν καλὴν ξυνωρίδα
 σὺν τῷ Μανουῆλ τὴν σύνευνον ταρσίδα
 θεὸς δὲ τῶν μνησθεῖη ἐν φρικτῇ κρίσει.

(Μνεῖα Γανοχ. σ. 157-159· ἄλλα βλ. Γάνος 15-16 εἰς διαφόρους ναοὺς καὶ τὸν Γάνου καὶ Χώρας Πρεσκόπιον, ὡς καὶ εἰς τοὺς ναοὺς τῆς Ἡρακλειτάσας. Τὰ ἐξῆς ἐπιγράμματα φρονῶ ὅτι ἀναφέρονται εἰς ναοὺς τῆς Χώρας, ἦτις ἦν τότε μητρόπολις τῶν Γανοχώρων καὶ ἐνθα ὁ Μοναχὸς ἐδίδασκειν Ματθαῖος).

Εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον

Παρθένον ἄχραντον Μαρίην τὴν μητέρ' αἰδῶ
 Χριστοῦ, ἣ τέκε μιν προγένεθλον ἀμήτορα υἱὸν
 αὐτοφύτοιο Θεοῦ, ἀρρήτως αὐτοτέλεστον
 ἄνδρα θεόν· κόσμοιο χαρὰ δὴ, χαίρε, ἄνασσα,
 χαίρε πάλιν καὶ τὴν δὲ σάου πόλιν, ἴλαθι δεμοί

(Ὁ Δράκος σ. 52 γράφει ὅτι, ὁ ναὸς τοῦ ἀγίου Χαραλάμους ἦν πρὶν τῶν Εἰσοδίων).

Εἰς τὸν Πρόδρομον Ἰωάννην
 θεῖον Ἰωάννην, πρόδρομον Χριστοῦ, μέγαν ὕμνον,
 βαπτιστὴν τε λόγιοιο ἀμωμήτου, δεσπότη
 κῆρυξ ἐμπεδόμυθος, ἐρημάδι ὑψιμέντος,
 τὸν κτάεν Ἡρώδης λύσση, ἐτυμῶροον ἄφρωι,

ἀλλ' ὦ, χαῖρε, μάκαρ, Ματθαίω, δι' ἴλαθ' αἰοιδῶ
 (πού ἦτο ὁ ναὸς αὐτὸς οὐκ οἶδα).
 εἰς τὸν ναὸν τῆς μητροπόλεως Γάνου
 Ἄρον δεῦρο, θεατά, σὸν ὄμμα, ἵνα κτήτορά τε γνῶς
 πανσέπτιοιο δόμου, οὗ σὺ θέαν ἄγασαι,
 τὸν καμάτοισε δόμησεν ἐοῖς καὶ χρήμασι πλείστοις
 καὶ χώρας ταύτης συνδρομῇ εὐσεβέων
 Γάνου καὶ Χώρας κλυτὸς ἀρχιερεὺς Προκόπιος
 ἐκ Πελοποννήσου εὖ γεγαῶς γενεῆν
 Εἰς τοὺς ὁσίους Ὀνούφριον καὶ Πέτρον.
 Γυμνοὶ παλαισταὶ κοῦφοι οὐρανοδρόμοι
 ὑμᾶς τί εἶπω; μάρτυρα ἢ ἀγγέλους;
 (πού ἦτο ὁ ναός;)
 Εἰς τὸν προφήτην Ἥλιαν,
 Σκληρὰν θεοῦ προφήται οὐ ζητῶ χάριν,
 πέμψον δέ μοι σταλαγμὸν ἄγνοῦ σου βίου
 εἰς τὸν ἅγιον Προκόπιον.
 Ἀθλητὰ Προκόπτιε, σῶζε καὶ σκέπε
 ὁμῶνυμόν σοι πατριάρχην ἰκέτην
 εἰς τὸν ἅγιον Παρθένιον
 Ἀρχιεράρχα Παρθένιε Λαμφάκου,
 ὁμῶνυμόν σοι σῶζε ἐχθρῶν, κινδύνων.

(Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἅγιοι δὲν γνωρίζω ποῦ εἶχον τοὺς ναοὺς. Μν. Γανοχ. σ. 158-9). Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον ἐν Ἀθωνικῶ κώδικι 925, 15.

Ματθαῖος Μυριοφύτου. Ὑπήρξε διδάσκαλος ἐν τῇ σκῆτι τοῦ Ξενοφῶντος (βλ. Σύναξ. Νικοδ. Α' 1868 σ. 255) μεταφραστῆς τῶν Κατηχήσεων Θεοδ. τοῦ Στουδίτου, ὦν μία ἐδημοσιεύθη ἐν Ἐκκλησι. Φάρω Ἀλεξ. ΚΘ' 1930, σ. 430 ἐ. ὑπὸ Γερ. Κωνιδάρη.

Ματθαῖος ὁσιώτατος: Ἐν μοναχοῖς (ἅγιαν.) ἐκ Γάνου καὶ Χώρας. (Καταλ. Β' σ. 106). Ἐγενήθη ἐν Ἀνδριανουπόλει τῷ 1848 καὶ εἰσαχθεὶς εἰς τὴν Θεολ. σχολὴν τῆς Χάλκης τῷ 1866 ἀπεφοίτησε τῷ 1871 καὶ ἐγένετο ὑπογραμματεὺς τῷ 1876 καὶ ἀρχιγραμματεὺς τῆς συνόδου τῷ 1876 καὶ τῷ 1878 πρωτοσύγκελλος τῷ 1878 Ἰωακείμ Γ'. Οὗτος πρὸς ἐξουσίαν αὐτὸν Σισαίου τῷ 1882 καὶ Θυνίκης ἐπὶ Ἰωακείμ Δ' τῷ 1893. Τῷ 1901 ἀπετέλει πρεσβυτικὸν μέλος τῶν ἐλθόντων ἀρχιερέων εἰς τὸν Ἄθω πρὸς παραλαβὴν Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἀνελθόντος τὸ Β' εἰς τὸν οἶκον. θρόνον ὅτε καὶ ἔβαλε μετάνειαν ὡς ἀδελφὸς τῆς Μεγίστης Λαύρας (βλ. τὴν προσφώνησιν τοῦ Χρυσοστόμου). Ἐργασίαν καὶ ἐναΐσιμον διατριβὴν ὠραίαν τὸν βίον Ἀθανασίου Α' πατριάρχου Κπόλεως βλ. Μέξην.

Μεθόδιος Βράτζης ἐπίσκοπος Γανοχωρίτης: Διέμνηεν ἐν Κροϊόβα τῷ 1833 (Μνημ. Γανοχ. 138).

Μεθόδιος Μετρών καὶ Ἀθύρων: Βλ. Γεδεῶν πέντε Λέριοι ἀρχιερεῖς σ. 25.

Μελέτιος ἱερομ.: Ἐψηφίσθη Θεοδωρουπόλεως τὸν Ἰαν. 1840 αἰτήσει τοῦ μητροπ. Χαλκηδόνος Ἱεροθέου «εἰς συναντίληψιν τῶν ἐπαρχιακῶν ὑποθέσεων καὶ ἐπιτροπικὴν ἐπίσκεψιν τῶν πνευμ. αὐτῆς ὑποθέσεων» (Θρακ., στ.' 79).

Μελέτιος Καλλιουπόλεως: Τὸν Δεκ. 1651 συνυποψήφιος διὰ τὰς Σέρρας (Θρακ. στ.' σ. 83).

Μελέτιος Μετρῶν καὶ Ἀθύρων 1815: Πατρ. σιγίλλιον τοῦ Κυρίλλου στ. 1817 περὶ τῶν πρὸς τὴν ἐπαρχίαν Δέσκων ὁρίων (Ἄρχ. Θρακ. λαογρ. 21, σ. 170-3, Γεδ. πέντε Λέριοι ἀρχιερεῖς σ. 32).

Μάρκελλος Λάσκαρης Παπαῖ Μαδυτηνὸς: Φιλικός. Ἦν ἔμπορος καὶ κατήχηθη ὑπὸ Κ. Πεντεδέκα τῷ 1819 ἐν Ἰασιῷ καταβαλὼν ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος γρσο. 1000 (Ἔκτ. τεύχος Γ. τόμ. Θρακ. σ. 17).

Ματθαῖος Βιζύης μητροπολίτης: Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἡρακλείας Παναρένου τῆ 25 Σεπτ. 1855 ἔχειροτονήθη ἐπίσκοπος Βιζύης καὶ ἐπαύθη ἀρχομένου τοῦ 1862 ἕνεκα παραπόνων τῶν ἐπαρχιωτῶν του ἐπὶ Σωφρονίου Γ. ἐκ τούτου λαβὼν ἀφορμὴν ὁ τῆς «Ἀρμονίας» διευθυντῆς Χουρμούζης ἐν Κωνπόλει ἔγραφε: «Κατηγορήθη καὶ ἐπαύθη, ὄχι διὰ κρινὰ πλημμελήματα, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐπιτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα. Ἀντὶ τούτου τοῦ κόψουιν τὰ γένειν, τὸν ἔπαυσαν μόνον καὶ σήμερον εἶναι κατὰ παρεχόμεναι τὴν θείαν πεπτηρητήν τοῦ ἀγίου Ἡρακλείας». Ταῦτα γράφει ὁ φιλόσοφος Γεδεῶν (Ἀποστ. χρον. σ. 33 ἀνωνώμως, ὡς εἶχε καὶ ὁ Χουρμούζης). Τὸ ὄνομα ἔλαβεν παρὰ τοῦ Λακίδου (σ. 62) διότι ἄλλοι γράφουιν Ἰωακείμ. Ἐν τούτοις αὐτὸς ὁ παυθεὶς ἔπραξεν ἔργα θαυμαστά: ἴδρυσεν τὰς ἐν Βιζύῃ σχολάς, εἶε καὶ ἀνευρέθη ὁ ἐν Μηδείᾳ τοῦ ἀγ. Νικολάου λαξευτὸς τάφος, φροντίδι ἐξ αὐτοῦ ἀνηγέρθη καὶ μονὴ ἐκεῖ.

Ματθαῖος Γάνου καὶ Χώρας: Ὁ ἀπὸ Φιλίππων 1682.

Ματθαῖος Γάνου καὶ Χώρας: Κατὰ Μάϊον τοῦ 1841 «ἀρχιερατεύοντος πρεσβυτέρου» (ἄτε ὡν πρώην Δημητριάδης) δὲ τὰς δοθείσας πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐναντίον τῆς ἱερότητος αὐτοῦ ἀναφορὰς τῶν ἐπαρχιωτῶν πολλὰς καταχρήσεις καὶ δυσπρεσκείας παρεχούσας ἅμα δὲ καὶ ὑψηλῆς ἐπιταγῆς γενομένης, ἐκπτώτου ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας γενομένου...». Δεκ. 1845 (Θρακ. στ. σ. 61).

Ματθαῖος Γανοχωρίτης ὁ παλαιός: Ἦτο μοναχὸς κατὰ Νικόδημον ἐκ Μυριοφύτου, ἐδίδασκεν ἐν τῇ πατρ. Ἀκαδημίᾳ τῷ 1767-9 ἧς ἦν ἀπόφοιτος καὶ κατὰ Σάθαν καὶ ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἐγραψε Γραμματικὴν (τετράκις ἐκδοθεῖσαν, Βιέννη 1795, 1816) καὶ Συντακτικὸν (δύς): φαίνεται, ὅτι ἐδίδασκεν ἐν Μυριοφύτῳ πρὸ τοῦ 1788, ὁ δὲ πυρποληθεὶς κώδιξ τῆς ἐπισκοπῆς ὠνομάζεν αὐτὸν «πρῶτον φυτάργον», ἀπέθανε πρὸ τοῦ 1808. (Μνεῖα Γανοχ. 152 Βλ. Παρανίκαν «Σχεδίσμα», σ. 44 Σάθαν, Ν. φιλολ. σ. 615). Τῷ 1827 ὀνομάζεται «διδάσκαλος» καὶ «πανουσιολογιώτατος» διαμένων ἐν Κωνπόλει ἴσως ἱερομόναχος, ἀσφαλῶς γνωρίζομεν δύο Ματθαίους Γανοχωρηνοὺς ἴσως ὑπῆρχε καὶ τρίτος (Μνεῖα Γανοχ. 154). Βεβαίως τοῦ παλαιοῦ εἶναι τὰ ἐξῆς πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον Κομμᾶν ἐπιγράμματα:

«Ματθαῖος εὖ πράττειν σε Κωνσταντῖν' ἐπεὶ
γράμμα πρὸ μικροῦ ἤκέ μοι σόν, ὦ φίλος,
ἰαμβικῷ μέτρῳ μὲν ἐξεργασμένον,
σοφιστικὸν τρόπον δὲ εἰς ὃ πλέκεις,
πρὸς τὴν χθὲς αὐτὴν τύχην δὲ ἐκφράσω τὰ δέ,
ὦ τῆς τύχης, φεῦ καὶ πάλιν ἰαλέμων
χθὲς γάρ μοι, ὡς φῆς, καὶ σὺ γ' αὐτὸς εἰδέναί,
ἀπεῖρξαν εἰσέλευσιν εἰς τοὺς φιλάτους».

Μελέτιος Μετρῶν ἐπίσκ. τοῦ Ἑρακλείας: Ἦλθεν εἰς τὴν ἐπανάστασιν καὶ διωρίσθη Κερνίκης 1828-30 κτλ. (Ἀτέσης σ. 180 Ἐπίσκ. γεωγραφία).

Μελέτιος ἐπίσκοπος Τυρολόης (βλ. Χαρίτων):

Μελέτιος ὁ ἀπὸ Δράμας: Τῷ 1839 ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ἀνεψιοὶ τοῦ Ἑρακλείας Ἰγνατίου ὕψωσαν εἰς μητρόπολιν καὶ κατηργήθη τῷ 1848 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἑρακλείας Διονυσίου, αὐτὸς δὲ ἐγένετο μητροπολίτης Πωγωνιανῆς, μὴ δεχθεὶς δὲ μετετέθη προεδρικῶς (ἐπειδὴ ἦτο μητροπολίτης) εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Λοφτζοῦ τοῦ Τορνόβου.

Μεθόδιος μητροπολίτης Σηλυβρίας: Ἐπὶ πατριάρχου Καλλιόστου ἐν ἔτει 1347 μετασχὼν τῆς περὶ τῶν ἡσυχαστῶν τοῦ ἁγίου Ὀρους συνόδου κατὰ τῶν παπικῶν μισσιοναρίων Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου (βλ. *Le Quien Oriens Christianus I*, 1437 ἔ.).

Μελετίου ἱατρός: Οὗτος ἔγραψεν ἐκτεταμένην πραγματείαν: «τὸ πρωτεῖον καὶ ἀλάθητον τοῦ πάπα» (βλ. Παπικά). «Σῆς ἀφήνω Γρηγ. τὸν Ναζιανζηνόν, τοῦ ἁγίου Κυδωνίων Ἀγαθαγγέλου καὶ σῆς πληροφορῶ ὅτι καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἱατροῦ Μελετίου, ἱατρός καὶ αὐτός, ἔχει ἀποθαῖναι πρὸς διετίας ἐν Θεσσαλονίκῃ. Καὶ ἀκόμη ὅτι ἡ συγγραφίσα μελέτη κατὰ τοῦ ἀίρετικοῦ ἱερέως Ἡσαίου Παπαδοπούλου Οὐνίνου τῆς Θράκης, ἔργον δῆθεν τοῦ ἱατροῦ Μελετίου, ἦτο δημιούργημα τοῦ τότε πρωτοσυγκέλλου τῆς Μητροπόλεως Ἀδριπόλεως Στεφάνου Δανιηλίδου, τοῦ κατόπιν μητροπολίτου Μηθύμνης. Τίποτα ἄλλο δὲν κατώρθωσα νὰ ἐξακριβώσω». Φρονῶ, ὅτι δὲν εἶναι ὅλως ἀστήρικτος ἡ γνώμη αὕτη, ἀλλ' ὁ Στέφανος εἶναι ὁ ἀπὸ Μηθύμνης, Πελαγονείας καὶ ὡς Λήμνου ἐσχάτως ἀπεθανὼν ὑπεργήρως καὶ οὐχὶ ὁ Κορυτσαῖος Στέφανος Σουλίδης ὁμώνυμος αὐτοῦ, ὃν διεδέξατο ἐν Μηθύμνῃ· διότι οὗτος μὲν δὲν ἡσχολεῖτο περὶ τὸ συγγράφειν ὁ δὲ Λήμνου ὡς ἐναίσιμον τῷ 1894 διατριβὴν ἔγραψεν: «ὅτι ψευδὴς ἢ ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδος τοῦ 1437» (βλ. Μέξην, «Ἡ Θεολογ. σχολὴ Χάλκης» σ. 209), 225. Ὁ Μελετίου φαίνεται ἐγένετο κατ' ἀρχὰς, παῖς ὢν, προσήλυτος τῶν Οὐνιτῶν, οἵτινες καὶ ἐσπούδασαν αὐτόν. Ἐπειτα ἤσκησε τὸ ἱατρικὸν ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ τελευταῖον ἐν Μαλγάροις ὡς παθολόγος καὶ γυναικολόγος. Κατίγγοτο ἐκ τῶν πλησιοχώρων τῶν Θηβῶν ἢ δὲ σύζυγός του ἐκ Μεγάρων. Ταῦτα κατώρθωσε νὰ ἐξακριβώσῃ ὁ ἀξιότιμος πρόεδρος κ. Φ. Μανουηλίδης, ὃς χάριτας ὁμολογῶ. Διὰ τὴν ἐμπιστευθῆναι ὁ πρωτοσύγκελλος τὸ χειρόγραφον μαρτυρεῖ, ὅτι ἦτο ὀρθόδοξος· ἡ δὲ κόρη του Ἑλένη Μελετίου ἐπὶ 9 ἔτη μέχρι τοῦ 1894 διηύθυνε τὸ Ζάππειον Ἀδριανουπόλεως (Θρ. κ. Α' 308).

Μελχισεδέκ Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου ἐπίσκοπος ἢ ἀρχιεπίσκοπος: «Ὁ μουσικώτατος» συνυποψήφιος εἰς πατριαρχ. θρόνον τῷ Κυρ. Λουκάρει. (Δημητρακοπούλου Προσθήκαι, *Documente XIV* 1915 σ. 116) εἰς τὴν τοῦ Σάθα σ. 39 εἰς γράμμα παραινετικὸν πρὸς Ζακυνθίους καὶ Κεφαλλῆνας ὑπὲρ Νικ. Μεταξᾶ 1628. (Φωτ. βιβλιοθ. Α' 237). 1615-1639, 17' αἰῶνος ἔγραψε μαθήματα εἰς τὴν παπαδικὴν καὶ τὸ κρατηματάριον καὶ δοξολογίαν ἀργὴν εἰς ἦχον α' τετράφωνον (Παπαδ. Συμβ. 302. βλ. Ραιδεστηνὸν Γεώργ. Ἐκκλ. Ἀλήθ. ΚΖ. σ. 639). Ἐν μουσικῷ κώδ. Λαύρ. Ι' 184 (1268, σ. 210) Φ. 158, XVIII αἰῶνος ὑπάρχει δοξολογία μελοποιημένη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μελχισεδέκ.

Μηνόδοτος Περίνθιος: Τὰς Ἑλληνικὰς πραγματείας ἔγραψεν ἐν βιβλίοις πέντε καὶ δέκα (Διοδ. Σικελ. XXVI, 4). Οὗτος ταυτίζεται πρὸς τὸν Μηνόδοτον Σάμιον, ἐπειδὴ ἡ Πέρινθος ἦν ἀποικία Σαμίων. «Ἡ κατὰ τὴν Σάμον ἐνδόξων ἀνδρῶν ἀναγραφή» Frag. hist. graecorum III 103 - 105.

Μητροφάνης Μετρῶν καὶ Ἀθύρων: Ἐχειροτονήθη τῷ 1711, Μαΐου 20 ὡς διατυπύεται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 182 κώδικι Μετρῶν, σ. 14 (Θρακ. Αρχ. 21, σ. 136, σ. 152). Περὶ τε τῆς χειροτονίας του καὶ ἐπισκέψεως τοῦ Ἡρακλείας Καλλινίκου Αὐγ. 26, 1722.

Μητροφάνης Μηδείας καὶ Σωζουπόλεως Ἐξημέτισε τῷ 1636, Ἰουλ. 7 μέχρι τοῦ 1651 καὶ ἀναφέρεται εἰς ὑπόμνημα ἐκλογῆς Παρθενίου πατρ. Α' (Φωτ. βιβλ. Α', 99) καὶ ἔπειτα ὡς Ἀδριανουπόλεως σ. 100 (βλ. Θεοδόσιος Μηδείας καὶ Σωζουπόλεως). Ἴδε καὶ Λακίδην Ἱστορ. σ. 56, ὅστις γράφει, ὅτι τῇ 23 Μαρτίου 1648, ὅτε διωρίσθη νέος μητροπολίτης Σωζουπόλεως ὁ Μητροφάνης, ἐχωρίσθησαν τὰ δύο τμήματα.

Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου: Ὁ τὸ μακρὸν τεῖχος τῆς Χερσονήσου ἀνεγείρας τὸν Ε' αἰῶνα ἀποτειχίσας τὸν αὐχένα τῆς χερσονήσου ἐκ Καρδίας πόλεως εἰς Πακτύην. (βλ. Χάμμερ. Α' 175).

Μιχαὴλ ἄρχων Κομνηνὸς 1465: «Ἔστειλε τῇ ἀγίᾳ μέσῃ (εἰς τὴν σύναξιν—ἦτο τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον) χάριν ἀδελφάτου (ἦτοι νὰ γίνῃ ἀδελφὸς τῆς μονῆς λαμβάνων τὴν κατοικίαν ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς μονῆς καὶ τμήμα τοῦ ἐλαιῶνος καὶ ἀμπελῶνος πρὸς καλλιέργειαν) ὑπέρπυρα (= χρυσᾶ νομίσματα) ῥ. ἔστειλε δὲ αὐτὰ ἀπὸ Θεσσαλονίκης μετὰ ἰδικοῦ μὸς ἀνθρώπου, ἃ καὶ ἐδεξάμεθα ἀσμένως καὶ ὑπὲρ εὐχαρίστως ὡς κατὰ πάντα οἰκείου καὶ γνησίου ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ υἱοῦ πνευματικοῦ καὶ μεγάλου καὶ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος» (Κῶδ. ἀδελφατορίων Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἀθῶ φ. 28α).

Μιχαὴλ ὁ ἐκ Ραιδεστοῦ: «Υἱὸς τοῦ πρῶτε Γεωργάκη». Στιχηράριον μετὰ παρασημάνσεως, οὗ ἡ ἀντιγραφή ἔληξε τῇ 15 Ἰουλίου 1754». (Καταλ. χειρογρ. πατριαρχ. Ἱεροσολύμων, τόμ. Α' σ. 454).

Μόλυβδος Ἰω. Περίνθιος: (βλ. Ἱερόθεος Δρύστρας) Κομνηνὸς Ἰωάννης ὁ διορθωτὴς τοῦ Συμεῶν Θεσ)νίκης λέγεται «λογιώτατος» ἐν Ἰασίῳ 1683 σ. 391 ἐν τῇ προμετωπίδι λέγεται «νοτάριος τῆς μεγ. ἐκκλησίας», «ἐξ Ἡρακλείας», «ἐγκώμιον πρὸς τὸν υἱὸν Δοῦκα τοῦ αὐθέντου τοῦ πίκλην τοῦ ἐξ Ἡρακλείας» ἀρχή. Ἡ φιλοσοφητέον ἢ τιμητέον φιλοσοφίαν. Κῶδ. Λαύρ. I 99, φ. 337α - 344β. Κατ. σ. 196.

Μωϋσῆς Σηλυβρίας ὁ Ἀράπης: Ἐν Σηλυβρία ἀναφέρονται τότε Ἰωάννης Λεοντάρης 1437 παραρτ. ΙΖ' τόμου σ. 30. Δημήτριος Λεοντάρης σ. 48. Ὁ Ἀλβανὸς Τοῦρκος Μουσταφᾶς κιατίπης τοῦ Ρεῖζ ἐφένδη ἀφοῦ ἐκατηχήθη εἰς τὰ δόγματα ἀπὸ τὸν Χατζῆ Γρηγόριον Χαλεπλῆν «ἐπήγευ εἰς τὸν Μωϋσῆν Σηλυβρίας Ἀράπην καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ ἓνα ἀραβικὸν Εὐαγγέλιον νὰ διαβάσῃ...» (Ἡμέτ. Κῶδ. Ἱστορ. φ. 267α).

Νεῖλος Μετρῶν καὶ Ἀθύρας ὁ Ἀνδριος ὁ Μηντρινοὺς 1688 - 1705: Σύντομον βίον ἐξέδωκεν ὁ Πασχάλης ἐν «Θρακικοῖς» Γ' 1932 σ. 3-5 ἐν Ἀρχ. Θρακ. σ. 140, 152. Σμυρνάκην τὸ ἀγ. Ὄρος σ. 397 ἀναφέρεται

ὡς ἀφιερωτῆς ἐν Λαύρα ὅπου ἐξεμίτρησε τὸ ζῆν. Παραιτησάμενος μετέβη ἐν Ἄνδρῳ καὶ ἠσύχαζεν εἰς τὴν μονὴν τῆς Ζωοδόχου π.τ.γῆς καὶ ἀφιέρωσε πολλὰ καὶ ἐργάσθη ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως αὐτῆς (Θρακ. αὐτ. σ. 5). Ἐκ τῶν ἐν τῷ κώδικι Μετρῶν καὶ Ἀθύρων ἱεροεῖρων του σημειωμάτων ὁ ἐπίσκοπος οὗτος φαίνεται μόνις γνωρίζων τὰ κοιὰ γράμματα. (Ἀρχ. Θρακ. λαογρ. 21, σ. 151-152).

Νεκτάριος πρ. Πενταπόλεως (1860 - 1920): Βιογραφία ἐν Λεξικῷ Ἐλευθερουδάκη Ζ. 560 ὑπὸ Εὐαγγ. Ἀντωνιάδου διευθ. Ριζαρ. Σχολῆς σ. 560. Οὗτος ἔτος γεννήσεως ἔχει τῷ 1846. Μεγ. ἑλλ. ἐγκικλ. ἸΔ. σ. 297. Παραλαμβάνω τὰ γραφόμενα τοῦ μακ. Κ. Ἀμάντου θρησκευομένου καὶ συνετοῦ συγγραφέως ἐκ τοῦ ἐκτάκτου τεύχους τοῦ Γ. τόμου τῶν «Θρακικῶν», τόμ. Γ. σ. 172-173. Ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος ἐγεννήθη ἐν Σηλυβρία ἐκ γονέων Δήμου καὶ Μπαλοῦς τῷ 1860. Τὰ πρῶτα μαθήματα ἤκουσεν ἐν τῇ γενναμένη, εἶτα εἰς Κπολιν καὶ εἰς Χίον, ὅπου ὑπῆρξε διδάσκαλος (1880-7). Μενυχὸς καρεῖς ἐν τῇ «Νέᾳ μονῇ» τῷ 1889 ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ προλύτης τῆς Θεολογίας ἀναγορευθεὶς μετέβη εἰς Αἴγυπτον προσκολληθεὶς εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἐπὶ Σωφρονίου (1870 - 1899), ὅστις καὶ ἐχειροτόνησεν αὐτὸν μητροπολίτην Πενταπόλεως. Ἄλλ' ἀποτυχῶν ἐν τῇ ποιμαντορίᾳ κατέφυγε θεσητηρῶν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπέτυχε τὴν θέσιν τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ριζαρείου ἐνθεν παρητήθη: τῷ 1911 ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐν Αἰγίῳ μονὴν τῶν καλογραιῶν, αἵτινες ἄνευ ἀδείας ἐκκλησιαστικῆς ἀνεκήρυξαν ἅγιον οὐ τὸ σκῆνωμα ἀναβλύζει ἰάματα. Βιβλίον δὲ καλογερικὸν τοῦ ἁγ. Ὁρους ἀναγράφει αὐτὸν ἀνεπισήμως μεταξὺ τῶν ἁγίων. Ταῦτα περίπου λέγει ὁ Ἄμαντος. Ἐγὼ ἐγνώρισα αὐτὸν καὶ ἐν ἁγίῳ Ὁρει ἐλθόντα τῷ 1905 εἰς Λαύραν τὴν παρομονὴν τῆς ἁγίας Μεταμορφῶεως καὶ συνέβη τὸ ἐξῆς πρωτάκουστον ἐγένετο ἀγρυπνία χωρὶς μοναχούς, εἰ μὴ μόνον με τοὺς διακονητάς, διότι μόνις ἐπάτησεν ὁ ἀείμνηστος εἰς τὴν περιχρῆν τῆς Λαύρας, ἐξεργάγη φοβερὰ εἰς τὸ δάσος τῆς μονῆς πυρκαϊὰ καὶ πνέοντις σφοδροῦ Βορρᾶ ἐπέξετάθη καὶ ἐνέπρησε τὸν ἀπέραντον καστανεῶνα. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του διεσαλεύθη ἡ τὸξις ἐν τῇ Ριζαρείῳ καὶ ἡ παραλυσία τῶν μαθητιουμένων καὶ πρὸς σωτηρίαν διωρίσθη ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ὅστις ἐπεξέτεινε μᾶλλον τὸ κακόν. Τέλος ὁ διορισμὸς τοῦ Ἠπειρώτου ἀρχιμανδριτοῦ Εὐαγγέλου Ἀντωνιάδου παρέτεινεν ἐπὶ τινα ἔτη τὴν ζωὴν, ἀλλ' ὁ σάραξ εἶχε προσχωρήσει καὶ ἡ περίφημος ἱερατικὴ σχολή, ἣν διωργάνωσεν ὁ διδάσκαλος τοῦ γένους Νεόφυτος Δούκας δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναλάμψη, ἀλλὰ φυτοζωεῖ καὶ τὴν εὐθύνην φέρει ὁ Πενταπόλεως, ὅστις ἀντὶ νὰ διευθύνῃ καὶ νὰ εἶναι ἀγρυπνικὸς φρουρὸς ἐπέξτεινε τὸ ψαλτήριον εἰς κακοζήλους πολιτικούς στίγους καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀνεγίνωσκεν καὶ ἔδωρεῖτο τὸ τομίδιον τοῖς ἐπισπέπταις. Ἔτερα ἔργα αὐτοῦ εἶναι τὰ ἐξῆς, οὐχὶ σοβαρὰ ὅλα:

1. «Λογίων θησαύρισμα» εἰς δύο τόμους ἀπὸ τῆς «Μελίσσης» τοῦ Ἀντωνίου καὶ τῶν ἐφεξῆς γνωμολογίων.

2. «Περὶ τῶν ἑπτὰ οἰκουμηνικῶν συνόδων». Ἀθήναι, 16ον, σ. δ. 362. Ἄλλ' αἱ σύνοδοι τῶν Ὁρθοδόξων εἰσὶν 8.

3. «Περὶ μνημοσύνων», φυλλάδιον, Ἀθήναι, 1892, 16ον σ. 127.

4. Ἐκφωνηθέντες λόγοι ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Νικολάου Καΐρου εἰς τεύχη.

5. «Μελέτη ἱστορικὴ περὶ τῶν αἰτίων τοῦ σχίσματος καὶ τῆς διαιωνίσεως αὐτοῦ καὶ περὶ τοῦ δυνατοῦ ἢ ἀδυνατοῦ τῆς ἐνώσεως τᾶν δύο ἐκκλησιῶν ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς», Ἀθήναι, 1911, σ. 302...

Βιβλιογραφίαν δὲν ἀναφέρει (ὅπως καὶ εἰς ἄλλα ἔργα, ἅπερ οὕτω στεροῦν-
ται τῆς φιλολ. χάριτος) καὶ ὅμως τότε ἐκυκλοφόρει ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἡ
δίτομος καὶ σπουδαία ἱστορία τοῦ Γ. Κρέμου.

Νεόφυτος μητροπ. Βιζύης 1610 - 1613: (Θρακ. στ. σ. 68).

Νεόφυτος Βιζύης μητροπολίτης: Οὗτος διεδέξατο τὸν Δα-
νιῆλ Πάτιμιν τῷ 1813, ὡς γέγραπται ἐν τῷ κώδικι Μηδείας, ὅστις, ὡς γράφει
ὁ Λακίδης, ὑπάρχων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἔπειτα ἀπωλέσθη· ἐποίμανε μέχρι τοῦ
1816 σ. 60. Περί αὐτοῦ ὁ Σάρδεων γράφει: «Ἐξελέγη κατ' Αὐγουστον τοῦ 1813
ὁ ὀσιολογιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς μητροπ. Ἐφέσου Νεόφυτος κανονικῶν
ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἐν Κουρουτσεσμέ Πατριαρχ. ναῶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου
τοῦ Προδρόμου». Οὗτος ἱεράτευσε μέχρις Αὐγ. 1816. (Θρακ. στ. σ. 56).

Νεόφυτος Γάνου καὶ Χώρας: Διάδοχος τοῦ Βαρθολομαίου
διωρίσθη «ὁ ὀσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κύρ Νεόφυτος ὁ καὶ χρηματίσας ἀρχι-
διάκονος τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Νικαίας», τὸν Μάρτιον τοῦ 1744 τὸν
δὲ Ὀκτ. 1759 πρὸς Κύριον ἐκδημήσας (Θρακ. στ. σ. 60).

Νεόφυτος Καλογερίδης ὁ Μετρῶν ἐπίσκοπος: Κεθ
τήγετο ἐκ Χίου, ὡς ἀπόφοιτος τῆς Θεολ. σχολῆς Χάλκης ἔγραψε τῷ 1868 «Περί
τῆς ἐν τῇ θείᾳ εὐχαριστίᾳ πραγματικῆς παρουσίας τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (βλ. Μέξην σ. 207).

Νεόφυτος Μηδείας 1474: Ὑπογράφεται εἰς τὴν ἀθώωσιν τοῦ
πατριάρχου Μάρκου, ὅστις μετετέθη εἰς Ἀχρίδα. Ταῦτα γράφει ὁ Ε. Σταμ-
τιάδης εἰς «ἐκκλ. σύλλεκτα», Σόμος 1891, σ. 16 καὶ 35 καὶ τὸ ἔτος 1484, ἀλλ' ὁ
Γεδεῶν δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν χρονολογίαν καὶ σημειοῦται, ὅτι «εἶναι συζητή-
σιμος καὶ μάλιστα ὑπὲρ τὸ δέον» (Πατρ. Πίν. σ. 482).

Νεόφυτος Μηδείας 1639 Νοέμβ.: Εἰς ὑπόμνημα ἐκλογῆς πατριάρ-
χου Παρθενίου Χίου, (Φωτ. βιβλ. Α. σ. 212).

Νεόφυτος ἐπίσκοπος Μυριοφύτου καὶ Περιστά-
σεως: Ἐν τῷ κώδικι Μυριοφύτου σ. 87 τὸ ἔτος 1807, Μαΐου 1η ὁ Νεόφυτος
ἐπιβεβαιοῦται: «Δῆλον εἶναι, ὅτι ἐλθόντες ἐνώπιον τῆς ἡμῶν μετριότητος οἱ
προεστῶτες τῆς χώρας ταύτης διωρίσθη ὁ Σταυρῆς κοινὸς παιδαγωγὸς ἐπὶ συμ-
φωνίᾳ τοιαύτῃ νὰ τοῦ δίδωται 150 γρόσια καὶ ἀπὸ τὰ παιδιὰ νὰ λαμβάνη
τὴν φυλλάδα 1 γρ. τὸν ὀκτώηχ ν 2, εἰς τὸ Ψαῖτηρι 3 καὶ εἰς τὸν Ἀπόστολον 5»
(Μαν. Γεδεῶν ἐν Ἐκκλ. Ἁληθ. 8, Σεπτ. 1912, σ. 333). Ὁ ἀείμνηστος οὗτος,
ἐφονεύθη τῇ 28 Μαΐου 1821 ὑπὸ τῶν Τούρκων (βλ. Ἄμβρ. Φραντζῆν τόμ.
Α.) ὑπογράφει τὸν ἐν Μυριοφύτῳ διορισμὸν τῇ 1 Μαΐου 1807 τοῦ διδασκά-
λου Σταυρῆ. (Ἐκκλ. Ἁληθ. σ. 333, 1912).

Νεόφυτος Τυρολόης 1781 - 1808: Εἰς Νομοκάνονα: «Διὰ χει-
ρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ ἐπισκόπου Τυρολόης τοῦ ἐκ Μυριοφύτου 1795» (Ἄνατολ.
ἀστήρ 1890 σ. 123, Ἐκκλησ. Ἁληθ. I, σ. 220).

Νικηφόρος Μηδείας: Οὗτος διεδέξατο τὸν Χριστοφόρον τῷ 1656.

Νικηφόρος ἱερομ. Θεοδωρουπόλεως: Ἐψηφίσθη κατὰ
Μαΐου 1839 αἰτήσας τοῦ Ἀμασείας Καλλινίκου «πρὸς ἐπιτροπικὴν ἐπίσκεψιν τοῦ
ἐμπεπιστευμένου τῇ αὐτῆς πανιερότητι λογικοῦ ποιμνίου καὶ διακυβέρνησιν
τῶν ἐπαρχιακῶν ὑποθέσεων» (Θρακ. στ. σ. 79).

Νικηφόρος Λεβαντερίδης Μαδυτινός: Ὑπῆρε μητροπολίτης Νευροκοπίου Λιτίτσης καὶ Μεσημβρίας καὶ ἔγραψε τῷ 1881 ἑναίσι διατριβὴν «Ὅτι οὐκ ἄσπιλος ἡ τῆς Θεοτόκου σύλληψις» (βλ. Μέξην, «Ἡ Θεολ. σχολ. Χάλκης», σ. 214).

Νικηφόρος μοναχὸς καὶ προεστῶς: Τῆς μονῆς τοῦ ἁγ. Προκοπίου (Act. Russ. 4, σ. 38).

Νικηφόρος μοναχὸς πρεσβύτερος: Ἠγούμενος ὁ φαλακρός. Ἔτους 991 εἰς πράξιν πρωτάτου ὑπὲρ τῆς Λαύρας διὰ τὸν Πλατὺν (μετόχιον παρὰ τὴν Ἱερισσόν).

Νικηφόρος Χαρτοφύλαξ ἀπὸ τοῦ 1799-840: Ἰβηρίτης βλ. Γεδεών Μνεῖα 55 ἐξ Ἡρακλείτσας μετ' εἰκόνας ἔδρασε κατὰ 1821 ἐν ἁγ. Ὄρει.

Νικόδημος Λιτίτσης Ἀδριανουπολίτης: «Διὰ πολλῶν καὶ μεγάλων πλεονεκτημάτων πεπροικισμένος, τυγχάνων δὲ καὶ ἔγκρατέστατος μύστης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς» (Λαμπουσιᾶδης, Θρακ. Α.* σ. 307).

Νικόδημος Ἀνδρέου μητροπ. Βιζύης: 29 - Ἰαν. 1904 -19 Φεβρ. 1908. Θρακ. στ. σ. 67.

Νικόδημος Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως: Ἐκ Τενέδου τελειόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ θεολ. σχολῆς ἔμεινεν ἐν Μυριοφύτῳ ἀπὸ τοῦ 1891 (ἐψηφίσθη τῇ 28 Φεβρ.) 1894 (Γεδεών Μνημ. Γανοχ. 111) τῷ 1882 ἔγραψε «Περὶ γνησιότητος τῆς Πεντατεύχου» καὶ ἐχειροτονήθη ἐν ἀρχῇ Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως, εἶτα Βοδενῶν, Βιζύης, Κώου, Βάρνης, ἀπέθανε δὲ Προύσης κατὰ Μέξην. «Ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολ. σχολῆ», σ. 215.

Νικόλαος Ἀδριανουπολίτης: Μουσικοδιδάσκαλος ἐν νεωτέροις χρόνοις (Κῶδιξ Βατοπ. 1427).

Νικολάου... διδάσκαλος ὁ παλαιός: Ἡ πρὸς τὰ γράμματα πρώτη ὠθησις ἐδόθη πρὸ τοῦ 1650 ὑπὸ τοῦ ἐν Χώρα Ἰδασκάλου Νικολάου... οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ἀγίας Ἀννης μέχρι Περιστάσεως καὶ μεσογειότερον μέχρι ἐκτάσεως ἐξ ὠρῶν μοναχ. συνοικισμοί... ἔχοντες ἀνάγκην ἀναγνωστῶν καὶ ψαλτῶν... ἐδίδασκον ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν... ὀφείλομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ μέχρι τοῦ 1728 παραταθεῖσα ἱερατεία τοῦ Γάνου καὶ Χώρας Γρηγορίου Σωτήρη κτηρῦπτοντος τὸν θεῖον λόγον ἱεράρχου πεπαιδευμένου πόθον ἤναψεν ἀναπτύξεως... Ἡ ἐν Γάνῳ καὶ Χώρα Κοσμᾶ καὶ Ματθαίου μαθητῶν τῆς πατρ. ἀκαδημείας ἐργασία ἡ ἐν Μυριοφύτῳ ἱερατεία τοῦ ἐπισκ. Μελετίου τοῦ ἔπειτα Ἡρακλείας, σημειοῦσι τὴν ἔναρξιν πνευμ. κινήσεως ἀξιοσημειώτου (Μν. Γανοχ. 168).

Νικόλαος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ἡλιοῦ: Εἰς τὸ συμφωνητικὸν μετὰ τὸν ἡγούμενον τοῦ Ἀτζιωάννου Συμεῶν 1004. Κῶδ. Κυρίλλου Λαυριώτου Φ. 16α.

Νικολάου Μενέλαος διδάσκαλος: Ἐν Λιαρίγκοβη (νῦν Ἀρνέα) Χαλκιδικῆς τελειόφοιτος Χάλκης ἀπὸ τοῦ 1907 (Μνεῖα Γανοχ. σ. 151). Ἐκ τούτου τοῦ Νικολάου λαμβάνων ἀφορμὴν ὁ Γεδεών γράφει περὶ ἀρχαιοτέρου τινὸς διδασκάλου Νικολάου.

Νικόλαος διδάσκαλος ἐν Χώρα: (Μνεῖα Γανοχ. σ. 136. Χειρόγρ. τοῦ 1777).

Παΐσιος Γάνου καὶ Χώρας: 1639. Σεπτ. 18. ὑπογράφεται 1648 Μάρτ. εἰς Σιγίλλιον 1647 ὑπὲρ τῆς μονῆς Ξυλίτη (Φωτ. βιβλ. Β. 163) ἀπὸ Ρόδου μετατεθείς, (βλ. Σερραφεῖμ).

Παΐσιος Γάνου καὶ Χώρας: Οὗτος ἀπὸ πρώην Εὐρίπου ἐξελέγη διὰ κανονικῶν ψήφων τὸν Ἰανουάρ. 1770 (Θρακ. στ. 60).

Παΐσιος Εὐστρατιάδης ἀρχιμανδρίτης: Προϊστάμενος τῆς ἑλλ. κοινότητος ἐν Βουκουρεστίῳ· ἐγεννήθη ἐν Χώρα 1859 καὶ ἀπεφοίτησε τῆς ἐν Φαναρίῳ ἱερατ. σχολῆς. Τὸ ἀ' ἐν Στεφανουπόλει (Βράσοβον) ὡς ἐφημέριος, ὅπου ἐδίδασκε καὶ τὰ ἑλληνικὰ 4 ἔτη δωρεάν. Εἶτα διέμεινεν ἐν Κωνσταντῆζα 8 ἔτη. Συνετέλεσε εἰς τὸν καλλωπισμὸν τῶν ναῶν καὶ ἐν Κωνσταντῆζα· ἐπιγραφὴ διαιωνίζει τὴν φιλοκαλίαν τοῦ Παΐσιου καὶ εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ ἀπέστειλε συνδρομὴν 400 φρ. χρ. πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ Παρθενωγωγείου (Μν. Γανοχ. 148).

Παΐσιος Σηλυβρίας μητροπολίτης: 1816-1818: (βλ. ἑκκλ. Ἄλθ. 1886-1887, ἀρ. 3 σ. 11). Περιγραφή τοῦ «Κώδικος Παΐσιου» ὑπὸ Γεδεῶν. Μετετέθη εἰς Φιλιππούπολιν τῷ 1818.

Παναγιώτης ὁ «Νομικός» τῆς Μ. ἐκκλησίας: Ὑπὸ τοῦ πατρ. Κυρίλλου χειροθετηθεὶς τῷ 1814 ἢ 1817 «διὰ τὴν ἐπικουμοῦσαν παιδείαν καὶ τὴν σεμνότητα τῶν ἡθῶν». Τὸ ὀφθίκιον ἐπεκύρωσε τὸν Σεπτ. 1823 Ἄνθιμος Γ' ἐδίδασκεν ἐν Σινώπῃ 1814-1823. Κατ' Ἄνθιμον Ἀμασίας ἦν Γανοχωρίτης.

Πανάρετος Καλλιουπόλεως Πετρίδης: Οὗτος ἀπὸ Ἐλευθερουπόλεως μετατεθείς τῇ 10 Ἰουλ. 1909 ὡς διάδοχος τοῦ Ἱερωνύμου ὑπῆρξεν ἀτυχῆς μὴ δυνηθεὶς νὰ συνεχίσῃ τὸς ὑψηλὰς τῶν προκατόχων του παρὰ δόσεις, οὔτε καὶ νὰ ἀποσπάσῃ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ εὐ προηγμένου ποιμνίου ἔφερον εἰς δύσκολον τὴν ἐκκλησίαν θέσιν. Αὕτη ἐνδοῦσα εἰς τὰς ἐπανειλημμένας ἀναφορὰς τῶν Καλλιπολιτῶν ἠναγκάσθη νὰ μεταθέσῃ αὐτὸν εἰς τὴν Ἡλιουπόλεως μητρόπολιν (12 Αὐγ. 1910) καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἰμβρον, ὅπου καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς (βλ. Θρακ. στ. σ. 84, ΚΕ., 1856, σ. 16).

Πανάρετος ἐπίσκοπος Συνάδων Μοσχίδης: [Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Χώρα καὶ ἀπεφοίτησεν ἐκ Χάλκης τῷ 1873. Ὀλίγον μείνας παρὰ τῷ Ἀντιοχείας Ἱεροθέῳ καὶ τῷ Σηλυβρίας Κυρίλλῳ ὡς ἀρχιδιάκονος ἐξελέγη βοηθὸς αὐτοῦ ἐπίσκοπος ὡς Συνάδων. Μετὰ μικρὸν ἀποσυρθεὶς ἀπέθανεν τῷ 1885 (Μνεῖα Γανοχ. 142). Ἐναίσιμον ἔγραψε διατριβὴν περὶ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως.

Παντελεήμων ἱερομόναχος Οὐνίτης: Προερχόμενος ἐξ ἀγίου Ὁρους (μονῆς Ζωγράφου). Οἱ Ἀσομφιονίσται ἐξέδωκαν τὴν βιογραφίαν τοῦ τοῦπικλην Christoff τῷ 1914, (βλ. εἰς τὰς σελίδας τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου, τόμ. Θ. (ΙΖ') ἀριθ. φύλλ. 209, σ. 9-12, 210, σ. 11-13, 271, σ. 11-13-212, σ. 12-14, 213, σ. 6-8, 214, σ. 7-9, 215, σ. 13-15 ὑπὸ Θεοφίλου Παπσκων, σταντίνου θαυμασίαν ἀνατροπὴν. Ὁ Christoff φαίνεται ὅτι ἦν φανατικὸς Βούλγαρος ἐθνικιστής. Ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως (καὶ ἦτο τότε ὁ αἰμίμηστος Πολύκαρπος) ἐξέδωκε δύο κατ' αὐτοῦ ἐγκυκλίους (βλ. Ἀρχ. λαογρ. Θρακ. Α. σ. 189, 196).

Παπαδόπουλος Ἡσσίας: Ἐκ Πύργου Τριφυλίας. Boll. di grottaperrata III, 83, 98. Εἰς τὴν περὶ Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐγκύκλ. τοῦ

παπα-Λέοντες ΙΓ.' ἀντέλεγχες εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Παν. μητροπ. Νικομηδείας ἐλεγ-
χον ὑπὸ τοῦ ἱεροδικένου Ἡσαΐα Παπαδοπούλου ἐδημοσίωσαν ἐν τῷ προχεί-
ρῳ ἑορτολογίῳ τοῦ Nilles τόμ. Α'. 'Ο ἐν Ἀθήναις «Καλὸς τύπος» τῶν Οὐνι-
τῶν ἐξέδοτο τῷ 1951 πλήρη βιογραφίαν τοῦ σπα. υδαίου τούτου ἐξ- μό. τυ. Ἑλ-
λη. ρ. Π. νη. ρ. ἰ. γ. ρ. φ. ἰ. ε. ν. ὑπὸ Διαν. Βαρούχα ἐπισκόπου Γρατιανουπόλεως
«Ἡσαΐας Παπαδόπουλος», 16ον μικρὸν σ. 150. «Νεαίας ἔτι ὁ Ἡσαΐας ἀπεστά-
λη εἰς Κων/πολιν καὶ διαύτας τὰς ἱερατικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῷ ἰδρυματι-
τῆς ἀγ. Τριάδος κατέστη ἀπόστολος τῆς ἐνώσεως ζηλωτῆς καὶ ἐνθουσιαστῆς
ἐπὶ ἐπέκεινα τετάρτου αἰῶνος ἀγωνισόμενος τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα καὶ ἐν μέσῳ θυ-
σιῶν καὶ στερήσεων θεμελιώσας τὴν ἐν Μαλαγγαίς καὶ Δαυζέλι ἑλληνορρ.
καθ. κοινότητα ἣτις ἀπροσκόπως βαεῖζουσα λίαν εὐέλπι κέκτηται τὸ μέλλον». σ. 276. βλ. XVII, 1919, σ. 110-111. Ἰωσήφ Σοκόλσκι ἐχειροτονήθη ἐν Ρώμῃ
ἀρχιεπ. τῶν Βουλγάρων Οὐνιτῶν ἐν Κων/πόλει καὶ ἐλειτούργησεν ἐν Γαλατᾶ
ἐν Βουλγαροουνιτικῷ ναῶ Ἀπρίλ. 1861, ἀλλ' ἐπανῆλθεν μετὰ 2 μῆνας εἰς τὴν
Ὁρθοδοξίαν· τοῦτον διεδέχθη ὁ Νεαπόλεως Βενιαμίν καὶ αὐτὸς μετενόησε τρί-
τος βλ. Γεδεῶν Μνεῖα 281 - 2. «Θεωροῦμεν καὶ ἐν βῆμα πρὸς τὰ
πρόσω τὸ ὅτι ἡ ἀγία ἔδρα ἐθεώρησε ἐνδεικνυμένη τὴν ἐποχὴν, ὅ-
πως ἀναστηλώσῃ εἰς Κων/πολιν τὴν ἑλλ. καθολικὴν ἱεραρχίαν ὀρί-
ζουσα αὐτῇ ἑλληνορρυθμὴν καθολικὸν ἱεράρχην, ἐντεταλμένον, ἵνα ποι-
μάνῃ τοὺς ἑλληνορρυθμους καθολικοὺς ἐν πάσῃ τῇ περι-χῆ τῆς δικαιοδο-
σίας τοῦ ἐν Κων/πόλει ἀποστολικοῦ ἐπιτετραμμένου. Ὁ Πανιερώτατος κ. Ἡ-
σαΐας Παπαδόπουλος ἐκλεγείν ὑπὸ τῆς ἀγίας ἔδρας διὰ τὴν ὑψηλὴν ποιμαντο-
ρίαν ἐπὶ τῇ ἐπιτίμῳ προσωνομίᾳ ἐπισκόπου Γρατιανουπόλεως προεχειρίσθη
εἰς ἐπίσκοπον τῇ 21 Ἰανουαρίου ἐν τῇ καθολ. μητροπόλει τοῦ ἀγ. Πνεύματος
κατὰ τοὺς ἐπὶ τούτῳ τύπους τῆς ἐκκλησίας. Roma el oriente vol. III
1912 σ. 973-4.

Παπαδράκος (Χρυσόστομος Χρυσομαλλίδης): Ὑπὸ
τὸ ὄνομα τοῦτο ὁ ἐξ Ἡρακλείτσας Χρυσόστομος Χρυσομαλλί-
δης τοῦ Γεωργίου εἶναι γνωστὸς ὡς ὄπλαρχηγὸς Μακεδῶν καὶ πρωτο-
παλλήκαρο τοῦ Παύλου Μελά. Τοῦτον τῷ 1908 περιοδεύων εἰς τὴν
ἐπαρχίαν Καστορίας ἤκουσα μετὰ τρόμου ν' ἀναφέρουν ἐν Μπουγατσικῷ ἰδίως
οἱ Ἕλληνες ὡς αὐστηρὸν καὶ δὴ αἰμοβόρον ἀντάρτην, ὅστις ἀφῆκε τὴν θεολ.
σχολὴν τῆς Χάλκης καὶ κατετάχθη ὡς ἐθελοντῆς εἰς τὸν Μακεδ. ἀγῶνα ἀντικα-
ταστήσας τὰ ράσα μετὸν ἐντιμον τοῦ Μακεδονομάχου μανδύαν καὶ μετὸν σταυ-
ρὸν εἰς τὸ στήθος καὶ τὸ ὄπλον ὑπὸ μάλης εὐρέθη εἰς τὰ βουνὰ τῆς Μακεδο-
νίας. Μετὰ ταῦτα συνήντησα ἐδῶ ὡς ἐφημέριον εἰς τὸν προφήτην Ἠλίαν Παγ-
κρατίου, ὅπου εἶχε καὶ τὸ ἰδιόκτητον παρεκκλήσιον τὴν ἀγ. Βαρβάραν καὶ
ἔπειτα τοποθετηθέντα εἰς τὸ Α' Νεκροταφεῖον, ὅπου ὡς ἐφημέριος ἀπέθανε
ἡρωϊκῶς καὶ ἀλύγιστος πάντοτε εἰς λιπαρὸν γῆρας (βλ. εἰς τὸ παράρτ. τὸν
βίον του εἰς τὸ περιοδικὸν «Πανόραμα» τοῦ Καίρου 1935 ἢ τὸ ὅποῖον θὰ κατα-
χωρίσωμεν ὀλόκληρον καὶ εἶναι ἐντρυφήμα, ὅπως εἶναι γραμμένον με ἀρκετὴν

1. «Μηνιαία εἰκονογραφημένη καλλιτεχνικὴ ἐγκυκλοπαιδικὴ καὶ φιλολ. ἔκδοσις». Καίρον, ἔτος 8ον 1935, σχημ. 4ον, μεγα, σ. 9-12. Ὁ συγγραφεὺς εἶναι γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων ἔργων πολεμικῶν καὶ ἔθνικῶν εἶναι δὲ ὡς διηγηματογράφος ἀμίμητος συναρπάζων τὸν ἀναγνώστην.

ἐλευθερίαν καὶ ἑλληνικὴν φαντασίαν ἀπὸ τὸν συγγραφέα του Δαβάκη.¹ Τὸ διήγημα εἶναι πράγματι ἔπος καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως ὁ Παπαδράκος δὲν ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον εὐτυχῆς ἀπὸ τὸν Ἀχιλλεῖα, ὅστις ἔσχεν ὑμῶδον ἕνα Ὀμηρον. Ὑπάρχει ὅμως ἡ ἐξῆς διαφορὰ, ὅτι ὁ Ὀμηρος ἤκουσεν ἢ εὔρεν ἐτοίμους τὰς ραψωδίας ἀδομένους ὑπὸ τοῦ λαοῦ, δηλ. θέλω νὰ εἶπω, ὅτι εἰς τὴν «Ἰλιάδα» ἡ θέσις τοῦ ποιητοῦ εἶναι ὅλως ἀντικειμενική. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν μειώνει τὴν ἀξίαν τοῦ διηγήματος ἢ ἱστορίας τοῦ Παπαδράκου ὅπως τῆς ἱστορίας τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως· αὐτὴ ὡς ἔχει μέχρι σήμερον δὲν εἶναι ἀντικειμενικὴ καὶ εἰς πλεῖστα μέρη, ἅπερ ἐγράφησαν καθ' ὑπαγέρεισιν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Κολοκοτρώνη, ὅστις ἦτο ὁ ἀρχιστράτηγος.

Παπαδράκος ὁ κληρικὸς Μακεδονομάχος: (=Χρυσόστομος Χρυσομαλλίδης).

«Παπᾶδες ὄχ τῆ Σωπικῆ, παπᾶδες, παπᾶδες
πολὺ γραμματισμένοι, παπᾶδες λεβεντᾶδες
Βαστοῦν μαχαίρια μ' ἄλυσο, παπᾶδες, παπᾶδες
πιστόλαις ἀσημένιαις, παπᾶδες λεβεντᾶδες».

Τετράστιχον ἠπειρωτικὸν (Α. Γεωργίου «Πολιτικὸν κάτοπτρον», Ἀθήναι, 1880, σ. 73).

Μετὰ τὰς τιμάς, ἃς ἡ Μακεδοῖα ἀπέδωκεν εἰς τὸν Καστορίας Γερμανὸν Καραβαγγέλην ὃν ἡμεῖς ὠνομάσαμεν «Μακεδονικὸν» ἔρχεται ἡ σειρά τοῦ Παπαδράκου καὶ τοῦ Παπασταύρου Πισωφερειοῦ. Ἦτο ὁ τρόμος τῶν Κοετιῶν «ποῦ, ὅταν δὲν φοροῦσε πετραχήλι, εἶχε τὰ σταυρωτὰ φυσεκλήκια καὶ τὰ ὀπλομάχαιρα, ἐγένετο καπετάνιος σωστός». Μόδης, «Μακεδονικὸς ἀγὼν», 190 - 192, Θεσσαλονίκη 1950. Καὶ πόσοι ἄλλοι Μακεδόνες ἱερεῖς δὲν ἔπασαν ἠρωϊκῶς ἀγωνισθέντες «ἐν φόνῳ μαχαίρας». Ἐνθυμοῦμαι αὐτὴν τὴν στιγμήν τὸν ἔθνομάρτυρα Παπᾶ Στέργιον ἀπὸ τὸ ἠρωϊκὸν Λέχοβον. Οὗτος ἐκρεμάσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων μετὰ τὴν τέλεισιν τῆς θείας λειτουργίας ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ. Μὲ τὸν μακαρίτην υἱὸν του Νικόλαου εἴμεθα συμφοιτηταί, ὅστις πολλακίς διηγεῖτο τὸ φρικτὸν τοῦτο δράμα τοῦ πατρός του, ὅστις διὰ τῆς θυσίας ταύτης ἔσωσε τὸ χωρὶν, ὅπερ εἶχε κυκλωθῆ ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ἔσωσε δὲ τοὺς ἀντάρτας εὗς ἔκρυπτεν εἰς τὴν οἰκίαν του-σῶμα ὀλόκληρον-διὰ σήραγγος ὀδηγήσας αὐτοὺς ἔξω τοῦ χωρίου εἰς τὰ νῶτα τοῦ στρατοῦ!

«Ὅταν ἦμεν μικρὰ παιδάκι, θυμῶμαι πού ἔβλεπα στὸ πατρογονικὸ μου τὸ σπίτι μίαν ζωερὴν χρωματισμένη λιθογραφία πού παρίστανε συγκινητικὸ σύμπλεγμα τεσσάρων προσώπων: ἦταν ἕνας νεαρὸς καὶ λεβεντόκορμος καλόγερος μὲ ὠραία φυσιογνωμία, κατὰμαυρα πυκνὰ γένια καὶ κάτι θαυμάσια ἀστραφτερὰ μάτια: στὸ καλογεριστικὸ καλυμαῦχι του ἦταν χαραγμένος ἕνας ἄσπρος σταυρός. Μιὰ νέα γυναίκα μὲ τὰ μαλλιά της χτενισμένα στρογγυλά σὸν στεφάνι κατὰ τὴν παλαιὰ μόδα μὲ τὰ «μπουμπάρια», εἶχε τὰ δυὸ της χέρια τευτωμένα καὶ κρατοῦσε βραχύκανο τουφέκι, πού τὸ πρόσφερεν στὸν καλόγερο. Κουτὰ του δυὸ μικρὰ παιδάκια, ἕνα κορίτσι ντυμένο τὴν ἑλληνικὴ φορεσιά μὲ φλωριά

2. Εἶναι ὁ Ἰ. Α. Βερνάρδος: Ταγματάρχης πεζικοῦ τῷ 1945, ὅτε ἐδημοσίευσεν τὸ «Διαβάτης-Πίνδος». Ἡ δρᾶσις τοῦ συνταγματάρχου Κ. Δαβάκη κατὰ τὴν μὴν τῆς Πίνδου κτλ.» Ἀθήναι, 16, σ. 475, ἐκδ. πρώτη μετ' οὐ πολὺ καὶ β' ἐκδοσις.

στις ξαιθές του μπουκλίτσες κι' ένα ἀγοράκι με φουστα ἑλλες· τὸ πρῶτο ἔδινε στὸν καλόγερο τὸ Εὐαγγέλιο, τὸ δεύτερο τοῦ ἔδινε τὸ Σταυρὸ. Πέρασαίε τριάντα σχεδὸν χρόνια ἀπὸ τότε κι' ἀκόμη μένει ζωηρὴ στὴ θύμμησί μου ἢ ἐντύπωσι πού μοῦ εἶχε κάμει ἢ λιθογραφία ἐκείνη. Μαζί της θυμοῦμαι καὶ τὸνομα: Παπαῖ-Δράκος καθὼς καὶ τὸ ποίημα πού τραγουδοῦσαμε τότε στὰ παιδικὰ μου χρό.ια.

—'Απορῶ Μακεδονία πῶς βαστᾶς ὑπομονή,
 γιὰ νὰ βλέπης τὰ παιδιὰ σου μέρα νύκτα στὴ σφαγή·;
 —Τί νὰ κάμω ἢ καυμένη ποῦμαι ἄλυσσοδετή;
 Δέν μ' ἀφίνουν οἱ Δυνάμεις γιὰ νὰ σύρω τὸ σπαθί!
 κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ἡ λιθογραφία, ὁ παπαῖ-Δράκος κι' αὐτὸ τὸ ποίημα, εἶναι ὅ,τι μπόρεσε νὰ νοιώσῃ ἀπὸ τὸ ἔθνικὸ δρᾶμα τῆς Μακεδονίας ἢ παιδικὴ μου ψυχὴ τότε καὶ ὅμως ἀκόμη θυμοῦμαι τὰ δάκρυα πού ἔχονα στὴ θλιβερὴ ἐκείνη ἐποχὴ, σὰν ἔβλεπα τοὺς γονεῖς μου νὰ κλαῖνε κάθε φορὰ πού ἐγὼ μὲ τ' ἀδελφία μου τραγουδοῦσαμε αὐτὸ τὸ ποίημα.

Πῶς νὰ τὸ πῶ ;... μέσα στὴν παιδιάστικη φαντασία μου ἐπίστευα πῶς ἢ Μακεδονία εἶναι μία πανώρια κοπέλλα κυπαρισσόκορμη ντυμένη στὰ λευκὰ καὶ στὰ γαλάζια μὲ κυανόλευκα μάτια καὶ ξέπλεκα ξανθὰ μαλλιά, μιά κοπέλλα δεμένη μ' ἄλυσίδες πού θρηνοῦσε ζητώντας τὴ βοήθεια τῆς μάννας της ζητώντας νὰ τὴ λευτερώσῃ ἀπὸ τοὺς κακούργους πού ἐσφίγγανε ἄγρια τὶς ἄλυσίδες της. Μὲ τὴ λέξι Βούλγαρος πού ἄκουγα ἐπίστευα πῶς ἄκουγα τὸ δῆμιό αὐτῆς τῆς κοπέλλας, κι' ἀφοῦ ἤμουν ἀδύνατος νὰ κάμω κάτι καλὸ γι' αὐτήν... ἔκλαιγα καὶ περίμενα νὰ μεγαλώσω γιὰ νὰ μετρηθῶ μὲ τὸ Βούλγαρο. Μ' αὐτὲς τὶς ἀναμνήσεις τὶς τόσο συγκινητικὲς ἐνοιώθα, σὰν ἐμεγάλωσα πιά καὶ διάβασα τὴν ἱστορία, ἀπερίοριστο θαυμασμό γιὰ τὸν Παπαδράκο, γιὰτὶ ἔμαθα πῶς ἦταν ἡρωϊκὸς Μακεδονομάχος καὶ πῶς ἢ λιθογραφία πού μοῦ εἶχε κάμει τόσο ζωηρὴ ἐντύπωσι, παρίστανε μίαν γνήσια σικηνὴ τοῦ λεβεντόκαρδου κληρικοῦ, τὴ στιγμὴ πού ἀποχαιρετοῦσε τὴν οἰκογένειά του γιὰ νὰ πάη στὴ Μακεδονία. Δέν ἦταν καλόγερος—σ' αὐτοὺς ἀπαγορεύεται ἀπ' τὴ θρησκεία μας ὁ γάμος—ἀλλὰ παπαῖς, μὰ στὴν ἀνταρτικὴ ζωὴ του φοροῦσε τὸ καλυμαῦχι ἐκεῖνο μὲ τὸ σταυρὸ καὶ ἦταν ζωσμένος ἄρματα στὸ πλατύ του στῆθος σταυρωτὰ φουσεκλίκια καὶ στὸ δεξί του χέρι τὸ τουφέκι. Μιὰ μέρα ἔμαθα πῶς ἦτανε διωρισμένος στὸ Νεκροταφεῖο Ἀθηνῶν· πῆγα καὶ τὸν συνάντησα· ἦρθε μάλιστα καὶ στὸν τάφο τοῦ συχωρεμένου τοῦ πεθεροῦ μου καὶ τὸν μνημόνεψε. Ὑστερα τοῦ μίλησα· μόλις ἄκουσε τὴν ἐπιθυμία μου νὰ τοῦ πάρω συνέντευξι γιὰ τὸ «Πανόραμα», συγκινήθηκε πολὺ· μὲ δυὸ λόγια τοῦ ἐξήγησα τὸ θαυμασμό μου γιὰ τὴν ἔθνικὴ του δρᾶσι καθὼς καὶ τὴ χαρὰ μου πού ἀξιώθηκα νὰ τὸν γνωρίσω, αὐτὸν πού στὰ παιδικὰ μου τὰ χρόνια τὸν φανταζόμουν σὰν τὸν Δράκο τοῦ παραμυθιοῦ δυνατοῦ, ἡρωϊκὸν ὑπερασπιστὴ τῆς ἄλυσσοδεμένης Μακεδονίας τῆς πανώριας κοπέλλας. Μὲ κύτταξε στὰ μάτια ἐπίμονα καὶ σφίγγοντάς μου δυνατὰ τὸ χέρι, εἶπε μὲ τὴ βαθεῖα τὴν ὀλοκάθαρη κι' ἄρμονικὴ φωνὴ του: Σ' εὐχαριστῶ, παιδί μου, γιὰ τὴν τιμὴ πού μοῦ κάνης γράφεις, λοιπόν, αἱ ;... σοῦ εὐχομαι νὰ ζήσης νὰ γεράσης καὶ πάντα νὰ γράφης μ' ἐπιτυχία νὰ δοξαστῆς ! Εὐχαριστῶ, πάτερ μου· εἶναι γιὰ μένα πιὸ μεγάλη ἢ τιμὴ πού

σᾶς σφίγγω τὸ χέρι εἶστε ζωντανὴ ἱστορία ποὺ ἐμπνέει τὸν σεβασμό· σᾶς θυμοῦμαι ἀπὸ τὰ παιδικὰ μευ χρόνια. Ἐσυμφωνήσαμε νὰ τὸν συναντήσω σὲ λίγες μέρες στὸ σπίτι του· ἔφυγε. Καθὼς προχωροῦσε ἀνάμεσα στοὺς τόφους, τὸν παρακολουθοῦσα ταραγμένος ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ τοῦ χεριοῦ του, ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο ποὺ ἐσκόρπιζε ἡ παρουσία του. Ὑψηλός, πρῶτο ἀνάστημα, καὶ καλοδεμένος ἄνδρας, πυκνὰ κατὰλευκα γένεια καὶ ἄφθονα μαλλιά, πλατειά, ζωερὴ φυσιογνωμία μὲ μάτια ποὺ ἀστραποβολοῦνε φέρνει χωρὶς τὸ παραμικρὸ βᾶρος πάνω στοὺς μεγάλους του ὤμους τὰ ἐξηνταδύο του χρόνια, αὐτὰ τὰ χρόνια ποὺ εἶναι γεμάτα γόνιμη ἔθνικὴ δρᾶσι, ἐπικίνδυνες περιπέτειες καὶ τρελλοὺς ἡρωϊσμούς. Τέτοια κορμοστασιά θὰ εἶχε στοχάζομαι καὶ ὁ Παπαφλέσσας. Τὸν βρῆκε. σ' ἓνα ἡμιδιώροφο σπίτι κοντὰ στὸ Παγκράτι—ὁδὸς Βρυάξιδος 22—ὅπου κατοικεῖ τώρα μὲ τὰ παιδιὰ του· ἡ παπαδιά του ἔχει πεθάνει ἀπὸ καιρό. Μὲ περίμενε σ' ἓνα σαλονάκι τριγυρισμένος ἀπὸ κιτρινωμένα χαρτιά, ἐπίσημα ἔγγραφα καθραρισμένα, φωτογραφίες, ἔφημερίδες, περιοδικὰ ὅλα παληὰ καὶ σκόρπια σὲ πολυθρόνες καρέκλες καὶ τραπεζάκια τοῦ καπνίσματος. Σὲ μιὰ γωνιὰ ἓνα πιάνο· ἓνα παιδάκι ἔπαιζε καὶ πάνωθὲ του μιὰ ὁμορφὴ κοπέλλα τὸ καθωδηγοῦσε. Μὲ σύστησε, ἦταν ἡ κόρη του καὶ ἓνα γειτονόπουλο· ἀπ' ἔξω τὰ ἔγγονάκια του κλαίγαιε ζητώντας τὴ μητέρα τους. Ἡ ματιά μου καρφώθηκε σὲ μιὰ πλευρὰ τοῦ σαλοιοῦ, ποὺ κρεμότανε ἡ παληὰ ἐκεῖνη λιθογραφία, ὁ Παπαδράκος μὲ παροκολούθησε. ..Εἶναι ἀπὸ τότε—μοῦ εἶπε—καὶ ἐκεῖνο τὸ κοριτσάκι εἶναι αὐτὴ ἐδῶ ! Καὶ μὲ ἄπειρη πατρικὴ στοργὴ ἐχάιδεψε τὴ θυγατέρα του, ποὺ μ' ἓνα ντροπαλὸ κοκκίνισμα ἔφυγε νὰ ψῆση καφέ. Ὁ Παπαδράκος ἐκάθισε κοντὰ μου στὸ τραπεζάκι καὶ ἄρχισε ν' ἀνασκαλίζη τὰ χαρτιά του. Φοροῦσε βυσινὶ ἀντερὶ καὶ ἦταν μεγαλόπρεπος ἔτσι «σὸν φασόν» μὲ τ' ἀκατάστατα μαλλιά καὶ τὰ γένεια του ποὺ πλαισιώναιε τὴ δυνατὴ του φυσιογνωμία. Τὸν ρώτησα... μοῦ διόβασε κάποιον ἀπόσπασμα ἀπὸ τὰ «Θρακικὰ» ὅπου μὲ πολὺ λίγα λόγια ἐξιστορεῖται ἡ δρᾶσις του. Ἔτσι ὅμως εἶναι καὶ τὸ πραγματικὸ του ὄνομα ποὺ ἔπρεπε νὰ τὸ ἤξερα. «Παπαδράκος» ἔμεινε ψευδώνυμο κι' ἔχει τὴν ἱστορία του θὰ τὴν πῶ ἀμέσως πιὸ κάτω. Τὸ πραγματικὸ του ὄνομα εἶναι Χρυσόστομος Χρυσομαλλίδης¹ τοῦ Γεωργίου. Γεννήθηκε—αὐτὰ τὰ λέω γιὰ τὴν ἰεολογίαν ποὺ δὲ διαβάζει τὴν ἱστορία—στὴν Ἡράκλεια τῆς Προποντίδος στὰ 1872 καὶ σπούδασε θεολογικὰ στὴ σχολὴ τῆς Χάλκης. Ἡ ἔθνικὴ του δρᾶσι ἀρχίζει ἀπὸ τὸν πόλεμον τοῦ 1897. Ἦτανε τότε εἰκοσιπέντε χρονῶ καὶ μόλις διαδόθηκε στὴν Πόλιν πὼς ἐτοιμάζεται πόλεμος ἑλληνοτουρκικὸς, ἐπῆγε στὸν διευθυντὴ τῆς σχολῆς ἀρχιμανδρίτη Γρηγορᾶ ζητώντας τὴν εὐλογία του γιὰ νὰ κατέβη στὴν Ἑλλάδα. Ὁ Γρηγορᾶς ἀρνήθηκε, γιὰτ' ἦταν φόβος νὰ κλείσουνε οἱ Τοῦρκοι τὴν σχολή, ἀν μαθαίναιε, πὼς ἐκεῖ μέσα ἐβλάσταιε γιὰ νὰ γιγαντωθῇ ἓνα πολὺ ἐπικίνδυνον ἔθνικὸ φυτῶριο. Δὲν ἀπελπίστηκε ὁ Χρυσόστομος, ἔφυγε κρυφὰ ἀπὸ τὴν σχολὴ καὶ παρουσιάσθηκε στὸν Ἑλληνα πρεσβευτὴ Ν. Μαυροκορδάτο, παρακαλώντας τον νὰ τοῦ δώσῃ διαβατήριο γιὰ τὴν Ἑλλάδα· ὁ διπλωμάτης, ποὺ τὴν ὥρα κείνη ἐδιάβαζε τὴν ἱστορία μας καὶ εἶχε ἀνοικτὸ τὸ βιβλίον στὸ τραπέζι του, ἀρνήθηκε γιὰ τὸν ἴδιον λόγο, ποὺ δὲν τὸν ἄφισε κι' ὁ Γρηγορᾶς.

1. Χρυσομάλλης βυζαντινὸς θεολόγος ζήσας ἐκ Κπόλει τὰ μέσα τοῦ 18 αἰῶνος, ἴσως ἀπὸ τὰ ὄνόματα, ποὺ ἐβάπτιζε τοὺς ἀποφοίτους ἢ θεολ. σχολὴ τῆς Χάλκης, ἀλλ' ἔλα ποὺ δὲν εἶχε πάρει τὸ διπλωμα.

Τότε στο μυαλό του Χρυσοστόμου ἔλαμψε μία ιδέα φωτεινή· νὰ φύγη μὲ ψευδώνυμο· εἶτε τὴν ἱστορία ποὺ στήν ἀνοιχτὴ τῆς σελίδα εἶχε τὴν εἰκόνα ἐνὸς ἀγωνιστοῦ. Ἔβαλε πάνω τὸ χέρι καὶ εἶπε στὸν πρεβευτὴ τὴν ιδέα του· ἐκεῖνος τὸν ἀγκάλιασε τότε μὲ ἀπερίγραπτη συγκίνησι γιὰ τὸ φλογερὸ πατριωτικὸ του αἶσθημα. Ὁ ἀγωνιστὴς ἦταν ὁ Δρόκος τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821... ὁ Μαυροκορδαῖτος τοῦ ἔδωσε τὸ ὄνομα Ἄλέξανδρος. Ἔτσι ὁ τελειόφοιτος τῆς θεολογίας Χρυσόστομος Χρυσομαλίδης ἐπῆρε τὸ ψευδώνυμο Ἄλέξανδρος Παπαδράκος, τὸ ψευδώνυμο αὐτὸ ποὺ μὲ τὴν ἡρωικὴ του δράσι ὁ πατριώτης κληρικὸς ἐδόξασε ὡς τὸ σημεῖο νὰ... ξεχαστῇ τὸ πραγματικὸ του τὸ ὄνομα. Δὲν ἔφυγε μόνος ἀπὸ τὴν Πόλη ὁ Παπαδράκος· ἑκατὸ ἐκλεκτοὶ νέοι τὸν ἀκολουθήσανε πρὸς τὸν Πρόξενόν μας Εὐγενίδης ἐφρόντισε νὰ τοὺς βγάλῃ ἑλληνικὰ διαβατήρια μὲ τὸ ἀτμόπλοιο «Ἄλκυων» κάτω ἀπὸ ἑγγλέζικη σημαία· ἐφθάσανε στὴν Σμύρνη ὅπου ἐκεῖ ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς μὲ θερμότητα πατριωτικὴ συγκίνησι ἔμαθε τὴν ἀποστολὴν τους. Μιὰ γρηοῦλα πῆγε πάνω στὸ καράβι ἀπεσταλμένη τῶν σκλάβων καὶ παρέδωσε στὸν Παπαδράκο μίαν ἑλληνικὴ σημαία, ποὺ εἶχε κρυμμένη μὲ τὰ σιτὰ φόρεμά της, δῶρο τῶν Σμυρναίων γιὰ τοὺς ἔθελους, πενήντα δὲ ψυχωμένα παλληκάρια τῆς Σμύρνης ἐνωθήκανε μὲ αὐτοὺς. Ἐδιόρασα πολλὰ ἐπίσημα ἔγγραφα ποὺ μοῦ ἔφερε ὁ Παπαδράκος ἐκεῖ, καὶ εἶδα μὲ θαυμασμὸ τὴν ὑπέροχη πατριωτικὴ του δράσι στὸν ἀτυχοῦ ἐκεῖνο πόλεμο. Οἱ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ βεβαιώνουν ἐπίσημα, πῶς ἔδειξε αὐταπάρησι σὲ μάχες, πῶς μὲ τὰ ἐνθουσιώδη λόγια του ἔδινε θάρρος στοὺς πολεμιστὰς, πῶς μὲ τὸ τουφέκι καὶ μὲ τὸ Σταυρὸ ἐπήγαγε ἀτρόμητα μπροστὸν εἰς ὅλους τὸ παράδειγμα. Μιλοῦν ὅλοι γιὰ τὸ ἐξαιρετικὸ χάρισμα ποὺ ἔχει νὰ ἐνθουσιάζῃ καὶ νὰ συγκινήσῃ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, ὅσους τὸν ἀκούει. Αὐτὸ τὸ εἶδα καὶ μόλις μου, γιατί ὁ Παπαδράκος μὲ ἀπήγγειλε δύο ποιήματα· ἔχει βαθεῖα βροντερὴ φωνή, ποὺ ζωτικαίνει μὲ γνήσιο αἶσθημα τοὺς στίχους· εἶμαι βέβαιος, πῶς αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος θὰ εἶχε δύναμι τεραστίαν ἠθικὴν, ὅταν μιλοῦσε· ἡ ἀτομικὴ του ἀνδρεία φέρει τὸ ἀποτέλεσμα ἐνὸς τουφεκοῦ, τὸ παράδειγμά του στὴ μάχη μπορεῖ νὰ παρασύρῃ πολλούς, μὰ ἡ τόση ὑποβλητὴ ἢ τοῦ ἀπαγγέλλει εἶναι ἰκανὴ νὰ σηκώσῃ ὀλόκληρο ἔθνος στὸ πόδι! Αὐτὴ ἦταν ἡ ἐντύπωσί μου ἀπὸ τὸν ἀκούσα. Μετὰ τὸν πόλεμο τοῦ 1897 ὁ Παπαδράκος ἔμεινε στὴν Ἑλλάδα· ἐζήτησε μόνος του νὰ γίνῃ διευθυντὴς ἐν δημοτικῶν σχολείων ἐπειδὴ ἐκεῖ τὸν τρόπο νὰ σφουρηλατῇ τὸν ἔθνικὸ χάλυβα τῆς παιδικῆς ψυχῆς. Τότε πατρειεύθηκε τὴν ἀντιτάξι αὐτοῦ κόρη, ποὺ ἦταν γραφτὸ νὰ ὑποφέρῃ ἀρκετὰ βάσανα στὴ ζωὴ της μὲ τὸν ἀνήσυχον ἐκεῖνον σύντροφο. Στὶς 25 τοῦ Μάτη 1904 χειροτονήθηκε παπᾶς στὴν Τυρολόγη ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Ναζιανζοῦ Γερμανό, τὸν ἐθνομάρτυρα δεσπότη ποὺ κατακρεουργήσανε ὑστερώτερα (1916) στὸ Πράβι οἱ Βούλγαροι. Τὸν ἴδιον χρόνον ἦρε στὴν Ἀθήνα ἡ ἐποχὴ ποὺ ὀλόκληρη ἡ ἐλευθερὴ Ἑλλάς εἶχε τὴν προσοχὴν τῆς στὴν ἄμεινον Μακεδονίαν, ὅπου οἱ Βούλγαροι κομιτατζήδες ἐσφάζανε τὸν ὑπόσουλον ἑλληνισμό, καίγανε ὀλόκληρα χωριά, ἀτιμάζανε παρθένους... ἐποχὴ ποὺ πολλοὶ κατώτεροι ἀξιωματικοὶ, ὅπως εἰς Ματθαράκιδης, ὁ Τσόντος, ὁ Μελάς, ὁ Μωραΐτης, ὁ Κατσαράκης, ὁ Κονδύλης, ὁ Βλαχάκης καὶ τότε ἄλλοι ἀφίστανε τοὺς βαθμούς καὶ τὴν ἡσυχίαν τους καὶ τρέξαν ἀντάρτες στὰ μακεδονικὰ βουνά. Ἐνα ἡφαίστειον ἐνδομο νὰ ξεσπᾶσῃ ἦταν ἡ Ἑλλάδα τότε, τὸ Κομιτάτο γιὰ τὴ Μακεδο-

νία, κάτω ἄπ' τὴν ὑπερφίατη διεύθυνσι τοῦ μακαρίου. Δ. Καλοπαθάκι, διευθυντοῦ τῆς ἡμερηίδος «Ἐμπρός» καὶ με συνεργάτης ἐμπνευσμένου πατριώτη, ἔπας ὁ Ν. Καζάζης τῆς Ἐθνικῆς ἑταιρείας, ὁ Ἴων. Δραγούμης καὶ ἄλλοι ἔβλε ὅλα του τὰ δυνατὰ νὰ ξυμπήσῃ τὸ ἔθνικὸ φρόνημα, τὴν ἔθνικὴν ἀξιοπρέπειά μας πρὸ τὴν ἐξυτελίζανε οἱ Βούλγαροι καὶ νὰ ὀργανώσῃ ἀνταρτικὰ σώματα νὰ τὰ ἐφοδιέζῃ τὰ ἐμψυχώνῃ καὶ καθοδηγῇ. Ὁ ἥρωϊκὸς θάνατος τοῦ Παύλου Μελά στὴ Σιάτιστα —13-10-1904— συνετέραξε τὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ ἀκήρυκτος πόλεμος μετὰ τὴ Βουλγαρία δυνάμωσε. Μέσα σὲ τέλειον ἀτμόσφαιρα ψυχῆ σὰν τοῦ Παπαδράκου ἦταν ἀδύνατον νὰ μείνῃ ἀσυγκλήτη... Ἔνα μῆνα ὑστερώτερα —16-11-1904— πῆρε τὰ βουνὰ μετὰ τὸν καπετὰν Βάρδα ἀφίνοντας εὐξυλη, στὸ ἔλος τοῦ Θεοῦ τὴν οἰκογένειά του. Πέρασανε τὰ σύνορα ἀνόμεσα Βελεμίτσι-Κερασιῶς καὶ συγκροτήσανε ἕνα σῶμα ἀνταρτικὸ ἀπὸ σαράντα παλληκῶρια. Ἐκεῖ πρὸ πῆγαίε στὰ Καστανοχώρια καὶ σ' ὅλη τὴ γύρω περιοχὴ ἀρχηγὸς τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων ἦταν ὁ καπετὰν Βάρδας, ῥοχαγὸς τῶς τοῦ πυρροβολικοῦ, σήμερα στρατηγὸς ἀπόστρατος (πραγματικὸ τοῦ ὀνομα Γ. Τσοντός). Τὰ Καστανοχώρια, μιά Ἑλληνικὴ περιφέρειά, τὰ τροικρατεῖσε ὁ Βούλγαρος-κομιτατζῆς Βοεβόδας Κωνσταντῶφ ἀπὸ καιρὸ στὶς ἀρχῆς τοῦ Δεκέμβρη τοῦ 1904, οἱ ἀντάρτες τοῦ καπετὰν Βάρδα περικυκλώσανε τοὺς κομιτατζῆδες καὶ ἔγινε φινική συμπλοκή στὸ Λεμπίσοβο, ὅπου ὁ Παπαδράκος ἔδειξε τέτοια γενναίτητα, ὥστε ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἔκανε ὑπαρχηγὸ καὶ ἀντικαταστάτη του· ὁ Κωνσταντῶφ ἐξοντώθηκε καὶ τὰ Καστανοχώρια λευτερωθήκανε. Ἐπὶ ἕνα μῆνα πρὸ ἐλείψε ὑστερα ὁ καπετὰν Βάρδας ἀρχηγὸς στοὺς ἀντάρτες ἀπόμεινε ὁ Παπαδράκος γιὰ ὅλη του τὴν περιφέρειά. Πόσα ὑπόφερε ἡ παπαδιά του ὅσο αὐτὸς ὁ «τρελλόπαπας» ἐζούσε στὸ κλαρί! Μὲ τί καύμους ἀνάσταίε τὰ παιδιὰ της! Μὰ καὶ πόσῃ ἔθνικῃ περιφάνειᾳ ἔνοιωσε, ὅταν σ' ὀλόκληρο τὸν ἐλεύθερο καὶ ὑπόδουλο Ἑλληνισμό κυκλοφοροῦσε ἡ λιθογραφία τοῦ ἥρωϊκοῦ Παπαδράκου μετὰ τὴν δρᾶσι του στὰ Καστανοχώματα! Σὲ μιά γιορτῇ τοῦ Λυκείου τῶν Ἑλληνίδων, πρὸ ἦτανε καλεσμένη καὶ ἡ Ἐλένη Χρυσομαλλίδου, ἡ παπαδιά, βρέθηκε ὁ μακαρίτης ὁ ποιητῆς Ἀχιλλέας Νέης. Ἀμα εἶδε τὴν λιθογραφία τοῦ Παπαδράκου ἐκεῖ καὶ γνώρισε καὶ τὴν παπαδιά, δὲν ἐκρατήθηκε ὁ ἐνθουσιασμός του· ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὸ συγκινητικὸ ἐκείνο σύμπλεγμα ἀπήγγειλε ἕνα ποίημα... Καὶ ὁ Παπαδράκος μετὰ τὴν ὑποβλητικὴν τὴν ἀντρίκια φωνὴ του μετὰ ζωντάνεψε τοὺς στίχους αὐτοὺς:

Παπᾶ μου σῦρε στὸ καλὸ καὶ στὴν εὐχὴ πατέρα
Νάσαι τὸ μαῦρο ράσσο σου μιά μαῦρη ἐκεῖ φοβέρα
πρὸ σφάζων γέρους καὶ παιδιὰ καὶ κόρες κι' ἀδελφούς μας
καὶ πρὸ πετοῦν οἱ πρόθοι μας μετὰ τοὺς κρυφούς καύμους μας.

Πᾶρε τοῦ Παύλου τοῦ Μελά καὶ σὺ τὸ μονοπάτι
νᾶσαι γλυκεῖα παρηγοριά στὸν ἀδελφὸ προστάτη.
νᾶσαι προστάτης ἀγγελὸς στὰ γυναικόπαιδά του
κι' ἀρχάγγελος τῆς λευτεριάς νὰ γίνῃς στὴ σκλαβιά του.

Παπᾶ μου, ζώσου τ' ἄρματα καὶ βάλε τὸ σταυρὸ σου,
πάρε καὶ τὴν ἀγάπη μας παπᾶ γιὰ φυλαχτὸ σου.
Πᾶρε τοῦ Διάκου τ' ἄπαρτο σπαθί τὸ ξακουσμένο
τοῦ Γερμανοῦ τὸ λάβαρο τὸ χιλιοτιμημένο.

Καί στ' ἄλλο χέρι τῆ βαρειά τῆ πατερίτσα 'κείνη
πού ξεχασμένη ἔμπρός σέ μιά κρεμάλα ἔχει μείνη.

Κι' ἂν εὕρης μέσ' στοῦ δρόμο σου κι' αὐτό τὸ μαῦρο χάρο,
Παπᾶ νὰ μὴ τὸν φοβηθῆς τὸν ἄγριο κουρσάρο
γιατὶ μαζί σου θά'ν' ἐκεῖ κι' ὁ ἴδιος ὁ Θεός σου
γιατὶ ναί, Χάρος θὰ γενῆ ὁ ἴσκιος ὁ δικός σου.

Καί τράβα μέσα στῆ σκλαβιά καί στ' ἄμοιρά μας μέρη,
π' ὄλουχτις μᾶς ἔχουνε φονιάδες νέοι καρτέρι.
Καί τράβα κατ' ἄπάνω τους μὲ τ' ἄξια τὰ παιδιὰ σου
Καί πρὶν ἀπὸ τὸ βόλι σου θὰ φθάνη τ' ὄνομά σου.

« . . . Αὐτὸ τὸ θούριο τοῦ Νέη μοῦ ἀπήγγειλεν ὁ Παπαδράκος ὄρθιος μέσα
στοῦ σαλονόκι του καί σᾶς βεβαιώνω μὲ τιμὴ πῶς ἔνοιωσα κείνη τὴν ὥρα ρίγη
συγκινησέως σ' ὀλόκληρο τὸ κορμί μου· ἤμουν ἔτσι-μεις νὰ ριχτῶ καί στῆ φωτιά
ἀκόμη μ' ἐνθουσιασμό ἂν ἦ ἀνάγκη τῶφερνε. Μὰ . . . εἴχαμε 'μεῖς οἱ "Ἕλληνες στὰ
χρόνια μας τέτοια ζωνταῖα; Καί τί ἀπόγιε — Θεέ μου ! — στῆ Μικρασία; . . .
"Ἄς εἶναι ὅμως, στοῦ θέμα μας, γιατί τὸ 'Ἕλληνικό δράμα τελειωμὸ δὲν ἔχει !
Μὲ πίκρα βραβεία, ὁ Παπαδράκος μοῦ ἔκαμε ὕστερα μίαν ἐξςμολόγησι, πού
εἶμαι ὑποχρεωμένος ἀπ' τὸν ἔλιο νὰ μὴ τὴν φέρω στοῦ φᾶς. Τοῦτο μόνο μπορῶ
νὰ πῶ : καί στοὺς μοκεδοικαῖς ἀγῶνες τοὺς τότε, καθῶς καί σ' ὄλες τὶς μεγά-
λες ἔθνικες μας περιπέτειες, μαζί μὲ τοὺς πραγματικὰ πατριῶτες, πού θυσιά-
ζονται ἀπὸ ἀνώτερα εὐγενικὰ ἐλατήρια γιὰ τὴν ἔθνικὴ μας ἰδέα, μπλέκουν καί
ἀνθρωποὶ μικροὶ μὲ μοχθηρία. "Ἐτσι κι' ἀνάμεσα στοὺς ἀντάρτες βρεθῆκανε καί
τέττοια ὄντα, ὁ Παπαδράκος ὅμως ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀφίση νὰ συσκοφανηθῆ
τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου· ἐτιμώρησε σκληρὰ, τὸν ἐκδ κηθήκανε. . . Καί γύ-
ρισε στὴν Ἀθήνα, ὅπου ἔφθασε καί νὰ πεινάσῃ ἀκόμα μὲ τὴν οἰκογένειά του· δὲν
εἶχε τὴν ἐπιτηδεϊότητα τὴν πονηρία νὰ ἐκβιάσῃ λύσεις... εἶχε τὴν ὑπερηφάνεια
νὰ μὴν ἀγνωστῆς, αὐτὸς ὁ δοξασιμῶνος καί νὰ εὐστυχεῖ ! Παπᾶς, καί τέτοιοι
παπᾶς, ἀναγκάστηκε μὲ τὶς τελευταῖες τριάντα δραχμὲς περὶ τοῦ μὴναίε τότε
ν' ἀγοράσῃ λαχίτσια καί κρύβουτσάς τα κάτω ἀπὸ τὸ ράσο νὰ πηγαίνῃ κρυφὰ
κρυφὰ στὰ κατστήματα τῆς ὁδοῦ Σταδίου καί πευλώντας τα νὰ βγάξῃ τὸ
ψωμί τοῦ σπιτιοῦ τ.υ. . . Μία μέρα, σ' ἓνα τέτοιο κατᾶστημα βρέθηκε κάποιος
νὰ τὸν γνωρίσῃ, τὰ εἶπαι βιαστικά· ὁ ἄλλος ἐνήργησε στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ
καί, ἐπὶ τέλους ! . . . διωρίστηκε, ὕστερα ἀπὸ τὴν δυστυχία, διωρίστηκε ὁ Πα-
παδράκος ἐφημέριος στὴν ἐκκλῆσια τοῦ προφήτ' Ἠλία, στοῦ Παγκράτι· ἐκεῖ κοντὰ
κάθετοι τώρα. Στὴν ἐπανάστασι τοῦ Ζορμπᾶ στὰ 1909, ὁ Παπαδράκος ἐμυθήθηκε
ἀπὸ τοὺς πρώτους, αὐτὸς δὲ ἦταν πού ὠρκισε τὰ πλῆθη τῶν Ἀθηναίων καί Πειραι-
ωτῶν κρατώντας τὸ Σταυρὸ στοῦ χέρι νὰ βοηθήσουνε ὅλοι ν' ἀναστηθῆ ἡ Ἑλλάδα
καί πάλι. Στὸν πόλεμο τοῦ 1912, ὁ Παπαδράκος ἄφισε καί πάλι τὴν οἰκογένειά
του στῆ μέση καί πῆγε νὰ πολεμήσῃ, νὰ δυναμώσῃ τὸ φρόνημα τῶν στρατιω-
τῶν μας. Μοῦ διηγήθηκε πῶς, τὸ Μάρτη τοῦ 1913, τότε πού ἐσκοτώθηκε στῆ
Θεσσαλονίκη ὁ βασιλεὺς Γεώργιος, ἐπήγαινε μὲ δώδεκα ἵππεῖς πρὸς τὸ Τεπελένι
ὑπηρετοῦσε τότε στοῦ εὐζωνικὸ σύνταγμα τοῦ μακαρίτη Δ. Ἰωάννου· ὁ
στρατὸς μας εἶχε κινήσει νὰ πάη κατὰ τὸ Τεπελένι καί μπροστὰ ὁ Παπαδράκος
ἐπήγαινε μὲ τοὺς ἀνιχνευτὰς, δώδεκα ἵππεῖς· στοῦ δρόμο, ἀνάμεσα στὰ βουνά, τὶς
ἄλλογὸ του ἀφηνίασε καί χύμηξε μέσα στοῦ ἐχθρικοῦ ἔδαφους ἀφίνοντας πίσω τοῦ
ἄλλους· πρὶν περὰ τὸν εἶδανε νὰ πέφτῃ κάτω ξαφνικά καί εἶπαι πῶς « πάει ὁ
Παπαδράκος. . . », γιατί τὴν ἴδια στιγμὴ παρουσιαστήκανε πεντέξη Τούρκοι. . .

Μὰ πόση ἦταν ἡ ἔκπληξί τους, ἅμα τὸν εἶδαν νὰ βρεθῆ ὄρθιος, νὰ βγάλῃ τὴν πιστόλα καὶ νὰ χτυπᾷ ! . . . Οἱ Τοῦρκοι φύγαν ὅπως - ὅπως, κι' αὐτὸς καβαλῶντας καὶ πάλι τ' ἄλογό του μπῆκε πρῶτος, ὀλομόναχος στὸ Τεπελένι· ὁ ἔχθρος εἶχε φύγει· μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ ἦταν ἐκεῖ. . . «Ὅπως νᾶχη, εἶναι κι' αὐτὸ ἓνα παράδειγμα τῆς τρελλῆς τόλμης τοῦ ἀξιοθαύμαστου κληρικοῦ, ποῦ ὁ μακαρίτης Ἰωάννου δὲν τὸ ξέχασε στὴν ἐπίσημη ἔκθεσί του.

«Εἶχανε περάσει πάνω ἀπὸ δυὸ ὥρες ποῦ συζητούσαμε στὸ σαλόνι τοῦ Παπαδρόκου, ὥρες γιὰ μένα γεμάτες συγκινήσεις ποῦ ἀξιώθηκα νὰ πλησιάσω ἓνα πρόσωπο θρυλικὸ γιὰ τὸν ἐλεύθερο καὶ ὑπόδουλον Ἑλληνισμό ποῦ μὲ τὴν εἰκόνα καὶ τ' ὄνομα του εἶχα συνδέσει ἀπὸ τὰ παιδικὰ μου τὰ χρόνια τὸ ἔθνικὸ δράμα τῆς Μακεδονίας. Τοῦ τὰ εἶπα αὐτά, τοῦ ἄνοιξα διάπλατα τὴν καρδιά μου, μὰ μὲ πόση ἀφέλεια καὶ σεμνότητα, μὲ τί ἀγαθὸ χαμόγελο μ' ἀποκρίνονταν ἀναστενάζοντας βαθεῖά ! . . . « Τώρα πᾶνε πιά αὐτὰ ! . . . » Δειλά, δειλά ἔβγαλα τὸ πακέτο μὲ τὰ τσιγάρα μου καὶ τ' ἀκούμπησα στὸ τραπεζάκι τὸ εἶδε μὰ δὲν μίλησε. Εἶχαμε τελειώσει τὴ συνέντευξι καὶ διόβαζα κάτι παλιὰ περιοδικὰ ποῦ μοῦ ἔδινε γιὰ νὰ ἴδω τὰ γραφόμενά τους γι' αὐτόν· ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ διάβασμα εἶτε γράψιμο γιὰ μένα, ἴσεν. . . τσιγάρο : Ἐπιτρέπεται νὰ καπνίσω ; — εἶπα στὸ τέλος. — «Ὦ, βέβαια. . . γιατί ἀπὸ τόσην ὥρα δὲν καπνίζατε ; . . . Ἐνόμιζα πὼς εἴμαστε πολὺ κλεισμένοι ἐδῶ καὶ γι' αὐτό. . . Θέλετε καὶ σεῖς ; Δὲν καπνίζω, μὰ, ἂς τὸ πῶρω : ν' ἀνοίξω τὸ παράθυρο ; Εὐχαριστῶ, καλὰ θὰ ἦτανε. Ὑστερα ἦλθε ἡ κόρη του· συμμαζέψα τὰ χαρτιά μου καὶ σηκώθηκα νὰ φύγω· τὴν ἴδια στιγμή στὸ σαλονάκι μπήκανε τὰ δυὸ μικρὰ ἐγγονάκια του, κι' ὁ Παπαδράκος ἔσκυψε χαμογελώντας καὶ τὰ χάριδε· ἡ μανούλα τους ἐκύτταζε εὐτυχισμένη τὸ σύμπλεγμα. . . τί καλὰ νὰ ζοῦσε ἀκόμη κι' ἡ παπαδιά, τώρα ποῦ ὁ ἀνήσυχος Μακεδονομάχος ἔγινε ἀγαθώτατος παπποῦς ! ».

Τὸν Παπαδρόκον ἠσέκησαν ἀσφαλῶς οἱ συμπολεμισταί, ἀλλ' ἀπεθανάτισεν ὁ ἑλληνικὸς λαός, ἔγινε τὸ θῦλον καὶ σύμβολον τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Αἱ εἰκόνας διεσταυροῦντο πανταχοῦ καὶ τὰ δελτάρια εἶχον τὴν προτίμησιν εἰς τὰ ταχυδρομικὰ γράμματα. Πόθεν οἱ ἔχθροί ; Μεταβὰς τῷ 1908 εἰς Μακεδονίαν καὶ εὐρεθῆς εἰς τὸ πλεῖον ἰευραλικὸν σημεῖον τῆς περιφερείας Καστορίας, ἔφθασα εἰς τὸ Μπογατσκόν, ὅπου ἀντὶ νὰ μὲ ὑποδεχθῶν οἱ Ἕλληνες κάτοικοι πῆραν τὸν ἀνήφορον εἰς τὸ βουνὸν μὲ ἐξέλαβον ὡς τὸν Παπαδρόκον ἦτο οὐ μόνον ὁ δήμιος τῶν Βουλγάρων, ἀλλὰ καὶ ὁ τιμωρὸς τῶν ἀμφιταλαντευομένων Ἑλλήνων, συμβιβασμοὺς δὲν ἠνείχετο. Τὸ αὐτὸ ἔπραττε καὶ πρὸς τινὰς — ἑλαχίστους πάντοτε ἀξιώματικούς, οἵτινες ἐλησμόνουν τὴν ἱεράν ἀποστολὴν των· ἄλλοτε θὰ δημοσιεύσωμεν περὶ αὐτῶν τὴν ἔκθεσίν μου. Εἶναι φαινόμενον ὅπως ποτ' ἂν ἦ τὸ πρᾶγμα, ἧτι ὁ Παπαδρόκος εἶναι ὁ « ἥρως Θραξ » τιμήσας ἐπαξίως τὴν πατρίδα του, ἧτις μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων εἶναι ὁ φορεὺς τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, καὶ τὸ « Ὀρθοκικὸν Κέντρον » πρέπει νὰ εἶναι ὑπερήφανον δημοσιεῦον τὴν βιογραφίαν, ἧτις « ἔσσει » ἡμᾶρ », ὅτε θὰ καταστῇ ἀνάγνωσμα εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα. Ὁ Χρυσομαλλίδης ἀνένευσε τὴν μνήμην τῶν κληρικῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἀπόδειξις καὶ τοῦτο τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος, ἧτις ἐν πολέμοις προτάσσει τὸν Σταυρὸν « ἐν τούτῳ νικά ».

Εὐτυχῶς ἐκ πάντων τῶν προφασσόρων τοῦ Πανεπιστημίου μόνος ὁ Κ. Ἀμαντος δυὸ περὶ αὐτοῦ σελίδας εἰς τὸ σύνταξιν βιογραφικὸν τῶν «Θρακῶν λογίων» (σ. 189-190) ἐξ οὗ μανθάνομεν καὶ τὸ πραγματικὸν ὄνομα : «Χρυσόστομος Γ. Χρυσομαλλίδης». Ἀποσποτῶμεν τινὰ : «Ἐ-

γεννήθη ἐν Ἡρακλείᾳ τῷ 1872. Τὰς σπουδὰς του ἔκαμεν ἐν προβεβηκυῖα ἡλικίᾳ. ἔκτραγέντος τοῦ πολέμου τῷ 1897 ἦν 25ετῆς καὶ ἐμφανισθεὶς εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς Χάλκης τὸν αὐστηρὸν ἐκείνον Γρηγορᾶν ἐζήτησε τὴν εὐλογίαν, ὅστις καίτοι εἶχεν ἀντίρρησην (ἵνα μὴ ἐνοχοποιηθῆ ἡ σχολὴ ὑπὸ τῶν Τούρκων) ὑπεχώρησε πρὸ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ σπουδαστοῦ. Οὗτος παρουσιάσθη εἶτα εἰς τὸν πρεσβευτὴν Ν. Μαυροκορδάτον, ὅστις ἤνωσεν αὐτὸν μετὰ τῶν 140 εὐσταλῶν ἐθελοντῶν καὶ συνέστησε τὸν Χρυσομαλλίδην εἰς τὸν γεν. Πρόξενον Εὐγενιάδην διὰ τὰ περαιτέρω. Ἐπεβιβάσθησαν τοῦ ὑπὸ ἀγγλ. σημαίαν «Ἀλκυῶν» καὶ ἐγένοντο μετ' ἐνθουσιασμοῦ δεκτοὶ εἰς τὸν Πειραιᾶ. Τὴν ἐπομένην ἔφθασαν εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ πυρός, τὸν Δομοκόν, ἀλλ' ὁ πόλεμος ἐντὸς μηνὸς ἔληξεν ἀδόξως καὶ ἡ Ἑλλὰς δυστυχῶς ἠττήθη.

«Ἄλλ' ὁ Παπαδράκος μεθ' ὄλην τὴν ἐθνικὴν ἐκείνην δυσπραγίαν δὲν ἀπελπίζεται καί... ζητεῖ νὰ δράσῃ ὡς διδάσκαλος διὰ νὰ διδάξῃ τὴν μακεδονικὴν καὶ θρακικὴν νεολαίαν περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς προγυμνάζων αὐτὴν εἰς μέλλοντας ἀγῶνας... Τῷ 1904 ἀρξαμένης τῆς ἐθνικῆς ἀντιδράσεως ἐν Μακεδονίᾳ... ὁ Παπαδράκος θραύει τὸν κάλαμνον τοῦ εἰρηνικοῦ διδασκάλου καὶ ἐμφανίζεται πελώριος τὸ ἀνάστημα καὶ μεμεστωμένος τὴν ψυχὴν κατὰ τῶν Βουλγάρων, ὄπλαρχηγὸς Μακεδονομάχος τὰ μέγιστα συντελέσας μετὰ τῶν ἰδίων ἀνδρῶν εἰς τὴν κατὰ τῶν κομητατζήδων ἐθνικὴν ἀμυναν... Τὸ ὄνομά του διαγωνίζουσι τὰ ἄπειρα πιστοποιητικὰ τῶν ἀνωτέρων του, οἵτινες ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐτίμησαν τοὺς κατὰ τὰς διαφόρους ἐπαναστάσεις τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἑαυτοὺς ὀλοκαύτωμα προσεγκέντας ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Εἰκόνα τοῦ Παδράκου δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ ὑπὸ Ἀριστείδου ἐκδιδομένῃ «Νέα Ἑλλάδι», ἐν ἣ ἀναγράφονται ἐν ἐκτάσει τὰ κατ' αὐτὸν (1910, σ. 17 καὶ 161). Κατὰ τοὺς βαλκαν. πολέμους ἔλαβεν ἐπίσης ἐνεργὸν μέρος ὡς ἱερεὺς καὶ μαχητῆς ὡς μαρτυροῦσι τὰ διάφορα τῶν στραρχῶν πιστοποιητικὰ Παν. Δαγκλῆ, Δ. Ἰωάννου καὶ Στ. Ρέγκλη καὶ τῶν (τοῦ Μακεδονικοῦ κομιτάτου) Δ. Οἰκ. Καλαποθάκη καὶ Περικλέους Α. Ἀφ. γυρπούλου».

Παπακυριακοῦ Σωφρ. ἀρχιμανδρίτης: Θράξ κληρικὸς ἐκ Πασμακτῆ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Αἴμου 1904 ἐγένειε διάκονος ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ Δρυϊνουπόλεως καὶ ἀπέθανεν τῷ 1957 Αὐγούστ. βλ. Ἡπειρ. Ἐστὶ, Ζ'. σ. 4 ἐ. ἔγραψεν ὠραίαν καὶ μεναδικὴν περὶ τῆς Παναγίας πραγματείαν — ἴσως ἡ καλλιτέρα παρ' ἡμῖν—. Ἀπέθανεν ἐσχάτως χωρὶς νὰ ἀνταμειφθῆ ὑπὸ τῆς Ἑλλαδικῆς ἐκκλησίας, ὅπου ἔδρασεν ὡς ἱεροκῆρυξ ἐν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ.

Παρθένιος Βιζύης μητροπολίτης: Ἀναφέρεται ὑπὸ Σεργ. Μακραιῦ ἐν τῇ «Ἐκκλησ. Ἱστορία» ζῶν ἐπὶ πατρ. Νεοφύτου. Οὗτος διωρίσας αὐτὸν ὡς ἔξαρχον, ἵνα ὑπάγῃ εἰς Π)νησον καὶ συμβουλεύσῃ τοῖς κατοίκοις τὰ πρὸς εἰρήνην, ἀλλ' ἀπειθήσαντα ἔπαυσε τῷ 1792 τὸν Ἰούνιον. (Λακίδης, σ. 59) καὶ κατὰ τὸν πατρ. κώδικα «καθαίρεσει παντελεῖ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ ἐνδίκως καθυποβληθεὶς ὡς ἀντάρτης καὶ ἀπειθῆς ἀναφανείς πρὸς τὰς ὑψηλὰς βασιλικὰς προσκυνητὰς προσταγὰς καὶ πρὸς τὰς γενομένας αὐτῷ ἐκκλησ. προτροπὰς καὶ διακελεύσεις» (Θρακ. στ. σ. 55).

Παρθένιος Γάνου καὶ Χώρας μητροπολίτης: Ἐξελέγη χειροτονηθεὶς τῇ 19 Μαΐου 1875 «ὁ ὀσιολογιώτατος Μέγας ἀρχιδιάκονος» καὶ μετετέθη τὴν 11 Φεβρ. 1881 εἰς Σωζοαγαθούπολιν (Θρακ. στ. 61).

Παρθένιος Μηδείας περί τὸ 1574 - 1580: Οὗτος ἐπὶ πατριάρχου Μητροφάνους ὑπογράφεται εἰς ἀφιερωτικὸν τοῦ Μπογδανίας Πέτρου (Documente XIV, 1915, σ. 49) Ἐν ἐγκυκλίῳ Μητροφάνους 1580 ὑπογράφεται μετὰ τὸν Τραϊανουπόλεως (Ἱστορ. Λακίδου, σ. 55).

Παρθένιος Πελαγωνίας Ἡρακλειτζιώτης: Τῷ 1849 ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Βράτζης, παυθεὶς δὲ τὸν Μάϊον τοῦ 1854 ἐγένετο μητροπολίτης Ἐρσεκίου, μετὰ 6 μῆνας Ἰωαννίνων καὶ τὸν Μάϊον 1869 Πελαγωνίας ἕως τὴν 2 Ὀκτωβρ. 1876. Πρὸ τῆς χειροτονίας ἦν διευθυντὴς τῆς Πατρ. Ἀκαδημίας (Γεδεών Μνημ. Γανοχ σ. 141).

Παρθένιος Τραϊανουπόλεως τιτουλάριος: Κατὰ Σεπτέμ. χειροτονεῖται ἐν τῷ πατρ. Ναῶ (Ἐπετ. Ἐταιρ. βυζ. σπουδ. IB, σ. 219).

Παχώμιος Ραιδεστοῦ ἐπίσκοπος ὁ τελευταῖος 1694:

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἐγένετο ἡ ἔνωσις τῆς ἐπισκοπῆς μετὰ τῆς κυριάρχου μητροπόλεως Ἡρακλείας ἐπὶ τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς Νεοφύτου πατριαρχεῦντος Καλλινίκου Β' τὸ γ' (Πατρ. πίν. σ. 612). Πρῶτος ἐνάγων καὶ δεινὸς πρὸς τὸ πατριαρχεῖον κατήγορος ἦν αὐτὸς οὗτος συμπαράσυνας καὶ τινα ἐκ τῶν προκρίτων κατηγορῶν τὸν Νεόφυτον ὡς ἐκβιαστὴν φιλοχρήματων καὶ περιφρονητὴν τοῦ ἐπισκόπου (πρωτάκουστα πράγματα εἰς βᾶρος τοῦ κυριάρχου) καὶ οὕτως ἐπέτυχε νὰ κηρυχθῆ ἀρχιεπισκοπὴ ἢ Ραιδεστός (κατὰ Ἰούλιον μῆνα) ἀπὸ τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἀμέσως ἐξαρτωμένη. Ἄλλ' ἀπεδείχθη, ὅτι ὅλα ἐκεῖνα ἦσαν σκευωρίαί καὶ διαβολὴ κατὰ τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας διότι πρὶν ἢ παρέλθῃ δεκαετία (Ὀκτ. 1702) ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Κυπριανοῦ χρεωκοπησάσης τελείως τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἀπεφασίσθη κοινῶς νὰ καταργηθῆ ἢ ἀνεξαρτησια καὶ νὰ ἐνωθῆ μετὰ τῆς Ἡρακλείας ἢ ἐπισκοπῆ τῆς Ραιδεστοῦ, καὶ ἐπιτοῦτω ἐξεδόθη τὸ ἐνωτικόν. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἶναι καὶ ὕμνος τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς μεγάλης προόδου τῆς πόλεως. ἦτις καθ' ὅλα ἀντικατέστησε τὴν καταρρεῦσασαν Ἡρακλειαν. Τὴν πράξιν ταύτην ἀγνοεῖ ὁ ἐκδότης τῶν «Πατρ. Πινάκων» (βλ. εἰς τὰ περὶ Ραιδεστοῦ, Μέρος Β').

Πέτρος μοναχὸς καὶ προεστῶς: Μονῆς τῆς ἀγ. Τριάδος (Act. Russ. 4, σ. 36).

Πηλιάδης Ἀλέξ. διδάσκαλος ἐν Χώρα: Σχολὴ συνεστήθη τῷ 1795 ἐπὶ βάσεως 5000 γρ. δωρηθέντων ὑπὸ τοῦ Ἰωαννίνων Μακαρίου, ὃν ὁ τόκος πρὸς 12% ἦν 600 γρ. (500 γρ. μισθὸς διδασκάλου καὶ 100 πρὸς ἐνοίκιον). Ταῦτα ἐκυρώθησαν διὰ πατρ. σιγίλλιον τὸν Μάρτ. 1797, ὅτε ὠρίσθησαν ἔφοροι ὁ Μελέτιος Ἡρακλείας, ὁ Μακάριος Δέρκων καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μακαρίου Ἰωαννίνων Ἀναστάσιος. Ἡ σχολὴ ἀπέκτησεν οἰκημα ἴδιον τῷ 1799. Τῷ 1833 ἔτερον σιγίλλιον, δι' οὗ ὁ Φιλαδελφείας Πανάρετος προσέφερε 5000 (γρ. Λεόντιος), ὁ Γάνου καὶ Χώρας 1000, Μιλητοπόλεως Συνέσιος 1000, Χρυσάνδρας ἰ ἀτρ. 1000, Ἰ. Ρωσσέτος 1000, ὁ ἐκ Χώρας Θεόφιλος πρωτοσύγκελλος 500, Ἀλίξ. Πηλιάδης διδάσκαλος 500, ἐξ ἀφιερωμάτων 2000 Ἱερόθεος πατρ. Ἱεροσολύμων τὰ ἐν Χώρα πατρ. κτήματα. Ἴσως ἐδίδαξε καὶ ὁ Ματθαῖος. Μετὰ τὸν Πηλιάδην ὁ ἐλλόγιμος Δαβὶδ Κατηρίδης συγγενὴς τοῦ Ἡρακλείας ἐδίδαξε τῷ 1845 καὶ μετὰ ταῦτα (Μνημ Γανοχ. 170 - 171) «Φιλόμουσος ἀδελφότης τῶν Εὐελπίδων» εὐσταθεῖσα τῷ 1874. Φιλόπτωχος ἀδελφότης (βλ. καὶ Ἀλεξ. Πηλιάδης).

Πλάτων Ἐπίσκοπος Βιζύης: Μέγας ὢν πρ. πρωτοσύγκελλος ἐχειροτονήθη τῇ 27 Φεβρ. 1862 Βιζύης καὶ ἱεράτευσε μέχρι τοῦ 1877 ἀποθανῶν

ἐν Κων)πόλει (Λακίδης, σ. 62). Ὁ Σάρδων ἔχει 1863 τὴν ἐκλογὴν του. (Θρακ. στ, σ. 56) καὶ παρατείνει μέχρι 1 Αὐγ. 1877.

Πολίτης Κώστας «Βῆμα» 4-9-58: «Ἡ δημοσιογραφικὴ οἰκογένεια στερεῖται ἐνὸς ἀκόμη ἐκλεκτοῦ μέλους τῆς· τοῦ Κώστα Πολίτη· χθὲς ἀνηγγέλθη ὄλως αἰφνιδίως ὁ θάνατός του ὁ ὁποῖος συνέβη ἐκ συμφορῆσεως εἰς τὸ Μιλάνον ὅπου εὕρισκετο. Τὸ ἄγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ ἐκλεκτοῦ δημοσιογράφου ἐλύπησε βαθύτατα τὸν δημοσιογραφικὸν κόσμον μεταξύ τοῦ ὁποῖου ὁ ἐκλιπών, νέος ἀκόμη ἡλικίας ἐξήκοντα ἐτῶν, κατεῖχε μίαν σημαντικὴν θέσιν. Ὅ,τι ἰδίως τὸν διέκρινε ὑπῆρξε ἢ ὄλως ἀθόρυβος, ἀλλὰ ἀξιόλογος δραστηριότης εἰς τὴν μακρὰν του σταδιοδρομίαν. Καταγόμενος ἀπὸ τὴν Ἡρακλείτσαν τῆς Θράκης παρὰ τὸ Μυριόφυτον ἐσπούδασεν εἰς τὸ Ζωγράφειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπεδόθη ἀπὸ τὸ 1915 εἰς τὸ δημοσιογραφικὸν ἐπάγγελμα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου πολέμου εἰργάσθη εἰς Ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας, ἐπιστρέψας δὲ κατὰ τὴν ἀνακωχὴν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰργάσθη εἰς τὴν ἐκεῖ ἐφημερίδα «Ταχυδρόμος» καὶ βραδύτερον εἰς τὰ «Νεώτερα» διατελὼν ταυτοχρόνως καὶ ἀναποκριτῆς τοῦ «Ἐλευθέρου Τύπου» τῶν Ἀθηνῶν. Συλληφθεὶς τὸ 1914 καὶ φυλακισθεὶς διὰ τὰς ἀναποκρίσεις του ἀπελάθη εἰς τὰς Ἀθήνας ὅπου εἰργάσθη εἰς τὸν «Ἐλευθερον Τύπον» εἰς τὴν «Πατρίδα» κατόπιον ὡς διευθυντῆς τῆς συντάξεως καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν «Καθημερινήν», τὴν «Ἀθηναϊκὴν» καὶ τὴν «Μακεδονίαν» τῆς Θεσσαλονίκης. Βάσει τοῦ προσωπικοῦ ἀρχείου τοῦ ἔθνομάρτυρος Χρυσοστόμου Σμύρνης ἐξέδωκε τὸ 1934 εἰς τόμον τὴν βιογραφίαν τοῦ ἔθνομάρτυρος. Ἐχρησιμοποιήθη εἰς πολλὰς δημοσιογραφικὰς ἀποστολάς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ὑπῆρξε ἀπὸ τὰ πολύτιμα στοιχεῖα τῆς Ἐνώσεως τῶν Συντακτῶν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Τύπου, ἐκλεγείς καὶ μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ἐπὶ μακρὰν περιόδου. Ὁ Κώστας Πολίτης τοῦ ὁποῖου τὸ πραγματικὸν ὄνομα ἦτο Κωνσταντινίδης, οὐδέποτε ἤλθεν εἰς οἰανδήποτε ψυχρότητα ἢ προστριβὴν μετὰ συναδέλφου του. Ὑπῆρξεν ὁ καλὸς συνάδελφος καὶ ὁ εὐγενὴς δημοσιογράφος. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ τῶσον αἰφνίδιος καὶ ἀπροσδόκητος θάνατός του ἐπροκάλεσε βαθεῖαν καὶ εἰλικρινῆ θλίψιν ὡς μὴ ἀπώλεια εἰς τοὺς κόλπους τῆς δημοσιογραφικῆς οἰκογενείας».

Πολύκαρπος Γάνου καὶ Χώρας Κωνσταντινίδης: Καταγόμενος ἐκ Χώρας ἀρχιμανδρίτης τελειοδιδάκτες Χάλκης (τῷ 1860) ἐποίμανεν ἀπὸ Μαρτίου 1886 ἕως Ἰουλίου 1891, ὅτε μετετέθη εἰς Βάρναν· μετ' αὐτὸν αὐθημερὸν ἐψηφίσθη ὁ Διονύσιος Γεδ.Μν. Γανοχ. 100 ἀπέθανεν ἐν Βάρνῃ 2 Φεβρ. 1906, κατὰ τὸν βίον καίτοι ἦτο κοινωνικὸς διεκρίνετο ἅμα καὶ ὡς αὐστηρὸς καλόγηρος, ἀγαθὸς καὶ τοὺς τρόπους εὐγενέστατος. Ἦν ὁ δεῦτερος τῶν κληρικῶν τοῦ οἴκου. θρόνου καὶ μετασχόντων τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἑλλην. φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως

Πολύκαρπος Θεοδώρου Γανοχωρίτης ἀρχιμανδρίτης: Ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ τῇ προτάσει τοῦ μητροπολίτου Κασσαϊδρείας Εἰρηναίου διωρίσθη τῷ 1910-1911 διδάσκαλος τῆς Ἀθωνιάδος σχολῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ διευθυντῆς τῆς ἱερατ. σχολῆς Βελλᾶς

Πορφύριος Τυρολλῶς καὶ Σερεντζίου ἐπίσκοπος: Κυρίλλου στίχοι ἠρωελεγεῖοι πρὸς τὸν Ἅγιον Τυρολλῶς κύρ Πορφύριον:

«Ἡ τὸ ἀριστεῖον τυροῦ ἀναδυσσάμενη τό, ὦ Τυρολλῶ, χαῖρε μάκαιρ' ἀ πόλις
Τοῖον ἔχουσα ἄριστον καὶ ἥπιον ἀρχιερεῖα, εὐγενέων Σαμίων υἱέα ὄντα καλόν,

ταῖς μυρίαῖς χάρισι πεπυκασμένον εὐσεβίης τε, τῆς σοφίης τε πόνοις κυδαλίμοις καμάτοις, οὐνεκεν ἔδει σοι τοῖον ἀριπρεπέ ἀρχιερέα ἀύχῃν κωμόπολι, ἀλλ' ἕνα οἶα σὺ εἶ. ἀλλὰ σὺ ἄνθος ἐὼν τῶν ποιμνέων σὸν ἔχοιοκαὶ ζωῆς πολλοῖς ἡλείου ἀνόδοις.»

Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου: «Κύριλλος προηγούμενος Λαυριώτης, ὁ χρονογράφος» Ἀθήναι 1935, σ. 108. Ἦτο δὲ φιλόμουσος, ὑπ' οὗ καὶ ἰδρύθη ἐν Τυρολλάῳ ἡ Πορφυριάς σχολῆ (βλ Γεδεών, «Πέντε Λέριοι ἀρχιερεῖς» σ, 27). Τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ τοῦ Σαμίου φιλομούσου ἱεράρχου ἐξύμνησε καὶ ἱεροκῆρυξ Λαυριώτης τις ὁ Κύριλλος.

Πρίσκοσ ὁ Πανίτης: Ἐπὶ Θεοδοσίου, Β', ἔθνικὸς ἐκ τῶν τελευταίων Χέρτσβεργ. III, 579.

Προκόπιος Γάνου καὶ Χώρης: Ἐχειροτονήθη τῇ 4 Ὀκτ. 1759 ἐν τῷ Ναῶ τῆς Θεοτόκου τῷ ἐν Μουχλίῳ τῆς πρωτευούσης ὑπὸ τοῦ μητρ. Μελετίου Λαρίσσης, τοῦ κατόπιν οἴκουμ. πατριάρχου, τοῦ Προϊλάβου καὶ τοῦ ἐπισκόπου Βονιτίσης, ὧν οὗ σημειοῦται τὰ ὀνόματα ἐν ἐπισκοπικῷ κώδικι Σμύρνης, ἐνθα ὁ Προκόπιος ἔγραψε περὶ ἑαυτοῦ (βλ. Ἱερὸς Πολύκαρπος Σμύρνης Γ' σ. 2094 Γεδεών Μνημ. Γανοχ. 117) Ὁ Προκόπιος μετετέθη εἰς Σμύρνην τὸν Ἰαν. 1770.

Προκόπιος Σωζοαγαθουπόλεως: Οὗτος ἐμελοποίησε στίχους πολιτικούς καὶ τινα ἐκκλ. μέλη· ἀπέθανε τῷ 1884 (Παπαδ. 348).

Ραιδεστηνὸς Ἀθανάσιος: (βλ. Γεδεών ἀποσημειωμ. Χρον. σ. 249). Ἦκμαζε περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος (βλ. Ν. Σιών ΜΒ' 1947, σ. 228 - 230).

Ραιδεστηνὸς Γεώργιος ὁ Α' πρωτοψάλτης 1680: Οὗτος ἐμέλισε μαθήματα τῆς παπαδικῆς καὶ ἀργὰ πασαπνοῦρία καὶ ἄλλα ἐκκλ. μέλη εἰς τὸ Κρατηματᾶριον, καὶ Στιχηράριον καὶ κοινωνικά. « Αἰνεῖτε » εἰς α' ἤχον, ἀλλ' εἶναι τοῦτο Μανουήλ του νέου Χρυσάφου. ἦν μαθητὴς τοῦ Μελχισηδέκ.

Ραιδεστηνὸς Γεώργιος ὁ Β' 1889: Πρωτοψάλτης «μέγα ἐπὶ μουσικῇ τέχνῃ καὶ ἐμπειρία ἀράμενος ὄνομα· ἐγεννήθη 1833, ἐδιδάχθη παρὰ Δομετίου ἱερέως, ἐτελειοποιήθη παρὰ τῷ πρωτοψάλτῃ Κωνσταντίνῳ τῷ Βυζαντιῷ ψάλλων ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς διαφόρους ἐνορίας, τῷ 1863 λαμπαδάριος τοῦ Ἰωάννου καὶ εἶτα διεδέχθη τὸν Σταυράκην ὡς πρωτοψάλτης (1871 - 6), εἶτα ἐν Γαλατᾶ καὶ Πέραν, ἐξέδωκε δύο μουσικὰς βίβλους, ἐν αἷς καὶ τῆς Μεγ. ἔβδομάδος καὶ Πεντηκοσταρίου κατέλιπε πλῆθος μαθημάτων. (Παπαδ. Συμβ. 364 -6).

Ραφαήλ Μετρώων καὶ Ἀθύρων 1767(ἀρχ. Θρακ. ΚΑ', σ. 156).

Ροῦσοὺς Δημοσθ.: Καθηγ. Βουκουρεστίου. Περί τούτου ἐν αὐτῷ τυπογραφίῳ. ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ 1791 ἐξεδίδοτο καὶ ἡ Ἐφημερίς περὶ ἧς βλ. «Ἐλεύθ. Βῆμα» 25-30-11-1928 ἀρθρογραφίαν αὐτοῦ βλ. Πετροκάτον βλ. ἀρθρον Δ. Οἰκονομίδου εἰς ἀρχ. Θρέκης ὁμοίως καὶ Θρακικά.

Ροῦσοὺς Δημοσθένης: Γεννηθεὶς ἐν Περιστάσει Γανοχωρίων ἐσπούδασεν ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. σχολῇ καὶ ἐν Γερμανίᾳ κατηρτίσθη εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν. Ἐγραψεν διατριβὴν: «Οἱ τρεῖς Γαζαῖοι, συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας τῶν Γαζαίων» καὶ ἀνεκνήρυχθη διδάκτωρ ἐν Λειψίᾳ τῷ 1893. (ἐτυπώθη ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς 8ον, σ. 71). Μεταβὰς εἰς Βουκουρεστίον, μετέσχε διαγωνισμοῦ καὶ προσκληθεὶς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν διω-

ρίσθη καθηγητῆς τῆς βυζαντινῆς φιλολογίας. Ἠσχολήθη μετὰ ζήλου περὶ τὴν ἱστορίαν καὶ ἔγραψεν οὐκ ὀλίγας πραγματείας διαφωτίζων τὰς ἱστορικὰς περιόδους καὶ αἴρων πολλὰς πλάνας καὶ διαστρεφᾶς τῶν Ρουμάνων εἰς ἄρθρα ἰδίως εἰς τὴν «Πατρίδα» τοῦ Σιμ. Σπύρου δημοσιευθείσας. Τελευταῖον ἐξέδοτο καὶ τὸν κατάλογον τῶν ἑλλην. χειρογράφων : «Manuscritele grecesci» ἐν Βουκουρεστίῳ 1901 4ον καὶ δὴ τὸ λίαν ἐνδιαφέρον «Ellenismul în Rumania» Βουκουρεστίον 1911 ὡς καὶ τὸ «περὶ τῶν ἑλλην. ἐφημερίδων τῆς Βιέννης» δημοσιευθὲν ἐν τῷ «Ἐλευθέρω Βήματι» Ἀθηνῶν 1926. (βλ. Ἄμαντρν ἐν τῷ «ἐκτάκτῳ τεύχει τοῦ Γ'. τόμ. Θρακ. σ. 169).

Σάβας Γανοχωρίτης διδάσκαλος : Ἀποφοιτήσας τῷ 1896 τῆς Θεολογ. σχολῆς τῆς Χάλκης ἔγραψε κατὰ τὸν Μέξην ἐναίσιμον διατριβὴν. (σ. 203).

Σαββόπουλος Κωνσταντῖνος : α' δομέστικος τῆς Μ. Ἐκκλησίας Σαραντακκλησιώτης 1882 ἔργον μουσικόν : «Κανὼν τῆς Μ. Πέμπτης οὗ προτάσσεται τὸ «Κύριε ἢ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις» μελοποιηθέντα ὑπὸ Κ.Σ.Α. δομ. τῆς Μ. Ἐκκλησίας, οἷς προσετέθησαν καὶ αἱ καταβασαί «Ἄνοιξω τὸ στόμα μου» ἔτος 1881· μαθητῆς Στ. Μωϋσιάδου, συνέψαλλε ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ μετὰ τῶν ἀκμασάντων τότε διδασκάλων· κατέλιπε μαθητὰς ἐν οἷς καὶ ὁ λόγιος Ἱεροψάλτης ἐν Ἀθήναις Ἡλ. Γεωργιάδης (Παπαδ. 361).

Σαβίνος Ἐπίσκοπος τῶν ἐν Ἡρακλείᾳ Μακεδονιανῶν : βλ. Σαβίνος ἐν Βουτυρᾷ Λεξ. Ἱστορ. καὶ γεωγρ. τῷ 440 (Χ' Ἀμ.) Φωκουλίδην, «Ἡ ἐν Νικαίᾳ οἴκουμ. σύνοδος» Ἀλεξάνδρεια 1925, σ. 44.

Σαμουήλ Μελενίκου 1820 - 1830 : Ἀπὸ τοῦ 1809 Δυρραχίου (Μνεΐα Γανοχ. 138).

Σαράντης Λεώπουλος Κομνηνός : Ἐν Σπάρτῃ (βλ. Ἱστορ. Σπάρτης ἀπὸ Δούκα, σ. 68 ἢ 668).

Σεπτιμία Τορολις (τὸ ἄρσεν. Τορολός) : Ὑπάρχει εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Τραϊανῆς Αὐγούστης 45, εὐρεθείσης παρὰ τῇ κώμῃ Ἀσπρούχοβον καὶ περιεχούσης Θρακικὰ κύρια ὀνόματα συνθέμενα ἐκ τοῦ τορὸς (βλ. Θρακικὰ Η', σ. 93).

Σεραφεῖμ Γάνου καὶ Χώρας : Ὁ ἀπὸ Σισανίου μετατεθεὶς τῇ 14 Μαΐου 1909, ὅστις ἐκλεγείς μητρ. Σερβίων καὶ Κοζάνης (1 Ἰουλ. 1910) καὶ μὴ ἀποδεξάμενος τὴν ἐκλογὴν ἀποκατέστη καὶ αὐθις (Αὐγουστ. 1910) ἐν Γάνῳ, ἐνθα καὶ ἀπεβίωσε τῇ 10 Σεπτ. 1913 (Θρακ.στ. σ. 62). Ὁ Σεραφεῖμ ἀπεφοίτησεν ἐκ Χάλκης τῷ 1880 καὶ ἔγραψε «περὶ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ» (Μέξης σ. 214).

Σεραφεῖμ Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως ἐπίσκοπος : Οὗτος διεδέξατο τὸν φοιτηθέντα (28 Μαΐου 1821) ἔθνομάρτυρα Νεόφυτον καὶ ἔμεινε μέχρι 1834. Πρὸς αὐτὸν ἀπευθύνει ὁ Ἰγνάτιος 29 ἐπιστολάς. Ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν κατὰ Σαβράμην (Θρακ.στ.σ.234. Ζήση «Συζήτησι» 7, σ. 53, Δράκου Θρακ. σ. 73ἔ. Μολοσσοῦ, 535 Ἐκκλ. Ἀλήθ. ΛΒ', 311, 320). Ὑπογράφει τὸν διορισμὸν τοῦ διδασκάλου Ἀλεξανδρῆ Κυρίτση Μπίλια τῷ 1826 ἐν Μυριοφύτῳ. (Ἐκκλ. Ἀλήθ. 1912, σ. 298, 333). Κατήγετο ἐκ Λιτίτζης ὁμόρου τῇ ἐπαρχίᾳ Ἡρακλείας ἐν Μυριοφύτῳ χάριν εὐλαβείας ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ τῷ καθεδρικῷ τῆς Θεοτόκου. Ἐκ τοῦ κώδικος Ἰγνατίου Ἡρακλείας, μανθάνομεν, ὅτι περὶ τὰ 1827 - 8 περιήρχετο τὴν ἐπαρχίαν ταύτην. Τοῦτον τῇ 5 Ὀκτ. 1827 ἀπέ-

στειλαν εἰς Αἴνον, ὅπως ἐγκαταστήσῃ τὸν Ματθαῖον ἡγούμενον τῆς μονῆς Σκαλωτῆς. Τῆ 2 Νοεμβ. 1828 ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁ Ἰγνάτιος ἐκ Μυριοφύτου εἰς τὸ Κουμβάγον νὰ συμβιβάσῃ τοὺς Χριστιανοὺς, οἵτινες ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀνθίμου καὶ παπαῦ Ἀντωνίου εἶχον ἀλληλομαχίας κτλ. καὶ τὸν μὲν Ἀνθίμον νὰ διορίσῃ εἰς τὴν μητρόπολιν, τὸν δὲ παπαῦ Ἀντώνιον εἰς τὸ Ναήθκιον διὰ νὰ ἡσυχάσουν καὶ νὰ φέρῃ εἰς τὸ Κουμβάγον ἢ τὸν Σακελλάριον ἢ τὸν παπαῦ Νικόλαον (Γεδ. Μν. Γανοχ. σ. 118).

Σεραφείμ Σκαρούλης μητροπ. Σισανίου: Κατήγετο ἐκ Καλύμνου ἀπὸ Γάνου καὶ Χώρας μετατεθεὶς τῆ 10 Μαΐου 1909 ἀπὸ τῆς μητροπ. Σισανίου, εὐδοκίμων ἐν τῷ ποιμαντικῷ ἔργῳ καὶ πᾶσιν εὐχαριστῶν τοὺς Χριστιανοὺς, οἵτινες ἐκ τοῦ μητροπολίτου τοῦ παρελ. ἑκατ. μετ' εὐλαβείας ἀνεμίμησκον μόνον τοῦ συμπολίτου αὐτῶν Πολυκάρπου. Γεδ. Μνημ. Γανοχώρων, σ. 101. Ἀπὸ Σιατίστης μετατεθεὶς 1909 (Γεδεῶν Μνεῖα 304). Τῷ 1910 μετετέθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σερβίων καὶ Κοζάνης ἀλλὰ δὲν ἀπεδέχθη καὶ ἐπανήλθεν εἰς Γάνον ὅπου καὶ ἀπεβίωσε τῷ 1913 Σεπτ. 10.

Σεραφείμ ἐπίσκοπος Τυρολόης καὶ Σερεντζίου περὶ τὸ 1820 Μνεῖα Γανοχ. σ. 168

Σέργιος Εὐδοξίου πόλεως: (Τῆς νῦν Σηλυβρίας): Παραστάς ἐν τῇ στ' οἰκ. συνόδῳ (Θρακ. Α', σ. 259).

Σίλβεστρος Μετρῶν καὶ Ἀθύρων: Τῷ 1745 διάδοχος τοῦ Δωροθέου (βλ. Γεδεῶν. Πέντε Λέριοι ἀρχ. 32) 1742 Ὀκτωβρ. 1 (ἀρχ. Θρακ. Λαογρ. 21, σ. 147).

Σισίνιος Χαλκίδος 787 (τῆς Θράκης): Οὐδενὸς ἄλλου τῆς ἐπαρχίας ταύτης γνωρίζομεν τὸ ὄνομα καὶ ὅμως ἀναφέρεται ἐπὶ τοῦ πατρ. Μιχαήλ Γ'. τῷ 1170 ὁ Χαλκίδος ὡς παρανόμως χειροτονήσας κληρικούς παρ' ἑνορίας. (Πατρ. Πίν. σ. 366 καὶ Σαραντῆν, σ. 160 - 161). Ἐπίσκοπος ἐν Νικαίᾳ τὸ β' 787, (Migne 98 στ. 205 β'). «Περὶ τῆς ἐν Θράκῃ Χαλκίδος ὑπὸ Μιλτ. Σαραντῆ». (βλ. Μεσ. Γραμμ. Β', σ. 158 - 170). Σχέσις πρὸς τὴν Χαλκιδικὴν, Σίθωνες, φυλὴ Θρακικὴ (βλ. Μολοσσὸν σ. 499). Ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν Διατύπωσιν Λέοντος τοῦ Σοφοῦ 8ος τὴν τάξιν μεταξὺ τῶν 17 Ἐπισκόπων τοῦ Ἡρακλείας (Σύντ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Ε'. σ. 476) καὶ 7ος εἰς τὴν τοῦ Κυπρίου *Descriptio orbis Romani*, Λειψία 1890 σ. 57, 1269).

Σμάραγδος Χατζῆ Εὐσταθίου: Καταγόμενος ἐκ Κρήτης ἐξελέγη Μυριοφύτου τῆ 22 Φεβρ. 1900 καὶ ἔκαμε μέχρι 1908 (Γεδ. μνημ. Γανοχ. 111).

Σταμάτιος Παπαῦς ἐκ Κορωνοφωλεᾶς: Ἐχομεν εἰδήσεις ὑπὸ Β. Μυστακίδου ἐν 40ετηρ. Κόντου σ. 392 - 397. (σπουδαῖος). Οὗτος διδάσκαλος ἐχρημάτισεν ἐν Ἀνδριανουπόλει.

Σταμούλης Ἀναστάσιος 1843 - 1934: Ἐν Σηλυβρίᾳ γεννηθεὶς ἀπεφοίτησε μετὰ τὴν Μεγ. τοῦ Γεν. σχολὴν ἐκ τοῦ ἐν Ἀθήναις Λυκείου Βάρα. Τὴν σπουδαίαν συλλογὴν τῶν ἀρχαίων λιθίνων μνημείων ἀφῆκεν ἐν τῇ γενετείρᾳ του μὴ δυνηθεὶς νὰ μετακομίσῃ κατὰ τὴν μετοικεσίαν. Μετὰ πολλὰ ἔτη διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἐπὶ τόπου μεταβάντος κ. Μιλτ. Σταμούλη, εὐρόντος ἀντικαταστάτην ἐν τῇ ἀρχοντικῇ οἰκίᾳ του Τοῦρκον μεγίσтана ἄμα καὶ τὸ μυσεῖόν του ἐν τῇ θέσει παρεκλήθη οὗτος νὰ παραληφθῇ ἡ συλλογὴ εἰς τι ἐν Κων)πόλει κεντρικῶς τοῦ κράτους Μουσεῖον, ἀλλ' εἶναι ἄδηλον ἂν μετεφέρθη,

Εὐτυχῶς ὁ ἀειμνητος Ἀναστάσιος ὡσεὶ προεμάντευε τὰ μέλλοντα, τῷ 1912 ἀνέθεσεν εἰς τὸν ἐνταῦθα ἐταῖρον τῆς γαλλ. ἀρχαιολ. σχολῆς g. Seure, ὅστις ἐπιμεληθεὶς ἐξέδοτο τὴν «Collection Stamoulis Antiquités Thraces par la propondide catalogue». Athènes, 8ον σ. 535 - 641 (Extrait du bulletin de correspondance hellenique, XXXVIe année).

Ἡ συλλογὴ τῶν νομισμάτων δωρηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἔθν. νομισμ. Μουσεῖον περιγραφέντων ὑπὸ Γ. Οἰκονόμου καὶ Εἰρ. Βαρούχα ἐν Ἀθήναις ἐξεδόθη τῷ 1905, 6ον σ. 152 μετὰ 5 φωτογρ. πινάκων ἐν τέλει. Ὁ βίος τοῦ Α. Σταμούλη ἐγράφη ὑπὸ τοῦ μακ. Ἀδ. Διαμαντοπούλου (βλ. Θρακ. στ' σ. 416 - 422 μετὰ τῆς εἰκόνος). Τὸ δὲ «Θρακικὸν Κέντρον» ἀνεκέρυξεν αὐτὸν μέγαν εὐεργέτην (αὐτ. σ. 428). Ἀναστασίου Κ. Π. Σταμούλη: Λαογραφικὰ καὶ χωρογραφικὰ «Ὁ Πυρσὸς τῶν Νέων Χωρῶν» 1925 σ. 13 - 16, Τοπωνυμικὰ Θράκης «Θρακικὰ» Τομ. Α' 1928 καὶ 393-401 Ἀλφαβητικὸς κατάλογος ὀνομάτων πόλεων κ.λ.π. Δελ. 401-402. Ἀνέκδοτα Βυζαντινὰ μνημεῖα ἐν Θράκῃ «Δελτ. Χριστ. Ἀρχ. Ἐταιρεία» Τόμ. Γ'. 1929 σελ. 62 - 69. Παλαιὸς Κώδιξ τῆς Ἐπιτροπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων. «Μεσαιωνικὰ γράμματα» Τομ. Β'. 1935 σελ. 171-177. «Τοπωνυμικὰ Θράκης» «Ἀρχεῖον Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ» Τόμ. Γ' 1938 σ. 226 - 229. Σημ. Ἄλλ' ἢ κυριώτερα τοῦ ἀειμνήστου εὐπατρίδου πρὸ τὸ ἔθνος τὴν ἐπιστήμην προσφορὰ εἶναι ἢ ἀνωτέρα ὑπ' ἐμοῦ ἀναφερομένη Σταμούλειος συλλογὴ νομισμάτων εἰς ἣν περιελήφθη καὶ πολαιοτέρα τοιαύτη μολυβδοβούλλων ὑπὸ τοῦ Κ. Κωνσταντινοπούλου πρεκεδθεῖσα τὸ 1930 Ὁ Κορυτσᾶς.

Ἀντωνίου Α. Σταμούλη: εἰς τὰ Θρακικὰ». Ταξίδια στὴ Θράκῃ κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν Α' 1928 σελ. 116 - 123, Γ', 1932 σελ. 171 - 180, Δ' 1933 σελ. 57 - 67, ΣΤ 177 - 81, Α' 1939 248 - 254, ΙΣΤ' 1941, 65 - 82, ΙΗ' 324-334 Δέρκοι Κέντρον Μονοφυσιτῶν Ε 1934 218 - 221 Οἰκοδομαὶ Σετὰν πασαῖ ΙΖ' 230. Τεκέδες Βεκτασήδων Τόμ. 6 417 - 418. Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἀδριανουπόλεως ΙΕ' 1941 168 - 177. Τοπωνύμια Ἐπαρχίας Σηλύβριας Αὐτ. 306 - 310 ΙΖ' 1942 σελ. 226 - 228 Ἐπίθετα Παναγίας ἐν Θράκῃ ΙΖ' σελ. 22 - 26. Ἀνέκδοτα βυζαντινὰ μνημεῖα ἐν Θράκῃ (Δελτίον Χριστιαν. ἀρχαιολ. Ἐταιρείας, Περιόδ. Β', τομ. Γ', 1922, σ. 62 - 66 8ον) Ἀθήναι.

Σεβασμιώτατε Φίλε.

Κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας σᾶς ἀποστέλλω συνημμένην σημείωσιν ὅσα ὁ πατήρ μου κατὰ καιροὺς ἐδημοσίευσεν.

Ὅσον ἀφορᾷ διὰ τὴν χαλκίνην κεφαλὴν, τὴν ὁποῖαν ἐχάρισεν εἰς τὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, ἐδημοσίευσεν ὁ P. de la Cofte presseicre 96 το Bulletin decorespondace Hellenique τοῦ 3 σελ. 276-289, καὶ μετέφρασαν εἰς τὸν Β' τόμον τῶν Θρακικῶν σελ. 265 - 274.

Ἡ χαλκίνην κεφαλὴ (τῆς ὁποίας ἀντίγραφον ἐπρόκειτο νὰ δοθῇ εἰς τὸν Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου ὅτε θὰ ἤρχετο εἰς Καβάλλαν διὰ τὰ ματαιωθέντα ἀποκαλυπτήρια τοῦ Ἀδριάντου τοῦ προγόνου του Μεμέτ Ἀλῆ, ἀπεστάλη μετὰ ἄλλα δύο τρία ἀντικείμενα τὰς παραμονὰς τοῦ πολέμου εἰς τὴν ἐν Σικάγῳ ἔκθεσιν· ὡς ἐκ τοῦ ἐκτραγέντος πολέμου ἔμενον ἐκεῖ καθ' ὅλον τὸν πόλεμον καὶ μετὰ τὴν εἰρήνην ἐπεστράφη νομίζω, ἀκόμη δὲν ἐξετέθη εἰς τὸ Μουσεῖον. Προχθὲς σᾶς ἀπέστειλα ταχυδρομικῶς ἐπὶ συστάσει τοὺς δύο τόμους τοῦ βιβλίου τῆς ἀδελφῆς μου

«Ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην» καθὼς καὶ τὴν «Συλλογὴν Μολυβδοβούλων». Σᾶς ἐσωκλείω σημεῖωσιν καὶ τῶν ὄσων ἔγραψεν ὁ ἀδελφός μου Ἀντώνιος. Καὶ ὁ ἄλλος ἀδελφός μου Σωφρόνιος πρ. Μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως μὲ τὸ ψευδώνυμον Σωσίπατρις Δημοσθενόπουλος εἰς τὸν «Νεολόγον» Κωνσταντινουπόλεως τὰς 25, 29 καὶ 30 Ὀκτωβρίου καὶ 2 καὶ 7 Νοεμβρίου 1891 ἐδημοσίευσεν διὰ τὴν Μητρόπολιν Σηλυβρίας. (Ἐγὼ ἐσημείωσα καὶ τοὺς ἀριθ. τοῦ «Νεολόγου»: 6674, 6677, 6679, 1680, 6683, 6687. ὁ Κορυτσᾶς). Καὶ εἰς Γερμανίαν ἐξέδωκε Γερμανιστί, διὰ τὴν ἀνάληψιν τὸν τίτλον Διδάκτορος Φιλοσοφίας (ὡν διδάκτωρ τῆς Νομικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν). «Ὅτι ὑπάρχει φυσικὸν δίκαιον»,

Μὲ σεβασμὸν καὶ φιλίαν ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

Μιλτιάδου Α. Σταμούλη. Ἡ Βιομηχανία τοῦ ὄξυγάλακτος ἐν Σηλυβρία. «Δελτίον Ἑλληνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Κων)πόλεως» Τόμ. στ' 905 σ. 73-74. Ἡ βιοτεχνία τῆς τριχαπτοποιίας ἐν Σηλυβρία Αὐτ. Τόμ. 1907 σ. 50-51. Βιβλιοκρισίαι Ἰθακικὰ Τόμ. Β' 1929 σ. 249-252, 490-491, Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἰθακικὴν βιβλιογραφίαν «Ἰθακικὰ» Τόμ Γ'. Παραρτ. 1931 σ. I-X II, Τόμ. Ζ 1936 σ. 357-381, Τομ. Θ 1938 σ. 365-372. ΙΕ' 1941 σ. 306-409, καὶ «Ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην» Τόμ. 1956 Α' 376-410 Β' 1958 262-266. Ἰθακικὸι κώδικες Τόμ. Θ 1938 σ. 122-137, 427 Κώδιξ Ἐξαστέρων Τόμ. Η' σ. 161-175. Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην ΙΗ' σελ. 193-214. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν Θράκης Ἰθακικὰ ΙΔ 1940 (Βυζαντιναί, ἑπαρχίαι, ἡ τάξις τῶν Ἰθακ. ἑπαρχιῶν εἰς τὰ Συνταγμάτια, Ἀρχιερατικοὶ κατάλογοι ἀπὸ Χριστοῦ, Χάρτης Θράκης, Καθολικοὶ Ἀρχιερεῖς, Κώδιξ Σηλυβρίας, Ἐπιβατῶν, Δελειωνῶν, Εἰκόνες καὶ πανομοιότυπα ὑπογραφῶν Ἀρχιερέων Σηλυβρίας) καὶ ἐν συνεχείᾳ ΙΕ' 1941 σ. 387-395, ΙΔ' 1942, σ. 452-456, ΙΗ σ. 55. Ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην Τόμ. Α' 1956 σ. 411-414. Αἱ πλεῖστα τῶν ἄνευ ὑπογραφῆς σημειώσεις μνημοσύνων κ.λ.π. εἰς τοὺς τόμους τῶν Ἰθακικῶν 5-20 ἐγράφησαν -παρ' ἐμοῦ.

Σπυρίδης Γεώργιος: Γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Περιστάσεως (1844) Τελειοποιηθεὶς ἐν Ἀθήναις ἀπῆλθεν εἰς Γαλλίαν μετερχόμενος τὸν οἰκοδιδάσκαλον. Ἐν τῇ Societé conntabileté de Paris διδάσκων εἰς λογίους Γάλλους τὴν ἑλληνικὴν ἐδιδάσκετο ἅμα τὴν δημοσιογραφίαν· τοῦτο ἔπραξε καὶ εἰς Λονδίνον. Ἐπιστρέψας εἰς Ἀθήνας 1835 ἐδίδασκε τὴν Γαλλικὴν, εἰς ἣν ἐξέδωκε καὶ ἔργα ὡς τὸ «Les jeux olympiquess athénes 1899 καὶ Langue grecque actuelle moderne Paris-athénes 1894. Ἦτο ἀνώτερος τῆς Στοᾶς ἀξιωματικῶς. Εἶχεν ἀδελφόν του τὸν ἰατρὸν φαρμοκοποιὸν Κωνσταντῖνον γενόμενον βουλευτὴν τῷ 1920.

Στεργιάδης Δαμασκηνὸς Λαυριώτης ἀρχιμανδρίτης: Αἱ ἐφημερίδες ἔγραψεν: «Ἐξ Ἑλβετίας ὅπου διέμενεν ἀπὸ τινος, ἀγγέλλεται ὁ θάνατος τοῦ ἐκ Θράκης ἀρχιμανδρίτου Δαμασκηνοῦ λαυριώτου, μικρὸν τὸ ἐξηκοστὸν τῆς ἡλικίας ὑπερβάντος. Τελειοδιδάκτορας τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1885, λαυριώτης μοναχὸς ἕνωρις τὴν ἀθωϊκὴν λαύραν λιπῶν ἦλθεν εἰς Σμύρνην ὅπου ἐπὶ πολυετίαν ἐδίδασκε τὰ ἱερά, ἐγένετο δὲ καὶ ἐφημέριος τοῦ ἡμετέρου ὄρφανοτροφείου. Κληθεὶς πρὸ δέκα σχεδὸν ἐτῶν ἱερεὺς τῆς ἐν Σόφια Ἑλληνικῆς πρεσβείας ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν τῷ 1917 καὶ κατέλυσε τὸν βίον ἐν γῆ ξένῃ, πιστῶς ἐκπληρώσας τὸ ἔργον τοῦ κληρικοῦ ἐν ἡμῖν 1920, ἀπεφοίτησεν ἐκ Χάλκης τῷ 1885 γράψας ὡς διατριβὴν «περὶ τοῦ τύπου τοῦ μν-

στηρίου τοῦ βαπτίσματος» ἐφημέρευσε καὶ ἐδίδαξεν ἐν Σμύρῃ προϊστάμενος τῆς ἐν Σόφια ὀρθοδόξου ἑλλην. κοινότητος.

Συμεῶν Μυριοφύτου ἐπίσκοπος: Ἀναφέρεται εἰς ἀφιερωτήριον γράμμα τῷ 1658 ἐκ κώδικι Ἀγριδιανῆς (Μνημ. Γανοχώρων Γεδεῶν σ. 131).

Συμεῶν μητροπολίτης Σηλυβρίας: Ἦκμυζε κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα ὑπογραφόμενος κατὰ τὴν Φωτιανὴν σύνοδον (Θρακ. Α', σ. 259).

Συνέσιος ἐπίσκοπος Τζερβενοῦ: (νῦν Ρουστούκιον) Γανοχωρίτης ὁ Γεδεῶν ἐν ταῖς «Πατριαρχικαῖς ἐφημερίσιν» ἔγραψε τὰ ἐξῆς περὶ τοῦτου χρονικὰ σημειώματα, ὅτι παραιτούμενου τοῦ Κυρίλλου Πλακομύτου, ὅστις ἦν Τζερβενοῦ ἐπίσκοπος τοῦ ἁγίου Τορνόβου «τῷ 1842, Ὀκτ. 27 ἐξελέγη Τζερβενοῦ ὁ ἀρχιδιάκονος τοῦ γέροντος Ἡρακλείας» (σ. 419) καὶ εἰς 16 Νοεμβρ. Συνέσιος ὁ Γανοχωρίτης ἠτοιμάζετο διὰ τὴν ἐπαρχίαν του (σ. 421). Χαρακτηρίζεται ὡς πεπαιδευμένος, φρόνιμος καὶ κεκτημένος ἱκανὴν ἐν τοῖς πράγμασι πείραν.

Συνέσιος Ρόδου μητροπολίτης: Γεννηθεὶς ἐν Χώρα ἐχειροτονήθη τὸν Νοέμβρ. τοῦ 1831 Μιλητοπόλεως βοηθὸς Ἰωσήφ τοῦ Νικαίας τῷ 1842 προήχθη εἰς Τζέρνοβον καὶ εἶτα εἰς Ρόδον 15 Ἀπρ. 1865, παυθεὶς τῷ 1847. Ἀπέθανεν ἐν Φαναρίῳ 6 Ἰαν. 1879 80τῆς τὴν ἡλικίαν (Μνεῖα Γανοχ. 140).

Σωφρόνιος ἐπίσκοπος Μετρῶν καὶ Ἀθύρων 1773: Θρακ. ἀρχ. λαογρ. 21, σ. 155 βλ. τὸ σημεῖωμα εἰς τὸ παράρτ. διὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Γεράσιμον καὶ τινα ἐκ τῆς Ἱστορ. Ἀλεξανδρείας 1784 Ἰαν. 21, αὐτ. 169.

Σωφρόνιος ἱερομόναχος Ἀγιορείτης πνευματικός: Κεχαϊόγλου Ραιδεστηνός, ἐξέδωκε τὴν Κλίμακα Ἰωάννου τὸν βίον Ἰωάσαφ καὶ Βαρλαάμ τοῦ Δαμασκηνοῦ, τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας πρὸς Ἀντίοχον Δούκα καὶ τὸ Συμβουλευτικὸν ἐγχειρ. τοῦ Νικοδήμου. (βλ. ἁγιορ. διακόσμου Κατάλογον τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Σκιάθῳ μονῆς τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ» ἐν ἣ ἠσύχαζεν ὁ Σωφρ. ἐξέδωκεν ὁ Τρ. Εὐαγγελίδης ἐν τῇ «Σκιάθῳ» Ἀθῆναι 1913, σ. 216-217).

Σωφρόνιος μητροπολίτης Σηλυβρίας: 1638 (Θρακ Α', σ. 266).

Ταρχανιώτης Μιχ. Μόρουλλας: Ἕλλην ποιητῆς τῆς ἀναγενήσεως Ἐπετ. βυζ. σπουδ. Ε' 200-242 ὑπὸ Δ. Ζακυνθηνοῦ πόθεν τὸ ὄνομα Ταρχανιώτης ὑπὸ Κ. Ἀμάντου ἐν «ἐλληνικοῖς», Β', 1927, σ. 435. Τὸ ὄνομα τοῦτι ο συχνότατα συναντᾶται εἰς τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τοῦ ἁγίου Ὄρους ἀπὸ τοῦ βιβλίου τοῦ Φιλίππου Meyer γνωστὸν γενόμενον τοῖς βυζαντιολόγοις. Ἔχομεν καὶ διπλογραφίαν τοῦ ὀνόματος Ταρχανιώτης καὶ Τραχανιώτης (βλ. καὶ τὸ ἀνωτ. τραχανᾶς).

Τατλικάρης I.: Κατὰ τὸ 1840, ὅτε ἰδρύθη τὸ γεν. αὐστριακὸν προξενεῖον ἐν Ἀθήναις, ὁ Ἰω. Τατλικάρης ἐρημάτισε καντζελιέρης, ἦτοι γραμματεὺς τῆς ἑλλ. γλώσσης, ὅστις διεκρίθη αὐτόθι δι' ἔθνικὰς ὑπηρεσίας (βλ. Σουρμελῆ Ἱστορ. Ἀθηνῶν σ. 36 91-93).

Τζανέτης Ἰωάννης βοηθὸς ἐπίσκοπος, ὁ Ναζιαν-

Ζοϋ: Γεννηθεὶς ἐν Χρυσαμπέλῳ (Κούμβαν) τῷ 1880 ἐσπούδασε ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους σχολῇ καὶ τῇ Ζωσιμαίᾳ τῶν Ἰωαννίνων εἶτα καὶ εἰς τὴν Χάλκην ἀποφοιτήσας τῷ 1904 (βλ. Μέξην). Προσεκολλήθη εἰς τὸν Ἡρακλείας Γρηγ. Καλλίδην πρὸς μητρὸς θεῖον καὶ ἀρχιδιάκονος ἐδίδασκεν εἰς τὴν ἐν Ραιδεστῷ ἀστικήν σχολήν. Τῷ 1907 ἐστάλη ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος εἰς Κεσσάνην καὶ τῷ 1910 ἐγένετο βοηθὸς ἐπίσκοπος ἐν αὐτῇ ἔδρα τμήματος τοῦ Ἡρακλείας, ὅπου ἔδρασαν ἔθνικῶς κατὰ τῶν Βουλγάρων οἵτινες διήρπασαν καὶ τὰ ἀρχερ. ἄμφια καὶ τὰ ἐπιπλά τῆς μητροπόλεως. Κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάληψιν τῆς Θράκης καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν γυναικοπαίδων ἐξεδιώχθη ἐν καιρῷ χειμῶνος ὑπὸ βροχὴν πυροβολούντων καὶ φονευόντων τῶν Τούρκων καὶ μόλις μετ' ὀλίγων σωθέντων ἔφθασεν εἰς Μακρὰν γέφυραν τὴν πρωϊαν ἡμιθανής. Ἐκ θαύματος δὲ διεσώθη δις πυροβοληθεὶς ἔξω τῆς Κεσσάνης... Μετὰ 12ετῆ ὑπηρεσίαν ἐνταῦθα προσεκλήθη καθηγητῆς τῶν θρησκευτικῶν ἐν τῷ ἡμιγυμνασίῳ Ραιδεστοῦ, ὅπου καὶ ἀπέθανεν.

Τιμόθεος Γάνου καὶ Χώρας μητροπολίτης: Ὁ ἀπὸ Χαλεπίου ἐξελέγη 14 Ἰουλ. 1873 καὶ ἀπέθανε τῇ 19 Μαΐου 1875 (Θρακ. στ', σ. 61.)

Τιμόθεος Β' Γάνου καὶ Χώρας: Οὗτος ὁ τελευταῖος μητροπολίτης ἐξελέγη τὴν 10 Σεπτ. 1913, οὗ μετατεθέντος ὡς ἐξάρχου εἰς Μέλισσον (3 Ὀκτωβ. 1924) ἢ ἐπαρχία μένει ὀρφανή (Θρακ. στ' 62).

Τιμόθεος μητροπολ. Ἡρακλείας 1722: (βλ. *Heraclea Sacra B'*, σ. 162). Ἐν τῷ Κατάλ. τῶν χειρογρ. τῆς πατρ. βιβλιοθήκης Ἱεροσολύμων Α', σ. 349 ἀναγινώσκουμεν τὰ ἑξῆς: Καλλινίκου Β' Κων/πόλεως λύσις ἀφορισμοῦ τινος αἰτηθεῖσα συνοδικῶς παρὰ μητροπολίτου Ἡρακλείας, «ὅτι πρὸ χρόνων ἴκανῶν χρηματίας τις μητροπολίτης ἐν τῇ αὐτῇ μητροπόλει Ἡρακλείας Τιμόθεος ὀνόματι, οὐκ οἶδ' ὅπως συκοφαντηθεὶς ἐκεῖνος ὑπὸ τινων τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ χριστιανῶν ἐπὶ τισὶ φαύλοις καὶ ἀπηγορευμένοις, ἀφορισμὸν κοινὸν ἐξεφώνησε τότε κατὰ τῶν οἰκύντων ἐκείσε καὶ τοῦτο μέχρι δεκάτης γενεᾶς καιροῦ δ' ἐξ ἐκείνου πολλοὶ ἐφωράθησαν ἄλυτοι μετὰ θάνατον μέχρι νηπίων ἀκάκων καὶ βρεφῶν, οὗ ἔνεκεν οἱ τῆς παρουσίας γενεᾶς χριστιανοὶ τὴν κατ' αὐτῶν ὀρῶντες ἀδιάκοπον ποινήν τῷ ἔλει προστρέχουσι τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας διὰ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ καὶ κλίνοντες γόνυ καρδίας προσπίπτουσιν ὀλοφυρμοῖς συνοχῇ τε μακρᾷ καὶ ἀθυμίᾳ καὶ δέοντα θεραπείας τυχεῖν». Ἀκολουθεῖ δὲ εὐχὴ συνοδικῶς ἐκφωνηθεῖσα πρὸς λύσιν τοῦ ἀφορισμοῦ.

Τιμόθεος ὁ Λαμνῆς Μιτυληναῖος: Τελειόφοιτος Χάλκης ἐκλεγεῖς Γάνου καὶ Χώρας τῇ 10 Σεπτ. 1912. (Γεδ. Μνημ. Γανοχ. 117) ὡς ἀπόφοιτος τῆς Χάλκης τῷ 1896 ἔγραψε: «Λόγιοι δογματικοὶ ἐπήνεγκόν τὴν διάστασιν τῶν Ἀρμενίων ἀπὸ τῶν Ὀρθοδόξων» Μέξης σ. 226.

Τιμόθεος Μετρῶν καὶ Ἀθύρων 1649, 1660, 1664: (Ἄρχ. Θρακ. λαογρ. 21, σ. 151).

Τούλης ἢ Παναγιώτης Ἰω. βλ. Λεοντόπουλος: Εἶχε ιδιωτικὸν σχολεῖον ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Φαναρίου 1815-1820.

Τραχανᾶς Μιχ. Γλαβᾶς Τραχανᾶς (Ὀρθ. Θ' 249): βλ. Θεοφάνην ἐπὶ τῆς ἀλώσεως. Τοπωνυμία ἢ χωρίον εἰς τὴν περιφέρειαν Ἐπιβατῶν

Θρακ. ιστ' 309. Χρυσοβ. 'Ιων. στ', Παλαιαλ. 1364 ὑπὲρ τῆς τοῦ Βασιτοπεδίου διὰ τὰ δίκαια τοῦ μοναχοῦ Μανασσῆ Ταρχανειώτου τοῦ πρωτοστῆτορος ἐπὶ τοῦ ἐν Θεϊνίκῃ μενυξίου τοῦ Σωτῆρος τοῦ ἐπικεκλημένου τοῦ Κυρκύρη καὶ διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν δικαίων τούτων εἰς τὴν μετὴν Βασιτοπεδίου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μανασσῆ. (Ἐπετ. βυζ. σπ. Δ', 1927, σ. 244-5 ὑπὸ Μιχ. Γούδα βλ. Ἐπετ. βυζ. σπουδ. IB', σ. 248-9).

Τριανταφυλλίδης Ἀλέξ. Σηλυμβριανός: Ὑπῆρξε διδάσκαλος, ἦν ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐδίδαξεν ἐν τῇ ἀλληλοδιδακτικῇ ἐν Φαναρίῳ καὶ ἔλλ. σχολῇ τοῦ Μετοχίου τοῦ ἁγ. Τάφου 1873, εἶτα ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Λαμψάκου προβιβασθεὶς εἰς μητροπολίτην Πρεσπῶν καὶ Μελενίκου 1873-1894 (Γεδεῶν ἀποσημ. Χρονογρ. σ. 132-133).

Ὑψηλάντης Κομνηνός: Βλ. τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου «Ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν τῶν εἰς δώδεκα βιβλίον Η', Θ', καὶ Ι', ἦτοι τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν 1453-1789». Ἐκ χειρογράφου ἀνεκδότου τῆς ἱεῶς μονῆς τοῦ Σινᾶ ἐκδιδεντος ἀρχιμανδρίτου Γερμανοῦ Ἀφθονίδου Συναίτου Κων)πολις, 1870, 8ον, σ. λα' 837. Τὰ ἐλλείποντα τοῦ Η' βιβ. ἐδημοσιεύθησαν ἐν τοῖς Documente Hurmuzakí XIII, σ. 515-551. ἤκμασε τὸ β' ἡμῖς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος βλ. σ. 137. Ἡ σύντομος βιογραφία ἐν σ. γ' -ιδ', ὑπὸ τοῦ ἐκδότου.

Φίλανδρος Κων.: «Ἡ συνάδελφος «Φωνὴ τοῦ Πειραιῶς» ἀπησχολήθη κατ'αὐτὰς εἰς μίαν σειρὰν δημοσιευμάτων τῆς μετὰ τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν καὶ τὸ ἔργον τοῦ τόσο προῶρως ἐκλιπόντος ἐκλεκτοῦ τέκνου τοῦ προσφυγικοῦ κόσμου Κων. Φιλάνδρου, πρώην ὑπουργοῦ τῆς Προνοίας καὶ Δημάρχου Κερασινίου.

Εἰς τὰ δημοσιεύματα αὐτὰ ἀπήντησε διὰ μιᾶς ὥραίας ἐπιστολῆς του ὁ υἱὸς τοῦ ἐκλιπόντος κ. Ἰωάν. Κ. Φιλάνδρου, δικηγόρος. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην δημοσιεύομεν, διότι ἀποτελεῖ τὸ πλέον αὐθεντικὸν βιογραφικὸν σημεῖωμα διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἐκλεκτοῦ πρόσφυγος πολιτευτοῦ.

Φίλε Κε Διευθυντά,

Ἀσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκφράσω τὶς θερμὰς μου εὐχαριστίας πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Φωνῆς τοῦ Πειραιῶς» γιὰ τὴν ἐπανάληψιν τῆς μέρους αὐτῆς ἀπασχόλησε τὶς στήλεις τῆς γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δρᾶσιν τοῦ πατέρα μου, τοῦ πρώην Ὑπουργοῦ καὶ Δημάρχου Κερασινίου Κ. Φιλάνδρου. Ὅταν μάλιστα τὰ δημοσιεύματα αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ ἕνα ἐκλεκτὸ λογοτέχνη καὶ ποιητῆ, τὸ χρονογράφο σας κ. Ν. Χαντζάρας, ποῦ εἶναι σήμερα ἀναμφισβήτητα ὁ πρῦτανος τοῦ Πειραιῶς Παρνασσοῦ, νομίζω, ὅτι πέρνουν τὸν χαρακτήρα ἐνὸς εὐλαβικοῦ φιλολογικοῦ μνημοσύνου γιὰ τὸν Φιλάνδρο σὰν πνευματικὸ ἄνθρωπον. Κι' αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἰδιαίτερα μὲ συγκινεῖ.

Ὁ φίλος τμηματάρχης τοῦ Δήμου Κερασινίου κ. Κατζάκης, μετὰ τὴν ἀκριβολογία ποῦ τὸν διακρίνει, σωστά τοποθέτησε τὸν τόπον τῆς γεννήσεως τοῦ Φιλάνδρου στὸ Ταϊφύρι τῆς Καλλιπόλης στὴν Ἀνατολικὴ Θράκη.

Νομίζω ὅμως πὼς καὶ ὁ κ. Χαντζάρας ποῦ ἀνέφερε τὴν Ἀρτάκη, δὲν εἶναι ἔξω ἀπὸ τὰ πράγματα γιὰ τὴ Ἀρτάκη εἶναι ἡ γενέτειρα τῆς γυναίκας τοῦ Φιλάνδρου, τῆς κόρης ποῦ ἀγάπησε μ' ἕνα φλογερὸ ἔρωτα, ὅταν ἐκεῖνη φοιτοῦσε στὸ Ζάππειο Παρθεναγωγεῖο τῆς Πόλης καὶ ἐκεῖνος στὴ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ καὶ ποῦ εἶχε εὐτυχὲς τέλος μετὰ τὸ γάμον τους ὅταν ὁ Φιλάνδρος ἀποφοίτησε ἀπ' τὸ Ἐθνικὸ μας Πανεπιστήμιον. Αὐτὸ τὸ φλογερὸ εἰδύλλιον μὲ νοσταλγικὴ συγκίνησιν διηγόταν συχνὰ ὁ Φιλάνδρος στοὺς φίλους του ἀναπολῶντας τὰ περασμένα. Σὲ μίαν ἀπὸ κείνας τῆς ἀλησμόνητες φιλολογικῆς βραδυῆς τῆς Φρεατύδος τὸ ἀκουσε καὶ ὁ ποιητῆς Χαντζάρας. Τὸ εἰδύλλιον τῆς κόρης ἀπ' τὴν Ἀρτάκη, ἦταν ἐκεῖνο ποῦ ἐθίξε τὴν πιδὸ εὐαίσθητη λυρικὴ χορδὴ τοῦ ποιητῆ καὶ ἀποτυπώθηκε ζωηρὰ στὴ μνήμη του, ὥστε νὰ θεωρήσῃ τὴν Ἀρτάκη σὰν τὴ πόλιν ποῦ γνώρισε τὸ φῶς τῆς ζωῆς ὁ Φιλάνδρος γιὰ τὴν ἐκεῖ γνώρισε τὴν ἀγάπην. Μήπως κι' ὁ Παλαμάς δὲν λέει «γνώρισα τὴν ἀγάπην, σ' ἔζησα πειὰ ζωὴ»;

Στὰ ὅσα βιογραφικὰ γράφθηκαν γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ ἔργο του θὰ μπορούσα ν' ἀναφέρω κι' ἐγὼ σὲ ἀδρές γραμμὲς μερικὰ ἀπὸ τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ.

Ὁ Φίλανδρος ἦταν μιὰ τολμηρὴ καὶ ἀνήσυχη ἰδιοσυγκρασία. Μόλις ἀποφοίτησε ἀπ' τὸ Πανεπιστήμιο ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσι τῶν σχολῶν Καλλιπόλεως καὶ κατόπιν τῶν Εὐγενιδεῶν Ἐκπαιδευτηρίων Προύσης. Δὲν περιορίστηκε μόνον στὸ καθαρὰ ἐκπαιδευτικὸ του ἔργο, ἀλλὰ ἐγαλβάνιζε τὰ Ἑλληνόπουλα τοῦ ὑποδοῦλου Ἑλληνισμοῦ μὲ τὰ νάματα τῆς Ἐθνικῆς Ἰδέας. Ἡ Ἐθνικὴ του δράσις ἦταν τέτοια, ὥστε ν' ἀποβῆ ὁ κυριώτερος συνεργάτης τοῦ Προξένου μας στὴν Προῦσσα Ἰωνος Δραγοῦμη, ποῦ ἦταν πραγματικὰ ἓνα ἀπὸ τὰ δυνατώτερα Ἑλληνικὰ μυαλά, ποῦ τόσο πρόωρα χάθηκε, καθὼς αἱ τοῦ Πρεσβευτοῦ Γρυπάρη.

Τὶς παρανομίαι τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου καταζητεῖται ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς τότε Σουλτανικῆς Τουρκίας καὶ καταδικάζεται ἐρήμην εἰς θάνατον ἀπ' τὸ Στρατοδικεῖο Προύσης. Μὲ μύριες περιπέτειες μεταμφιεσμένος σὲ χανούμια κατορθώνει καὶ δραπέτεται στὴ Πόλη, ἀπ' ὅπου μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ρωστικοῦ Προξενείου καὶ μὲ τὸ ψευδώνυμο Κώστα Γκαβρίλοβιτς φθάνει στὴν ἐλευθερὴ πατρίδα.

Ἐδῶ μπαίνει ἐπὶ κεφαλῆς τῶν προσφύγων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ἐκλέγεται Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου των καὶ φροντίζει γιὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν των ἀποκατάστασι. Ὁ τότε Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Ἰωάν. Τσιριμώκος πλέκει τὸ ἐγκώμιό του λέγοντας, ὅτι αἱ ἐκθέσεις ποῦ ὑπάρχουν γι' αὐτὸν στὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν ἀποτελοῦν μοναδικὸ παράδειγμα ἐκπαιδευτικοῦ λειτουργοῦ μὲ τέτοιαις ἐθνικῆς ὑπηρεσίαις καὶ τὸν διορίζει καθηγητὴ στὴ Κατερίνη.

Ἀλλὰ ὁ Φίλανδρος φιλοδοξοῦσε εὐρύτερα πλαίσια δράσεως. Μένει στὴν πρωτεύουσα ἐργαζόμενος ὡς καθηγητὴς σὲ ἰδιωτικὰς σχολὰς. Παράλληλα ἰδρύει τὸν πρῶτον προσφυγικὸν Σύλλογον, ποῦ εἶχε πραγματικὸν κύρος καὶ περιωπὴ, τὴν «Καρτερίαν». Ἀναμιγνύεται στὴν πολιτικὴν. Τὸν τραβάει ἀκατανίκητα ἡ γοητεία τοῦ Μεγάλου Κρητός, ποῦ ἐπαγγέλλεται τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασι τοῦ ὑποδοῦλου Ἑλληνισμοῦ. Προσχωρεῖ στὶς τάξεις του καὶ τὸν ἀκολουθεῖ στὸ Ἐθνικὸν κίνημα τῆς Θεσσαλονίκης. Στέλλεται ἀπὸ τὸν Βενιζέλο στὶς Κυκλάδες γιὰ νὰ κηρύξῃ ἐκεῖ τὴν ἐπανάστασι μὲ τὸν Στρατηγὸν Καλομενόπουλον. Οἱ φλογεροὶ του λόγοι στὴ πλατεία Μισοῦλη τῆς Σύρου ξαναζωντανεύουν τὸν Δαντῶν, ὅταν μιλοῦσε στὸν Κεραμικὸν κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν φράσι τοῦ τότε Μιάρχου Στρατηγοῦ Σπηλιᾶδη ποῦ τὸν ἄκουε.

Στὴν Σύρον ἐκδίδει στὰ 1916 δικὴν του ἑφημερίδα, τὴν ἑβδομαδιαίαν «Σκλάβαν Ἑλλάδα», τῆς ὁποίας τὴν ἔκδοσι συνέχισε κατόπιν στὴν Ἀθῆναν ἀνελλιπῶς μέχρι τοῦ 1920. Ἡ νευρώδης ἀρθρογραφία του κάνει σ' ὅλους ἐντύπωσι. Ὁ πολὺς Ἄνδρας Καβαφάκης διευθυντὴς τοῦ «Ἐλευθεροῦ Τύπου» τὸν προσλαμβάνει τακτικὸν συνεργάτη τῆς ἑφημερίδος του. Ταυτόχρονα διευθύνει καὶ τὸν «Ἀλύτρωτον», τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς κοινῆς τῶν Ἀλυτρώτων Ἑλλήνων Ἐπιτροπείας, ποῦ ἦταν ἡ ὁμοσπονδιαία ὄλων τῶν προσφυγικῶν Ὀργανώσεων, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Καβαφάκη καὶ ἀργότερα τοῦ Νικ. Κυριακίδη, ποῦ τόσο σημαντικὸν ρόλον ἔπαιξε στὶς διεθνεῖς διασκέψεις τῆς εἰρήνης, βοηθώντας τὸν Βενιζέλο στὸ ἔργο τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἀλυτρώτων.

Στὰ 1920 ὁ Φίλανδρος ἐκλέγεται γιὰ πρώτη φορὰ βουλευτὴς τῆς ἰδιαίτερας του πατρίδος Καλλιπόλεως ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Συνδυασμοῦ του καὶ κατόπιν μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς Ἀνατ. Θράκης κατ' ἐπανάληψιν ἐδῶ. Οἱ ἀγορεύσεις του στὴ Βουλὴ τὸν φέρνουν στὴ πρώτη γραμμὴ τῶν ρητόρων τοῦ Κοινοβουλίου. Γίνεται κατόπιν ὑπουργὸς καὶ στὰ 1934 ἐπιτάσσεται κυριολεκτικὰ ἀπὸ τοὺς κατοίκους Κερασινοῦ καὶ ἐκλέγεται πανηγυρικὰ Δήμαρχός των. Ὡς Δήμαρχος Κερασινοῦ ὁ Φίλανδρος ἐπὶ ἑπτὰ ὀλόκληρα χρόνια ἔδωκε στὸν Δῆμον ποῦ διοικοῦσε τὴν σφραγίδα τῆς προσωπικότητός του. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ καθαρῶς δημοτικὰ ἔργα, ποῦ σὲ μεγάλη κλίμακα ἐπραγματοποίησε, κατῳρῶσε νὰ δώσῃ στὴ μεγάλη αὐτὴ παραγκούπολι τὴν ὅμι πραγματικὴν πόλεω. Ἡ κατεδάφισις τῶν παραπηγμάτων καὶ ἡ ἀνέγερσις λαϊκῶν κατοικιῶν γιὰ τὶς προσφυγικὰς μάζας τοῦ Δήμου του, τοῦ εἶχε γίνῃ πραγματικὴ ψύχωσις. Ἡ στέγασις στὰ Ταμπούρια, στὴν Ἀμφιάλη, στὴν Ἀνάστασι εἶναι ἔργο κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος δικὸν του χάρις στὸ κύρος ποῦ διέθετε στὶς Κρατικὰς Ὑπηρεσίας.

Αἱ διαλέξεις του στὸ Δημοτικὸν Θέατρο, στὸν Πειραικὸν Σύνδεσμον, ἐπάνω σὲ ἱστορικὰ θέματα, τὰ μαθήματά του ὡς καθηγητοῦ στὸ Λαϊκὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Πειραιῶς, οἱ ὁμιλίαι του στὰ Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τῆς πόλεως, στὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία, στὶς Νυκτερινὰς Σχολὰς τοῦ Προμηθέως, τοῦ Ἀρχιμήδη, τοῦ Πειραικοῦ Συνδέσμου στὶς Φυσιολατρικὰς καὶ Ἀθλητικὰς Ὀργανώσεις ἦταν πάντα ἓνα γεγονός γιὰ τὸν Πειραιᾶ, τὸν ἔκανε τοὺς συνδημότες του νὰ ὑπερηφανεύονται γι' αὐτόν.

Καί ὅταν στὰ 1940, πρόωρα, σέ ἡλικία μόλις 62 χρονῶν, πέθανε ξαφνικά ἀπό καρδιακὸ νόσημα—κληρονομιά μιᾶς ταραχώδους ζωῆς συνεχῶν ἀγῶνων—ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ Κερατσινίου, μιὰ ἀνθρωποθάλασσα χιλιάδων ἀνθρώπων, βουβοὶ ἀπὸ τὴ θλίψι τους συνώδευσαν τὸν Φίλανδρο ὡς τὴν τελευταία του κατοικία.

Ὁ Φίλανδρος πεθαίνοντας ἄφησε καὶ ἓνα πλοῦσιο ἀρχεῖο. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ διδακτικά του βιβλία, πού 35 ὀλόκληρα χρόνια κυκλοφοροῦν, ἀκόμα καὶ τώρα, σ' ὅλα τὰ σχολεῖα τοῦ ἐν Τουρκία Ἑλληνισμοῦ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ συγγράμματά του γιὰ τὰ «Προνόμια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», τὸ «τέλος τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας» καὶ μιὰ σειρά μελετῶν καὶ ἀνακοινώσεων πού ἔκαμε στὴν Ἑταιρεία τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν καὶ τὴν Ἑταιρεία τῶν Μεσαιωνικῶν Γραμμάτων, στὴ διοίκησι τῶν ὁποίων μετέιχε, ἀφήνει καὶ ἔργα ἀνέκδοτα, πού ἀποτελοῦν μιὰ σημαντικὴ συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ στὰ Ἑλληνικὰ γράμματα γενικώτερα. Πρωτότυπες μονογραφίες του ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ, πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ ζωὴ τῶν Βυζαντινῶν θὰ ἴδουν κάποτε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Μιὰ Βυζαντινὴ τραγωδία του πού τὴν τελείωσε λίγους μῆνες πρὸ τοῦ θανάτου του, ἔργο πού διαβάστηκε σ' ἓνα κύκλο λογίων καὶ ἀνθρώπων τοῦ Θεάτρου, προεκάλεσε πραγματικὸ ἐνθουσιασμό καὶ ἡ μεγάλη μας τραγωδὸς Μαρίκα Κοτοπούλη ζήτησε νὰ ἐνσαρκώσῃ αὐτὴ τὴν ἥρωίδα τοῦ ἔργου του. Ἐνα δράμα παρμένο ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ Μυθολογία συγκαταλέγεται μέσα σι' ἀνέκδοτα ἔργα του. Μιὰ πολιτικοκοινωνικὴ του μελέτη «Ἡ Ἱστορία τοῦ Προσφυγικοῦ Ζητήματος», πού τὸν ἀπασχόλησε πολὺ τὰ τελευταία χρόνια, εἶναι ἓνα ὀλοκληρωμένο ἔργο. πού ἀναλύει ἀπὸ κάθε πλευρὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔθνικὸ πρόβλημα, πού ἀντιμετώπισε ἡ Χώρα μας. Ἄφησε ἀκόμα ἓνα πλῆθος ἀπὸ δοκίμια καὶ χειρόγραφα του ἐπάνω σέ ἐκπαιδευτικά, γλωσσικά καὶ φιλολογικὰ θέματα. Πιστεύω ὅτι ὅταν κοπᾶσῃ κάποτε ὁ σάλλος, πού κλυδωνίζει τὸν τόπο μας, θὰ μπορέσω νὰ προβῶ στὴν ἔκδοσι τῶν ἔργων του αὐτῶν.

Ὁ Φίλανδρος μὲ τὸν θάνατό του μοῦ ἄφησε καὶ μιὰ... κληρονομιά, πού ἦταν καὶ ἡ μοναδικὴ του περιουσία: Τρεῖς μισθοὺς του, πού εἶχε προεξοφλήσει ὡς Δήμαρχος. Αὐτὸ τὸ γεγονός, τοῦ ἀνθρώπου πού ἀγωνίστηκε 30 ὀλόκληρα χρόνια στὴ Δημοσίᾳ ζωῆ τῆς Χώρας, ἀνέβηκε σέ ἀνώτατα ὀξιώματα καὶ πεθαίνοντας χρωστοῦσε καὶ τρεῖς μισθοὺς του, δίνει ἀνάγλυφα τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ χαρακτήρου του, τῆς ἀνιδιοτελείας του. Νὰ πῶ ὅτι μπορεῖ νὰ εἶναι ἓνα παράδειγμα γιὰ ὄσους ἀναμιγνύονται στὴ δημοσίᾳ ζωῆ τῆς Χώρας μας; Δὲν εἶμαι ἴσως ἐγὼ ὁ ἀρμόδιος. Ἐκεῖνο πού μπορῶ νὰ πῶ, εἶναι ὅτι εἶμαι ὑπερήφανος φέρνοντας τὸ ὄνομα ἐνὸς τέτοιου ἀνθρώπου.

Γιὰ τὸ εὐλαβικὸ μνημόσυνο, πού τοῦ ἔκανε ἡ «Φωνὴ τοῦ Πειραιῶς» καὶ ὁ ἐκλεκτὸς χρονογράφος τῆς, τὰ αἰσθήματα πού πλημμυρίζουν τὴν ψυχὴ μου ἐκφράζονται σ' ἓνα ὀλόθερμο εὐχαριστῶ.

Μὲ πολλὴ ἐκτίμησι
ΙΩΑΝ. Κ. ΦΙΛΑΝΔΡΟΣ

Δικηγόρος «Προσφυγικὸς Κόσμος 1-2-48».

Φιλόθεος ἱερομόναχος Γανοχωρίτης: Οὗτος τὸ 1815 ὑπηρέτει ὡς διδάσκαλος ἐν τῇ παρὰ τὸ Φανάριον ἐνορία Μουχλίου καταγόμενος ἐκ Μηλιοῦ Γανοχώρων, ἐμαζήτησε δὲ εἰς τὴν πατριαρχ. ἀκαδημίαν. Ποιητῆς λαμπρὸς ἐπιγραμμάτων (Γεῶν «Χρονικά σ. 214 σημ).

Φιλόθεος Καλλιουπόλεως μητροπολίτης: Ἄντ' αὐτοῦ «καθαίρεσι παντελεῖ καθυποβληθέντος διὰ τὰ πολλὰ παρεϊσπρακτα αὐτοῦ ἔργα» ἐξελέγη ὁ Ἀθανάσιος 20 Νοεμβ. 1676 Θρακ. στ' σ. 83.

Φιλόθεος Μιχαηλίδης Μυριοφύτου: 1908-1912 ἐφ' οὗ ἡ ἐπισκοπὴ προήχθη εἰς μητρόπολιν (Γεδεῶν Μνεῖα III).

Φιλόθεος Σηλυβρίας (οὐχι ὁ Κόκκινος): (Acta patr. I, 490 περὶ τὸ 1365-1366). «Φιλοθέου λόγος εἰς τὸν ὄσιον Μακάριον τὸν ἐξ Ἐώας (Μαυροκ. βιβλ. ἀνέκδ. Ἑλλην. ὑπὸ Κεραμέως Α' 1884, σ. 46-63) τὸν πρότερον μὲν ἐν Ἐώα, ὕστερον δὲ καὶ ἐν Κων)πόλει κατὰ τὴν μονὴν τοῦ Καλλίου ἀσκήσαντα». (βλ. "Ἄγιος. διάκοσμος).

Φίλων Ἡρακλειώτης: Πρὸς Νύμφιν περὶ θαυμασίων καὶ βίου τοῦ Νύμφιδος *Fræq. Hist. III 560*. Ὁ Νύμφις ἦν ἱστορικός τῆς ἐν Πόντῳ Ἡρακλείας.

Φουρνῆς Ἰωάννης «πρῶτος τοῦ Γάνου ὄρους»: Ὁ ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἀκμάσας ὁ ἐλλόγιμος οὗτος ἀνὴρ ἦν μαχὸς καὶ ἠγούμενος μονῆς τινος τοῦ ὄρους Γάνου. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μεδιολάνων Πέτρος Χρυσολάνος ἀποσταλεὶς ἐν ἔτει 1112 ὑπὸ τοῦ πάπα Πασχάλη Β' πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν υπερέσπισε δι' ὀμιλίας διεξοδικῆς ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς συνόδου τὸ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος δόγμα τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας πρὸς ταῦτα δὲ τὰ ὑπὸ τοῦ Μεδιολάνων ἐπισκόπου λεχθέντα ἐκ τῶν περὶ τὸν αὐτοκράτορα παρισταμένων λογίων κληρικῶν (πολλοὶ γὰρ τρισυτοὶ ὑπῆρχον κατ' ἐκείνους τὸν καιρὸν) ἀπελυγῆθη εὐθύς ἐξ ὑπογυίου! ὁ ἡμέτερος Ἰωάννης, οὗ τὰ περισωθέντα συγγράμματα εἰσὶ τὰ ἐξῆς: 1) Ἐπιστολὴ περὶ τῆς υπαλλαγῆς τῆς μεταλήψεως τῶν ὀνομασμάτων καὶ τῆς κατὰ μικρὸν ἀλλοιώσεως, ἣτις ἐκδέδοται ὑπὸ Λέοντος τοῦ Ἀλλατιοῦ ἐλληνιστὶ καὶ λατινιστὶ ἐν τῷ *De eccles. occident et orient. perfr. Consensio* σ. 1153. 2) Λόγος περὶ τῆς μεταστάσεως τοῦ πανσέπτου σώματος τῆς Θεοτόκου, οὗ ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν πρὸ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως. Ἐκδέδοται ἐν τέλει τῶν ὀμιλιῶν Θεοφάνους τοῦ Κεραμέως ἐκδοθειςτῶν τῷ 1860 ἐν Ἱεροσολύμοις κελεύσει τοῦ μακαριωτάτου πατριαρχοῦ τῶν Ἱεροσολύμων Κυρίλλου. 3) Ἡ εἰς ἐκδιδεμένη ἀντιρρητικὴ ἀπολογία. 4) Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν μοναχὸν Γρηγόριον τὸν Ἀντιγονίτην περὶ τοῦ διὰ τί ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαροκοστῇ καὶ τῇ μετ' αὐτῆν πεντηκοστῇ, ἀνευ ἀφορισμένων σσβάτων, μηηόσουνα νεκρῶν οὐ γίνονται, οὔτε μῆμαι ἁγίων ἐπιτελοῦνται καὶ περὶ τῆς προηγιασμένης. Ἀπόκειται ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Βιέννης, ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 53 ἱστορικῷ ἐκκλησιαστικῷ χειρογράφῳ 5) Τοῦ αὐτεῦ λόγος δ' περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος σημειοῦται Νικόλ. Κομν. ὁ Παπὰ δόπλοσ ἐν *Praenot. Mysteg.* σ. 356.

Ἀνώνυμὸς τις ἑλλην συγγραφεὺς (παρ' Ἀλλατίῳ *De Cosensione* σ. 643) λέγει ὅτι ὁ Φουρνῆς συνειργάσθη εὐθύμῳ τῷ Ζυγαβηνῷ πρὸς σύνταξιν τῆς Δογματικῆς Πανοπλίας. «Χρόνοις δὲ ὕστερον, φησὶν, ἐλθὼν ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀοιδίμος Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς καὶ τὰς πολλὰς τῶν οἰρέσεων πλοκάς θεασάμενος καὶ αὐτὰς δὴ τὰς προσθήκας καὶ τὰς ἐλλείψεις τῶν Ἱταλῶν, ἃς ἐδιδάχθησαν παρὰ τῶν προειρημένων αἰρέσιωτῶν, ἀγχίνους δὲ ἦν ὁ ἀνὴρ μάλιστα καὶ τῆς πίστεως ζηλωτῆς, ὃς τῷ τότε καιρῷ μηχανήματα σοφὸν ἐτεχνάσατο καὶ ἐφεύρε τὸν αἰρεσιάρχη τῆς Βογομλικῆς αἰρέσεως τοῖνον καὶ συγκαλεσάμενος ἀνδρας ἁγίους τε καὶ σοφοὺς, τὸν Ζυγαβηνόν, φημί, καὶ Ἰωάννην τὸν καλοῦμενον Φουρνῆν, καὶ ἐκ πάντων τῶν θείων βιβλίων λόγους ἐρανισάμενοι κατὰ τῶν αἰρέσεων τὴν Δογματικὴν Πανοπλίαν

1. Ἐξ ὑπογυίου, εἶναι φράσις σημαίνουσα τὸ προχείρως, οἱ Νεοἑλλῆνες τὸ λέγουσιν εἰς τὸν γόνα δηλ. τὸ μετέφρασαν, διότι γυῖα λέγουσιν τὰ γόνατα, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι ἐξ ἀμαθείας τὸ γράφουσι ἐξ ὑπογυίου (τί σχέσιν ἔχει τὸ ὑπόγειον μὲ τὸ γράψιμον;).

2. Βλ. «Ἐκκλησ. βιβλιοθήκη», σ. 36 - 47. Ὁ τίτλος τοῦ συγγρ. εἶναι: «τοῦ μακαριωτάτου κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Φουρνῆ καὶ πρώτου τοῦ ὄρους Γάνου», τὸ «πρῶτος» τὸ πάλαι ἐσημαινεν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Παλαιστίνῃ τὸν ἠγούμενον ὡς ἐσώθη μέχρι σήμερον ἐν τῇ σκῆτῃ τῶν Καρεῶν τοῦ Ἄθω. Πρῶτος καὶ πρωοπιστάτης—ᾔθεν Πρωτάτου τὸ κοινὸν τοῦ Ἁγίου Ὄρους—ὅστις καὶ προεδρεύει τῆς συνάξεως (τὸ ἀξίωμα τοῦτο εἶχεν ὁ γράφων ἐν ἔτει 1930 - 1931, ὅτε καὶ παρητήθη λόγῳ ἀσθενείας).

συνέταξαν». Ὁ Ἀλλάτιος οὐκ ἀποδεχόμενος τὴν γνώμην ταύτην τοῦ ἀνω-
νύμου ἐπιφέρει: «Labor is totus Zygabeni fuit ut Niceta Choniates in
proemio Thesauri orthodox. Fidei Ἀλλ' ὅτι καὶ ἕτεροι πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς
Δογματικῆς Πανοπλίας συνήργησαν, ὧν εἰς πιθανῶς καὶ ὁ ἡμέτερος Ἰωάννης
μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ Ζυγαβηνὸς ἐν τοῖς προλεγομένοις τῆς αὐτῆς βίβλου λέγων.
«Καὶ δὴ τὰ δόγματα τῶν μακαρίων πατέρων καὶ προμάχων τῆς ὀρθῆς
πίστεως διὰ τῶν τοῦ παρόντος καιροῦ σοφῶν καὶ πολυτεῶν ἀνδρῶν ἐκλε-
ξάμενος καὶ συναγαγὼν (ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος) ἐμοὶ τὴν συνθήκην τούτων
ἐπέτρεψεν»¹. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ παπικοῦ λεγάτου Πέτρου Χρυσολά-
νου προκάλεσε τὰς πρώτας ἀντιρρήσεις πρὸς τὰς παπικὰς ἀξιώσεις, καὶ
ἡ ἀρίστη πραγματεία εἶναι ἡ τοῦ Φουρνῆ, ὅστις κατὰ τὴν βασιλικὴν προτί-
μησιν διεξήγαγε τὴν συζήτησιν περὶ τοῦ ἁγ. Πνεύματος ἐνώπιον τοῦ αὐτο-
κράτορος. Τὸν λόγον τοῦ λεγάτου ἐδημοσίευσεν ὁ Ἀλλάτιος ἐν Graecia or-
thodoxa, I, 379-389 καὶ παρὰ Migne 127, σ. 912-920. Ὁ Ehrhard
(παρὰ Krunbacher «Ἱστορ. βυζ. λογοτεχνίας Α' σ. 162) πρὸς
συμπλήρωσιν ὑποδεικνύει ἄλλα σχετικὰ συγγράμματα εἰς τοὺς κώδικας Paris
1183, 1184, 1263. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἐκπορεύσεως. Τῷ 1924 εἶδε τὸ φῶς ἐν
Roma τὸ Potificio Istituto orientale τοῦ Bern Leib, «Deux
inédits byzantine sur les ezymes au debus du XIIe siècle». Τὰ δύο εἶναι 1) «Τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων Συ-
μεῶνος «περὶ τῶν ἀζύμων» σ. 85-107, καὶ 2) Ἰωάννου πατρ. Ἀν-
τιοχείας «περὶ τῶν ἀζύμων». σ. 112-131.

Φραγκίδης Ἰωάννης ἰατρός: Ἐγεννήθη ἐν Περιστάσει τῷ
1868. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς ἀποφοίτησιν ἐνεγράφη ἐν τῇ ἰατρικῇ
σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνακηρυχθεὶς διδάκτωρ τῷ 1888. Ἐδημοσίευσεν ἐν
τῇ «Ἀκαδημίᾳ» τοῦ Κλ. Κοκολάτου «Περὶ Τριστασεως» (Περιστασεως) τῷ
1888, Ἀθήναι, σ. 9 136 ἔ

Φωτεινίδης Ἀθαν.: Μουσικός, ποιητὴς καὶ συνθέτης ἐγκωμιστ.
κανόνος (Εκκλ. Ἀλήθ ΚΖ. σ. 639)

Φώτιος Βογιούκας Δαρδανελλιώτης Ἐπίσκοπος
Καλλιουπόλεως: Ἀποφοιτήσας ἐκ Χάλκης τῷ 1885 ἔγραψε «περὶ ἀει-
παρθείας τῆς Θεοτόκου» (Μέξης, ἔνθ. ἀνώτ. σ. 218). Ἱεροδιάκονος ὧν τοῦ
μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐψηφίσθη ἐπίσκοπος τῷ 1891 ἀνάστημα ὧν τοῦ συμ-
πατριώτου μητροπ. Δέρκων Καλλινίκου. Διέτρεξε δὲ ὅλα τὰ στάδια ἤτοι ἱε-
ροκήρυξ ἐν Βρυούλλοις, διευθυντὴς τῆς ἐν Βαθυρρύακι σχολῆς, εἶτα καθηγητὴς
καὶ ἱεροκήρυξ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ Ἀδριανουπόλει μέχρι τῆς χειροτονίας του
(16 Φεβρ. 1891). Ὁ Λουίζος, ὅστις φαίνεται μικρὸς γνωρίσας αὐτὸν γρά-
φει (σ. 14). «Νέος σεμνός, μελίχιος, εὐγενέστατος, καταδεκτικώτατος ἀπὸ τῶν
πρώτων ἡμερῶν εἴλκυσε τὴν ἀγάπην τῆς ἐπαρχίας» ἀλλὰ πρὶν συμπληρώσῃ
ἔτος ἀπέθανεν ἐξ ὀξείας περιτοινίτιδος.

1. Ἀδρόνικος Δημητρακόπουλος ἀρχιμανδρίτης, «Ἐκκλησιαστ. Βιβλιοθήκη ἐμπε-
ριέχουσα Ἑλλήνων θεολόγων συγγράμματα ἐκ χειρογράφων τῆς ἐν Μόσχῃ βιβλιοθήκης
νῦν πρώτον ἐκδιδόμενα», Λειψία, 1866, σ. η'-ι'. Μετὰ τὸν Ἀδρόνικον ὁ Γεδεὼν ἐξέ-
δοτο τοῦ Γραικορωμ. δικαίου πραγματείας τούτου καὶ ἄλλων ἐν «Ἐκκλ. Ἀληθ.», Γ',
σ. 168 - 173, 357 - 61, 532 - 533 τοῦ Φουρνῆ νομοκανικὰς πραγματείας ἐξέδοτο ὁ Μ.
Γεδεὼν ἐν Ἐκκλῃσ. Ἀληθ. τόμ. Γ, σ. 168 - 173, 357 - 363 καὶ 532 - 553. (Γραικορωμ.
δικαίου).

Χαράλαμπος Ἀποστ. Μαδυτηνός: Ὡς θεολόγος ἀποφοιτήσας τῷ 1874 ἔγραψε: «Σχέσιον Θεολογίας πρὸς τὴν Φιλολογίαν» (Μέξης, σ 210).

Χαρίλαος Ἐπαμεινώνδας, Αἰνίτης: Ὁ μεγαλοβιομήχανος Θράξ, οἰκιστὴς τοῦ ἔπωνύμου συνοικισμοῦ ἐν Τούμπα Θ)νίκης ἐκ 400 οἰκιῶν. Ἐγένετο ὑπουργὸς ἐποικισμοῦ, τῷ 1916. (Φωτογραφία μετὰ βιογραφίας του ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν 30ὸν τόμον τῶν «Θρακικῶν» σελ. 288).

Χαρίτων Τυρολλόης καὶ Σερεντζίων: 10 Ἰουνίου 1630 (Ἐκκλ. Ἀλήθ. ΛΒ. 363).

Χατζηαφεντούλης Σαραντεκκλησιώτης: Μουσικὸς κάτοχος τῆς παλαιᾶς καὶ νέας μεθόδου ἐποίησε χερουβικά, κοινωνικά, δοξολογίας, κρατήματα καὶ ἄλλα διάφορα ἱεροψαλτικῆς. Ἐψαλλεν εἰς τὰς κεντρικὰς ἐνορίας Κων(πόλεως καὶ ἀπέθανεν ἐν Ἐπιβάταις 1835 (Παπαδ. Συμβ. 347).

Χουρμουζιάδης Ἀναστ.: Γέννημα (1823) τοῦ χωρίου Τσακίλι (Πετροχώριον) τῆς ἐπαρχίας Μετρῶν. Μετὰ τὴν σχολὴν Κουρουτσεσμέ ἤκουσε φιλολογίαν ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἐδίδαξεν ἀλλαχοῦ καὶ 40 ἔτη εἰς τὴν Μ. τοῦ Γ. σχολὴν, ἀπέθανεν ἐν Μέτραις τῷ 1882. Εἶναι ὁ πρῶτος δημοσιεύσας περὶ ἀναστεναρίων καὶ ἄλλων παραδόξων ἐθίμων καὶ προλήψεων. (Βλ. Ἐπετηρ. Μ. τοῦ Γ. σχολῆς 1873. Ἐγραψε καὶ πρακτ. ἀριθμητικὴν 1882).

Χατζηστεφανῆς Γαῖτανάκης: (Βλ. Γαῖτανάκης Χ. Στεφανῆς). Μέγας εὐεργέτης τῆς Μαδύτου. Ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ τῷ 1810 καὶ ἀπέθανε τῷ 1881. Μαθηματικὸς ἄριστος καὶ νοῦς δεξιός, ἔκτισε τὴν Ὑψηλὴν Πύλην ἐν Κων)πόλει, τὸ θαυμάσιον ἀνάκτορον τοῦ Δολμᾶ - Μπακτσέ καὶ ἄλλα δημόσια κτίρια καὶ τὴν μονὴν τῶν Ἰβήρων ἐν Ἀγίῳ Ὁρει. Ἐδῶρσεν τὴν ἡλουσίαν βιβλιοθήκην ἐκ 5.000 τόμων εἰς τὴν πόλιν του καὶ τὰ ὄργανα τῆς φυσικῆς εἰς τὴν Μ. τοῦ Γένους σχολὴν. Ἡ βιβλιοθήκη κατεστράφη κατὰ τὸν βομβαρδισμὸν τοῦ 1915. Ἦσαν πάντες οἱ Μαδυτινοὶ φιλόμουσοι καὶ ἴδρυσαν τῷ 1881 τὸν φιλεκαίδ. σύλλογον «Ἐλλήσποντος» (βλ. Θρακ. ΚΕ. σ. 98-33).

Χριστοφόρος Δανιηλίδης πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὁ Β' 1898-1948: ΧΡΥΣΟΥΝ ΙΩΒΙΛΑΙΟΝ ἀντὶ προλόγου (1).

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθοδοξία τῆς Αἰγύπτου καὶ πάσης Ἀφρικῆς ἀφιέρωσε τὴν ἑβδομάδα τὴν συμπίπτουσαν μετὰ τῆς 12 καὶ 19 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1948 εἰς πανηγυρικὸν ἑορτασμὸν τῆς τεσσαρακονταετηρίδος τῆς ἀρχιερωσύνης τῆς Α. Θ. Μασκαριότητος τοῦ σεπτοῦ πάπα καὶ πατριάρχου ἡμῶν κ.κ. Χριστοφύρου Β' (1908-1948). Ἐπὶ τῷ χαρμοσύνῳ τούτῳ γεγονότι πολλὰ ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν καὶ πλεῖστα ἀναντιρρήτως παραμένουσιν ἀνέκδοτα ἐν χειρογράφοις πρὸς γεφύρωσιν τῶν κενῶν, τὰ ὁποῖα σημειοῦνται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ. Ὁ πάπας καὶ πατριάρχης Χριστοφόρος Β' ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ θρόνου τοῦ ἁγίου Μάρκου ἀποτελεῖ φαινόμενον ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ μελέτης ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς, ἐθνικῆς, κοινωνικῆς, ἀνθρωπιστικῆς καὶ συγγραφικῆς καθόλου ἀπόψεως. Ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ συγκεντρῶναι τὰς ἐξοχωτέρας

1. «Ἐκκλῆσ. φάρος» ἐπιστημ. θεολογικὸν σύγγραμμα τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ἔτος ΜΑ, τόμ. ΜΖ', σ. 289 - 357 συνεράνισμα μικρὸν.

ἀρετὰς τῶν ἐξοχωτέρων προκατόχων αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου ἂν καὶ ἀποκαλῆ ταύτας ἀδυναμίας καὶ ἐπικαλεῖται πάντοτε τὴν θεῖαν ἀρωγὴν καὶ ἀντίληψιν. Ὁ Χριστοφόρος Β΄ ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ ἐκ τῶν ὀλίγων ἐθνικὸς παράγων πρωτοβάθμιος, κοινωνικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ δύναμις οὐχὶ τυχαία καὶ συγγραφεὺς μὲ προσόντα ἐπιβλητικότητος καὶ πρωτοτυπίας. Ὁ μελετῶν τὰς ἐκδηλώσεις τῆς πολυσχιδοῦς ταύτης δράσεως τοῦ Χριστοφόρου Ἀλεξανδρείας, ἀπορεῖ, πῶς ὁ οἰκονόμος οὗτος, ζῶν ἐν τρικυμιῶδει σχεδὸν πάντοτε θαλάσση, ὀδηγεῖ τὸ σκάφος τῆς ἐμπειστευμένης Αὐτῷ ὁλκάδος ἀπὸ ἐπιτυχίαν εἰς ἑτέραν μεγαλυτέρας ἀκτίνας καὶ λάμπους. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι ἀνεξήγητον καὶ ἐνισχύει ἐν ἡμῖν τὴν ἀκρόαδαντον πεποίθησιν ὅτι ἡ θεία Χάρις κατευθύνει τὸν Ἄγγελον τοῦτον τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου καὶ εἰς τὰς σκέψεις καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ. Δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ περιλάβῃ τις εἰς βιβλίον τὰς ποικίλας ἐκδηλώσεις τῆς πολυσχιδοῦς δράσεως τοῦ σεπτοῦ πατριάρχου ἡμῶν. Τοῦτο ἀπαιτεῖ μελέτην, ἀναδίφησιν καὶ καιρόν. Ἀρκοῦμεθα ἐν τῷ προκειμένῳ εἰς μίαν πλευρὰν τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ, τὴν σχετιζομένην μὲ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ζωὴν. Ὁ πατριάρχης Χριστοφόρος εἶναι καὶ συγγραφεὺς, ἡ δὲ πνευματικὴ αὐτοῦ κληρονομία ἀπὸ τοῦ ἔτους 1898 μέχρι τέλους τοῦ τρέχοντος ἔτους (1948), παραδιδομένη εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς θὰ ἐπιτύχῃ ἀρκετὸν φῶς εἰς τὰς κατ' ἰδίαν μελέτας αὐτῶν¹. Ἐπὶ πενήκοντα συναπτὰ ἔτη παρακολουθοῦμεν τὸν νεαρὸν ἀπόφοιτον τῆς μητρὸς ἡμῶν Σταυριάδος, ἱεροδιάκονον Χριστοφόρον, ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ κατόπιν ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ ἁγίου Μάρκου, ἔνθα προχειρίσθη εἰς πρεσβύτερον καὶ ἀρχιερέα. Θαυμάζοντες ἐν τῷ σεπτῷ αὐτοῦ προσώπῳ τὴν φιλοτιμίαν, τὴν δραστηριότητα, τὴν πολυμάθειαν, τὴν ἀκριβολογίαν, τὴν πρωτοτυπίαν, τὴν γλαφυρότητα καὶ τὴν ἐπιχειρηματολογίαν, θὰ προσπαθῆσωμεν ν' ἀπεικονίσωμεν, ὡς αὐτόπτης μάρτυς καὶ ἀκόλουθος τὴν συγγραφικὴν αὐτοῦ δράσιν ἀπὸ τοῦ 1898, ἔτους τῆς ἐκδόσεως τῶν πρωτολεῖων αὐτοῦ, μέχρι τέλους τοῦ 1948, τοῦτέστι ἐπὶ ὀλόκληρον πεντηκονταετίαν. Ὁ Χριστοφόρος Β΄ πάπας καὶ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ κατὰ κόσμον Χαραλάμπης Δ. Δανιηλίδης, ἐγεννήθη τὴν 17 Ἰανουαρίου τοῦ σωτηρίου ἔτους 1876 ἐν τῇ Μαδύτῳ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ τιμίων, τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς Ἐλπινίκης. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν πρώτων σπουδῶν αὐτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, μετέβη εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔνθα ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ, παραμείνας ἐν αὐτῇ ἐπὶ ἑπτὰ συνεχῆ ἔτη (1893-1900). (σ. 293). Εἰς τὴν σχολὴν ταύτην ἐνεγράφη ὁ νεαρὸς τότε—1893—Χαραλάμπης Δημητρίου Δανιηλίδης, ἄγων τὸ 17ον τῆς ἡλικίας του ἔτος, ἔχων ὡς συμμαθητὰς μεταξύ ἄλλων, τοὺς ἀοιδίμους: Μελέτιον Μεταξάκη, πατριάρχην Ἀλεξανδρείας (1926-1935), Παντελεήμονα Ἀθανασιάδην, Μητροπολίτην Νεαπόλεως (Παλαιστίνης), Μελιτώννα Δροσοφορίδην μητροπολίτην Μαδάβων (Ἰπεριορδανίας), Βαρνάβαν Βαρελτζήν (κατόπιν ἱατρὸν - ἱερομόναχον). Ὁ μαθητῆς Χαραλάμπης Δ. Δανιηλίδης, κατὰ τὸ ἕκτον καὶ προτελευταῖον ἔτος τῆς

1. Καθ' ὅσον ἐπίσταμαι τοιαύτη αἰδέσιμος καὶ μεγαλοπρεπῆς ἑορτὴ ἐτελέσθη ἀπᾶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, βλ. «Πεντηκονταετηρίς τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης γῆς Λιβύης καὶ Ἀφρικῆς κ.κ. Σωφρονίου Γ', τοῦ Βυζαντίου» ὑπὸ Κων. Ι. Πλατοῦσα. Ἀθήναι, 1889, εἰς 4ον, σ. 20.

ἀποφοιτήσεώς του (1899), χειροτονηθεὶς εἰς ἱερομόναχον-διάκονον καὶ μετονομασθεὶς Χριστοφόρος ἀντὶ Χαραλάμπης, διατηρηθέντος οὕτω τοῦ πρώτου γράμματος τοῦ ἀρχικοῦ ὀνόματος αὐτοῦ (X) συνέταξε λόγον ἐγκωμιαστικὸν «εἰς τὸν Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην τὸν Θεολόγον». Εὕρισκόμενος δὲ εἰς τὴν ἑβδόμην καὶ τελευταίαν τάξιν (1900) συνέταξε: (1) Λόγον εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Η'. Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ «Περὶ τῆς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπης». (2) Λόγον εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Δ. Κυριακῆς τῶν νηστειῶν «περὶ τῆς συνηθείας τοῦ ἁμαρτάνειν» καὶ (3) θέσιν θεολογικὴν μὲ θέμα: «Τὸ ἄκυρον τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ ἐνώσεως»· ἔλαβε τὸν βαθμὸν ἀριστα. (σ. 294). Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, ὡς μέλος πλέον τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος διορίζεται ἐπὶ δύο ἔτη γραμματεὺς καὶ κατόπιν ἐπὶ δύο ἔτερα ἔτη μέλος τῆς οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς τῶν πατριαρχείων Ἱεροσολύμων. Κατὰ τὴν τετραετῆ ταύτην ἐν τοῖς πατριαρχείοις ὑπηρεσίαν του, κατήρτισε καὶ ἐπέβαλε βιβλία διαχειριστικά, συνέταξε τὸν πρῶτον προὑπολογισμὸν τοῦ ἱεροῦ κοινῶ τοῦ Π. Τάφου, ὑπέδειξε καὶ μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν σύνταξιν κανονισμῶν καὶ λίαν ἐνωρὶς τότε ἔκρουσε τὸν κώδωνα τοῦ οἰκονομικοῦ κινδύνου, ὃν διέτρεχε τὸ πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων. Ἔνεκα τῶν ἱκανοτήτων τούτων προεχειρίσθη πρωτοσύγκελλος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Φωτίου. Ἡ εὐδόκιμος ἐν τοῖς πατριαρχείοις Καίρου δράσις του συνετέλεσεν, ὥστε ὁ αἰδίδιμος πατριάρχης Φώτιος νὰ ἀναθέσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἐντολήν νὰ περιέλθῃ ἐπὶ τρίμηνον τὴν Ἐρυθραίαν πρὸς πνευματικὴν τῶν αὐτόθι Χριστιανῶν ἐνίσχυσιν καὶ γνῶσιν τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν. Ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιδειχθεῖσα ἱκανότης καὶ καρποφόρος δράσις ἤγαγε τὸν πατριάρχην Φώτιον εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ χειροτονήσῃ αὐτὸν εἰς μητροπολίτην Ἀξώμης τὴν 3 Αὐγούστου τοῦ 1908 ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὁ Χριστοφόρος ὡς μητροπολίτης ἀνέλαβε μακρὸν καὶ ἐπίπονον μέχρι τῆς πρωτευούσης τῆς Αἰθιοπίας ταξείδιον πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ εὐλογίαν τῶν ἀνὰ τὴν χώραν ἐκείνην κατεσπαρμένων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν. Μολοντί ἡ ἀνὰ τὴν Αἰθιοπίαν διαμονὴ τοῦ Ἀξώμης Χριστοφόρου δὲν ὑπῆρξε μεκρά, ἐν τούτοις ἤτο λίαν καρποφόρος διὰ τοὺς αὐτόθι ὁμογενεῖς. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς Χώρας ταύτης εἰς Αἴγυπτον ἐπιστροφὴν του ἀναδέχεται τὴν διαποίμανσιν τῶν Χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας Νουβίας καὶ ἐγκαθίσταται εἰς Χαρτὸυμ μέχρι τοῦ 1914». (ε. 298). Μετὰ τὴν σύντομον ταύτην βιογραφίαν ἦν ἐν μέρει συνεπληρώσαι ἐν καὶ προσεπιβεβαιουμέν, ὅτι τὴν δράσιν αὐτοῦ παρακολουθῶν κάγῳ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἐκ τοῦ Ἄθω, ἔνθα ἤλθε τῷ 1920 καὶ 1930 διὰ τὸ πανορθόδοξον συνέδριον, δὲν εἶναι ὑπερβολικὰ τὰ γραφόμενα. Ὁ Χριστοφόρος ἀποτελεῖ πρότυπον πρὸς μίμησιν. Τὸ παρελθὸν ἔτος ἐωρτάσθη μεγαλοπρεπῶς ἡ 50ετηρὶς τοῦ περιοδικοῦ ὁ «Πάνταϊνος». Εἰς ἴδιον τεύχος ἐξήρθησαν οἱ ὄραματισμοὶ 4 ποιμένων καὶ ἀρχιθυτῶν τῆς ἐκκλησίας ταύτης, α) Φωτίου τοῦ Α' (1900-1925), β) Μελετίου τοῦ Β' (1926-1935), Νικολάου τοῦ Ε' (1935-1939) καὶ δ) καὶ δὴ τοῦ νῦν εὐκλεῶς καὶ σοφῶς πηδαλιουχοῦντος τὴν τοῦ Κυρίου ὀλκάδα, Χριστοφόρου τοῦ Β' αἰ προσδοκίαι, αἰ πατρικαὶ ἀνησυχίαι, αἰ ἐλπίδες καὶ αἰ ἐπὶ τοῦ ποιμνίου μέριμναι σαφῶς προβάλλουν συγκινοῦσαι πᾶσαν εὐγενῆ ψυχὴν καὶ ὑποδεικνύουσαι τὴν ἱερὰν παράδοσιν τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων τῆς πί-

στεως καὶ ἐπιβάλλουσαι καθήκοντα ὑψηλῆς μιμήσεως καὶ ἀποστολῆς εἰς τοὺς ἐπιγιγνομένους (σελ. 213).¹ Ἐκτὸς τῶν χρονικῶν, ἅτινα ἡ λευκὴ καὶ ἡγιασμένη χεὶρ τοῦ ἀοιδίου πεπνυμένου σοφοῦ καὶ λογίου πατριάρχου Φωτίου ἐχάραττε καὶ τὰ σημειώματα καὶ τὰ βαθυστόχαστα ἄρθρα, ἰδίως περὶ τῶν κατευθύνσεων τῆς Ρωσικῆς ἐκκλησίας, ἅτινα ἡ χεὶρ τοῦ σοφοῦ διευθυντοῦ Γρηγορίου Παπαμιχαήλ συνέθετε, προβάλλουν αἱ συνεργασίαι πρωτίστως τοῦ τότε μητροπολίτου Ἀξώμης καὶ τὰ νῦν πατριάρχου Χριστοφόρου τοῦ Β' τοῦ συγγράψαντος Ὁμιλίας εἰς τὰς Εὐαγγελικὰς καὶ Ἀποστολικὰς περικοπὰς τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ (σελ. 218) τοῦ περιοδικοῦ «Πάνταϊνος» ἐπισήμου ὄργανου τοῦ πατριαρχ. θρόνου Ἀλεξανδρείας, ἔτος Ν. 15-10-58, ὅθεν ἐσταχυολογήσαμεν ἐκ τῶν σ. 213-218. Εἶναι δὲ τῆς γραφίδος ταῦτα τοῦ διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ ἀρχιμ. Κυπριανοῦ Παπαδοπούλου (νῦν μητροπολίτου ἀνατολ. Ἀφρικῆς). Ἀπὸ 40ετίας κἀγὼ συνδεόμενος διὰ φιλίας, μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ ἐκτιμήσας τὰ ἐξαιρετικὰ προσόντα τὴν πίστιν εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸν θρίαμβον τῆς ἐκκλησίας ὑπῆρξα πάντοτε συνεργὸς καὶ ἀντιλήπτωρ, ὅσον γε τὸ ἐπ' ἐμοί, πρὸς πραγμάτων τῶν μεγαλεπηβόλων καὶ μεγαλοπνόνων βουλευμάτων αὐτοῦ πρὸς δόξαν τῆς πρωτοτόκου ἐκκλησίας τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου ἀλλ' ὁ σπόρος τῶν μεγάλων ἰδεῶν δὲν εὐρε καλὴν καὶ εὐφορὸν γῆν νὰ καλλιεργηθῆ καὶ εὐχομαι τῶρα, ὅπου ἐπετεύχθη ἡ ποθητὴ ἀρμονία εἰς τὸ σῶμα τῆς ἱεραρχίας καὶ τῆς Κοινοτικῆς ἀντιπροσωπείας, θὰ ἔχη ὁ Μακαριώτατος τὰ μέσα, ὅπως διὰ τὸ ποιμνίον του ὑπῆρξε πλούσιος σκορπίζων τὰς οἰκονομίας του εἰς τοὺς δεομένους, ὡς ἄλλος Ἰωάννης ἐλεήμων νὰ πράξῃ τὸ ἴδιον διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Πατριαρχείου, διὰ τὴν ἀνέγερσιν ναῶν καὶ τῆς πατριαρχικῆς αὐτῆς, ἀνταξίας τοῦ μεγαλείου ἐκκλησίας, ἰσταμένης ἐν τῷ μέσῳ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ τῶν διαφόρων δογμάτων καὶ τῆς ἀφρικανικῆς ἠπείρου ὡς καὶ τῆς ἀπω ἀνατολῆς ἀποτελουμένων ἐκ πανσπερμίας ἔθνων. Τούτων πάντων τὰ βλέμματα εἶναι ἐστραμμένα εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας καὶ ἡμῶν πάντων εἰς τὴν «κατὰ ἀνατολὰς ἐκκλησίαν». Εἰς αὐτὴν χάρις εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως καὶ τοῦ Μελετίου Πηγᾶ καθήμενον ἤρξατο ἀπὸ πολλοῦ νὰ πνέῃ εὐνοϊκὸς ἄνεμος πρὸς ἔνωσιν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα τῶν ἐκκλησιῶν. Ὡς προπαρασκευὴν θεωροῦμεν τὴν ἤδη ἐπ' ἀνδρωσιν δι' ἱεραρχῶν καὶ ἱεραποστόλων τῶν διεσπαρμένων ὀρθοδόξων ἑλληνικῶν κοινοτήτων, πλαισιουμένων ἤδη πρὸς τὸ πατριαρχεῖον. Ἀλλὰ κρίνομεν ὡς τὸν πρῶτον σταθμὸν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τὴν σύστασιν Κατηχητικῆς σχολῆς. Ἀνεσκίρτησα πρὸ ἐτῶν ἐκ χαρᾶς, ὅταν κατὰ τὸ 1926 ἦλθον εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος δύο ἀρχιμανδρίται ἐξ Ἀθηνῶν αἰτούμενοι τὸν ἔρανον τῶν ἱερῶν μονῶν πρὸς ἴδρυσιν καλλιπρεποῦς μετοχίου καὶ ναοῦ τοῦ πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ὅπου θὰ ἐστεγάζετο καὶ ἡ Κατηχητικὴ σχολή. Ἡμῖν τότε πρόεδρος τῆς Ἱ. Κοινοτήτος καὶ συνηγόρησα ἐνθέρμως, ὥστε νὰ γένηται ἡ δέουσα εἰς τὰς μονὰς σύστασις καὶ νὰ ἐξαρθῆ ὁ μέγας τοῦ ἔρανου σκοπός. Ἡ ἐπιτυχία ἦτο πλήρης· μετὰ 2-3 ἔτη ἐπανῆλθον καὶ πάλιν. Εἶμαι εἰς θέσιν νὰ διαβεβαιώσω, ὅτι τὰ δύο τρίτα τῆς δαπάνης ἐκαλύφθησαν ἐντεῦθεν διὰ τὸν ναὸν καὶ μίαν πλευρὰν τῶν οἰκημάτων. Ὅλα ἐγένοντο καλὰ λίαν καὶ ὁ ναὸς ἔκτοτε λειτουργεῖται ἀλλὰ τὸ κτίριον ἐσταμάτησεν εἰς τὰ κουφώματα καὶ τέλος ὁ ἐν τοῖς μακαριστοῖς πρώην Νευροκοπίου ὡσεὶ ἦν ἰδιοκτησίᾳ ἐδώρησε τὸ συγκρότημα εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν. Ἐπὶ τῆς ἐπαράτου κατοχῆς καθ' ἣν πάντες ἐλιμώττομεν ἐνταῦθα ἐφάνη ὁ σω-

τῆρ μας ὁ κλε.νός πατριάρχης ἀποστείλας δύο πλοῖα σιτοφόρα καὶ ἄλλας τρεφάς· διὸ καὶ ὁ οὐρανὸς ἔδειξεν ἀμέσως τὸ ἐξαισίον θαῦμα. «Ὅταν λοιπὸν αἱ στρατιαὶ τοῦ Ρόμμελ ἐβάδιζον κατὰ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἔφθασαν καὶ εἰς τὸ Ἑλ-Ἀλαμείν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐστρατοπέδευσαν τὴν νύκτα ἐκείνην καὶ τὴν πρωΐαν ἠτοιμάζοντο νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς πόλεως. Ὁ κόσμος ὀλόκληρος καὶ περισσότερον ἡμεῖς οἱ ὑπόδουλοι τότε Ἕλληνες ὑπὸ δέους συνεχόμενοι ἀνεμένεμεν ὡς βεβαίαν τὴν πτώσιν αὐτῆς, μαζί μὲ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐχάναμεν καὶ τὰς τελευταίας ἐλπίδας τῆς ἀπελευθερώσεώς μας ὡς καὶ αὐτὰ τὰ τελευταῖα ὑπολείμματα τοῦ ἐλευθέρου στρατοῦ μας. Ὅμως ὁ ἅγιος μεγαλομάρτυς Μηνᾶς δὲν ἀφῆκε νὰ γίνῃ ἡ ὀλοκληρωτικὴ αὐτὴ καταστροφή, διότι ὡς Ἕλλην καὶ αὐτὸς Αἰγυπτιώτης συνεπόνεσε τοὺς πάσχοντας Ἕλληνας καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν καὶ τὸ μεσονύκτιον, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ ἀρχίσῃ ἡ μάχη, ὧ ἐξαισίον θαυματουργήματος! βλέπουν τινὲς εὐσεβεῖς τὸν ἅγιον Μηνᾶν ἐξερχόμενον ἐκ τῶν ἑρειπίων τοῦ ναοῦ αὐτοῦ καὶ ὀδηγοῦντα καμήλους, ὡς ἀκριβῶς ἐν τῇ προρρηθείσῃ τοιχογραφίᾳ εἰκονίζετο εἰσχωροῦντα δὲ ὁμοῦ μὲ αὐτὰς εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν. Εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγράψῃ τις τὸν πανικόν, ὅστις κατέλαβεν ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης τοὺς τέως πανισχύρους καὶ ἀητήτους ἐχθρούς, καθὼς ἐπίσης ἀπερίγραπτος τυγχάνει ἡ ἔκτασις τῆς καταστροφῆς αὐτῶν. Ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ εἰπῶμεν, ὅτι ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης ἐσημανε τὸ τέλος τῆς παντοδυναμίας αὐτῶν καὶ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου κατενικήθησαν, τελείως ἀπελευθερωθεῖσης οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας πατρίδος».

«Τὸ θαῦμα τοῦτο ἐκτιμῶντες καὶ αὐτοὶ οἱ ἀλλόδοξοι σύμμαχοι προσέφερον εἰς τὸ πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας τὸν τόπον ἐκείνον διὰ νὰ ἀνακτισθῇ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου καὶ νὰ ἰδρυθῇ ἐκεῖ καὶ μοναστήριον ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εἰς ἔνδειξιν αἰωνίου εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἅγιον καὶ διὰ νὰ ὑμολογῆται ἐν αὐτῷ ἀπαύστως διὰ τὴν ἐπιτελεσθεῖσαν ἐξαισίον θαυματουργίαν ὁ ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ ἐνδοξαζόμενος Θεὸς καὶ ὁ ἐνδοξος αὐτοῦ μεγαλομάρτυς ἅγιος Μηνᾶς, οὗ ταῖς ἁγίαις πρεσβείαις λυτρωθήμεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ πάσης κακῆς περιστάσεως καὶ ἀξιώθειμεν τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἀμήν». Ὁ μακαριώτατος κ. Χριστοφόρος Β' εἰς τὸν ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους (1958) χαιρετισμὸν εἶπεν: «Ἐπιθυμοῦμεν νὰ δυνηθῶμεν νὰ οἰκοδομήσωμεν ἐν τῷ ἡμέτερω θρόνῳ τοὺς ναοὺς ἁγίου Μάρκου... τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, ὅστις ἐκ Καΐρου κατάγεται καὶ τὸ λείψανόν του ἐν Μάριουτ εἶχεν ἐναποτεθῆ» («Πάνταῖνος» τόμ. 50, 1950, σελ. 6).

Χριστοφόρος Γάνου καὶ Χώρας: Οὗτος διωρίσθη εἰς κάπως ἀνώμαλον κατάστασιν τοῦ θρόνου, εἰς ὃν τῷ 1654 ἐπέφη καὶ αὐθις ὁ παραιτησάμενος Γαβριήλ παραγκωνίσας τὸν Κοσμᾶν, ἕως οὗ γενόμενος τῷ 1657 πατριάρχης ἀφῆκεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦτον καὶ ὁ Χριστοφόρος ἐγένετο διάδοχός του, ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν πότε οὗτος καθρέθη· τῷ 1672 «φυγὰς γενόμενος, καταλαβὼν τε μεκροεἰδίστατα μέρη χωρὶς εἰδήσεως καὶ ἀδείας τῆς ἐκκλησίας». (Θρακ. στ' 59).

Σημ. Συντ. Θρακικῶν: Ὁλόκληρον τὸ κείμενον τῆς βιογραφίας καὶ δράσεως τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἀντεγράφη πιστῶς ἀπὸ τὰ χειρόγραφα τοῦ κειμένου τοῦ συγγραφέως καὶ θὰ ἔπρεπε χάριν τῆς ἱστορίας εὐλαβῶς νὰ προστεθῇ ἡ μόνη μελανὴ σελὶς τῆς μετὰ τῆς Κοινότητος Ἀλεξανδρείας δημιουργηθείσης ὀξείας ἀντιθέσεως καὶ διαμάχης ἥτις τόσον ἐβλάψε τὰ συμφέροντα τοῦ Αἰγυπτίωτου Ἑλληνισμοῦ.

Χριστοφόρος Μηδείας: Ἀπέθανε τῷ 1656 Ἀπρίλ. διότι τότε ὑπογράφεται εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς Νικηφόρου (Λακίδης, ἱστορ. 57) καὶ πλέον οὐ.

Χρῦσανθος Γάνου καὶ Χώρας: Κατὰ τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς: «Τοῦ Κυρίλλου προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον Ἀδριανουπόλεως ἐξελέγη 15 Μαρτ. 1853 ὁ ὀσιολογιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἡρακλείας ἐν ἱερομονάχοις κύρ χρῦσαιθος». Οὗτος οἰκειοθελῶς καὶ ἀβιάστως παραιτησάμενος τῇ 17 Ἀπρ. 1873 ἰδίαζεν ἐφεξῆς. (Θρακ. στ. σ, 61).

Χρῦσανθος Θεοδωρουπόλεως: Ἀρχιμανδρίτης ὢν κατ' Αὐγουστον 1796 ἐψηφίσθη αἰτήσῃ τοῦ μητροπολίτου Δέρκων Μακαρίου, καὶ τὸν Ἰούνιον 1801 προήχθη εἰς μητροπολίτην Λακεδαιμόνος (Θρακ. στ. σ. 78).

Χρῦσανθος Προύσης Μαδυτινός: Ὑπῆρξε κάτοχος τῆς λατ. καὶ γαλλ. εἰς τῶν τριῶν ἐφευρετῶν τῆς νέας μεθόδου, εἰδήμων τῆς τε εὐρωπ. γλώσσης καὶ ἀραβ. μουσικῆς, μαθητῆς Πέτρου καὶ Βυζαντίου ἐμελέτησε ὅλα τὰ σχετικὰ περὶ μουσικῆς· ὅθεν ἐπενόησε τὴν μονοσύλλαβον παραλλαγὴν καὶ τότε ἐπέστη τὸ πατριαρχεῖον καὶ ἀνέθεσε αὐτῷ τὴν μεταβολὴν. Οὗτος παρέλαβε Γρηγόριον τὸν Λαμπαδάριον καὶ τὸν ἱεροψάλτην Χουρμούζιον καὶ τότε τὸ β' ἐσυστηματοποίησε τὰς κλίμακας, τὸν τροχὸν καὶ τὰ διαπασῶν σύστημα ἐφαρμόσας ἐπ' αὐτῶν τοὺς φθόγγους τῆς παραλλαγῆς ἐκ τῶν τοῦ Ἀμβροσίου Μεδιολάνων, καὶ διωρίσθη διδάσκαλος ἐν τῇ Μεγ. Σχολῇ καὶ εἶτα ἐχειροτονήθη μητροπολ. Δυρραχίου, ὅπου ἐδίδαξε τὴν μουσικὴν ἐν τῇ πατρίδι τοῦ ἀγγελοφώνου μουσικοῦ Κουκουζέλη καὶ μέχρις ἐσχάτως ἐσώζοντο μαθηταὶ καὶ εἶτα ἐγένετο Σμύρνης (1833). Συνέγραψε τὸ περιώνυμον «Ἐγχειρίδιον τοῦ Θεωρητικοῦ καὶ πρακτικοῦ μέρους τῆς ἐκκλησ. ἡμῶν μουσικῆς». Παρίσιοι 1821 (πηγῇ, ὅθεν ἀρύνονται πάντες). Τὸ θεωρητικὸν ἐξεδόθη καὶ ἐν Τεργέστῃ 1832. Ἐποίησε πολλὰ καὶ ποικίλα ποιήματα καὶ ἐν εὐρωπ. μουσικῇ ἐξ ἧς καὶ πολλὰ μετήνευκεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς μουσικὴν ἀλλ' ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρός. Ὁ Τανταλίδης ἐποίησε τὸ ἐπίγραμμα διασωθὲν ὑπὸ Θεοδ. Ἀριστοκλέους. Διὰ τὸ «Θεωρητικόν» του ἔλεγεν ὁ Δημ. Βερναρδάκης. «Προτιμώτερον νὰ μείνη ἀνέκδοτον, ἀφοῦ ἐκδοθὲν παρεκάλυψε πᾶσαν ἔρευναν ἐπὶ θεμάτων μουσικῶν».

Πότμον ἀγακλυμένου Χρῦσανθου ἀρχιερέως
ἐκλασαν Μοῦσαι σχασάμεναι κιθάρας
ὅς ποτε ἀρμονίης μελέων σοφὰ τέθμια εὐρῶν
ρηϊδίην μολπῆς πᾶσι παρέσχε τέχνην.
αὐτὰρ ὁ καὶ πτολίεθρα ἐκόσμησ' ἐμμελῆς δὴν
Δυρράχιον, Σμύρναν, Προῦσαν ἀπ' ἐκ Μαδύτου
Νῦν δ' ἄρ' ἐπουρανίησι χαροστασίησι χορεύει
τὸν θεὸν ἰλάσκων ἄσμασιν ἠδυτέρους.
1849 μαΐου 30. (Παπαδ. Συμβ. 332-5).

Χρῦσανθος ἀρχιμανδρίτης Σηλυβριανός Διονυσιάτης: «Ἐκοσμήθη ἡ παρούσα σεβασμία δεξιὰ τῆς ἀγίας ὀσιομάρτυρος Παρασκευῆς διὰ συνδρομῆς τοῦ ταπεινοῦ Χρυσάνθου καὶ ἀρχιμανδρίτου τῆς αὐτῆς Βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ ἀγίου Διονυσίου ἐκ πόλεως Σηλυβρίας ἐν ἔτι σωτηρίῳ αῶ» (1808).

Χρῦσοβέργης Ἀναστάσιος: Καθηγητῆς τῆς μουσικῆς (βλ. Χρ. Ἰωάννης μαθητῆς).

Χρῦσοβέργης Ι. μουσικοδιδάσκαλος: «Κῶδις Λαυρ. Θ

154 Ἀναστασίου ἱερομονάχου Χρυσοβέργη καθηγητοῦ, Ἰωάννου Χρυσοβέργη ἀνεψιοῦ καὶ μαθητοῦ τοῦ Ἀναστασίου». «Στίχοι Ἰω. Χρυσοβέργη πρὸς τὸν ὄσιον Λουκᾶν τὸν ἐν τῷ Στίριδι τῆς Ἑλλάδος» (βλ. Γ. Κρέμου «Φωκικά» Α. σ. κ.').

Χρυσοβέργης Μάξιμος Ἱερομόναχος (Λατινόφρων): «Χρυσοβέργη Μαξίμου πρὸς τοὺς Κρήτας περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. (Migne Patr. gr. 154, σ. 217-229 1156). Ἐξετιμάτο λίαν ὑπὸ Λουκά (Κ)λεως 1169) Πατρ. Πιν. σ. 360 καὶ ὑπὸ Μανουήλ Κομνηνοῦ ὅστις τέλος τὸν γάμου τῷ 1161 ἐκάλεσε καὶ τὸν Μάξιμον μετὰ τῶν Πατριαρχῶν.

Χρυσοκέφαλος Μακάριος: Φιλαδελφείας μητροπολίτης βλ. Μακάριος Χρυσοκέφαλος. Μονὴ τῆς Χρυσοκεφάλου Θεοτόκου ἐν Τραπεζοῦντι (βλ. Τριανταφυλλίδου «Φυγάδες», Ἀθήναι 1870, σ. 51). Οὗτος κυρίως θαυμάζεται ὡς πανηγυριστὴς καὶ μέχρι σήμερον ἐν Ἀθῶ οἱ λόγιοι τοῦ ἀναγινώσκονται εἰς τοὺς ναοὺς κατὰ τὰς παννυχίδας, ἀλλ' ἐξέδοτο τοῦ Θεοδοσίου Α. πατριαρχοῦ Κπόλεως τὸν βίον, Λεοντίου Ἱεροσολύμων (Βιέννη 1793, σ. 380-434). Ἡ οικογένειά του ἐσώζετο μέχρι τῶν τελευταίων ἑκατονταετηρίδων ἐν Καλλιπόλει ἀναδείξασα λογίους ἐπὶ τουρκοκρατίας ὡς ὁ ἀκόλουθος (βλ. Bibl. ha-giogr. graeca σ. XIV, τὸν τίτλον).

Χρυσοκέφαλος Κ. Καλλιπολίτης: Τούτου ἔργον «Τερψίνους ἢ νέα γραμματικὴ», τόμοι 1-3 ἀπλοελληνικὴ περιέχουσα ἀνελλιπῶς τὸ κάλλιστον ἐκ πάντων τῶν γραμματικῶν... «ἦτις συνετέθη ὡς οἶόν τε εὐμεθῶς εἰς χρῆσιν τῶν ὁμογενῶν νέων, ἀφιερωθεῖσα τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ μεγάλῳ ἔρμηνεῖ κυρίῳ Δημητρίῳ Μουρούζη καὶ νῦν πρῶτον τύποις ἐκδίδεται δι' ἰδίων ἀναλωμάτων. Τόμος Α. ἐν ᾧ περὶ τῶν ὀκτῶ μερῶν τοῦ λόγου καὶ διαφόρων ρημάτων καὶ διάλογοι καὶ ρωμαϊστὶ μετὰ σχολίων τῶν τοῦ λόγου μερῶν». Ἐν Λειψία 1811 (Παρά Α. Βρετῶ Νεολ. φιολ. Κατάλογος ἀριθ. 162, τόμ. Β.').

Χρυσόσκουλας Καλλιπολίτης Ἰωάννης: Κατὰ τὸν ΙΖ' αἰ. ἦτο μεγ. σκευοφύλαξ τῶν πατριαρχείων καὶ λογοθέτης τοῦ γενικοῦ (1642) διδάσκαλος τοῦ Α. Ἑλλαδίου: Ἐγραψεν ἀποκαλύψεις τῶν κατὰ Κυρίλλου Λουκαρέως μηχανευμάτων τῶν Ἰησουϊτῶν ὅς ἐδημοσίευσεν ὁ Αὐτοῦ ἐν τοῖς «Monuments authentiques de la religion de foi des chrétiens orientaux» Χάγη 1708. Γεδεών, «Χρονικὰ τοῦ πατρ. Οἴκου» σ. 192 καὶ 195. Legrand Bibl. héll. III σ. 88 καὶ «généalogie de Mavrocordato de C/hole». Paris 1909, περὶ Ἰω. Χρυσοσκούλου. Καὶ τῷ 1797, συναντῶμεν ἐν Κπόλει διερμηνέα τῆς βενετικῆς δημοκρατίας τὸν Μιχαήλ Χρυσόσκουλον καὶ ἐν Ἀθωνικῷ κώδ. 3138 Χρυσόσκουλου.

Χρυσόστομος προηγούμενος Λαυριώτης: Μαδυτηνός. Ἀποφοιτήσας ἐκ Χάλκης τῷ 1885 ἔγραψε «περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κακοῦ (Μέξης, σ. 218) ἔπειτα διατριβὴν ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἰωάννης Πρισοδριανῶν» (=Πρισρένης) μετὰ κειμένων ἐκ τῆς λυυριωτ. τῶν χειρογράφων βιβλιοθήκης (Ἐκκλ. Ἀλήθ. ἔτος ΚΓ. σ. 355-356, 362-364, 4ον Κων)πολις 1903). Νεκρολογίαν ἔγραψε Ἰωακείμ Ἰβηρίτης ὅταν κατεβίβαζον τὸν νεκρὸν εἰς τὴν τῶν Ἰβήρων παραλίαν (ΚΘ. 1909, σ. 6-8). Δυστυχῶς οὗτος ἐφρονεῖθη κατὰ τὸν Μακεδον. ἀγῶνα τῷ 1908, 22 Δεκεμ. κάτωθεν τῶν Καρυῶν, ἔνθα ἀντεπροσώπευε τὴν μονὴν ἐν τῇ Ἱ. Κοινοτήτι, ὑπὸ ἀναρχικοῦ μοναχοῦ. Οὗτος ἐλάχιστα

ἔγραψε, καίτοι ἐκτήσατο καλλίστην ἐν Χάλκη μόρφωσιν ἰδίως εἰς τὰ μαθηματικά διακριθείς· διὸ ὁ καθηγητὴς Λιανόπουλος ὑπέδειξεν αὐτὸν διάδοχον, ἀλλὰ τὸ μέγα ἔργον εἶναι ὁ τρίτομος (εἰς σχῆμα ἐφημερίδος) τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς Λαύρας κατάλογος. Τοῦτον ἀφοῦ ἐσκύλευσαν ὁ τε Καμπανᾶος ἱατρὸς καὶ ὁ Εὐστρατιάδης ἀφήκαν ἄχρηστον πλέον καὶ οὕτως ἀπήλειψαν ἐκ τοῦ ἐντύπου τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἡδύνατο νὰ πράξῃ πολλά, διότι ἦτο εὐφυέστατος· διὸ καὶ ἐκτήσατο τὴν συμπάθειαν τοῦ τότε ἐξορίστου ἐν Λαύρᾳ Ἰωακείμ Γ. ἀλλ' ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν πολιτικὴν ἐπετάχυνε τὸ μοιραῖον τέλος. Τοῦτο παρεσκεύασαν αὐτῷ οἱ πολυάριθμοι ἐχθροί· διότι εἰς τοὺς ἀγῶνας ἦτο δξύθυμος, ἀσυγκράτητος καὶ ἐμπαθέστατος ὁ μακαρίτης καὶ εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν μὴ εὐνοουμένων ἀμείλικτος καὶ δριμύτατος. Δὲν ἤθελε νὰ μὲ σπουδάσῃ ὁ Γέροντάς μου καὶ μοι ἔφερε ἀνήκουστα ἐμπόδια. Τέλος ἐπειδὴ ὁ Θεὸς μ' ἐβοήθησε καὶ ἐπλησίαζον νὰ τελειώσω τὰς πανεπ. σπουδὰς, ἡ Κυβέρνησις τοῦ τότε Θεοτόκου ἐπιμόνω συστάσει τοῦ προξένου Μοναστηρίου μακ. Δημαρᾶ ἀπεφάσισεν εἰς ἡλικίαν τῶν 30 ἐτῶν καὶ μοι ἐπρότεινε ἐπιμόνω νὰ χειροτονηθῶ μητροπολίτης Κορυτσᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν φάκελλον ὁ γεν. πρόξενος Θεσσαλονίκης μακ. Ἀλεξανδρόπουλος διὰ τοῦ ἐν Θυνίκῃ ἐπιτρόπου τοῦ ἀγίου Ὁρους Κοσμά ἀγιοπαυλίτου εἰς τὴν μονὴν Λαύρας. Παρηκολούθουν κάγώ καὶ παρεδόθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν Χρυσόστομον, τὸν ἐν τῇ Ἱ. Κοινότητι ἀντιπρόσωπον αὐτῆς ἀλλ' οὐδέποτε ἔφθασεν εἰς Λαύραν καὶ οὕτω ἐχειροτονήθη τότε διάκονος καὶ ἱερεὺς. Ὁ Χρυσόστομος τῷ 1908 ἦν πρόεδρος ἐν Ἐθῶ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Μακεδ. ἀγῶνος καὶ ἐγὼ περιοδεύων ἐπιθεωρητὴς καὶ ὄργανωτὴς καθ' ὅλην τὴν Μακεδονίαν ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ πατριαρχικοῦ ἐξάρχου καὶ ἱεροκήρυκος. Ἐφυλαττόμην ἀπὸ τὰς Τουρκικὰς ἀρχὰς ἐν Ἐθῶ, ἔπρεπε νὰ φυλάττωμαι καὶ ἀπὸ τῶν Ἀγιορείτας, ὧν εἰς καὶ ὁ βιογραφούμενος· ὑποστηρίζει τὸ «παρὰ Χριστῷ τῷ Θεῷ αἰτησώμεθα». Περὶ τούτου ἠσχολήθημεν καὶ ἡμεῖς ἐν Ν. Σιών (Ἱεροσολύμων) τόμ. ΛΕ., σ. 166-167· ἀπεφοίτησεν ἐκ Χάλκης τῷ 1885 καὶ ἔγραψε ὡς διατριβὴν «Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κακοῦ». Σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἐξῆς: «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Βενεδίκτου συγγραφαί μὲν παρὰ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ἐκ δὲ τῆς ἀπλῆς μεταφράσεως κατ' ἐπιτομὴν ὧδε περιληφθεὶς παρὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου προηγουμένου καὶ διδασκάλου κυρίου Χρυσοστόμου Λαυριώτου ἀντιγραφαί δὲ παρὰ τινος μοναχοῦ τῆς προτροπῆς τε καὶ φιλοτίμου δαπάνῃ τοῦ πανοσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κυρίου Βενεδίκτου εὐλαβείας αὐτοῦ ἔνεκεν πρὸς τὸν ἅγιον. Ἐν ἀγιωνύμῳ ἔρει 1895. Ἀρχή. Βενέδικτος ὁ ὁσίος πατὴρ ἡμῶν ἐγένετο. (Κατάλ. Λαύρας σ. 371, ἀριθ. 1990). Ὁ βιογράφος δὲν ἐγνώριζε τὴν Λατινικὴν πλέον ἀπ', ὅτι ἔμαθεν εἰς τὸ γυμνάσιον ἀλλ' ἐκ τῶν κακῶς συμφραζομένων δὲν ἐξάγεται, ἐὰν ἐκ τῆς Λατινικῆς ἢ ἐκ τινος ἀπλῆς ἑλληνικῆς κατ' ἐπιτομὴν ἔγραψεν. Ἐν τῇ μονῇ μας ἦτο ἐφημέριος μέχρι βαθέος γήρατος ὁ Ἡπειρώτης Βενέδικτος, οὗ χάριν παρασκεύασε τὸν βίον τοῦ ὁσίου, ὅστις ἐλήφθη, ὡς ὑποθέτω ἐκ τῆς εἰς τὴν «ἀπλὴν μεταφράσεως τοῦ Διαπόντες ὅστις μεταφράσας τοῦ Γρηγ. Διαλόγου τὸ πατερικὸν ἐκ τοῦ Λατινικοῦ περιέλαβεν εἰς τὸ Β' βιβλίον τὸν βίον τοῦ ὁσίου Βενεδίκτου. « Πέτρου χαρτοφύλακος ἔργον». Εἶναι λόγος περὶ νηστείας τοῦ Πέτρου ἀκμάσαντος περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΑ' αἰῶνος. Τούτου εἰς τὰ «Πρακτικὰ τῶν συνόδων» ἐκδ. Σπυρ. Μήλια ἔχομεν τὰ σπουδαῖα ἐρωτήματα (τύποις Παρισίων, 1761). Γίνεται λόγος καὶ εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ

Πηδαλίου καὶ εἰς τὸ «Σύνταγμα τῶν ἱερῶν κανόνων» Ράλλη καὶ Ποτλῆ Β. 364, 135, 236, 431, 459, 512. Δὲν εἶναι κανονικὸν ὅπως τὸ γράμμα τοῦ Πρισδριανῶν ἐπισκόπου καὶ τὸ τοῦ Θεοφάνους Ἡρακλείας (Ἐκκλ. Ἁλθ. ΚΕ. 1905 σ. 58-59), ὅπερ ἀνεδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ *Heraclea Sacra* τεύχ. Β. Ἀθῆναι, 1950, σ. 120-121, ἀλλ' ἱστορικὸν σπουδαῖον. Ὁ Χρυσόστομος ἦτο ἐκ τῶν καλλιφάνων φαλτῶν τῆς Λαύρας καὶ μουσικομανῆς ἀκούρατος ψάλλων μελοποιὸς καὶ ποιητῆς ἀκολουθιῶν (2-3 νομίζω)· ἔγραψε λοιπὸν ἀκολουθίας τὰς ἐξῆς: 1) Εἰς τὸν ἅγιον Κασάριον (βλ. ἐμὸν Καταλ. χειρογράφων τῆς σκῆτης Καυσοκαλυβίων (1930, σ. 15). 2) Εἰς τὸν ἅγιον Μάξιμον καὶ ἄλλους ἁγίους Δοξαστικά (σ. 97-122). Ὁ καθ. Ἀριστ. Κοῦζης ἐξέδωκε τοῦ Πρισδριανῶν Ἰωάννου «τὸ περὶ οὐρών ἔργον». (Ἐπετ. ἔταιρ. βυζ. σπουδ. τόμ. I. 1933), χωρὶς νὰ διασαφίσῃ τι περὶ τοῦ βίου, τὸν ἐξέλαβε δὲ ὡς ἱατρὸν τὸν ἐπίσκοπον Πρισρένης, ὡς λέγεται νῦν. Κατὰ παράκλησιν τῶν Τυανέων καὶ προθύμῳ συστάσει τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ Γ. ὁ Χρυσόστομος ἐποίησε καὶ ἐμελούργησε τὴν ἀσματικὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἐν μάρτυρι ἁγίου Ὁρέστου πολιούχου Τυάνων μετὰ τοῦ μαρτυρίου, εἰς 4ον ἐν Ἀθήναις, 1936 ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ Σοφοκλέους Χουδαβερλόγλου Τυανέως. Εἶναι ἀληθές, ὅτι μέχρι τοῦδε οὐδὲν ἔγραψεν περὶ τῶν ἐθνικῶν φρονημάτων τοῦ μακ. Χρυσοστόμου, ἐνομιζέτο δὲ καὶ ρωσόφρων καὶ ὅμως ἐκ τῶν ἐπομένων παρ' ἡμῶν ἀποκαλύψων, ἅπερ ἐσώσαμεν ἐκ τῆς καταστροφῆς τοῦ Λαυρ. ἀρχείου ἀποδείκνυται τούναντίον φλογερὸς ἀλλὰ συνετὸς πατριώτης καὶ ἐν τῷ πρὸς τοὺς Ρώσους ἀγωνίᾳ ἀκολουθήσας παρὰ πῶδας τὴν πολιτικὴν τοῦ ἀγωνιστοῦ γέροντός του προηγουμένου Κοσμᾶ. Κατέκρινε δὲ καὶ τοὺς συνηγορήσαντας εἰς τὸν διορισμὸν Ρώσου ἡγουμένου τῷ 1873 εἰς τὸν ἅγ. Παντελεήμονα, τὸν τε Φιλαλήθην (=Ἰωάννην Τανταλίδη) καὶ τὸν ἐξωνημένον Γεδεῶν Μεσαιων. ἀνάλεκτα (σ. 29 κ.α.)

Ὡς γραμματεὺς τῆς ἱεράς κοινότητος συνέταξε καὶ τὸν κατάλογον τῶν χειρογράφων κωδίκων τοῦ Πρωτάτου. Διὰ τὸν ἐν ἀγίῳ Ὁρει ἐκρωσισμὸν τῆς μονῆς τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος μία σπουδαία ἀποκάλυψις:

Τῷ Πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος κυρίῳ Νικολάῳ Μαυροκορδάτῳ κτλ. εἰς Κων(πολιν).

Ἐξοχώτατε. Διὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἡμῶν κ. Γερασίμου πέμπω ἐν ἀντίτυπον τοῦ ὑπὸ Γεδεῶν «Ἄθωνος». Θεωρῶ δὲ καθῆκον νὰ καταθέσω τῇ Ὑ. Ἐξοχότητι ἐν ἐχεμυθίᾳ τὸ ἐξῆς, ἵνα αὕτη τοῦτο ἔχη γνώμονα ἐν τισὶ τῶν ἐν τῷ Ἄθωνι λεγομένων... Εὐρίσκεται ἐνταῦθα ἐπιστολὴ τοῦ συγγραφέως πρὸς τινὰ μακαρίτην μὲν, πολλὰ δὲ συνεισενγκόντα εἰς τὸ ζήτημα τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος καὶ ἐφεξῆς τοῖς φίλοις αὐτοῦ, ἐν ἧ ὁ μακαρίτης παρακαλεῖται νὰ προτρέψῃ τοὺς φίλους αὐτοῦ νὰ λάβωσιν ἱκανὰ σώματα ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ γράψῃ καλὰ ὑπὲρ αὐτῶν, δὲν ἀξίζει βεβαίως κατὰ τὴν μετ' ὀλίγον ἑορτὴν τῆς τριακονταετηρίδος τοῦ συγγραφικοῦ ἀγῶνος νὰ κοσμήσῃ καὶ αὕτη τὴν πανηγυρικὴν ἐκδοσιν, ἀλλὰ μὴ γένοιτο! ἔτσι καὶ τοῦτο μία ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας, ὅτι ἄγαν ἐπισφαλὲς τὸ συγχρόνως ἱστοριογραφεῖν. Τὸ ἀνωτέρω μὲ ἐνθυμίζει ἕτερον νοστιμώτερον. Εὐρίσκεται ἐτέρα ἐπιστολὴ ἄλλου μεγάλου τινος ὁμογενοῦς πρὸς τὸν αὐτὸν μακαρίτην παρακαλοῦντος, ἵνα διὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς ἁγίου Παντελεήμονος κ. Μακαρίου καὶ τοῦ πνευματικοῦ Ἱερωνύμου γίνῃ σύστασις τῷ Ἱγνάτιῳ πρὸς ἐπιτυχίαν ἡγεμονικοῦ διορισμοῦ ἐν Σάμῳ καὶ οἱ ἄπλοῖ ἀγιορεῖται τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπέστειλλον πρὸς τοὺς τοιοῦτους ὑπομνήμα

περὶ διασώσεως τῆς μονῆς, ὧν εἰς φρικτὸν εἶπεῖν, καὶ ἐπέστρεψε (τὸ ὑπόμνημα) ζητεῖ δὲ ὁ εὐλογημένος τὴν τοιαύτην σύστασιν, ἀνθ' ὧν συνέδρασε τοὺς φίλους (ρητῶς λέγει τοῦτο) κατὰ τὸ ζήτημα τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. Σοφώτατα οἱ ἄπλοῖ Ἕλληνες λέγουσι «τὸ κάστρον ἀπὸ μέσα πέρνεται». Χάριτι θείᾳ ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Παύλου ἐπικρατεῖ ἡσυχία ἀπεσβεσθέντος τοῦ κινδύνου τῆς διαμάχης· τὰ σχετικὰ διεβίβαζον πάντοτε διὰ τοῦ ἡμετέρου ἐπιτρόπου ἀλλὰ νῦν ἐπέκεινα νέα ζάλη ἕνεκα τοῦ κ. Χρυσάνθου, ἀγνώστου κατὰ πόσον θὰ φανῶμεν εὐτυχεῖς ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὁ Θεὸς βοηθός. Τὸν κ. Μητσόπουλον γρηγόρα ἀναδείξατε (συγγνώμην διὸ τὴν λέξιν) τσιράκη. Τὸν ἀσπάζομαι εὐχόμενος αὐτῷ πάντοτε ἐθνικὸς ἀμυντικὸς ἐπιτυχίας.

Διατελῶ ἐν Ἁγίῳ Ὅρει Ἁθῶν 1901 Σεπτεμβρίου 30 ὀλοπρόθυμος

Π.Χ. Λαυριώτης (1)

Ἄλλ' ἐνταῦθα φαρῶνται ἐκτὸς τοῦ Γεδεῶν καὶ ἄλλοι μεγάλοι καὶ τρανοὶ δωροληπταί, ὁ δὲ τύπος ἐβόα. Τὸ ρωσικὸν ζήτημα ἐν τῷ Μικτῷ συμβουλίῳ τῶν πατριαρχείων.

Ἄρθρα τοῦ Νεολόγου Κων)πόλεως 1874 «Ἀθωνικά» Νεολόγος 17 Σεπτ. 1874 καὶ 18 Σεπτ.

Τὰ δικαιώματα τῶν Ρώσων ἀνατρέπονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπισήμων αὐτῶν ἐγγράφων. (κατὰ τοῦ Φιλαλήθους).

«Ἀθωνικά. Ἡ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις συνεδριάσις τῆς 18 Σεπτεμβρίου» (διαμαρτυρία τῶν 5 λαϊκῶν μελῶν Οἰκιάδου, Καραθεοδωρῆ, Μαυροργένους, Ψυχάρη καὶ Καλλιᾶδου. (Πρὸς τὸν Πατρ.) 21 Ὀκτ. ἄρ. 1697 (ἐκ τῶν 8 λαϊκῶν μελῶν). Συνέχεια 24 Ὀκτ. ἄρ. 1699 ἐπιτίθεται σφόδρα κατὰ τῆς πλειοψηφίας τῆς ἀναγνωρισάσης τὰ δικαιώματα τῶν Ρώσων.

Ἡ «Βυζαντίς» ὑπεστήριξε τοὺς Ρώσους «Ἀνασκευὴ τῆς διαμαρτυρήσεως τῶν πέντε λαϊκῶν μελῶν τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου» ἐκ τοῦ γραφείου τῶν Πατριαρχείων Νεολ. 26 Ὀκτ. 1874 ἄρ. 1701. «Περαιτέρω τοῦ ζητήματος ἀνάπτυξις» (ἀνασκευὴ τῆς ἀνασκευῆς) 270 Ὀκτ. ἄρ. 1702. «Ἀνταπαύτησις εἰς τὴν τοῦ γραφείου τῶν Πατριαρχείων δοθεῖσαν ἀνασκευὴν τοῦ ἡμετέρου ἐγγράφου» τῶν 5(28 Ὀκτ. ἄρ. 1703) μελῶν τοῦ συμβουλίου. «Ἀθωνικά» 11 Ὀκτ. ἄρ. 1714 ἐπίθεσις κατὰ τῆς πλειοψηφίας διὰ τὴν τοῦ συνηγόρου ὑποστήριξιν ἐν Βυζαντίδι. (συνέχεια) 19 Ὀκτ. ἄρ. 1721, ἐν ᾧ καὶ διατριβὴ τοῦ Δαμαῶ κατὰ τῶν Ρώσων.

Ἡ ἐν τοῖς Πατρ. ἀντικατάστασις τῶν πέντε (σφοδρὰ διαμαρτυρία αὐτῶν πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς) 28 Νοεμβρ. ἄρ. 1727.

«Ἀθωνικά» (ἄρθρον τοῦ Δαμαῶ 11 Νοεμβρ. ἄρ. 1739. Περὶ τῆς ἰθαγενείας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῇ βάσει Γερμανῶν κανονολόγων διὰ τὸ ζήτημα τοῦ ἁγίου

1) Μητσόπουλος, γραμματεὺς τῆς πρεσβείας (ὅστις συνώδευσε τῷ πρεσβευτῇ ἐπισκεψαμένῳ τὸ Ὅρος) εἶναι ὁ ἐσχάτως ἀποβιώσας πολιτευτὴς τῆς Ἀττικῆς. Εἶχον παρέλθει σχεδὸν ἔτη ἀπὸ τῆς μετατροπῆς τῆς μονῆς τοῦ Ρωσικοῦ—οὕτω λέγεται ἐν ἁγίῳ ὄρει—καὶ δοθεῖσαι εὐκαιρίας ἐξιστόρησε τὰ κατ' αὐτὴν μαθὼν τὰ ἀπόρρητα παρὰ τοῦ γέροντός του Κοσμά προηγουμένου Λαυριώτου διπλωματοῦχου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Οὗτος ἀντεπροσώπευε τὴν μονὴν ἐν Καραῖς καὶ ὑπῆρξεν ἐν τῇ Ἱ. Κοινοτήτι ἀνένδοτος εἰς τὸ πραξικόπημα παρασύρας καὶ τοὺς ἄλλους ντιπροσώπους πλὴν τεσσάρων πωλημένων.

Παντελεήμονος) «Καὶ πάλιν περὶ τῆς ὑπηκοότητος τῶν μοναχῶν» 22 Δεκεμβρ. 1874, ἀρ. 1748 (1).

Χρυσόστομος (Παπαδόπουλος): Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος. Γεννηθεὶς ἐν Μαδύτῳ τῆς Θράκης τῷ 1868 διήκουσε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ γένους σχολῇ, τῇ Θεολογικῇ σχολῇ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῇ Εὐαγγελικῇ σχολῇ Σμύρνης, ἐξ ἧς λαβὼν τὸ ἀπολυτήριον ἐφοίτησεν εἰς τὴν θεολογικὴν σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν· συνεπλήρωσε δὲ τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν ταῖς θεολογικαῖς ἀκαδημαῖαις Κίβου καὶ Πετρουπόλεως, ἐξ ἧς ἔλαβε τὸ θεολογικὸν δίπλωμα τῷ 1895. Διορισθεὶς ταῦτο χρόνως καθηγητὴς ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τῷ 1899 προαχθεὶς εἰς διευθυντὴν αὐτῆς ἐχειροτονήθη τότε διάκονος καὶ μετ' ὀλίγον προήχθη εἰς ἀρχιμανδρίτην. Ἀπομακρυνθεὶς ἐξ Ἱεροσολύμων τῷ 1909 διετέλεσεν ἐπὶ διετίαν προϊστάμενος τῶν ναῶν τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος Ἀλεξανδρείας καὶ τῷ 1911 διορίσθη διευθυντὴς τῆς Ριζαρείου ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς. Τῷ 1914 ἐξελέγη καθηγητὴς τῆς γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐν τῇ Θεολογικῇ σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1923, ὅτε ἐξελέγη ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος. Τῷ 1926 ἰδρυθεὶς τῆς ἀκαδημαῖας Ἀθηνῶν ἐγένετο ἐκ τῶν πρώτων τακτικῶν μέλος αὐτῆς. Ἀπὸ τοῦ 1890, ὅτε ἐξέδωκε τὴν περὶ τῆς Μαδύτου πρώτην αὐτοῦ συγγραφὴν, μέχρι τοῦ θανάτου (1938) εἶχε δημοσιεύσει ὑπὲρ τὰς 400 ἐπιστημονικὰς ἐργασίας κοὶ βιβλιοκρισίας, ἀναφερομένας εἰς τὰς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας Ἱεροσολύμων, Κύπρου, Ἑλλάδος, Ρωσσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας καὶ εἰς τὰς ἑτεροδόξους ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν, τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν καὶ εἰς ἄλλους τῆς Θεολογίας κλάδους. Ἐκ τῶν ἐργασιῶν δὲ τούτων ἄλλα μὲν ἐδημοσιεύθησαν εἰς χωριστὰ βιβλία, ἄλλαι δὲ εἰς τὰ περιοδικά: «Ἐκκλησιαστικὸν Φάρων», «Νέαν Σιών», «Καινὴν διδαχὴν», «Πάνταινον» «Ἐκκλησιαστικὸν Κήρυκα», «Ἀνάπλασιν» καὶ «Θεολογίαν» εἰς τὴν «Μεγάλῃν ἑλλην. Ἐγκυκλοπαίδειαν» καὶ εἰς τὰ ξένα περιοδικὰ ὅθεν ἐξέδιδεν εἰς τόμους. Μνημειώδεις εἶναι αἱ ὀγκώδεις καὶ λεπτομερεῖς ἱστορίαι τῶν ἐκκλησιῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας καὶ τὰς πηγὰς ἀμελέστερον ἐξήτασε, εἶχε ἀπειροπληθῆ βοθημάτων

1) Ταῦτα ἐσταχυολόγησα προχείρως. Ἐκτενῆ περίληψιν τοῦ ζητήματος μετὰ τῶν ἐκθέσεων καὶ ὑπομνημάτων βλέπε Γεωργίου Παπαδοπούλου «Ἡ σύγχρονος Ἱεραρχία τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας» τόμος Α' Ἀθήναι 1895 σ. 563-595 ἰδίᾳ σ. 573. Πολλὰ ἔχει νὰ εἴπῃ τις περὶ τῶν ἀπεμπολημένων εἰς τὸ ζήτημα τούτου ταγῶν τοῦ Ἐθνους! Περιορίζομαι ἐνταῦθα εἰς ἓν μόνον· ἐξεδόθη ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐν τοῖς Πατριαρχείοις βιβλίον τῷ 1874 ἐκ 208 σελ. 8ον ἐπιγραφόμενον «Περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐν Ἀθῶν μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ὑπὸ Φιλαλλήθους» ὃ δὲ Φιλαλλήθης ἦτο ὁ ἐγκάθετος Α' γραμματεὺς τῶν Πατριαρχείων Ἰωάν. Τανταλίδης (φραγκολεβαντίνος Τζένος ὀνομαζόμενος καὶ ἵνα παραπλανήσῃ τὸν κόσμον ἤλλαξε τὸ ἐπώνυμον). Τὸ βιβλίον ἀνεγνώσθη καὶ εἰς τὰ δύο σώματα ἀλλ' ἀντεκρούσθη ἰσχυρῶς ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν συμβούλων Ψυχάρη. Τελευταῖον σημειοῦμαι, ὅτι βιογραφ. εἰδήσεις περὶ τοῦ Χρυσόστομου εὐρίσκει τις (ἐκτὸς τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας» ΚΖ' 1908 σ. 16, ΚΘ' 1910, σ. 542-543) καὶ παρὰ τῷ ἀρχιμανδρίτῃ Χριστ. Κτενᾶ, «Ἡ σύγχρονος Ἀθῶν νιάς σχολὴ καὶ οἱ ἐν αὐτῇ διδάξαντες ἀπὸ τοῦ 1845-1916». Ἀθήναι 1936 σ: 60-65 μετὰ τῆς εἰκόνας. Ἐνταῦθα ὁ Χρῦσ. ἀπὸ τοῦ 1885-1889 διορίσθη σχολάρχης ἀμέσως μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν, εἶτα ἀπὸ τοῦ 1889-1894 ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ι. Κοινότητος ἀλλὰ τὸ μέγα ἔργον ὅπερ διακωλύει τὸ ὄνομά του καὶ ἐφ' ᾧ συνέταξα πραγματείαν διὰ τοὺς σκυλευτὰς μένει δυστυχῶς ἀνέκδοτον.

πρὸ παντὸς εἰς γαλλικὴν καὶ ρωσικὴν γλῶσσαν ἅπερ δι' ὄλον τὸν βίον του ἐξη-
 ρεῦνησε καὶ ἐδημοσίευσε ποικίλας πραγματείας, ὅτιν ἀπρητήθησαν οἱ 2 τόμοι.
 «Ἐπόμνημα εἰς τὴν καθολικὴν ἐπιστολὴν Ἰακώβου καὶ τὴν τοῦ Ἰούδα» (1913),
 «περὶ ἱερωσύνης» (1912), «Κυρίλλος ὁ Ἀλεξανδρ. εἰς» (1933). Τῷ 1931, ἐπὶ τῆς
 τριακοστῆ πέμπτῃ ἐπετηρίδι τῆς ἐπιστημονικῆς δράσεως τοῦ Χρυσοστόμου,
 ἐξεδόθησαν ἐπιμελείᾳ Γρηγ. Παπαμιχαήλ τὰ «Ἐναίσιμα», ἐν οἷς ἐδημοσιεύθη-
 σαν βιογραφικὸν σχεδιάσμα καὶ πλήρης κατάλογος τῶν συγγραφῶν καὶ δημο-
 σιευμάτων αὐτοῦ καὶ διάφοροι διατριβαὶ ὑπὸ 32 μαθητῶν καὶ φίλων αὐτοῦ. Καὶ
 ἐγὼ ἐδημοσίευσά ἐκτενὲς ἄρθρον: «Μοναχολογία. Τὰ αἴτια τῆς παρακμῆς
 τοῦ Κοιβίου ἐν Ἀθῶν καὶ ἡ ἀποκατάστασις ἐν Λαύρα καὶ Βατοπεδίῳ ἐπὶ Ἰερε-
 μίου τοῦ Α. τῷ 1574. Ἡ δρᾶσις τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σιλβέσ-
 τρου καὶ τὸ ἀνέκδοτον σιγίλλιον» σ. 105-123. Συιεργάτης τῆς «Μεγάλῃς Ἑλλη-
 νικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας». Κρίσις περὶ τοῦ μακαρίτου Χρυσοστόμου ὡς ἱστο-
 ρικοῦ καὶ οἰακοστρόφου τῆς ἑλλ. ἐκκλησίας σοβαρὰ δὲν ἔχει ἐξενεχθῆ καὶ μένομεν
 μόνον εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Παύλου Καρολίδου ὄχι εὐμενῶς ἐκφρασθέντος καὶ
 διὰ τοῦ τύπου καὶ εἰς ἐμὲ αὐτόν, ἵνα διαβιβᾶσω αὐτῷ κατὰ λέξιν ἀρκοῦμαι
 ἐνταῦθα παραθέτων ὠρισμένα σημεῖα, τοῦ νεκρωσίου λόγου μέλους τῆς Ι.συ-
 νόλου.

«Ἄλλ' οὗτος, ἐξεταζόμενος ἐξ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς δικαίως θεωρεῖται
 παρὰ πάντων ὡς σοφὸς καὶ βαθυνούστατος ἐπιστήμων καὶ διδάσκαλος, προ-
 τρέπων τοὺς σπουδαστὰς οὐχὶ τόσον εἰς τὴν ἐντεταμένην προσπάθειαν ἀπομι-
 μήσεως τῶν ἀρχαίων πατέρων τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀκολουθη-
 σάντων τούτους διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὸν τρόπον τοῦ γράφειν καὶ
 διανοεῖσθαι ὅσον εἰς τὴν ἔρευναν τῶν πορισμάτων τῆς ἰδιαιτέρας συστηματικῆς
 ἐργασίας, παραπέμπων τούτους πρωτίστως εἰς τὰς πηγὰς, εἰς ἃς καὶ οἱ διάφο-
 ροὶ συγγραφεῖς κατέφυγον, ὅπως μελετῶσι ταύτας λιπαρῶς καὶ ἐξάγωσιν αὐ-
 τοὶ οὗτοι τὰ ἐκ τῆς μελέτης τῶν πηγῶν συμπεράσματα πρὸς ἐπιστημονικὴν αὐ-
 τῶν αὐτενέργειαν καὶ ἀσφαλῆ κρίσιν τῶν μελετωμένων καὶ εὐσυνείδητον αὐ-
 τῶν ὡς μυστῶν τῆς ἐπιστήμης καταρτισμόν». Φρονῶ, ὅτι ὁ ρήτωρ δὲν ἐκ-
 φράζεται σαφῶς, ἐγὼ νομίζω, ὅτι ἤθελε νὰ εἴπῃ, ὅτι δὲν ἠείνετο τὴν δουλικὴν
 ἀπομίμησιν τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ εἶναι ἀκατανόητον δι'
 ὀρθόδοξον διδάσκαλον καὶ ὄζει προτεσταντισμοῦ. Ὁ κυρὸς Χρυσόστομος ἦτο
 μαθητὴς του, ἀλλ' ἐποτίσθη ἔπειτα καὶ τὰ θολερὰ νάματα τῶν ἑτεροδόξων ἐν
 Γερμανίᾳ. «Ἡ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ρύθμισις τοῦ ἡμερολογιακοῦ ζητήματος
 λόγῳ τῶν τε πολιτικῶν διαμαχῶν καὶ χαλεπῶν περιστάσεων δυσηρέστησε βε-
 βαίως μερίδα τινὰ τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ πληρώματος, ἀλλὰ θὰ παρακαμ-
 φθῶσι πλέον οἱ σκόπελοι, θὰ ἐπέλθῃ καὶ πάλιν ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ὁμόνοια μεταξὺ
 πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, περὶ ἧς καὶ ὁ
 ἀείμνηστος πρωθιεράρχης ἐκόπτετο καὶ ἐνδιέφερετο ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα
 τῆς ζωῆς του ἔτη καὶ μάλιστα πρὸ ὀλίγων μηνῶν, ὅτε ἐν Ζακύνθῳ εὐρισκόμε-
 νος χάριν τῶν τελευτημένων ἐκεῖ ἑορτῶν τοῦ ἀγίου Διουσιίου, λόγου γε-
 νομένου περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συμφιλίωσεως τῶν διὰ τὸ ἡμερολογιακὸν ζήτη-
 μα διισταμένων μερίδων καὶ τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης μεταξὺ πάντων τῶν ὀρθο-
 δόξων Χριστιανῶν ἀναγνωρίζοντων τὴν ἐπίσημον ἐν τῷ κράτει ὀρθόδοξον Ἑλ-
 ληνικὴν ἐκκλησίαν καὶ ὄλων πειθαρχούντων εἰς τὰ κελεύσματα αὐτῆς, δὲν ὤκνη-
 σεν ὁ ἀγαθὸς τὴν ψυχὴν καὶ μεγαλόκαρδος πρωθιεράρχης νὰ δηλώσῃ ἡμῖν, ὅτι
 ἵναι ἔτοιμος νὰ δώσῃ χάριν καὶ συγχωρήσῃ καὶ τοὺς ἐχθροὺς του κατόπιν με-

τανοίας των, ὑφιστάμενος ἐν ἀνάγκῃ καὶ μείωσιν ἀτομικῆν, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ θιγῆ τὸ γόητρον καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τῆς διοικούσης ἐπισήμου ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας (αὐτ. σ. 374)». Ταῦτα πάντα μαρτυροῦσι τὴν ἀγαθότητα καὶ ἀμνησιακάκιαν τοῦ ἐκλιπόντος μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός.

Ὁ πρὸς τὰς ξένας ἐκκλησίας φιλικὸς σύνδεσμος καλλιεργηθεὶς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν χριστιανικῶν καὶ ἠθικῶν τοῦ Εὐαγγελίου ἀρχῶν, ἐπέφερε χαλάρωσιν τῶν παθῶν καὶ τῆς ἔχθρας μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν καὶ διέθρυψε τὸν φλογερὸν πόθον πρὸς συνεννόησιν μετ' αὐτῶν καὶ διακανουισμόν πολλῶν ἐκκρεμούντων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, τῶν ὁποίων ἡ λύσις ἐὰν ἐπήρχετο ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τῆς ἀναγνωρίσεως πασῶν τῶν ὑφ' ἡμῶν παραδεδεγμένων ἐν τοῖς δόγμασι, τῇ λατρείᾳ καὶ τῇ ἱερᾷ παραδόσει διδασκαλιῶν, πολὺ θὰ συνετέλει εἰς τὴν ὑπὸ πάντων ποθητὴν προσεχῆ ἔνωσιν πασῶν τῶν Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν, ὑπὲρ τῆς καὶ ὁ ἐκλιπὼν πρωθιεράρχης τῆς ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας Χρυσόστομος Παπαδόπουλος κατέβαλε κόπους ὑπερανθρώπως ἐργασθεῖς» (αὐτ. σ. 375). Περὶ μὲν τῶν ἐπιστημονικῶν ἔργων ἡ κοινὴ γνώμη ἐσχηματίσθη ἐκ τῶν κρίσεων τοῦ μακ. Γρηγ. Παπαμιχαήλ μαθητοῦ του καὶ ἀχωρίστου καὶ μετὰ θάνατον φίλου του καὶ ἄλλων μαθητῶν του· εἰς τινὰ σημεῖα ἔκρινα καγὼ αὐτὸν εἰς τὰ προηγηθέντα 2 τεύχη τῆς Ηρακλεῖα Sacra. Εἶχεν ὁμολογουμένως τὸ ἐλάττωμα τῶν πολυγράφων νὰ μὴ ἐμβραθύνωσι πολὺ εἰς τὰ γραφόμενα. Δυστυχῶς δὲν ἐγνωρίζε τὴν Γερμανικὴν καὶ ἥντλει πάντοτε ἐκ τοῦ ἀνεξαντλήτου θησαυροῦ τῆς ρωσ. θεολογίας καὶ λογοτεχνίας. Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι οἱ Ρῶσοι εἶχον μεγάλως ἐπηρεασθῆ ἐκ τῆς Δυτικῆς θεολογίας (καὶ ἀποδείξεις αἱ ἐν Ρωσίᾳ ποικίλαι αἰρέσεις). Κλίνομεν γόνυ πρὸ τῆς ἐργατικότητος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πρὸ τῆς ὀρθότητος πάντων τῶν γραφομένων. Τοῦτο φρονῶ καὶ δύναμαι νὰ τὸ ἀποδείξω ἐν πάσῃ στιγμῇ, ὅτι δὲν ἦτο σταθερὸς εἰς τὰς ἰδέας του.

«Αἱ δεινὰ ἔθνηκα περιπέτειαι τῶν ἐτῶν 1922 καὶ 1923 εἶχον δημιουργήσει καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν ἐκτάκτως ταραχώδη κατάστασιν. Ἡ πρωτόθρονος Μητρόπολις Ἀθηνῶν εὐρέθη κενή, τοσαύτη δὲ ἀγωνία συνεῖχε καὶ τὸν κληρὸν καὶ τὸν λαόν, ἔνεκα τοῦ ἄκρως κρισίμου τῶν περιστάσεων, ὥστε μόνον μία προσωπικότης ἀνεγνωρισμένου ἠθικοῦ κύρους καὶ καθολικῆς ἐπιβολῆς ἠδύνατο νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸν ἀνατραπέντα ρυθμὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ νὰ ἐπαυγάγῃ τὴν διαταραχθεῖσαν γαλήνην». Τὸ ἀληθὲς εἶναι, ὅτι τὴν τάξιν ἀνέτρεψεν ὁ Μεταξάκης, ὅστις ἦτο μαθητὴς του εἰς τοῦ Σταυροῦ τὴν σχολὴν ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Ἀθηνῶν ἰστάμενος. Τῷ 1919 εἶπεν εἰς ἐμὲ καὶ εἰς δύο ἀρχιμανδρίτας νὰ βγάλωμεν τὰ ράσα καὶ νὰ παρουσιασθῶμεν εἰς τὸν μητροπολίτην Θεόκλητον νὰ μᾶς ἀποδείξῃ εἰς ποῖον κανόνα στηρίζονται». Ἡμεῖς δὲν τὸ ἐπράξαμεν, ἀλλ' οὗτος τὸ ἐφήρμοσε μετὰ τριετίαν ἀράσσωτοι μεταβάντες εἰς Ἀμερικὴν. Συνεχίσας τὴν ἀνατρεπτικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ, ἐπέφερε τὸν δεινότατον τῶν σάλων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. «Τὴν προσωπικότητα ταύτην δὲν ἐβράδυνε νὰ διακρίνη ἡ κοινὴ συνείδησις πάντων τῶν διίσταμένων ἐν τῷ καθηγητῇ ἀρχιμανδρίτῃ Χρυσοστόμῳ, αἱ πολλαπλαῖ τοῦ ὁποίου ἀρεταὶ ἠγγυῶντο τὴν κατάπαυσιν τῆς θυέλλης καὶ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων εὐδῶσιν.

«Οὕτω ὁ Χρυσόστομος ἀπὸ τῆς καθηγητικῆς ἔδρας ὠδηγηθεὶς εἰς τὸν προεδρικὸν τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θρόνον ὀλοψύχως ἀφωσιώθη εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῶν χαμαὶ κειμένων, τὴν διαλλαγὴν τῶν διεστῶτων τὴν ἀνασύνταξιν

τῶν συγκεχυμένων καὶ τὸν συντονισμόν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δυνάμεων πρὸ σκοποῦς δημιουργικοῦς ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ». (σ. 377)

Αἱ τοιαῦται τοῦ ρήτορος κρίσεις φέρουσιν ἀπολύτως τὸν χαρακτήρα τῆς ὑποκειμενικότητος. Οὗτος κατ' ἀρχὰς ἐξηγέρθη κατὰ τοῦ Ἄρχ. Χρυσόστομου ἐνωθεὶς μετὰ τῶν δύο γνωστῶν παλαιοημερολογιτῶν ἀρχιερέων καὶ ὅταν εἶδεν, ὅτι ἀπέτυχε τὸ κίνημα ἀπεχώρησε καὶ ἐζήτησε τὸ ἔλεος τῆς ἐκκλησίας ἔκτοτε ἐγένετο αὐτοκόλαξ καὶ ἔχασε τὸ ἠθικὸν σθένος ἐπομένως δὲν εἶναι σοβαρὰ τὰ λεγόμενα. Τὸν Χρυσόστομον ἀπὸ τοῦ 1900, ὅτε ἤλθεν εἰς τὴν Λαύραν, ἐγνώρισα καλῶς καὶ συνεδεόμην μετ' αὐτοῦ καθ' ὅλον τὸν βίον καὶ εἶχομεν ἀμειβαίαν τὴν ἐκτίμησιν. Τὸν ἔσωσα, ὁσάκις μὲ ἤκουσε καὶ δὴ συγκεκριμένως εἰς δύο περιπτώσεις ἀπὸ τῆν ἐπίθεσιν τοῦ Καρολίδου καὶ κατὰ τὰ Νοεμβριανά, ὁπότε ἐφυλακίσθη. Μετὰ τὴν χειροτονίαν (ἐπιταγῇ τοῦ Πλαστήρα) τῶν νέων 5-6 ἀρχιερέων ἐκινδύνευσε νὰ ἐκθρονισθῇ πρὶν ἢ παρέλθῃ ἔτος. Ἐξηγέρθησαν οἱ νεοχειροτόνητοι ν' ἀναβιβάσουν τὸν Δαμασκηνὸν—εἰς ταύτων ἦν καὶ ὁ νεκρολόγος Χρυσόστομος—. Μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν σώσω. Τὸν ἐλυπήθη καὶ ἔγραψα ἄρθρον εἰς τὸ Σκρίπ, ἀλλὰ «φίλος Πλάτων, φίλος Σωκράτης, φιλότατη ἡ ἀλήθεια δυοῖν ὄντιον φίλοιν ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν». Ὁ Χρυσόστομος δὲν ἔπρεπε νὰ χειροτονηθῇ ὑπὸ τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ Πλαστήρας ἐξεμεταλλεύθη τὴν ἀδυναμίαν του καὶ διὰ νὰ στερεώσῃ ἔναντι τῶν συμμάχων τὴν θέσιν του, ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ προβῇ εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν ζητηθείσας καινοτομίας καὶ νὰ ἀρνηθῇ τὰς ιδέας, ἃς μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως ἀριδῆλως εἶχεν διατυπώσαι ὡς οὐσας ταύτας ἐπιζημίους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἡ παράτασις τοῦ ἡμερολογιακοῦ ζητήματος, συνεφόρησεν ὅλας τὰς αἰρέσεις καὶ ἐγκυμονεῖ κινδύνους.

«Ἡ συμβολὴ του δὲ εἰς τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν οὐ μόνον τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς καθόλου ζωῆς τοῦ ἔθνους, εἶναι ἐπίσης ἀξία ἐκτιμήσεως.

Ἐ π ι τ ῖ μ ι ο ν

Πᾶσα μὲν ἄλλη ἀνθρώπου κατὰ ἀνθρώπου ἀδικία δυνατὴν ἴσως ποτὲ ἔχει τὴν θεραπείαν καὶ ἐπανόρθωσιν, τὸ δὲ τὴν ζωὴν ἀφελεῖν πράγματος ἐστὶν ἀποστερεῖσαι, ὃ οὐκ ἂν ποτὲ ὁ ἀφαιρῶν ἀποκαταστήσει. Παρὰ Θεοῦ γὰρ ἡμῖν τὸ ζῆν μόνον δέδοται, ἰδίαις χερσὶ τὸν ἀνθρώπον πλάσαντος καὶ πνοὴν αὐτῷ ζωῆς ἐμφυσήσαντος. Βοᾷ οὖν τὸ αἶμα τὸ ἀδικῶς χυνόμενον πρὸς τὸν Πλάστην Θεὸν καὶ οὐδὲν ἀνδρὸς ἀνθρωποκτόνου στυγερώτερον καὶ ἀποτροπαιότερον. Εἰ δὲ οὕτω φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον ἀπαξιαπλῶς τὸ τῆς ἀνθρωποκτονίας πέφυκεν ἔγκλημα, πῶς ἂν τοῦτο ἀξίως ἀποκαλέσαιμεν κατὰ προσώπων ἀνοσιουργούμενον ἱερῶν καὶ ἐν τόπῳ εὐαγεῖ ἔνθα οὐχ' ὅτι στυγερὰ τοιαῦτα καὶ θανάσιμα κακουργήματα, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον προσήκει ἐμιφλοχωρεῖν καὶ ὑπάρχειν καὶ ἀκούεσθαι πλημέλημα ἢ παράπτωμα. Τὸ δὲ Ἁγιώνυμον καὶ περιώνυμον τοῦ Ἄθω Ὅρος, οὐχὶ τόπος ἀποκεχώρισται τῶν λοιπῶν; Ἱερὸς καὶ γυμναστήριον ἀφώρισται ἀρετῆς, ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῇ πνευματικῇ μόνῃ θεωρίᾳ καὶ τῇ ἀσκήσει καὶ τῇ ὑπάτῃ κατ' ἀνθρώπον τελειότητι ἐξειδίασθέν; Ἐπρεπε οὖν ἐν τῷ τῆς Ἀγγελικῆς τούτῳ πολιτείας καὶ τῆς ἐν Θεῷ φιλοσοφίας ἀσκητηρίῳ οὐδὲ ὅλως εἰσοθεν ἔχειν τὴν τοῦ κόσμου κακίαν καὶ τὰ πονηρὰ ἔργα τοῦ διαβόλου.

Ἀλλὰ φθόνῳ καὶ ἐπηρεῖα τοῦ ἀλλάστορος, ἰδοὺ καὶ ἡ τῆς ἰσαγγέλου πολιτείας Ἀκρόπολις πολλαῖς ἀφ' ἱκανοῦ, ὡς οὐκ ἔδει, ἀρβώσεται συνεχομένη καὶ πάσχουσα, καὶ πολλὰ τὰ μὲν προσήκοντα ἐμφανίζουσα τὸν ἴδιον χαρακτήρα καὶ τὴν ἴδιαν δόξαν τοῖς τελουμένοις ἀνοικείοις ἔργοις ἀποβαλεῖν κινδυνεύουσα.

Τύρβη γὰρ καὶ θόρυβος νῦν καὶ πάθη ἐγκόσμια καὶ διαμάχαι καὶ ἐριδες ἀκατάπαντα καὶ περὶ τὰ γεηρὰ μᾶλλον ἢ τὰ θεῖα καὶ οὐράνια ἐνασχόλησις καὶ προσήλωσις καὶ πολλῇ ἀπαξιαπλῶς τῶν Πατερικῶν ὄρων καὶ ὑποτυπώσεων καὶ τῶν θεσμῶν καὶ τῆς σεμνῆς τάξεως χαλάρωσις τε καὶ παράβασις τῶν πάλαι ὑποκατέστησαν ἀκριβείαν καὶ ἀσύστηρίαν καὶ ἀρετὴν, δεινὸς τὸν Ἱερὸν Τόπον λυμαινόμενα μέχρις οὐ καὶ ἄχρι φόνων

θεοστυχῶν ἢ ἀκαταστασία ἐξίκετο. Τοιαύτη ἡ ψυχοφθόρος κακία ἀπὸ τῶν μικρῶν ἀρχομένη ἐπὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀσεβημάτων ἐφάλλεται καὶ ἐκτροχιάζεται.

Ὅτι γοῦν ἠκούσθη πρότινας καὶ ἐγνωρίσθη ἡ συμβάσα ἐν τῷ ἱερῷ Τόπῳ ἀδόκητος δολοφονία τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιμανδρίτου Χρισσοτόμου τοῦ Λαυριώτου, ἀνάνδρωσ καὶ κακῶς κατ' αὐταῖς ταῖς ἡμέραις ταῖς ἀγίαις, ἐξ ἐνέδρας δολοφονηθέντος, εὐλόγως θλίψις πολλή ἐκ τοῦ ἀπαισίου ἀγγέλματος ἐπιγένετο, πάντων ἐπὶ τῷ ἄώρῳ τε καὶ ἀδίκῳ θανάτῳ τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἐπὶ τῷ τελεσθέντι ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ θεομισεῖ ἄγει καὶ ἐπὶ τῇ ὅλῃ ἀνωμάλῳ αὐτόθι καταστάσει θλιβέντων. Τοιαύτη δὲ θλίψει καὶ καταπλήξει συνεχόμενοι καὶ ἡμεῖς, δεῦρο δὲ κρυπτομένους καὶ φεύγοντας τὴν δικαιοσύνην βλέποντες τοὺς τὸ φοβερὸν ἐγκλημα διαπράξαντας, δεῖ ἐγνωμεν Συνοδικῶς ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ Τόπου, ἐκδοῦναι τὸ παρὸν φρικτὸν ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον κατὰ τῶν συγγερῶν δολοφόνων καὶ τῶν οἰανδήποτε συνεργατῶν αὐτῶν, τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι αὐτοὺς παραδιδόντες καὶ κολάζοντες. Ἐφ' ᾧ καὶ γράφοντες ἀποφαινόμεθα μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων Ἀρχιερέων καὶ Ὑπερτίμων τῶν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ Συλλειτουργῶν, ἴν οἱ τε ἐναγεῖς δολοφόνοι οἱ τὸν φόνον διαπράξαντες καὶ οἱ οἰδήποτε συνεργοὶ ἢ συνένοχοι αὐτῶν, ὅποιοι τε καὶ ὅποσοι ἂν ᾧσιν, οὗτοι ὡς καὶ πάντες ὅσοι γινώσκουσι τι καὶ δι' αἰτίαν οἰανδήποτε μαρτυρῆσαι οὐ προσέρχονται καὶ τὸ γινωσκόμενον οὐ φανεροῦσιν, οἱ τοιοῦτοι πάντες, ἀφωρισμένοι ὑπάρχουσι παρὰ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτοι καὶ τυμπανιστοί.

Ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ εἴη ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. Στένοντες καὶ τρέμοντες ὡς ὁ Καὶν ἔστωσαν ἐπὶ τῆς γῆς, ἔχοντας τὰς ἀρὰς πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος Ἀγίων, καὶ τοῦ πυρός τῆς γέεννης καὶ τοῦ αἰωνίου ἀναθέματος ἐνοχοὶ καὶ ὑπόδικοι διατελοῦντες μέχρις ἂν εἰς ἑαυτοὺς συνελθόντες μετανοήσωσι καὶ κλαύσωσι καὶ τὴν ἀλήθειαν ὁμολογήσωσι πνευματικῶ τῷ τρόπῳ καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου ἐπικαλέσωνται. Ἀμήν.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης Ἰωακείμ Γ' Ὁ Κυζίκου Ἀθανάσιος, ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος, ὁ Πελαγονεῖας Ἰωακείμ, ὁ Νικοπόλεως Δωρόθεος, ὁ Διδυμοτείχου Φιλάρετος, ὁ Χίου Κωνσταντῖνος, ὁ Σωζοαγαθοπόλεως Δωρόθεος, Ἐάνθης Ἰωακείμ, ὁ Γρεβενῶν Ἀγαθάγγελος, Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνσταντῖνος, ὁ Λέρου καὶ Καλύμνου Γερμανὸς, Ἡλιουπόλεως Ταράσεως.

Τὸ παρὸν ἐπιτίμιον ἀνεγνώσθη παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Κασανδρείας Εἰρηναίου ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τοῦ Πρωτάτου Καρυῶν Ἁγίου Ὁρους τὸν Ἰανουάριον στὰς 31 τοῦ ἔτους 1909.

Ἐπιτύμβιον:

Τίς ; τὴν ὥδειάν σου μωλιπὴν, ἐσίγησεν προώρος ;
 Τίς ; τὴν γαλήνιον μορφὴν ἐνέκρωσεν ἄωρος ;
 Εἰς τὸ εὐῶδες στήθος σου τὸ μίσος τῶν ἐχθῆ, καὶ ἡ ἀγνή καρδιά σου δολίως διεσχίσθη.
 Κοιμήσου εἰρήνης ἀγγελε στήν ἡσυχῇ φωλειά σου,
 Ζῦπνα τοὺς ζωντανούς νεκρούς μὲ τὴν γλυκεῖα λαλιά σου.
 Κοιμήσου ἀηδόνι τ' οὐρανοῦ στοῦ τάφου τὴν ἀγκάλι,
 Καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ Κριτοῦ πρόσμενε τὴ μεγάλη,
 Δάκρυα λίβῳ θολερῶ στοῦ τάφου σου τὸ χῶμα,
 Ζητῶν τὴν εὐλογίαν σου, ἀπ' τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα

(Κοσμάς Μοναχὸς ὑποτακτικὸς
 τοῦ δολοφονηθέντος Χρισσοτόμου)

Σκῦρος 9-1152. Ἱερ. Καλλίστρατος Λαυριώτης.

Ψάχος Κων. μουσικοδιδασκαλος: Τὸ σπουδαιότερον ἔργον του, ὅπερ ἐξέδωτο εἰς τεῦχος εἶναι «Ἡ παρασημαντικὴ τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἐντεῦθεν μέχρι σήμερον». Ἀθῆναι.

Ψευδοεπιφάνιος Κυψελῶν ἐπίσκοπος: Ἀναφέρεται ὅτι οὗτος, ἵνα προαχθῇ, «δίδωσι τῷ πατριάρχῃ τῷ 1324 16 ὑπέρπυρα» (νομίσματα). (Μυστακίδης ἐν Ἐπετηρίδι ἔταιρ. βυζ. οπουδῶν, IB, σ. 185).

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥΣ ΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΙΝ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ 36 ΤΟΜΟΥ

Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν χειρογράφων τοῦ Συγγράμματος Εὐλογίου Κουρῖλα, παρετηρήθη ὅτι ἔπρεπεν, ἐπιμελείᾳ τοῦ Συγγραφέως νὰ συναρμολογηθῶσι καὶ συμπληρούμενα νὰ διορθωθοῦν.

Συνεπείᾳ ὅμως τοῦ ἐπελθόντος θανάτου Του, ἐσεβάσθημεν τὰ χειρόγραφα καὶ ἐφροντίσαμεν, ἵνα πιστῶς ἀντιγραφοῦν ἐν τῷ συνόλῳ κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ταῦτα.

Ὡς καὶ ἐν τῷ προλόγῳ ἀναφέρομεν ἐξ ἄλλου, ὁ ἀξιόμηστος Συγγραφεὺς, ὡς ὑπεδείξαμεν, ἀνεγνώριζε τὴν παράλειψιν πλήθους λαϊκῶν λογίων καὶ διακεκριμένων Ἑρακῶν ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ, πολιτικοῦ, ἐκπαιδευτικοῦ καὶ ἐν γένει πνευματικοῦ μας κόσμου. Πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς τοιαύτης παραλείψεως εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ ἐργασθῇ ὁ ἀκάματος καθηγητὴς καὶ ιστοριογράφος.

Τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀποθανόντος ἀναλαμβάνουσι προθύμως νὰ ἐκπληρώσουν τὰ «Ἑρακικά» καὶ δηλώνουσι διὰ τοῦ παρόντος ὅτι οἱ ἐνδιαφερόμενοι συγγενεῖς ἢ φίλοι καὶ γνωστοὶ των, θὰ ἔπρεπεν, ἐὰν ἐπιθυμοῦν, νὰ μᾶς ἀποστείλουν βιογραφίας κλπ. στοιχεῖα, ταῦτα δὲ συγκεντρούμενα, ὑποσχόμεθα νὰ τὰ καταχωρήσωμεν εἰς προσεχεῖς ἐκδόσεις μας.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ἀπὸ τοῦ 1903—1961

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΟΥΥΤΣΑΣ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου

1907, Νοεμβρίου 7. ὑπόμνημα ὑπὲρ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ Ἑλληνικῶν δικαίων, ὅπερ παρουσιασθεὶς ὑπέβαλον κατ' ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεως ὡς πρόεδρος τοῦ συνδέσμου τῶν Μακεδόνων φοιτητῶν τῷ Ἀγγλῷ ὑφυπουργῷ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἀπεσταλμένῳ τοῦ ἐν Λονδίῳ Βαλκανικοῦ Κομιτάτου καὶ ἦν ἐδημοσίευσεν ἀγγλιστὶ οὗτος, ὁ Allen Urwert ἐν τῷ συγγράμματί του *The eastend of Europe the report of an unofficial mission to the european provinces of Turkey on the eve of the revolution*. London 1908 σ. 87-89. Μετάφρασιν ἑλληνικὴν ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ «Κράτος τῆς ἀληθείας» 1944 σ. 58-60. Ἀθήναι, προσθεὶς τάδε. «Ὁ ῥήτωρ μοι ἀνέγνω τὸ ἐπόμενο ὑπόμνημα, ὅπερ ὑπεγράφη ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν μερῶν τῆς Μακεδονίας. Εἶναι μίᾳ εἰλικρινῆς καὶ αὐθόρμητος κλήσις πρὸς ἀγνὴν ἐξέτασιν, καὶ ἴσως δύναμαι νὰ θεωρήσω αὐτὸ ὡς τὸ καλλίτερόν μου πειστικὸν ἀντικείμενον διὰ τὸν ἀναγνώστην τοῦ βιβλίου».

Ἔσα ἐξ ἐμοῦ τὸ φῶς μέχρι σήμερον διὰ τοῦ τύπου εἶδον.

1909: Κοριτσᾶ. Ἐκτεταμένη περιγραφή τῆς πόλεως ταύτης ὡς καὶ τῆς πλησίον κειμένης Καστορίας, ἃς ἐπεσκεψάμενος κατὰ τὸ ἔτος 1908 διέτριψα ἐπ' ἄρκετόν ἰδίως ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν καὶ ἐν ἧ ἐποίησα διαλέξεις δύο μὲν ἐν Κοριτσᾶ μίαν δὲ ἐν Καστορίᾳ καὶ εἰς ἕκαστον χωρίον ἐπίσης μέχρι τῆς Πρεμετῆς.

Ἐν Μακεδονικῷ Ἡμερολογίῳ τοῦ 1909 σ. 283-291. 8ον Ἀθήναι.

1910: Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀποσταλεὶς εἰς Αἴγυπτον παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις Παμμακεδονικοῦ Συλλόγου πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τοῦ Μακεδ. ἀγῶνος ἐποίησα πολλὰς διαλέξεις, ὧν ἐδημοσίευσαν περιλήψεις αἱ ἐν Καίρῳ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ ἐφημερίδες ἐξ ὧν σημειοῦμαι ἐνταῦθα τοῦ Χρόνου τοῦ Καίρου 13)26 Ἀπριλίου τρίστηλον «Περίληψιν τῆς περὶ Μακεδονίας διαλέξεως τοῦ κ. Εὐλογίου Κουρίλα».

1910: Πρώτη ἐπιστολὴ ἐξ Ἀλβανίας. Ἐν φωνῇ τῆς Ἡπειρου τῇ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένῃ, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Πελασγός» τῇ 5 Νοεμβρίου περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Ἀλβανῶν καὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τοὺς Ἑλληνας εὐφύμῳς σχολιασθεῖσα ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ φύλλου κ. Γ. Γάγαρη, ἀριθ. φύλλ. 801.

1910: Παροιμίαι Τοστικαί. (Λαογραφία τόμ. Α', σ. 650-654 30 παροιμίαι ἐκ τῆς περιφέρειας Κοριτσᾶς μετὰ ἐρμηνείας καὶ μεταφράσεως Ἑλληνικῆς).

1911: Λόγοι ἐκφωνηθέντες κατὰ τὴν ἀνακίνησιν τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος (βλ. τὰς ἐφημερίδας εἰς δέμα).

1911: Ἡ δρᾶσις τοῦ Πελασγοῦ. Κύριον ἄρθρον ἐν τῇ ἐν Κοριτσᾷ ἐκδιδομένῃ Ἑλλην. ἐφημερίδι «Πελασγός» 14 Αὐγούστου.

1915: Ἱστορικὸν ἐγγραφοῦν. Ἐκθεσις Ἰωάννου Λιναρδάκη πρὸς Βιάρον Καποδίστριαν περὶ μοναχῶν Βατοπεδινῶν καὶ τῶν περιπετειῶν αὐτῶν μετὰ κειμηλίων κατὰ τὸ 1821. (Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις ἔτ. Η' σ. 470-471, 4ον) τὸ πρωτότυπον ὑπάρχει ἐν τῷ ἀρχεῖῳ μου κώδ. Β', ἀρ. 42ι.

1916: Τὸ Ἅγιον Ὄρος—Ἡ βαθυτέρα θρησκευτικὴ σημασία αὐτοῦ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἔθνει. (Ἐθνικὴ ζωὴ Α', 11-12 βον Ἀθῆναι). Ἀποδείκνυται ὅτι ὁ Ἄθως ἀπὸ τῶν Πελασγῶν ἦν ἱερόν.

1916: Ὁ ἀποκλεισμός τοῦ κλήρου ἀπὸ τὰ θέατρα. (Θρίαμβος ἐν Ἀθήναις 6 Φεβρουαρ. Δίστηλος συνέντευξις ἐπὶ τοῦ φλέγοντος τότε ζητήματος κατόπιν ἐγκυκλίου ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Ἀθηνῶν Θεοκλήτου.)

1916: Ἀνέκδοτος συλλογὴ παροιμιῶν ἐξ ἀγιορειτικοῦ κώδικος (ἐν ὄλφ 53). (Λαογραφία Τόμ. ε' σ. 553-560).

1917: Τὸ ζήτημα τοῦ ἁγίου Ὄρους πῶς ἔχουσι τὰ πράγματα: (Σκρίπ 14 Ἀπριλίου).

1918 - 19: Βοτανικὰ Μελετήματα: Σειρὰ ἀρθρων περὶ τῆς γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς Βοτανικῆς ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρις ἡμῶν. (Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις ἔτ. ΙΑ'-ΙΒ' τεύχ. 133-137 σ. 529-532, 545-548, 569-571, 580-584, 4ον. Ἐξεδόθησαν καὶ εἰς ἴδιον τεῦχος (βλ. Προκήρυξιν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου τεύχ. 132 σ. 528).

1922: Ἀρχὴ καὶ ἔννοια τῆς γεωργίας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσιν. (Εὐτυχία ἔτ. Α' τεύχος 2-3 σ. 23-24 καὶ 37-39 Ἀθῆναι, 4ον)

1922: Ἀγιορειτικὰ Μελετήματα. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Ἄθω ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου: (Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἔτος στ' σ. 261-268, 357-365, 510-517 8ον Ἀθῆναι. Ἐξεδόθη καὶ εἰς ἴδιον τεῦχος) βλέπ. κατωτ.

1923: Τὸ Κουτσοβλαχικὸν ζήτημα καὶ ἡ καταγωγὴ τῶν Ἀλβανῶν. (Ἐμπρὸς Ἀθηνῶν 19 Μαρτίου ἀπάντησις εἰς τὰς παραδοξολογίας τοῦ Jorga).

1923: Τὸ Ἅγιον Ὄρος: Α.' Τὰ μοναστήρια, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δρᾶσις των. Β.' Ἐπὶ τουρκοκρατίας, ἡ κατάργησις τοῦ Κοινοβίου. Ὁ ἰδιόρρυθμος βίος καὶ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα αὐτοῦ. Γ.' Ποία εἶναι ἡ κατάστασις τῶν ἀδελφῶν, ἤτοι τοῦ πλήθους τῶν μοναχῶν. Δ.' Ἡ διοικήσις, ἡ δικαιοσύνη, ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις καὶ ἡ καλλιέργια τῆς γῆς ἐν ταῖς ἰδιορρυθμοῖς μοναῖς. Ε.' Ὁ κοινοβιακὸς βίος καὶ τὰ καθέκαστα αὐτοῦ ΣΤ.' Τὰ βαθύτερα αἰτία τῆς καταστάσεως. Τὰ ἐναπολειφθέντα κατὰ τοῦ Ἀγιορειτικοῦ κόσμου. Ζ.' Ἡ ἀπελευθέρωσις, ἡ Ἑλληνικὴ κατοχὴ καὶ τὸ ζήτημα τῆς διεθνοποιήσεως. Η.' Ἡ ἀναδιοργάνωσις καὶ ριζικὰ μέτρα πρὸς σωτηρίαν—Ἡ περιφρούρησις τῶν θησαυρῶν—Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ φυσ. πλοῦτου. Θ.' Σύνταξις κτηματολογίου, ἴδρυσις ὁροσήμων, σύστασις ἐργοστασίου—Ἡ δικαιοδοσία Κράτους καὶ ἐκκλησίας. (Ἐμπρὸς

ἀπὸ 1-9 Ἰουλίου ἐκτεταμένη μελέτη, ἣτις τυπωθεῖσα εἰς 8ον δύναται νὰ καταλάβῃ 40 περίπου σελίδας).

1927-8: Ἀλέξανδρος ὁ Λυκοῦργος: Μελέτη ἱστορική καὶ Θεολογική (Θεολογία τόμ. Ε' σ. 135-156, 328-341 τόμ. στ' σ. 65-80).

1928 - 31: Βιβλιογραφία Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας. (Μετὰ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἀλβανικὴν φιλολογίαν). (Ἑπειρωτικὰ χρονικά, τόμ. Γ' σ. 50-102. Δ' 112-145, Ε' 119-152. ΣΤ' 75-153 (περίπου 200 σελίδες). Ἡ βιβλιογραφία αὕτη περιλαμβάνει περὶ τὰς 3000 συγγραφὰς μετὰ λεπτομερῶν σημειώσεων καὶ παραπομπῶν εἰς σελίδας, ἐνθ' εὐρηται τὸ ἐνδιαφέρον θέμα περὶ τῆς ἀξίας τῶν ἔργων, περὶ βιβλιοθηκῶν ἐνθα κεῖνται κτλ. ἐγράφη ὡς συμπλήρωμα τῆς Bibliographie albansese τοῦ Legrand (ἐκδοθείσας ὑπὸ τοῦ Fern Guys τῷ 1912) καὶ ὡς ἔλεγχος ἀμα τῶν ἐν τῷ Α' καὶ Β' τόμῳ τῶν Ἑπειρ. χρονικῶν δημοσιευθεῶν βιβλιογραφιῶν ὑπὸ τῶν καθηγητῶν Büchner, Βέη καὶ Βιζουκίδου ἐν ἀγνοίᾳ τῆς τοῦ Legrand. Καὶ τούτου μὲν τὸ ἔργον περιλαμβάνει ἐν ὄλῳ 724 συγγραφὰς τῶν δὲ λοιπῶν τριῶν 417 (νέα τὰ 456 εἶναι ἑλλιπῆς ἐπανάληψις τῶν παρὰ Legrand).

1929: Ἡ ἱστορία τῆς Μακεδονίας, τὰ βοηθήματα καὶ αἱ πηγαὶ αὐτῆς. (Νέα Ἀλήθεια Θ)νίκη 31 Μαΐου) ἐκτεταμένον ἄρθρον (πεντάστηλον) γραφὲν ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἰδρύσεως ἐπιτροπῆς πρὸς συγγραφὴν τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας.

1929: Αἱ Βαλκανικαὶ σπουδαί. (Ταχυδρόμος Θεσσαλονίκης Ἰουλίου 14-17, 4 δίστηλα ἄρθρα). Ἀνάπτυξις ἱστορική τοῦ ζητήματος τῆς καταγωγῆς τῶν Μακεδόνων—Ἡ ἐθνότης τῶν Ἀλβανῶν—Θράκη καὶ Ἰλλυριοῖ—Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν Ρουμανίᾳ καὶ ἡ καταγωγή τῶν Ρουμάνων. Ὁ Meigaṅd καὶ οἱ Κουτσόβλαχοι—Ἐπίδρασις τῶν ἰδεῶν τοῦ Fallme Rayer ἐπὶ τῶν Βαλκανίων. Ἡ ἀφύπνισις τῶν Ἀλβανῶν. Ἡ Ρωσικὴ πολιτικὴ καὶ τὸ Βουλγαρικὸν σχίσμα. Ἡ πλαστογραφία τῆς ἱστορίας ὑπὸ τῶν Βουλγάρων. Ἡ νέα φάσις τοῦ Μακ. ζητήματος.

1929: Ἱστορία τοῦ Ἀσκητισμοῦ Ἀθωνίται τόμ. Α'. Θεσσαλονικὴ Τύποις Ἀκουαρόνη 8ον σ. η' 248. Ὁ Α' τόμος περιέχει: Εἰσαγωγὴν εἰς τὸν ἀσκητισμὸν ἐν γένει, Περιγραφὴν τῆς Σκήτης τῶν Καυσοκαλυβίων, Βίους Καυσοκαλυβιτῶν ὁσίων καὶ Ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς Σκήτης (55 τὸν ἀριθμὸν). Βιβλιοκρισίας καὶ κρίσεις ἔγραψαν α' ἐν τῷ Ἑλληνικῷ τύπῳ: Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἐν τῇ Θεολογίᾳ (τόμ. Ζ' 1929 σ. 370-3) ἐνθα πρὸς τοῖς ἄλλοις λέγει ὅτι «ὁ συγγραφεὺς ἀνέλαβε νὰ πληρῶσῃ κενὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἁγίου Ὄρους μέγα... ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ἀπασαν τὴν σχετικὴν φιλολογίαν... ὀρθοτάτην μεταχειριζόμενος μέθοδον, προσάγει μεμαρτυρημένα γεγονότα καὶ θαυμάσια παραδείγματα πρὸς ἀπόδειξιν τῶν λιγομένων... ἐν ἐξάρσει πειθικῆ παρέχει γενικωτέραν περιγραφὴν τοῦ Ἀθω... Γιακριβῶν πᾶσαν δυνατὴν λεπτομέρειαν... ὡς ἔχουσιν ἡ εἰσθεσις τοῦ ὕλικου καὶ ἡ σειρά καὶ ἡ διατύπωσις τῶν ποικίλων ἱστορικῶν θεμάτων πληροῦσι τοὺς ὄρους τῆς ἐπιστημονικῆς πραγματείας... ὁ διερχόμενος τὸν τόμον ἀπ' ἀρχῆς ἕως τοῦ τέλους ἔχει πλήρη καὶ ἀπληκρῶμένην εἰκόνα τοῦ ἀσκητισμοῦ γενικῶς καὶ τοῦ ἐν τῇ Σκήτῃ τῶν Καυσοκαλυβίων ἰδίᾳ, ποριζόμενος ταυτεχρόνως πλῆθυν πηρφοριῶν καὶ σχετικῶν ἱστορ. γεγονότων. Ἀρίστη δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐμφάνεισις τοῦ τόμου περι-

κοσμουμένοι υπό διαφόρων εικόνων. 'Ο συγγραφεὺς εἶναι ἄξιος παντὸς ἐπαίνου ἐπὶ τῷ ἔργῳ τούτῳ εὐχόμεθα δέ... 'Ο καθηγητῆς τοῦ Πανεπ. κ. Γρηγ. Παπαμιχαήλ ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ (ἐπισήμῳ ὄργανῳ τῆς 'Αρχιεπ. 'Αθηνῶν ἔτ. Ζ.' 24 Αὐγ. 1929 σ. 268). «... Τὸ προκείμενον ὁμως ἔργον φιλοπονωτάτου ἐν τοῖς 'Αγιορείταις πατράσι εἶναι καὶ πληρέστερον καὶ μετὰ μείζονος ἐπιστήμης συντεταγμένον, ἐξ ἄλλου οὐδεὶς τῶν ἄχρι τοῦδε γραψάντων ἔγραψε καὶ περὶ τῶν σκητῶν καὶ τῶν ἀσκητῶν των, καίτοι ὁ σκητικὸς οὗτος ἀσκητισμὸς ἀριθμεῖ ὑπερχιλιετῆ ἱστορίαν, ἀνέδειξε δὲ ἐπιφανεῖς ἄνδρας... Τὸ ἔργον ὁ σ. συνέταξε ἐπὶ τῇ βάσει ἀνεκδότων πηγῶν τοῦτο δὲ ἀκριβῶς καὶ κυρίως εἶναι τὸ ποιοῦν αὐτὸ περισπούδαστον... 'Αλλην πηγὴν χρησιμοποιηθεῖσαν ἐπωφελῶς ὑπὸ τοῦ σ. ἀπετέλεσεν ἢ ἐξ ἀμέσου ἀντιλήψεως σπουδῆ τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας τῶν ἀσκητῶν καὶ ἢ γνώσις τῶν πόθων καὶ τῆς ἰδεολογίας αὐτῶν». 'Ο κ. Δημ. Ζωγράφος τμηματάρχης τοῦ 'Υπουργείου τῆς Γεωργίας συγγραφεὺς πλείστων ἔργων καὶ δημοσιεύσας 101 ἐπιστολάς ἐξ 'Αθω ἐν τῇ 'Ελληνικῇ ἐπιθεωρήσει, ἐν τῇ Πρωΐα τῶν 'Αθηνῶν γράφει (6 Σεπτ. 1929 σ. 2).

«... ἔργον ἄξιον ἰδιαίτερας προσοχῆς. 'Οφείλεται εἰς τὸν ἀκαταπόνητον ἐρευνητὴν τῆς 'Αγιορείτ. ζωῆς κ. Εὐλόγιον Κουρίλαν Λαυριώτην, ὅστις μὲ τὴν ἰδιάζουσαν μεθοδικότητά του καὶ τὴν ἐξαντλητικὴν ἐξονύχιον τοῦ θεματός του μᾶς δίδει μίαν πλήρη εἰκόνα τοῦ ἔλλη. ἀσκητισμοῦ καὶ ἰδιαίτατα τοῦ ἁθωνικοῦ... 'Ο ἀσκητισμὸς εὗρεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πατρὸς Εὐλογίου τὸν ἄξιον ὑμνητὴν του, εἶναι ὁ ἴδιος μοναχός, ἀλλὰ καὶ μελετητῆς ἀκούραστος τῆς συγχρόνου 'Αγιορ. ζωῆς καί... τῶν παρελθόντων αἰώνων. 'Εζῆσε μὲ τοὺς ἀσκητὰς καὶ τοὺς παρηκολούθησε, τοὺς ἐμελέτησε, συνέπαθε μετ' αὐτῶν, συνηφράνθη... καὶ μᾶς δίδει ἔργον παλλόμενον ἀπὸ μίαν ζωντανὴν πραγματικότητα... εἴμεθα βέβαιοι ὅτι καὶ εἰς πάντα ἀναγνώστην θέλει προκαλέσει τὸ ἴδιον συναίσθημα ἀδιαπτώτου ἐνδιαφέροντος καὶ πλήρους πνευματικῆς ἱκανοποιήσεως». 'Ο διευθυντῆς τοῦ «Γρηγορίου Παλαμά» καὶ καθηγητῆς τῶν ἱερῶν κ. Γ. 'Ανδρεάδης ἐν τῷ ΙΓ' τόμῳ τοῦ περιοδικοῦ σ. 482-484 γράφει καὶ τῶδε: «... περισπούδαστον ἔργον διὰ πάντα χριστιανὸν καὶ πάντα λόγιον ἴδιᾳ δὲ διὰ πάντα μοναχὸν (καὶ κακίζει τοὺς ἀγιορείτας διότι δὲν συνδράμουν εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ) ποῦ τόσον τιμᾷ τὸν 'Αθω καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς μοναχικῆς ζωῆς...» Εὐφῆμως ἔγραψεν ὡσαύτως καὶ ὁ ἡμερήσιος τύπος τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἀλλαχοῦ ὑπὸ τὸ ἴδιον πνεῦμα. Συγχαρητήριους ἐπιστολάς μετ' ἐγκωμίων καὶ ἀθρόων ἐπαίνων πρὸς δε κριτικὰς ἔγραψαν ἡμῖν. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν τριῶν πατριαρχείων. 'Ο κ. Βενιζέλος. 'Ο ἅγιος 'Ηρακλείας φιλάρετος Βασιλεῖς λίαν ἐκτεταμένως ὡς καὶ ὁ πρῶην Λεοντουπόλεως μετὰ ποιητικῆς ἐξάρσεως ἀληθῶς. 'Ο πολιτευτῆς 'Αθηνῶν κ. Χρ. Μητσόπουλος, ὁ δεινὸς μοναχολόγος κ. Δημ. Πετρακόκης. 'Ο Γεν. πρόξενος ἐν Λονδ. Ν. Λέλης πρῶην διοικητῆς 'Αθω. Πρὸς τοῦτοις οἱ σεβ. Γορτυνίας καὶ Μεγαλοπόλεως Πολύκαρπος Συνοδινός, ὁ Τραπεζοῦντος κ. Χρῦσανθος, ὁ Καρυστίας Παντελεήμων, Φωστίνης κ.ἄ. 'Αγιορεῖται δὲ πρῶτον ἢ ἱερά τῶν Καυσοκαλυβίων Σκήτη εὐγνωμονοῦσα... 'Ο συνάδελφος Σπυρίδων Λαυριώτης ἱατρός, ὁ πρύτανις τῶν ἀσκητῶν μακ. Δανιὴλ Σμυρναῖος, ὁ ἀρχ. Χρυσόστομος Διονυσιάτης ὁ προηγούμενος Εὐδόκιμος Ξηροποταμινός καὶ πλείστοι ἄλλοι ἀρχιμανδρίται, μοναχοὶ καὶ λόγοι λαϊκοί. β.' 'Ε τῷ Εὐρωπαϊκῷ τύπῳ 'Ο Εἰρηναῖος Hausserg ἐν τῇ Orienta-

lia Christiana (τόμ. XVIII, 2, 1930, σ. 237-239) ὄργανῳ ἐπισήμῳ τοῦ Pontificium institutum orientalium studiorum κρίνει εὐρέως τὸ ἔργον καὶ μεταφράζει ὠρισμένως περικοπὰς ἐνδιαφερούσης τοῦς Παπιστὰς: «Καὶ λοιπόν, λέγει, ἔχομεν ὡς τὸν Παλλάδιον μάρτυρα αὐτόπτην. Mais nous sommes loin d'une Histoire Lausiazque! Notre auteur est un érudit qui connaît la littérature afferente a l'ascétisme en général, et à l'athos en particulier... Καὶ ἐπιφέρει: «Concluons que nous devons une particulière reconnaissance au vaillant écrivain que pareille attitude n'a pas découragé... Souhaitons aussi de posséder bientôt les deux autres volumes annoncés... enfin, pour achever de montrer que le présent ouvrage mérite de trouver en Occident les souscripteurs... signalos les photographies qui l'illustrent: elles donnent une idée non seulement des sites, mais des productions artistique, de l'athos moderne».

Ὁ δὲ πατήρ Φραγκίσκος Halkin ἐν τοῖς analecta Bollandiana (τόμ. 48, 1930, σ. 451-453) μετὰ τὴν ἀνάλυσιν καὶ οὕτως τοῦ ἔργου παρατηρεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς: «Les renseignements fournis par ces différentes Vies sont comparés entre eux, discutés, critiqués... des details complementaires sont empruntés à autres sources, par exemple à la vie du fameux Gregoire Palamas, tantis que des notes erudites renferment de précieuses indications topographiques et historiques. Partout ces recherches et par la mise en oeuvre des matériaux, le P. Euloge s'est ouquis undroit à la reconnaissance des Byzantinistes...». Ἐγραψαν καὶ ἄλλα περιοδικὰ ὡς ἔμαθον.

Καὶ ἐπιστολὰς δὲ ἔλαβον λίαν ἐνθαρρυντικὰς παρὰ τῶν κορυφαίων Εὐρωπ. Βυζαντιολόγων, παρ' ἄλλων τε καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς Ἰππολύτου Delehaye, τοῦ καθηγεμόνος τῶν Βολλανδιστῶν ὡς καὶ τοῦ μακ. Heisenberg ἀπὸ 5 Δεκ. 1929 ὅστις μοι ἔγραφε καὶ ταῦτα: «Ὅθεν κατὰ τοῦτο ἡ ἐργασία ὑμῶν ἀναπληροῖ ἀληθῶς ἓνα ἔλλειμμα ἐπιστημονικόν. Πρὸ πάντων εἶναι ἐπαίνου ἄξιον, ὅτι οὐ τόσοσιν περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων περιόδων ἐγράψατε, ὅσον περὶ τοῦ ἐν ἀγίῳ Ὁρει ἀσκητισμοῦ, τὸν ὁποῖον οὐδεὶς τῶν ἔξω ἐπιστημονικῶν ἀνδρῶν τόσοσιν καλὰ γνωρίζει, ὅπως ὑμεῖς. Ἀνέγνωσα τὴν βίβλον μετὰ τοῦ μεγίστου ἐνδιαφέροντος καὶ θαυμαζούσης εὐγνωμοσύνης καὶ πολὺ εὐχαρίστως ἀνακοινήσω (sic) περὶ αὐτῆς ἐν τῇ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδιδομένῃ *Buzantinisch Zeitschrift* ...». Δυστυχῶς ὁ θάνατος προὔλαβε τὸν ἄνδρα καὶ δὲν ἠτύχησαμεν νὰ ἴδωμεν τὴν κρίσιν ἐκτενέστερον.

Γρηγόριος ὁ Ἀργυροκαστρίτης καὶ ἡ εἰς τὸ Ἀλβανικὸν ὄν μετὰφρασις τῆς Καινῆς Διαθήκης: Μελέτη ἱστορική, γλωσσική καὶ ἐρμηνευτική, δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ «Θεολογία» τόμ. Ζ' (1929) σ. 348-363. Η' (1930) σ. 53-71, 110-124, 253-272. Θ' (1931) σ. 46-63, 138-152, 318-326. Ι' (1932) σ. 233-249. ΙΑ' (1933) σ. 43-58, 163-175. ΙΒ' (1934) σ. 69-84, 149-161, 314-335. Μέρος Α' ὁ Γρηγόριος ὡς ἀρχιεπίσκοπος Εὐβοίας καὶ μητροπολίτης Ἀθηνῶν. Β' ὁ Γρηγόριος καὶ ἡ τῆς Κ. Διαθήκης εἰς τὸ Ἀλβανικὸν μετὰφρασις. Γ' Ἡ πνευματικὴ κίνησις ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ αἱ προηγηθεῖσαι ἐργασίαι—Ἡ γένεσις τῆς μεταφράσεως. Μεταφραστικαὶ ἀπόπειραι. Ποῦ παρεσκευάσθη ἡ μετὰφρασις. Ἡ Ἀκαδημία τῆς Μοσχοπόλεως. Οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ τῆς Μοσχοπόλεως καὶ ἄλλοι Μοσχοπολίται καὶ ἐκ τῶν πέριξ οἱ προαγαγόντες τὰς μετὰφραστικὰς ἰδέας. Δ' Οἱ ἐξωτερικοὶ συντελεσταὶ οἱ Ἀλβανί-

κῆς καταγωγῆς ἡγεμόνες τῆς Μολδοβλαχίας. Ε'. 'Η ἱστορία τῆς Μοσχοπόλεως καὶ ὁ πολιτισμὸς. Λεπτομερὴς ἀναγραφή τῶν κεφαλαίων καὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν. 'Ο Γρηγόριος ὡς ἀρχιεπίσκοπος Εὐβοίας καὶ μητροπολίτης Ἀθηνῶν (1799-1828) προσίμιον. Σπουδαιότης τοῦ βίου αὐτοῦ καὶ ἡ σιωπὴ τῶν ἱστορικῶν. Καταγωγή τοῦ Γρηγορίου καὶ χειροτονεία ὡς ἐπισκόπου Παραμυθίας. Μετάθεσις εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Εὐβοίας (1799). 'Η ἐπανάστασις ἐν Εὐβοίᾳ - Κριεζῆς καὶ Κεῦστου Νεόφυτος. Φυλάκισις ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἀπελευθέρωσις ὑπὸ τοῦ Ρεσίτ βέη. 'Η ἀναφορὰ «πρὸς τὴν ὑπερτάτην βουλήν». 'Ο Γρηγόριος εἰς Κέρκυραν καὶ σφετερισμὸς τῆς ἐπαρχίας ὑπὸ τοῦ Νεοφύτου ὅστις ἦτο ἐπίσκοπός του. 'Ο Γρηγόριος ὡς μητροπολίτης Ἀθηνῶν. 'Η ἐν Ἀθήναις κατάστασις - Νεόφυτος Ταλαντίου ὁ Μεταξᾶς - 'Η ἔξοδος τῆς Ἀκροπόλεως - Ἀθηναῖοι εἰς Αἴγινα φυγάδες. Σύστασις βιβλιοθήκης ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου ἐν τῇ μητροπόλει Ἀθηνῶν. 'Ο Γρηγόριος ἐν Κερκύρα, ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος. Ἀνδρέας Ἰδρωμένος, ὁ Πάργιος τῶν συντελεστῶν τῆς μεταφράσεως. Τὰ ἄλλα τῶν Σουλτανῶν καὶ ἐξύψωσις τοῦ φρονήματος τῶν Ἀλβανῶν. 'Ο ἅγιος Κοσμῆς καὶ ἡ Ἀκαδημία τῆς Μοσχοπόλεως, Ἑλληναλβανικὸν Λεξικὸν τοῦ Μπότσαρη. Ἰόνιος βιβλικὴ εἰσαγωγή καὶ κυοφορία τῆς μεταφράσεως - Πρωτοβουλία Ἰδρωμένου. Τὸ πολυθρύλητον ζήτημα τῆς εἰς τὸ ἀπλό ἑλληνικὸν μεταφράσεως τῶν ἁγίων Γραφῶν - θιασιώτης ὁ πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε'. 'Η τῆς Ἀλβανικῆς συνεκδιδομένη Μαξιμίνα νεοελληνικῆς μετάφρασις - Κυρίλλου Λουκάρεως γνώμη περὶ τῶν μεταφραστῶν. Αἱ μεταφράσεις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ - ἐπίκαιρος ἡ γνώμη τοῦ Ὀριγένους καὶ Εὐσεβίου. Πόλεμος τῆς Δυτ. ἐκκλησίας κατὰ τῶν μεταφράσεων - Τὸ ἔργον τῶν ἰσαποστόλων τῶν Σλαύων. Μεταφραστικὸν ἐν Ρουμανίᾳ ζήτημα - Παπισμὸς καὶ οὐνία, ἡ ἄμυνα τῆς ἀνατ. Ἐκκλησίας - Αἱ πρῶται μεταφράσεις καὶ οἱ Ρουμάνοι μεταφρασταί - ὁ πατριάρχης Νήφων ὀργανωτὴς καὶ Κων. Μαυροκορδάτος. (Θεολογία, Ἀθῆναι 1929, τόμ. Ζ' σ. 348-363. Τόμ. Η' 1930, σ. 53-71, 110-124, 253-272, 8ον).

'Η πνευματικὴ κίνησις ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ αἱ προηγηθεῖσαι τῆς μεταφράσεως τῆς Κ. Διαθήκης φιλολογικαὶ ἐργασίαι. Τὸ ἀλφάβητον: Πῶς προῆλθεν ἐπὶ τὸ ἔργον ὁ Γρηγόριος - Αἱ γνώμαι τοῦ Σάθα, Κουπιτώρη, Βάμβα καὶ Ηαηη περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ Γρηγορίου - Πλήρης σύγχυσις, ἔλλειψις εἰδήσεων θετικῶν. Περὶ ἀλβανικοῦ ἀλφαβήτου - Τὸ Πελασγικὸν τοῦ Χατζηφιλιππίδου - Μεταφραστικὰ δοκίμια. Ἑλληνοπελασγικὸν τὸ πρῶτον ἀλφάβητον - Τὸ κατάλληλον διὰ τὴν Ἀλβανικὴν - Ἡ γνώμη τοῦ Xylancter, Bopp, Ηαηη καὶ Camarda - ἑλληνοαλβανοί. Τὸ ἀλφάβητον τοῦ Crispi καὶ Βεκιλαρτζῆ - Ὁ Γρηγόριος καὶ τὸ Ἑλληνικόν. - Τὸ ἐπικρατοῦν νῦν - Μονογραφίαι περὶ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἀλφαβήτου. Κληρικοὶ μεταφρασταί - Δυρραχίου Γρηγόριος - Μετάφρασις δι' Ἀλβανικῶν στοιχείων - εἶναι ὁ τυπογράφος τῆς Μοσχοπόλεως - Καθηγεσία ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ καὶ ἔργα αὐτοῦ. Ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀναγέννησις τῶν ἔθνικων γλωσσῶν - Πρῶται ἀπαρχαὶ ἐν Εὐρώπῃ - Διατὶ βραδέως ἐχώρησαν αἱ μεταφράσεις; Ὁ εὐσεβέστατος ἦρωσ τῶν Ἀλβανῶν Σκενδέρβησ ἐνδιεφέρετο διὰ τὴν μεταφρασιν - Ὁ Πατριάρχης Κπόλεως Νήφων καὶ ὁ πνευματικὸς Ζαχαρίας, οἱ Ἅγιορεῖται, καθοδηγοὶ αὐτοῦ - Παῦλος Ἀγγελος καὶ τὸ πρῶτον τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης δοκίμιον - ὁ Jorga καὶ τὸ χειρόγραφον τῆς Φλωρεντίας - ὁ Midhat Frashari ἐν Κρυπτοφέρρῃ. Τὸ χειρόγραφον τοῦ Μεδιολάνου καὶ ἡ ὑπὸ Λάμπρου

ἀνακάλυψις ἀλβανικῶν Εὐαγγελίου—Κείμενον καὶ μεταφράσις. Ὁ Ἀλῆ πασῶν Ἰωαννίνων καὶ ἡ μετάφρασις. Κοιτίς τῆς μεταφράσεως ἡ Ἀκαδημία τῆς Μοσχόπολεως: Τὸ κέντρον τῆς πρώτης πνευματικῆς κινήσεως—Ἐλβασάνιν Κορυτσᾶ καὶ Ἀργυρόκαστρον, τὸ ἱερὸν τρίγωνον καὶ οἱ δύο Τόμαροι—οἱ πρωτεργάται—Ἡ ἐνδοξος Μοσχόπολις, ἴδρυσις καὶ κάτοικοι—Μουσοτρόφος ἐστία, ἀλλὰ πόλις ἀναξιοπαθοῦσα. Οἱ φυγάδες τοῦ Βυζαντίου πρῶτοι διδάσκαλοι ἐν Μοσχόπολει.—Ἡ πρώτη σχολὴ καὶ Χρῦσαιθος ὁ Ἡπειρώτης—Ἰδρυσις τῆς Νέας Ἀκαδημίας καὶ ὁ Ἀχριδῶν Ἰωάσαφ, ὁ Μοσχοπολίτης—Γενναῖαι τῶν Μοσχοπολιτῶν συνεισφοραί, τὸ μεγαλοπρεπέστατον μέγαρον «ὁ ἄκρος στολισμὸς τῆς πολιτείας».—Ὑμνος εἰς τὸν πρωτεργάτην—Ἐλικωνίδες Μοῦσαι ἐπὶ τοῦ ἰλλυρικοῦ Τομάρου—ὁ ἐγκωμιαστής Μιχαὴλ ὁ τοῦ Γκόρας. Τὸ τυπογραφεῖον τῆς Μοσχόπολεως—Συμμετοχὴ τῆς μονῆς τοῦ ὁσίου Ναοῦμ, Κωνσταντῖνος ὁ Ἀγιονασυμίτης—Παρακμὴ τοῦ τυπογραφείου—Ἡ γραμματικὴ Θεοδώρου Καβαλλιώτου—Αἱ περίφημοι ἐκδόσεις τοῦ τυπογραφείου σύντομος περιγραφή—Τὸ περίεργον καὶ σπανιώτατον βιβλίον τοῦ νεοφωτίστου Ἰησοῦτου ἄββᾶ Βεντζόνη «Ἡ ἀλήθεια κριτῆς» (Θεολογία τόμ. Η' 1930, σ. 253-272. τόμ. Θ' 1931 σ. 46-63).

1930: Κατάλογος τῶν Κωδικῶν τῆς ἱερᾶς σκήτης Καυσοκαλυβίων καὶ τῶν καλυβῶν αὐτῆς. (Τὰ προλεγόμενα καὶ οἱ πίνακες ὑπὸ τοῦ σεβ. μητροπολίτου πρώην Λεοντουπόλεως) Ἀγιορειτικῆς βιβλιοθήκης ἐκδιδομένης προνοίᾳ καὶ ἐπιστάσι τοῦ σεβ. ἀρ. 5 Paris, 4ον σ. δ', 151. Ὁ μακ. Λάμπρος περιγράφει μόνον 48 κώδικας τῆς Σκήτης ταύτης (βλ. Κατάλογον τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθ. τοῦ ἁγίου Ὄρους ἑλλ. κωδικῶν τόμ. Β', σ. 462-468) ἤτοι ἐν τρισὶ μόνον φύλλοις ἐγὼ δὲ ἀνεβίβασα αὐτοὺς εἰς 272 περισυλλέξας αὐτοὺς τῆδε κακεῖσε καὶ κατατάξας, τοὺς πλείστους ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Κυριακοῦ, τινὰς δὲ καὶ ἐν ταῖς Καλύβαις καὶ δὴ τῇ τῶν ἀδελφῶν Ἰωσαφαίων. Ἡ περιγραφή γίνεται κατὰ τὸ τελευταῖον σύστημα τῶν Ἰταλῶν κωδικογράφων, ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ὑποδεικνυομένων ἐκασταχοῦ καὶ τῶν διαφόρων ἐκδόσεων καὶ ἄλλων ὀριζομένων ὡς ἀνεκδότων. Ὁ Fr. Halkin ἐν *Analecta Bolladiana* tom. 49, (1931) σ. 442-444 διὰ πολλῶν κρίνει τὴν ἐκδοσὶν ταύτην ἐν ἀρχῇ γράφει ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶναι ἀγνωστος τοῖς Βυζαντιολόγοις καὶ ἀναφέρει τὰς σπουδαιοτέρας αὐτοῦ συγγραφὰς (εἶτα ἐξετάζει χρονολ. τοὺς σπουδαιοτέρας τῶν κωδικῶν καὶ τὰ ἀνέκδοτα αὐτῶν καὶ ἐπιφέρει): *Le catalogue du P. Courilas est sans doute le plus complet et le plus précis de tous les catalogues de l' Athos publiés jusqu'à ce jour. La description de chaque manuscrit ne se borne pas à une liste de litres sommaires; les en-tetes sont reproduites integralement, les incipit permettent de reconnaître les textes des renvois a la Patrologis de Migne ou a d'autres editions achévent l'indentification des pièces, entin des tables...* (σ. 443). Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος ἐν Θεολ. τόμ. Ι' 1932, σ. 82-83 κρίνων τὸν κατάλογον ὀνομάζει «ἐπιστημονικὴν τὴν περιγραφὴν».

1930: Τὰ ἀγιορειτικὰ ἀρχεῖα καὶ ὁ κατάλογος τοῦ Πορφυρίου Οὐσπένσκη (Ἐπετηρὶς τῆς ἐταιρείας Βυζ. σπουδῶν τόμ. Ζ. σ. 180-222, 8ον μεγ. εἶναι τὸ πρῶτον μέρος τοῦτο πρῶτον εἰς ἑλλ. γλῶσσαν δημοσιευθέντος μετὰ προλόγου καὶ διαφόρων σημειώσεων τόμ. Η' (1931) σ. 66-111). Ἐν τέλει: Ἐπίλογος τοῦ ἐκδότου, εὐρετήριον τῶν ἐγγρά-

φων κατὰ μονάς, καὶ πίναξ τῶν περιεχομένων (Βιβλιοκρ. ὑπὸ Μ. Λασκάρως ἐν Bulletin d' information des sciences... Varsovie 1931 τόμ. IV σ. 6-7).

1931: Τὰ ὄρια καὶ ζητήματα ἐν Ἄθῳ καὶ τὸ κῦρος τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων: (Γρηγόριος Παλαμᾶς, ἔτ. ΙΕ', Θεσσαλονίκη, 6 19-23, 65-73, 120-130). Βιβλιογραφία Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας· συμπλήρωμα τῶν ὑπὸ Legrand Büchner, Βιζουκίδου καὶ Βέη ἐκδοθεισῶν Ἀθῆναι 1931, 8ον σ. 218 (ἀνάτυπον ἐκ τῶν Ἑπειρ. χρονικῶν τομ. Γ' - στ').

1931: Μονοχολογία. Τὰ αἷτια τῆς παρακμῆς τοῦ Κοινοβίου ἐν Ἄθῳ καὶ ἡ ἀποκατάστασις αὐτοῦ ἐν Λαύρᾳ καὶ Βατοπεδίου ἐπὶ Ἱερεμίου τῷ 1574. Ἡ δράσις τοῦ Ἀλεξανδρείας Σιλβέστρου καὶ ἀνέκδοτον σιγίλλιον. (ἐναίσιμα ἐπὶ τῇ 35ῃ ἐπετηρίδι τῆς ἐπιστημ. δράσεως τοῦ μακ. Χρυσ. Παπαδοπούλου ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἀθῆναι, 1931, σ. 105-123). Κρίσις ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Pierre Dumont ἐν Irenikon τόμ. ΙΧ, 1932, Belgique σ. 103. Οὗτος ἀναλύων τὴν πραγματείαν ἀποφαίνεται: « Cette communication appuyée sur nombreux documents inédits apporte une contribution appréciable a l'histoire de l'Athos ». (Ἡ ἀνακοίνωσις αὕτη ἐπὶ πολυαριθμῶν πηγῶν ἀνεκδότων στηριζομένη ἀποτελεῖ συμβολὴν λίαν ἀξιολογήσαντων εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἄθῳ).

Θεοκλήτος Πολυείδης καὶ τὸ ἐν Γερμανίᾳ Λεύκωμα αὐτοῦ: Ὁ φιλελληνισμὸς τῶν Γερμανῶν (πραγματεία βιογραφικὴ καὶ ἱστορικὴ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀνακαλυφθέντος εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἰβήρων ἀνεκδότου Λευκώματος γραφέντος τῷ 1730 καὶ περιέχοντος 90 ἀναγραφάς, ὧς ἀφίερωσαν καὶ ἐξέφρασαν τὸν θαυμασμὸν 180 πόλεις τῆς Γερμανίας. Ὁ Πολυείδης ἀποδεικνύεται περιτράνωσ ὅτι εἶναι ὁ γνωστὸς Ἀγαθάγγελος).

Ἡ προσωπικότης τοῦ Θεοκλήτου Πολυείδου καὶ τὸ Λεύκωμα. Πατρίς, ἐκπαίδευσις καὶ μοναχ. κούρα—3-6. Τὸ ἀπελευθερωτικὸν σχέδιον καὶ ἡ στάσις τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ Μ. Πέτρου—Οἱ ἀγῶνες τοῦ Μοροζίνη καὶ τῶν Γερμανῶν ἐν Πελοποννήσῳ, οἷς ἠκολούθει καὶ ὁ Πολυείδης. Ἐπάνοδος εἰς Ἄθῳ καὶ χειροτονία, ἐφημέριος εἰς Οὐγγαρίαν. Σχέσεις πρὸς Διαμαρτυρομένους καὶ Ἀγγλους, Μητροφάνης Κριτόπουλος. Δεινοπαθήματα τῶν χριστιανῶν καὶ ἡ συμπάθεια τῶν Γερμανῶν—ὁ Κρούσιος καὶ οἱ ἐπαιτοῦντες Ἕλληνας—Ἰβηρίται πρόδρομοι τοῦ Πολυείδου—Οἱ ἀρχιμανδρίται Παλαιολόγος καὶ Καστήρισιος. Ὁ Πολυείδης ἐν Γερμανίᾳ ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων χριστιανῶν—ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν Γερμανῶν—Ἕμνος πρὸς τὸν Ἄνδρα. Ἡ εὐλάβεια αὐτῶν πρὸς τὴν Ἀνατ. Ἐκκλησίαν—Προάγγελοι, ὁ Χριστόφ. Ἄγγελος, ὁ Ἑλλάδιος καὶ οἱ Ἑλληνίζοντες. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωσις καὶ αἱ ἐνωτικαὶ τάσεις τῶν Γερμανῶν ἀξιοθαύμαστος ὑποδοχὴ τοῦ Πολυείδου. Τὰ ἔργα τῆς πίστεως καὶ ἀγῶν κατὰ τῶν ὀρθολογιστῶν—Ἐνδεικτικαὶ ἀναγραφαὶ φιλαδελφίας καὶ φιλανθρωπίας. Πρωτόλεια φιλελληνισμοῦ ἐν Γερμανίᾳ Γουσταῦος Ἀδόλφος καὶ Νικηφόρος Ρωμανὸς—Κάρολος Γερμανίας—Αἰκατερίνη Α' καὶ Πολυείδης, ἀπώτατοι σκοποὶ ἡ ἀνασύστασις τῆς βυζ. αὐτοκρατορίας. Ἡγεμόνες ὑποστηρικταὶ καὶ οἱ Ρουθῆνοι ἐν τοῖς χρησιμοῖς—Θερμὴ ὑποδοχὴ τιμητικαὶ καὶ γενεαλογικαὶ ἀναγραφαί.—Αἱ ἐν Ebersdorf ληφθεῖσαι σπουδαῖαι ἀποφάσεις. Τὰ κέντρα τῶν νοτίων Ρουθῆνων, προσηλυτισμὸς καὶ Πολυείδης—Δευτέρα μετάβασις αὐτοῦ εἰς Ρωσίαν—Ἄννα Ἰβάνοβνα καὶ Θεοφ. Προκοποβίτς—Ἡ διάσκεψις ἐλπίδων, ἐμβόλιμα ἐν τοῖς Χρη-

μοῖς (Θρακικά, Σύγγρ. τοῦ ἐν Ἀθήναις «Θρακικοῦ Κέντρου», τομ. Γ'. Ἀθήναι 1932, 8ον σ. 84-149).

Ἡ Βαλκανικὴ συνεννόησις καὶ ἡ Βουλγαρικὴ μεγαλομανία (Ἡμερολόγιον Ἀι. ατ. Μακεδονίας-Θράκης, ἔτος ΙΒ', 1932 Δράμα σ. 59-65- 8ον). Ἄλλοι κληρικοὶ πρὸ τοῦ Πολυείδους περιφερόμενοι δι' ἐλέη εἰς Εὐρώπην-Παῖσιος Πρωγωνάτος καὶ Σεραφεῖμ Μυτιληναῖος-ὉΜ. Πέτρος-ὁ Ἀχριδῶν Ζωσιμάς καὶ Κάρολος στ' Ἀθανάσιος Δορόσταμος, συνέκδημος τοῦ Πολυείδους, ὁ πλαστογράφος-Πῶς χαρακτηρίζει αὐτὸν ὁ Elssner;-Τὸ κοινὸν σύγγραμμα καὶ ἡ γνώμη ἡμῶν περὶ αὐτοῦ-Θωμαΐδης καὶ Πολυείδης-Ἐμπεριστατωμένη περὶ Πολυείδους κρίσις-Τὰ γραφόμενα τοῦ Elssner. Δρομολόγιον τοῦ Πολυείδους-Ἡ πολιτικὴ κατάστασις ἐν Γερμανίᾳ-Τὸ πλῆθος τῶν ἡγεμονιῶν-τὸ βασιλεῖον τῆς Πρωσσίας-Ἡ διαδρομὴ τῆς περιοδείας καὶ οἱ σπουδαῖοι ἀναγραφεῖς τοῦ Λευκώματος. Τὸ κάτοπτρον τῆς σοφῆς-Ἡγεμονία, πόλεις καὶ τὰ ἐξιθέτα-Ἀνάλυσις τῶν ἀναγραφῶν καὶ αἱ ἐκδηλώσεις τῶν Γερμανῶν. Αἱ σπουδαιότεραι, ἃς ἐπεσκέφατο ὁ Πολυείδης, πόλεις. α'. Πόλεις τῆς Νοσσανίας. Idstein ὁ Langius καὶ οἱ τῆς Σχολῆς καθηγηταί-Usingen, ὁ Grass καὶ τὸ γερμανικὸν δαιμόνιον-ἡ Diese καὶ οἱ σοφοὶ τῆς, ὁ Lindnerus καὶ ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Πολυείδους-Oranienstein καὶ Wisbaden, Dillenburg, Kircheberg, Sieg. Βαλδέκη, οἱ συμπολεμισταὶ τοῦ Πολυείδους-Αἱ περιέργοι ἀναγραφαὶ τῆς Wildungen-Κασσέλη, κέντρον σπουδαιότατον τοῦ Πολυείδους-Τὸ ἐνωτικὸν πνεῦμα ἐν Hassen, Hassen καὶ Darmstadt-Ποιητικαὶ ἐν Laasphe ἀναγραφαὶ-Αἱ ἐν Philipsthal ἡγεμονικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ ἀνάγραφα. γ'. Παλιυδρομία ἐν Βυρτεμβέργῃ Neostadt ad Tiliam magnam.Κλάδοι ἡγεμονικοὶ-Heibbrunn καὶ Ludwigsburg ἀναγραφή φιλολόγου-Οἱ αὐτάδελφοι Pregizer-Hallasuevorum-Stuttgart καὶ Abbas Bebenhausanus-Ἐν Σαξωνίᾳ. Lauban Eisenach καὶ ὁ πρωτοδιδάσκαλος Σχάτζ-Ἀχτεμβούργον, Halberstadt καὶ Rosbach-Schwarzenau καὶ ὁ κοσμοπολίτης Stolberg-Ἡ ἡγεμονία τοῦ Wttgenstein καὶ Stolberg-Ἡ ἡγεμονία τοῦ Hohensolmen, καὶ τὸ χάριεν στιχοῦργημα. Ὁ Πολυείδης ἀντιπαρέρχεται Σαξωνίαν καὶ Πρωσσίαν-Ὁ συγκλητικὸς καὶ συμπολεμιστὴς τοῦ ἐν Λουνομβούργῳ Ἑλληνίζων-Ἡ ὥραία Κέλλη καὶ ὁ εἰδυλλιανὸς σχολάρχης Genlius-Ὁ ἐν Βρουνοβίκη-Ἐπίσκοπος Ἄτλας ἐκκλησίας καὶ πολιτείας-Ἡ τιμητικὴ ἀναγραφή τῆς Συγκλήτου. Ἐλευθεραὶ αὐτοκρατορικαὶ πόλεις. Ἀμβούργον, ἡ σπουδαία ἀναγραφή τοῦ συγκλητικοῦ Wincklerus-Γυμνάσια τῆς Γερμανίας-Ὁ φιλέλλην σοφὸς Φαβρίκιος, τὸ γριφῶδες χιαστὸν ἐπίγραμμα-Ἡ στιγμὴ τῆς Λοβέκης ἀναγραφή-Φραγκφούρτη, τὸ παγγερμανικὸν κέντρον τῆς πολιτικῆς καὶ ἡ χαρακτηριστικὴ ἀναγραφή-Ἐρμηνεῖα χρήζουσα ἐρμηνείας.-Τὸ ἀποχειρετιστήριον. Ἐξέχουσαι τῶν γραμμάτων πόλεις: Τυβίγγη, κέντρον τῶν Θεολ. καὶ φιλολ. σπουδῶν καὶ τοῦ Λουθηριχονισμοῦ- Wurttembergium -Ἀκαδημειῶν ἀναγραφαί, τὸ δυσξύμβλητον δίστιχον τοῦ μαθηματικοῦ-τρὶς πλοῦν ἠρφαλεγειῶν τοῦ Repetens, ὁ καλλιπλοκος τοῦ Πολυείδους στέφανος.-Παρακάμπτει τὴν Βαυαρίαν- Giesen καὶ Ἀκαδημεικοί.-Ἀξιωμακτικὸν ρητὸν τοῦ Μαρβούργου-Ἡμερολογιακὴ ἔρις καὶ τὸ φαινὲς σχόλιον τοῦ Χίου μαθηματικοῦ Γορδάτου (Θρακικά, τομ. Δ', 1933, σ. 129-199).

Οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ τῆς Μοσχοπόλεως καὶ ἄλλοι Μοσχοπολιταὶ καὶ ἐκ τῶν πέριξ οἱ προαγαγόντες τὰς μεταφραστικὰς ἰδέας: Ἀθανάσιος Δημητρίου Στήρια Μοσχοπολίτης ἐπιγραμματοποιός. Ἀμβρόσιος ἱερομόναχος ὁ Πάμππερις Μοσχοπολίτης ὁ μοναδι-

κὸς καρκινολόγος. Γεώργιος Παπασίμης (ἱερομόναχος) Μοσχολίτης ποιητὴς 24 οἰκῶν εἰς τὸν τίμιον Σταυρόν. Γρηγόριος Μοσχολίτης, ὁ περίφημος διευθυντὴς τοῦ Τυπογραφείου Μοσχολίτης ἱερομόναχος καὶ οὗτος. Δανιὴλ ἱερομόναχος Μοσχολίτης λεξικογράφος καὶ ἱεροκῆρυξ. Δημήτριος Πρεσκοπίου Πάμπερις ὁ φιλολογικώτατος Μοσχολίτης. Δημήτριος Χαλκεὺς ἱεροδιδάσκαλος Μοσχολίτης. Διονύσιος Μάντουκας μητροπολίτης Καστορίας Μοσχολίτης, φιλόλογος καὶ Θεολόγος. Θεόδωρος Πρωτόππαπας Καβαλλιώτης ὁ διαπρεπὴς πρύτανης τῆς Ἀκαδημίας Μοσχολίτης φιλόλογος, φιλόσοφος, Θεολόγος, λεξικογράφος τὰ ἐπιγράμματα τῶν μαθητῶν του «Πρὸς τὸν Παναγιευμένωτατον καὶ ἱεροσοφολογιώτατον ἀρχιεπισβύτερον καὶ καθηγητὴν κ. Θεόδωρον...» Θεόδωρος Χατζηφιλιππίδης ἑλλασιανώτης, ποιητὴς ἐκκληστ. ὕμνων καὶ δημιουργὸς τοῦ «Ἀλβανοπελασγικοῦ ἀλφαβήτου σ. Ἰωάννης Ἀδάμης Μοσχολίτης(;) φιλόλογος ποικίλος συγγραφεὺς καὶ ἱατροφιλόσοφος. Ἰωάννης Νικολίδης Γραμμοστινὸς καθηγητὴς τῆς ἱατρικῆς ἐν Βιέννῃ καὶ συγγραφεὺς. Ἰωάννης Χαλκεὺς Μοσχολίτης, φιλόσοφος, Θεολόγος καὶ ἱεροκῆρυξ, ἱερομόναχος ὢν, ἐσπούδασε τὸν Καβαλλιώτην καὶ τελειοποιήθει εἰς Ἰταλίαν ἐδίδασκεν εἰς τὸ φλαγγιανὸν Φροντιστήριον ἐν Βενετίᾳ. Μιχαὴλ Γκόρας ὁ Ὑπσιχωίτης, ὁ νέος Σιμωνίδης τῆς Μοσχολίτης. Νεκτάριος Τέρπιος ἱερομόναχος Μοσχολίτης, ὁ Ἀγιορείτης ἱεραπόστολος Πρόδρομος τοῦ ἁγίου Κοσμά συγγραφεὺς δύο χρησιμωτάτων Θεολ. ἔργων (βλ. ἀνάλυσιν τῆς «Πίστewς»). Νικηφόρος μητροπολίτης Σισανίου Ἀχρίδης, μαθητὴς τοῦ Σεβαστοῦ Λεοντιάδου ἐπιγραμματοποιός, ἐκ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Ναοῦμ. Νικόλαος Κωστίκας, Μοσχολίτης ἐλλόγιμος καὶ πολὺγλωσσος. Νικόλαος Στίγνης Ἰωαννίτης καθηγητὴς ἐν Μοσχολίτῃ, ἐπιγραμματοποιός. Πολύκαρπος Δαρδαῖος μητροπολίτης Λαρίσης, μαθητὴς τοῦ Γεωργίου Σακελλαρίου. Ἐπιγὴ εἰς τὸν Πηνεῖον ὑπὸ τοῦ Δράμαλη. Στέφανος Λεοντίδης Καστορινός, μαθητὴς Μεθοδίου τοῦ Ἀνθρακίτου, τελειοποιήθει ἐν Παταβίῳ ὡς ἱερομόναχος ἐδίδασκεν ἐν Μοσχολίτῃ, ὅπου ἀφῆκε διάδοχον τὸν Καβαλλιώτην. Χρύσανθος ὁ Ἠπειρώτης διδάσκαλος ἐν Μοσχολίτῃ γραμματικὸς κυρίως. Συμπλήρωμα εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ λογίων Μοσχολιτῶν. (Θεολογία, τομ. ΙΑ'. Ἀθῆναι 1933, σ. 43-58, 163-175). Οἱ ἐξωτερικοὶ συντελεσταὶ τῆς Ἀκαδημίας Μοσχολίτης. Οἱ Ἀλβανικῆς καταγωγῆς ἡγεμόνες τῆς Μολδοβλαχίας καὶ γενικῶς αἱ εὐεργεσίαι αὐτῶν τε καὶ τῶν ὁμογενῶν πρὸς τὴν πατρίδα. Ἰωάσαφ ἀρχιεπ. Ἀχρίδων Μοσχολίτης. Κωνσταντῖνος Ἀγιουασυμίτης ἱερομόναχος, συγγραφεὺς τοῦ «Συνταγματίου» σπουδαίου Θεολ. Βιβλίου. Κωνσταντῖνος Ζουπᾶνος Μοσχολίτης, σπουδάσας ἐν Χάλλῃ τῆς Γερμανίας ἔγραψε διατριβὴν «Περὶ σφυγμῶν». Κωνσταντῖνος Τζεχάνης ἱατρὸς Μοσχολίτης ὁ ἐκλεκτὸς τρόφιμος τῆς Ἀκαδημίας καὶ θαυμασιὸς ἐπιγραμματοποιός, ἐτελειοποιήθη εἰς τὰ εὐρωπ. Πανεπιστήμια. (Θεολογία, τομ. Θ'. 1931 σ. 138-152, 318-326 τομ. Ι'. 1932, σ. 233-249).

Τὸ μ ω ρ ὸ ν ἄ λ α ς: Ὁ ἀνεκδοτολόγος ἱατρὸς Σπιυρίδων Καμπανᾶς Λαυριώτης ἐλεγχομένος ὡς λογοκλόπος καὶ πλαστογράφος Θεσσαλονίκη 1933, 8ον σ. 63.

Ρ ἦ γ α ς ὁ Φ ε ρ ρ α ῖ ο ς καὶ τὰ ἀνέκδοτα αὐτοῦ ποιήματα ἐξ Ἀθωνικοῦ χειρογράφου. (Θεσσαλικά χρονικά, τομ. Γ'. 1933, Ἀθῆναι 8ον, σ. 1-98).

Ἀ λ β α ν ι κ α ῖ μ ε λ ἔ τ α ι: Ἡ μετάφρασις τῆς Κ. Διαθήκης εἰς τὸ Ἀλβανικόν, ἦτε τοῦ Γρηγορίου Ἀργυροκαστρίτου καὶ ἡ τοῦ Κων. Χριστοφορίδου

ξεταζόμενα από γλωσσικής ἐρμηνευτικής καὶ δογματικῆς ἀπόψεως καὶ περὶ τῆς Ἑλληνοαλβανικῆς διαλέκτου. Θεσσαλονίκη 1933, δον σ. η' 208. Ἐν «Νέα Σιών» τομ. Α'. 1935, σ. 124-5. «Ὁ γνωστός καὶ ἐξ ἐτέρων λίαν ἐνδιαφερουσῶν μελετῶν, δημοσιευθεισῶν ἐν πλείστοις περιοδικῶν, τελευταίως δὲ καταλεγείν ἐν τῶν σιναγῶν τῆς «Ν. Σιών» συγγραφεὺς τῆς ὡς ἄνω πραγματείας ἐξέδοτο ταύτην ἐν ἰδίῳ τεύχει, καίτοι ἀποτελεῖ τὸ σῶμα οὗ προεισαγωγῆ τυγχάνει ἢ ἐν τῷ περιδικῷ «Θεολογία» κατὰ τὰ ἔτη 1928-1933 δημοσιευθεῖσα διεξοδικῆ ἱστορικοφιλοσοφικῆ μελέτη ὑπὸ τὸν τίτλον «Γρηγόριος ὁ Ἀργυροκαστρίτης ὁ μεταφραστὴς τῆς Κοινῆς Διαθήκης». — Ἐν τῇ εἰρημένῃ προεισαγωγῇ ὁ συγγ. ἐκτιθέμενος τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ κατὰ τὸ τέλος τῆς ιη' καὶ ἀρχῆς τῆς ιθ' ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσαντος Γρηγορίου τοῦ ἐξ Ἀργυροκάστρου, χρηματίσαντος Ἀρχιεπισκόπου Εὐβοίας καὶ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ἐξετάζει ἐν πλάτει τὴν προηγηθεῖσαν πνευματικὴν κίνησιν ἐν Βορείῳ Ἠπείρῳ καὶ δὴ ἐν τῇ περιτύτῳ Μοσχοπόλει, τῇ διὰ τῆς Ἀκαδημείας καὶ τῶν μαθητῶν αὐτῆς δημιουργησάσῃ κατὰ τὸν ιη'. αἰῶνα σπουδαιότατην πνευματικὴν κίνησιν, μὴ περιορισθεῖσαν, ἐν αὐτῇ καὶ ταῖς πέριξ ἐπαρχίαις, ἀλλὰ καὶ ἐν ὅλῳ τῷ Γένει ἐπεκταθεῖσαν, γενεσιουργὸν δὲ γενομένην τῆς τε ἐγγραμματίσεως τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης καὶ τῆς προκειμένης μεταφράσεως εἰς τὸ Ἀλβανικὸν τῆς Κοινῆς Διαθήκης. — Ὁ συγγ. γνώστης βαθύς τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης ἐν μὲν τῷ Α' μέρει τῆς παρούσης πραγματείας ἐξετάζει τὴν μετάφρασιν τοῦ Γρηγορίου ἀπὸ λεκτικῆς καὶ γλωσσολογικῆς ἀπόψεως, παραβάλλει αὐτὴν πρὸς τὴν κατὰ τὰ μέσα τοῦ Ιθ' αἰῶνος ἀναφανείσαν ἐτέραν τοιαύτην, φιλοπονηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἐλβασάν Κ. Χριστοφορίδου, ποιεῖται ἀντιπαραβολὴν τῆς πρώτης—ἀποδοθείσης εἰς τὴν Τοσκικὴν διάλεκτον μετ' ἐμφανοῦς ἐπιδράσεως τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἀλβανῶν ὀμιλουμένης τοιαύτης—πρὸς τὴν δευτέραν γενομένην μὲν ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς α' ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Γκεγκικῆς διαλέκτου, καθὸ τοῦ μεταφραστοῦ ὄντος Γκέγκα καὶ ἀναγνωρίζει τὴν ἀνωτερότητα τῆς α' ἀπὸ τε γλωσσικῆς καὶ μεταφραστικῆς ἀπόψεως καὶ τὰς ἐλλείψεις τῆς β' καθὸ τοῦ μεταφραστοῦ οὐ μόνον ἀπαρσκευεῦ ὄντος πρὸς τοιοῦτον σπουδαῖον ἔργον καὶ συνεπῶς ἀποτυχόντος εἰς τὴν ἀπόδοσιν πλείστων ἐννοιῶν εἰς γλῶσσαν ἐν σπαργάνοις ἔτι οὖσαν, ἀλλὰ καὶ διότι ἐποίησατο ταύτην οὐχὶ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου, ὡς ὁ Γρηγόριος, ὅστις διετήρησε πλείστας Ἑλληνικὰς λέξεις μὴ δυναμένας νὰ ἔχωσι τὰς ἀντιστοιχοῦς Ἀλβανικὰς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐν παραφράσει τοιαύτης, ἣν εἶχον φιλοτεχνήσει οἱ ἱεραπόστολοι, εἰς ὧν τὴν ὑπηρεσίαν εὐρίσκετο ὁ μεταφραστὴς τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας ἐκδόσεως οὐ μόνον ταύτην, ἀλλὰ καὶ ἐτέρας αὐτοῦ μεταφράσεις. — Ἀναλύων δ' ὁ συγγ. τὰς διαφόρους διαλέκτους τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης καὶ διορθῶν ἐν πλείστοις ἀμφοτέρους τοὺς μεταφραστὰς, ἐξετάζει εἴτα ἐν τῷ β' μέρει τὴν θεοπνευστίαν τῶν Γραφῶν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἐλέγχει δὲ τὴν ἀπόδοσιν διαφόρων Θεολογικῶν ὄρων ἐξετάζων ἅμα τὴν μετάφρασιν ὑπὸ δογματικῆς ἀπόψεως καὶ ὡς λειτουργικὸν βιβλίον καὶ ὑποδεικνύων ἐν τέλει ὅποια δέον, ἵνα ἡ ἢ Ἀλβανικῇ γλῶσσαι. — Συγχαίροντες τὸν σοφὸν συγγ. ὅτι ἐπιτυχῶς ἤγαγεν εἰς πέρας τὸν, ὃν ἀνέλαβεν, ἄθλον, εὐχόμεθα αὐτῷ ὅπως ἐν τάχει ἀγάγη εἰς φῶς, ἐν ἰδίοις τεύχεσι πρὸς εὐχέρειαν τῶν φιλομαθῶν τὴν τριλογίαν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱστορικῆς Μοσχοπόλεως δι' ἧς πρώτην φοράν ἐν πλάτει ἐρευνᾶται μία ἀνεπαρκῶς γνωστὴ σελὶς ἀξιοθαυμάστου πνευματικῆς κινήσεως ἐν τῷ Γένει κατὰ τὸν ιθ' αἰῶνα.

Ἀρχιμαν. Ἐπιφάνιος ἀρχιγραμμ. τῶν Πατριαρχείων Ἱεροσολύμων. Βασίλειος Λοῦπος βοεβόδας Μολδαβίας (1634-53). Δούκας βοεβόδας ὁ «Ἀρβανίτης»

ἢ «Ρουμειώτης». Οἱ Γκίκαι. Χαρακτηρισμός τῶν τεσσάρων Γρηγορίων τὰ μεγαλοεργήματα καὶ ἡ ἔθνικὴ δράσις—Ὁ γενεαλογικὸς κλάδος τῶν ἡγεμόνων. Γκίκας ὁ «ἀρβανίτης», ὁ γενάρχης—ὁ συνέκδημος αὐτοῦ Μωχμέτ Κιουπρουλῆς (ὁ γενόμενος μεγ. βεζύρης). Ὁ Δέρ Κιόρο καὶ ἡ Δώρα Ἰστριὰς περὶ τοῦ χωρίου Κιουπροῦ. Ἡ φιλομουσία Γρηγορίου II καὶ III—Ἀκαδήμεια Ἰαοῦ. Ἄλλα εὐαγγῆ ἰδρύματα—Αἱ ἡγεμονικαὶ ἐκδόσεις βιβλίων. Ἀνάπτυξις τῆς Γραμματικῆς ἐν Ἰασίῳ καὶ τὰ πολύγλωττα λεξικά, Καραγιάννης, Λουλάκης. Ἰ. Ἀγραφιώτης, Δέλλα Ρώκας, Γ. Κωνσταντίνου, Σκαρλάτος Γκίκας, Γερμανὸς Κρητικὸς καὶ ἡ πρώτη ἀλβανικὴ γραμματικὴ—Δώρα Ἰστριὰς. (Θεολογία ΙΑ', 1933, σ. 210-239).

Τὰ χρυσόβουλλα τῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδοβλαχίας καὶ τὸ σύμβολον Ἰῶ ἢ Ἰωάννης: (εἰς μνήμην Σπυρίδωνος Λάμπρου, Ἀθήναι 1933 8ον μέγα σ. 223-233) Κρίσις ὑπὸ τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἀρχιμ. Ἐπιφανίου (νῦν Φιλαδελφείας). Ἐν Ἱεροσολύμοις Α.Ε. (ἀρχιμανδρίτης Ἐπιφάνιος) ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Εὐλογία Κουρίλα Λαυριώτου, τὰ Χρυσόβουλλα τῶν ἡγεμόνων Μολδοβλαχίας καὶ τὸ σύμβολον Ἰῶ ἢ Ἰωάννης. Ὁ συγγ. εἰς τὴν καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει δημοσιευθεῖσαν ἄνω πραγματεία ἀνακοινωθεῖσαν ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις τῷ 1981 συνελθόντι Δ' διεθνῇ Βυζαντινῷ Συνεδρίῳ καὶ δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ τεῦχος τὸ ἀφιερωθὲν εἰς μνήμην Σπυρίδωνος Λάμπρου (ἴδε καὶ πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου σελ. 21 καὶ 129), παρατηρεῖ, ὅτι, ὡς ἐν τοῖς βυζαντινοῖς Χρυσόβουλλοις προτάσσεται ἐν συμπλέγματι τό: Ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ κ.τ.λ. οὕτω καὶ ἐν τοῖς Χρυσόβουλλοις τῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδοβλαχίας, γηγενῶν τε καὶ Φεναριωτῶν, προτάσσεται τοῦ ἡγεμονικοῦ ὀνόματος τὸ συμβολικὸν δίγραμμα Ἰω, ὅπερ εἶτα ἐπεκράτησεν ὡς τίτλος, μεταφραζόμενον Ἰωάννης, ἀντικαθιστῶν, μάλιστα καὶ αὐτὸ τὸ κύριον τοῦ ἡγεμόνος ὄνομα, δυνάμενον ὅμα νὰ θεωρηθῆ καὶ ὡς προσηγορικὸν καὶ δηλωτικὸν τοῦ ἀξιώματος, ὅπως τὸ Φαραώ, Σουλτάνος, Καῖσαρ. Ὁ συγγ. ἐρευνῶν τὴν τοῦ συμβόλου τούτου προέλευσιν, ἤτις μέχρι τοῦδε θεωρεῖται ἄλυτος, ποιεῖται μνείαν τῶν Ἀργείων, καλούντων τὸ μυστικὸν ὄνομα τῆς σελήνης Ἰῶ, τῶν Χρησμῶν Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ Ταρασίου Ποπριάρχου Κων) πόλεως, ἐν οἷς ὁ ἄγνωστος βασιλεὺς Ἰῶ ὑπὸ τῶν ἐρμηνευτικῶν ὀνομάζεται Ἰωάννης, ὡς καὶ τῶν ἐρμηνευτικῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης θεωρούντων τὸ Ἰῶ ὡς ἐπίτμησιν τοῦ Iehonach, προστίθησι δὲ συμπερασματικῶς ὅτι τὸ Ἰωάννης σχετιζόμενον στενῶς πρὸς τὸ Ἰῶ, Ἰῶ κατήνησεν ἐσχάτως νὰ σημαίῃ τὸ σύμβολον τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, περικλείον ἅμα καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς Θεότητος μετὰ τινος μυστικισμοῦ, κατὰ δὲ τοὺς ἀποδίδοντας ἀλληγορικὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον ἔννοιαν τὸ Ἰῶ εἶναι τὸ σύμβολον τῆς ἰσότητος καὶ ἀμεροληψίας, ὡς εἰκονίζον τὴν ποιμαντορικὴν ῥάβδον, ἣτις σημαίνει, ὅτι ὁ φέρον αὐτὴν ἀπονέμει τὴν δικαιοσύνην.—Οὐδόλως, φρονῶ, ἀπέχει τις τῆς πραγματικότητος ὑπολαμβάνων, ὅτι τὸ ἄν ἀρχῆ καὶ ἐν τῷ ἀριστερῷ περιθωρίῳ τῶν γραμμάτων τῶν τεσσάρων κατὰ τὴν ἑῶαν λῆξιιν Πατριαρχῶν γνωστὸν σύμπλεγμα παριστᾷ τὴν ποιμαντορικὴν ῥάβδον, ὃν παρεμόρφωσις τοῦ Ἰῶ.—(Ἐκ τῆς Νέας Σιών τόμ. Λ', σ. 126).

Θεόκλητος ὁ Πολυείδης καὶ τὸ Λεύκωμα του ἐν Γερμανία: Πολιτικὴ τοῦ Μεγ. Φριδερίκου—Στάσις τῆς Ρωσίας, Ἐλισάβετ καὶ Αἰκατερίνη Β'—Ἐνθουσιώδης δράσις τοῦ Βολταίρου—Ἀπομόνωσις τῆς Ρωσίας—Τὸ ἐν Γερμανίᾳ ἔργον τοῦ Πολυείδου—τὸ ἐπίδοξον τρόπιον, οἱ χρησμοί—ἕνεος τῆς σοφίας τῶν Γερμανῶν καὶ τὸ μέλλον αὐτῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τὸ «ξανθὸν γένος».

Δριμύς θρησκ. ἔλεγχος.—“Ἕλληνες με τὸν «Ἀγαθάγγελου» ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς—ὁ χρησμολόγος Μαρτίνος Ζαδέκ—Σοφία Ἰμπρεράτριτζα. Ρωσία ἐν τοῖς χρησμοῖς—ρωσοφιλία Ἑλλήνων—Ἀνάστασις τοῦ «πτωχοῦ βασιλέως»—Λέων ὁ σοφὸς καὶ τὸ «ξανθὸν γένος», παρερμηνεῖα—Ματθαῖος Μυρέων σχετιλιόζων—Ἀλέξιος Μιχαήλοβιτς καὶ Λειχοῦδαι—Χρησμολόγοι μεγαλοϊδεᾶται Παῖσιος Λιγαρίδης, Νικ. Σπαθάριος, Ἴω. Κομνηνός—Ἀναστάσιος Γόρδιος καὶ ἡ βασιλεία Μωάμεθ—Πρόγνωσις καιρῶν, γενεσις τῶν Χρησμῶν Ἀγαθαγγέλου—Δαπόντες. Chandler καὶ διοσημεῖαι—Φιλορωσικοὶ χρησμοὶ καὶ Ὁρλώφ—Ὁ Πολυεῖδης ἐν Μινόρεια, τὸ τέλος τῶν χρησμῶν—Ἡ «Ἀλήθεια κριτῆς» τοῦ Βεντζόνη καὶ Μοσχόπολις—Μυστηριώδης μοναχὸς Στέφανος—Ἀγιορεῖται ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ Ἔθνους—Τὸ χρυσοῦν τοῦ Θεοκλήτου ὄνειρον. Ἡ ἐπανάστασις καὶ οἱ φιλέλληνες Γερμανοί, συντελεστῆς ὁ Πολυεῖδης καὶ οἱ ποιηταί. J. Wülfer, Schiller καὶ Hölderlin — Κέντρον ἢ Σταυτγάρδη με τὸν Secht Umland καὶ τὸν Normann — Ἐθελονταὶ καὶ αἱ φιλελληνικαὶ προκηρύξεις—Δαρμάστη καὶ ὁ θερμὸς συνόγορος Lehne—Γκαίτε καὶ τὰ ἑλληνικὰ ἄσματα—Ἐρανοὶ ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος καὶ ὁ ἐστεμμένος ὕμνος. Χρησμοὶ τοῦ Ἀγαθαγγέλου καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια—Διήκουσα ἔννεια—Ἑλληνικὴ ἐθνότης τὸ τηλευγὲς πρόσωπον—ἔτος ἀπολυτρώσεως καὶ ὁ θρίαμβος τῆς ἀληθείας. Τὸ οὐσιῶδες περιεχόμενον καὶ ὁ συμβολισμὸς, Ἀνάλυσις τῶν κεφαλαίων: Α'. Κάρολος Ε', λίβελλος κατὰ τοῦ Πάπα. Ε' Ρωσία καὶ Βαυαροῦ αὐτοκρατορία—στ'. Αὐστρία καὶ Φρειδερίκος ὁ μέγας—οἱ Γάλλοι καὶ τὰ ἄλλα κράτη Schulerburg καὶ θαῦμα τοῦ Ἀγ. Σπυριδωνος ἐν Κερκ.—Ὁ αὐτόπτης Θεοκλήτος πατὴρ τῶν Χρησμῶν—Ἐλισάβετ καὶ Πέτρος Γ', ἐπιτυχία τοῦ Θεοκλήτου ἐν Ρωσίᾳ—Θ' Τὰ ἔσχατα συμβῆντα—ἐν Εὐρώπῃ ἢ Πολωνίᾳ—Παρεμβόλιμος ὑπὲρ τῶν Γάλλων ὕμνος, χρόνος θριάμβου—Ι', Κατάρρευσις τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐπινίκια. Κώδικες καὶ ἐκδόσεις τῶν Χρησμῶν—τῆς Ζαγοράς αἱ σπουδαῖαι σημειώσεις—οἱ τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων καὶ ἡ πρὸς Γκίκαν ἠγεμόνα ἐπιερωτική—Ἡ παρεσχόρακτος ἐκδοσις τοῦ Ρήγα. Ἡ τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῶν Ἀθηνῶν—Ἡ τοῦ Ζηλοπροφήτου καὶ Στεφανίτου—Ἄλλα χρησμολογικὰ βιβλία καὶ χειρόγραφα. Συγγράμματα Πολυεῖδου—Τετράς ἀποδείξεων, οἱ χρησμοὶ τοῦ Ἀγαθαγγέλου εἶναι ὑποβολιμαῖοι—Συγγραφεὺς ὁ Πολυεῖδης—Χρησμολογικὸν κέντρον ὁ Ἄθως—Ἀθωνίται ἐρμηνευταὶ τῆς Ἀποκαλύψεως—Ἰδιόρρυθμος χρησμολόγος ὁ Θεοκλήτος—λογοπαίγνιον τοῦ ὀνόματος—Χρόνος συντέξεως καὶ γλώσσα τῶν Χρησμῶν—*Sacra tubafidei orthodoxas*—Τελευταῖαι περὶ Θεοκλήτου εἰδήσεις. (Θρακικά, τομ. Ε', 1934, σ. 71-162 τοῦ τρίτου τούτου μέρους προτάσσεται καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Πολυεῖδου). Εἰς τὰς ἀναγραφὰς θαυμάζει τις τὴν εὐσέβειαν τῶν Γερμανῶν συνήθως προτάσσουσι γραφικὸν ρητόν, ἀλλ' ἔχουσι καὶ τὰ σύμβολα. Ἡ μέλλουσα μένουσα—Ὡδε τὸ στάδιον ἐκεῖ δὲ οἱ στέφανοι—οἰστέον καὶ ἐλπιστέον—*ora et labora*—Τὰ ἄνω ζητεῖτε—*vita nostra peregrinatio—Innomins lumen et in numinellumen—Per erucen adlucen—In uno omnia*—ὁ βίος ἡμῶν σκηνώσεις—*Per ardua ad astra—Per angusta ad Augusta*—Μελέτη τὸ πᾶν. Ἐκκλησία Ἀλβανίας ὑπὸ Ἰλλυριοῦ (Εὐλογίου Κουρίλα) (Ἐκκλησιασ. Βῆμα. Ἀθήναι 1934, Ἰούλιος 3 καὶ 17).

Ἡ Μοσχόπολις καὶ ἡ νέα Ἀκαδημία—Καταγωγὴ τῶν Κουτσοβλάχων καὶ ἐγγραμμάτισις τῆς γλώσσης αὐτῶν. Πρόλογος: Ἀρχαιότης καὶ ὀνομασία τῆς Μοσχόπολεως—Ἐπισκοπὴ ἀρχαία ὀνομασία τῆς Κορυτσᾶς. Ἀρχαία ἱστορία καὶ ἡ ἐξαιρέτος τοποθεσία—Ἀκαδημία καὶ ἡ βιβλιοθήκη. Ὁ πολιτισμὸς τῆς Μοσχόπολεως—Μεγαλο-

πρεπείς οικοδομαί—Συντεχνίαι φιλόμουσσι—'Αγοραί, ἐργαστάσια, βιομηχανία καὶ ἐμπόριον—'Ορφανοδιοικητήριον καὶ ὀρφαντροφεῖον—«Κάσσα» τῶν πτωχῶν. 'Ιδιόρρυθμον καὶ προνομιοῦχον πολίτευμα—οἱ ἄρχοντες καὶ τὰ συμβούλια τῶν συνοικιῶν—'Ο μέγας ἄρχων ἢ «ζουπᾶνος» Θεόδωρος Βρέτας—Πρωτομαίστορες καὶ συντεχνικά συμβούλια, τὰ δικαστικά. Οἱ ναοὶ μετὰ τῶν ἐπιγραφῶν, διάκοσμος καὶ ἀρχιτεκτονική—Αἱ τοιχογραφίαι καὶ οἱ Κορυτσαῖοι ζωγράφοι Κωνσταντῖνος καὶ 'Αθανάσιος, οἱ αὐτᾶδελφοί—Τὸ ἱερατεῖον καὶ τὸ Καταστατικόν. Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου—Πανοραματικὴ θέσις, ἐνδιαίτημα θερινὸν τῶν ἀρχιερέων Κορυτσᾶς καὶ 'Αχρίδος—Δύο ἐπίσημοι ὑπὲρ τῆς μονῆς πρόξεις—Μεγάλη ἢ ἀποστολὴ αὐτῆς χαρακτήρ τῆς μοσχοπολιτικῆς τέχνης. 'Η μοιραία τῆς Μοσχοπόλεως καταστροφὴ—Συρροὴ ἐκ τῶν πέριξ—'Εποφθαλιμώσις τῶν ἰσχυρῶν βέηδων καὶ ἡ ἐπιδρομὴ τῶν ἀτάκτων στοιχείων—'Η ἐπάρατος διχόνοια—Αὐτόκλητοι ὑπερασπισταί—Διαρροὴ τῶν κατοίκων—Συμφερά ἢ ἄρσις τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ἐκκλησίας 'Αχρίδος—'Η ἐπανάστασις τοῦ 'Ορλώφ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἡ κατὰ τῆς Μοσχοπόλεως μῆσις τῶν Τούρκων—Καταστροφὴ καὶ διασπορά—'Ο περιπλανώμενος πτωχοπρόδρομος—'Η ἀνοικοδόμησις καὶ ἡ νέα σχολὴ καὶ ἀνασύστασις τῆς ἐν 'Αθήναις 'Ακαδημίας ἀντὶ ἐκείνης—«Τὸ ἥρωϊκὸν τέλος μιᾶς ἱστορικῆς πόλεως». 'Ο ὕψιστος σκοπὸς τῆς 'Ακαδημίας καὶ οἱ ἀγῶνες τῶν εἰδασκόλων—'Ο ἀπώτερος σκοπὸς τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀκολουθιῶν—Τὸ μυστηριῶδες βιβλίον. «'Η ἀλήθεια κριτής» 'Ο πραγματικὸς συντόκτης 'Ιησοῦττις Λομβάρης.—'Ο ἀββᾶ Βεντζόνης—'Ανάλυσις τοῦ βιβλίου καὶ αἱ χαρακτηριστικαὶ χαλκογραφίαι—'Αδιαφιλονίκητα μαρτύρια τῆς ἐν Μοσχοπόλει ἐκδόσεως αὐτοῦ—'Ο παπισμὸς βαλλόμενος—Τὸ προανάκρουσμα τῆς ἐπαναστάσεως—Οἱ μοσχοπολίται διδάσκαλοι δαδουχοὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν Βαλκανικῶν λαῶν—'Η «'Ορθόδοξος διδασκαλία» τοῦ Μελετίου Πηγᾶ, ἀκριβὴς περιγραφή διὰ τὰ μοσχοπολιτικὰ τεκμήρια—'Ανωσιμία τῶν μοσχοπολιτικῶν ἐκδόσεων. (Θεολογία τόμ. IB', 1934, σ. 69-84, 149-161, 314-335, 8ον 'Αθῆναι).

Γρηγόριος 'Αργυροκαστρίτης ὁ μεταφραστὴς τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς τὴν 'Αλβανικὴν. Αἱ βάσεις τῆς ἄλβανικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης καὶ ἡ 'Ακαδημία τῆς Μοσχοπόλεως. 'Αθῆναι 1935, 8ον σ. ἡ', σ. 262. 'Ανατύπωσις ἐκ τῆς θεολογίας (τόμ. Ζ' IB', 1929-1934) καὶ συμπλήρωσις. Κρίσις 'Ηλία Κιαφεζέζι εἰς τὴν 'Αλβανικὴν ἐφημερίδα τῆς Κορυτσᾶς *gazeta e korces*) E. ΚΟΥΡΙΛΑΣ. Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου. 'Ο 'Αγιὸς Στέφανος ἐν 'Ανδριανουπόλει Πατριαρχικὸν στευροπήγιον καὶ μετόχιον τῆς μεγίστης Λαύρας τοῦ 'Αθωνος (*Extrait de la Revue Thracique*, t. VI) PP. 55, Ω 4 d'index. 'Αθως φῶς ἐν Σκότει. 'Η δασικὴ χλωρίς καὶ ἡ καλλιεργούμενη βλάστησις ἐν 'Αθῳ—Τὰ γεωπονικὰ εἶδη (*publication du Ministère de l' Agriculture*) PP. 266. Γρηγόριος ὁ 'Αργυροκαστρίτης, ὁ μεταφραστὴς τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς τὸ 'Αλβανικόν, ἦτοι αἱ βάσεις τῆς ἄλβανικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης. 'Η 'Ακαδημία τῆς Μοσχοπόλεως. 'Επίμετρον. 'Η ἱστορία τῆς Μοσχοπόλεως καὶ ὁ πολιτισμὸς αὐτῆς. PP. 261. 'Αναγραφή συγγραφῶν καὶ ἐπισημοποικῶν εἰς τριβῶν (1909-1935), PP. 31.

Tous ces écrits de l'illustre lavriote portent la date de 1935 (').

(1) Le no 1 precise: ἔγραψον κατὰ μῆνα Νοέμβριον τοῦ 1935 σωτηρίου ἔτους... mais nous le possédions déjà à Rome en septembre de sette même année!

Nouvelle preuve de l'infatigable activité dont l'ancien protépiscopat de la Sainte Montagne donne l'exemple a ses confrères. Puisse-t-il réussir a les entraîner!—Laissent de côté «La flore silvêtre» de l' Athos, nous ne dirons qu'un mot des trois autres publications, pour signaler la richesse de leur contenu. Le no 1) après une introduction historique sur le Métokhion de Saint Etienne, donne le texte de treize lettres patriarcales ou épiscopales, a verser au dossier des «Actes de l'Athos». Le no 3 surtout est une mine de renseignements difficilement trouvables ailleurs, non seulement sur le personnage mentionné dans le titre, mais sur une foule d'autres, en particulier une trentaine de membres de l'academie de Moschopolis au dix-huitième siècle. Le chapitre V de la troisième partie esquisse l'histoire de la ville de Moschopolis et précise le but de son academie qui était de combattre «la tyrannie et le papisme», et surtout de raffermir les chrétiens dans la foi de leurs pères. Il faut reconnaître du reste que l'auteur se contente de rapporter les faits et d'analyser les publications, sans prendre a son compte les sentiments parfois grossièrement anti-romains qui les inspiraient. Un détail: a la page 242 la note sur Michel de Molinos, il confond le quiétiste espagnol avec son compatriote le jésuite Molina. Il y a encore un chapitre sur les voivodes de Moldovalachie, albanais d'origine, en particulier les Chika. Le P. Kourilas se montre la sur plus d'un point en désaccord avec le «πολύς Iorga». Le livre se termine par un *praïdoyer* en faveur de l' Albanie, ou le dernier mot est dit par le P.F. Cordignano, un jésuite qui, εις ώραίαν γενικὴν διάλεκτον, donne des leçons d'impartialité a plus d'un écrivain traitant des choses albanaise. La plaquette signalée sous le no 4 donne la liste des ouvrages du P. Eulog. K., 42 livres ou brochures depuis 1909. Trois nouveaux volumes sont annoncés; voici les titres des deux derniers. Cyrille l' Hagiorite, higoumène de Lavra, étudie comme chronographe, géographe, poète et hymnographe, avec de nombreux textes inédits, in 8o de 200 pages.—Vies des Saints Cavsovalyites d' après les manuscrits, avec prolegomènes et notes, in 8o de 350 pages. Ce dernier travail sera publié par les Bollandistes: le P.E.K. sera ainsi le premier moine athenite admis a collaborer avec cette illustre Société savante. Il en est digne par sa probité et par son imbus labor.

Ir. Hausherr S.J:

Orientalia Christiana Periodica

Vol. II (1936) n-1-2

Αἱ πρός ἀναθεώρησιν τῶν ἐκκλησιαστ. βιβλίων γενόμεναι ἀπόπειραι ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ: Ἡ πρωτότυπος οὕτη πραγματεία ἐγράφη ἐν Λαύρα ἐπὶ τῇ εἰδησει τῆς συγκροτήσεως ἐπιτροπῆς καὶ περιέχει πολλὰ κείμενα ἀνέκδοτα. Ἀντιφωνήσεις πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν-Πρωτοπόροι Ἁγιορεῖται, Παχ. Ρουσόνο, Κ. Δαπόντες καὶ Διον. Καλλιπολίτης. Βαρθολομαῖος Κουτλουμουσιανός, Δωρόθεος Βουλιμαῖος καὶ Ἄνδρ. Ἰδρωμένος-Σημειώσεις τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου. Κρίσις

περὶ Βαρθολομαίου καὶ ἀγῶν προκ. Δενδρινοῦ πρὸς τὸν Ἁγιορείτην Λεόντιον—ὑπεραπολογητῆς Σαμουήλ ὁ Κύπριος—Ὁ προσήκων λόγος διὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ζωηρὰ κίνησις ἐπὶ Ἀνθίμου τοῦ Ζ'. Αὐστηρὸ κρίσις τοῦ Κεραμέως διὰ τὰ Μηνσαῖα—Ἡ ἀποβολὴ τῶν κοντακίων καὶ τῆς β' ᾠδῆς.—Τὸ «Κονδακάριον τοῦ Ἀμφιλοχίου—Τὸ σπουδαῖον ὑπόμνημα τοῦ Κεραμέως πρὸς τὸν πατριάρχην. Ἡ ἐκλεγείσα ἐκ Λαυριωτῶν Ἐπιτροπὴ καὶ ἡ δευτερολογία τοῦ Κεραμέως. Τίς ἢ Ἐπιτροπὴ; Ἀλέξανδρος Λαυριώτης καὶ ἡ συμβολὴ του—ἔλεγχος τῶν δημοσιευμάτων—Ὁ προηγούμενος Χρυσόστομος καὶ ἡ ἀνεκδοτος ἔργασία του περὶ τῶν Μηνσαίων—Μετὰθεσις ἑορταζομένων ἀγίων, ὑμνογράφοι, μουσικοὶ καὶ μουσ. μέλη—Περὶ τῶν ἑμπερομένων ἐν τοῖς λειτουργ. βιβλίοις σολοικισμῶν. Μεθόδιος Ἱερομόναχος Λαριώτης—οἱ δύο χειρόγραφοι αὐτοῦ κώδικες—Περιγραφή τῶν ἐν αὐτοῖς κειμένων τῆς ἐκκλησ. ποιήσεως καὶ τῶν διαφόρων διορθώσεων—οἱ διορθώσεις τῶν Μηνσαίων τοῦ Διον. Καλλιπολίτου. Τὰ λοιπὰ λειτουργικὰ βιβλία. Κανόνες καὶ τροπάρια τοῦ Ἀντωνίου Νεασκητιώτου—Τὰ διορθωμένα Μηνσαῖα τῆς Κεντρικῆς πνευματικῆς Ἐπιτροπῆς. Τυπικά—Συμπληρώσεις Ἀκολουθιῶν—Τὸ ἔργον τοῦ Μεθοδίου—Ἄλλοι ἀγιορεῖται σύγχρονοι ὑμνογράφοι—περιεχόμενον τῶν κωδικῶν κατὰ μῆνας μετὰ τὰς διορθώσεις τῶν Μηνσαίων—Πεντηκοστήριον, Τριώδιον καὶ Παρακλητικὴ—Μηνσαῖα ρωσικὰ διασώζονται πολλαίτερα κείμενα—Μηνσαῖα Σπυρ. Παπαδοπούλου 1779—Οἴκοι 24 διαφόρων ἀγίων ὑπὸ νεωτέρων ποιητῶν—Κανόνες, Μεγαλυνάρια, Συναξάρια, συμπληρώσεις κλπ.—Βοηθήματα τοῦ Μεθοδίου εἰς τὴν διορθώσιν τῶν Μηνσαίων—Συμπληρώσεις καὶ μεταβολαὶ εἰς τὰ Μηνσαῖα—Διορθώσεις τῆς θείας Λειτουργίας. (Νέα Σιών, τόμ. Α', 1935, σ. 82-90, 21-147, 535-543 κ.έ. μέχρι 698 ἐ. τόμ. ΛΑ', 1936, σ. 11-18, 159-168, 230-238, 249-256, 417-426, 478-489).

Ἡ Μοσχόπολις καὶ ἡ Νέα Ἀκροδήμεια αὐτῆς: Ἡ καταγωγὴ τῶν Κουτσοβλάχων καὶ ἡ ἐγγραμμάτισις τῆς γλώσσης αὐτῶν. Ἀθῆναι 1935, 8ον, σ. 175. Τὸ α' μέρος ἐδημοσιεύθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν «Θεολογίαν» (βλ. ἀριθ. 27). Τὸ β' περὶ Κουτσοβλάχων καὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν ἐξεδόθη ἰδιαιτέρως καὶ ὑπεβλήθη ὡς ἐναίσιμος διατριβὴ εἰς τὴν φιλοσ. σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τυχούσα τοῦ βαθμοῦ ἄριστα.

Διοσκουρίδεις μελέται: Ὁ Διοσκουρίδης καὶ ὁ λαυριωτικὸς κώδιξ. Κριτικὴ καὶ ἱστορικὴ μελέτη Ἀθῆναι 1935, Τύποις Ἀλευροπούλου, 8ον, σ. δ', 120 (Βιβλιοκρ. ἐν ἀρχαίσις φαρμακευτικῆς, τεύχ. 5, 1935, σ. 160 ὑπὸ τοῦ καθ. τῆς φαρμακολογίας Ἐμμ. Ἐμμανουήλ).

Ἀναγραφὴ συγγραφῶν καὶ ἐπιστημονικῶν διατριβῶν: (1909-1935) Ἀθῆναι 1935, 10ον, σ. 34 (μετ' ἀναλύσεως τῶν σπουδαιωτέρων). Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου. Θεόκλητος ὁ Πολυείδης (ὁ λεγόμενος Ἀγαθάγγελος) καὶ τὸ Λεύκωμα (1731-1733) αὐτοῦ ἐν Γερμανίᾳ ἐξ ἀνεκδότου κώδικος. Ὁ φιλελληνισμὸς τῶν Γερμανῶν. Ἀθῆναι 1935, 8ον, σ. ια', 306. (Ἀνάτυπον ἐκ τῶν «Θρακικῶν τόμ. Γ, -Ε.', μετὰ προσθηκῶν, βλ. κρίσιν Πολυδ. Παπαχριστοδούλου) ἐν τῷ τόμῳ Μικρὰ ἔργα εἰς τὸ ἔτος 1935.

Δασονομία καὶ γεωπονία ἀλάιτε καὶ νῦν Ἀθῶς. Φῶς ἐν σκότει. Ἡ δασικὴ χλωρίς καὶ ἡ καλλιεργουμένη βλάστησις ἐν Ἀθῶ. Τὰ γεωπονικὰ εἶδη, ἐν βλέμμα εἰς τὴν ἐκτεταμένην περιοχὴν τῆς Μεγίστης Λαύρας, ὁ ἐθνικὸς πλοῦτος ἐν κινδύνῳ. Ἀθῆναι 1935, ἐκ τοῦ Ἐθν. Τυπογρ. 8ον, σ. 268 Δ. Καλογερόπουλος ἐν Ἐκκλησ. Βήματι. 15 Δεκεμβρ. 1935. (ΚΟΥΡΙΛΑ ΕΥΛΟΓΙΟΥ.)

Ἄθως φῶς ἐν σκότει. Γεωπονία καὶ δασονομία πάλαι τε καὶ νῦν. «Ἡ δασικὴ Χλωρίς τοῦ Ἄθω καὶ ἡ καλλιέργουμένη βλάστησις». Ἐν Ἀθήναις 1935, 8ον, σ. 268.

Κρίσις: Ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον ὁ σεβάσμιος Γέρων Εὐλόγιος Κουρίλας ἐξέδωκε βιβλίον ἐν ᾧ ἐκτίθεται ἡ δασονομία καὶ Γεωπονία τοῦ Ἁγίου Ὀρους. Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι ἄξιον μεγάλης προσοχῆς, καθόσον μᾶς παρέχει πλήρη ἰδέαν περὶ τῆς φιλολογικῆς καὶ ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῶν δασῶν καὶ τῆς βλαστήσεως ἐν τῷ Ἄθῳ. Καὶ δὲν ἀρκεῖται μόνον νὰ μᾶς ἐκθέσῃ τὰ τῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὀρει βλαστήσεως εἰς γενικὰς γραμμάς, ἀλλ' ὑπεισέρχεται εἰς τὰς λεπτομερείας ἀναλύων ἕνα ἕκαστον τῶν φυτῶν καὶ δένδρων τῶν ἐν τῷ Ἄθῳ φυομένων καὶ περιγράφων τὰ διάφορα εἶδη τῶν οἴνων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (200 εἶδη). Συνάμα παραθέτει πλεῖστα ὄσα ἀνέκδοτα σχετικὰ πρὸς τὰ περιγραφόμενα φυτὰ. Ἐν τῇ ἐξιστορήσει τῶν λεπτομερειῶν αὐτῶν λαμβάνει ἀφορμὴν ὁ σεβάσμιος Γέρων νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ πλεῖστας ὄσας ἀληθείας, τὰς ὁποίας περικλείει ἡ φύσις καὶ νὰ μᾶς ἀναφέρῃ τὸν λόγον, δι' ὃν οἱ μοναχοὶ ἐξέλεξαν τὸ ὄρος αὐτὸ ὡς κατοικίαν τῶν. Τέλος οἱ δύο πίνακες ὁ προτασσόμενος καὶ ὁ ἐπιτασσόμενος συμπληροῦσι τὸ ὅλον ἔργον. Βιβλιοκρισία ἐν Δασικῇ ζωῇ Ἐτ. Δ., 1936, ἀρ. 39-40, σ. 55-56 ὑπὸ Π. Γρίστου βλ. καὶ ἀνωτ. ἀριθμ. 27.

Ὁ ἅγιος Στέφανος ἐν Ἀνδριανουπόλει: Πατριαρχικὸν σταυροπήγιον καὶ μετόχιον τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἄθωνος. Ἀθήναι 1935, 8ον, σ. 4, 55 (ἀνάτυπον ἐκ τοῦ στ' τόμου τῶν «Θρακικῶν» βλέπε βιβλιοκρισίαν ἀνωτ. ἀριθ. 27).

Κύριλλος προηγούμενος Λαυριώτης Χρονογράφος, ὁ Κορωνάσιος, Πελοποννήσιος ἐκ Μικρομάνης τῶν Καλαμῶν. Ἀθήναι, 1935, 8ον, σ. η', 180. Κρίσις: Euloge Kourila Lavriote. Κύριλλος Προηγούμενος Λαυριώτης ὁ Χρονογράφος. Athènes Alevropoulos 1935, in-8, 180 p. Irenikon, Prieuré, d' Amay-s Maise (Belgique).

Le Père Kourila (a présent metropolitte de Korytza) retrace ici la biographie d' un de ses prédécesseurs lavriotes. Le prohigoumène Cyrille, né dans le Peloponnèse vers 1725, tint une plase importante dans la vie de la Grande Laure. Cultivé plus que beaucoup d' autres, car il avait étudié dans plusieurs écoles renommées a son époque entre autres a Patmos, il preside durant deux ans aux destinées de son monastere. Mais il fut surtout charge par lui de missions, qui le conduisirent a travers la Moldavie et la Russie, puis a Venise et a Trieste. Curieux d' istoriographie, instruit des lettres sacrées, il s' adonna, une fois rentré a la Sainte Montagne, a des travaux littéraires, qui, avec les livres achetés par lui ça et la, occupent maintenant, toujours inédits, la bibliotheque de Lavra. Mgr Euloge Kourila qui est lui-même un érudit, tout en faisant revivre la physionomie de son ancêtre, prodigue a travers son volume bon nombre d' aperçus curieux et interessants.

Hiéromoine Pierre.

Τὰ κειμηλιαρχεῖα καὶ ἡ βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἄθῳ μονῆς Μεγίστης Λαύρας. Ἡ παρούσα κατάστασις αὐτῶν. Ἀθήναι, 1935, (ἀνάτυπον ἐκ τοῦ ΙΔ' τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἐταιρ. βυζ. σπουδῶν, σ. 306-345, 8ον). Ἡ πραγματεία αὕτη συνδεόμενη μὲ πρόσωπα φιλικῶς διακείμενα πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ περιεκόπη κατὰ τὸ ἡμῖς.

Deux vie de S. Maxime le Kausokalybe, ermite au mont — Athos (XIV e s.) edit par Euloge Kourilas et Fr Halkin Extrait du tome des *Analecta Bollandiana* LIV Bruxelles 1936, 8ον, σ. 38-110.

(Ἡ μακρὰ εἰσαγωγή μου καὶ τὰ σχόλια περιορίθησαν εἰς τὸ ἐλάχιστον). Κρίσις: ἐν *Buzantin-Neugriechische Jahrbücher* τοῦ Ν. Βέη τόμ. XV, 1939, σ. 243-245 ὑπὸ Α. Σιγάλα καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης). Εἰς τὸν σεβάσιμον γέροντα *Halkin* ὀφείλω εὐγνωμοσύνην, διότι διὰ τῶν εὐμενῶν του περι τῶν συγγραμμάτων μου κρίσεων ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ γένωμαι εὐπρόσδεκτος ὡς συνεργάτης τοῦ πρώτου ἀγιολογικοῦ περιοδικοῦ τοῦ κόσμου καὶ ἀναγγέλλων μοι τοῦτο ἐξέφραζεν ὅλην τὴν χαρὰν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν διὰ τὴν τιμὴν ταύτην, ἵνα πρῶτος ἐγὼ προτιμηθῶ ἐξ ὄλων τῶν σοφῶν τῆς Ἀνατολῆς, νὰ συγκαταριθμηθῶ μετὰ τῶν θαυμαστῶν Βολλανδιστῶν ὡς μέλος. Ἐγὼ δέ, ὁμολογῶ, εἶχον τὴν ἀφέλεια νὰ ἐκμυστηρευθῶ γράφων ποῦ τὸ τοιοῦτον. Καὶ δίδω ἀπολύτως τὸ δίκαιον εἰς τὸν φίλον μου, ὅστις ἀναγνοῦς τοῦτο δυσηρεστήθη, διότι προεμάντευσε τί ἐμελλε νὰ κατορθώσῃ ὁ φθόνος ἐναντίον μου. Καὶ ἐξηγοῦμαι. Μετὰ τὸν βίον τοῦ ἁγίου Μαξίμου (κατὰ δύο βιογράφους τὸν Νήφωνα μαθητὴν του, καὶ τὸν Περιθεωρίου Θεοφάνην, οἵτινες ἤδη ἐξετυπώθησαν) θὰ ἠκολούθουν καὶ δύο ἄλλοι βιογράφοι, ὁ Ἰωαννίκιος Κόγγυλας καὶ Μακάριος ὁ Μακρῆς. Ὁμοῦ μὲ τοὺς δημοσιευθέντας πρῶτους βιογράφους, ἔστειλα καὶ τὸν βίον τοῦ ὁσίου Νήφωνος καὶ ὑπελείπετο πρὸς συμπλήρωσιν ἔτι εἰς τῶν Κουσοκαλυβιτῶν ὁσίων· ὅθεν ἔγραψα καὶ διὰ τὸν τοῦ ὁσίου Ἀκακίου, ὃν ἠτοίμασα ἔκτοτε πρὸς ἔκδοσιν, ἀλλ' ἔλαβον τὴν ἀπάντησιν, ὅτι νεωτέρους βίους δὲν δέχεται ἡ ἑταιρεία. Πρὸ τῆς δημοσιεύσεως ἔλαβεν ἐντολὴν ὁ καθηγητῆς Ἀντ. Σιγάλας νὰ στείλῃ φωτογραφίας τῶν κωδίκων, ὅθεν ἐγὼ ἀντέγραψα, καὶ ἤρχετο καὶ πάλιν ἐπανήρχετο ὁ κύριος οὗτος εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος καὶ ἐφιλοξενεῖτο παρ' ἐμοὶ χωρὶς νὰ μοὶ ἀνακοινώσῃ τὸν σκοπὸν. Εἶχομεν συναγωνισθῆ καὶ διὰ τὴν θέσιν τοῦ διευθυντοῦ τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ τὴν τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Θεσ/νίκης καὶ εἶχον προτιμηθῆ ἐγὼ. Φαίνεται, ὅτι ἐξέλεξεν ἄλλο πεδῖον δράσεως ἐναντίον μου διὰ νὰ μὲ ἀντικαταστήσῃ, ἀλλ' οὐδὲν ἤνυσεν. Τέλος ἀπεβλήθη καὶ ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης ὅπου παρανόμως εἶχε καταλάβει τὴν ἔδραν μου, ὅταν μετέβην εἰς Κορυθαῖν. Λοιπὸν ὑποθέτω, ὅτι εἰς ραδιουργίας αὐτοῦ ὀφείλεται ἡ ἀπότομος μεταστροφή τοῦ φίλου μου πατρὸς *Halkin* νὰ προβῆ εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Νήφωνος, ὃν εἶχον ἀποστείλει τελείως πρὸς ἔκδοσιν παρεσκευασμένον δι' ἀντιβολῆς καὶ δύο ἑτέρων κωδίκων σωζομένων ἐν Ἀθῶν. Ἐλαβον *analecta Bollandiana* tomus LVIII. Extrait du tome LVIII. Francois Halkin. La vie de saint Niphon, ermite au Mont Athos (XNe siècle) Bruxelles 1940, σ. 27. Εἰς τὸν πρόλογον ὁ καλὸς φίλος γράφει τὰ ἐξῆς κατὰ δι' ἐμὲ λόγια: «Nous sommes redevable a Mgr Euloge Kourilas d' une copie du manuscrit de la grande Lavre et d' une collation des deux autre temoins» (σ. 11) καὶ εἰς τὴν 3 σημείωσιν, εἰς ἣν ἐπιμαρτυρεῖ, ὅσα εἶπον ἀνωτέρω: «De simple moine de Lavra qu' il était encore en 1936 Cf. Anal. Boll. t. LIV, p. 40-41) notre distingue collaborateur fut fait évêque de Korytza en Albanie. Les événement politiques que tout le monde connaît l' ont obligé a regner la Grece. Nous tenons a lui renouveler ici l' expression de notre gratitude pour les nombreux services qu' il nous a rendus si obligeamment».

Βρυξέλλαι 31-5-54

Δέσποτά μου.

Ἐπέρασα γιὰ λίγες ἡμέρες ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ ὁ χρόνος μοῦ ἦτο τόσο συμπεπληρωμένος, πού δὲν εἶχα τὸν καιρὸ οὔτε νὰ Σᾶς κάμω μία σύντομον ἐπίσκεψιν. Αὐτὸ μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ θὰ πραγματοποιηθῆ σὲ προσεχῆ φορά. Ἡ αἰτία πού δὲν Σᾶς ἀπέστειλα τίς φωτογραφίες τοῦ «Saint Maxime» εἶναι ἀπλουστάτη, ἤλπιζα νὰ τις ἐκδώσω σὲ μιὰ συλλογὴ μοναστικῆς ἀγιογραφίας. Δυστυχῶς αὐτὸ τὸ σχέδιον προσέκρουσε σὲ μεγάλες δυσκολίες ! Δὲν ἔχω ἀκόμη παραιτηθεῖ ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ Σᾶς πῶ μετὰ βεβαιότητος καὶ τότε θὰ πραγματοποιηθῆ. Εὐνοϊκὲς περιπτώσεις παρουσιάζονται συχνὰ ἐξ ἀπροόπτου καὶ δὲν θὰ παραλείψω νὰ ἐπωφεληθῶ διδομένης εὐκαιρίας. Ἐὰν ἐν τῷ μεταξύ ἔχετε εὐρεῖ στην Ἑλλάδα ἢ ἀλλαχοῦ μιαν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδώσητε τὰ ἐν λόγῳ ἔγγραφα, θὰ μ' εὐχαριστήσητε νὰ μοῦ τὸ γνωρίσητε καὶ θὰ συμφωνήσωμεν εἰς ὅτι καλύτερον μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῆ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν βιογραφία τοῦ «ὀσίου Νήφωνος» πού ἔχω ἐκδώσει ἀπὸ τοῦ 1940 εἰς ἔνδειξιν σεβασμοῦ διὰ τὴν συνεργασίαν Σας, δὲν πρέπει νὰ λησμονῆτε ὅτι κατὰ τὴν θλιβεράν αὐτὴν ἐποχὴν τὸ Βέλγιον δὲν εἶχεν ἐπικοινωνίαν μὲ τὴν Ἀλβανίαν, τὴν Ἑλλάδα καὶ πολλὰς ἄλλες χῶρες. Δὲν ἠδυνήθην νὰ ἔχω ἐπικοινωνίαν μαζὺ Σας παρὰ μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου. Εὐελπιστῶ νὰ ἐλάβετε ἐγκαίρως τὴν βιογραφίαν τοῦ «ὀσίου Γερμανοῦ» τοῦ Ἀγιορείτου πού μοῦ ἐζητήσατε, καὶ Σᾶς ἀπέστειλα πέρυσιν. Εὐαρεστηθῆτε Δέσποτά μου νὰ δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου σεβασμοῦ μου».

Τοῦ βίου τούτου μοὶ ἀπέστειλε 10 ἀντίτυπα καὶ ἀφοῦ ἔδειξε καλωσύνην καὶ τόσην φιλοφροσύνην μοὶ ἔδωκε τὸ δικαίωμα φιλικῶς νὰ τῷ γράψω «... ἀλλ' ἐγὼ ὁ τὸν βίον τοῦτον ἀνακαλύψας καὶ τόσον μοχθήσας νὰ περιλάβω ὅ,τι γνωρίζομεν περὶ αὐτοῦ... ἐγὼ ὁ συμπατριώτης τοῦ ὀσίου (ἦν ἐξ Ἀργυροκάστρου) λάμπω διὰ τῆς ἀπουσίας !... Ἐλάβετε φωτογραφίαν τοῦ λαυρ. κώδικος καὶ ἐπέισθητε πόσον ὀρθῶς ἀναγινώσκω τοὺς κώδικας... εἶδατε, ὅτι ἐγὼ στοιχῶ τῷ ἀρχαίῳ πατροπαραδότῳ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν κειμένων τρόπῳ, διδαχθεὶς παρὰ τοῦ μεγίστου κριτικοῦ, τοῦ ἀειμνήστου Κ. Κόντου» διὸ καὶ ἀποκατέστησα σολοικισμοὺς τινὰς καὶ τύπους ἀσυνήθεις, ἵνα μὴ ἀποτελῶσι δυσαρμονίαν πρὸς τὸ ὄλον τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης, ἧ ὁ βιογράφος χρῆται κατὰ τὸ σύστημα σχεδὸν πάντων τῶν συγχρόνων Ἀγιορειτῶν, ὑποσημειούμενος καὶ τὰς γραφὰς ἐκασταχοῦ καὶ τὴν σύνταξιν τοῦ κώδικος. Τοῦτο δὲ ἔπραξα, διότι οἱ βίοι οὗτοι προωρίζοντο διὰ τὴν ἐπ' ἐκκλησίας ἀνάγνωσιν ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει. Ὑμεῖς ἐκρίνατε νὰ διατηρήσητε αὐτούς, τοῦτο εἶναι τὸ ἅπαντον τῆς ὑμετέρας συνεισφορᾶς. Δὲν ἦτο πρᾶγμα πού θὰ εἶχον ἀντίρρησιν ἐὰν ἠρωτώμην, ἀλλὰ δὲν ἠρωτήθην...». Τὸ γράμμα τοῦτο ἐστάλη τῇ 25-2-51. Ἐκτοτε ὁ σεβαστὸς φίλος δὲν μὲ ἤξιώσε ἀπαντήσεως, καίτοι οὐδόλως ἐμείωσε τὰ φιλικὰ πρὸς με αἰσθήματα καὶ προθύμως μὲ ἐξυπηρετεῖ εἰς παραγγελίας βιβλίων ὅλως φιλοκερδῶς καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἐκφράζω δημοσίᾳ τὰς εὐχαριστίας μου. Ἀλλ' ἐπίδη «τὰ γενόμενα οὐκ ἀπογίνονται» ἔγραφα αὐτῷ ἐπανελημμένως νὰ μὲ στείλῃ. 1) Τὰ ἐκτεταμένα προλεγόμενα τῶν Καυσοκαλυβιτῶν ἀγίων ἀφοῦ (πλὴν ἐλαχίστων σημειώσεων) ταῦτα δὲν ἐξετυπώθησαν ἐν τῷ συνόλῳ. 2) Τὰ χειρόγραφα τῶν ἐκτυπωθέντων βίων, διὰ τὰς πολλαπλὰς σημειώσεις, αἵτινες ἐπίσης δὲν ἐξετυπώθησαν. 3) Τὰ χειρόγραφα τῶν δύο βίων τοῦ ἀγίου Μαξίμου Κόγχυλα καὶ Μακρῆ, ἐὰν δὲν ρόκειται νὰ ἐκτυπωθῶσι ταχέως. Μέχρι σήμερον δὲν ἔλα-

βον ἀπάντησιν καὶ λυποῦμαι πολὺ διὰ τὴν τοιαύτην τοῦ ἐκλεκτοῦ φίλου μου στάσιν. Οἱ ἀδελφοὶ καθολικοὶ κανὲν παράπονον δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἐναντίον μου εἰς τὸ "Ἅγιον" Ὅρος ἔχω περιποιηθῆ αὐτοὺς ὡς οὐδεὶς ἄλλος.

"Αθως Α.' Μοναχικὸς βίος. Β'. πολίτευμα. Θρησκευτική καὶ χριστιανικὴ ἐγκυκλοπαιδεία τόμ. Α.' Ἀθήναι 1936, βον, σ. 487-615 (καὶ ἰδιαιτέρως). Μόλις τὰ δύο τρίτα τῆς πραγματείας ἐδημοσιεύθησαν ἐνταῦθα. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ὅλως πρωτότυπος ὑπέικων εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν φιλαγορειτῶν ἔδωκα τὸ ὅλον συμπεπληρωμένον πρὸς ἀνατύπωσιν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδόμενον περιοδικὸν *La Croix* καὶ ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ 1947.1. Ὁ "Αθως μετονομάζεται ἅγιον Ὅρος—2. Πρόδρομοι τῶν ἀσκητῶν. 3. Κατίσχυσις τοῦ τῆς ἀγιοσύνης ὀνόματος—4. Ἀρχὴ τοῦ μοναστικοῦ βίου, οἱ πρῶτοι ἀσκηταί—5. Πέτρος Ἀθωνίτης—6. Ἡ Παναγιολατρεία ἐν Ἀθω—7. Πρώτη μοναχῶν ἐγκατάστασις πλησίον τοῦ Ἀγίου Ὁρους—8. Ἡ πρώτη ἐγκατάστασις ἀσκητῶν ἐντὸς τοῦ Ἀθω καὶ τὸ σύστημα τοῦ βίου καὶ τῆς διοικήσεως—9. Τὸ πρωτάτον καὶ ἡ σκῆτη τῶν Καρεῶν—10. Αἱ μερικαὶ ὀργανώσεις—11. Εὐθύμιος ὁ νέος, ὁ πρῶτος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἀθω ἀσκητῆς—12. Σκῆται ἀρχαῖαι καὶ ἡσυχαστήρια—13. Τὰ μεγάλα μοναστήρια καὶ ἡ κατίσχυσις τοῦ μοναστηρ. βίου, ἀντίδρασις τῶν ἀσκητῶν κατὰ τῆς Λαύρας—14. Τὸ ἀγιορειτικὸν τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου κοινόβιον καὶ σύγκρισις πρὸς τὰ ἀρχαῖα—15. Ἀποκλεισμός ἀγενοίων καὶ θηλέων—16. Γενίκευσις τοῦ τυπικοῦ τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου—17. Τὰ παρὰ τῶν μοναχῶν ἀναγινωσκόμενα βιβλία—18. Ἡμερονύκτιοι προσευχαὶ καὶ αἱ κατ' ἰδίαν, τὸ σχῆμα τοῦ μοναχοῦ—19. Εὐλάβεια πρὸς τὸν Ἀθω τῶν αὐτοκρατόρων, τὰ δεινοπαθήματα τῶν ἐπιδρομῶν—20. Ἡ πνευματικὴ κίνησις, ἡσυχαστικαὶ ἔριδες καὶ νηπτικὴ φιλολογία, Πατερικὸν καὶ Πάτρια Ἀθω—21. Ὁ πρὸς τοὺς ἀγιορεῖτας θαυμασμός, πατριάρχαι καὶ μητροπολίται Ἀγιορεῖται—22. Χαλάρωσις τῶν κοινοβιακῶν θεσμῶν, τὰ ἰδιόρρυθμω καὶ ὁ κατ' αὐτῶν τῆς ἐκκλησίας πόλεμος—23. Ὁ νέος κελιωτικὸς βίος καὶ ἡ ὀργάνωσις—24. Ὁ νέος ἀσκητικὸς βίος καὶ ἡ ὀργάνωσις ἡσυχαστήρια καὶ καθίσματα—25. Αἱ κυρίαρχοι μοναὶ κοινοβίων καὶ ἰδιόρρυθμων ὀργανώσεις καὶ πολιτεία.

Βιβλιογραφία...

Β'. Πολίτευμα

Α'—Β' Τυπικόν.

1. Βάσεις τῆς ἀγιορειτ. πολιτείας—2. Τὰ τυπικὰ Τζιμισκῆ καὶ Μονομάχου (971 καὶ 1046)—3. Μεγάλῃ καὶ καθολικῇ σύναξις—(Γ' Τυπικὸν Ἀνδρονίκου βλ. πρωτᾶτον)—4. Δ' Τυπικὸν Μανουὴλ Παλαιολόγου (1394) καὶ τὸ Χρυσόβουλλον—5. Ἐκκλησία καὶ ἅγιον Ὅρος—6. Ε' Τυπικὸν Ἱερεμίου Β' (1574)—7. Τὸ πρωτᾶτον—8. Τὸ Γ' τυπικὸν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου (1312)—9. Σύνθεσις τῆς ἀγιορ. πολιτείας, τὰ τρία μῦρια κατ' Ἀριστοτέλην—10. ΣΤ' Τυπικὸν τοῦ πατριάρχου Παΐσιου (1744) δι' οὗ ἰδρύεται ἡ ἐπιστοασία ὀρίζονται τὰ χαράτζια καὶ περιορίζονται οἱ μοναχοὶ εἰς τὰς Μετανοίας των. Κυρίως ἀσχολεῖται περὶ τὰ οικονομικά—11. Ζ' Τυπικὸν τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Δ', 1810 δι' οὗ καθιεροῦνται ἡ ἰ. Κοινότης καὶ κανονίζονται τὰ τῶν κελιωτῶν—12. Οἱ γεν. κανονισμοὶ καὶ ὁ Καταστ. Χάρτης—13. Περιεχόμενον τοῦ Κ.Χ.Α. Καθεστῶς Β'. Ἱερά Κοινότης. Γ'. ἐπιστοασία. Δ'. Νομοθετικὴ καὶ δικαστ. ἐξουσία. Ε'. Μοναὶ καὶ μοναχοὶ ἐν γένει. ΣΤ'—Ζ'. Κοινόβια καὶ ἰδιόρρυθμα. Η'—Ι'. ἐξαρτήματα. ΙΑ'. Γεν. διατάξεις—Βιβλιογραφία. Ταῦτα περὶ Ἀγίου Ὁρους ἐν τῇ Θρησκ. καὶ Χριστ. ἐγκυκλοπ. Ἄλλ' ἐδημοσίευσα καὶ ἄλλα ἄρθρα ὧν τὰ σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἐξῆς :

Ἐκκλησία τῆς Αἴνου (αὐτ. σ. 651-653). Ἐκκλησία Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας (αὐτ. 665-669) Ἀκαδημία Θεολογικαὶ (αὐτ. 675-682). Ἀλβανικὴ ἐκκλησία (αὐτ. σ. 731-741). Ἀλεξούδης Ἀνθιμος μητροπ. Ἀμασειας (αὐτ. 808-809). Ἀμασειας 8ος βασιλεὺς Ἰούδα (σ. 862-863). Ἀμίδα, πόλις τῆς Μεσοποταμίας (σ. 906-907). Ἀλέσσιον (Lesh) ἀρχαία πόλις τῆς Ἀλβανίας (σ. 809-810). Ἀμισός, παραλία πόλις τοῦ Πόντου (σ. 907-908). Ἀμόριον, πόλις ἀρχαία καὶ φρούριον τῆς Μ. Ἀσίας (σ. 918-19) καὶ ἄλλα μικρότερα ἄρθρα.

Κατάλογος ἀγιορειτικῶν χειρογράφων: Τόμ. Β' Κώδικες μὴ περιγραφέντες ὑπὸ τοῦ Σπ. Λάμπρου ἐν ὄλῳ 567. Πρόλογος. Α'. Κώδικες τῆς μονῆς τοῦ ἀγίου Διονυσίου 176. Τοῦτων σπουδαιότεροι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χ' αἰῶνος περίκοσμον μετὰ λαμπρῶν εἰκόνων τῶν εὐαγγελιστῶν 410. Τὸ ἰδιόχειρον ἀρχαῖον ψαλτήριον 446 τῆς ὁσίας Ματρώνης καὶ ὁ ἱστορικὸς κώδιξ τοῦ ἀρχείου 447, ἐξ οὗ ἐξετύπωσα ἱκανά (14 σελίδες. Θεολογία, ἐτ. ΙΔ', 1936, σ. 42-52, 114-28, 330-347).

Αἱ πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν ἐκκλησ. βιβλίων γενομένοι ἀπὸ πειραὶ κτλ.: Αἱ ὑπηρεσίαι τῶν Ἀγιορειτῶν εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο—Τὰ ἐν Μόσχᾳ λειτουργικὰ χειρόγραφα καὶ ἡ ἀξία τῶν Ρωσικῶν καὶ τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν βιβλίων—Ἡ ἀξία τῶν Ἀγιορειτῶν διορθωτῶν—Ἡ συμβολὴ τοῦ Παχωμίου Ρουσάνου—ὁ Δαπόντες ὡς ὑμνογράφος καὶ Διονύσιος ὁ Καλλιπολίτης—Ἡ κατὰ στίχον τῶν ὕμνων ἔκδοσις—Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης καὶ Ἐμμανουὴλ Παντελάκης—Προσθήκαι εἰς τὴν ξριδα Δενδρινοῦ καὶ Βαρθολομαίου—Δωρόθεος Εὐελπίδης Βατοπεδινὸς—Χρυσόστομος Διονυσιάτης—Γεράσιμος Δροβιανίτης Μικραγιαννανίτης ὁ σύγχρονος ὑμνογράφος καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ ἀν ἁγίοις Εὐλόγιου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. (Νέα Σιών, τόμ. ΑΒ', 1937, σ. 153-161, 227-235, 315-324, 354-361, 454-458, 481-488, 546-553, 608-613, 674-681).

Κατάλογος ἀγιορειτικῶν Χειρογράφων: Β'. Κώδικες τῆς σκήτης τῆς ἁγίας Ἄννης ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς Λαύρας διακειμένης μὴ περιεχόμενοι ἐν τῷ Κατάλογῳ τοῦ Λάμπρου. Ι. Κώδιξ τοῦ Κυριακοῦ τῆς σκήτης 50 (τοῦ τελευταίου δαφιλῆς περιγραφή εἰς 12 σελ. εἶναι ὁ κώδιξ τοῦ Μιχ. Γλυκᾶ οὔτινος ὁ Λάμπρος μόνον τὸν τίτλον ἔχει). Σπουδαῖος εἶναι ὁ κώδιξ τοῦ τῶν ἐπιστήμων ἐγγράφων 503 (περιγ. ἐκσ. 12). Δύο ὀγκωδέστατοι κώδικες τοῦ Ἰακ. Νεασκητιώτου περιέχοντες ἄλλα τε καὶ τὰ σύγχρονα γεγονότα περὶ τῆς ξριδος τῶν κολλύβων καὶ τῆς συνεχοῦς μεταλήψεως καὶ τὰς γνώμας τοῦ Θεοδωρήτου περὶ τοῦ Νικοδήμου (Θεολογία ΙΕ', 1937, σ. 239-48, 361-6. Ιστ', 1938, σ. 74-9, 173-180, 249-61, 350-4).

Ἱστορικὴ βιβλιογραφία: Τὰ φυτικά καὶ συναφεῖς ἐν Ἑλλάδι ἐπιστῆμαι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦ παρόντος ἦτοι βοτανικὴ, γεωργία, γεωπονία φαρμακολογία, ἰατρικὴ, διαιτητικὴ, ἀλχημεία, ἐρμητικὴ, μαγεία, μαντεῖς, ἀστρολογία, ἀνθολογία, μεταλλευτικὴ, χρωματολογία, ἀρωματικὴ κτλ. Τόμ. Α'. 1470-1899, Ἀθῆναι 1938, 8ον, σ. 584. Τόμ. Β'. 1900-1941 Ἀθῆναι 1941. 8ον, σ. 800. Τὸ ἔργον ἐδημοσιεύθη εἰς λίαν ἀνώμαλον περίοδον καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κυκλοφορήσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ὁ πρῶτος τόμος παρουσιάσθη εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας ὑπὸ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας κ. Γ. Κυριακοῦ, ἐμοῦ εὐρισκομένου εἰς Κορυτσᾶν, καὶ ἐπηνέθη δεόντως, πολλοὶ δὲ τῶν συνέδρων μὲ συνεχάρησαν ἐξεδόθη δὲ καὶ ὁ Β'. τόμος καὶ ἔσπευσαν ὅλοι νὰ πᾶ-

ρουν τούς δύο τόμους ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον, ὅπερ ἔδιδεν αὐτοὺς δωρεάν, ἐπειτα ἀντὶ ἐλαχίστου τιμήματος. Ἄλλ' οὐδεὶς ἔλαβε τὸν κόπον νὰ γράψῃ τι· πρὸ διετίας ὁ πρωτοσύγκελλός μου ἔκαμε μίαν δυνατὴν περίληψιν ἣν μὰς ἐζήτησεν ὁ κ. Βέρος, ὅστις εἶχε μεταφράσει εἰς τὸν «Ἥλιον» τοῦ Brunet - Mieli τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἦτο ὁ μόνος ἀρμόδιος νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ ἔργον, ἀλλ' ἀκόμη δὲν εἶδε τὸ φῶς εἰς τὸ περιοδικόν, ὅπερ πρόγραμμα ἔχει τὴν παρακολούθησιν τῶν ἐπιστημῶν. Τῷ 1949, ἀπέστειλα εἰς τὸν καθηγητὴν καὶ ἀκαδημαϊκὸν ἐν Μονάχῳ κ. Φραγκ. Dölger τούς δύο τόμους ἀντιχαριζόμενος αὐτῷ διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ σπουδαίου ἔργου: «Aus den Schatz Kammern des Heiligen Berges» (München 1948). Οὗτος εἶχε τὴν ὑπομονήν, εἰ καὶ βυζαντιολόγος, ἐκ περιεργίας νὰ διέλθῃ ἀμφοτέρους τούς τόμους καὶ εὐηρεστήθῃ νὰ μοι γράψῃ τὰ ἑξῆς: «Ich darf sia herzlich beglück wunschen zur vollendung dieser R i e s e n a r b e i t die sie unter so ungünstigen verhältnissen zu stainte gebracht haben. Mänstaunt über die Fülle von Matezial das zusammenzutragen und zu charakterisieren. Thinen gelungenist. Das Buch ist ein wichtigen Beitrag zur geschichte der Nätuiwissenschaften und inacht der griechischen gelehrtenwelt alle Ehre.» München 15-1-50. Γράφει δὲ ὅτι θὰ ἔκαμε καὶ κρίσιν δὲν γνωρίζω ὅμως διότι δὲν λαμβάνω τὸ περιοδικόν, ἐὰν ἐτήρησε τὸν λόγον.

Αἱ πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν ἐκκλησ. βιβλίων γενόμεναι ἀπόπειραι ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἁνατ. ἐκκλησίᾳ. Δουλικὴ ἀπομίμησις ἐν τῇ ἐκκλ. ποιήσει εἰς τοὺς χαιρετισμούς καὶ τὰς παρακλήσεις—Τὰ «Ὀμηρόκεντρα» καὶ αἱ εἰς δακτυλικὸν ἐξάμετρον παραφάσεις τῆς ἀγ. Γραφῆς—Ἀνέκδοτος εἰς πολιτικούς στίχους μεταβολὴ τοῦ προοιμιακοῦ ψαλμοῦ—Ἀνέκδοτος προεόρτιος ἱαμβικὸς κανὼν εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν—Ἐπιτάφια Μεγαλυνάρια εἰς τὴν Θεοτόκον—Ὀνοσοφισμὸς ἐν τῇ ἐκκλησ. ποιήσει ὀργιάζων ἐν Ἄθῳ—Ἀγιορεῖται ὑμνογράφοι—Μεταβολὴ τῶν δεσποτικῶν ἱαμβικῶν κανόνων εἰς κοσμικῶν ἀνδρῶν προσωπολατρείαν—Τροπάρια ἐκκλησιαστικὰ περὶ γραμματικῶν καὶ ἱατρικῶν κανόνων ὡς καὶ περὶ τῶν κατὰ μῆνα ἑορταζομένων ἀγίων—Ἀνιέρως παρωδία ὕμνων ἱερῶν. 10. Διορθώσεις ἐν τῷ τυπικῷ καὶ ταῖς εὐχαῖς τῆς θείας λειτουργίας—Ἐτεροὶ μορφωθέντες ἐν Ἄθῳ περὶ τὰ λειτουργικὰ βιβλία ἀσχοληθέντες—Ἡ ἔρις περὶ μνημοσύνων—Ἀθανάσιος Πάριος καὶ Δωρ. Βουλισμᾶς—Ἡ παραχάραξις τῆς εὐχῆς τῆς μετουσιώσεως—Παρεμβόλιμα τροπάρια—Ὁ Πάριος διορθωτὴς Μηναιῶν—Ἰερόθεος Φωτιάδης καὶ αἱ δύο εὐλογίαι ἐν τῇ θ. λειτουργίᾳ—Διόρθωσις τοῦ οἰ τὰ χερουβεῖμ εἰς Ξερσφεῖμ! σπουδαῖος διορθωτὴς τῶν Μηναιῶν—Περὶ τοῦ ποσάκις χρῆσφραγίζων τὰ ἅγια δῶρα (ἀνέκδοτον). Ἡ περὶ τῆς θέσεως τῶν ἀγίων δώρων ἐν τῷ δισκαρίῳ ἔρις ἐν Ἄθῳ—Σιγίλλιον πατριαρχικόν καὶ ἀνέκδοτος διατριβὴ Θεοκλήτου Ἰβηρίτου. (Νέα Σιών, τὸμ. ΛΓ', 1938 (ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ ΛΒ', 1937 σ. 678-81) σ. 53-55, 206-217, 267-275, 339-348, 375, 339-348, 378-386, 424-432, 524-530, 572-581, τὸ κεφάλαιον τελειώνει ᾧδε: «οὕτω καὶ αὖθις προσέκρουσε τὸ ἔργον εἰς τὸν σκόπελον τῆς κριτικῆς ἐπεξεργασίας τῶν κειμένων τοῦ κ. Σωφρ. Εὐστρατιάδου θεωρηθέντος ἀκαταλλήλου πρὸς τοῦτο», ὅπερ ἔδει δεῖξαι. Ἄλλὰ μήπως τὰ ἄλλα πρόσωπα ἦσαν τὰ κατάλληλα; οὕτως ἀπέτυχε παταγωδῶς ἡ ἀμελέτητος ἐνέργεια τοῦ κύρ Χρυσάνθου.—Ἀθανάσιος Παπασδόπουλος, Κεραμεύς. Ἡ σπουδαία συμβολὴ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησ. ὑμνολογίαν καὶ τὴν διόρθωσιν τῶν κειμένων Μανουὴλ Γεδεών.—Ἡ πατριαρχικὴ μεγάλη ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ—Ὁ

π. Λεοντοπόλεως Σωφρ. Εύστρατιάδης καὶ ἡ ἔκδοσις τῶν Μηναιῶν—Αἱ διὰ τὴν διαρρῦθμισιν τῶν λειτουργ. βιβλίων προτάσεις—Υπῆρχε τυπικὸν τῆς Μ. Ἐκκλησίας ; Τὰ ἑορτολόγια καὶ Μηνολόγια—Ἡ ἀποτυχία τῶν σχεδίων τοῦ Εὐστρατιάδου—Αἱ ἐκδόσεις αὐτοῦ—Τὸ Θεοτοκάριον—Ὁ δριμύς ἔλεγχος τοῦ κ. Παντελάκη—Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου κριτικὴ—Πότε ἐνεφανίσθησαν οἱ Κανόνες ; — Τὸ σύνθετον θέμα τῶν 9 ῥόδων—Ἡ μετρικὴ δισίρσεις τῶν Εἰρμῶν—Τί δέον γενέσθαι ὡς πρὸς τὴν ἔκδοσιν τῶν λειτουργ. βιβλίων—Τὰ Μεγαλυνάρια. Ν. Σιών, τόμ. ΛΔ', 1939 (ἡ ἀρχὴ 3 σελίδες ἐν τῷ ΛΓ', σ. 578-581) σ. 171-180, 193-208, 411 - 419, 462 - 470, 535 - 543. Ἐν τέλει τοῦ κεφαλαίου γράφομεν ὅτι ἡ Μεγ. Ἐπιτροπὴ παρασυρθεῖσα ὑπὸ τοῦ Εὐστρατιάδου «περιέλαβεν ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς «τὴν ἐπιμελῆ ἔρευναν τῶν χειρογράφων κωδίκων πρὸς κριτικὴν ἔκδοσιν» χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι δὲν ὑπῆρχον τοιοῦτοι παλαιογραφικῶς κατηρτισμένοι παρ' ἡμῖν καὶ τῆς ἐκκλησ. ποιήσεως βαθεῖς γνώσται καὶ ἐξέδοτο ἰδίαις δαπάναις τὸ πρῶτον δοκίμιον, ὅπερ ἐξετάζομεν ὧδε ἐν συντόμῳ. Δ',—Ἡ πρώτη ἔκδοσις τῆς Μεγ. Ἐπιτροπῆς : «Αἱ τρεῖς λειτουργίαι» τοῦ κ. Π. Τρεμπέλα—Βιβλιογραφικὴ συμπλήρωσις μετ' ἀναλύσεως τῶν διατριβῶν Γ. Λαμπάκη, Χρυσ. Λαυριώτου κ.ἄ.—Σπουδαῖαι διορθώσεις εἰς τὸ χερουβικὸν καὶ εἰς ἄλλους ὕμνους καὶ εὐχὰς τῆς λειτουργίας—Αἱ τῶν ξένων λειτουργικαὶ συγγραφαί—Περιοδικὰ ξένα τε καὶ ἑλληνικὰ μὴ χρησιμοποιηθέντα ὡς καὶ αἱ ἀρχέτυποι τῆς θείας λειτουργίας ἔκδοσις—Ἡ περίφημος ἔκδοσις τοῦ Δούκα καὶ τὸ Νέον Ἀνθολόγιον χάριν τῶν οὐνιτῶν—Ἄλλαι τῶν ὀρθοδόξων ἔκδοσις. Οἱ «Διάλογοι» καὶ αἱ μετὰ τυπ. διατάξεων ἔκδοσις—Τίνες αἱ ποσειγενεῖς διατάξεις—Αἱ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Κων)πόλεως ἔκδοσις τῆς θείας λειτουργίας—Ἡ ἀξία τῶν κωδίκων οἷς ἐχρήσατο ὁ κ. Τρεμπέλας—Σύγκρισις τῆς τοῦ πατριάρχου Φιλοθέου καὶ Δούκα διστάξεως—Ἀντιβολὴ πρὸς τὰ εἰλατάρια τῆς Μεγ. Λαύρας—Τὸ Ἱεροδιακονικὸν—Περὶ τῶν ἐν τῇ θεῖα προσκομιδῇ μερίδων—Τὸ ἱερὸν κείμενον τῆς θείας λειτουργίας κατὰ τὰ λαυριωτικὰ εἰλατάρια—Τὰ προτερήματα τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Τρεμπέλα—Τὰ προβληθέντα εἰς τὰς ὀρθοδόξους πρὸς ἀπάντησιν ἐρωτήματα. (Ν. Σιών, τόμ. ΛΕ', 1940, σ. 39-47, 163-9, 279-285, 477-481. ΛΣΤ', 1941, σ. 25-40, 291-8. 344-354). Ἐν ὅλῳ τὰ ἄρθρα ταῦτα πληροῦσι σ. 438 ἔπεται καὶ συνέχεια.

Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἐκκλησιαστ. ἱστορίαν τῆς Ἡρακλείας (Θρακικὰ, τόμ. ΙΖ', 1942, σ. 358-378, 8ον, Ἀθῆναι) Ἀνάτυπον σ. 20.

(αὐτ. σ. 379-416, Ἀνάτυπον σ. 44).

Πανεπιστημιακὰ. Τὸ κράτος τῆς Ἀληθείας. Κραυγὴ τοῦ ἀδικουμένου ἑλληνισμοῦ ἀπὸ Δωδώνης καὶ Τομόρου μέχρι Τσῦγγετου. Σλαῦοι καὶ Ἀλβανοὶ ἐν Ἑλλάδι. Ἀντίλαοι. Χρ. Μητσοπούλου. Ἑλλην. μισαλλογία Ἑλληνες καὶ Ἀλβανοί. Τύποις Ἀλευροπούλου Ἀθῆναι 1944, 8ον, σ. 320.

Ἀθως, μοναχικὸς βίος καὶ πολιτεύμα. Α'. Μοναχικὸς βίος. (La croix Revue... internationale scientifique de theologie et de Philologie..Athens, 1947,8ον, σ.1-30. Fasc. I. 1949, II. III, σ. 97-111 Ἡ α' ἔκδοσις ἐγένετο τῷ 1936 ἐν τῇ θρησκ. καὶ χριστιαν. ἐγκυκλ. Α' σ. 487-615).

Οἱ θησαυροὶ τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων τοῦ Ἀγίου Ὁρους ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης: Τὸ νέον σπουδαῖον

καί μέγα ἔργον τοῦ Φραγκίσκου Döliger : aus den Schatzkammern des Heiligen Berges. 115 Urkunden und 50 Urkundsigel aus 10 Jahrhunderten... Textbant München 1948 4. σελ. 363. 128 Tafeln. Tafelband (aus führiches Inhaltverzeichnis in. Κριτικὸν ὑπόμνημα. Εὐρεία ἀνάλυσις καὶ ἔλεγχος. (ἐκκλησ. φάρος Ἀλεξανδρείας, τόμ. ΜΒ', 1949, σ. 228-44, 327-346). Ἔκτοτε τὸ περιοδικὸν ἔπαυσεν ἐκδιδόμενον καὶ ἡ συνέχεια διεκόπη.

Κατάλογος ἁγιορειτικῶν κωδικῶν: Κώδικες εὐρισκόμενοι ἐν ταῖς Καλύβαις τῆς σκήτης τῆς ἁγίας Ἄννης 248. Ἐκ τούτων ἀξιωματώτος εἶναι ὁ 582 ἐν τῇ Καλύβῃ τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ἡ «Ἀθωνιάς» τοῦ Ἰακώβου Νεασκητιώτου. Περιέχει τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τοῦ Ἄθω (ἐκ τῶν τοῦ Θεοδωρήτου) καὶ εἰς τὸ β' μέρος τὸν ἐξάφαλλον κατὰ τοῦ Νεοφύτου Καυσοκαλυβίτου, ἐξ ὧν παραλαμβάνομεν τινα. III. Κώδικες τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ ἁγ. Ἄννη Κολυβῶν 48 ἐν τῇ Κολύβῃ τῆς Ἀναστάσεως (παπα Σάβα) ὑπάρχει σπουδαῖος Νομοκάνων (770 τοῦ Θεοκλήτου Καρατζᾶ, καὶ ἐν τῇ Κοιμῆσει ὅπου ἐβίωσεν ὁ Διονύσιος ρήτωρ δύο πατερικὰ ἀξιόλογα (777, 778). IV. Κώδικες τῆς Νέας σκήτης τοῦ ἁγ. Παύλου 37. Ἐν τῷ Κυριακῷ ὑπάρχει ὁ 803 «Κτιτορικὸς ἱερὸς κώδιξ» ὃν σχεδὸν ὅλον δημοσιεύομεν. (Θεολογία ΚΑ.' 1950, σ. 269-291, 325-338, 506-525). Ἐνταῦθα περατοῦται καὶ ὁ β' τόμος περιέχων ἐν ὄλῳ κώδικας 569, ὁ δὲ Α' 272 ἦτοι οἱ ὑπ' ἐμοῦ ἀνακαλυφθέντες καὶ περιγραφέντες κώδικες ἀνέρχονται εἰς 841, οἵτινες ἔλειπον ἀπὸ τὸν Κατάλογον τοῦ ἀειμνήστου Λάμπρου.

Θεοδώρητος προηγούμενος Λαυριώτης ὁ κωδικογράφος: (Byzant. Zeitschrift 44, 1951, σ. 343-346).

Κατάλογος μητροπολιτῶν Ἡρακλείας τῆς Θράκης. Τεύχος Α. Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Ἡρακλείας. («Θρακικὰ» τόμ. Κ', 1955, σ. 56 ἐν ὄλῳ).

Heraclaea Sacra A. Εἰσαγωγή τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Θράκῃ ὁ ἁγ. ἀπόστ. Ἀνδρέας ἰδρυτὴς τῆς ἐκκλησίας Βυζανίου. Β. Ἅγιοι μάρτυρες ἐπαρχίας Ἡρακλείας Ἀθηναί, 1957, 8ον, σ. 221. Κρίσις ὑπὸ Π.Θ. ἐν «Ἀποστ. Ἀνδρέα» 20-11-57, σ. 2 δίστηλος. Κρίσις εὐμενῆς δι' ἀμφότερα ἐν «Πανταίνῳ» Ν. 1958, σ. 47-48 ὑπὸ τοῦ Θ.Δ. Μοσχονᾶ διευθυντοῦ τῆς πατρ. βιβλιοθ. ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Ὁ Καβαλλάρης ἅγιος Γεώργιος ἐν τῇ ἁγιογραφίᾳ καὶ λαογραφίᾳ: Δημώδης τύπος ἐν Θράκῃ (Ἀνατ. ἐκ τοῦ 22 τόμου τοῦ ἀρχείου θρακ. λαογρ. καὶ γλωσσ. θησαυροῦ, Ἀθηναί, 1957, σ. 120).

Heraclaea Sacra τεύχος Β. Α. Βιογραφικὸς κατάλογος μητροπολιτῶν Ἡρακλείας. Β. Τὰ προνόμια τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας. Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἐκκλησ. ἱστορίαν Ἡρακλείας 1958, ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν Κ' τόμον τῶν Θρακικῶν καὶ ἰδιαιτέρως συμπληρωμένον, Ἀθηναί, 8ον σ. 352. Κρίσις ἐν «Ἐθνικῷ Κήρυκι» Ν. Ὑόρκης 16-3-58, σ. 4-5 ὑπὸ Δημ. Καλλιμάχου (πρωτοπρεσβυτ. διευθυντοῦ καὶ προέδρου ἐπιτίμου τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἑλλήνων δημοσιογράφων) ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπιστήμ. ἔρευναι εἶναι τὸ οἶκουμ. πατριαρχεῖον ἀποστολικῆ ἐκκλησία ; κτλ.» ἀνεδημοσιεύθη κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τῷ ΚΖ', τόμῳ τῶν «Θρακικῶν» τοῦ 1958.

Ἅγιασματίον Θράκης καὶ Κιπρόλεως: Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ 23ου τόμου ἀρχείου Θρακ. λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ θησαυροῦ. Ἀθηναί, 8ον, σ. 120.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ—ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ

Περιεχομένων τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων 36 Τόμων τῶν «Θρακικῶν»

Ἐπειδὴ πολλοὶ Θραῖκες καὶ ἄλλοι φιλαναγῶσται τοῦ Συγγράμματός μας τὰ «Θρακικά» ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν των γενικῶν κατάλογον-εὑρετήριον τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων 36 Τόμων (τῶν 300 σελίδων ἕκαστος) ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς τὸν κόπον τῆς συναρμολογήσεω τῶν εἰς τὸ τέλος ἐκάστης ἐκδόσεως πινάκων περιεχομένων εἰς ἕνα γενικὸν λεπτομερῆ κατάλογον, τὸν ὁποῖον καὶ δημοσιεύομεν κατωτέρω πρὸς διευκλύνσιν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ προβοῦν εἰς ἐπιλογὴν καὶ ἀπόκτησιν τῶν Τόμων, οἵτινες τοὺς ἐνδιαφέρουν.

Πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Θραῖκας	Α' γ' Β' 3
Πίνακες ὀνομάτων καὶ ἰδιωματικῶν λέξεων	Α' 500 - 509
Β' 506—518, Γ' 409—425, Γπ' 257—282	καὶ 373 - 382
Ἔκθεσις ἐπιτροπῆς διαγωνισμοῦ	Β' 247 - 249
Δήλωσις	Β' 525
Βράβευσις τῶν Θρακικῶν	Γπ' 3—4, Δ' 1
Τοῖς ἀναγνώσταις	Γπ' ΧΓΛΙΙ
Προκήρυξις διαγωνισμοῦ	ΣΤ' 427
Θρακ. Κέντρου Δ)κῶν Συμβούλιον κλπ.	Ι' 5
Ὁ ἔρανος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου	Κ' 212 - 214
Ἄδ' Ἀδαμαντίου, Αἰ γεωγραφικαὶ περιπέτειαί τοῦ ὀνόματος	
Θράκη	Α' 374 - 392
— Ἡ παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν μονὴ Λαμποῦς	Β' 251 - 252
Δωρόθεος Πρώϊος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως	Γπ' 192 - 195
Θρακικὰ μελετήματα. Α' καταγωγὴ τῶν Κομνηνῶν	Ι' 232 - 233
— Β' Χειρόγραφα τῆς Μονῆς τοῦ Γρηγορίου Πακουριανοῦ παρὰ τὴν Στενήμαχον	Ι' 234 - 252
Ἄρχιμανδρίτου Ἰωάννου Ἀνδρεάδη, Χίοι Μητροπολίται Θράκης	Γ' 36—43, ΙΕ' 135—147 καὶ 393 - 394
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Περὶ τῶν Ἀρχαίων Θρακῶν	Α' 70 - 86
— Περὶ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων αὐτῆς ὀνομάτων. Εὐμολπίας καὶ Κενδρησὸς	Α' 336 - 349
— Ἐπιγραφαὶ Φιλιππουπόλεως	Β' 11 - 33
— Τὰ Ἑλληνικὰ ἐν Φιλιππουπόλει Σχολεῖα ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ καθεστῶτος	Β' 11 - 33
— Δύο ἔγγραφα Φιλιππουπόλεως 19ου αἰῶνος	Β' 325—368 καὶ 48
— Ἀρχαῖα νομίσματα ἐκ Μαρκιανουπόλεως	Β' 369—371 καὶ 482
— Ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας Μητροπολίτης Παῖσιος	Γ' 17 - 95

— Περὶ τῆς γλώσσης τῶν Θρακῶν	Γ' 181—235 καὶ	Δ'	71 - 112
— Ἀναστάσιος Γεωργιάδης Λευκίας		Γπ'	120 - 125
— Ἀντώνιος Κομιζόπουλος ὁ Φιλικός		Γπ'	128 - 139
— Δημήτριος Ι. Μπίρδας		Γπ'	139 - 140
— Περὶ τῆς θρησκείας τῶν Θρακῶν		Ε'	41 - 59
— Ἡ ἐπὶ τῆς Ροδόπης τοῦ Ἀγίου Γεωργίου Μονῆ		Ε'	236 - 245
— Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν Φιλιππουπόλεως ΣΤ' 137-176, Ζ'			177 - 200
413, Η' 106—107, Ι' 264—280 καὶ		ΙΒ'	234 - 245
— Περὶ τῆς Μονῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τῆς Πετριτσονιτίσσης		Ζ'	51 - 82
— Χρυσοῦς ἐξ Ἰστρου ἐνεπίγραφος δακτύλιος		Ζ'	221 - 227
— Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν Τραϊανῇ Αὐγούστη, νῦν Στάρα Ζαγορᾶ καὶ περὶ αὐτὴν		Η'	69 - 106
	καὶ	Ι'	280 - 317
— Ἄγνωστος ἀρχαῖος Θράξ ποιητῆς ἢ φιλόσοφος		Η'	310 - 317
— Συλλογὴ Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν παρὰ τῷ Εὐξείῳ Πόντῳ	Θ' 5—22 καὶ	Ι'	283 - 287
— Ἐκθεσις Μιχαὴλ Βαλαβάνωφ		Θ'	137 - 166
— Σημειώματα περὶ Πλωτινιόπολεως καὶ Διδυμοτείχου		Θ'	407 - 414
— Σατυρικά στιχουργήματα		Θ'	415 - 417
— Αὐτόγραφοι ἐπιστολαὶ καὶ ἐνέργειαι τοῦ Μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως		Ι'	56 - 125
— Σημείωμα περὶ Μάρκου Βαλαβάνωφ		Ι'	126 - 127
— Τρεῖς λίθοι ἐν Διδυμοτείχῳ (Σημειώσεις)		Ι'	208 - 218
— Στέφ. Χατζόπουλος		Ι'	377 - 379
— Προικοσυμφωνιῶν κώδιξ		Ι'	385 - 387
— Ἡ Πλωτινιόπολις		Ι'	387 - 388
— Κώδιξ Μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως	ΙΒ' 103—160, ΙΓ'		277 - 310
	ΙΕ' 55—98 καὶ	ΙΣΤ'	26 - 64
— Στιχουργήματα Φιλιππουπολιτῶν		ΙΒ'	412 - 416
— Βούλγαροι ἢ Ἕλληνες ἦσαν οἱ Καρυῶται ;		ΙΓ'	157 - 216
— Ἱερὸν τοῦ Ζυμυδρηνοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Θράκῃ		ΙΓ'	266 - 276
— Ὁ φιλικὸς Ἀντῶν. Π. Κομιζόπουλος Φιλιππουπολίτης		ΙΓ'	429 - 438
— Θωμᾶ Ἰωαννίδου. Δύο στιχουργήματα		ΙΕ'	366 - 370
— Κάστρον Ραιδεστοῦ		ΙΕ'	393
— Ὑπῆρξε Θρακικὴ τέχνη ;		ΙΣΤ'	5 - 25
— Ἀκολουθία πέντε μαρτύρων		ΙΣΤ'	335 - 365
— Ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία (Provincia Romana)		ΙΖ'	241 - 275
— Ἡ ἐν Στενιμάχῳ Ταξιαρχῶν νηστεία		ΙΖ'	432 - 42
— Κώδικες Ἀνατολικῆς Θράκης		ΙΗ'	93 - 160
— Συλλογὴ ἐπιγραφῶν Παυταλίας		ΙΘ'	105 - 137
— Ἐπιστολαὶ τοῦ Φιλιππουπόλεως Χρυσάνθου		ΙΘ'	138 - 177
— Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν Σόφιας		Κ'	102 - 128
— Στίχοι τοῦ Φιλιππουπόλεως Παΐσιου		Κ'	124 καὶ 136
— Παραλειπόμενα Ἀνθολογίας Θρακῶν ποιητῶν		Κ'	190 - 198
— Φωτίου Γ' Ἀποστολίδου Κωστής Ἰγνάτιοι		Γπ'	245 - 247
— Β. Ἀριστοβούλου Ταξείδια εἰς τὴν Θράκην		ΙΣΤ'	272 - 285

Γ. Βαλέτα Φιλολογικά στο Βιζυηνό	H'	211-304, 442
- 'Ανέκδοτα ποιήματα του Βιζυηνού	E'	240 - 250
- Μανουήλ Γεδεών	K'	183 - 189
Νικ. Βαφείδου. Τò ἐν Διδυμοτείχῳ Μετόχιον	Z'	212 - 220
- 'Η ἐν Διδυμοτείχῳ στήλη Πλωτινοπολιτῶν	H'	196 - 210
- 'Ιστορία τῆς Ἀρμενικῆς Κοινότητος Διδυμοτείχου	H'	318 - 329
- Τò ἐν Κομάροις ἀνάγλυφον.	Θ'	404 - 407
- Τò ἐν Διδυμοτείχῳ τέμενος Βαγιαζήτ του Κεραυνοῦ.	I'	35 - 51
- Τὰ ἱερὰ προσκυνήματα, Διδυμοτείχου	IB'	219 - 233
- Αἱ ἐκκλησίαι Διδυμοτείχου	Γ'	229 - 250
- Τò Πεντάγωνον καὶ τὰ Πηγαδίτσια Διδυμοτείχου	IE'	178 - 180
- Τò «Σκουλοδόντι» καὶ ἡ «Παπα-πέτρα» Διδυμοτείχου	IZ'	276 - 283
- Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Μονῆς Δαδιάς	IZ'	284 - 291
- Λησταὶ Πομάκοι κατὰ τοῦ Διδυμοτείχου	IZ'	434
- 'Η Πανώλης ἐν Διδυμοτείχῳ	IZ'	434 - 438
- Θεοδόσιος Μητροπολίτης Μηδείας	A'	43 - 49
- Μονὴ Θεοτόκου Χάλκης	A'	365 - 373
- 'Ο Αἰνίτης ἀγωνιστὴς Μαργαρίτης Φ. Κούταβος	IB'	221 - 218
Θεοδ. Βελιανίτη, Γεώργιος Βιζυηνός	Γπ'	214 - 215
Δ. Γατοπούλου. 'Ο Μυστικὸς ἀπεσταλμένος	Γπ'	255 - 256
Κοσμᾶ Μητροπολίτου Βιζύης. Ἐπτὰ ἐπιστολαὶ	A'	261 - 278
- Γεώργιος Ἰακ. Λαμπουσιάδης. Ὅσα γνωστὰ μοι	A'	279 - 282
- Πέντε συγγενεῖς ἐκ Λέρου ἀρχιερεῖς Ἡρακλείας	E'	3 - 40
- Παλαιᾶς Εὐωρίας Θρακῶα Κέντρα	Z'	5 - 34
- Διαθῆκαι δύο Θρακῶν Διδασκάλων	Z'	201 - 211
- Κωνσταντινουπόλεως Ἀγιάσματα Θρακικὰ	Θ'	101 - 121
Παρατηρήσεις εἰς ἐπιγραφὰς Φιλιππουπόλεως	B'	484
Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας Β' ὁ Τρανός	ΣΤ'	182 - 201
- Κατάλογος ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν Ἀγχιάλου	Θ'	167 - 180
- Χρυσόστομος Α. Παπαδόπουλος, Ἀρχιεπίσκοπος	IA'	414 - 419
'Απ. Δοξιάδου. Ἀπελευθέρωσις-Ἐποδούλωσις Θράκης. Με-		
τανάστευσις καὶ ἐγκατάστασις.	A'	53 - 69
- Οἱ Μόραληδες τῆς Στεννημάχου	Γπ'	253
'Ο Φιλιππουπόλεως Παΐσιος.	Δ'	363- 364
'Ο Αἰνίτης Μαργαρίτης Φ. Κούταβος.	IF'	416 - 419
Χριστ. Δρακοντίδου. Τρεῖς λίθοι ἐν Διδυμοτείχῳ	I'	199 - 218
Ἐλαίας Ἀγαθαγγέλου. Μετακίνησις Θρακῶν τὸ 1800	ΣΤ'	202 - 206
Τρύφωνος Ε Εὐαγγελίδου. Ὅλιγα περὶ Θράκης	Γπ'	5 - 40
Εὐστρ. Ζήση. Τρία ἔγγραφα Γάνου καὶ Χώρας	IF'	251 - 257
Κ. Θαλείδου. «Εἰς τὸ ρεῦμα τῆς ζωῆς μου».	Θ'	194
Θεσσαλιώτιδος Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτη. Ἡ ἐπανάστασις τοῦ		
1878 καὶ ὁ ἐπίσκοπος Κίτρου Νικόλαος	Δ'	200-206 καὶ E
368 - 369		
- 'Η ἱερὰ Μονὴ Πετριτσονιτίσσης. Μία ἐπανόρθωσις	H'	439 - 442
N. Jorqa. La royaute Thrace	H'	108 - 109
Δωρόθεος ὁ Πρώϊος, Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως.	ΙΣΤ'	399
Βιογραφικὸν σημεῖωμα περὶ τοῦ ἀναχωρητοῦ Ἀρσενίου.	I'	219 - 231
Κορυτοῦς Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου. Θεόκλητος ὁ Πολυ-		

είδης και τὸ λεύκωμα αὐτοῦ ἐν Γερμανίᾳ	Γ' 84-149, Δ' 129-199, Ε' 68-162 και	
		Z' 83 - 143
- 'Ο Ἅγιος Στέφανος ἐν Ἀδριανουπόλει.		ΣΤ' 249 - 301
Κ. Κουρτίδου. Βυζαντιναὶ ἀρχαιότητες Ἀδριανουπόλεως		Α' 38 - 42
- Ἑλληνικαὶ ἀρχαιότητες ἐν Ἀδριανουπόλει		Α' 312 - 317
- Ἐπιγραφή δακτυλίου χωρίου Ἐζέροβο.		Γ' 72 - 83
- Ἡ αὐτονομία τῆς Γκιουμουλτζίνας τῷ 1913		Γπ' 56 - 58
- 'Ο Ἀδριανουπόλεως Μανουήλ		Δ' 68 - 70
- Ἡ ἐν Διδυτεῖχῳ στήλῃ Πλωτινοπολιτῶν.		Η' 190 - 195
- Μονὴ Δαδιάς.		Ι' 29 34
- 'Ο νεομάρτυς ἅγιος Μαυρουδῆς καὶ ὁ τάφος του.		ΙΒ' 400 - 402
- Κορνοφωλιά καὶ ἡ μονὴ Κορνοφωλιάς.		ΙΓ' 217 - 229
- Τὰ γράμματα εἰς Διδυτεῖχον κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα.		ΙΓ' 223 - 227
- Οἱ ἡγούμενοι τῆς Μονῆς Δαδιάς.		ΙΖ' 291
- Καὶ πάλιν περὶ τῆς Μονῆς Δαδιάς.		ΙΘ' 306 - 308
Κώστα Κρυστάλη. Αἱ σκιαὶ τῶν Πατριαρχῶν.		Γπ' 230 - 231
'Ο Καπουκίνος Robert de Dreux στὴ Θράκη.		Α' 106 - 115
Περιγραφή Ἀδριανουπόλεως καὶ τῶν πέριξ.		Β' 83-86, 252
Γ. Κωνσταντινίδου. Ἡ Ἀδριανούπολις τῷ 1821.		Γπ' 26 - 29
- Ὀλίγα περὶ Ἀδριανουπόλεως.		ΙΖ' 292 - 307
- Ἡ ἐν Ἀδριανουπόλει Ἑλληνικὴ Κοινότης.		ΙΗ' 50 - 84
- 'Ο Ἀδριανουπολίτης Νεομάρτυς Ἅγιος Μαυρουδῆς.		ΙΗ' 85 - 92
Μ. Κωνσταντινίδη. Ἡ Ἀπολλωνεῖα. Σωζόπολις νῦν.		Γ' 150 - 171
Κωνστ. Π. Κωνσταντοπούλου. Ἰάκωβος Ἀρχιεπίσκοπος.		Α' 257 - 260
- Κάστρον Μαρωνεῖας.		Δ' 35 - 39
Γεωργ. Ἰακ. Λαμπουσιάδου. Τρεῖς ἀνέκδοτοι μελέται.		Α' 282 - 290
- Περὶ τῆς Μονῆς Λαμποῦς.		Α' 290 - 298
- Ἡ Κοινότης Ἀδριανουπόλεως.		Α' 298 - 311
- 'Ο Νεομάρτυς Μαυροειδῆς ὁ Ἀδριανουπολίτης.		Ι' 7 - 28
Δημ. Λουκοπούλου. Πάτερ Ἰάκωβος ὁ Νέος.		Α' 329 - 335
Γεώργιος Σαῖρογλου. Ἀπαγχονισμός.		Γπ' 53 - 55
P. De la Coste - Messelière Ἀντίτυπον Περινηθιακὸν		Β' 265 - 274
Ἰωάν. Μαγκριώτη. Τὸ Εὐκάρτυον (ἐν σημειώσει).		Α' 454 - 455
Θεόδ. Κ. Μακρίδου. Τὸ Βυζαντινὸν Ἔβδομον Ι' 137-198 και	ΙΒ	35 - 80
Ἀνάγλυφον τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ.		Α' 363 - 364
Ἐκθεσις ἀρχιτεκτονικῆ ἀνακαινίσεως τῆς Ἐκκλησίας «'Ο Ἅγιος Σπυρίδων».		Θ' 39 - 41
Σ.Δ. Μαυρομιχάλη. Ἡ ἀπελευθέρωσις Ἀλεξ)πόλεως.		ΙΣΤ' 366 - 381
Γ. Μπακαλάκη. Θρακικὰ εὐχαριστήρια εἰς τὸν Δία.		ΣΤ' 302 - 318
- Ἱστορημένον ἐκ Θράκης ἀντιμήνσιον.		Ζ' 5 - 32
- Ἐνεπίγραφα «σαχάνια» τοῦ Ρουφετίου Ἀμπατζήδων Φιλιππουπόλεως.		Θ' 401 - 403
- Θρακικὰ χαράγματα ἐκ τοῦ παρὰ τὴν Ἀμφίπολιν φράγματος τοῦ Στρυμόνος.		ΙΓ' 5 - 32
Β.Α. Μυστακίδου. Μητρόπολις Ἄπρω.		Β' 39 - 43
- Θρακικά.		Β' 44 - 47
- Ἐνια - Αἶνια.		Β' 47 - 64
- Μηδεῖας καὶ Σωζόπολεως Θεοδόσιος.		Β' 65

- Σωματεία	Δ'	366 - 367
- Λόγιοι Θράκες.	Δ'	368 - 370
Ν.Γ. Οικονομίδου. Κωνσταντίνος Οικονόμος.	Δ'	207 - 216
'Αναστ. 'Ορλάνδου. Βυζαντινά μνημεία Βήρας.	Δ'	3 - 34
Κ. Παλαμά. Γεώργιος Βιζυηνός.	Γπ'	196 - 201
'Αθαν. 'Αρχιμανδρ. Παντοκρατορινοῦ. Βίος καὶ πολιτεία 'Αθανασίου τοῦ Α' Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.	ΗΓ'	56-107 καὶ 430
'Ιωάννου Β. Παπαδοπούλου. 'Επιτύμβιος στήλη εὐρεθεῖσα ἐν Σωσθενίῳ τοῦ Βοσπόρου.	Α'	20 - 25
- Μωσαϊκὸν δάπεδον ἐν Δελτιῶνες.	Β'	275 - 278
Α.Π. Παρασκευιακὴ ἀνασκόπησις τοῦ Θρακικοῦ ζητήματος ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Πολέμου καὶ ἐξῆς.	Α'	87 - 88
'Αλεξάνδρας Παπαδοπούλου. 'Η μάγισσα.	Γπ'	232
Κ. Παπαϊωαννίδου. Γεωγραφικὴ περιγραφή Σωζουπόλεως.	Α'	318 - 325
'Ο φυσικὸς λιμὴν τῆς 'Απολλωνίας - Σωζουπόλεως	Β'	284 - 294 καὶ 485
- 'Η Σωζόπολις κατὰ τὴν 'Ελληνικὴν ἐπανάστασιν	Γπ'	49 - 52
- Γεωργάκη Σάργουλος.	Γπ'	53 - 54
Πρ. Παραμυθίας 'Αθηναγόρα. 'Ο 'Ομηρικὸς κόσμος.	Θ'	71 - 100
Ν. Παρασχίδου. Αἱ σφαγαὶ τῆς 'Αδριανουπόλεως.	Γπ'	249 - 252
Δημ. Π. Πασχάλη. Τρεῖς ἐν Θράκῃ ἀπὸ τοῦ ΙΖ' μέχρι τοῦ ΙΘ' αἰῶνος 'Ιεράρχαι.	Γ'	3 - 16
- 'Ιωσήφ Λεφάκης, Μητροπολίτης Μεσημβρίας.	Γπ'	253
Δ. Βιζύης 'Ιωσήφ Μαρμαρᾶς.	Δ'	45 - 56
- "Ενα εἰς τὴν 'Αγχίαλον Μετόχιον τῆς ἐν "Ανδρῶ Μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ δύο "Ανδριοὶ διδάσκαλοι τῆς ἐν 'Αγχιάλῳ σχολῆς.	Ε'	60 - 66
- Τέσσαρες Μητροπολίται Ἐάνθης καὶ Περιθεωρίου.	Ζ'	35 - 50
- Καλλιουπόλεως Μαδύτου Γρηγ. Πούμπουρας.	ΙΒ'	81 - 85
- Σηλυβρίας καὶ Νικομηδείας Διον. Κωτάκης.	ΙΒ'	86 - 93
Σ. Πελεκίδου. Μνημεία τῆς Θράκης	Α'	5 - 19
Β. Πετράκη καὶ Μ. Σαραντῆ. Περιγραφή τῆς 'Αδριανουπόλεως ἀπὸ τὸν 'Εβλιγιὰ Τσελεμπῆν.	ΙΕ'	5 - 54
Π. Πετρίδη. Θρακικὰ μελετήματα.	Β'	34 - 38
Κ. Ροδοσίου. 'Ολίγα περὶ τῆς Μητροπόλεως Λιτίτσης.	ΙΒ'	94 - 102
- Εὐαγ. Ι. Σαβραμῆ. 'Ο κώδιξ Μητροπολίτου 'Ηρακλείας 'Ιγνατίου	Ε' 226 - 235, 370 καὶ ΣΤ'	207 - 246
- Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν σχολείων τῆς Θράκης.	Ζ'	144 - 152
- 'Επιστολὴ τοῦ 'Ηρακλείας Μελετίου πρὸς τὸν Ταλαντίου Νεόφυτον.	Η'	305 - 308
Σαμίδου. 'Επιγραφαὶ Αἴνου.	Β'	279 - 283
'Αχ. Σαμοθράκη. Κότυς ὁ Ε' Βασιλεὺς τῆς Θράκης.	Α'	89 - 105
- "Εβρος ποταμὸς.	ΙΓ'	33 - 55
- Χριστιανικὴ ἐπιγραφή ἐν Αἴνῳ-Ἱστορία Αἴνου.	ΙΕ'	148 - 152
- Δωρόθεος Πρώϊος Μητροπολίτης 'Αδριανουπόλεως καὶ ἡ πνευματικὴ κίνησις αὐτῆς.	ΙΕ'	153 - 162
- Συγχωρητικὴ εὐχή διὰ τὸν Αἴνου Σωφρόνιον.	ΙΣΤ'	400 - 404
- Ντούκενι καὶ Κασκαπάνι (Θρακικὴ παράδοσις).	ΙΣΤ'	404 - 411
- 'Η Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Θεοτόκου Σκαλωτῆς.	ΙΖ'	308 - 329

— 'Εκπαιδευτήρια Αΐνου επί Τουρκοκρατίας.	ΙΖ'	330 - 357	
— 'Ο ναός 'Ιωάννου Προδρόμου ἐν Αΐνω.	ΙΖ'	443 - 445	
— Δανεισται τοῦ ἁγίου Ματθαίου.	ΙΖ'	445	
— Ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαὶ μεσημβρινῆς Θράκης.	ΙΖ'	446	
— Σύντομος ἐπισκόπησις τῆς Σαμοθράκης.	ΙΗ'	9 - 49	
— 'Ολίγα τινα περὶ Τραϊανουπόλεως.	ΙΗ'	177 - 192	
— "Ενας Θραῖξ συνάδελφος ἐν Σηλυβρία.	ΙΗ'	354	
— Γέφυρα Διαμαντῆ Ἀδριανουπόλεως.	ΙΑ'	354 - 355	
— 'Η Αΐνος καὶ αἱ ἐκκλησίαι τῆς.	ΙΘ'	9 - 38	
— 'Η φυλακὴ τοῦ Καρόλου τῆς Σουηδίας ἐν Διδ)τείχῳ καὶ 20 Γάλλοι ἀξιωματικοὶ ἐν αὐτῇ.	Κ'	81 - 92	
— Περὶ Βεσσῶν ἢ Βησσῶν, ἀρχαίου Θρακικοῦ λαοῦ Ε. Σαραντῆ. Τὸ ὕδραγωγεῖον τῆς Πόλης.	ΙΒ'	34	
Μ. Σαραντῆ. Κώδικες τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων	Ε'	163 - 178	
— Τὸ Δέλτα τοῦ Βυζαντίου	ΙΘ' 189-267,	Κ'	137 - 182
'Ιγνατίου Σαράφογλου, Περιγραφή Ἀδριανουπόλεως.	Β'	66-68,252	
Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν Α. καὶ Δ. Θράκης.	ΣΤ'	37 - 136	
— Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι Β. Θράκ καὶ Βουλγαρίας ἀπὸ τῆς ἀλώσεως.	Η'	110 - 189	
— 'Ο διδάσκαλος καὶ ἱεροκῆρυξ Σταμάτιος Παπαῖ.	Θ'	181 - 193	
— Βλασίου Σκορδέλη, Πρακτικὰ Σχολῆς Στενημάχου.	Α'	350 - 363	
— Ἀπομνημονεύματα.	Β'	121 - 128	
Ι. Σπαθάρη. 'Η Δυτικὴ Θράκη κατὰ τὸν Ἑβλιγιὰ Τσελεμπῆν	Δ'	113 - 128	
Ε' 179 - 217 Ζ' 153 - 176	Θ'	23 - 36	
'Αρχιμανδρίτου Ν. Σταματιάδου. Πλωτινόπολις.	Ι'	388 - 389	
— Σταμάτιος Παπαῖς ἢ Παπαῖ Στάμου.	Ι'	389 - 390	
'Αν. Κ.Π. Σταμούλη Τσιγκενὲ Σαράϊ.	ΙΒ'Σ	259 - 264	
Α.Α.Σ. "Ενα ταξείδι στὴ Θράκη στὰ 1343.	Α'	116 - 123	
— Η Ἡράκλεια κατὰ τὸ τέλος τοῦ 17ου αἰῶνος.	Α'	326 - 328	
— Ἀφήγησις τοῦ ταξειδίου τοῦ Δρος Ἰωάννου Φραγκίσκου— Gammeli Cargeri κατὰ τὸ 1693-4.	Γ'	177-180, 408	
— Ἀπὸ τὴν περιήγησιν τοῦ Robert Walsch.	Δ'	57 - 64	
— Δύο ταξιδιώται διέρχονται διὰ τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν τὸ 1709 καὶ τὸ 1746.	Δ'	64 - 66	
— Σημείωσις περὶ Ἀδριανουπόλεως.	Δ'	67	
— Ἐγράφετο ἢ γλῶσσα τῶν Θρακῶν ;	Δ'	365 - 366	
— Θραῖκες Μουσικοί.	Δ'	370 - 371	
— Δέρκοι Κέντρον τῶν Μονοφυσιτῶν.	Ε'	218 - 221	
— Ταξείδια εἰς Θράκην.	ΣΤ'	177 - 181	
— Οἰκοδομαὶ Σινά πασσαῖ.	Ζ'	230	
— Τεκέδες Βεκτασήδων ἐν Θράκῃ.	Θ'	417 - 418	
— Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἀδριανουπόλεως.	ΙΕ'	163 - 177	
— Μεγάλοι Βεζύραι ἐκ Θράκης καὶ ἐν Θράκῃ.	ΙΖ'	447 - 449	
Μ.Α. Σταμούλη, Μητροπολίται Αΐνου.	Ε'	369 - 370	
— 'Ο ἐν Σηλυβρία ναὸς τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος.	Θ'	37	
— Θρακικοὶ κώδικες.	Θ' 122-136	καὶ 427	
— 'Ο ἀπὸ Σηλυβρίας Μητροπολίτης Παΐσιος.	Θ'	419 - 421	

— 'Ανασκαφαί εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην	Θ' 424,	Ι'	393 - 394
— Ὁ Καπουκῖνος Robert de Dreux στὴ Θράκη.		Θ'	425 - 427
— Νεομάρτυρες Θράκης	Ι' 373-377 καὶ	ΙΗ'	425 - 427
— Βυζαντιναὶ ἐπαρχίαι.		ΙΔ'	11 - 12
— Ἡ τάξις Θρακικῶν ἐπαρχιῶν εἰς συνταγματῖα.		ΙΔ'	13 - 60
— Ἀρχιερατικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Θράκης ἀπὸ Χριστοῦ.	ΙΔ' 61-213, 286, ΙΣΤ' 387-394, ΙΖ' 452-456,	ΙΗ'	355
— Χάρτης Θρακικῆς ἐπαρχίας (Ἰεροκλέους).		ΙΔ'	214 - 215
— Καθολικοὶ ἀρχιερεῖς	ΙΔ' 216-230, ΙΣΤ' 395,	ΙΖ'	456
— Κῶδιξ Σηλυβρίας.		ΙΔ'	231 - 254
— Κῶδιξ Ἐπιβατῶν.		ΙΔ'	260 - 271
— Κῶδιξ Δελλιωτῶν.		ΙΔ'	278 - 28
— Κῶδιξ Ἐξαστέρου (Σηλυβρίας).		ΙΗ'	161 - 175
— Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην.		ΙΗ'	193-217, 353
— Ἰωάννου Κ. Φράγγου. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐλοιασίας.		Κ'	125 - 135
— Γ.Α. Σωτηρίου. Ἀνάγλυφον Ἀγίου Γεωργίου ἐξ Ἡρακλείας		Α'	33 - 37
— Ἀρτοφόριον Ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως.		Β'	7 - 10
— Ράβδος τοῦ Ἀδριανουπόλεως Νεοφύτου.		ΙΒ'	210 - 213
— Ν. Τάκη. Τσιγκενὲ Σαράϊ.		ΙΒ'	255 - 258
— Ἀ. Ταμβακίδου. Ἱστορία τῶν Ἀρχιγενεῶν.		Β'	372-384, 485
— Συμβολὴ τῆς Θράκης εἰς τὴν ἐπανάστασιν.		Γπ'	41 - 48
— Χ. Τσουντα. Ἀπεικόνισις Θρακῶν εἰς ἀγγεῖον.		Α'	1 - 2
— Κωνστ. Ν. Χατζοπούλου. Σαράντα Ἐκκλησίαι.		Β'	440 - 449
— Γεωργ. Χουρμουζιάδου. Βίος καὶ στιχουργήματα.		Ι'	379 - 384
— Καλλ. Χουρμουζιάδου. Τὸ Τσακῆλι (Πετροχώρι).		Η'	330 - 335
— Ἐλένης Βαρούχα Χριστοδουλοπούλου. Ἀρχαῖο μετάλλιο.		Δ'	40 - 44
— Δύο προικοσύμφωνα ἐξ Ἀδριανουπόλεως.		Β'	385 - 386
— Ἐγγραφα ἐπίσημα Θρακῶν.		Γπ'	227 - 229
— Σημερινὴ διοίκησις Θράκης.		Γπ'	256
— Κατάλογος τῶν ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ χειρογράφων.		Δ'	354
— Θρακικὰ κειμήλια-Θράκες Φιλικοί.		Θ'	421 - 424
— Τὸ ὑδραγωγεῖον Ἀδριανουπόλεως.		Ι'	384
— Ἀρχαιοτῆτες Βιζύης.		Ι'	384
— Ἀνέκδοτα τοῦ Γ. Βιζυηνοῦ.		Ι'	391
— Ἀνασκαφαὶ Θράκης-Συλλογὴ ἐγγράφων.		Ι'	393 - 395
— Ἱστορικὰ ἀριστουργήματα ἀπὸ ἀνασκαφῶν.		ΙΑ'	425 - 428
— Σηλυβρίας Διονύσιος.		ΙΒ'	402 - 404
— Θρακικαὶ ἐπιγραφαί.	ΙΒ' 404-407,	ΙΗ'	424 - 428
— Ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα ἐν Βιζύῃ.		ΙΒ'	406
— Εἰδήσεις.	ΙΒ' 417	ΙΓ'	431 - 432
— Ἀνασκαφαὶ Ἀνατολικῆς Θράκης		ΙΓ'	419 - 420
— Οἱ τύμβοι Βιζύης-Ἀρχαιοτῆτες Μεσημβρίας.		ΙΓ'	421 - 424
— Τουρκικὴ παράδοσις διὰ τὸ τζαμί Διδυμοτείχου.		ΙΓ'	431
— Αἶνος Ἐβρος ποταμῶς.		ΙΕ'	370 - 373
— Στατιστικοὶ πίνακες Πατριαρχείου.		ΙΕ'	374 - 375
— Διοικητικὴ διαίρεσις Θράκης τοῦ 1910.		ΙΕ'	376 - 383

Ἅγιος Γεώργιος ὁ Μαύρος-Εὐεργέται.	ΙΕ'	388 - 389
Ἡθογραφικὴ ἑορτὴ εἰς Κομοτινὴν.	ΙΕ'	389 - 392
Ἀθανάσιος Α'. Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης.	ΙΕ'	394 - 395
Συρτὸς Σηλυβριανῶν.	ΙΣΤ'	396
Θεσσαλο-Μακεδονο-Θράκες κατὰ τὴν ἐπανάστασιν.	ΙΣΤ'	396 - 399
Ἐπιγραφή Λουλὲ Βουργάζ.	ΙΣΤ'	411 - 412
Ἀκολουθία τῆς ἐξ Ἐπιβατῶν Ὀσίας Παρασκευῆς.	ΙΖ'	429 - 431
Συμβολὴ Θρακῶν εἰς τὴν ἐπανάστασιν	ΙΖ' 436 - 438	ΙΗ'
Ἡ κατάληψις τῆς Αἴνου καὶ μνημεῖα πασάδων.	ΙΖ'	439 - 441
Θράκες εἰς τὰς Ἰνδίας.	ΙΖ'	443
Ἀνασκαφαὶ στὸ Βυζαντινὸν Ρήγιον.	ΙΖ'	449 - 451
Ἐργασίαι ἀναστηλώσεως εἰς Φέρρας.	ΙΖ'	451
Ἑλληνικὲς φορεσιές.	ΙΕ'	451
Ἡ κατὰ τῆς Θράκης ἐπιδρομὴ Σορακηνῶν.	ΙΗ'	176
Ἀνακάλυψις χρυσοῦ στέμματος ἐν Θράκῃ.	ΙΗ'	218
Ἡ ἐν Ἀδριανουπόλει Ἑλληνικὴ Κοινότης.	ΙΗ'	352 - 353
Περινθίου ἐπιτάφιος ἐπιγραφή.	Κ'	204 - 207
Ἐπιγραφή Περιστάσεως.	Κ'	207 - 208
Ἀκολουθία καὶ ἐγκώμιον τριῶν μαρτύρων.	Κ'	208
Λόγιοι Θράκες.	Κ'	209 - 210
Ἀλεξάνδρ. Ἀμπατζόγλου. Λεξιλόγια Ντουλγέρικα.	Γ'	333 - 334
Γ. Ἀναγνωστοπούλου. Ἐπείγουσα συμβολὴ εἰς τὴν Νεοελληνικὴν διαλεκτολογία.	Ε'	310 - 311
Κ. Μ. Ἀποστολίδου. Ἡ κατάρα τῆς ἀπαρνημένης.	Α'	209 - 210
Φ. Ἀποστολίδου. Ὁ γάμος στὴν Τσεντώ.	Δ'	267 - 276
— Γλωσσικὰ σημειώματα.	ΣΤ'	350 - 352
— Ὁ Ἀηγιάνης ὁ Κουλτουρμουσιανός.	ΙΒ'	328 - 331
— Κύρια ὀνόματα καὶ ἐπίθετα τῆς Τσεντῶς.	ΙΓ'	343 - 353
— Θεακικὴ γλωσσογραφία	ΙΖ'	5 - 96
— Θεολόγος Γ. Βαφείδης. Λαογραφικὰ Ἀδριανουπόλεως.	Α'	189 - 197
— Παναγιωτῆς Βαφείδου. Λαογραφικὰ Καλλιπόλεως.	Ι'	324 - 333
— Νικ. Βαφείδου. Συνήθειαι Διδυμοτείχου.	ΙΗ'	303 - 307
— Λαογραφικὰ Διδυμοτείχου-Σουφλίου.	ΙΓ'	335 - 342
— Δημοτικὰ Φιλιππουπολίτικα καὶ Στενημαχιώτικα.	ΙΑ'	279 - 306
— Κυριακούλας Γιανακούλια. Κατάρα.	Α'	208
— Τ' Ἀη Θανάση ἡ σπηλιά.	Α'	218
— Δδος Γιανακούλια. Ὁ Μαρτίνης (παραμῦθι).	Α'	218 - 220
— Β. Δεληγιάννη. Τὸ χερί τῆς Παναγίας (σημ.).	Β'	252
— Τραγούδια Πασχαλιώτικα.	Β'	401 - 403
— Τραγούδια χωρίου Ρέμπιτις.	Β'	403 - 405
— Λαογραφικὰ -Δογάνκιοϊ	Β'	406 - 485
— Σύμμικτα Μαλγάρων	Δ'	222 - 233
— Ἔθιμα καὶ τραγούδια Δογάνκιοϊ καὶ Ρέμπιτις Μαλγάρων.	ΣΤ'	353 - 368
— Σ. Δημοσθενοπούλου. Τῆς Ἀρετῆς τὸ τραγούδι.	Β'	399 - 400
— Ἐλαίας Ἀγαθαγγέλου. Γλωσσάριον Λουλεβουργάζ		
	ΣΤ'	383-391 καὶ
— Ζ. Ἔθιμα Σαμμακοβίου. Δείγματα Σαμμακοβιανῆς συνομιλίας	Ζ'	332 - 339
— Δεισιδαιμονίες καὶ βασκανίες τοῦ Ἰλδριμ.	ΙΓ'	386 - 393
	Α'	452 - 453

Διάφορα Αύδημιού.	Ε' 347-358, ΣΤ' 369-382	Ζ'	319 - 331
- Παροιμιαί Αύδημιού	Ζ' 340-350, Η' 392-411, Ι' 295-232		
	ΙΒ' 333-355, ΙΕ'		297 - 305
- Προλήψεις ἐγκυμοσύνης Αύδημιού		ΙΓ'	333 - 334
- Παιχνίδια Αύδημιού		ΙΕ'	306 - 317
- Τοπωνυμικά καὶ διάφορα Αύδημιού		ΙΕ'	392 - 395
- Γλωσσάριον Αύδημιού	ΙΣΤ' 325-384,	ΙΗ'	291 - 302
- Προλήψεις Αύδημιού		ΙΖ'	229 - 231
- Παρατηρήσεις εἰς παροιμίας Πετροχωρίου.		ΙΖ'	232 - 239
- Παραμύθια Αύδημιού		Κ'	81 - 85
Μελπ. Ζήτη, Ἀραβῶνες καὶ γάμοι στὸ Αὐδήμι.		Θ'	287 - 309
- Ὁ Θέρος στὸ Αὐδήμι.		ΙΒ'	356 - 362
Σάββα Καλογιαννίδη, Τραγούδια Σαμμακοβίου.		Κ'	73 - 76
Ἡ σπορά καὶ ἡ ἐπεξεργασία τοῦ λιναριοῦ στὸ Σαμμακόβι.		ΙΘ'	311 - 312
Κ. Κουρτίδου Ἄσματα Ἀδριανουπόλεως.		Α'	438 - 442
- Γλωσσοδέτες, εὐχές καὶ κατάρεις Ἀδριανουπόλεως		Α'	460 - 461
Γ. Κωνσταντινίδου Παραμύθι τῆς Ἀδριανουπόλεως.		ΙΗ'	308 - 233
Γ. Ἰακ. Λαμπουσιάδου, Γλωσσάριο Ἀδριανουπόλεως.			
	Α' 474-482, Β' 226-242,		472 - 480
	Γ' 335-339 καὶ	Δ'	310 - 318
- Δημοτικὰ τραγούδια Ἀδριανουπόλεως.		Β'	414 - 427
Οἰκονόμου Κωσταντ. Λουίζου, Παρατηρήσεις εἰς τὴν φθογγολογίαν Καλλιπόλεως.		Ε'	344 - 346
- Λαογραφικὰ σύμμικτα Ταΐφυριού Καλλιπόλεως.		ΣΤ'	319 - 349
Γ.Μ. Θρακικὰ Ἀκριτικὰ τραγούδια.		Γ'	239 - 246
Ἰωάννου Μαγκριώτη, Ἡθὴ καὶ Ἔθιμα Εὐκαρίου.		Α'	454 - 457
- Ἡθὴ, ἔθιμα καὶ προλήψεις Εὐκαρίου.		Η'	384 - 391
Μ. Μοσχοπούλου, Κάλαντα Χριστουγεννιάτικα.		Α'	436 - 438
Ἀπυστόλου Β. Οἰκονομίδου, Παραμύθι Καλλιπόλεως.		Δ'	334 - 336
Κωνσταντίνου Δ. Οἰκονόμου, Δημῶδη Θρέκης.		Ε'	281 - 309
Κωνσταντίνου Παπαϊωάννιδου. Ἔθιμα Σωζοπόλεως.		Α'	457 - 460
Δημοτικὰ ἄσματα, δίστιχα, Παραμύθια.		Β'	152 - 182
- Λαογραφικὰ Σωζοπόλεως (Εἰσλογικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα).		ΙΘ'	268 - 298
Θρακιώτικα ἄσματα καὶ τραγούδια	Α' 201-205, 425-428,		
	Β' 199-206, 389-395,	Γ'	236 - 238
- Τραγούδια τῆς Γέννας.		Δ'	217 - 221
Παροιμίες Σαράντα Ἐκκλησιῶν.		Α'	141 - 188
- Δύο τραγούδια τῶν ἀναστελέρηδων.		Α'	206 - 208
- Ἀπὸ τοὺς μύθους τῶν ζῶων.		Α'	216 - 217
- Διιδαιμονίες Σαράντα Ἐκκλησιῶν.		Α'	447 - 452
- Λιανοτράγουδα τῆς Ἀν. Θρέκης.		Β'	183 - 198
- Σύμμικτα λαογραφικὰ Ἀδριανουπόλεως.		Β'	428 - 439
- Παροιμίες Ἀδριανουπόλεως.		Γ'	301 - 332
- Γλωσσάριο ἐρμηνευτικὸν λέξεων ἰδιωματικῶν ἀπὸ τὰ Σαρανταεκκλησιώτικα παραμύθια.		Δ'	319 - 333
Ἀναγνώστη Παρασκευοπούλου, Τραγούδια Σωζοπολιτικά		Γ'	247 - 287

*Εφης Πλιάτσικα, Σύμμικτα λαογραφικά Ἀβδημίου.	Δ'	240 - 266	
N. Ροδόινου, Κουλπανάδικα	Δ'	295 - 301	
- Ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς πατρίδος μου Ὀρτάκιοϊ.	ΙΓ'	311 - 320	
Μιλτιάδου Σαραντῆ, Ἀπὸ τὰ πανηγύρια τῆς Θράκης.	Η'	412 - 419	
Ἑλληνικῆς Σταμούλη Σαραντῆ. Ἀπὸ τὰ Θρακικά ἔθιμα.	Α'	127 - 140	
- Ὁ Κοντούτσικος καὶ ὁ Γιαννίτσαρος (Τραγοῦδι).	Α'	208 - 209	
- Παραμῦθια.	Α'	214 - 217	
Σύμμικτα Λαογραφικά.	Α'	403 - 421	
- Κάλαντα Χριστουγεννιάτικα.	Α'	428 - 436	
- Ἀγιοβασιλιάτικα κάλαντα καὶ τῶν Φώτων.	Α'	442 - 446	
- Ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θράκης. Θάνατος.	Β'	131 - 151	
- Δεῖγμα τῆς νεωτέρας λαϊκῆς στιχουργίας.	Β'	207 - 211	
- Τὸ τραγοῦδι τῆς Ἀρετῆς.	Β'	397 - 399	
- Οἱ τελευταῖοι διωγμοὶ εἰς τὴν λαϊκὴν στιχουργίαν.	Γ'	213 - 244	
- Προγνωστικά.	Δ'	234 - 239	
- Ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θράκης. Ἡ χαρὰ στὶς Καστανιές.	Ε'	312 - 343	
- Παραδόσεις τῆς Θράκης.	Ζ'	231 - 318	
- Πῶς γιάτρευαν στὴ Θράκη.	Η'	351-383 καὶ	
- Δημοτικὰ τραγοῦδια τῆς Θράκης.	Θ'	195 - 286	
- Αἰνίγματα.	ΙΑ'	1 - 188	
- Ἀπὸ τὰ παραμῦθια τῆς Θράκης ΙΕ' 332-365,	ΙΓ'	354 - 365	
	ΙΣΤ' 89-190 καὶ	ΙΖ'	97 - 187
- Ἀπὸ τὰ ἀγιάσματα τῆς Θράκης.	ΙΗ' 219-290, ΙΘ' 308 - 309, Κ'	210	
- Ἀπὸ τὰ φυτὰ τῆς Θράκης.	Κ'	9 - 27	
Ἀν. Κ. Π. Σταμούλη, Τοπωνυμικὰ Θράκης.	Α'	395 - 402	
Ἀμαλίας Στάλιου, Ἔθιμα καὶ ἐνδυμασίαι Κομοτινῆς.	ΙΓ'	321 - 332	
Ἀρχιμ. Νεοφ. Σταματιάδου, Πῶς ἑορτάζονται τὰ Χριστοῦ- γεννα εἰς τὴν Κορυμφωλεάν Δ. Θράκης.	ΙΑ'	345 - 346	
Ἀντ. Α. Σταμούλη, Τοπωνύμια ἐπαρχίας Σηλυβρίας.	ΙΣΤ'	306 - 310	
- Ἐπωνύμια Παναγίας ἐν Θράκη.	ΙΖ' 222 - 226 καὶ	ΙΘ'	309
- Σηλυβρίας τοποθεσίαι.	ΙΖ'	226 - 228	
Ἑλένης Τσομάκα, Λαογραφικά Κεσσάνης.	ΙΒ'	363 - 377	
- Διάφορα ἐκ Κεσσάνης.	ΙΕ'	318 - 321	
Δημ. Χατζηπαναγιώτη, Λατρεία (Τὸ χαλβασάββατο)	Α'	197 - 198	
- Τραγοῦδι τοῦ τσαγανοῦ.	Α'	205 - 206	
Μ. Φιλῆντα, Ἀπὸ τὴ γλῶσσα τῆς Θράκης.	Α'	221 - 223	
- Ἐτυμολογίαι σὲ Θρακικὲς λέξεις.	Γ'	355 - 360	
	Δ' 277 - 294 καὶ	Ε'	259 - 280
- Παιδιά.	Γ'	288 - 300	
- Χωριάτικο καλαδάρ.	Η'	340 - 350 καὶ	
- Οἰκόσιτα ζῶα-Κτηνοτροφία.	Θ'	310 - 362	
- Δημοτικὰ τραγοῦδια Τσακηλίου.	Ι'	334 - 363	
- Παραδόσεις Πετροχωρίου κλπ.	ΙΑ'	307 - 314	
- Τὸ Τσακῆλι Μετρῶν (Κοινοτικὴ διοίκησις-Κατοικία-Ἐνδυμα- σία, Μυλωνάδες, Γεωργία, Οἰκοκυρικὴ).	ΙΑ'	315 - 344, 413	
- Τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα Τσακηλίου.	ΙΑ'	341 - 413	
- Τὸ Τσακῆλι τῶν Μετρῶν. Γλωσσάριο ΙΓ' 366 - 385 καὶ	ΙΒ'	265 - 322	
- Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις Πετροχωρίου.	ΙΕ'	181 - 296	
	ΙΣΤ'	191 - 266	

Λεξιλόγια Ντουλγέρικα Αϊνί ικα.		Γ'	334
Τραγούδια του Ιγνατογλου	Γ'π	246 - 248	
Σύλλογή λαογραφικής ύλης		Ι'	384
Θρακιώτικο τραγούδι	ΙΑ'	428 - 429	
Πρωτομαγιά στις Έπιβατες.		Β'	332
Φλογκάρα.		ΙΕ'	321
Δημοτικό τραγούδι τής Θράκης.		ΙΕ'	331
Λαογραφικά Συλογά'	ΙΕ'	383 - 385	
Σύλλογαρ Λαογραφικής ύλης και ανακοινώσεις.	Κ'	199 - 204	
Πόλεις και θέσμα Θρακικής Ίωνίας'	Β'	487 - 490	
Κ. Μυρτ. 'Αποστολίδου, Συμβολή εις την Θρακικήν βιβλιογραφίαν.	Δ' 342 - 353, 371 - 372, Ζ' 382 - 399,	Θ'	373 - 398
— Σαμοθράκη 'Αχιλ. 'Ιστορία τής Θράκης (Βιβλιοκρισία).		ΙΒ'	379 - 381
Εύστρατίου Ζήση, 'Αρχεῖον του Θρακικού λαογραφικού και γλωσσικού θησαυρού.		Ζ'	410
Α. Κουρτίδου, Κ. Γεραγά. 'Αναμνήσεις εκ Θράκης.	Α'	248 - 250	
Κ. Κουρτίδου, 'Εφημερίδες Δ. Θράκης.	Η'	438	
Μανόλη Κριαρά, Κ. Κουρτίδου 'Ιστορία τής Θράκης.	Δ'	337 - 338	
Κ. Κωνσταντοπούλου, Γερ. Κονιδάρη. Σύντομος εκκλησιαστική ιστορία τής 'Αδριανουπόλεως.	Η'	420 - 426	
Π. Π. Χ. Κωνστ. Κουρτίδου. Τὰ Θρακικά.	Α'	497	
Μ. Α. Σ., Νέϊρ βέη. 'Ανατολική Θράκη.	Α'	250 - 351	
— Χρήστου Καράσου. 'Η 'Ανατολική Θράκη.	Β'	249 - 251	
— Κ. Μυρτίλου 'Αποστολίδου. 'Ο Στενίμαχος.	Β'	490 - 491	
— Συμβολαί εις την Θρακικήν Βιβλιογραφίαν	Γπ' Ι-ΧLVII Ζ' 357 - 881,	Θ'	355 - 372
— 'Αρχεῖον λαογραφικού και γλωσσικού θησαυρού.		ΣΤ'	426
— 'Ονόματα συγγραφέων τών εις τὰς συμβολὰς εις την Θρακικήν Βιβλιογραφίαν πραγματειῶν.		Ζ'	100 431
— Βιβλιογραφικά σημειώσεις.		Η'	427 - 435
— Βιβλιογραφίαί Θρακῶν.	Η' 436 - 437,	Θ'	399 - 400
	ΙΒ' 382 - 396, ΙΒ' 397 - 398, ΙΓ' 410,	ΙΕ'	399
— 'Εφημερίδες εκδιδόμεναι εις την Θράκην. 1938		ΙΒ	399
— Βιβλιογραφικά σημειώσεις και συμπληρώσεις.		ΙΓ'	394 - 409
	ΙΕ' 401 - 409, ΙΖ' 419 - 423 και	ΙΘ'	299 - 305
Ευεργέται 'Αλεξανδρουπόλεως.		Γ'	387 - 388
Γ. Π. 'Αναγνωστοπούλου, Στέφανος Ψάλτης.		Α'	240 - 243
Κ. Μυρτ. 'Αποστολίδου, Γρηγόριος Γρηγ. Μαρασλής.		Γ'	367 - 371
— 'Α. Κομιζόπουλος, Δ. Γκιουμουσγκερδάνης, Ι. Μουρκίδης.		Γ'	399 - 404
— Θησεύς Α. Πίνδιος.		Ε'	366 - 367
Φωτ. Γ. 'Αποστολίδου, Δημήτριος Μποτζόρης.		Δ'	361 - 362
Νικ. Κ. Βαφείδου. 'Ο Μητροπολίτης 'Ηρακλείας.		Ε'	359 - 364
'Αθηνᾶς Γαϊτάνου Γιαννιεύ, Νεμὴ Ζωηροῦ.		ΙΙ'	349 - 351
Δ. Γκαστή, Γεώργιος Δ. Χατζηγιαννάκογλους.		/'	356 - 360
'Αδ. Διαμαντοπούλου, 'Αναστ. Κ.Π. Σταμούλης.		ΣΤ'	416 - 422
Δ. Γρ. Καμπούρογλου, Γ. Λαμπουσιάδης.		Α'	244
— 'Αριστ. Κουρτίδης.		Β'	243 - 246,
Κ. Κουρουνιώτη. Τὸ ἔργον του Χρήστου Τσουντα.		ΣΤ'	492 - 494
			392 - 415

Κ.Γ. Κουρτίδη, Γεώργιος Ἰακώβου Λαμπουσιάδης.	Α'	244 - 248
– Χρῆστος Παπαδόπουλος, Βασίλειος Γρηγοριάδης.	Α'	492 - 497
Κ. Ἀναστασία Σταύρου Ἀλβανοπούλου	ΙΗ'	346 - 344
Δ. Λάμψα, Ἀριστ. Κουρτίδης.	Β'	494 - 507
Γρηγ. Α. Λιβαδά Π. Καρδαμάτης.	ΙΗ'	335 - 340
Κ. Λουίζου Ἀρχιμανδρίτου, Εὐεργέται Καλλιπόλεως.	Γ'	377 - 382
Ι. Μαγκριώτη. Νικ. Λιθοξόος.	Ι'	366 - 362
– Ἀνδρονίκη Κ. Κουκκίδου.	ΙΓ'	413 - 413
Φ. Μανουηλίδου, Θεολόγος Ἐξηντάρης.	ΙΗ'	344 - 348
– Πολύκλειτος Θ. Βεζιρτζής.	ΙΗ'	347 - 345
Στ. Νικολαΐδου, Ἀχιλλεύς Κς Παπαδάτος.	ΙΖ'	461 - 465
Γρ. Ξενοπούλου, Ἀρ. Κουρτίδης.	Β'	500 - 5038
Κ. Παλαμά, Γεώργιος Βιζυηνός.	Γ'	196 - 2015
– Ἰωσήφ Ραφτόπουλος.	Α'	494 - 496
Θρασ. Πηλείδου. Ὁ Μητροπολίτης Μαρωνείας.	Ε'	351 - 354
Ἀχ. Σαμοθράκη, Νικόλαος Φαρδῆς (Ὁ Σαμόθραξ).	ΙΣΤ'	414 - 417
– Ἀνδρέας Λαμπαδαρίδης.	Γ'	389 - 391
Μ.Α.Σ., Β.Α.Μυστακίδης.	Δ'	355 - 356
– Τραχείας Ἀλέξανδρος Ζώτος-Κ. Παπαϊωαννίδης.	Ε'	364 - 366
– Σηλυβρίας Εὐγένιος.	Ζ'	354
– Θανάσης Κατραμπάνης.	Ζ'	355 - 356, 395
– Εὐάγγελος Σαβράμης.	Η'	309
– Στέφανος Ναρλής.	Θ'	362 - 363
Ζήση Χατζηβασιλείου, Ἀργύριος Κιτάνος.	ΙΣΤ'	423 - 425
Εὐεργέται τοῦ Θρακικοῦ Ἑλληνισμοῦ.	Γ'	361 - 407
Εὐεργέται Ραιδεστοῦ.	Γ'	372 - 374
Εὐεργέται Ἐπιβατῶν.	Γ'	374 - 376
Εὐεργέται Σηλυβρίας.	Γ'	376
Εὐεργέται Στρώντζης.	Γ'	376 - 377
» Μετρῶν	Γ'	377
» Αἴνου.	Γ'	383 - 387
» Ἀδριανουπόλεως.	Γ'	388
» Ξάνθης	Γ'	391 - 392
» Σαράντα Ἐκκλησιῶν.	Γ'	392 - 393
» Ἀντώνιος Πάγκαλος.	Γ'	396 - 397
» Χρυσοβέργης Γεωργίου.	Γ'	397 - 398
» Βάρνης.	Γ'	404 - 407
Χρῆστος Ἰωάννου Φωτιάδης.	Δ'	360 - 361
Θεοφανῶ Σιδερίδου.	ΙΣΤ'	425
Πρῶν Μετρῶν Ἰωακείμ.	Ζ'	354
Ἀλεξανδρουπόλεως Γερβάσιος.	Ζ'	355
Παρίσης Ἀρσένιος.	Ζ'	355
Πρῶν Μετρῶν Γρηγόριος.	Θ'	362
Νικ. Καλτσᾶς.	Ι'	364 - 365
Διοκαισαρείας Ἀρίσταρχος.	Ι'	365 - 366
Χρῆστες Κασίμης.	Ι'	368 - 370
Μαρωνείας Ἀνθίμος.	Ι'	372
Ἀριστ. Κουρτίδου, Ἐπιστημονικαὶ ἔργασαι	Β'	494 - 500

Δημοσθένης Ροῦσσοσ.	ΙΑ'	419 - 424,	Β'	406 - 411
Πρώην Ξάνθησ Πολύκαρτοσ Ψωμιάδησ.	ΙΒ'			378
*Άργησ Κόρακασ.	ΙΖ'			411 - 412
Καλλισθένησ Γ. Χουρμουζιάδησ.	ΙΓ'			412 - 413
Πρώην Σωζοαγαθοπολέωσ Κωνσταντίνεσ.	ΙΓ'			413
*Άλέξανροσ Κ. Δήμησασ.	ΙΕ'			410
Μαρωνείασ καί Θάσσοσ Σπυρίδων.	ΙΣΤ'			413
Θεόδωροσ Μακρίδησ.	ΙΣΤ'			413 - 414
Τρύφων Εύαγγελίδησ.	ΙΣΤ'			414
Πρώην Λαγκαδά Γερμανόσ Άναστασιάδησ	ΙΖ'			461
*Αντώνιεσ Σταμεύλησ.	ΙΖ'			465 - 466
Κοσμάσ Μυρτίλοσ Άποστολίδησ.	ΙΖ'			466
*Άπόστολοσ Δοξιάδησ	ΙΗ'			442 - 344
*Ιωάννησ Μανδαλίησ.	ΙΗ'			345 - 446
Γεώργιοσ Κ. Κωνσταντινίδησ	ΙΗ'			348 - 349
*Άπόστολοσ Άποστολίδησ.	ΙΗ'			349
Ρητορίδησ Χατζόπουλοσ.	ΙΗ'			349
Βασίλειοσ Άγγελή.	ΙΗ'			349
Νικ. Παρίτσησ.	ΙΗ'			349
Δημ. Μαργαριτώφ.	ΙΗ'			349
Βασίλειοσ Χατζηλίησ.	Κ'			190
Κωνσταντίνοσ Φίλανδροσ.	Κ'			190
Κωνσταντίνοσ Χ. Οίκονόμοσ.	Κ'			215 - 217
Χρῆτοσ Τριανταφυλλίδησ.	Κ'			218
Νικόλαοσ Χατζόπουλοσ, άνθυπολοχαγόσ.	ΙΣΤ'			419
Κ.Γ. Κουρτίδου, Σπῦροσ Συμ. Κοιβαρτζήσ.	ΙΣΤ'			419 - 420
Σπυρίδων Πεντεδέκα.	ΙΣΤ'			420
Ζαχαρ. Άθανασιάδησ.	ΙΣΤ'			420
Μιχαήλ Β. Γεωργίου.	ΙΣΤ'			421
Μιχαήλ Φάκασ.	ΙΣΤ'			421
Κωνσταντίνοσ Σπ. Χουρμουζιάδησ.	ΙΣΤ'			421
Πρόσ τοὺσ άπανταχοῦ Θρακασ κοί λοιποὺσ συνδρομητάσ τῶν «Θρακικῶν»	Α'	γ'	Β'	3
Πρόσ τοὺσ άπανταχοῦ τῆσ 'Ελλάδοσ καί έν τῶ έξωτερικῶ Θρακασ καί λοιποὺσ 'Ελληνασ	Α'		δ'	- στ'
'Η Θράκη καλεῖ τοὺσ έρευνητάσ τησ	Α'		ζ'	
Προκήρυξισ λαογραφικοῦ καί γλωσσικοῦ διαγωνισμοῦ	Α'			252 - 255
*Έκθεσισ 'Επιτροπήσ διαγωνισμοῦ	Β'			247 - 249
Δήλωσισ	Β'			252
Βράβευσισ τῶν «Θρακικῶν».	Γπ'			3- 4
Προκήρυξισ διαγωνισμοῦ	ΣΤ'		Ζ'	427, 411
Θρακικοῦ Κέντροσ Διοικητικῶν Συμβούλιοσ, Δωρηταί	Στ'		Ζ'	428, 412
	444, Θ'		Ι'	428, 396
'Επί τῆ έκδόσει τοῦ Ι' τόμοσ.	Ι'			5

Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ε Ι Α Ι

*Αδ. Άδαμαντίου, Αί γεωγραφικαί περιπέτειασ τοῦ ονόματοσ Θράκη

Α' 374 - 392

- Ἡ παρά τὴν Ἀδριανούπολιν μονὴ τῆς Λαμποῦς. Β' 251 - 252
- Ἀθηναγόρα Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Ὁ Ὀμηρικὸς κόσμος, Οὐσκουδάμα Θράκης Θ' 71 - 100
- Κ. Ἀμάντου, Δωρόθεος Πρώϊος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Γπ' 192 - 195
- Μικρὰ Θρακικὰ μελετήματα. Α' καταγωγὴ τῶν Κομνηνῶν Ι' 232 - 233
- Β' Χειρόγραφα τῆς Μονῆς τοῦ Γρηγορίου Πακουριανοῦ παρὰ τὴν Στενήμαχον. Ι' 234 - 252
- Ἀρχιμανδρίτου Ἰωάννου Ἀνδρεάδη, Μητροπολίται Θράκης Γ' 36 - 40
- Περὶ Δωροθέου Πρωτοῦ (Σημείωσις). Γ' 41 - 42
- Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Περὶ τῶν ἀρχαίων Θρακῶν Α' 70 - 86
- Περὶ τῆς Φιλίππουπόλεως καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων αὐτῆς ὀνομάτων Εὐμολπιάς καὶ Κενδρησὸς Α' 336 - 349
- Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς Φιλίππουπόλεως Β' 11 - 33
- Τὰ Ἑλληνικὰ ἐν Φιλίππουπόλει Σχολεῖα ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ καθεστώτος μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς Ἑλλ. Κοινότητος Β' 94 - 121
- Δύο ἔγγραφα ἐκ Φιλίππουπόλεως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος. Β' 325 - 368 καὶ 481
- Ἀρχαῖα νομίσματα ἐκ Μαρκιανουπόλεως Β' 369 - 371 καὶ 482
- Ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας Φιλίππουπόλεως Μητροπολίτης Παΐσιος Γ' 17 - 35
- Περὶ τῆς γλώσσης τῶν Θρακῶν Γ' 181 - 235 καὶ Δ' 71 - 112
- Ἀναστάσιος Γεωργιάδης Λευκίας Γπ' 120 - 125
- Ἀντώνιος Κομιζόπουλος, ὁ Φιλικὸς Γπ' 128 - 139
- Δημήτριος Ι. Μπέρδας. Γπ' 139 - 140
- Περὶ τῆς θρησκείας τῶν Θρακῶν. Ε' 41 - 59
- Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν Φιλίππουπόλει καὶ περὶ αὐτὴν. ΣΤ' 137 - 176, Ζ' 177 - 200
413, Η' 106 - 107 καὶ Ι' 264 - 280
- Περὶ τῆς μονῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς πετριτσο-νιτίσσης. Ζ' 51 - 82
- Χρυσοὺς ἐξ Ἰστρου ἐνεπίγραφος δακτύλιος. Ζ' 221 - 227
- Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν Τραϊανῇ Αὐγούστη, νῦν Στάρα Ζαγορᾶ καὶ περὶ αὐτὴν. Η' 69 - 106
Ι' 280 - 283
- Ἄγνωστος ἀρχαῖος Θραξ ποιητὴς ἢ φιλόσοφος. Η' 310 - 317
- Συλλογὴ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν ταῖς παρὰ τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ Ἑλληνικαῖς ἀποικίαις καὶ περὶ αὐτὰς (Σωζόπολις, Μεσημβρία, Ἀγχιάλος καὶ τῶν πέραξ τόπων). Θ' 5 - 22 καὶ Ι' 283 - 287
- Ἐκθεσις Μιχαὴλ Βαλαβάνωφ περὶ τῆς Μονῆς τῆς Πετριτσο-νιτίσσης Βατοκόβου) (Μετάφρασις Κ. Α. Μ.). Θ' 137 - 166
- Σημειώματα περὶ Πλωτινιπόλεως καὶ Διδυμοτείχου. Θ' 407 - 414
- Σατυρικὰ στιχουργήματα Θ' 415 - 417
- Ὁ ἀπὸ Φιλίππουπόλεως Σερβίων καὶ Κοζάνης Μητροπολίτης Φώτιος Ι' 56 - 63
- Αὐτόγραφοι ἐπιστολαὶ καὶ ἐνέργειαι τοῦ Μητροπολίτου Φιλίππουπόλεως εἶτα Σερβίων καὶ Κοζάνης Φωτίου, πρὸς

- ἀπόδοσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καταληφθείσης Σταυροπηγιακῆς ἐπὶ τῆς Ροδόπης Μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Πετριτσονιτίσσης (Βατσκόβου). Ι' 64 - 125
- Σημείωμα περὶ Μάρκου Βαλαβόνωφ Ι' 126 - 127
- Τρεῖς λίθοι ἐν Διδυμοτείχῳ (Σημειώσεις). Ι' 208 - 218
- Στέφ. Χατζόπουλος. Ι' 377 - 379
- Προικοσυμφωνιῶν κῶδιξ Νικηφόρου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Φιλίππουπόλεως (1835—1859). Ι' 385 - 387
- Ἡ Πλωτινόπολις. Ι' 387 - 388
- Φωτίου Γ. Ἀποστολίδου, Κωστῆς Ἰγνάτογλου. Γπ' 245 - 248
- Γ. Βαλέτα, Φιλολογικὰ στὸ Βιζυηνὸ. Η' 211 - 304
- Ν. Βασιλειάδου, Ἀνέκδοτα ποιήματα τοῦ ποιητοῦ Γεωργίου Μ. Βιζυηνοῦ Ε' 246 - 258
- Νικ. Βαφείδου, Τὸ ἐν Διδυμοτείχῳ Μετόχιον «Ὁ Ἅγιος Χάραλαμπος». Ζ' 212 - 220
- Ἡ ἐν Διδυμοτείχῳ ἀναθηματικὴ στήλη Πλωτινοπολιτῶν. Η' 196 - 210
- Ἱστορία τῆς Ἀρμενικῆς Κοινότητος Διδυμοτείχου καὶ ὁ Βυζαντινὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Παλαιοκαστρίτου. Η' 318 - 329
- Τὸ ἐν Κομάροις ἀνευρεθὲν ἀνάγλυφον τοῦ ἥρωος τῆς Θράκης. Θ' 404 - 407
- Τὸ ἐν Διδυμοτείχῳ τέμενος Βαγιαζήτ Α' τοῦ Κεραυνοῦ καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ του. Ι' 35 - 51
- Ὁ ἐν τῷ χωρίῳ Πυθίῳ τοῦ Διδυμοτείχου τάφος τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει ἀπαγχονισθέντος Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Στ' Ι' 52 - 55
- Νίκου Α. Θεοδοσίου Μητροπολίτης Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως. Α' 43 - 49
- Σημειώματα περὶ τῆς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Χάλκης. Α' 365 - 373
- Δ. Γατοπούλου, Ὁ Μυστικὸς ἀπεσταλμένος. Γπ' 254 - 256
- Μανουὴλ Ι. Γεδεών, Κοσμᾶ Μητροπολίτου Βιζύης, ἑπτὰ ἐπιστολαὶ λόγου ἄξια Α' 261 - 278
- Γεώργιος Ἰακ. Λαμπουσιάδης. Ὅσα γνωστὰ μοι. Α' 279 - 282
- Πέντε συγγενεῖς ἐκ Λέρου ἀρχιερεῖς τῆς Ἡρακλείδος. Ε' 3 - 40
- Παλαιᾶς Εὐωρίας Θρακῶα Κέντρα. Ζ' 5 - 34
- Διαθῆκαι δύο Θρακῶν Διδασκάλων. Ζ' 201 - 211
- Κωνσταντινουπόλεως Ἀγιάσματα Θρακικὰ Θ' 101 - 121
- Β. Ν. Δεληγιάννη, Παρατηρήσεις εἰς ἐπιγραφὰς Φιλίππουπόλεως. Β' 484
- Ἀδ. Ν. Διαμαντοπούλου, Ὁ Μέγας Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰερεμίας Β' ὁ Τρανὸς καὶ ἡ κατάστασις τοῦ ἔθνους κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα. ΣΤ' 182 - 201
- Κατάλογος ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν Ἀγχιάλου. Θ' 167 - 180
- Ἄπ. Δοξιάδου, Ἀπελευθέρωσις—Ὑποδούλωσις Θράκης. Μεταναστευσις καὶ ἐγκατάστασις Θρακικῆ 1920 - 27 Α' 53 - 69
- Οἱ Μόραληδες τῆς Στενημάχου Γπ' 253

- Γέροντος Ἱεραθίου Δοχειαρίτου. Ὁ Φιλιππουπόλεως Πατίσιος Δ' 363 - 364
- Χριστ. Δρακοντίδου, Τρεῖς λίθοι ἐν Διδυμοτείχῳ ἄξιοι πολυλοῦ ενδιαφέροντος. Ι' 199 - 218
- Ἰλαίας Ἀγαθαγγέλου, Μετακίνησις Θρακῶν τὸ 1800. ΣΤ' 202 - 206
- Τρύφωνος Ε. Εὐαγγελίδου, Ὀλίγα περὶ Θράκης. Γπ' 5 - 40
- Τὰ σχολεῖα Θράκης ἐπὶ Τουρκοκρατίας Γπ' 59 - 83 καὶ Δ' 367 - 368
- Λόγιοι Θράκης Γπ' 84 - 119, 125 - 128, 140 - 192, Δ' 368 - 370
- Νεομάρτυρες Θράκης. Γπ' 218 - 221
- Θρακικὰ Μουσικαί. Γπ' 222 - 227
- Ἀπομνημονεύματα ἀγωνιστοῦ Χατζῆ Γεωργίου Δημητρίου Ἀδριανουπόλεως. Ε' 222 - 225
- Πολυχρόνιος Δημητρίου. Ζ' 228 - 229
- Εὐστρ. Ζήση, Μετόχια μονῆς Ἰβήρων. Ι' 288 - 294
- Κ. Θαλεῖδου, «Εἰς τὸ ρεῦμα τῆς ζωῆς μου» Συμπλήρωσις. Θ' 194
- Θεσσαλιώτιδος Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτη, Ἡ ἐθνικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1878 καὶ ὁ Θραξ ἐπίσκοπος Κίτρον Νικόλαος Δ' 200 - 206 καὶ Ε' 368 - 369
- Ἡ ἱερὰ Μονὴ Πετριτσουπίσεως. Μία ἐπανόρθωσις. Η' 439 - 442
- Θσατεῖρων Γερμανοῦ Στρινοπούλου, Ἡ Σηλυβρία κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα Ι' 128 - 136
- N. Lorga, La royaume Thrace Η' 108 - 109
- Κασσανδρείας Εἰρηναίου, Βιογραφικὸν σημεῖωμα περὶ τοῦ ἀναχωρητοῦ πατρὸς Ἀρσενίου ἰδρυτοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ τῶν Πριγκιπονησῶν Σκήτης τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος. Ι' 219 - 231
- Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου, Θεόκλητος ὁ Πολυεῖδης καὶ τὸ λεύκωμα αὐτοῦ ἐν Γερμανίᾳ Γ' 84 - 149 Δ' 129 - 199
- Ε' 68 - 162 καὶ Ζ' 83 - 143
- Ὁ Ἅγιος Στέφανος ἐν Ἀδριανουπόλει πατριαρχικὸν σταυροπέδη καὶ μετόχιον τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁθωνος. ΣΤ' 247 - 301
- Κ. Κουρίδου, Βυζαντινὰ ἀρχαιοτήτες ἐν Ἀδριανουπόλει Α' 38 - 42
- Ἑλληνικὰ ἀρχαιοτήτες ἐν Ἀδριανουπόλει Α' 312 - 317
- Ἡ ἐπιγραφή τοῦ χρυσοῦ δακτυλίου τοῦ χωρίου Ἐξέροβο. Γ' 72 - 83
- Ἡ αὐτονομία τῆς Γκιουμουλτζίνας τῷ 1913. Γπ' 56 - 58
- Ὁ Ἀδριανουπόλεως Μανουήλ. Δ' 68 - 70
- Ἡ ἐν Διδυμοτείχῳ ἀναθηματικὴ στήλη Πλωτινοπολιτῶν. Η' 190 - 196
- Μονὴ Δαδιάς. Ι' 39 - 34
- Κώστα Κρυστάλλη, Αἰσκιαὶ τῶν Πατριαρχῶν. Γπ' 230 - 231
- Σπίλτωνος Π. Κυριακίδου, Ὁ Καπουκίνος Robert de Dreux στὴ Θράκη στὰ 1666 Α' 106 - 115
- Κυρίλλου ΣΤ' τοῦ Ἀδριανουπόλεως, Περιγραφή Ἀδριανουπόλεως καὶ τινῶν τῶν περὶ τῆς Θράκης μερῶν. Β' 83 - 86, 252
- Μ. Κωνσταντινίδου, Ἡ Ἀπολλωνία, Σωζόπολις νῦν καλουμένη. Γ' 149 - 171
- Γ. Κωνσταντινίδου, Ἡ Ἀδριανούπολις τῷ 1821 Γπ' 26 - 29
- Κωνστ. Π. Κωνσταντοπούλου, Ἰέκωβος Ἀρχιεπίσκοπος Θράκης. Α' 257 - 260

- Κάστρον Μαρωνείας. Δ' 35 - 39
 Γεωργ. Ίακ. Λαμπουσιάδου, Τρεῖς ἀνέκδοτοι μελέται περὶ
 Ἀδριανουπόλεως. Τὰ κατὰ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων ὀνό-
 ματα τῆς πόλεως. Α' 282 - 290
- Περὶ τῆς μονῆς Λαμπούς. Α' 290 - 298
- Ἡ Ἑλληνικὴ κοινότης Ἀδριανουπόλεως ἐπὶ τουρκοκρατίας. Α' 298 - 311
- Ὀδοιπορικὸν (Διδυμότειχον) Β' 87—93, (Ἄπρως-Κερμεν) Β' 323—324, (Φεραί, Κούλελι Βουργά) Γ' 172—176, (Κεσσάνη, Πάλαιοκάστρο Κεσσάνης, Σιγλί Κεσσάνης, Μεγάλη Γέφυρα, Χάραλλα, Ὑφαλα, Μάλγαρα, Μπουλαβάτ Καλεσί, Ἄλμα-
 λή, Χαριούπολις, Βιζύη, Ἐπαρχία Βιζύης, Ἁγιάς Πασᾶ Σε-
 ραί) Θ' 42—70, (Βαβὰ Ἐσκή, Γέννα, Βουνάρ Χισσάρ, Πα-
 λαῖα Πέτρα, Σκόπελος, Βρύσις, Καριστιράν, Δρυζιπάρα, Μεσ-
 σηνή, Σαράντα Ἐκκλησίαι) Ι' 253—263.
- Πρῶν Λεοντουπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Μητρο-
 πολίται τῆς Θράκης. Α' ὁ Ἡρακλείας Καλλίνικος ΣΤ' 5—36,
 ὁ Βιζύης Ἰωακείμ Η' 33—46, Γ' ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἀθανά-
 σιος 46—51, Δ' ὁ Ἡρακλείας Γεράσιμος Η' 51—56, Ε' ὁ Ἡ-
 ρακλείας Μελέτιος Η' 56—58, ΣΤ' ὁ Φιλιππουπόλεως Θεό-
 κλητος Η' 58—60, Ζ' ὁ Μαρωνείας Γαβριήλ Η' 60—62, Η' ὁ
 Μαρωνείας Γαβριήλ Η' 62—65, Θ' ὁ Τραϊανουπόλεως Ἀνθι-
 μος Η' 66—68.
- Ὁ Νεομάρτυς Μιχαὴλ Μαυροειδῆς ὁ Ἀδριανουπολίτης. Ι' 7 - 29
 Δημ. Λουκοπούλου, Πάτερ Ἰάκωβος ὁ Νεὸς ποῦ τελείωσε
 μαρτυρικὰ στὸ Διδυμότειχο τὸ 1520. Α' 329 - 335
- Μιχαὴλ Λυκίδου, Γεώργιος Σαίρογλου. Γπ' 53 - 54
- Ἀπαγχονισμοὶ ἐν Σαράντα Ἐκκλησίαις. Γπ' 54 - 55
- P. De la Coste Messellière, Ἀντίτυπον Περιθιακὸν ἐνὸς
 χαλκίμου τοῦ Ἡρακλείου. Β' 265 - 274
- Ἰωάν. Μαγκριώτη, Τὸ Εὐκάρου (ἐν σημειώσει). Α' 454 - 455
- Θεόδ. Κ. Μακρίδου, Τὸ Βυζαντινὸν Ἔβδομον καὶ αἱ παρ' αὐ-
 τῶ μοναὶ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ Μάμαντος. Ι' 137 - 198
- Μαρωνείας Ἀνθίμου, Ἀνάγλυφον τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μι-
 χαήλ. Α' 363 - 364
- Κωνσταντίνου Χ. Μαυρίδου, Ἐκθεσις ἀρχιτεκτονικῆ περὶ
 ἀνακαινίσεως τῆς ἐν Σηλυβρία Ἱερᾶς Ἐκκλησίας «Ὁ Ἁγιος
 Σπυρίδων». Θ' 38 - 44
- Δημ. Μελανίδου, Τὸ φερμάνιον τῆς θανατώσεως τοῦ Πατριάρ-
 χου Κυρίλλου. Γπ' 249
- Γ. Μπακαλάκη, Θρακικὰ εὐχαριστήρια εἰς τὸν Δία. ΣΤ' 302 - 318
- Ἱστορημένον ἐκ Θράκης ἀντιμήνσιον. Ζ' 5 - 14
- Παρανέστιοι ἀρχαιότητες. Ζ' 15 - 32
- Ἐνεπίγραφα «σαχάνια» τοῦ Ρουφετίου τῶν Ἀμπατζήδων
 Φιλιππουπόλεως. Θ' 401 - 403
- Β. Α. Μυστακίδου, Μητρόπολις Ἄπρω καὶ Μητροπολίτης
 Ἄπρω. Β' 39 - 43

— Θρακικά.	B'	44 - 47
— "Ενια-Αΐνια.	B'	47 - 64
— Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως Θεοδόσιος.	B'	65
— Θρακικά (Αἶνος - Ἐκκλησία Αἴνυ - Πατριάρχου Ἀνθίμου Ἀλληλογραφία—Καὶ πάλιν ἡ μητρόπολις Ἀπρω).	B'	295 - 323
— Θρακικά (Αἶνος - Χατζῆ Βισβίτζινα Δόμνα - Αἶνος Ἐβρος Ἀλικαὶ - Ἰχθυοτροφία. Καὶ πάλιν ἡ Μητρόπολις Ἀπρω - Εἰς τὸν ἐν Πύργῳ Ἀγχιάλου Ἱερὸν Ναόν.).	Γ'	44 - 71
— Σωματεῖα.	Δ'	366 - 367
— Λόγιοι Θράκες.	Δ'	368 - 370
— Ν. Γ. Οἰκονομίδου, Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος.	Δ'	207 - 216
— Ἀν. Κ. Ὀρλάνδου, Τὰ βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς Βῆρας.	Δ'	3 - 34
— Κ. Παλαμά, Γεωργίος Βιζυηνός.	Γπ'	196 - 201
— Ἰωάννου Β Παπαδοπούλου, Ἐπιτύμβος στήλη εὐρεθεῖσα ἐν Σωσθενίῳ τοῦ Βοσπόρου	Α'	20 - 25
— Μωσαϊκὸν δάπεδον ἐν Δελλιῶνες.	B'	275 - 278
— Α. Π Παρασκευαία ἀνασκόπησις τοῦ Θρακικοῦ ζητήματος ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Πολέμου καὶ ἐξῆς.	Α'	87 - 88
— Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου, Ἡ μάγισσα.	Γπ'	352
— Κωνστ. Παπαϊωαννίδου, Γεωγραφικὴ περιγραφή Σωζοπό- πόλεως Βορείου Θράκης.	Α'	318 - 325
— Ὁ φυσικὸς λιμὴν τῆς Ἀπολλωνίας-Σωζοπόλεως.	B'	284 - 294
	καὶ	485
— Ἡ Σωζόπολις κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν.	Γπ'	49 - 52
— Γεωργάκη Σαίρογλους.	Γπ'	53 - 54
— Ν. Παρασχίδου, Αἱ σφαγαὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως.	Γπ'	249 - 252
— Δημ. Π. Πασχάλη, Τρεῖς ἐν Θράκῃ ἀπὸ τοῦ ΙΖ' μέχρι τοῦ ΙΘ' αἰῶνος Ἱεράρχαι (Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλος Μηντρινὸς - Μεσημβρίας Γρηγόριος Σπυρίδων καὶ Ἰωσήφ Λεφάκης).	Γ'	3 - 16
— Βιζύης Ἰωάσαφ Μαρμαρᾶς.	Δ'	45 - 56
— Ἐνα εἰς τὴν Ἀγχιάλον Μετόχιον τῆς ἐν Ἀνδρῶ Μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ δύο ἀρχομένου τοῦ ΙΘ' αἰῶνος Ἀνδριοὶ διδάσκαλοι τῆς ἐν Ἀγχιάλῳ σχολῆς.	Ε'	60 - 67
— Τέσσαρες μητροπολίται Ἐάνθης καὶ Περιθεωρίου Ἀνδριοὶ τὴν πατρίδα (Παρθένιος, Ναθαναήλ, Σεραφεῖμ, Διονύσιος).	Ζ'	35 - 50
— Σ. Πελεκίδου, Μνημεῖα τῆς Θράκης.	Α'	5 - 19
— Π. Πετρίδου, Θρακικὰ μελετήματα.	Β'.	34 - 38
— Εὐαγ. Ι. Σαβράμη, Ὁ κῶδιξ τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἰγνατίου	Ε' 226 - 235, 370 καὶ ΣΤ'	207 - 246
— Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν σχολείων τῆς Θράκης.	Ζ'	144 - 152
— Ἐπιστολὴ τοῦ Ἡρακλείας Μελετίου πρὸς τὸν Ταλαντίου Νεόφυτον.	Η'	305 - 308
— Σαμίδου, Ἐπιγραφαὶ Αἴνου.	Β'	279 - 283
— Ἀχιλλέως. Ὁ Σαμοθράκη, Βασιλεὺς Ποιητῆς Κότυς ὁ Ε' Βασιλεὺς τῆς Θράκης.	Α'	89 - 105
— Μιλτιάδου Σαραντῆ, Κῶδιξ τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων.	Ε'	163 - 178

- Ἴγνατίου Σαράφογλου, Περιγραφή τῆς Ἀδριανουπόλεως. Β' 66 - 68, 252
- Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀνατ. καὶ Δυτ. Θράκης. Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως γενικῶς ἀλλ' ἰδίως ἀπὸ τοῦ 13' αἰῶνος καὶ ἐξῆς. ΣΤ' 37 - 136
- Ἐπαρχιακοὶ κατάλογοι τῆς Βορείου Θράκης καὶ ἐν γένει τῆς Βουλγαρίας ἀπὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἐξῆς. Η' 100 - 189
- Ὁ διδάσκαλος καὶ ἱεροκῆρυξ Σταμάτιος Παπᾶ ὁ Θράξ. Θ' 181 - 193
- Βλασίου Σκορδέλη, Τὰ πρακτικὰ τῆς Σχολῆς Στενημάχου 1851 Σεπτεμβρίου 1. Α' 350 - 363
- Ἀπομνημονεύματα. Β' 121 - 128
- Ι. Σπαθάρη, Ἡ Δυτικὴ Θράκη κατὰ τὸν Ἑβλιγιά Τσελεμπήν. Δ' 113 - 128, Ε' 179 - 217, Ζ' 153 - 176, Ζ' 23 - 36
- Αρχιμανδρίτου Ν. Σταματιάδου, Καὶ πάλιν ἡ Πλωτινιόπολις. Ι' 288 389
- Σταμάτιος Παπᾶς ἢ Παπᾶ Στάμου. Ι' 389 - 390
- Α. Α. Σ. "Ἐνα ταξιδιστὴ Θράκη στὰ 1433. Α' 116 - 123
- Ἡ Ἡράκλεια κατὰ τὸ τέλος τοῦ 17ου αἰῶνος. Α' 326 - 328
- Ἀφήγησις τοῦ ταξιδίου τοῦ Δρος Ἰωάννου Φραγκίσκου - Camelli Carreri κατὰ τὸ 1693-4. Γ' 177 - 180 - 408
- Ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τοῦ Robert Walsch (Σαράντα Ἐκκλησίαι, Λουλέ Βουργάζ, Καριστιράν). Δ' 57 - 64
- Δύο ταξιδιωτὰ διέρχονται διὰ τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν τὸ 1707 καὶ τὸ 1746. Δ' 64 - 66
- Σημείωσις περὶ Ἀδριανουπόλεως. Δ' 67
- Ἐγράφητο ἡ γλῶσσα τῶν Θρακῶν ; Δ' 365 - 366
- Θρακικὸς Μουσικὸς. Δ' 370 - 371
- Δέρκοι Κέντρον Μονοφυσιτῶν. Ε' 218 - 221
- Ταξείδια εἰς Θράκην. ΣΤ' 177 - 181
- Οἰκοδομαὶ Σινά πασσᾶ. Ζ' 230
- Τεκέδες Βεκτασιῶν ἐν Θράκῃ. Θ' 417 - 418
- Μ. Α. Σταμούλη, Μητροπολίται Αἴνου. Ε' 369 - 370
- Ὁ ἐν Σηλυβρία Βυζαντινὸς ναὸς τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος. Θ' 37
- Θρακικὸς κώδικες. Θ' 122 - 136 καὶ 427
- Ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας Φιλιππουπόλεως Μητροπολίτης Παΐσιος. Θ' 419 - 421
- Ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην. Θ' 424, Ι' 393 - 394
- Ὁ Καπουκίνος Robert de Dreux στὴ Θράκη στὰ 1666. Θ' 425 - 427
- Νεομάρτυρες Θράκης. Ι': 373 - 377
- Γ. Α. Σωτηρίου, Ἀνάγλυφον Ἀγίου Γεωργίου ἐξ Ἡρακλείας τῆς Προποντίδος. Α' 33 - 37
- Ἀρτοφόριον τῆς Μητροπολιτικῆς Ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως. Β' 7 - 10
- Ἀδαμαντίου Ταμβακίδου, Ἱστορία τῶν Ἀρχιγενεῶν ἐν Ἐπιβάταις ἐκπαιδευτηρίων. Β' 372 - 384, 485
- Συμβολὴ τῆς Θράκης εἰς τὴν ἐπανάστασιν. Γπ' 41 - 48
- Χ. Τσοῦντα, Ἀπεικόνισις Θρακῶν εἰς ἓν ἀγγεῖον. Α' 26 - 29
- Γ. Ν. Χατζηδάκι, Ἡ Ἑλληνικὴ Θράκη διὰ μέσου τῶν αἰῶνων. Α' 1 - 2

Κωνστ. Ν. Χατζοπούλου, Σαράντα Ἐκκλησίαι (ἐν σημειώ- σει).	Β'	440 - 449
Γεωργ. Χουρμουζιάδου, Βίος καὶ στιχουργήματα.	Ι'	379 - 384
Καλλ. Χουρμουζιάδου, Τὸ Τσακῆλι (Πετροχωῶρι) τῆς ἐπαρ- χίας Μετρῶν.	Η'	330 - 337
Ἐλένης Βαρούχα Χριστοδουλοπούλου: Ἀρχαῖο μετάλλιο τοῦ Βυζαντίου. Ἀπὸ τῆ Συλλογῆ Σταμούλη.	Δ'	40 - 45
Δύο προικοσύμφωνα ἐξ Ἀδριανουπόλεως.	Β'	385 - 386
Ἐγγραφα ἐπίσημα Θρακῶν.	Γπ'	227 - 229
Σημερινὴ διοίκησις Θρακῆς.	Γπ'	256
Κατάλογος τῶν ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ χειρογράφων Μαρ- γαρίτη Κωνσταντινίδου.	Δ'	354
Θρακικὰ κειμήλια.	Θ'	421 - 423
Θραῖκες Φιλικοί.	Θ'	423 - 424
Συλλογὴ Λαογραφικῆς ὕλης.	Ι'	384
Τὸ ὕδραγωγεῖον Ἀδριανουπόλεως.	Ι'	384
Ἀρχαιότητες Βιζύης.	Ι'	384
Ἀνέκδοτα τοῦ Γ. Βιζυνοῦ.	Ι'	391
Συλλογὴ ἐγγράφων.	Ι'	392 - 393

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α — Γ Λ Ω Σ Σ Ι Κ Α

Ἀλεξάνδρ. Ἀμπατζόγλου. Λεξιλόγια Ντουλγέρικα Σοφι- διώτικα.	Γ'	333 - 334
Γ. Ἀναγνωστοπούλου, Ἐπέιγουσα συμβολὴ εἰς τὴν Νεοελ- ληνικὴν διαλεκτολογίαν.	Ε'	310 - 311
Κ. Μ. Ἀποστολίδου, Ἡ κατάρα τῆς ἀπαρνημένης (τρα- γοῦδι).	Α'	209 - 210
Φωτίου Γ. Ἀποστολίδου, Ἐορτασμός τῶν γάμων στὴν Τσερντώ.	Δ'	267 - 276
— Γλωσσικὰ σημειώματα	ΣΤ'	350 - 352
Θεολόγου Γ. Βαφείδη, Δημῶδεις δοξασίαι καὶ δεισιδαίμονες συνήθειαι ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολι.	Α'	189 - 199
Παναγιωτῆς Δ. Βαφείδου, Λαογραφικὰ Καλλιπόμεως (Ἔθι- μα, Πανηγύρεις, Συνοικίαι, Ἐκκλησίαι, Παρεκκλήσια, Ἀγιά- ματα, Ὅργανώσεις, Τραγούδια	Ι'	324 - 333
Κυριακούλας Γιαννακούλια, Κατάρρα.	Α'	208
—Τ' Ἀῆ Θανάση ἡ σπηλιά.	Α'	218
Δδος Γιαννακούλια, Ὁ Μαρτίνος (παραμῦθι).	Α'	218 - 220
Β. Δεληγιάννη, Τὸ χέρι τῆς Παναγίας (σημ.).	Β'	252
Τραγούδια πασχαλιάτικα.	Β'	401 - 403
Τραγούδια χωρίου Ρέμπιτις.	Β'	403 - 405
Κάλαντα.	Β'	406 - 4
Τραγούδια Δογάν-κιοῖ.	Β'	408 - 412
—Παραδόσεις.	Β'	412 - 413
—Σημειώσεις.	Β'	484 - 485
—Σύμμικτα λαογραφικὰ (Γητέματα, τραγούδια, ἔθιμα γάμου κλπ.).	Δ'	222 - 233

- Μερικά ἔθιμα καὶ τραγούδια τῶν χωρίων Δογάν—κιόϊ καὶ
 Ρέμπιτις τῆς περιφέρειας Μαλαγάρων. ΣΤ' 353 - 368
- Σωσίπ. Δημοσθενοπούλου, (Σ. Σταμούλη) Τῆς Ἀρετῆς τὸ
 τραγούδι. Β' 3 9 - 400
- Ἐλαίας Ἀγαθαγγέλου, Γλωσσάριον Λουλεβουργᾶ
 ΣΤ' 383 - 391 καὶ Ζ' 332 - 339
- Ἀστερίου Ζήκου, Θρακιώτικα ἄσματα καὶ τραγούδια. Α' 199 - 201
- Ἀδριανουπολίτικα (Νανουρίσματα, Δίστιχα, Μοιρολόγια,
 Γλωσσοδέτες, Αἰνίγματα). Α' 210 - 213
- Τραγούδια Α' 421 - 425
- Δεισιδαιμονίες καὶ βασκαίιες τοῦ Ἰλδιρίμ τῆς Ἀδριανουπό-
 λεως. Α' 452 - 453
- Εὐστρατίου Ζήση, Διάφορα Αὐδημίου,
 Ε' 347 - 358, ΣΤ' 369 - 382, Ζ' 319 - 331
- Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις Αὐδημίου.
 Ζ' 340 - 350, Η' 392 - 411, Ι' 295 - 323
- Μελπ. Εὐστρ. Ζήση, Ἀρραβῶνες καὶ γάμοι στὸ Αὐδήμι. Θ' 287 - 309
- Κ. Κουρτίδου, Ἄσματα Ἀδριανουπολίτικα. Α' 438 - 442
- Γλωσσοδέτες, εὐχές καὶ κατάρες Ἀδριανουπόλεως. Α' 460 - 461
- Γ. Ἰακ. Λαμπουσιάδου, Γλωσσάριο τῆς Ἀδριανουπολίτιδος
 διαλέκτου. Α' 474 - 482, Β' 226 - 242, 474 - 480
 Γ' 335 - 339 καὶ Δ' 310 - 318
- Δημοτικὰ τραγούδια Ἀδριανουπόλεως. Β' 414 - 427
- Οἰκάνομου Κωνστ. Λυγίζου, Παρατηρήσεις εἰς τὴν φθογγο-
 λογίαν Καλλιπόλεως. Ε' 344 - 346
- Λαογραφικὰ σύμμικτα. Ταϊφυρίου Καλλιπόλεως (δοξασίαι,
 δεισιδαιμονίαι, ἔθιμα, τραγούδια, παίγνια, πανηγυρις
 κλπ.). ΣΤ' 319 - 349
- Γ. Μ. Θρακικὰ Ἀκριτικὰ τραγούδια. Γ' 239 - 246
- Ἰωάννου Μαγκριώτη, Ἡθῆ καὶ Ἔθιμα Εὐκαρύου. Α' 454 - 457
- Ἡθῆ, ἔθιμα καὶ προλήψεις Εὐκαρύου. Η' 384 - 391
- Μ. Μοσχοπούλου, Κάλαντα Χριστουγεννιάτικα. Α' 436 - 438
- Ἀποστόλου Β. Οἰκονομίδη, Παραμῦθι Καλλιπόλεως. Α' 334 - 336
- Κωνσταντίνου Δ. Οἰκονόμου, Τὰ δημώδη ἄσματα Θρόκης. Ε' 281 - 309
- Κωνστ. Παπαϊωαννίδου, Ἔθιμα Σωζοπόλεως. Α' 457 - 460
- Δημοτικὰ ἄσματα. Β' 152 - 153
- Δίστιχα Β' 154 - 155
- Παραμῦθια. Β' 155 - 161
- Παροιμίαι. Β' 161 - 172
- Αἰνίγματα. Β' 172 - 173
- Προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίαι. Β' 178 - 182
- Μόσχου Παπαχριστοδούλου, Θρακιώτικα ἄσματα καὶ τρα-
 γούδια. Α' 201 - 205, 225 - 428, Β' 199 - 206, 389 - 395
 Γ' 236-238 καὶ Δ' 217 - 221
- Πολ. Παπαχριστοδούλου, Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φρά-
 σεις Σαράντα Ἐκκλησιῶν Ἀν. Θράκης. Α' 141 - 188

— Δύο τραγούδια τῶν ἀναστενάρηδων τῆς Ἀν. Θράκης.	Α'	206 - 208
— Ἀπὸ τοὺς μύθους τῶν ζώων.	Α'	216 - 217
— Γλωσσάριο ἀπὸ τῆ Σαρανταεκκλησιώτικη γλῶσσα. 461 -474, Β' 212 -226, 457 -474, Γ' 330 - 354,	Α' Δ'	223 - 237 302 - 309
— Δεισιδαιμονίες Σαράντα Ἐκκλησιῶν.	Α'	447 - 452
— Λιανοτράγουδα τῆς Ἀν.Θράκης.	Β'	183 - 198
—Σύμμικτα λαογραφικὰ Ἀδριανουπόλεως (Γλωσσοδέτες, Παι- διές - Ἔθιμα Προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίες, Ὁρκοί, Εὐχές,Κα- τάρες, Βρισιές, Οἰωνοὶ κλπ.).	Β'	428 - 439
— Παροιμίες Ἀδριανουπόλεως.	Γ'	301 - 332
—Κατάλογοι ἀπὸ ὀνόματα καὶ προσηγορικά καὶ μερικά γλωσ- σικὰ συμπεράσματα.	Δ'	319 - 323
— Γλωσσάριο ἐρμηνευτικὸ λέξεων ἰδιωματικῶν.	Δ'	324 - 333
—Ἀναγνώστη Παρασκευοπούλου,Τραγούδια Σωζοπολίτικα Ἔφης Πλιότσικα,Σύμμικτα λαογραφικὰ Ἀβδημίου (Δίστι- χα, Στιχομυθείες, Σατυρικά, Νανουρίσματα, Σκωπτικά, Σχε- τικὰ μὲ τὰ ζῶα, Ταχταρίσματα, Παιχνίδια,Αινίγματα,Τρα- γούδια, Γλωσσοδέτες, Γλωσσάριο).	Γ' Δ'	247 - 287 240 - 266
Ν. Ροδόινου, Κουλπανάδικα.	Δ'	295 - 301
Μιλτιάδου Σαραντῆ, Ἀπὸ τὰ παναγύρια τῆς Θράκης.	Η'	412 -419
Ἑλπινίκης Σταμούλη Σαραντῆ, Ἀπὸ τὰ Θρακικὰ ἔθιμα (Κρα- τητικά, Δεισιδαιμονίες στὴν ἐγκυμοσύνη. Τὰ γεννητούρια, Νανουρίσματα).	Α'	124 - 140
— Ὁ Κοντούτσικος καὶ ὁ Γιαννίσαρος (Τραγοῦδι).	Α'	208 - 209
— Παραμύθια.	Α'	214 - 216
—Σύμμικτα Λαογραφικὰ (Τὸ παιδί, Τὰ προξένηια καὶ οἱ ἀρρα- βῶνες στὶς Καστανιές τῆς Θράκης. Τὸ χτίσιμο τοῦ σπιτιοῦ στὴ Θράκη, Ἔθιμα τῆς Τυρινῆς Ἀποκριᾶς).	Α'	403 - 421
— Κάλαντα Χριστουγεννιάτικα.	Α'	428 - 436
— Ἄγιοβασιλιάτικα κάλαντα τῆς Θράκης.	Α'	442 - 445
— Κάλαντα τῶν Φώτων.	Α'	445 - 446
— Ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θράκης. Θάνατος.	Β'	131 - 151
— Δεῖγμα τῆς νεωτέρας λαϊκῆς στιχουργίας.	Β'	207 - 2:1
— Τὸ τραγοῦδι τῆς Ἀρετῆς.	Β'	397 - 399
— Οἱ τελευταῖοι διωγμοὶ εἰς τὴν λαϊκὴν στιχουργίαν.	Γπ'	223 - 244
— Προγνωστικά.	Δ'	234 - 239
— Ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θράκης. Ἡ χαρὰ στὶς Καστανιές.	Α'	312 - 343
— Παραδόσεις τῆς Θράκης.	Ζ'	231 - 318
— Πῶς γάτρευαν στὴ Θράκη. Γιατρικά, Γητεῖες καὶ χάρες. Η' 351 - 383 καὶ Θ'	Η' Θ'	195 - 286
Ἀν. Κ. Π. Σταμούλη, Τοπωνυμικὰ Θράκης.	Α'	395 - 402
Δημ. Χατζηπιαναγιώτη, Λατρεία (Τὸ χαλβασάββατο).	Α'	197 - 198
— Τραγοῦδι τοῦ τσαγανοῦ.	Α'	205 - 206
Μ. Φιλῆντα. Ἀπὸ τὴ γλῶσσα τῆς Θράκης.	Α'	221 - 223
— Ἑτυμολογίες σὲ Θρακικὲς λέξεις.	Α'	355 - 360
	Δ' 277 - 294 καὶ Ε'	259 - 280
Κωνστ. Ν. Χατζοπούλου, Σαράντα Ἐκκλησιῶν Σύμμικτα		

λαογραφικά, (Δεισιδαιμονία. Προλήψεις. Μαντεΐα. *Εθιμα. Εύχαι. Κατάρσι).	Β'	440 - 456
— Παιδιά.	Γ'	288 - 300
Καλ. Χουρμουζιάδου, Τότσακῆλι (Πετροχώρι) τῆς ἐπαρχίας Μετρῶν. Φωνές. Πῶς κρέν-νε στὰ χαϊβάνια. Συγκενεΐς. *Αγρίμια. Σπιτίσια ζῶα. *Αγριοπούλια καὶ τσιροπούλια. *Ερπιετὰ καὶ φίδια. Ψάρια. Ζούζουλα.	Η'	330 - 340
Χωριάτικο καλαντάρ.	Η' 340 - 350 καὶ Θ'	310 - 362
Οἰκόσιτα Ζῶα.	Ι'	334 - 350
Κτηνοτροφία.	Ι'	350 - 363
Λεξιλόγια Ντουλγέρικα Αἰνίτικα.	Γ'	334
Τραγούδια τοῦ *Ιγνάτογλου.	Γπ'	246 - 248

Μ Ν Η Μ Ο Σ Υ Ν Α

*Αλεξανδρουπόλεως Γερβασίου, Εὐεργέται *Αλεξανδρουπόλεως.	Γ'	387 - 388
Γ. Π. *Ανογνωστοπούλου, Στέφανος Ψάλτης.	Α'	240 - 243
Κ. Μυρτ. *Αποστολίδου, Γρηγόριος Γρηγορίου Μαρασλής.	Γ'	367 - 371
— *Αντώνιος Π. Κομιζόπουλος.	Γ'	399
— Δημ. Μιχ. Γκιουμουσκερδάνης.	Γ'	400 - 403
— *Ιωακείμ Μουρκίδης.	Γ'	404
— Θησεύς Α. Πίνδιος.	Ε'	366 - 367
Φωτ. Γ. *Αποστολίδου, Δημήτρης Μποτζόρης.	Δ'	361 - 362
Νικ. Κ. Βαφείδου, *Ο Μητροπολίτης *Ηρακλείας Φιλάρετος		
Ι. Βαφείδης.	Ε'	359 - 364
Θεοδ. Βελιανίτη, Γεώργιος Βιζυηνός.	Γπ'	214 - 217
Νικ. Βασιλειάδη, Γεώργιος Βιζυηνός.	Γπ'	201 - 214
Δ. Γκαστή, Γεώργιος Δ. Χατζηγιαννάκογλου.	Δ'	356 - 360
*Αδ. Διαμαντοπούλου, *Αναστ. Κ Π. Σταμούλης.	ΣΤ'	416 - 422
Δ. Γρ. Καμπούρογλου, Γ. Λαμπουσιόδης.	Α'	244
— *Αριστ. Κουρτίδης.	Β' 243 - 246,	492 - 494
Κ. Κουρουγιώτη, Τὸ ἔργον τοῦ Χρήστου Τσουντα.	ΣΤ'	392 - 415
Κωνστ. Γ. Κουρτίδη, Γεώργιος *Ιακώβου Λαμπουσιάδης.	Α'	244 - 247
— Χρήστος Παπαδόπουλος, Βασιλεὺς Γρηγοριάδης.	Α'	492 - 494
Δ. Λάμψα, *Αριστ. Κουρτίδης.	Β'	494 - 500
Κ. Λουίζου *Αρχιμανδρίτου, Εὐεργέται Καλλιπόλεως (Νεῖλος ὁ Πενταπόλεως, *Ιωακείμ ὁ Καλλιπόλεως, Καλλίνικος ὁ Πρεσπῶν, Δράκος καὶ *Ασηνέθ Βουλγαρίδαι, Τζεφρῆς *Ιωάννου, *Ιωακείμ Σκαρλατίδης, Δημήτριος καὶ Πηνελόπη Κῶστα, Νικόλαος Ζωγραφίδης).	Γ'	377 - 383
Ι. Μαγκριώτη, Νικ. Λιθοξόος.	Ι'	366 - 368
Β. Α. Μυστακίδου, *Αντώνιος Π. Κομιζόπουλος.	Γ'	399 - 400
Γρ. Ξενοπούλου, *Αρ. Κουρτίδης.	Β'	500 - 503
Κ. Παλαμᾶ, Γεώργιος Βιζυηνός.	Γπ'	196 - 201
Περ. Παπαχριστοδούλου, Γεώργιος Βιζυηνός.	Α'	238 - 241
— *Ιωσήφ Ραφτόπουλος.	Α'	494 - 496

Πολ. Παπαχριστοδούλου, Γεώργιος Ζαρίφης.	Γ'	362 - 367
Θρασ. Πηλείδου, 'Ο Μητροπολίτης Μαρωνεΐας Μελισσηνός Χριστοδούλου.	Γ'	351 - 354
Μιλτιάδου Σαραντιῆ, Σαράντης 'Αρχιγένης.	Α'	483 - 492
- 'Ανδρέας Λαμπαδαρίδης.	Γ'	389 - 391
Μ. Α. Σ., Β. Α. Μυστακίδης.	Δ'	355 - 356
Τραχείας 'Αλέξανδρος.	Ε'	364 - 365
- Κ. Παπαϊωαννίδης.	Ε'	365 - 366
- Σηλυβρίας Ευγένιος.	Ζ'	354
- Θανάσης Κατραπάνης.	Ζ'	355 - 356, Ι' 395
- Εὐάγγελος Σαβράμης.	Η'	309
- Στέφανος Ναρλῆς.	Θ'	362 - 363
Ζήση Χατζηβασσιλείου, 'Αργύριος Κιτάνος.	ΣΤ'	423 - 425
Εὐεργέται τοῦ Θρακικοῦ 'Ελληνισμοῦ.	Γ'	361 - 407
Εὐεργέται Ραιδεστικῶ (Κωνστ. Θεοδωρίδης, Γτῶργ. Θεοδω- ρίδης, Στ. Γεωργιάδης, Πασχ. Γεωργιάδης, Δημ. Κωνσταν- τινίδης).	Γ'	372 - 374
'Επιβατῶν ('Αλέξανδρος Καλλιμάχης, 'Αγγελῆς Βαλλῆς, Κο- μινάρης, Βασ. 'Ελευθερόπουλος κλπ.).	Γ'	374 - 376
Σηλυβρίας (Σταῦρος Σταυρίδης)	Γ'	376
Στράντζας ('Αρχιμανδρίτης Γρηγόριος 'Αγαθόπουλος).	Γ'	376 - 377
	καὶ Δ'	364 - 365
Μετρῶν (Φώτιος 'Αναστασιάδης).	Γ'	377
Αἴνου.	Γ'	383 - 387
'Αδριανουπόλεως (Χρῆστος Παπαδόπουλος).	Γ'	388
Ξάνθης.	Γ'	391 - 392
Σαράντα 'Εκκλησιῶν (Δημ. Δοδόπουλος).	Γ'	392 - 393
'Αδελφοὶ Ξενοκράται.	Γ'	393 - 396
Κίρκος καὶ Φωτεινὴ Ξενοκράτους.	Γ'	396
'Αντώνιος Πάγκαλος.	Γ'	396 - 397
Χρυσοβέργης Γεωργίου.	Γ'	397 - 398
Βάρνης (Παρασκευᾶς Νικολάου, Βασίλειος Σουλῆνης, Μη- τροπολίτης 'Ιωσήφ, Μητροπολίτης Πορφύριος)	Γ' 404 - 407 καὶ Δ'	365
Χρῆστος 'Ιωάννου Φωτιάδης.	Δ'	360 - 361
Θεοφανῶ Σιδερίδου.	ΣΤ'	425
Πρώην Μετρῶν 'Ιωσκέιμ.	Ζ'	354
'Αλιξανδρουπόλεως Γεββόσιος.	Ζ'	355
Λαρίσης 'Αρσένιος.	Ζ'	355
'Ο πρώην Μετρῶν Γρηγόριος.	Θ'	362
Νικ. Καλιτσᾶς.	Ι'	364 - 365
Διοκαιοσαρείας 'Αρίσταρχος.	Ι'	365 - 366
Χρῆστος Κασίμης.	Ι'	368 - 370
'Αθηνόδωρος Δημητρίου.	Ι'	370 - 372
Μαρωνεΐας 'Ανθιμος.	Ι'	372
'Αριστ. Κουρτίδου, 'Επιστημονικαὶ ἐργασίαι.	Β'	494 - 500

ΒΙΒΛΟΓΡΑΦΙΑΙ—ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἄδαμαντίου Ἄδαμαντίου, Σπήλιου Σακελλαριάδου. Πόλεις καὶ θέσμια Θράκης καὶ Ἰωνίας ἐν τῇ Ἀρχαιότητι.	Β'	487 - 490
Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου, Συμβολὴ εἰς τὴν Θρακικὴν βιβλιογραφίαν	Δ' 342 - 353 καὶ 371 - 372, Ζ' 382 - 399, Θ'	373 - 398
Εὐστρατίου Ζήση, Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ θησαυροῦ.	Ζ'	410
Ἄριστ. Κουρτίδου, Κώστα Γεραγᾶ. Ἀναμνήσεις ἐκ Θράκης.	Α'	248 - 250
Κ. Κουρτίδου, Ἐφημερίδες Δυτικῆς Θράκης.	Η'	438
Μανώλη Κρισαῖ, Κ. Κουρτίδου Ἱστορία τῆς Θράκης.	Δ'	337 - 341
Κ. Κωνσταντοπούλου, Γερ. Κονιδάρη. Σύντομος ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Ἀδριανουπόλεως.	Η'	420 - 426
Π. Π. Χ. Κωνστ. Κουρτίδου. Τὰ Θρακικά.	Α'	497
Μ. Α. Σ., Νεῖρ βεῦ. Ἀνατολικὴ Θράκη.	Α'	250 - 251
— Χρήστου Καράσου. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη.	Β'	249 - 251
— Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου. Ἡ Στενήμαχος.	Β'	490 - 491
— Συμβολαὶ εἰς τὴν Θρακικὴν Βιβλιογραφίαν Γπ ΙΧLVII,	Ζ' 357 - 381, Θ'	365- 372
— Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ.	ΣΤ'	426
— Ὀνόματα συγγραφέων τῶν εἰς τὰς συμβολὰς εἰς τὴν		
— Θρακικὴν βιβλιογραφίαν πραγματειῶν	Ζ'	400 - 409
— Βιβλιογραφικαὶ σημειώσεις 1934—1936.	Η'	427
— Βιβλιογραφίαι Θροκῶν 1935— 1936, Η' 436 - 437, 1935		
	1937 Θ'	399 - 400

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εἰκόνες εἶχον ὁ Α' 28, ὁ Β' 17, ὁ Γ' 14, τὸ Γπ' 16, ὁ Δ' 31, ὁ Ε' 14, ὁ ΣΤ' 8- ὁ Ζ' 25, ὁ Η' 21, ὁ Θ' 26, ὁ Ι' 56.

Ἐξ αὐτῶν σημειοῦνται μόνον ὅσαι εἶναι ἄσχετοι μὲ τὰς δημοσιευθείσας μελέτας.

Ἐρεῖπια ὕδραγωγείου παρὰ τὸ Ἑρμενικό Μετρῶν	Α'	317
Σαρκοφάγος εὐρεθεῖσα ἐν Σηλυβρία.	Α'	325
Τὸ ἐν Ἀδριανουπόλει Συναϊτικὸν μετόχιον.	Α'	349 Β' 72
Ἄϊ Σόφια τζαμισὶ Ἀδριανουπόλεως	Α'	392 Β' 74
Ἀπὸ τὰ Θροκιώτικα βοηθήματα τοῦ ἀργουλεῖοῦ.	Α'	482
Ὁ ἀργαλειός.	Α'	496
Ὁ Πύργος τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει.	Β'	33
Ἀνασκαφὴ τύμβου ἐν Σηλυβρία	Β'	82
Ὁ Μητροπολίτης Ἀγχιάλου Εὐγένιος Καραβίας ἐμψυχώνει τοὺς ἱεράρχας πρὸ τοῦ ἀπαγχονισμοῦ των	Γπ'	τέλος
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κίτρους Νικ. Λούπης.		»
Σφραγὶς Κοινότητος Αἴνου.		»

Ὁ μικρὸς Βιζβίτζης.	Γπ' τέλος
Ζεῦγος ἐπιμονίκων Κυρίλλου Ἀδριανουπόλεως.	»
Μίτρα.	»
Χαιρετισμὸς τῆς Δόμνας Βιζβίτζη.	»
Δίπλωμα Φιλ. Ἐταιρείας Ἀντ. Βιζβίτζη.	»
Σφραγὶς οἰκιστῶν Θράκης.	»
Ἐπιτραχῆλιον Κυρίλλου Ἀδριανουπόλεως.	»
Διαβατήριον προσωρινῆς δικικῆσεως Σουφλίου.	»
Χωρικοὶ Χιδίρκιοι Κεσσάνης.	»
Ἐνδυμασίαι Σουφλίου.	»
Ἐνδυμασίαι Ὀρτάκιοι	»
Ἀριστείδης Βαμπᾶς.	»
Β. Α. Μυστακίδης.	»

ΤΟΜΟΣ 11ος

	Σελίς
Πρώην Λεοντουπόλεως Σωφρ. Εὐστρατιάδου, Ὁ Νεομάρτυς Μιχαήλ Μαυροειδῆς ὁ Ἀδριανουπολίτης.	7— 28
Κ. Γ. Κουρτίδου, Μονὴ Δαδιάς.	29 - 34
Ν. Βαφείδου Ἀρχιμανδρίτου, Τὸ ἐν Διδυμοτείχῳ τέμενος Βαγιαζήτ Α' τοῦ Κεραυνοῦ καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ του.	35 - 51
Τοῦ ἴδιου, Ὁ ἐν τῷ χωρίῳ Πυθίῳ τοῦ Διδυμοτείχου τάφος τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει ἀπαγχονισθέντος Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ ΣΤ'	52 - 55
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου. Ὁ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως Σερβίων καὶ Κοζάνης Μητροπολίτης Φώτιος.	56 - 63
Τοῦ ἴδιου, Αὐτόγραφοι ἐπιστολαὶ καὶ ἐνέργειαι τοῦ Μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως εἶτα Σερβίων καὶ Κοζάνης Φωτίου, πρὸς ἀπόδοσιν εἰς τὰ Γατρ ἰρχεῖα τῆς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καταληφθείσης σταυροπηγιακῆς ἐπὶ τῆς Ροδόπης Μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Πετριτσονίτισης (Βατσκόβου).	64 - 125
(Σημεῖωμα περὶ Μάρκου Βαλαβάνωφ).	126 - 127
Θυατείρων Γερμανοῦ, Ἡ Σηλυβρία κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα.	128 - 136
Θεοδ. Κ. Μακρίδου, Τὸ Βυζαντινὸν ἑβδομον καὶ αἱ παρ' αὐτῷ μοναὶ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ Μάμαντος.	137 - 198
Χριστ. Δρακοντίδου, Τρεῖς λίθοι ἐν Διδυμοτείχῳ ἄξιοι πολλοῦ ἐνδιαφέροντος.	199 - 218
Κασσανδρείας Εἰρηναίου, Βιογραφικὸν σημεῖωμα περὶ τοῦ ἀναχωρητοῦ πατρὸς Ἀρσενίου, ἰδρυτοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ τῶν Πριγκηποννήσων Σκήτης τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος.	219 - 231
Κ. Ἀμάντου, Μικρὰ Θρακικὰ μελετήματα.	
— Α' Ἡ καταγωγὴ τῶν Κομνηνῶν.	232 - 233
— Β' Χειρόγραφον τῆς Μονῆς τοῦ Γρηγορίου Πακουριανοῦ παρὰ τὴν Στενήμαχον.	234 - 252
Γ. Λαμπουσιάδου, Ὁδοιπορικὸν (Βαβὰ—Ἐσκί. Γέννα. Βουνὰρ—Χισάρ. Παλαιὰ Πέτρα. Σκόπελος. Βρύσις. Καριστιράν. Δρυστιπάρα.	

Μεσσηνή. Σαράντα Ἐκκλησίαι).	253 - 263
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν Φιλιππουπόλει καὶ περὶ αὐτήν.	264 - 280
Τοῦ ἰδίου. Ὅμοίως Τραϊανῆς Αὐγούστης, νῦν Στᾶρα Ζαγορὰ καὶ περὶ αὐτήν.	280 - 283
Τοῦ ἰδίου. Ὅμοίως ἐν ταῖς παρὰ τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ Ἑλληνικαῖς ἀποικίαις καὶ περὶ αὐτάς.	283 - 287
Εὐστ. Ζήση, Μετόχια Μονῆς Ἰβήρων.	288 - 294

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α

Εὐστρ. Ζήση, Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις Αὐδημίου.	295 - 323
Παναγιωτῆς Δ. Βαφείδου, Λαογραφικὰ Καλλιπόμεως (*Ἔθιμα, Πανηγύρεις, Συνοικίαι, Ἐκκλησίαι, Παρεκκλήσια, Ἀγιάσματα, Ὁργανώσεις, Τραγούδια).	324 - 333
Καλλισθ. Χουρμουζιάδου, Τὸ Τσακῆλι (Πετροχωῶρι) τῶν Μετρῶν. Οἰκόσιτα ζῶα. Κτηνοτροφία.	334 - 363

Μ Ν Η Μ Ο Σ Υ Ν Α

Νίκος Καλτσᾶς.	364 - 365
Διοκαιοσαρείας Ἀρίσταρχος.	365 - 366
Ι. Μαγκριώτου, Ν. Λιθοξόος.	366 - 368
Χρῆστος Κασίμης.	368 - 370
Ἀθηνόδωρος Δημητρίου.	370 - 372
Μαρωνεῖας *Ανθιμος.	372

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ—ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ—ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Μ. Α. Σ. Νεομάρτυρες Θράκης.	373 - 377
Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου, Στεφ. Χατζόπουλος (στιχουργήματα)	377 - 379
Γεωργίου Χουρμουζιάδου, Βίος καὶ στιχουργήματα.	379 - 384
Συλλογὴ Λαογραφικῆς ὕλης.	384
Τὸ ὕδραγωγεῖον Ἀδριανουπόλεως.	384
Ἀρχαιότητες Βιζύης.	384 - 385
Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου, Προικοσυμφωνιῶν κῶδιξ Νικηφόρου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως.	385 - 387
Ἰδίου, Ἡ Πλωτινópolis.	387 - 388
Ἀρχιμ. Ν. Σταματιάδου, Καὶ πάλιν ἡ Πλωτινópolis.	388 - 389
Ἰδίου, Σταμάτιος Παππᾶς.	389 - 391
Ἀνέκδοτα Γ. Βιζυηνοῦ.	391
Συλλογὴ ἐγγράφων.	392 - 393
Ἀνασκαφαὶ ἐν τῇ Ἀνατ. Θράκῃ.	393 - 395
Θανάσης Κατραπάνης.	395
Δ. Συμβούλιον, Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ, Εὐεργέται, Δωρηταὶ Θερακικοῦ Κέντρου.	396

Ε Ι Κ Ο Ν Ε Σ

*Απομυς τῆς μεγάλης ἀκροπόλεως Διδυμοτείχου

Ἡ ἐπιγραφή τοῦ τεμένους.	37
Ἡ πρόσοψις τοῦ τεμένους Βαγιαζήτ.	41
Ἡ μεγάλη μεσαία θύρα.	44
Ἄ Ο Φιλίππουπόλεως Φώτιος μεθ' ὑπογραφῆς.	57
Ἐπιγραφαὶ τοῦ πατριάρχου Φωτίου.	58
Σχέδιον τείχους Σηλυβρίας.	129
Ἐτερον	130
Ἐπιγραφή τείχους Σηλυβρίας.	130
Ἐτεραι δύο	132
Ἄλλη	131
Σχέδιον οἰκοδομῆς τείχους.	133
Ὅμοιον.	134
Ἐπιγραφή τείχους Σηλυβρίας.	135
Ἡ ἀρπαγὴ ἐν τῷ ἀέρι τοῦ παιδός.	153
Τρεῖς εἰκόνες κιονοκράνου με μονόγραμμα Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδώρας.	155
Τὸ Τριβουνάλιον τοῦ Κάμπου.	157
Μαρμάρινον κιονόκρανον.	159
Γεῖσα ἐν τῇ οἰκίᾳ Ἡλιάδου.	160
Τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ ἀρχιτεκτονικὰ τεμάχια	161
Ἡ εἴσοδος τῆς σήραγγος πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς.	162
» » » » μετὰ τὴν ἀνασκαφὴν.	163
Ὁ κίων τοῦ Θεοδοσίου.	165
Μαρμάριναι βάσεις.	167
Τοπογραφικὸς χάρτης Μακροχωρίου καὶ τῶν περιχώρων.	168 - 169
Ἡ βάσις τοῦ ἀδριάντος Θεοδοσίου.	170
Ἐρείπια τοῦ καστelliου τῶν Θεοδοσιανῶν.	171
Ἄστεγος δεξαμενὴ Φιλ-Νταμί.	176
Ἡ ἀνεύρεσις τῆς κάρρας τοῦ Προδρόμου.	183
Ἄποψις τῶν ἐρειπίων τῆς ἐκκλ. τοῦ Ἄγ. Ἰωάννου.	184
Κάτοψις τοῦ ναοῦ τοῦ Ἄγ. Ἰωάννου.	186 - 187
Μωσαϊκὸν τῆς Μουῆς.	188
Ἐκ τῶν ἀνακαλυφθέντων βάσεων τοῦ ναοῦ.	189
Ὅμοίως.	190
Μαρμάρινον ἀνάγλυφον.	191
Μία τῶν πλευρῶν τῆς ἐξέδρας.	192
Μαρτύριον τοῦ ἱερομάρτυρος Βαβύλα.	194
Μία κρήνη παρὰ τὸ Μακροχώριον.	195
Περίπτερον τοῦ Σιαοῦ πασᾶ.	196
Ἄποψις τοῦ Τριβουναλίου.	197
Ἐπιγραφή Διδυμοτείχου.	203
Ἐτέρα.	206
Ὁ Πάτερ Ἀρσένιος.	220
Ἡ κυρία εἴσοδος τῆς Ἱερᾶς Σκῆτης.	222
Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.	225
Ἡ πρώτη σελὶς τοῦ ἀντιγράφου τοῦ τυπικοῦ.	235
Ἡ πρώτη σελὶς τοῦ ἱβηρικοῦ ἀντιγράφου.	237
Ἡ νεοελληνικὴ παράφρασις.	239

Σελίς τοῦ ἰβηρικοῦ ἀντιγράφου.	241
Ἐπιγραφή Γέννας	255
Ἐπιγραφή Σκοπέλου	258
Ἐπιγραφή Κεριστιράν.	260
Ἀρχαῖον Σαράντα Ἐκκλησιῶν	263
Ἐπιγραφή Φιλιππουπόλεως.	268
Ἐτέρα	271
Ὅμοίως.	272

Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ε Ι Α Ι

Πρώην Λεοντουπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου. Μητροπολίται τῆς Θράκης Α' Ἡρακλείας Καλλίνικος.	Σελ.	4 - 36
Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ. Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Θράκης.	»	37 - 136
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου. Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν Φιλιππουπόλει καὶ περὶ αὐτήν.	»	137 - 176
Α. Α. Σταμούλη (κατὰ μετάφρασιν) Ταξίδια εἰς Θράκην.	»	177 - 181
Ἀδ. Ν. Διαμαντοπούλου. Ὁ Μέγας Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας Β' ὁ Τρανὸς καὶ ἡ κατάστασις τοῦ ἔθνους κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα.	»	182 - 201
Ἐλαίας Ἀγαθαγγέλου. Μετακίνησις Θρακῶν τὸ 1800.	»	202 - 206
Εὐαγγέλου Ι. Σαβράμη. Ὁ κώδιξ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἱγνατίου.	»	207 - 246
Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου. Ὁ Ἅγιος Στέφανος ἐν Ἀδριανουπόλει. Πατριαρχικὸν σταυροπήγιον καὶ μετόχιον τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἄθωνος.	»	247 - 301
Γ. Μπακαλάκη. Θρακικὰ εὐχαριστήρια εἰς τὸν Δία.	»	302 - 312

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α - Γ Λ Ω Σ Σ Ι Κ Α

Κ. Λουίζου Οἰκονόμου. Λαογραφικὰ σύμμικτα Ταῦφυριου Καλλιπόλεως. (Διάφοροι δοξασῖαι καὶ δεισιδοιμονίαι. Ἡ βαρούμενη. Ἡ λεχοῦσσι. Τὰ βαφτίσια. Ὁ ἀρραβῶν. Ὁ γάμος. Πρωτοχρονιά. Ποδικός. Ἡ ἀποκρηά. Τραγούδια ἀποκρηφτάδικα (μετὰ μουσικῆς). Παίγνια κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Πανήγυρις Ταῦφυριου. Κλείδωνας. Διάφορα δημοτικὰ τραγούδια).	»	313 349
---	---	---------

Δ Ι Ο Ρ Θ Ω Σ Ε Ι Σ

Σελ.	5	σειρὰ	6	ἄνω μετὰ τὸ δράσεως προσθετέον εἰδήσεις.
»	»	»	10	ἄνω ἀντὶ Ἱεριμίου Α' ἀνάγνωθι Ἱεριμίου Γ'
»	6	»	3	κάτω ἀντὶ ἀνωτέρω ἀνάγνωθι κατωτέρω.
»	15	»	16	κάτω ἀντὶ Σταμπούτζε ἀνάγνωθι Σταμπούτζα.
»	161	ἐπιγρ.	62	Σ)τουρνίνου ἀνάγνωθι Σα)τουρνίνου.
»	165	»	73	τρίμερον ἀνάγνωθι τρίμετρον.
»	167	»	80	ἑαυ)τῶ ἀνάγνωθι ἑαυ)τοῦ.
Τυπωθεῖσθς τῆς μελέτης «Τὰ Θρακικὰ εὐχαριστήρια εἰς τὸν Δία» καθ' ἣν χρό-				

νον ἢ συγκοινωνία Καβάλλας Ἀθηνῶν εἶχε διακοπεῖ ἐπισυνάπτομεν ἐνταῦθα πίνακα προσθηκῶν καὶ παροραμάτων.

- Σελ. 304 μὴ ἀντιστρασσυ-μὴ ἀντιστραφεῖσα.
 » 305 σημ. 1 : Zous – Zeus
 » » » 2 : Cautineau – Cantineau
 » » » 2 : Palmg – Palmyr.
 » » » 3 : henoenschaften – genossenschaften
 » 306 Σετάλκης-Σιτάλκης.
 » 307 Triumvire–Triumviri
 » 308 Βιστόνου–Βιστόνων.
 » » Σύγκελος–Σύγκελλος.
 » » pertinentes–pertinentes
 » 309 λατομίου–λατομείου.
 » » πρίσται–πρίσται.
 » » σημ. 2 : δόρμου–θερμοῦ.
 » » » 2 : Τραλλιανῆ–Τραλλιανοῖς.
 » » » 3 : Ig IG.

Προσθήκη εἰς σελ. 310 καὶ διὰ τὴν ἐπιγραφὴν 2 «ἡ ἐπιγραφὴ παρετέθη καὶ εἰς τὸ προσφάτως ἐκδοθὲν Ἀρχεῖον Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσολογικοῦ θησαυροῦ Α' 1934–35 σ. 155 κακῶς ἀντιγραφεῖσα καὶ ἀπλῶς παρατεθεῖσα.

Σελ. 310 δυναμένην–δυναμένων.

- » 312 προερχόμενος–Προερχόμενοι.
 » 313 σημ. 2 : ὄτ–ὄτι.
 » » » 2 : Σβελθεσιρδος–Σβελθι–ουρδος.
 » » » 4 : zuei–zwei
 » » » 4 : Zcusbelder–Zeusbilder
 » 314 Πανταλιά–Παυταλιά.
 » 315 σημ. 1 : πρόσθεσ καὶ Weinreich θεοὶ Ἐπήκοοι Athen. Milt. 1912 σ. 1–68.
 » 316 Μερσυνούπολις–Μοσυνουήολις.
 » 318 σοτάγειν–ποτάγειν.
 » 318 οἱ ἀριθμοὶ τῶν ὑποσημειώσεων 1. 2. 3. 4 – 1. 3. 4. 2.

Φωτίου Ἀποστολίδου. Γλωσσικά σημειώματα

Σελ. 350 - 352

Β. Δελιγιάννη. Μερικὰ ἔθιμα κὶ τραγούδια τῶν χωρίων Δογάνκιοι καὶ Ρέμπιτις τῆς περιφερείας Μαλγάρων. (Γέννησις, βᾶπτισις, ἐπικήδεα ἔθιμα, βρυκόλακες, σὲ περίπτωσι ἐπιζωοτίας, στὸ ξαφνικὸ ἀρρώστημα, θρησκευτικὸ ἔθιμο τῶν Φώτων, διάφορα τραγούδια, προγνωστικά, χελιδόνισμα).

» 353 - 370

Εὐστρατίου Ζήση. Διάφορα Αὐδημίου.

» 369 - 382

Ε. Α. Γλωσσάριον Λουλεβουργάς.

» 389 - 391

Μ Ν Η Μ Ο Σ Υ Ν Α

Κ. Βουρουνιώτου. Τὸ ἔργον τοῦ Χρήστου Τσοῦντα.

» 492 - 415

Ἄδ. Διαμαντοπούλου. Ἀναστ. Κ. Π. Σταμούλης.

» 416 - 422

Ζήση Χατζηβασιλείου. Ἀργύριος Κιτάνος.

» 423 - 425

Θεοφανώ Σιδερίδου.	»	425
Βιβλιογραφία.	»	426
Προκήρυξις διαγωνισμού.	»	427
Θρακικοῦ Κέντρου Διοικητικόν Συμβούλιον - Δωρηταί.	»	428
Διορθώσεις.	»	429

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἡ στήλη καὶ ἡ ἐπιγραφή (Μελέτης Μπακαλάκη)		303
Φωτογραφία ἐκτύπου	»	304
» »	»	311
Πιστὸν σχέδιον ἐκ τοῦ λίθου.	»	312
Ἡ στήλη καὶ ἡ ἐπιγραφή.	»	317
Χρῆστος Τσοῦντας.		393
Ἄναστάσιος Κ. Π. Σταμούλης.		416
Ἀργύριος Κιτάνης.		423

ΤΟΜΟΣ 12ος

	Σελ.
Πρόλογος	7 9
Βυζαντιναὶ ἐπαρχίαι	11 - 12
Ἡ τάξις τῶν Θρακικῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὰ συνταγμάτια	13 - 60
Συντετμημένοι παραπομπαὶ	61 - 64
Ἄρχιερεῖς Θράκης.	65 - 188
Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις	189 - 190
Πίναξ	191 - 193
Εύρετήριον τῶν Θρακικῶν μητροπόλεων, ἀρχιεπισκοπῶν καὶ ἐπισκοπῶν	194 - 213
Δεύτεραι προσθῆκαι (Ἄδριανουπόλεως, Δέρκων, Λυτίτσης, Μαρωνείας, Σωζοπόλεως)	286
ΧΑΡΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ	214 - 215
ΚΑΘΟΛΙΚΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ	216 - 230
Κατάλογοι ἀρχιερέων κατ' ἐπαρχίας	218 - 225
Πίναξ	226
Εύρετήριον Α'. Β'	227 - 230
ΚΩΔΙΞ ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ	231 - 254
ΚΩΔΙΞ ΕΠΙΒΑΤΩΝ	260 - 277
ΚΩΔΙΞ ΔΕΛΛΙΩΝΩΝ	278 - 285
Δεύτεραι προσθῆκαι Ἀρχιερατικῶν Καταλόγων	286
Παροράματα	286
Διοικητικὸν Συμβούλιον. Εὐεργέται, Δωρηταὶ Θρακικοῦ Κέντρου.	287

ΕΙΚΟΝΕΣ

Χάρτης Θράκης	215
Σηλυβρίας Κύριλλος	255
Συνάδων Πανάρετος	255

Σηλυβρίας Γερμανός	256
Σηλυβρίας Διονύσιος	256
Σηλυβρίας Εὐγένιος	257
Πανομοιότυπα ὑπογραφῶν Μητροπολιτῶν Σηλυβρίας	258 - 259

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Δ Ι Ε Υ Θ Υ Ν Ο Υ Σ Α Ε Π Ι Τ Ρ Ο Π Η

Πρόεδρος ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ
 Γ.Γραμματεὺς ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ
 Ταμίας ΙΩΑΚΕΙΜ ΛΑΓΙΑΣ
 Σύμβουλοι ΜΙΛΤ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ ΚΩΝΣΤ. ΜΙΜΗΚΟΣ

Δ. ΑΒΑΤΖΗΒΑΣΗΣ	Δ. ΛΟΥΪΖΟΣ
ΦΙΛ. ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ	Β. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
ΙΩΡΔ. ΑΛΜΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ	Θ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΛ. ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ	Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Π. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ	Γ. ΠΟΠΠΩΝΗΣ
ΑΝ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ	Δ. ΣΑΚΚΑΛΗΣ
ΑΘ. ΓΚΕΜΟΥΣΓΕΡΔΑΝΗΣ	Μ. ΣΑΡΑΝΤΗΣ
ΧΡ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΔΗΣ	Ζ. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Μέγας Εὐεργέτης
 ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

Εὐεργέται
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
 ΕΛΕΝΗ Μ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ

Μεγ. Δωρηταί
 ΤΑΜΕΙΟΝ ΑΝΤΑΛΛΑΞΙΜΩΝ
 ΚΙΜΩΝ Μ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

Δωρηταί
 ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΑΝΟΥΗΛΙΔΟΥ
 ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΛΟΥΔΗ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
 ΙΩΑΚΕΙΜ ΛΑΓΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ 13ος

Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου : Ὑπῆρξε Θρακικὴ Τέχνη ;	5 - 25
Ἰδίου : Κώδιξ τοῦ Νικηφόρου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως (1850—1861) (Τέλος).	26 - 64
Α. Α. Σταμούλη : Ταξίδια εἰς τὴν Θράκην. Ἀδριανούπολις (Μετὰφρασις)	65 - 82
Γ. Λαμπουσιάδου : Ὀδοιπορικὸν (Διδυμότειχον, Βιζύη, Ἀδριανού-	

πολις Ἀρναούτκιοῦ, Κρασοχώριον (Σιαραπλάρ), Τσιορέκεοῖ, (Τέλος).	83 - 88
Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου : Ἀνέκδοτος ἀκολουθία καὶ ἐγκώμιον πέντε Θρακῶν νεοφονῶν μαρτύρων Μανουήλ, Γεωργίου, Μιχαήλ, Θεοδώρου καὶ Γεωργίου	335 - 365
Σ. Δ. Μαυρομιχάλη. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως.	366 - 371
Β. Ἀριστοβούλου. Ταξείδια εἰς τὴν Θράκην	372 - 385

Γ Λ Ω Σ Σ Ι Κ Α — Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α

Ἑλπινίκης Σταμούλη-Σαραντῆ : Παραμύθια τῆς Θράκης (Συνέχεια)	89 - 190
Κ. Χουρμουζιάδου : Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις ἐκφράσεις Πετροχωρίου (Τσακηλίου) Μετρῶν	191 - 266
Φωτ. Γ. Ἀποστολίδου : Θρακικὴ γλωσσογραφία Ἀπὸ τῆ γλῶσσα τῆς Τσεντῶς.	267 - 305
Ἄ. Ἀ. Σταμούλη : Τοπωνύμια ἐπαρχίας Σηλυβρίας.	306 - 310
Ζ : Διάφορα λαογραφικὰ Σαμακοβίου (Προλήψεις, εὐχές, κατάρες, βρισιές, παροιμίες, συνήθειες)	311 - 324
Εὐστρατίου Ζήση : Γλωσσάριον Αὐδημίου	325 - 334

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ — ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ — ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Ἀρχιερεῖς Θράκης	387 - 394
Καθολικοὶ ἀρχιερεῖς	395
Συρτὸς Σηλυβριανὸς	396
Φάλαγξ Θεσσαλο-Μακεδονο-Θρακῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν	396 - 399
Δ. Γρ. Καμπούρογλου : Δωρόθεος ὁ Πρώϊος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως	399
Συγχωρητικὴ εὐχὴ διὰ τὸν Αἴνου Σωφρόνιον	400 - 404
Ἄχ. Θ. Σαμοθράκη : Ντούκενι καὶ Κασκάπανι (Θρακικὴ Παράδοσις)	404 - 411
Ἐπιγραφή Λουλέ Βουργάζ	412

Μ Ν Η Μ Ο Σ Υ Ν Α

Ὁ Μαρωνείας καὶ Θάσου Σπυρίδων	413
Θεόδωρος Μακρίδης	413 - 414
Τρύφων Εὐαγγελίδης	414
Ἄχ. Θ. Σαμοθράκη : Νικόλαος Β. Φαρδύς (ὁ Σαμόθραξ)	414 - 417

Ε Θ Ν Ο Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Ε Σ

Νικόλαος Χατζόπουλος	419
Κ. Γ. Κουρτίδου : Σπῦρος Συμ. Κουβατζῆς	419 - 420
Σπυρίδων Πεντεδέκα	421
Ζαχ. Ἀθανασιάδης	421
Ἀθ. Παπαγιάννης	422
Μιχαήλ Β. Γεωργίου	422
Μιχαήλ Φάκας (ἡ Τζατζούλης)	422
Κωνσταντῖνος Ἐπ. Χουρμουζιάδης	422
Θρακικοῦ Κέντρου Διοικητικῶν Συμβούλιον, Εὐεργέται, Δωρηταὶ	423

Ε Ι Κ Ο Ν Ε Σ

Ἡ περιφέρεια Σαμμακοβίου	312
Ἡ ἐν Σαμοθράκη Σχολή	313
Τρυγητὸς	317
2 εἰκόνες δοχείων τρύγου	318
Σκάφη τρύγου	319
Ἡ Γάνος πρὸ τοῦ 1912	385
Χάρτης τῆς Θράκης 1573	386
Παλαιοντολογικὰ εὐρήματα Κομοτινῆς	398
Ἔτερα	402
Παραλία Μυριοφύτου	406
Κατασκηνώσεις εἰς Γάνον	406
Ἡ χώρα τῶν Γανοχώρων	410
Μέγαρον Στρατιᾶς ἐν Ἀδριανουπόλει	410
Ἡράκλεια	412
Νικ. Φαρδύς	415
Τὸ χωρίον Ἀκ ἄλαν	417
Νικ. Χατζόπουλος	419
Σπῦρ. Κουβατζῆς	420
Διδυμότειχον	421

ΤΟΜΟΣ 14ος

Γ Λ Ω Σ Σ Ι Κ Α — Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α

Φωτ. Γ. Ἀποστολίδου : Θρακική γλωσσογραφία. Ἀπὸ τῆ γλῶσσα τῆς Τεντῶς (συνέχεια)	5 - 96
Ἐλπινίκης Σταμούλη-Σαραντῆ : Παραμύθια τῆς Θράκης (τέλος)	97 - 187
Z.-Θ. Κιακίδου : Διάφορα Λαογραφικὰ Σαμμακοβίου (Παιχνίδια, Παροιμίας, Ἐπώνυμα, Τραγούδια, Δείγματα Σαμμακοβιανῆς ὁμιλίας, Πανηγύρια στὸ Σαμμακόβι, Ἑορταί, Γεωργικαὶ ἐργασίαι, Οἱ ἔξω τοῦ Σαμμακοβίου δρόμοι, Ὀνόματα τῶν βουνῶν τοῦ Σαμμακοβίου, Τοπωνύμια, Ἐπίθετα, Ὁ Λύρατζης Παναγιώτης Γκόρες, Ἐπεισόδια, Παραδόσεις).	188 - 221
Διορθώσεις	221
A. A. Σταμούλη : Ἐπώνυμια Παναγίας ἐν Θράκη	222 - 226
— Σηλυβρίας τοποθεσίαι	226 - 228
Εὔστρ. Ζήση : Προλήψεις Αὐδημίου	229 - 239

Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ε Ι Α Ι

K. Μυρτ. Ἀποστολίδου : Ἡ Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία (Provincia Romana) Θράκη καὶ ἡ Μητρόπολις Φιλιππουπόλεως	241 - 275
Ἀρχιμ. Νικ. Βαφείδου : Τὸ «Σκυλοδόντι» καὶ ἡ «Παπὰ Πέτρα» τοῦ Διδυμοτείχου	276 - 283
— Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς Δαδιᾶς	284 - 291
K. Κουρτίδου : Σημείωμα διὰ τὴν Μονὴν Δαδιᾶς	291
Γ. Κωνσταντινίδου : Ὀλίγα περὶ Ἀδριανουπόλεως	292 - 307

Ἄχ. Θ. Σαμοθράκη : Ἡ Σταυροπηγιάνη Μονὴ τῆς Θεοτόκου τῆς ἐπι- λεγομένης Σκαλωτῆς	308 - 329
— Ἐκπαιδευτήρια Αἴνου ἐπὶ Τουρκοκρατίας	330 - 357
Κορυτσᾶς Εὐλογίου Κουρίλα : Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Ἡρακλείας	358 - 378
— Heraclea sacra	379 - 418

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφικαὶ σημειώσεις καὶ συμπληρώσεις	419 - 428
--	-----------

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ — ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ — ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Ἄκολουθία τῆς ἐξ Ἐπιβατῶν Ὁσίας Παρασκευῆς.	429 - 431
Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου : Ἡ ἐν Στενημάχῳ διὰ τὴν μνήμην τῶν Ἀ- γίων Ταξιάρχῶν δεκαήμερος νηστεία	432 - 433
Ἀρχιμ. Νικ. Βαφείδου : Λησταὶ Πομάκοι κατὰ τοῦ Διδυμοτείχου	434
— Ἡ πανώλης ἐν Διδυμοτείχῳ	434 - 436
Συμβολὴ Θρακῶν εἰς τὴν ἐπανάστασιν	436 - 438
Ἡ κατάληψις τῆς Αἴνου καὶ μνημεῖα πασάδων ἐν Θράκῃ	439 - 441
Βιβλιοθήκη Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου τῶν Ἀδριανουπολιτῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ	441 - 442
Θράκες εἰς τὰς Ἰνδίας	443
Ἄχ. Θ. Σαμοθράκη : Ὁ Ναὸς Ἰωάννου Προδρόμου ἐν Αἴνῳ	443 - 445
— Δανεισταὶ τοῦ ἁγίου Αἴνου Ματθαίου	445
— Δύο ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαὶ τῆς Μεσημβρινῆς Θράκης	446
Α. Α. Σταμούλη : Μεγάλαι Βεζύραι Θράκης καὶ ἐν Θράκῃ	447 - 449
Σ. : Ἄνασκαφαὶ στὸ Βυζαντινὸν Ρήγιον	449 - 451
Ἔργασια ἀναστηλώσεως εἰς Φέρρας	451
Ἑλληνικὲς φορεσιῆς	451
ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΘΡΑΚΗΣ	452 - 456
Καθολικοὶ Ἀρχιερεῖς	456

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Ἄθαν. Φ. Μανουηλίδης	458 - 461
Ὁ πρ. Λαγκαδᾶ Γερμανὸς Ἀναστασιάδης	461
Σταύρ. Νικολαΐδου : Ἀχιλλεὺς Κ. Παπαδάτος	542 - 546
Ἀντώνιος Σταμούλης	465
Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδης	466
Παροράματα	467
Θρακικοῦ Κέντρου Διοικητικῶν Συμβούλιον, Εὐεργέται Δωρηταὶ	468

ΤΟΜΟΣ 15ος

Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ, Διοικητικῶν Συμβούλιον, Εὐεργέται, Δωρη- ται	Σελ. 7
---	--------

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

Ἄχ. Θ. Σαμοθράκη, Σύντομος ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῆς νήσου Σαμο- θράκης	9 - 49
---	--------

Γ. Κωνσταντινίδου. Ἡ ἐν Ἀδριανουπόλει Ἑλληνική κοινότης. Οἱ ἱεροὶ ναοὶ τοῦ ἄστεως καὶ τῶν περιχώρων.	50 - 84
Προσθήκαι καὶ διορθώσεις	352 - 353
Ἰδίου Ὁ Ἀδριανουπολίτης Νεομάρτυς Ἅγιος Μαυρουδῆς	85 - 92
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Κώδικες Ἀνατολικῆς Θράκης	93 - 160
Μ. Α. Σ. Κῶδις Ἐξαστέρου (Σηλυβρίας)	161 - 175
Ἀχ. Θ. Σαμοθράκη, Ὀλίγα τινὰ περὶ Τραϊανουπόλεως	177 - 192
Μ. Α. Σταμούλη, Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην	193 - 217
Προσθήκαι καὶ διορθώσεις	353
Ἄντ. Α. Σταμούλη, Ταξίδια εἰς τὴν Θράκην (Μεγάλος Τσεκμετζές, Κινικλή)	324 - 334

Γ Λ Ω Σ Σ Ι Κ Α — Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α

Ἑλληνικῆς Σταμούλη Σαραντῆ, Ἀπὸ τὰ ἁγιάσματα τῆς Θράκης	219 - 292
Εὐστρατίου Ζήση, Γλωσσάριον Αὐδημίου	291 - 302
Ἀρχιμ. Νικ. Βαφείδου, Λαογραφικὰ περιφερείας Διδυμοτείχου καὶ δε- μοτικὰ ἄσματα Σουφλίου	303 - 307
Γ. Κωνσταντινίδου. Παραμῦθι τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἡ μοιρασιά	308 - 323

Μ Ν Η Μ Ο Σ Υ Ν Α

Γρηγ. Ἀχ. Λιβαδᾶ, Α. Ρ., Ἰωάννης Π. Καρδαμάτης	335 - 342
Ἀπόστολος Δοξιάδης	342 - 344
Φ. Μ. Θεολόγος Γ. Ἐξηντάρης	344 - 345
Ἰωάννης Μανδαλίδης	345 - 346
Κ. Ἀναστασία Σταύρου Ἀλβανοπούλου	346 - 347
Φ. Μ. Πολύκλειτος Θ. Βεζιρτζῆς	347 - 348
Γεώργιος Κ. Κωνσταντινίδης	348 - 349
Ἀπόστολος Ἀποστολίδης	349
Ρητορίδης Χατζόπουλος	349
Βασίλειος Ἀγγελῆς	349
Νικ. Παρίτσης	349
Δημ. Μαργαριτώφ	349
Ἀθηνᾶς Γαϊτάνου Γιαννιοῦ, Νοεμὴ Ζωηροῦ	349 - 351

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ — ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ—ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Νεομάρτυρες Θράκης	176
Ἡ κατὰ τῆς Θράκης ἐπιδρομὴ τῶν Σαρακηνῶν τῷ 829	176
Φιλογενεῖς Θραῖκες	218
Ἀνακάλυψις χρυσοῦ στέμματος ἐν Θράκῃ	218
Ἡ ἐν Ἀδριανουπόλει Ἑλληνική Κοινότης	352 - 353
Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν — Ἀνατολικὴν Θράκην	353
Ἀχ. Θ. Σαμοθράκη, Ἕνας Θραῖξ συνάδελφος ἐν Σηλυβρία	354
— Γέφυρα Διαμαντῆ Ἀδριανουπόλεως	354 - 355
ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΘΡΑΚΗΣ	355
Συμβολὴ Θρακῶν εἰς τὴν ἐπανάστασιν	356 - 358
Διάφορα	358 - 359

ΤΟΜΟΣ 16ος

Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ε Ι Α Ι

Θρακικοῦ Κέντρου Διοικητικόν Συμβούλιον, Εύεργέται, Δωρη- ταί	Σελ.	7
Ἄχ. Θ. Σαμοθράκη. Ἡ Αἴνος καί αἱ ἐκκλησίαι τῆς Γ. Κωνσταντινίδου. 1) Ἡ ἐν Ἀδριανουπόλει Ἑλληνική Κοι- νότης. 2) Ἐκπαιδευτήρια καί Σωματεῖα.	»	9 - 38
Γ. Λαμπουσιάδου. Περὶ Κυρίλλου τοῦ ΣΤ'	»	39 - 71
Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου. Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀ- νευρεθεισῶν ἐν Παυταλία, νῦν Κιουστεντιλίω καί περὶ αὐ- τὴν	»	71 - 104
— Ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τοῦ Ἁγίου Φιλιππουπόλεως Χρυσάνθου πρὸς τὸν ἐνδοξότατον βέην Μιχαήλ Ἀθαν. Γκιουμουσγκεξέ- νην πρόκριτον Φιλιππουπόλεως	»	105 - 137
Τὸ Σχμκκόβι καί τὰ μεταλλεῖα του	»	138 - 177
Μιλτ. Σαραντῆ. Τὸ Δέλτα τοῦ Βυζαντίου	»	178 - 188
	»	389 - 266

Γ Λ Ω Σ Σ Ι Κ Α Κ Α Ι Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α

Π. Παπαωϊαννίδου. Βιολογικὰ ἦθη καί ἔθιμα Σωζοπόλεως	»	267 - 283
— Παροιμίαι ἐπιχωρᾶζουσαι ἐν Σωζοπόλει	»	283 - 288
Παροιμιώδες φράσεις	»	289 - 290
Γλωσσάριον Σωζοπόλεως	»	291 - 298
Θ. Κιακίδη. Ἡ σπορὰ καί ἡ ἐπεξεργασία τοῦ λιναριοῦ στὸ Σαμμακόβι	»	311 - 312

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α Ι

Βιβλιογραφικαὶ σημειώσεις καί συμπληρώσεις	»	299 - 305
--	---	-----------

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ — Π Ρ Ο Σ Θ Η Κ Α Ι — Δ Ι Ο Ρ Θ Ω Σ Ε Ι Σ

Κ. Κουρτίδου. Καί πάλιν περ τῆς Μονῆς Δαδιάς	»	306 - 308
Σ. Σ. Σ. Ἀπὸ τὰ Ἁγίσματα τῆς Θράκης	»	308 - 309
Ἐπωνυμίαι Παναγίας ἐν Θράκη	»	309
Περὶ Κυρίλλου τοῦ ΣΤ'	»	309 - 310
Διάφορα	»	310

ΤΟΜΟΣ 17ος

Θρακικοῦ Κέντρου Διοικητικόν Συμβούλιον, Εύεργέται, Δωρη- ταί	Σελ.	8
Ἑλπινίκης Σταμούλη Σαραντῆ, Ἀπὸ τὰ φυτὰ τῆς Θράκης	»	9 - 72
Σάββα Καλογιαννίδου, Τραγοῦδια Σαμμακοβίου	»	87 - 76
Ζ. Διάφορα ἀπὸ τὸ Σαμμακόβι. (Τὰ ἐγκαίνια Ἐκκλησίας, Λι-		

τανεΐαι, Σκύλαρος καὶ Κούταβος, Γραμμάτιο καὶ ἐπιστολὴ τοῦ 1840 καὶ 1864)	σελ. 76 - 80
Εὐστρατίου Ζήση, Παραμύθια Αὐδημίου	» 81 - 86

Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ε Ι Α Ι

Ἀχιλλέως Θ. Σαμοθράκη, Ἡ φυλακὴ τοῦ Καρόλου XII Βασιλέως τῆς Σουηδίας ἐν Διδυμοτείχῳ καὶ 20 Γάλλοι Ἀξιωματικοὶ ἐγκάθειρκοι ἐν αὐτῇ	» 87 - 92
— Ἡ θρακικὴ κατάληξις Παρα	» 93 - 96
— Περὶ Βεσσῶν ἢ Βησσῶν Ἀρχαίου Θρακικοῦ λαοῦ	» 97 - 101
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν Σερδικῇ, νῦν Σόφια καὶ περὶ αὐτῇ	» 102 - 123
Ἰωάννου Κ. Σφάγγου, Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἑλουσοσίας καὶ τῆς κατανομῆς τῶν ἀνωφελῶν κωνώπων εἰς περιοχὰς τῶν νομῶν Δράμας καὶ Καβάλας ὡς καὶ εἰς περιοχὰς τινὰς τῆς Θράκης	» 125 - 135
Μιλτιάδου Σαραντῆ, Τὸ Δέλτα τοῦ Βυζαντίου (Συνέχεια)	» 137 - 182

Μ Ν Η Μ Ο Σ Υ Ν Α

Νικ. Βασιλειάδου, Μανευὴλ Γεδεῶν	» 183 - 189
Βασίλειος Χατζηλίας	» 190
Κωνσταντῖνος Φίλανδρος	» 190
Κωνσταντῖνος Χριστοφῆ Οἰκονόμου	» 215: - 217
Βιργίλιος Σωτηριάδης	» 217 - 218
Χρῆστος Τριανταφυλλίδης	» 218

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ — Π Ρ Ο Σ Θ Η Κ Α Ι — Δ Ι Ο Ρ Θ Ω Σ Ε Ι Σ

Μυρτίλου Ἀποστολίδου Στίχοι παραινετικοὶ τοῦ Φιλίππουπόλεως Παΐσιου πρὸς τοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς Πετριτσονιτίσσης	» 124 136
— Παραλειπόμενα Ἀνθολογίας Θρακῶν ποιητῶν	» 191 - 198
Συλλογαὶ Λαογραφικῆς ὕλης καὶ ἀνακοινώσεις	» 198 - 204
Περινθίου ἐπιτάφιος ἐπιγραφή	» 204 - 207
Ἐπιγραφή Περιστάσεως	» 207 - 208
Συμβολὴ Θρακῶν εἰς τὴν ἐπανάστασιν	» 208 - 209
Λόγιοι Θραῖκες	» 209 - 210
Ἀγιάσματα τῆς Θράκης. Διορθώσεις	» 210
Παροράματα	» 211
Ὁ ἔρανος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου	» 212 - 214

Ε Ι Κ Ο Ν Ε Σ

Χάρτης τῶν νομῶν Δράμας, Καβάλας καὶ Θράκης	» 133
Κωνσταντῖνος Οἰκονόμου μετὰ τῶν συμμαθητῶν τοῦ Ἑλ. Βενιζέλου κλπ.	» 215
Κωνσταντῖνος Οἰκονόμου	» 216
Βιργίλιος Σωτηριάδης	» 217

Τ Ο Μ Ο Σ 18ος

	Σελίς
Διευθύνουσα Ἐπιτροπή Θρακικοῦ Κέντρου.....	2
Βράβευσις Θρακικῶν	3 - 4
Ὀλίγα περί Θράκης	5 - 4
Συμβολή τῆς Θράκης εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821	41 - 48
Ἡ Σωζόπολις κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν	49 - 52
Σαράντα Ἐκκλησίαι. Γιωργάκης Σαίρογλου ὑπὸ τοῦ ἰδίου	53 - 54
Ἀπαγχονισμοὶ ἐν Σαράντα Ἐκκλησίαις ὑπὸ Μιχ. Λυκίδου	54 - 55
Ἡ αὐτονομία τῆς Γκιουμουλτζίνας (Κομοτινῆς)	56 - 58
Τὰ σχολεῖα Θράκης ἐπὶ Τουρκοκρατίας	59 - 83
Λόγιοι Θρᾶκες	84 - 195
Ἐγκώμια Γ. Βιζυνοῦ ὑπὸ Κ. Παλαμαῦ, Ν. Βασιλειάδου, Θ. Βελιανίτη	196 - 217
Νεομάρτυρες Θράκης	218 - 221
Θρᾶκες Μουσικοὶ	222 - 227
*Ἐγγραφα Ἐπίσημα Θρακῶν	227 - 229
Αἱ σκιαὶ τῶν Πατριαρχῶν Γρηγορίου Ε' καὶ Κυρίλλου ΣΤ'	230 - 231
Ἡ Μάγισσα Ποίημα Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου	232
Οἱ τελευταῖοι διωγμοὶ εἰς τὴν Λαϊκὴν Στιχουργίαν	233 - 244
Κωστής Ἰγνάτογλου ὑπὸ Φωτίου Γ. Ἀποστολίδου	245 - 546
Τραγούδια τοῦ Ἰγνάτογλου	246 - 248
Αἱ Σφαγαὶ Ἀδριανουπόλεως ὑπὸ Δ. Μελανεῖδου καὶ Ν. Παρασχίδου	249 - 252
Οἱ Μωραλιῆδες τῆς Στενημάχου ὑπὸ Α.Π. Δοξιάδου	253
Ἰωσήφ Λεφάκης Μητροπολίτης Μεσημβρίας	253
Ὁ Μυστικὸς Ἀπεσταλμένος ἀπὸ «Τὰ 100 Ἑλληνικὰ Χρόνια» ...	254 - 256
Σημερινὴ Διοίκησις Θράκης	256
Συμβολὴ εἰς τὴν Θρακικὴν Βιβλιογραφίαν ὑπὸ Μ. Σταμούλη	IXLVII
Τοῖς Ἀναγνώσταις. Τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς	XLVII
Παρατηρήσεις	XLVIII

Τ Ο Μ Ο Σ 19ος

Γ. Μπακαλάκη, Ἱστορημένον ἐκ Θράκης ἀντιμήνισον	Σελ. 5 - 14
Ἰδίου, Παρανέστιοι Ἀρχαιοῖτες	» 15 - 32
Δεύτεραι φροντίδες	» 32
Πρῶν Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, (Β' Ὁ Βιζύης Ἰωακείμ, Γ' Ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἀθανάσιος, Δ' Ὁ Ἡρακλείας Γεράσιμος, Ε' Ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος, ΣΤ' Ὁ Φιλιππουπόλεως Θεόκλητος, Ζ' Ὁ Μαρωνεῖας Γαβριήλ, Η' Ὁ Μαρωνεῖας Ἀνθιμος, Θ' Ὁ Τραϊανουπόλεως Ἀνθιμος)	» 33 - 68
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν Τραϊανῇ Αὐγούστη, νῦν Στάρα Ζαγορά καὶ	
περὶ αὐτὴν	» 69 - 106
Προσθήκη εἰς συλλογὴν ἐπιγραφῶν Φιλιππουπόλεως	» 106 - 107
Ν. Jorqa La «Royaute Thrace»	» 108 - 109
Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν	

ἐπαρχιῶν τῆς Βορείου Θράκης καὶ ἐν γένει τῆς Βουλγαρίας ἀπὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἐξῆς	σελ.	110 - 189
Κ. Κουρτίδου, Ἡ ἐκ Διδυμοτείχου ἀναθηματικὴ στήλη Πλωτινοπολιτῶν	»	190 - 195
Ν. Βαφείδου, Ἡ ἐν Διδυμοτείχῳ ἀνευρεθεῖσα ἀναθηματικὴ ἐπιγραφή Πλωτινοπολιτῶν	»	196 - 210
Γ. Βαλέτα, Φιλολογικὰ στὸ Βιζυηνὸ	»	211 - 304
Ἐπίμετρο βιβλιογραφίας	»	442
Εὐάγγ. Ἰω. Σαβράμη, Ἐπιστολὴ τοῦ Ἡρακλείας Μελετίου πρὸς τὸν Ταλαντίου Νεόφυτον	»	305 - 307
Εὐάγγελος Σαβράμη	»	308
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Ἄγνωστος ἀρχαῖος Θραξ ποιητῆς ἢ φιλόσοφος	»	309 - 316
Νικ. Βαφείδου, Ἱστορία τῆς Ἀρμενικῆς κοινότητος Διδυμοτείχου καὶ ὁ Βυζαντινὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Παλαιοκαστρίτου	»	317 - 329
Κ. Χουρμουζιάδου, Τὸ Τσακῆλι (Πετροχωῶρι) τῆς ἐπαρχίας Μετρῶν—Ἐξήγησις προφορᾶς ξένων γραμμάτων καὶ συμπλεγμάτων—Πίναξ προφορᾶς—Φωνές—Πῶς κρένε στὰ χαϊβάνια—Σγκενεῖς—Ἀγρίμια—Σπιτίσια ζῶα—Ἀγριοπούλια καὶ τσιροπούλια—Ἐρπετὰ καὶ φίδια—Ψάρια Ζούζουλα—Χωριάτικο καλαντάρ	»	330 - 350
Ἐλπινίκης Σταμούλη-Σαραντῆ, Πῶς γιάτρευαν στὴν Θράκη, Γιατρικὰ, γητειές καὶ χάρες	»	351 - 383
Ι. Μαγκριώτη, Ἦθη ἔθιμα καὶ προλήψεις τοῦ χωρίου Εὐκαρύου	»	384 - 391
Εὐστρ. Ζήση, Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις Αὐδημίου	»	392 - 411
Μιλτ. Σαραντῆ, Ἀπὸ τὰ παναγύρια τῆς Θράκης	»	412 - 419
Κ. Κωνσταντοπούλου, Κονιδάρη Γερασίου. Σύντομος ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Ἀδριανουπόλεως	Σελ.	420 - 426
Βιβλιογραφικαὶ σημειώσεις 1934-1936	»	427 - 435
Βιβλιογραφίαι Θρακῶν	»	436 - 437
Ἐφημερίδες Δυτικῆς Θράκης	»	438
Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Πετριτσονιτίσης. Μία ἐπανόρθωσις	»	439 - 442
Ἐπίμετρο βιβλιογραφίας στὸ Βιζυηνὸ	»	442
Παροράματα καὶ διορθώσεις	»	443
Θρακικοῦ Κέντρου, Διοικητικὸν Συμβούλιον, Εὐεργέται, Δωρηταί, Ἐπιτροπαί	»	444

Ε Ι Κ Ο Ν Ε Σ

Σταυρὸς	10
Ρήγιον	11
Ἐπιγραφή Ρηγίου	14
Οἰκοδομὴ Σαφρᾶ	15
Ἐπιγραφή	16
Ἐπιγραφή Γαλαταρίων	19
Ἐπιγραφή Ἀϊπά	22

2 ἐπιγραφαὶ Δρυπίας	25
Ἡ μονὴ τῆς Πετριτσονιτίσσης	51
Αἱ ἐκκλησίαι τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ τῆς Παναγίας τῆς Μονῆς	67
Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἐκκλησίας τῆς Μονῆς	68
Εἰκόνες τῶν δωρητῶν τῆς Μονῆς.....	69
Τοιχογραφίαι Μονῆς	70
Ἐπιγραφὴ Φιλιππουπόλεως	189
Ἐτέρα	190
Ὅμοιος	195
Τὸ ἐν Διδυμοτύχῳ Μετόχιον ὁ Ἅγιος Χαράλαμπος.....	213
Ἐγγραφον ἀφορρὸν τὸ ἀνωτέρω	217
Δακτύλιος ἐξ Ἰστρου	222
Ἄλλαι δύο εἰκόνες τοῦ ἰδίου	223
Μαρωνείας Μελισσηνός	351
Ἐπιγραφὴ Φιλιππουπόλεως	413

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ – ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

Θρασυβούλου Πηλείδη, Ὁ Μητρσπολίτης Μαρωνείας	Σελ.	351 - 354
ΜελισσηνόςΧριστοδοκύλου	»	351 - 354
Σηλυβρίας Εὐγένιος	»	354
Πρώην Μετρῶν Ἰωσάκειμ	»	354 - 355
Ἀλεξανδρουπόλεως Γερβάσιος	»	355
Λαρίσης Ἀρσένιος	»	355
Θανάσης Κατραπάνης	»	355 - 356
Μιλτ. Σταμούλη, Συμβολὴ Γ'. εἰς τὴν Θρακικὴν βιβλιογραφίαν	»	357 - 381
Προσθῆκαι, διορθώσεις		381
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Συμβολὴ Δ'. εἰς τὴν Θρακικὴν βιβλιογραφίαν	»	382 - 398
Διορθώσεις εἰς τὴν βιβλιογραφίαν τοῦ παραρτήματος τῆς Γ' τόμου	»	398 - 399
Ὄνόματα συγγραφέων τῶν εἰς τὰς 4 συμβολὰς εἰς τὴν Θρακικὴν βιβλιογραφίαν πραγματειῶν	»	400 - 409
Εὐστρατίου Ζήση, Ἀρχεῖον Θρακικοῦ Θεσαυροῦ Ἰ. Παπαχριστοδοκύλου	»	410
Θρακικοῦ Κέντρου Διευθύνουσα ἐπιτροπὴ, Διοικητικὸν Συμβούλιον. Ἐπιτροπαί. Εὐεργέται καὶ Δωρηταί.	»	411
Διαγωνισμὸς	»	412
Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις		413

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ

Τῆς ὑπ' ἀριθ. 154 ἐν σελ. 191 τοῦ παρόντος τόμου ἐπιγραφῆς τὰ τέσσαρα τελευταῖα γράμματα τῆς δευτέρας γραμμῆς ἀναγνωστέα: ΕΙΣΕ καὶ τὸ πρῶτον τῆς τρίτης γραμμῆς Λ, ἀντὶ τῆς δοθείσης ἐσφαλμένης ἀναγνώσεως ΕΙΣΕΙΑ (;) Ὅθεν ἀναγνωστέα ἢ λ. ΕΙΣΕΛΑΣΤΙΚΟΥΣ. Ἄ γ ῶ ν ε ς εἰ σ ε λ α σ τ ι κ οῖ. Λατινιστὶ=Ludi iselastici (Plin. Ep. 10, 118)=οἱ ἀνήκοντες εἰς εἰσέλασιν: ἐκ τοῦ ρ. εἰ σ ε λ α ὑ ν ε ι ν=ἐν πομπῇ θριάμβου εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν πόλιν· πρβλ. «ἐτι δὲ τὸν θρίαμβον εἰσήλασε» (Πλουτάρχου, Μάριος, 12). Τὸ ἐπίθετον εὐχρη-

στον ἐπὶ Ρωμαϊοκρατίας διὰ τοὺς ἀγῶνας, ὧν ὁ νικητὴς ἐπιστρέφων εἰς τὴν γενέτειραν εἰσήρχετο εἰς τὴν πόλιν ἐν πομπῇ θριάμβου, ὥσπερ οἱ τελοῦντες θρίαμβον Ρωμαῖοι στρατηγοί. Ἄγῶνες συνεπαγόμενοι τὸν θρίαμβον τοῦ νικητοῦ.

(Παροράματα)

- Σελ. 15 Ἡ παραπομπὴ εἰς ἐπιγραφὴν Σελ. 16 ἀντὶ 14.
Σελ. 117 σειρὰ 10 ἀνάγνωθι ἀντὶ *radua* ἀνάγν. *ordua*.
Σελ. 230 ἀντὶ Ἄνδριανουπόλει ἀνάγνωθι Ἄδριανουπόλει.

ΤΟΜΟΣ 20ὸς

Μ. Ἰ. Γεδεών, Παλαιᾶς Εὐωρίας Θρακῶα Κέντρα	Σελ. 5 - 34
Δημ. Π. Πασχάλη, Τέσσαρες Μητροπολίται Ξάνθης καὶ Περιθωρίου, Ἄνδριοι τὴν πατρίδα (Παρθένιος Ναθαναήλ, Σεραφεῖμ, Διονύσιος).	» 35 - 50
Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου, Περί τῆς μονῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑραγίας Θεοτόκου τῆς Πετριτσονίτισσης	» 51 - 82
Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου, Θεόκλητος, ὁ Πολυείδης. Τὸ λεύκωμα αὐτοῦ ἐν Γερμανίᾳ. Ὁ φιλελληνισμὸς τῶν Γερμανῶν	» 83 - 143
Εὐαγγέλου Ἰω. Σαβράμη, Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Σχολείων τῆς Θράκης.	» 144 - 152
Ἰω. Σπαθάρη, (Μετάφρασις). Ἡ Ἄνατολικὴ Θράκη κατὰ τὸν Τοῦρκον περιηγητὴν τοῦ χϽVII αἰῶνος Ἐβλιγιὰ Τσελεμπήν.	» 153 - 176
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν Φιλιππουπόλει καὶ περὶ αὐτήν.	» 177 - 200
Προσθήκη	» 412
Μαν. Ἰ. Γεδεών, Διαθήκαι δύο Θρακῶν διδασκάλων.	» 201 - 211
Ἄρχιμ. Νικ. Βαφείδου, Τὸ ἐν Διδυμοτείχῳ Μετόχιον ὁ Ἅγιος Χαράλαμπος.	» 212 - 220
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Χρυσοῦς ἐξ Ἰστρου ἐνεπίγραφος δακτύλιος.	» 221 - 227
Τ. Ε. Εὐαγγελίδου, Πολυχρόνιος Δημητρίου.	» 228 - 229
Α. Α. Σ., Οἰκοδομαὶ Σινὰν πασσαῖ.	» 230
Ἑλπινίκης Σταμούλη Σαραντῆ, Παραδόσεις τῆς Θράκης (Πίναξ 316-318).	» 231 - 318
Εὐστρατίου Ζήση. Διάφορα Αὐδημίου.	» 319 - 331
Ἑλαίας Ἀγαθαγγέλου, Γλωσσάριο Λουλεβουργᾶς.	» 332 - 339
Εὐστρατίου Ζήση. Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις Αὐδημίου	» 340 - 350

ΠΙΝΑΚΕΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Λουλουκίζω 473.	Λωλοφακὴ (ἦ) 473.
Λούνσ 472.	
Λουντρι (τὸ) 472.	Μεσάλα 148.
Λούρδα (ἦ) 473.	Μουκάτι 385.
Λουρδίζω 473.	Μουχαρῆς 366.
Λυκοπρόγονα 473.	Μπακιράκι 432.

- Μπαλκάνι (ἄρος) 418.
 Μπαλντιράνι 395.
 Μπαρμπέτα 408.
 Μπατζάκι 165.
 Μπελμπιλένια (ἀηδονιοῦ) 404.
 Μπιντοῦνκο 147.
 Μπλαστήρ (ὄ) 408.
 Μπό(γ)ος 367, 385.
 Μάξος 149.
 Μεντέρες 385.
 Μιντεροῦδες 385, 386.
 Μερδοχάρτι 145, 148, 149.
 Μπουζιά 148.
 Μπουλντουρτζούμι (ὄρτύκι) 405.
 Μπουρλειά (ἦ) 385.
- Νόιντι 409.
 Νταούλι 394.
 Νταρμπούκ' (μουσ. ὄργ.) 404.
 Ντερλκώνω 405.
 Ντουντούκα 395.
- Ξενομελικίζω 155.
 Ξεχαντριστά 143.
- Ὀβριά 164.
 Οὐτζάκι-περδεσι 385.
- Παλιοσέρβουλας 391.
 Πάλλα 134.
 Παραμάνες (συγγενεῖς) 397.
 Πατερικά 450.
 Πέραντρο 132.
 Πηλοκούτι 367.
 Πικροβούκ' 136.
 Πιστιμάλλ' 368, 386.
 Πλαντάζω 435.
 Πογενήτης 180.
 Πόγος 386.
 Προικοφάρτι 364.
- Ραγατεῦω 410.
 Ραγιατί 409, 410.
 Ρετσέλι 146.
- Σανδάνι 367, 386.
 Σαχνικό ἀπλάτο 367.
 Σαχνικό καπακίδικο 367.
 Σεντούκι 385.
 Σεπέτι 367.
 Σιακτάνι 385.
 Σιδεροσίни 143.
 Σιδερομιντερί 386.
 Σινί 141, 1143, 367, 385, 386.
 Σιτζαντές 152.
 Σκουλαρίκι 365.
 Σκουλλύ 162.
 Σοργούτσια 407.
 Σούρβα 431.
 Σοφραίδα 132.
 Στέφανο 149.
 Συγκόρνισα 401.
 Συναστρεῖ 180.
 Συντρόφι 385, 386.
- Ταβλομέσαλο 136.
 Τακίμι 366, 385.
 Ταμπαρικό ἀσημένιο 368.
 Ταμπούκιο 182.
 Τεπελήκια 408.
 Τζαγανός 169.
 Τζαχειίλας (ὄ) 239.
 Τζεβρές 385, 386, 389.
 Τζιάρι 867, 368.
 Τζιμπέρι 385, 386.
 Τουμάνι 367.
 Τριβόλι 143.
 Τσάπα 149.
 Τσερβούλι 157, 158, 160.
 Τσέφλι 395.
- Φαράσι 385, 386.
 Φερεντζές 385.
- Χαμαδή 206.
 Χαυσά 84.
 Χινδηστανήςιον (ἀντερί) 366.
 Χολομανῶ 150.
- Ψαθόδες 91, 92.
 Ψιλοτσουτσουδίζω 397.

Τ Ο Μ Ο Σ 21ος

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (Ανθολογία Θρακῶν Ποιητῶν)	Σελίς	3
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΑΛΛΙΔΗΣ (Βιογραφικὸ σημεῖωμα)	»	11
Θρῆνος	»	13
Δίστιχα	»	15
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΖΥΗΝΟΣ (Βιογραφικὸ σημεῖωμα)	»	17
Ὁ τελευταῖος Παλαιολόγος	»	19
Ἐποθῆκαι	»	22
Στῆς μελαχροινῆς τὰ μάτια	»	23
Ἡ ἀνεμώνη	»	24
Τὸ ὄνειρον	»	25
Θρακῶν ἄσμα	»	26
Ἀφαιρεμένη	»	27
Τὸ παιδί στοῦ ποτάμι	»	29
Ἄσμα	»	30
Παραβολή	»	30
Στίχοι τοῦ φρενοκομείου	»	31
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ (Βιογραφικὸ σημεῖωμα)	»	33
Πεταλοῦδα	»	35
Τ' ὠρολόγι	»	35
ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ (Βιογραφικὸ σημεῖωμα)	»	37
Τὸ γλυκὸ	»	39
Θὰ πάου κάτου στοῦ γιαλὸ	»	39
Τὸ φεγγαράκι ἀρμένιζε	»	39
Τὸ λείψανο	»	40
Ἔτσι μὲ τὴν ἀγάπη μου	»	40
Ἡ κούνια	»	40
Ὁρθὸς στὴν πλώρη ὁ χάροντας	»	41
Ἴτσα	»	41
Ζωή	»	42
Ἐπνε	»	42
Ἐξ' ἀπ' τὴν πολιτεία	»	42
Τ' ὠραῖο κοράσι	»	43
Ἐγὼ	»	44
ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΤΡΑΠΑΝΗΣ (Βιογραφικὸ σημεῖωμα)	»	45
Ὁ τόπος μου	»	47
Χυνόπωρος καὶ χειμώνας	»	48
Ὁ πόθος τῆς ναυτοπούλας	»	49
Λυγαριά	»	49
Δόξα	»	50
Νανούρισμα	»	51
Χαροκαμένη	»	52
Ξαλόνισμα	»	52
Οἱ λυγερές	»	52
Ἀγαποβότανο	»	53
Δὲν σὲ ξεχνῶ	»	54
ΜΥΡΤΙΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ (Βιογραφικὸ σημεῖωμα)	»	55

Πλάνη	»	57
Ἄθυμια	»	57
Ἡ ψυχή μου	»	58
Ἄμην	»	58
Πόνου κραυγή	»	59
Δρόμος χαμένος	»	60
Ἡ ἀρχαία Ἑλλάς	»	60
Ἡ Νιόβη	»	61
Ὁ ἑλλησποντος	»	61
Ὁ καλὸς ἄνθρωπος	»	62
Ἡ ἀρετή	»	63
Ὁ τύραννος	»	63
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΟΡΙΩΤΗΣ (Βιογραφικὸ σημεῖωμα)	»	65
Οἱ νεκροὶ τῆς ὥραιας	»	67
Λυγροὶ νόστοι	»	69
Τὸ τραγοῦδι τῆς Μινιὸν	»	74
ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΝΑΛΗΣ (Βιογραφικὸ σημεῖωμα)	»	75
Ἡ Μάνα τοῦ Χριστοῦ	»	77
Ἡ Μαγδαληνή	»	79
Οἱ μοιραῖοι	»	80
Οἱ πόνει τῆς Παναγίας	»	81
Πρόλογος «Στὸ φῶς ποὺ καίει»	»	82
Τὸ ἀηδόνι	»	83
ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ (Βιογραφικὸ σημεῖωμα)	»	85
Δροσιὰ πρωϊνὴ	»	87
Ὅταν ἡ μοίρα μου	»	87
Λίνα Λίνα	»	88
Χλωμὸς	»	88
Ὁ ὕπνος γλυκὸς	»	89
Θυμᾶμαι	»	89
Madridai triste	»	90
Νυκτωδία	»	90
Σὲ κάποια πολιτεία	»	90
Τόπει ὥραῖοι	»	91
Ἐγὼ μαζί σου	»	91
Σήμερα	»	92
Οἱ ἀγνωστοὶ	»	92
Οἱ τραγουδιστάδες	»	93
Ἀγάλια, ἀγάλια	»	93
Τίποτε ἄλλο	»	94
ΑΡΓΗΣ ΚΟΡΑΚΑΣ (Βιογραφικὸ σημεῖωμα)	»	95
Νυχτερινὸ	»	97
Ἄνοιξη	»	97
Τὰ καρόβια	»	98
Παλιὸς σκοπὸς	»	98
Ἀπὸ τὸν «Κόσμος»	»	99
Χωρισμὸς	»	100

Στή λίμνη	» 100
Ἄν ἔρθης	» 101
Ἐργάτριες	» 101
Ἡ ἀδελφούλα	» 102
Τ' ὥρατο νησί	» 102
Ἐθιμα	» 103
Κασσιανή	» 103
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	» 105.

ΤΟΜΟΣ 22ος

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α Κ Α Θ' Ὑ Λ Η Ν

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α

Περιγραφή τῆς Ἀδριανουπόλεως, Ἰγνατίου Σαράφογλου 66—82. Περιγραφή τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ τινων τῶν πέριξ τῆς Θράκης μερῶν, Κυρίλλου στ' τοῦ Ἀδριανουπολίτου 83—86. Ὀδοιπορικὸν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ἐλληνικῆς κατοχῆς τῆς Ἄν. Θράκης, Γ. Λαμπουσιάδου 87—93. Ὀδοιπορικόν, Γ. Λαμπουσιάδου 323—324.

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Κ Α

Θρακικὰ μελετήματα, Κ. Πετρίδη 32—38. Μητρόπολις Ἄπρω καὶ Μητροπολίτης Ἄπρω κλπ., Β.Α. Μυστακίδου 39—43, Θρακικά, ἴδιου 43—47. Ἐνια—Αἴνια, ἴδιου 47—64, Τὰ ἐλληνικά ἐν Φιλιππουπόλει σχολεῖα ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ καθεστώτος μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος, Μυρτίλου Ἀποστολίδου 94—120. Ἀπομνημονεύματα, Βλ. Σκορδέλη 121—128. Σημειώματα α') ἢ παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν μονὴ τῆς Λαμπούς, ἐπιδιόρθωσις χρονολογίας 251—252, β,) Παρατήρησις διὰ τὸ «χέρι τῆς Παναγίας», 252, γ') Πόθεν αἱ δημοσιευθεῖσαι περιγραφαὶ Ἀδριανουπόλεως 252—253, Ἀδαμαντίου Ἀδαμαντίου. Περὶ Θρακῶν καὶ Θράκης, Π. Καρολίδου 261—264. Ὁ φυσικὸς λιμὴν τῆς Ἀπολλωνίας—Σωζοπόλεως πάλαι καὶ νῦν 570 π.Χ.—1930 μ.Χ., Κ. Παπαϊωαννίδου 284—294. Πατριαρχικὴ ἀλληλογραφία Β. Μυστακίδου 315—323. Δύο ἔγγραφα ἐκ Φιλιππουπόλεως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος, Ἀποστολίδου Κ. Μυρτίλου 325—367. Ἀρχιγένεια, Ἀδαμαντίου Ταμβακίδου 372—384. Δύο προικοσύμφωνα ἐξ Ἀδριανουπόλεως, «τὰ Θρακικά» 385—386. Θρακικά (Αἶνος, Ἐκκλησία Αἶνου, Πίναξ κυριωτέρων ὀνομάτων τοῦ Α' μέρους), Β.Α. Μυστακίδου 295—314. Προσθήκαι εἰς τὸ «περὶ φυσικοῦ λιμένος τῆς Σωζοπόλεως». Κ. Παπαϊωαννίδου 485—486.

Α Ρ Χ Α Ι Ο Λ Ο Γ Ι Κ Α

Ἄρτοφόριον τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως, Γ.Α. Σωτηρίου 7-10. Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς Φιλιππουπόλεως, Μυρτίλου Ἀποστολίδου 11—13. Ἀντίτυπον Περιανθικῶν ἐνὸς χαλκίνου τοῦ Ἡρακλείου, De la Coste—Messeliere 265—274. Μωσαϊκὸν δάπεδον, Ἰωάν. Β. Παπαδοπούλου 275—278. Ἐπιγραφαὶ Αἶνου, Σαμίδου 279.

Μ Ν Η Μ Ο Σ Υ Ν Α

«Ἀριστοτέλης Κουρτίδης», Δ. Γρ. Καμπούρογλου 241—246. Ὁμιλίαι ἀγο—

ρητῶν κατὰ τὸ μνημόσυνον Ἄριστ. Κουρτίδου τῆ 20 Δ)βρίου, Δ. Γρ. Καμπούρογλου 492—494, Δημ. Ι. Λάμψα 494—500 καὶ Γρ. Ξενοπούλου 500—503.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ—ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ—ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Χρήστου Δ. Καράσου... «ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη. Στρατιωτικὴ γεωγραφία μετὰ 15 χαρτῶν... Ἀθήναι, «Πυρσοῦ», 8ον σ. 156. Μ. Α. Σ. 249—251. Ἡμαρτημένα καὶ προσθῆκαι εἰς τὴν μελέτην «Δύο ἔγγραφα ἐκ Φιλιππουπόλεως», Μυρτίλ. Ἀποστολίδου 481—483. Εἰς τὴν μελέτην Β. Μυστακίδου διορθωτέα. Εἰς τὰ γραφόμενα Κ. Μυρτίλου (τέλευτ. «Θρακικὰ» σ. 23). Εἰς τὸ αἰνίγμα Κ. Παπαϊωαννίδου (σελ. 174), Β.Ν. Δεληγιάννη 484—485, Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, ἡ Στενήμεχος κλπ. βιβλιοκρισία Μ. Α. Σ. 490—491, Σπήλ. Χ. Σακελλαριάδου, πόλεις καὶ θέσμια Θράκης κλπ. Ἐν Ἀθήναις 1929. Ἀδαμ. Ἀδαμαντίου. Νέα βιβλία 491.

Γ Λ Ω Σ Σ Ι Κ Α

Γλωσσάριον τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀν. Θράκης, Πολυδ. Παπαχριστοδούλου (Ζ—Κ) 212—226. Γλωσσάριον Ἀδριανουπόλεως, Γ. Λαμπουσιάδου (Β—Η) 226—242. Γλωσσάριον τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀν. Θράκης (συνέχεια), (Κ κεξ), Πολυδ. Παπαχριστοδούλου 457—474. Γλωσσάριον Ἀδριανουπόλεως, Γ. Λαμπουσιάδου 472.

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ Ε Ι Σ Κ Α Ι Λ Ο Γ Ο Δ Ο Σ Ι Α Ι

Λογοδοσία τοῦ Διοικ. Συμβουλίου καὶ τῆς διευθ. ἐπιτροπῆς ἀναγνωσθεῖσα τῆ 10 Φεβρ. 1929 ἐν τῇ Γεν. Συνελεύσει ὑπὸ τοῦ προέδρου κ. Φιλ. Μανουηλίδου 1—16 (παράρτ.). Λαογραφικὸς γλωσσικὸς διαγωνισμὸς τῶν «Θρακικῶν» 247—249. Προκήρυξις δευτέρου λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ διαγωνισμοῦ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου 255.

Π Ι Ν Α Κ Ε Σ

Πίναξ σύντομος κυριωτέρων ὀνομάτων τοῦ Α' τόμου 313—314. Πίναξ σύντομος τῶν κυριωτέρων τοῦ Β' μέρους 322. Πίναξ Πρωτομαϊστώρων Φιλιππουπόλεως 351—352.

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α - Α Σ Μ Α Τ Α

Παραλαγαὶ 1—2—3 ἀδόμεναι ἐν Σωζοπόλει, Κ. Παπαϊωαννίδου 153—154. Μοιρολόγι Θράκης, Ἑλπ. Σταμούλη Σαραντῆ 134—136. Δίστιχα τοῦ Κλήδονα ἐν Σωζοπόλει, Κ. Παπαϊωαννίδου 154—155. Λιανοτράγουδα Θράκης (ἔρωτικά, παινέματα, καῖμοί, βάσανα τῆς ἀγάπης, πόθοι εὐχές, μπατινάδες, χωρισμός, ὄρκοι κλπ. κλπ.), Πολυδ. Παπαχριστοδούλου 183—198. Θρακιώτικα τραγούδια (μουσική), Μόσχου Παπαχριστοδούλου 199—206. Δείγματα νεωτέρας λαϊκῆς στιχουργίας: (ὁ διωγμὸς τοῦ χωρίου Σοφίδες) 207—211. Θρακιώτικα τραγούδια, Μόσχου Παπαχριστοδούλου 389—395. Τραγοῦδι τῆς Ἀρετῆς, Ἑλπ. Σταμ. Σαραντῆ 396—399. Τραγοῦδι τῆς Ἀρετῆς Σωσιπάτρου Δημοσθενοπούλου 399—400. Δημοτικὰ τραγούδια Ἀδριανουπόλεως Ι. Λαμπουσιάδου 414—427. Τραγοῦδι «τοῦ Παύλου τὸ γεφύρι» 427.

Ε Π Ω Δ Α Ι

Ἐν παραγρ. 16, Σύμμικτα Λαογραφικὰ Κων. Χατζοπούλου 447. Ἐν λέξει «κότς», Γλωσσάριο Πολ. Παπαχριστοδούλου 460.

Α Ι Ν Ι Γ Μ Α Τ Α Κ Α Ι Γ Λ Ω Σ Σ Ο Δ Ε Τ Α Ι

Αἰνίγματα ἐπιχωριάζονται ἐν Σωζοπόλει, Κ. Παπαῖωννίδου 172—178. Γλωσσοδέτες—παιδιές, Πολυδ. Παπαχριστοδούλου 428—429. Κουβουκλιώτικο αἰνίγμα, Β. Ν. Δεληγιάννη 484.

ΕΥΧΑΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΑΙ ΥΒΡΕΙΣ ΚΑΙ ΟΡΚΟΙ

Εὐχαὶ σὲ πεθαμένον, Ἐλπινίκης Σταμούλ. Σαραντῆ, 134. Εὐχές, Πολυδώρου Παπαχριστοδούλου 434—435. Κατάρες, Π. Παπαχριστοδούλου 435. Εὐχαὶ—κατάραι, Κων. Χατζοπούλου 456. Βρисиές, Π. Παπαχριστοδούλου 435. Ὀρκοί, Π. Παπαχριστοδούλου 434. Ἀπειλὴ ἐν λεξ. κουκουρίζω, Γλωσσάριο Π. Παπαχριστοδούλου 461. Εὐχὴ «πρὸ τοῦ τάφου» 138. Ἐν λ. κωλοσφούγγια 465.

Π Α Ρ Ο Ι Μ Ι Α Ι

Παροιμίαι ἐπιχωριάζουσαι ἐν Σωζοπόλει, Κ. Παπαῖωννίδου 161—172. Ἐν ὑποσημ. δύο ἐγγράφων ἐκ Φιλιπ(π)λεως, Κ.Μ. Ἀποστολίδου 363. Ἐν λέξ. «κουκίζω», Γλωσσάρ. Π. Παπαχριστοδούλου 461. Ἐν λέξ. «λάδι», Γλωσ. Πολ. Παπαχριστοδούλου 465. Ἐν λεξ. «Θωμάς», Γλωσ. Γ. Λαμπουσιᾶδ. 476. Ἐν λ. «ἐλιά», ἴδιου. Ἐν λεξ. «καλαθ'» ἴδιου. Ἐν λεξ. «κάλτσα» ἴδιου 477.

Π Α Ρ Α Μ Υ Θ Ι Α

Ἡ Ντριζόκωλη (Σωζοπόλεως), Κ. Παπαῖωννίδου 155—157. Τῆς Κερᾶς Μηλιᾶς ἡ κόρη (Σωζοπόλεως), Κ. Παπαῖωννίδου 157—161.

Π Α Ρ Α Δ Ο Σ Ε Ι Σ

Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Λαζάρου, ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θράκης Ἐλπ. Σαραντῆ 149. Ἡ καλὴ γριά, ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος καὶ ὁ Χάρος, ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θράκης Ἐλπινίκης Σαραντῆ 150. Ἡ Νεράγδα, Κ. Παπαῖωννίδου 181—182. Παραδόσεις περὶ Χριστοῦ κλπ., ἐκ Δογάνκιοι (Μαλγάρων) 411, 412, 413. Παράδ. Νεράϊδ. Ἐξωτικῶν, Δράκου, Λάμιας, Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, Π. Παπαχριστοδούλου 437. Λουτρὸ τοῦ Κούκκου, Π. Παπαχριστοδούλου 438—439. Βρυκόλακες, Φαντάσματα, Στοιχεῖα, Τοπακάδες, Ἐνυπνιάσματα κλπ. Κ. Χατζοπούλου 450—451. Νεράϊδες, Κ. Χατζοπούλου 452.

Γ Α Μ Ο Σ

Σύμμικτ. Λαογρ., Κ. Χατζοπούλου, ἀρραβῶνες καὶ γάμοι 453—455.

Λ Α Τ Ρ Ε Ι Α

Ἡ παραμονὴ τῆς Παναγίας καὶ τὸ πικροβοῦκ', ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θράκης Ἐλπινίκης Σαραντῆ 136. Τῆς Γονατιστῆς ἄν. 145. Τὰ Διονύσια, Πολ. Παπαχριστοδούλου 429—430. Ἡ Ἀπόκρεω, ἐνθ. ἔαν. 430—431. Τὸ νέον ἔτος, ἐνθ. ἄν.

431. *Ἔθιμον τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ἔνθ. ἀν. 331. Πρωτομαγιά Πρωτοχρονιά, Κ. Χατζοπούλου 355—356. Χούχουτος ἢ Κούκηρος, Πολ. Παπαχριστοδούλου 361.

ΜΑΝΤΙΚΗ

Καληνίτσα, Πολ. Παπαχριστοδούλου 432—433. Διάφοροι μαντικοί, Π. Παπαχριστοδούλου 433. Οἰωνοὶ ἔνθ. ἀν. 435—436. Μαντεῖαι Κ. Χατζοπούλου 438—450. *Ονειρα-Οἰωνοὶ ἔνθ. ἀν. 452—453.

ΜΑΓΙΚΑΙ ΚΑΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΑΙ

Προλήψεις καὶ Δεισιδαιμονίαι, Κ. Παπαῖωαννίδου 178—181. Μαγικαὶ δεισιδαίμονες προλήψεις, Π. Παπαχριστοδούλου 433—434. Προλήψεις—Δεισιδαιμονίες ἔνθ. ἀν. 436—437. Ξεχωριστὴ δύναμις τῶν ἁγίων καὶ λατρεία ἔνθ. ἀν. 439. Δεισιδαιμονίαι—Προλήψεις, Κ. Χατζοπούλου 440—448.

ΒΙΟΙ

*Ὁ Τρύγος (γεωργ. ζωὴ) Κ. Χατζοπούλου 455.

ΤΕΛΕΤΗ

Τὸ ψυχομάχημα. Ἡ Ἁγία Μετάδοσις. Τὸ ἀγγελόκομμα. Ὁ νεκρός. Τὸ σαβάνωμα, Ἑλπινίκης Σταμούλη Σαραντῆ 131. Τὸ πέραντρο ἢ ὄβολος τοῦ Χάρου. Τὸ κιβούρι, ἔνθ. ἀν. 131. Ἡ τύχη τοῦ νεκροῦ. Γιὰ νὰ μὴ βρυκολακιάσῃ. Στὸ σπῆτι τοῦ νεκροῦ, ἔνθ. ἀν. 133. Τὸ μοιρολόγημα, ἔνθ. ἀν. 134. Γιὰ τὸ μνήμα ἔνθ. ἀν. 136. Τὸ σήκωμα τοῦ λειψάνου ἔνθ. ἀν. 137. Πρὸ τοῦ τάφου ἔνθ. ἀν. 138. Τὸ τρισάγιο καὶ ἡ παρηγοριά. Ἡ μακαριά. Τὸ σπαθὶ τοῦ χάρου. Ἡ ψυχὴ ἔνθ. ἀν. 139. Τὸ τρισάγιο στὸ μνήμα. Οἱ θλιμμένες ἔνθ. ἀν. 140—142. Μνημόσυνα. Τὰ κόλυβα. *Τὰ τρίμερα. Τὰ σαράντα ἔνθ. ἀν. 142—143. Στὸ μνήμα, ἔνθ. ἀν. 143. Νεκρικὰ ἢ νεκρικᾶτα. Δὲν χωροῦν τὰ κόλυβα. Τὸ ξεχωμάτιασμα, ἔνθ. ἀν. 144. Δροσιὰ γιὰ τὶς ψυχές. Τῆς γονατιστῆς, ἔνθ. ἀν. 145. Γιὰ τὴν ψυχὴ τῶν ζωντανῶν. Ἡ Παναγία καὶ οἱ ψυχές, ἔνθ. ἀν. 146. Τὸ ψυχοσάββατο τοῦ Μάη, ἔνθ. ἀν. 147—148. Τὸ ψυχοσάββατο τῆς Ἀποκρηῆς καὶ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου, ἔνθ. ἀν. 149.

ΚΑΤΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

- *Ἀδαμαντίου Ἀδαμαντίου.—Ἡ παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν μονὴ τῆς Λαμποῦς. Ἐπανόρθωσις χρονολογίας. 251—252. Σπήλιου Σακελλαριάδη : Πόλεις καὶ Θέσμια Θράκης καὶ Ἰωνίας. Ἀθῆν. 1929. βιβλιοκρισία.
- *Ἀποστολίδου Μυρτίλου Κ.—Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς Φιλιππουπόλεως 11—33.
- *Ἀποστολίδου Μυρτίλου Κ.—Τὰ ἑλληνικὰ ἐν Φιλιππουπόλει σχολεῖα ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ καθεστῶτος μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἑλληνικῆς Κοινότητος 94—121. Ἡμαρτημένα καὶ προσθῆκαι εἰς τὴν μελέτην «Δύο ἔγγραφα ἐκ Φιλίππ)λεως 481—483.
- *Ἀποστολίδου Μυρτίλου Κ.—Δύο ἔγγραφα ἐκ Φιλιππουπόλεως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος 325—368. Ἀρχαῖα νομίσματα ἐκ Μαρκιανοπόλεως 369—371.
- Δεληγιάννη Β.—Παρατηρήσεις διὰ τὸ «χέρι τῆς Παναγίας» τῆς σελ. 130 τοῦ Α' τόμ. 252.

- Δεληγιάννη Βασίλ.—Σύμμικτα λαογραφικά 401—413. Διόρθωμα ἐκ σελ. 23, 22, 174. κλπ. 484—485.
- Δημοσθενοπούλου Σωσιπάτρου.—Τραγούδι τῆς Ἀρετῆς 399—400.
- «Θρακικά».—Δύο προικοσύμφωνα ἐξ Ἀδριανουπόλεως 385—386.
- «Θρακικὸν Κέντρον».—Προκήρυξις λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ διαγωνισμοῦ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον 255. Μνημόσυνον Ἀριστ. Κουρτίδου. Ὀμιλία ἀγορητῶν Δ. Γρ. Καμπούρογλου, Δ. Λάμψα καὶ Γρ. Ξενοπούλου 492—503. Καμπούρογλου. Γρηγ. Δ.—Ἀριστοτέλης Κουρτίδης (σπουδαί, ἔργα, ἐπιστημονικὴ καὶ κοινωνικὴ δράσις αὐτοῦ) 243—246.
- Κυριακίδου Στίλπ.—Εὐστρ. Πελεκίδη Λαογραφικὸς καὶ γλωσσικὸς διαγωνισμὸς τῶν «Θρακικῶν». Ἐκθεσις τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς 247—249.
- Καρολίδη Παύλου.—Περὶ Θρακῶν καὶ Θράκης 261—264.
- Κυρίλλου στ' τοῦ Ἀδριανουπολίτου. Περιγραφή Ἀδριανουπόλεως καὶ τινῶν τῶν πέριξ τῆς Θράκης μερῶν 83—86.
- Λαμπουσιάδου Γ.—Ὀδοιπορικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Κατοχῆς τῆς Ἀνατ. Θράκης 87—93.
- Λαμπουσιάδου Γ.—Γλωσσάριο Ἀδριανουπόλεως
- Λαμπουσιάδου Γ.—Ὀδοιπορικὸν 323—324 καὶ 474.
- Λαμπουσιάδου Γ.—Δημοτικὰ τραγούδια Ἀδριανουπόλεως 414—427.
- Λάμψα Δημ.—Ὀμιλία εἰς μνημόσυνον Ἀρ. Κουρτίδου 492—500.
- Μανουηλίδου Φιλ.—Λογοδοσία τοῦ Δ. Συμβουλίου καὶ τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς.
- Μανουηλίδη Φιλ. καὶ Χατζηγιαννάκη Δημοσθ.—Πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Θρακῆς καὶ λοιποὺς συνδρομητὰς τῶν «Θρακικῶν» 3.
- Messeliere de la Coste.—Ἀντίτυπον Περὶνθιακὸν ἑνὸς χαλκίνου τοῦ Ἡρακλείου 265—274.
- Α. Α. Μ. βιβλιοκρισία: Κ. Μυρτίλ. Ἀποστολίδου. Ἡ Στενήμαχος κλπ. Ἀθην. 1929 490—191.
- Μυστακίδου Β. Α.—Μητρόπολις Ἄπρω καὶ Μητροπολίτης Ἄπρω 39—43.
- Μυστακίδου Β. Α.—Θρακικὰ ὄρια 43—47.
- Μυστακίδου Β. Α.—Ἐνια—Ἀϊνια 47—64.
- Μυστακίδου Β. Α.—Θρακικά, Αἶνος, ἐκκλησία Αἶνου 295—314.
- Μυστακίδου Β. Α.—Βιβλιογραφικὰ σημειώματα 65.
- Μυστακίδου Β. Α.—Πατριαρχικὴ ἀλληλογραφία 315—323. Ξενοπούλου Γρηγ. ὀμιλία εἰς μνημόσυνον Ἀρ. Κουρτίδου 500—503.
- Παπαδοπούλου Β. Ἰωαν.—Μωσαϊκὸν δάπεδον ἐν Δελλιῶνες 275—278.
- Παπαϊωαννίδου Κ.—Σύμμικτα λαογραφικά 153—182.
- Παπαϊωαννίδου Κ.—Ὁ φυσικὸς λιμὴν τῆς Ἀπολλωνίας—Σαζοπόλεως πάλαι καὶ νῦν 570 π.Χ.—1930 μ.Χ. 281—294, Προσθήκαι 485—436.
- Παπαχριστοδοῦλου Μόσχου.—Θρακιώτικα Τραγούδια 201—206.
- Παπαχριστοδοῦλου Μόσχου.—Θρακιώτικα Τραγούδια 389—395.
- Παπαχριστοδοῦλου Πολυδ.—Λιανοτράγουδα Θράκης 183—198.
- Παπαχριστοδοῦλου Πολυδ.—Γλωσσάριο τῶν Σαράντα Ἐκκλησ. τῆς Ἀν. Θράκης
- Παπαχριστοδοῦλου Πολυδ.—Σύμμικτα λαογραφικά Ἀδριανουπόλεως 428—439.
- Παπαχριστοδοῦλου Πολυδ.—Γλωσσάριο τῶν Σαράντα Ἐκκλησ. Ἀνατ. Θράκης
- Πετρίδου Π.—Θρακικά μελετήματα 34—38.

Μ.Α.Σ. Βιβλιογραφία-βιβλιοκρισία Χρήστου Δ. Καράσσου : ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη. Ἀθήναι τυπ. Πυρσοῦ 8ον σ. 156-249-251.

Σαμίδου.—Ἐπιγραφαὶ Αἴνου 279.

Σαράφογλου Ἰγνατ.—Περιγραφή Ἀδριανουπόλεως 66-82.

Σκορδέλη Βλασ.—Ἀπομνημονεύματα 121-128.

Σταμούλη Σαραντῆ Ἑλπινίκης.—Ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θράκης 131-151.

Λουλούκα Λυκοπούλου.—Δεῖγμα τῆς νεωτέρας λαϊκῆς στιχουργίας 207-211

Σταμούλη Σαραντῆ Ἑλπ.—Τραγοῦδι τῆς Ἀρετῆς 306-399.

Σωτηρίου Α.Γ.—Ἀρτοφόριον τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως 7-10.

Ταμβακίδου Ἀδαμαντ.—Ἱστορία τῶν Ἀρχιγενεῶν ἐν Ἐπιβάταις Ἐκπαιδευτηρίων 372-384.

Χατζοπούλου Ν. Κων.—(1873), Σαράντα Ἐκκλησιῶν σύμμικτα λαογραφικὰ 440-456.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΝ ΤΩ ΚΕΙΜΕΝΩ

1. Τὸ ἀρτοφόριον τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως 8.
2. Ὁ πύργος τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὁ πύργος τοῦ Ὁρολογίου 33.
3. Τὸ ἐν Ἀδριανουπόλει Συναίτικον Μετόχιον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τὸ ἐπικαλούμενον Ὁρφανοῦ 72.
4. Τὰ ἑρείπια τῆς ἐκκλησίας ἢ μοναστηρίου τῆς Ἁγίας Σοφίας 74.
5. Ἀνασκαφή ἐν Σηλυβρία τύμβου ὑπὸ G. Seur καὶ Ἀν. Σταμούλη 82.
6. Διάφορα μονογράμματα καὶ σχήμ. ἀντιγεγραμμένα διὰ χειρός. Γ. Λαμπουσιάδου 88.
7. Οἱ τελειόφοιτοι τῆς Ἑλλ. Σχολῆς Φιλιππουπόλεως τοῦ 1871-1872 μετὰ τῶν διδασκάλων των 104.
8. Ὁ διδασκαλικὸς σύλλογος τῶν Ζαριφείων διδασκλαεῶν τοῦ 1874-1875.
9. Τὸ Ζαριφειὸν οἰκοτροφεῖον τῶν ἀρρένων 108.
10. Μαράσλειος σχολὴ 112.
11. Ἡ Ἑλληνικὴ σχολὴ Μαρασλῆ ἐν Φιλιππουπόλει 114.
12. Ἀριστοτέλης Κουρτίδης.
13. Ἐκ χαλκοῦ κεφαλὴ τῆς Περίνθου Θράκης (εἰκ. 1) 266.
14. Ἐκ χαλκοῦ κεφαλὴ τῆς Περίνθου Θράκης (εἰκ. 2) 267.
15. Περινθία κεφαλὴ (εἰκ. 3) 268.
16. Ἡρακλειῶτις κεφαλὴ (εἰκ. 3) 268.
17. Ἡρακλειῶτις κεφαλὴ (εἰκ. 4) 269.

ΙΔΙΩΜΑΤΙΚΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

τουρμπᾶς 173, 174, 217.

τρά 131.

τσαγανὸς 206.

τσαλαπατειέμαι 134, 193, 196.

τσαλι 184, 219.

τσαρσί 209.

τσάφκος 160.

τσιμισίρ 184

τσιπλάκηδες 181.

τσιτσατσκου 193.

τσιμουκλαίγω 218.

φώκια 229, 450.

φωκοπέτσ' 223.

φωτίκι 140.	χαμαγλι 408, 416, 452.
Φιλιά (ή) 132.	χαντούμης 170.
φουστανήκι 414.	χάρισμα 413.
φραγκεξοπούλες 490.	χαρντάλ' 175.
φραγκόξομπλες 420.	χάχανο 198.
Χάϊρ 219, 220.	χειμός 221.
χαλβασάββατο 197.	χρήγεια 173, 187.
	Ψήφες 3231.

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α

Ἡ Ἑλληνικὴ Θράκη διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Γ. Χατζηδόκη 1—2. Γεωγραφικὴ περιγραφή Σωζοπόλεως Βορ. Θράκης, Κων. Παπαϊωαννίδου 318—325. Ἡ Ἡράκλεια κατὰ τὸ τέλος τοῦ 17ου αἰῶνος. Α.Σ.Α. 326—328. Περὶ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων αὐτῆς ὀνομάτων Εὐμολπιάς καὶ Κενδρισός. Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου 336—349. Γεωγραφικὰ περιπέτεια τοῦ ὀνόματος Θράκη, Ἀδ. Ἀδαμαντίου 374—392.

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Κ Α

Θεοδόσιος Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως, Ν. Βέη 43—49. Ἀπελευθέρωσις, ὑποδούλωσις Θράκης, Α. Δοξιάδου 53—67. Περὶ τῶν ἀρχαίων Θρακῶν, Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου 70—86. Παρασκηνακὴ ἀνασκόπησις τοῦ Θρακικοῦ ζητήματος ἀπὸ τοῦ μεγάλου πολέμου καὶ ἐξῆς. Ἀλ. Παπαδοπούλου 87—88. Βασιλεὺς -ποιητής. Κότυς ὁ Ε', βασιλεὺς τῆς Θράκης. Ἀχ. Θ. Σαμοθράκη 89—105. Καπουκῖνος Robert de Dreux στὴ Θράκη στὰ 1666, Στίλπ. Κυριακίδου 106—115. Ἐνα ταξείδι στὴ Θράκη στὰ 1433, Α.Α.Σ. 116—123. Ἰάκωβος ἀρχιεπίσκοπος Σηλυβρίας, Κ.Μ. Κωνσταντοπούλου 257—260. Κοσμᾶ μητροπολίτου Βιζύης ἐπτὰ ἐπιστολαὶ λόγου ἄξια, Μ. Ι. Γεδεών 261—278. Ἰάκωβος Λαμπουσιάδης, ὅσα μοι γνωστά, Μ.Ι. Γεδεών 279—282. Τρεῖς ἀνέκδοτοι μελέται περὶ Ἀδριανουπόλεως, Γ.Ι. Λαμπουσιάδου 281—311. Πάτερ Ἰάκωβος, ὁ νέος, πού τελείωσε μαρτυρικὰ στὸ Διδυμότειχο τὸ 1520, Δ. Λουκοπούλου. Τὰ πρακτικὰ τῆς σχολῆς Στενημάχου Σκορδέλλη 350—363. Σημειώματα περὶ τῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Χάλκης, Ν.Α. Βέη 365—373.

Α Ρ Χ Α Ι Ο Λ Ο Γ Ι Κ Α

Μνημεῖα τῆς Θράκης, Σ. Πελεκίδου 5—19. Ἐπιτύμβιος στήλη εὐρεθεῖσα ἐν Σωσθενίῳ τοῦ Βοσπόρου, Ι.Β. Παπαδοπούλου 20—25. Ἀπεικόνισις Θρακῶν εἰς ἐν ἀγγεῖον, Χρ. Τσουντα 26—29. Ἀνάγλυφον Ἀγίου Γεωργίου ἐξ Ἡρακλείας τῆς Προποντίδος, Γ. Σωτηρίου 33—37. Βυζαντιναὶ ἀρχαιότητες ἐν Ἀδριανουπόλει, Κ. Κουρτίδου 38—42. Ἀνάγλυφον Ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ, Ἀνθίμου Μαρωνείας 363—364. Ἑλληνικαὶ Ἀρχαιότητες ἐν Ἀδριανουπόλει, Κ. Κουρτίδου 312—317.

Μ Ν Η Μ Ο Σ Υ Ν Α

Γεώργιος Βιζυηνὸς Περ. Παπαχριστοδοπούλου 238—240. Σταμάτιος Ψάλτης, Γ. Ἀναγνωστοπούλου 241—243. Γεώργ. Ἰακ. Λαμπουσιάδης, Δ. Γ. Καμπούρογλου καὶ Κ. Κουρτίδου 244—247. Σαράντης Ἀρχιγένης, Μιλτ. Σαραντῆ 483—49.

Χρήστος Παπαδόπουλος-Βασίλ. Γρηγοριάδης, Κ.Γ. Κουρτίδου 492-494. Ἴωσήφ Ραφτόπουλος, Περ. Παπαχριστοδούλου 494-496.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Κ. Γεραγᾶ «Ἀναμνήσεις ἐκ Θράκης», Ἄρ. Κουρτίδου 248-250. Νεῖρ Βέη «Ἀνατολική Θράκη», Μ. Α. Σ. 250-251. Τὰ «Θρακικά» Κουρτίδου Π.Π.Χ. 497

Γ Λ Ω Σ Σ Ι Κ Α

Ἐκ τῆς γλῶσσης τῆς Θράκης Μ. Φιλήντα 221-223. Γλωσσάριο ἀπ' τῆς Σαρανταεκκλησιώτικης γλῶσσης, Πολ. Παπαχριστοδούλου 223-237 καὶ συνέχεια 461-474. Γλωσσάριο τῆς Ἀδριανουπολίτιδος διαλέκτου, Γ. Ἰακ. Λαμπουσιάδου 474-482.

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ Ι Σ

Λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ διαγωνισμοῦ 252.

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α

Νανουρίσματα Θράκης, Ε. Σαραντῆ 137-139. Θρακιώτικα ᾄσματα καὶ τραγούδια τοῖσι μ. με εὐρωπαϊκὰ σημεῖα, Ἀστερίου Ζήκου 199-201. Ἔτερα, Μόσχου Παπαχριστοδούλου 201-205. Ἔτερα, Δημ. Χατζηπαναγιώτη σ. 205-206. Δύο τραγούδια τῶν ἀναστίναρῶν, Πολ. Παπαχριστοδούλου 206-209. Δύο ἄλλα, Ἐλπινίκης Σταμούλη-Σαραντῆ 208-209. Ἡ κατάρα τῆς ἀπαρνημένης, Μ. Ἀποστολίδου 209-210. Ἀδριανουπολίτικα (νανουρίσματα δίστιχα μοιρολόγια), Ἀστερίου Ζήκου 210-212. Δίστιχο, Πολ. Παπαχριστοδούλου 224. Τραγούδια με μουσική, συλλογὴ Ἀστερίου Ζήκου 421-425. Ἔτερα συλλογὴ, Μόσχου Παπαχριστοδούλου 425-428. Κάλαντα Χριστουγεννιάτικα Σηλυβρίας, Μαλγάρων, Φαναρίου (Σηλυβρ.), Τυρολόης, Σοφίδων, Ἀμυγδαλιᾶς (Αἶν.), συλλογὴ Ἐλπιν. Σταμούλη-Σαραντῆ 428-436. Ἔτερα Μουσταφᾶ-πασᾶ, συλλογὴ Μ. Μοσχοπούλου 436-438. Ἔτερα Ἀδριανουπολίτικα, συλλογὴ Κ. Κουρτίδη 438-442. Ἀγιοβασιλιάτικα Κάλαντα τῆς Θράκης, συλλογὴ Ἐλπινίκης Σταμούλη-Σαραντῆ 442-445. Κάλαντα τῶν Φώτων, συλλογὴ Ἐλπινίκης Σταμούλη-Σαραντῆ 445-446.

Ε Π Ω Δ Α Ι

Γητέματα Σαράντα Ἐκκλησιῶν, Πολ. Παπαχριστοδούλου 449-452.

Α Ι Ν Ι Γ Μ Α Τ Α Κ Α Ι Γ Λ Ω Σ Σ Ο Δ Ε Τ Α Ι

Ἀδριανουπολίτικα (γλωσσοδέτες-αἰνίγματα), Ἀστερίου Ζήκου 212-213. Γλωσσοδέτες (ἐκ συμμίκτων λαογραφ.), Ἐλπιν. Σταμούλη-Σαραντῆ 420-421. Γλωσσοδέτες... Ἀδριανουπόλεως, Κων. Κουρτίδου 460.

Ε Υ Χ Α Ι Κ Α Ι Κ Α Τ Α Ρ Α Ι

Ἐν λέξει «ἀγύριστος» Γλωσσαρίου Π. Παπαχριστοδούλου 225. Εὐχὲς καὶ κατάρες Ἀδριανουπόλεως, Κων. Κουρτίδου 460-461.

Π Α Ρ Ο Ι Μ Ι Α Ι

Παροιμίες καὶ παροιμιώδεις φράσεις Σαράντα Ἐκκλησιῶν Ἀν. Θράκης, Πο-

λυδ. Παπαχριστοδούλου 141—188. Σκορπισμένοι παροιμιαί ἐν Γλωσσαρίῳ «ἀπὸ τῆ Σαρανταεκκλησιώτικη γλώσσα», Πολ. Παπαχριστοδούλου 223—237 καὶ 461—474. Ὡσαύτως ἐν Γλωσσαρίῳ «τῆς Ἀδριανουπολίτιδος διαλέκτου», Γ. Ἰακ. Λαπουσιάδου 474—481.

Π Α Ρ Α Μ Υ Θ Ι Α

Ἡ Δάφνη καὶ τὸ βασιλόπουλο, Ἑλπιν. Σταμούλη—Σαραντῆ 214—216. Κάτα, λιοντάρ κι ἄθρωπος. Σκῶτε πεθαμέν' νὰ φᾶμ' τὶς γεροί, Πολυδ. Παπαχριστοδούλου 216—217 Ὁ Μαρτίνης, Δνίδος Γιαννακούλια 218—220.

Π Α Ρ Α Δ Ο Σ Ε Ι Σ

Ἀπὸ τὰ θρακικὰ ἔθιμα : Οἱ Μοῖρες. Τὸ γραφτὸ τῆς Μοίρας δὲν ξεγράφεται 133. Στὰ Δωδεκάμερα, Ἑλπ. Σαραντῆ 139. Τ' Ἀη-Θανάση ἢ σπιλιά, Δνίδος Γιαννακούλια 218.

Γ Α Μ Ο Σ

Ἀπὸ τὰ σύμμικτα λαογρ. τὰ προξέχεια καὶ οἱ ἀρραβῶνες στὶς Καστανιές τῆς Θράκης, (Ἑλπιν. Σαραντῆ-Σταμούλη) 412—417.

Λ Α Τ Ρ Ε Ι Α

Λατρεία (ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολη δημῶδεις δοξασίες καὶ δεισιδαίμονες συνήθειες), Θεολ. Γ. Βαφεῖδη 189—192. Τὸ χαλβασάββατο, Δημ. Χαντζηπαναγιώτου 197—198. Ἔθιμα τυρινῆς Ἀποκριᾶς, Σηλυβριανὰ. Ἑλπιν. Σαραντῆ-Σταμούλη 419—420. Δεισιδαιμονίες Σαράντα Ἐκκλησιῶν : λατρεία, Πολ. Παπαχριστοδούλου 447—449. Ἡθῆ καὶ ἔθιμα Εὐκαρύου, Ἰωάν. Μαγκριώτου 456—457. Ἔθιμα Σωζοπόλεως τῆς βορείου Θράκης Κ. Παπαϊωαννίδου 457—460.

Δ Η Μ Ω Δ Η Σ Ι Α Τ Ρ Ι Κ Η

Γλωσσάριο, Πολυδ. Παπαχριστοδούλου 229.

Μ Α Ν Τ Ι Κ Η

Θίωνοι Ἀδριανουπόλεως, Θεολ. Γ. Βαφεῖδη 194—195. Οἰωνοὶ Σαράντα Ἐκκλησιῶν, Πολ. Παπαχριστοδούλου 449.

Α Σ Τ Ρ Ο Λ Ο Γ Ι Α - Μ Ε Τ Ε Ω Ρ Ο Λ Ο Γ Ι Α

Ἀστρολογία (δημῶδης δοξασίες... ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολη). Θ.Γ. Βαφεῖδη 195.

Μ Α Γ Ι Κ Α Ι Κ Α Ι Δ Ε Ι Σ Ι Δ Α Ι Μ Ο Ν Ε Σ Σ Υ Ν Η Θ Ε Ι Α Ι

Ποικίλες μαγικὲς καὶ δεισιδαίμονες συνήθειες, Θεολ. Γ. Βαφεῖδη 196—197. Ἀστέρας (Γλωσσάριο Πολ. Παπαχριστοδούλου) 235. Τὸ χτίσιμο τοῦ σπιτιοῦ στὴ Θράκη, Ἑλπιν. Σαραντῆ-Σταμούλη 417—419. Δεισιδαιμονίες Σαράντα Ἐκκλησιῶν, Πολυδ. Παπαχριστοδούλου 447. Δεισιδαιμονίες καὶ βασκανιές τοῦ Ἰλντιρίμ τῆς Ἀδριανουπόλεως, Ἀστερίου Ζήκου 452—453.

ΠΑΙΔΙΟΝ

Ἐκ τῶν Θρακικῶν ἔθιμα : κρατητικά, δεισιδαιμονίες στὴν ἐγκυμοσύνη, τὰ γεννητούρια, Ἐλπιν. Σαραντῆ—Σταμούλη 127—137, καὶ 139—140. Δεισιδαίμονες δοξασίες κλπ. παιδί, βασκανία, Θ.Γ. Βαφείδη 192—194. Σύμμικτα λαογραφικά : τὸ παιδί, Ἐλ. Σαραντῆ—Σταμούλη 403—411. Σύμμικτα λαογραφικά τὸ παιδί, Πολυδ. Παπαχριστοδούλου 452.

ΠΑΙΔΙΑΙ

Γλωσσάριο : μπιρντιμπίρ. Π. Παπαχριστοδούλου 228, καὶ γαργαλόν, (ἰδίου) 467.

ΤΕΛΕΤΗ

Ἐκ τῶν Θρακικῶν ἔθιμα : ἡ δροσοφορτωμένη Ἐλπιν. Σαραντῆ—Σταμούλη 139.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Θρακιώτικα ἄσματα καὶ τραγούδια, Ἄστεριου Ζήκου, Μόσχου Παπαχριστοδούλου, Δημ. Χαντζηπαναγιώτου 199—206. Τραγούδια Ἄστεριου Ζήκου, Μόσχου Παπαχριστοδούλου 421—427.

Παπαχριστοδούλου Μόσχου. Ἐπτὰ τραγούδια μὲ εὐρωπαϊκὴν παρασημαντικὴν 201—205 καὶ 425—428.

Παπαχριστοδούλου Περικλ. Γεώργιος Βιζυηνὸς 238—240. Ἰωσήφ Ραφτόπουλος (μνημόσυνον) 474—496.

Πελεκίδη Σ. Μνημεῖα τῆς Θράκης 5—19.

Σ.Α.Α. Ἡ Ἡράκλεια κατὰ τὸ τέλος τοῦ 17ου αἰῶνος 326—328.

Σαμοθράκη Θ. Ἀχιλλέως. Βασιλεὺς-ποιητὴς Κύτυς ὁ Ε΄ Κότυς ὁ Α΄. Κότυς Γ΄, Δ΄ καὶ ὁ Ε΄ 89—105.

Σαραντῆ (Σταμούλη) Ἐλπινίκης. Ἐκ τῶν θρακικῶν ἔθιμα (ποικίλα λαογραφικά) 127—140. Τραγούδια : Κατάρρα καὶ ὁ Κοντούτσικος καὶ ὁ Γενίτσαρος 208—209. Παραμύθια : Ἡ Δάφνη καὶ τὸ βασιλόπουλο 214—216. Σύμμικτα λαογραφικά 403—421. Κάλαντα Χριστουγεννιάτικα (διαφόρων μερῶν τῆς Θράκης τραγούδ. 9) 428—436. Ἄγιοβασιλιάτικα κάλαντα τῆς Θράκης (ἐν ὄλῳ τραγούδια 7) 442—446.

Σαραντῆ Μιλτ. Σαράντης Ἀρχιγένης (μνημόσυνον) 483—492.

Σταμούλη Κ.Π. Ἄν. Τοπωνυμικά Θράκης 395—402.

Σωτηρίου Α.Γ. Ἀνάγλυφον Ἁγίου Γεωργίου ἐξ Ἡρακλείας τῆς Προποντίδος 33—37.

Τσοῦντα Χρ. Ἀπεικόνισις Θρακῶν εἰς ἓν ἀγγεῖον 26—29.

Φιλήντα Μ. Ἐκ τῆς γλῶσσης τῆς Θράκης 221—223.

Χαντζηπαναγιώτη Δημ. Τὸ Χαλβόσάββατο 197—198. Τραγούδι τοῦ τσαγανοῦ (εἰς εὐρωπ. παρασημαντικὴν) 205—206.

Χατζιδάκι Ν.Γ. Ἡ Ἑλληνικὴ Θράκη διὰ μέσου τῶν αἰῶνων 1—2 (τὸ δεύτερον ἢ σελ.)

Π. Π. Χ. Τὰ «Θρακικά» Κων. Κουρτίδου, βιβλιοκρισία.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΝ ΤΩ ΚΕΙΜΕΝΩ

- 1) Ἡ Κόρη τῆς Βιζύης, σ. 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, (εἰς 8 στάσεις).
- 2) Ἐπιτύμβιος στήλη εὔρεθεῖσα ἐν Σωσθένω τοῦ Βοσπόρου, σ. 21.
- 3) Ἀπεικόνισις Θρακῶν εἰς ἀγγεῖον σ. 27.
- 4) Ἀνάγλυφος εἰκὼν τοῦ Ἀγ. Γεωργίου ἐξ Ἡρακλείας τῆς Πρεποντίδος, σ. 35.
- 5) Γεώργιος Βιζυηνός, σ. 239.
- 6) Σταμάτης Ψάλτης, σ. 241.
- 7) Γεώργ. Λαμπουσιάδης, σ. 245.
- 8) Μολυβδόβουλλον Ἰακώβου ἀρχιεπισκόπου Σηλυβρίας, σ. 258.
- 9) Φωτοτυπία ἐπιγραφῆς, σ. 293.
- 10) » » σ. 295.
- 11) Ἐρείπια ὑδραγωγείου παρὰ τὸ Ἑρμάνκιοι Μετρῶν, σ. 317.
- 12) Σαρκοφάγος τοῦ τύμβου τῆς Σηλυβρίας παρὰ τῶν κ. Seur καὶ κ. Ἀν. Σταμούλη εὔρεθεῖσα, σ. 325.
- 13) Κόσμημα χειρογράφου τοῦ Πάτερ Ἰακώβου τοῦ νέου, σ. 329.
- 14) Εἰκὼν τῶν τριῶν μαρτύρων Ἰακώβου τοῦ νέου κλπ. σ. 330.
- 15) Τὸ ἐν Ἀδριανουπόλει Σιναΐτικον μετόχιον Ἰωάν. Θεολόγου, τοῦ Ὀρφανοῦ Ἰακώβου καὶ Διονυσίου, σ. 349.
- 16) Ἀνάγλυφον τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ, σ. 364.
- 17) Ἁγία Σοφία κατὰ τὸ Κεντζετζιλέρ καπὶ Ἀδριπόλεως, τουρκιστὶ Χαλεπιέ, σ. 392.
- 18) Ἀνέμ' σ. 482.
- 19) Ὁ Ἀρχιγένης καὶ ἡ σύζυγός του, σ. 487.
- 20) Ἰωσήφ Ραφτόπουλος, σ. 495.
- 21) Ἀργαλιός, σ. 497.

Η ΘΡΑΚΗ ΚΑΛΕΙ ΤΟΥΣ ΕΡΕΥΝΗΤΑΣ ΤΗΣ

Τὸ ἐν Ἀθήναις «Θρακικὸν Κέντρον» ἔχον ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀφ' ἐνὸς μὲν πόσον ὀλίγον ἔχει μέχρι τοῦδε μελετηθῆ ἡ Θράκη καὶ ὁ Ἑλληνικὸς αὐτῆς λαὸς ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καὶ φυσικῆς καὶ ἱστορικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς καὶ γλωσσικῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ἔνεκα τῆς ἐκτοπίσεως τῶν Θρακῶν ἐκ τῆς πατρῆου γῆς καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως εἰς ἄλλας ἑλληνικὰς χώρας ἀναμίξ μετ' ἄλλων ἑλληνικῶν πληθυσμῶν θέλει βαθμηδὸν ἀποτριβῆ καὶ ἐκλείψει ὁ ἰδιαιτέρος αὐτῶν χαρακτήρ, ὅστις ἐκδηλοῦται καὶ εἰς τὰ ἄσματα καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν λαϊκὴν τέχνην, καὶ ἐπιθυμοῦν ζωηρῶς νὰ συντελέσῃ ὅσον δύναται εἰς τὴν ἔναρξιν καὶ προαγωγὴν τῆς ἐρεῦνης τῆς Θράκης καθὼς καὶ τὴν περισυλλογὴν καὶ περισωσιν τῶν ψυχικῶν κειμηλίων τοῦ Θρακικοῦ λαοῦ, ἀπεφάσιεν ὅπως προβῆ εἰς τὴν ἐκδοσιν γενικοῦ περιοδικοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Θρακικά» ἐν τῷ ὁποίῳ ἀφ' ἐνὸς μὲν θὰ δημοσιεύωνται μελέται σχετικαὶ πρὸς τὴν Θράκην καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ συλλογαὶ παντοίας ὕλης, ἀρχαιολογικῆς, ἱστορικῆς, λαογραφικῆς καὶ γλωσσικῆς. Ἀλλὰ διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐκδοσις τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη ὅπως πρωτίστως πάντες οἱ ἐκ Θράκης καταγόμενοι ἐπιστήμονες, καὶ δὲν εἶναι ὀλίγοι, θεωρήσουν ἱεράν αὐτῶν ὑποχρέωσιν νὰ συνεισφέρουν τὴν πνευματικὴν τῶν συνεργασίαν διὰ τὴν ἔρευναν καὶ

τὴν γνώσιν τῆς πατρίδος των. Διὰ τοῦτο καὶ ἀπευθυνόμεθα πρωτίστως πρὸς αὐτούς.

Ἄλλ' ἐκτὸς αὐτῶν τὸ Θρακικὸν Κέντρον μετὰ χαρᾶς θὰ ἔβλεπε δημοσιευόμενας εἰς τὰς στήλας τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ἐργασίαν ἄλλων διαπρεῖ πᾶν ἐπιστημόνων ἰδιαιτέρως περὶ τὰ Θρακικὰ ἀσχολουμένων.

Ἐχον δὲ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας οἰαδήποτε ἐργασία καὶ μάλιστα πνευματικὴ δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἄνευ ἀμοιβῆς, ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀμείβῃ πάσας τὰς δημοσιευόμενας ἐργασίας.

Ἐλπίζοντες, ἀξιότιμοι κύριοι, ὅτι εὐχαρίστως θέλετε ἀποδεχθῆ τὴν πρόσκλησιν ἡμῶν ταύτην, παρακαλοῦμεν ὅπως μᾶς πληροφορήσητε ἂν δυνάμεθα πράγματι νὰ ὑπολογίζωμεν ἐπὶ τῆς ὑμετέρας συνεργασίας. Ἡ περισυλλογὴ πάσης φύσεως ὑλικοῦ διαφωτίζοντος εἰς ἀδήποτε πτυχήν τῆς θρακικῆς ἱστορίας καὶ ἡ παραχώρησις τούτου πρὸς δημοσίευσιν εἶναι πρᾶξις πατριωτικὴ καὶ ὁ μεγαλύτερος τίτλος τιμῆς διὰ πάντα Θράκα καὶ πάντα Ἕλληνα ἐπιστήμονα.

Μετὰ πάσης τιμῆς

Ἡ ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ.

Χρῆστος Τσουντας, Ἀριστοτέλης Κουρτίδης, Στίλπων Κυριακίδης
Πολύδωρος Παπαχριστοδούλου.

Τ Ο Μ Ο Σ 23 ος.

Ἀνακοινωσις Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς Θρακικοῦ Κέντρον ἐπὶ τῆ ἐκδόσει τοῦ 23ου τόμου τῶν Θρακικῶν	Σελ. 3 — 5
Ἰωάννου Παπαδοπούλου Καθηγητοῦ: Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη ... »	7— 9
Πέτρου Ν. Παπαγεωργίου Καθηγητοῦ: Παλαιογραφικὴ ἐκδρομὴ εἰς τὴν μονὴν Μπατσκόβου.—(Κριτικὴ Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου) ... »	10— 16
Κορυτσᾶς Εὐλογίου Κουρίλα Καθηγητεῦ: Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν Ἡρακλείας ... »	17— 46
Γεωργίου Λαμπουσιάδου: Ἐκκλησία Ἡρακλείας ... »	47— 65
Κορυτσᾶς Εὐλογίου Κουρίλα Καθηγητοῦ: Βιβλιογραφία ... »	66— 72
Μητροπολίτου Σάμου καὶ Ἰκαρίας Εἰρηναίου: Ἡ Δημοκρατικὴ Διοίκησις τοῦ ὑποδούλου Γένους ... »	73— 77
Κωνσταντίνου Γ. Κουρτίδου Γερονσιαστοῦ - Ἰατροῦ: Ἱστορικὰ Σημειώματα.—Ἡ Θράκη καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ... »	79—96
Εἰκῶν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ Στρηνοπούλου ... »	97
Τὸ Πολιτικὸν Μνημόσυνον τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων... »	99—136
Μητροπολίτου Ἀλεξανδρουπόλεως Ἰωακείμ: Ἀφιερῶνται εἰς τὴν ἀλησμόνητον πατρίδα μου Σηλυβρίαν ... »	137—146
Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου: Ἡ Θράκη ... »	147—148
Α. Ταμβακίδου Καθηγητοῦ: Λαογραφικὰ—Σαραντακκλησιώτικα—Θρακιώτικα ... »	149—157
Μιλτιάδου Σαραντη: Ὁ Ἕλληνικὸς πληθυσμὸς τὸ 1911 εἰς τὰς	

περιοχάς τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους	Σελ.	158-175
Φωτιου Γ. Ἀποστολίδου: Ἀπό τὴν Οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Θράκης.—Τὰ Κεχαγιαλίκια τῆς Τσεντῶς	»	176-182
Πένθη: Εἰκὼν Ἀθανασίου Στεφ. Μανουηλίδου	»	183
Ἀθανάσιος Σ. Μανουηλίδης (Νεκρολογία)	»	185-190
Εὐλογίου Κουρίλα, Μητροπολίτου Κορυτσᾶς: Σαμοθράκη καὶ Καβείρια μυστήρια	»	191-196
Εἰκόνες: Νεοϊδρυθέντος μουσείου καὶ ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τῶν Καβείρων θεῶν Σαμοθράκης	»	197
Σημείωσις Συντάξεως «Θρακικῶν».—Σαμοθράκη καὶ Καβείρια μυστήρια	»	201-203
Πίναξ τῶν περιεχομένων	»	205-207

Τ Ο Μ Ο Σ 24ος

ΠΟΛΙΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ ΠΑΙΔΕΣΤΟΥ

Εἰκὼν.—Δωρεὰ Ὀθωνος Ἀναστασίου, ἐκ Ραιδεστοῦ Ἀν. Θράκης	Σελ.	5
Ἡ ἔκδοσις τοῦ 24ου τόμου τῶν «Θρακικῶν»	»	7
Ἀντὶ Προλόγου	»	9
ΠΑΙΔΕΣΤΟΣ	»	13
Ἐκκλησία	»	15
Διοίκησις	»	36
Ἐκπαίδευσις	»	38
Θρακικὸς Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος	»	46
Πίναξ διαφόρων νομισμάτων	»	
Διάφοροι Ἐπιγραφαὶ	»	68
Ἀνάγλυφα, ἀγάλματα, προτομαὶ κλπ	»	75
Εἰκὼν διδασκάλων καὶ μαθητῶν Συλλόγου τῆς Σχολῆς (Ἀρρεναγωγείου) Ραιδεστοῦ 1917	»	93
Ἐμπόριον εἰσαγωγικὸν—ἐξαγωγικὸν	»	
Ἐκθεσις Ἑλληνικοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ραιδεστοῦ 1920	»	101
Βιομηχανία—Βιοτεχνία — Ἀλιεία — Κτηνοτροφία	»	104
Πτηνοτροφία — Ὀπωροκηπουρικὴ	»	110
Συγκοινωνία	»	113
Τραπεζικὴ πίστις	»	114
Ἀμισθα Προξενεῖα—Ὑποπροξενεῖον Ἑλλάδος	»	121
Κοινωνικὴ κίνησις—Πολιτισμὸς	»	131
Ἐπαρχία Ραιδεστοῦ (περίχωρα αὐτῆς)	»	

ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

Ἀσιατικὸς στρατὸς διέρχεται ἐκ Ραιδεστοῦ	»	143
Ἡ τρομερὰ νύξ τῆς 16 Ὀκτωβρίου 1912	»	143
Μετὰ τοὺς Λαζοὺς οἱ Κοῦρδοι	»	147

Τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἡ σύστασις πολιτοφυλακῆς ... Σελ.	151
Αἱ πρῶται διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν Βουλγάρων	» 156
Τριήμερος μάχη ἐξω τῶν Μαλαρῶν	» 162
Μετὰ τὸ πολεμικόν, τὸ πολιτικόν μέρος.....	» 162
Ἡ ἔλευσις τοῦ βασιλέως Φιρδινάνδου εἰς Ραιδεστόν	» 177
Οἱ Θραῖκες νοσταλοῦν τὸ νόμιμον τουρκικὸν καθεστῶς	» 180
Ἐπιστροφή τῶν Τούρκων.— Ἐμπρησμοί, φόνοι, ληστεύσεις κλπ. »	191
Ἐκθέσις τῶν γεγονότων ἐξ ἐπισήμων στοιχείων τῶν Μητροπό- λεων	» 207
Ἐκθέσις τῆς καταστροφῆς Μαλαρῶν καὶ Καλυβίων ὑπὸ τοῦ Οὐνίτου ἱερέως Ἀνθίμου Σαργολόγου	» 227
Κατάστασις σφαγέντων καὶ ἐκτοπισθέντων Ἀρμενίων	» 242
Οἱ Τούρκοι ἀμφισβητοῦν τὴν ἀλήθειαν τῶν καταγγελλομένων	» 243
Ποῖα τὰ ἀληθῆ αἰτία τοῦ διωγμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου	» 249
Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἐν Ραιδεστῷ συν- εργάζεται μετὰ τῶν Τούρκων	» 261
Οἱ ἑλληνικοὶ νόοι κατεστράφησαν	» 270
Δεινοπαθήματα Ἑλληνοσλαβικῆς Ἐλληνικοῦ Προξενείου	» 273
Δολοφονία Ἑλληνοσλαβικῆς ἀρχιδιακόνου	» 275
Στατιστικὴ ἐκτοπισθέντων ὁμογεγιῶν	» 277
Ἡ Ἐκατόμβη.— Ὀνομαστικὸς κατάλογος τῶν δολοφονηθέντων	» 279
Συνολικὸς πίναξ δολοφονηθέντων	» 284
Ἐπίλογος Συγγραφῆς.— Παλαιὰ καὶ νέα Τουρκία. (Βανδαλι- σμοὶ τῶν Τούρκων κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ Κωνσταντινου- πόλεως καὶ Σμύρνης ἡς Σεπτεμβρίου 1955) .	
Εἰκῶν μελῶν Δ.Σ. (1928).....	» 309
Ὀνόματα μελῶν Δ.Σ. μετ' εἰκόνος (1928)	» 311
Ἐκκλήσις πρὸς διανοουμένους καὶ πρόγραμμα προσεχῶν ἐκδό- σεων τῶν «Θρακικῶν»	» 313
Πίναξ διαθέσεως 23ου τόμου τῶν «Θρακικῶν».—Εὐχαριστίαι	» 315
Πίναξ περιεχομένων	» 317

Τ Ο Μ Ο Σ 25ος

Ἱστορία Καλλιπόλεως Ἀνατ. Θράκης, ὑπὸ Οἰκονόμου Κωνσταν- τίνου Γ. Λουίζου	Σελ. 5 - 8
Ἀντὶ Προλόγου	» 8 - 10
Γενικὰ περὶ Καλλιπόλεως, Μαδύτου καὶ Κριθίας	» 11 - 12
Καλλιπόλις	» 12
Ἐκκλήσια.—Ἐπίσκοποι—Μητροπολίται Καλλιπόλεως— Ναοὶ Καλλιπόλεως	» 12 - 18
Ἡ φιλανθρωπία ἐν Καλλιπόλει	» 18
Τὰ περὶ τῆς Καλλιπόλεως ὁκτώ χωρία	» 25 - 28
Μάδυτος—Κριθία	» 28 - 32
Ἀρχαῖαι πόλεις τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου	» 32 - 34

Συνοπτική Ιστορική ἐπισκόπησις Θρακικῆς Χερσονήσου	Σελ.	34 - 35
Καταλανοί.—Μεγάλοι σφαγαὶ ἐν Χερσονήσῳ	»	35
Κατάληψις τῆς Καλλιπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων	»	35
Τουρκικὴ Ἐποχὴ.		
Α' Περίοδος (1346—1848). Ἐξισλάμισις χριστιανῶν	»	37 - 39
Β' Περίοδος (1838—1908). Τανζιμάτιον	»	40 - 43
Γ' Περίοδος (1908—1918)	»	43
Τὸ Τουρκικὸν Σύνταγμα	»	43 - 44
Σεισμός Καλλιπόλεως	»	45 - 49
Βαλκανικὸς πόλεμος—Δεινοπαθήματα χριστιανῶν	»	49 - 68
Ἐνέργειαι Παπικῆς προπαγάνδας	»	69 - 71
Ἀνακατάληψις Ἀνατ. Θράκης ὑπὸ τῶν Τούρκων	»	71 - 72
Οἱ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Θράκῃ διωγμοὶ	»	72 - 78
Τουρκικὰ προπαγανδιστικὰ φυλλάδια ἐναντίον τῶν χριστιανῶν —Μπουκοτάζ	»	78 - 81
Ἡμέραι ἀγωνίας εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία τῆς Θρακικῆς Χερσονή- σου	»	82 - 85
*Ατακτὸς στρατὸς εἰς τὰ χωρία	»	85 - 87
*Ὁ Παγκόσμιος πόλεμος	»	87 - 90
*Ὁ Λίμαν Πασᾶς	»	90 - 91
* Ἀπόβασις συμμαχικῶν στρατευμάτων εἰς τὴν Θρακικὴν Χερσό- νησον	»	91 - 92
Βομβαρδισμὸς καὶ καταστροφὴ Μαδύτου	»	92 - 93
Βομβολισμὸς Καλλιπόλεως—Πρόσφυγεσ ἐκ Μαδύτου	»	93 - 94
Βομβαρδισμὸς καὶ καταστροφὴ Καλλιπόλεως	»	94 - 95
*Ὁ ἔκτοπισμὸς τῶν Ἑλλήνων Καλλιπόλεως	»	95 - 97
* Ἀναχώρησις τοῦ τελευταίου ἀτμοπλοίου—Ἐποβρύχιον—Ἀπο- βίβασις εἰς Ραιδεστόν	»	97 - 102
* Ἐκτοπισμὸς χωρίων Καλλιπόλεως	»	102
Φωναὶ ὀδύνης	»	102 - 109
Δ' Περίοδος (1918-1920)	»	110 - 137
Παλινόστησις—Ἐρειπίων ἀνῶρεωσις	»	110 - 112
* Ἐκτασις τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων καταστροφῆς—Χειμῶν ὀλέθρου Οἱ Τούρκοι ἀρνοῦνται νὰ ἀποδώσουν τοὺς ἀγρούς, τὰς ἀμπέ- λους, τὰ ζῶα καὶ ἄλλα κινητὰ τῶν χριστιανῶν, τὰ ὅποια παρανόμως κατεῖχον	»	112 - 119
Ἐπεύθυνοι Τούρκοι ἐπενεγκόντες ἀπίρους καταστροφὰς καὶ δη- λώσεις εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐπαρχίας Καλλιπόλεως ἀπὸ τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου μέχρι τοῦ 1919	»	119 - 123
Τέλος Παγκοσμίου πολέμου—Νίκη τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς δου- λείας.—Οἱ Θρακοχερσονήσιοι Ἕλληνες κηρύσσουν τὴν ἐ- νωσίν των μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος—Ψήφισμα	»	123 - 128
Σοβαρὰ ἀντίδρασις τῶν Τούρκων	»	128 - 131
Οἱ Τούρκοι καὶ ἠττημένοι ἐπαναλαμβάνουν τοὺς βανδαλισμοὺς	»	131 - 133
	»	133 - 134

Κεντρική ἐπὶ τῶν παλινοστούντων προσφύγων Ἐπιτροπή	Σελ.	134 - 135
Ἐπιστροφή ἀγρῶν καὶ ἀμπέλων εἰς δικαιοῦχους	»	135 - 136
Τεράστια αἰ θυσία—Μεγάλαι αἰ ζημία τῶν Ἑλλήνων τῆς Θρα- κικῆς Χερσονήσου	»	136 - 137
Ε' Περίοδος (1920—1922). Ἐλευθερία	»	137 - 142
Ἀπελευθέρωσις Καλλιπόλεως	»	138 - 141
Συνθήκη τῶν Σεβρῶν.—Ἡ Ἀνατ. Θράκη Ἑλληνική	»	141 - 142
ΣΤ' Περίοδος.—Μικρασιατικὴ καταστροφή.—Ἐκκένωσις τῆς Θρα- κικῆς Χερσονήσου	»	142 - 144
Ἡ Σημαία τῆς Καλλιπόλεως	»	144 - 145
Προσφυγὴ εἰς Ἑλλάδα	»	145 - 146
Ἐπίλογος	»	147 - 148
Τὸ Ξαμίλι (ὑπὸ Γεωργίου Μαμέλη)	»	149 - 158

ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΤΗΣ

Εἰκὼν Ἑλληνικῆς Σχολῆς Καλλιπόλεως	»	21
» Παλαιοῦ λιμένος Καλλιπόλεως.	»	55
» Φάρου Καλλιπόλεως	»	55
» Νέου λιμένος Καλλιπόλεως—Τὸ Διοικητήριον	»	61
Ἀντὶ Προλόγου	»	161 - 162
Εἰκὼν καὶ βιογραφία Κωνσταντίνου Κουρτίδου	»	163
Κωνσταντίνου Γ. Κουρτίδου.—Ἀδριανούπολις	»	165 - 173
Ἀντὶ Προλόγου	»	175
Εἰκόνες : Σ. Γονατᾶ καὶ Νικ. Ξυδάκη	»	177
Σ. Γονατᾶ : Ἀναμνήσεις ἐκ τῆς Θράκης καὶ ἡ τύχη της.	»	179 - 181
Ἡ συμμετοχή μου εἰς τὸν ἀγῶνα	»	181 - 183
Ἀναχώρησις διὰ τὴν Θράκην	»	183 - 185
Ἀδριανούπολις	»	185 - 186
*Ἐναρξίς ἐργασίας.	»	186 - 191
Ἐξετάσεις σχολείων τῆς ὑπαίθρου	»	191 - 193
Ξάνθη—Γκιουμουλτζίνα—Δεδέαγατς	»	193 - 196
Πάσχα—Ἁγίου Γεωργίου	»	196 - 198
1η καὶ 11η Μαΐου	»	198
*Ἄλλαι ἐκδρομαὶ	»	198 - 203
Λαχεῖα τοῦ Στόλου καὶ ἡμερίδες	»	204 - 207
Στρατιωτικαὶ πληροφορίες	»	207 - 208
Χάρτης καὶ ἐκθέσεις	»	209 - 210
Ἀλλαγὴ Προξένου	»	210 - 211
Ἐπίσκεψις Βουλευτῶν	»	211 - 212
Ἐπίσκεψις Βαλκανικῶν Πρωτευσῶν	»	212 - 214
Ἐπιστροφή εἰς Ἀδριανούπολιν	»	215 - 216
Προώθησις ἐθνικῆς ἐργασίας.	»	216 - 219
Ἡ ἐπιστροφή εἰς Ἀθήνας	»	219 - 221
Συνέπειαι τῆς ἐν Τουρκίᾳ μεταπολιτεύσεως.	»	221 - 222
Καὶ ἄλλαι συνέπειαι	»	222 - 228

Ἄριστ. Χρηστίδου : Ποῦ ὑπεγράφη ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος	Σελ.	229
Βυζαντινοὶ ναοὶ ἐν Ἀδριανουπόλει	»	229 - 230
Τὸ φερμάνιον, ἀπαγχονισμῶ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ'	»	230
Βιογραφικαὶ κλπ. σημειώσεις τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ'	»	231 - 235
Θρῦλοι	»	235 - 237
Ἄθλοι Σλαύων ἐν Ἀδριανουπόλει	»	237 - 238
Ἡ δολοφονία τοῦ ἡγουμένου Μονῆς Κύκκου	»	239 - 240
Τὸ Σαράϊ	»	240 - 242
Ἀναμνήσεις	»	242 - 244
Ἀλβανικὰ τάγματα εἰς 40 Ἐκκλησίας	»	244 - 245
Ἑορτὴ Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐν Ἀδριανουπόλει	»	245 - 246
Σχολικὴ ἐκδρομὴ εἰς Σουφλίον	»	246 - 247
Ἄστοχοι πατριωτικαὶ ἐξάρσεις Γυμνασιάρχου	»	247 - 248
Σχολικὴ ἐκδρομὴ εἰς 40 Ἐκκλησίας	»	248 - 249
Οἱ Βούλγαροι ἐν Ἀδριανουπόλει	»	249 - 254
Ἡ κατάστασις τῶν ἑλλήν. σχολείων Ἀδριανουπόλεως	»	251 - 254
Ἡ νύξ τῆς 27ης τοῦ Ραμαζανίου	»	254 - 255
Ἀποχώρησις Τούρκων ἀστυνομικῶν	»	255 - 256
Κ. Χ. Κυριαζῆ : Τὸ ἐν Ἀδριανουπόλει Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον μετὰ φωτογραφίας	»	257 - 264
Δ· Μελανίδου : Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος Ἀδριανουπόλεως.—		
Ἐπιστολαὶ ἐξεχόντων προσώπων	»	265 - 277
Εἰκόνες ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν κατοχὴν τῆς Ἀν. Θράκης	»	279
Ἐκλιποῦσαι Θρακικαὶ φυσιογνωμίαι	»	281
Εἰκὼν καὶ βιογραφία Κωστάκη Γ. Θεοδωρίδου	»	283
Εἰκὼν καὶ βιογραφία Ἀθηνοδώρου Ν. Δημητρίου	»	285
Εἰκὼν καὶ βιογραφία Γεωργίου Κ. Θεοδωρίδου	»	287
Εἰκὼν καὶ βιογραφία Γρηγορίου Κ. Λαζίδου	»	289
Εἰκὼν καὶ βιογραφία Τότας Οἰκονόμου	»	291
Εἰκὼν καὶ βιογραφία Ἰωακείμ Λάγια	»	293
Κριτικαὶ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος»	»	295 - 300
Ἐπέτειος «Ἐστίας» Ν. Σμύρνης	»	301
Τιμητικαὶ ἐκδηλώσεις Θρακικοῦ Κέντρου	»	305 - 307
Διάφορα	»	309 - 310

Τ Ο Μ Ο Σ 26ος

Πρόλογος	Σελ.	3
1. Εἰσαγωγή τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Θράκῃ καὶ ἡ σύστασις τῆς πρώτης ἀποστολικῆς ἐκκλησίας	»	5
2. Αἱ ἀντιρρήσεις. Ἡ ἀποστολικότης τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου	»	10

3. Ἡ ζωηρὰ ἀναβίωσις τῆς μνήμης τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου ἐπὶ τῆς εἰκονομαχίας, οἱ ὕμνοι ..... Σελ. 14
4. Αἱ τρεῖς περιοδεῖαι τοῦ ἀποστόλου κατὰ τὸν Μεταφραστὴν καὶ τὸ Ὑπόμνημα. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τῆς ἀποστολικῆς δράσεως καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς ..... » 20
5. Ὁ δεῦτερος βιογράφος τοῦ πρωτοκλήτου Ἐπιφάνιος ὁ Ἀγιοπολίτης. Αἱ πρὸς πρῶτον διαφοραὶ κλπ. .... » 35
6. Ὁ Ψευδοδωρόθεος. Τί γράφει ἡ ἱστορία. Τὸ ἀνακόλουθον συναξάριον τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου. Ἡ κριτικὴ κλπ. .... » 48

ΑΓΙΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΩΣ
ΤΗΣ ΟΛΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

1. Εἰσαγωγή ..... Σελ. 63
2. Ἡ ἀγία Σεβαστιανή ..... » 66
3. Ἡ ἀγία μεγαλομάρτυς καὶ θαυματουργὸς Γλυκερία, ἡ πολιοῦχος τῆς Ἡρακλείας καὶ τὸ μαρτύριον αὐτῆς ..... » 67
4. Σύντομος βιογραφία τῶν λοιπῶν ἀγίων μαρτύρων τῆς πίστεως. Α' ἑκατοντάς, ὀνομαστικῶς κατ' ἀλφαβητικὴν σειράν ..... » 86 - 213

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ, ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΑΣΚΑΦΑΣ

Ἀντὶ προλόγου	Σελ. 217
Πρόλογος	» 218
Ἡ νῆσος καὶ ἡ ἱστορία τῆς	» 219
Ἡ θρησκεία τῶν μεγάλων θεῶν	» 227
Οἱ ἀνασκαφές. Ἡ ἱστορία τῶν ἀνασκαφῶν	» 238
Τοποθεσία καὶ ἀνάπτυξη τοῦ Ἱεροῦ χώρου	» 240
Τὸ Ἀνάκτορον	» 244
Τὸ Ἱερόν	» 247
Τὸ Ἀρσινόειον	» 248
Ὁ ἀρχαῖκός Διπλὸς Περίβολος	» 251
Ὁ Ἱερός Βράχος	» 253
Τὸ Ἄντρον τῆ Ἑκάτης	» 254
Τὸ Τέμενος	» 255
Ὁ Οἶκος τῶν Ἀφιερωμάτων	» 262
Ὁ Μέγας Βωμὸς	» 263
Τὸ Θέατρον	» 264
Ὁ Δυτικὸς Λόφος	» 265
Ἡ Στοά	» 265
Ἡ Κρήνη τῆς Νίκης	» 266
Τὸ Πτολεμαίειον	» 267
Τὸ Μουσεῖον	» 268
Αἶθουσα Α'	» 269

Αΐθουσα Β'	Σελ.	272
Αΐθουσα Γ'	»	278
Ἡ Αὐλή	»	285
Βιβλιογραφία (ἐπιλογή).....	»	287
Ἐκτὸς κειμένου Σχεδιάγραμμα τοῦ Ἱερῶν χώρων τῶν Μεγάλων θεῶν.		
Κριτικὴ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» Ν. Ὑόρκης περὶ τοῦ 25ου τόμου τῶν «Θρακικῶν» ὑπὸ πρωθ. Δ. Καλλιμάχου	»	289
Πίναξ διαθέσεως 25ου τόμου «Θρακικῶν»	»	294

Τ Ο Μ Ο Σ 27ος

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Σελ.	3
ΤΥΡΟΛΟΗ	»	5
ΤΥΡΟΛΟΗ—ΣΤΡΑΝΤΖΑ	»	12
Κώδιξ Δημογεροντίας Τυρολόης ἀπὸ 1879	»	12
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΝΤΖΑΣ	»	44
Ὁ Θρύλος τῆς ἀλώσεως τοῦ Κάστρου τοῦ Σερεντίου ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων	»	65
ΜΙΑ ΘΛΙΒΕΡΑ ΕΠΕΤΕΙΟΣ.....	»	66
ΜΑΚΡΑ ΓΕΦΥΡΑ (ὑπὸ Ἰωάννου Μιχαηλίδου)	»	78
ΜΑΚΡΑ ΓΕΦΥΡΑ (ὑπὸ Ν. Βαφείδου—Καθηγητῆ)	»	87
Βιβλίον πρακτικῶν Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς προσφύγων Θρακῶν Οὐζούν—Κιπρεῦ	»	92
ΓΑΝΟΣ—ΧΩΡΑ	»	95
Πρακτικὰ Δημογεροντίας καὶ Ἐπιτροπῆς Γάνου—Χώρας.....	»	97
ΜΕΤΡΑΙ (ΤΣΑΤΑΛΤΖΑ)	»	125
ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ—Πρόλογος	»	137
Εἰσαγωγή	»	138
Πρακτικὰ Ἐφορίας ἀπὸ 1878—1906	»	145
Ἀλληλογραφία Θρακικοῦ Κέντρου καὶ Ταμείου Ἀνταλλαξίμων ΔΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗ	»	221
Πρόλογος.....	»	223
ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ	»	255
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ	»	261
Ἐπιδιώξεις καὶ ἀποφάσεις τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κατὰ τὴν διανομένην ἀπὸ Ἰανουαρίου 1957 περίοδον	»	271
Οἱ Θράκες Ἠνωμένων Πελοποννησίων	»	273
Ἐπιστολὴ τοῦ πρωθιερέως Δ. Καλλιμάχου πρὸς τὸν Πρόεδρον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου	»	273
Ἄρθρον τοῦ πρωθ. Δ. Καλλιμάχου εἰς τὸν «Ἐθνικὸν Κήρυκα» Νέας Ὑόρκης περὶ ἰδρύσεως Παιθρακικῆς Ἐνώσεως ..	»	274
Ἐπιστολὴ τοῦ Προέδρου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου κ. Φ. Μανουηλίδου πρὸς τὸν πρωθ. Δ. Καλλιμάχου	»	276
Ἀπάντησις εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολὴν	»	278

Κριτική διὰ τὸν 26ον Τόμον τῶν «Θρακικῶν» εἰς τὸν «Ἐθνικὸν Κήρυκα» Ν. Ὑόρκης	Σελ.	279
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΙΣ ΤΩΝ ΘΡΑΚΩΝ	»	285

Τ Ο Μ Ο Σ 28ος

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ

Εἰσαγωγή εἰς τὸν βιογραφικὸν κατάλογον τῶν μητροπολιτῶν Ἑρακλείας, τὰ γεωγραφικὰ ὄρια καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν	Σελ.	3
Α' Τμήμα Ἑρακλείας	»	7
Τὸ Σουλτανικὸν βεράτιον Διονυσίου τοῦ Β'	»	7
Σουλτανικὰ βεράτια πρὸς τὸ γένος τῶν Ρωμαίων	»	9
Α' Βιογραφικὸς καὶ χρονολογικὸς κατάλογος τῶν ἐν Ἑρακλείᾳ ἀπ' ἀρχῆς ἀρχιερατευσάντων	»	17 - 175
Καθολικοὶ ἀρχιερεῖς	»	176
Β' Τὰ προνόμια τοῦ Μητροπολίτου Ἑρακλείας		
Ἐντὶ προλόγου	»	176
1. Τὸ πρωτόθρονον	»	181
2. Χειροτονία τοῦ πατριάρχου ὑπὸ τοῦ Ἑρακλείας καὶ ἀσπὴ- ρικτος ὑπαναχώρησις τοῦ Γεδεῶν	»	184
3. Ἡ τελετὴ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ πατριάρχου. Ἐγχείρισις τῆς ποιμαντορικῆς ράβδου ὑπὸ τοῦ Ἑρακλείας	»	200
4. Πρόβλησις τοῦ πατριάρχου	»	204
5. Ἡ ἐν τῷ πατριαρχικῷ ἱερῷ συνθρόνῳ στάσις τοῦ Ἑρακλεί- ας	»	206
6. Πόθεν ἔσχεν τὴν ἀρχὴν τὸ προνόμιον τοῦ Ἑρακλείας τοῦ χειροτονεῖν τὸν πατριάρχην; Ἡ ὄψιμος παλιωφία τοῦ Μακ. Γεδεῶν καὶ ἡ ἐπικαταλλαγὴ	»	208
Ἡ ἐνδεκάτη τοῦ Φαρσῶ	»	219
Τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ Γεδεῶν	»	222
7. Πῶς συνεβιβάσθησαν τὰ προνόμια τοῦ Ἑρακλείας πρὸς τὰ πρωτεῖα τοῦ Κωνσταντινουπόλεως	»	227
8. Ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν προνομίων τοῦ Ἑρακλείας καὶ τῆς ἀνυψώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς περιωπὴν Νέας Ῥώμης. Πῶς δικαιολογοῦνται αἱ ἐξαιρέσεις ἐν τῇ χειροτο- νίᾳ	»	235
Τὰ προνόμια τοῦ Ἑρακλείας ἐν σχέσει πρὸς τὸ πολίτευμα τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ πατριάρχου. Νομικὴ ἄ- παισις καὶ χρησιμότης αὐτῶν	»	269
Πίναξ χρονολογικῶς τῶν μητροπολιτῶν Ἑρακλείας	»	280
Τιμητικαὶ ἐκδηλώσεις	»	283
Ὁ πρωθιερεὺς Δρ. Καλλίμαχος καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀμερικῆς	»	287
Ἐξέχουσαι φυσιολογικαὶ τῆς Θράκης	»	289

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ 28ου ΤΟΜΟΥ

- σ. 4 μέσον γρ. ἐπίμονον ἀντὶ ἐπιμονήν. στ. 13 κατ. γρ. Κοικυλίδου ἀντὶ Κοιτωλίδου.
- σ. 5 μέσ. γρ. χαίρειν, ἀντὶ χαίρων, 11 κάτ. γρ. θέσιν.
- σ. 8 ἄνω γρ. Μεταξάκη.
- σ. 11 μέσ. πρόσθεν: εἶναι νέον.
- σ. 19, στ. 15 κάτ. γρ. culte, ἀντὶ culta στ. 14, γρ. τόμους, ἀντὶ νόμους.
- σ. 20, στ. 15 κατ. γρ. ᾶν, ἀντ. ἄν. ἐνέγκη, ἀντὶ ἐνέγκα, στ. 5, γρ. λέγε δέ μοι οὐ, ἀντὶ λέγε θέ μοι οὐ στ. 6, γρ. σύδε, ἀντὶ οὐδέ. στ. 8 κάτ. γρ. Ἐπιφάν, ἀντὶ Ἐπιτράν.
- σ. 21, μέσ. γρ. Ἀρείου, ἀντὶ Ἀρίσ, στ. 8 κατ. γρ. Περίνθιος, ἀντὶ Περρένθιος, στ. 5 γρ. Μαρεῶτιν, ἀντὶ Μαρεῶτον.
- σ. 22, μέσ. γρ. ἀπεσβολῶθη, ἀντὶ ἀπεσβολή. στ. 5, γρ. Θεοδωρήτου, ἀντὶ Θεοδώρου.
- σ. 23, στ. 9 κάτ. γρ. Sierzmamm ἀντὶ Sietywanm στ. 7. γρ. Vehugen, ἀντὶ Mebungen.
- σ. 25, στ. 11 κάτ. γρ. περὶ τῆς, ἀντὶ τῆς.
- σ. 27, στ. 14 κατ. γρ. Μάρσοι, ἀντὶ Μάρσοι.
- σ. 29, στ. 6 γρ. Μακεδονιανῶν, ἀντὶ Μακεδοναῶν.
- σ. 32, στ. 14 κάτ. γρ. 528 ἀντὶ 578.
- σ. 35, στ. 6 κάτ. γρ. 1892, ἀντὶ 1392
- σ. 37, στ. 1 κάτ. γρ. Φωτίσιος, ἀντὶ Φωτίκιος.
- σ. 38, στ. 14, γρ. ἐκκενοῖ, ἀντὶ ἐκκενᾶ. στ. 6 κάτ. γρ. minores, ἀντὶ minbres
- σ. 39, μέσ. γρ. 1911, ἀντὶ 194.
- σ. 41, στ. 2 κατ. γρ. Recueil ἀντὶ Reueil.
- σ. 44, στ. 1 πρόσθες ἀφήσι, στ. 2 γρ. τῆς σκήτης, ἀντὶ τοὺς σκῆτας. στ. 3 κάτω γρ. προσφέρει, ἀντὶ περιφέρει.
- σ. 49, στ. 2 κάτ. γρ. κλίματι, ἀντὶ κτήματι.
- σ. 50, στ. 1 γρ. ἐν. ἀντὶ εἰς καὶ προσφιλονεκεῖν. στ. 14 κατ. γρ. Schatz ἀντὶ Schaftz.
- σ. 52, στ. 7, γρ. δρῶσιν, ἀντὶ ἀρῶσιν.
- σ. 54, στ. 11, γρ. ὑγιέσι, ἀντὶ ὑγιέσει. στ. 4 κάτω γρ. ἐκ κώδικος. ἀντὶ ἐπὶ τὴν δ'.
- σ. 58, μέσ. πρόσθες: τοιοῦτος.
- σ. 62, μέσ. γρ. Σιμωνιακοί, ἀντὶ Σιμωνικοί.
- σ. 68, στ. 10 κάτ. γρ. 1614-1615, ἀντὶ 1914 - 5.
- σ. 69, στ. 10 κάτ. πρόσθες ἐν ἀρχῇ: Ἄλλοι τε καὶ
- σ. 70, στ. 8, γρ. ἠξιώθης, ἀντὶ ἠξιώθη.
- σ. 71, στ. 4, πρόσθες: ὁ δὲ Γαβριήλ ἦν.
- σ. 72, σ. 12, γρ. 1621, ἀντὶ 1622.
- σ. 77, μέσ. γρ. 1639, ἀντὶ 1638.
- σ. 82, στ. 10 κάτ. γρ. πύλην, ἀντὶ πόλιν.
- σ. 85, στ. 11 κατ. γρ. κάκ, ἀντὶ κάν. στ. 6, γρ. γεώργιον, ἀντὶ γεωργίαν.
- σ. 88, μέσ. πρόσθες: τόμ. Α'.
- σ. 91, μέσ. γρ. σταλῆ, ἀντὶ σταθῆ.
- σ. 104, στ. 20 κάτ. γρ. ἐξετίθετο, ἀντὶ ἐξετέθει.

ΤΟΜΟΣ 29ος

	Σελ
Εἰσήγησις καὶ κριτικὴ διὰ τὸ Σύγγραμμα.....	3
ΚΕΦ. 1 - 7.—Βασιλεία Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ καὶ κατάστασις τοῦ ἐν Θράκῃ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους	5
» 8 - 9.—Ἀνάρρησις τοῦ Α', μετὰ τὴν ἄλωσιν, Πατριάρχου, Ἰεν-	

	ναδίου τοῦ Σχολαρίου· Καπεὺ Κεχαγιάς καὶ ἄλλοι Τιτ- λοῦχοι	Σελ. 16
ΚΕΦ.	10.—'Επίδρασις τῆς πτώσεως τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς πορείας τοῦ λοιποῦ κόσμου . . . »	19
»	11 - 13.—Πατριαρχικά προνόμια. Οἰκισμὸς καὶ ἀνοικοδόμησις Κων/πόλεως. Νέοι κάτοικοι εἰς Θράκην . . . . . »	20
»	14.—Πόλεμοι καὶ κατακτήσεις Μωάμεθ τοῦ Β' . . . . . »	24
«	15 - 21.—Αἴτια ἐλαττώσεως τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ κόσμου τῆς Θράκης. Ἐξισλαμισμὸς (ἀκούσιος, βίαιος, ἐκούσιος, σποραδικός, ὁμαδικός). Γενητσαρισμὸς καὶ παρακμὴ αὐτοῦ . . . . . »	26
»	23 - 25.—Οἱ διάδοχοι τοῦ Πορθητοῦ. Ὁ ἐπικρεμασθεὶς κίνδυνος τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπὸ Σελῆμ Α'. Συνέπειαι παρακμῆς Γενητσαρισμοῦ . . . . . »	36
»	26.—Ἀπαθλίωσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Θράκης . . . . . »	42
»	27.—Παραβίασις τῆς ἀσυδοσίας τοῦ Πατριάρχου . . . . . »	43
»	28.—Ἡ ἐξάρθρωσις τοῦ ἐν Θράκῃ Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ 1481— 1650 . . . . . »	46
»	30 - 33.—Χάττι Σεριφ, Μουράτ ὁ Δ', Ἰμπραήμ ὁ Α', Μεχμέτ ὁ Δ' καὶ Σουλεῦμάν Γ' (1623—1691) . . . . . »	48
»	34.—Ἀρχὴ βελτιώσεως τῆς ζωῆς τῶν Χριστιανῶν . . . . . »	52
»	35 - 36.—Ἦθη καὶ παιδεία ἐν Θράκῃ (1453—1650) . . . . . »	54
»	37.—Χαλάρωσις τῆς Ἑλληνικῆς συνειδήσεως κατὰ τοὺς πρῶ- τους μετὰ τὴν ἄλωσιν αἰῶνας (1453—1650) . . . . . »	57
»	38.—Ἄγαθὸν ἐκ τῆς Τουρκικῆς κατακτήσεως «Οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ» . . . . . »	59
»	39.—Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν μέσῳ σκοπέλων καὶ ὑφά- λων . . . . . »	60
»	40 - 45.—Ἡ μομφὴ ἀμελείας κατὰ τοῦ Πατριαρχεῖο διὰ τὸν μὴ ἐξελληνισμὸν τῶν ἀλλοφύλων Ὁρθοδόξων (Παπαρρη- γοπούλου). Παρατηρήσεις, κρίσις, συμπεράσματα . . . . . »	63
»	46 - 47.—Ἡ Ὁργάνωσις τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ (Γραμματικὴ— Ἄρχοντες, οἱ μεγάλοι Διερμηνεῖς—Γὰ ἀγιότητος Νικύ- σης) . . . . . »	74
»	48 - 49.—Ὁ πλοῦτος ἀπόκτημα ἐπικίνδυνον. Μιχαὴλ Καπεκοί- ζηνὸς . . . . . »	78
»	50 - 51.—Ὁ Μέγας Διερμηνεὺς Ἀλέξ. Μαυροκερξαῖος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν . . . . . »	81
»	52.—Ἡγεμόνες Βλαχίας καὶ Μολδοβίας . . . . . »	85
»	53.—Ἑλληνικαὶ Κοινότητες ἐν Θράκῃ . . . . . »	87
»	54.—Ἀχμέτ ὁ Β', Ἀχμέτ ὁ Γ', Μαχμεῦτ ὁ Α' (1691—1754) »	90
»	55 - 57.—Κατάταξις Ἑλληνικοῦ καὶ Τουρκικοῦ πληθυσμοῦ ἐν Θράκῃ. Περιοχὴ τοῦ Ι. Ὀρους (Τεκφεύρ—Δόγ) . . . . . »	92
»	58.—Πῶς διεσπάρθη ἡ συνοχὴ τοῦ Ἑλλήν. πληθυσμοῦ τῆς Θράκης . . . . . »	105
»	59.—Ἐλάττωσις παραγωγῆς καὶ ἀπονέκρωσις ἐμπορίου κα- τὰ τοὺς 2 πρῶτους αἰῶνας μετὰ τὴν ἄλωσιν . . . . . »	106

ΚΕΦ.	60 - 61.—'Ανθησις ἐμπορίου καὶ βιοτεχνίας κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰῶνα. Εὐημερία καὶ ἀκμὴ Ἑλληνοθρακικῶν κοινοτήτων καὶ πόλεων	107
»	62.—'Αναβίωσις τῆς παιδείας ἐν Θράκῃ	113
»	63.—Οἰκουμενικὴ ὀργάνωσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Θράκης	116
»	64.—Συνύπαρξις τῶν δύο ἄνομοιῶν καὶ ἀντιθέτων λαῶν	118
»	65.—Περὶ Κλεφτῶν καὶ Ἀρματωλῶν	120
»	66 - 69.—'Επήρεια Ρωσικῆς πολιτικῆς. Ἐνέργεια Μεγ. Αἰκατερίνης. Παρατηρήσεις. Σουλτάνοι ἀπὸ Μεχμέτ Δ'—Μαχμούτ Β'	121
»	70.—Προηγηθέντα γεγονότα Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως	128
»	71.—Γαλλικὴ ἐπανάστασις καὶ Ναπολεόντειος ἐποχὴ	130
«	72 - 74.—Ἱερὰ Συμμαχία. Φιλικὴ Ἐταιρεία. Ἐναρξις ἀγῶνος	132
»	74 - 75.—Τραγικὰ γεγονότα ἐν Κων/πόλει καὶ Θράκῃ κατὰ τὸ 1821. Μετριασμός τῆς διαταγῆς Μαχμούτ τοῦ Β' Παρατηρήσεις	136
»	77.—Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Νοτίου Ἑλλάδος	141
»	78.—Ἀπαλλαγὴ τῆς Θράκης ἀπὸ τοῦς Γενητσάρους ὑπὸ Μαχμούτ Β'	143
»	79.—Ἄ Ἑλληνισμός τῆς Θράκης μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος. Οἰκονομικὴ κατάστασις. Ἐκπαιδευσις. Θανατικὰ ἐν Θράκῃ	149
»	80.—Βασιλεία Ἀβδούλ Μετζήτ (1839—1861), Ρωσσία καὶ Πατριαρχεῖον	155
»	81.—Κοιμαϊκὸς Πόλεμος (1853—1855)	160
»	82.—Χάττι Σερὶφ Γκιουλχανέ, Τανζιμάτ καὶ Χάττι Χουμαγιούν	166
»	83.—Κατάστασις ἀπὸ 1850—1880. Ἀνάπτυξις παιδείας Ἑλληνοθρακῶν	166
»	84.—Δραστηριότης πανσλαβιστικῆς προπαγάνδας. Βουλγαρικὸν Σχίσμα	171
»	85 - 87.—Ἀβδούλ Ἀζίζ, Μουράτ, ὁ Ε', Ἀβδούλ Χαμίτ ὁ Β'. Ἐσ. ἐπαναστάσεις	174
»	88 - 92.—Ρωσσοτουρκ. πόλεμος (1877—78) καὶ ἀποτελέσματα	180
»	93 - 94.—Συνθήκη Ἀγίου Στεφάνου. Βερολίνοιον Συ. ἐδριον καὶ Συνθήκη	189
»	95.—Ἡ Θράκη κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Ρώσων	193
»	96.—Κατάργησις Συντάγματος ἐπὶ Χαμίτ	195
»	97 - 99.—Οἱ πληθυσμοὶ τῆς Θράκης (1880—1914). Πρόοδος τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὄνόματα ἐκπαιδευτικῶν διδασκάντων εἰς Θράκην	197
»	100.—Φορολογία ἐπὶ Σουλτάνου Χαμίτ	204
»	101.—Αἱ Ἀδελφότητες εἰς Ἑλληνικὰ Θρακικὰ χωρία	206
»	102.—Κλέφται καὶ λησται ἐν Θράκῃ	207
»	103 - 104.—Ἡ ἐπελθοῦσα ἀσφάλεια. Τὰ Ἀναγνωστήρια ἐν Θράκῃ	210
»	105.—Συγκρούσεις Θρακῶν καὶ Μουατζήρηδων	213

Κεφ.	106.—Γενικότητες περί Θράκης (Διοικήσεις, Ἐκκλησία, Κλίμα, Σελ. θέσις, ἔδαφος, ὑπέδαφος, προϊόντα).....	215
»	107.—Μεγάλη ἀναστάτῳσις ἐν Μακεδονίᾳ.....	218
»	108 - 109.—Ἡ Θράκη ἀπὸ 1900—1908. Βομβυκτροφία. Μυστικά Ὀργανώσεσις	220
»	110 - 111.—Ἐπανάστασις Νεστέρκων, ἀιακίρυξις καὶ ἀποδοχή Συντάγματος	223
»	112.—Ὁ ὑπόδουλος Ἑλληνισμὸς κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν	225
»	113 - 115.—Ἀπόσπασις Βουλγαρίας, Βοσνίας—Ἐρζεγοβίνης. Κίνημα καταργήσεως Συντάγματος. Καθαίρεσις Σουλτάνου Υἱατήτ	227
»	116.—Βασιλεία Μεχμέτ Ρεσάτ. Κυβέρισις «Ἴπτιχάτ βέ Τερακί»	229
»	117.—Ἀπόπειρα καταργήσεως Ἐθνικῶν Προνομίων.....	230
»	118.—Ἰταλοτουρκικὸς πόλεμος (1911—12).....	232
»	119.—Καταστρεπτικὸς σεισμὸς ἐν Θράκῃ.....	233
»	120 - 122.—Βαλκανικὰ Κράτη καὶ Βαλκαν. Πόλεμοι (1912—13) ..	237
»	123 - 126.—Οἱ Βούλγαροι ἐντὸς τῆς Θράκης. Δυσθυμία Μητροπολίτεω Ἡρακλείας. Συμπεριφορὰ καὶ σαβινισμὸς Βουλγάρων	241
«	127.—Γεγονότα ἐν Θράκῃ καὶ Κων/πόλει (1913).....	246
»	128 - 130.—Ἀπόβασις Ἐμβέρ εἰς Περίστασιν. Ἄλωσις Ἀδριανουπόλεως. Αἷτια Β' Βαλκανικοῦ πολέμου.....	248
»	131 - 132.—Ἀνακατάληψις τῆς Θράκης καὶ σφαγὴ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ	251
»	133.—Ἀπομόνωσις Ἑλλην. πληθυσμοῦ, Ἀνατ. Θράκης καὶ Κων/πόλεως	252
»	134 - 136.—Τουρκικὸν Κομιτάτην, ἔξωσις Ἑλλήνων ὑπαίθερυν, προληπτικὰ ἐνέργειαι Μητροπολιτῶν, ἀντίστασις 3 χωρίων Ἱεροῦ Ὄρους	254
»	137.—Ἐγκαταλειφθεῖσαι περιουσίαι καὶ ἀπομείναντες Ἑλληγες.	259
»	138.—Ἀντικαταστάται τῷ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἐν Ἀνατ. Θράκῃ	261
»	139 - 140.—Ἡ Θράκη τοῦ πολέμου 1914—18 καὶ συμβάντα ἐν Κων/πόλει.	262
»	141.—Παλινοστήσις Ἑλληνοθρακῶν	265
»	142.—Θλιβερά γεγονότα τοῦ 1922.....	266
»	143.—Ἡ τελευταία τραγικωτάτη πρᾶξις τῷ Ἑλληνοθρακικοῦ δράματος	268
	ΕΠΙΤΟΜΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΧΡΟΝΩΝ (1600 π.Χ.—1453 μ.Χ.).....	270
	Μυθική καὶ Ἡρωϊκὴ ἐποχὴ.—Ἡ ἐμφάνισις τῶν Μακεδόνων— Ὁ ἐξελληνισμὸς τῶν Θρακῶν.—Ἡ Θράκη κατὰ τὴν Ἑλληνιστικὴν ἐποχὴν.—Ἡ Θράκη ὡς χώρα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους	
	ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΣΟΥΕ·Υ·ΜΑΝ ΠΑΣΑ ΕΙΣ ΘΡΑΚΗΝ (1348 μ.Χ.)	

ΚΑΙ Ο ΘΡΥΛΟΣ ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΥΡΟ- ΜΙΧΑΛΕΩΝ	286
Δύο ἐπιτολαὶ τοῦ συγγραφέως.....	289
Ἐπιδιώξεις καὶ ἀποφάσεις τῆς Δίσεως τοῦ Θρ. Κέντρου....	292
ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ	294
Ἐξέχουσαι Θρακικαὶ φυσιογνωμίαι	295

ΤΟΜΟΣ 30ὸς

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ—ΑΡΧΑΙΟΙ ΧΡΟΝΟΙ 1500π.Χ.—330μ.Χ.

	Σελίς
Προλεγόμενα	2
Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Θράκης.....	4
Διαιρέσις τῆς Ἱστορίας τῆς Θράκης.....	8
Πηγαὶ διὰ τὴν Συγγραφὴν τῆς Ἱστορίας τῆς Θράκης..	10
ΚΕΦ. 1.—Θράκη	12
» 2.—Ὄνομασία τῆς Θράκης	14
» 3.—Καταγωγή καὶ Πρόελευσις τῶν Θρακῶν.....	14
Συμπεράσματα ἐκ τῶν βῶν πρώτων κεφαλαίων....	15
» 4.—Θεοὶ τῶν Θρακῶν	16
» 5.—Ὁ μῦθος τοῦ Ἀγήνορος καὶ Τηλεφάσης ἐν σχέσει μετὰ τὴν Θράκην καὶ τὸν Φινέα.....	17
» 6.—Ὁ μῦθος περὶ Βορέου.....	18
» 7.—Ὁ μῦθος περὶ Κρανοῦ, Ἐλευσίνης καὶ Κελεῦς.....	19
» 8.—Ὁ μῦθος περὶ Εὐμόλπου καὶ Εὐολπίδων.....	20
» 9.—Σκοπὸς τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων.....	20
» 10.—Μυστήρια τῶν Καβείρων.....	21
» 11.—Τὰ περὶ Ὀρφέως θρυλούμενα	23
Συμπεράσματα	24
» 12.—Θάμυρις, Μουσαῖος, Λίνος· Συμπεράσματα.....	26
» 13.—Ὁ μῦθος περὶ Ἡρακλείας καὶ Διομήδους.....	27
» 14.—Ὁ μῦθος περὶ Φινέως καὶ Ἀργοναυτῶν. Περὶ Συμπλη- γάδων Πετρῶν	28
» 15.—Πανδίων ὁ Ἀβασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ ὁ Τηρεὺς βα- σιλεὺς τῆς Θράκης	29
» 16.—Ὁ Τηρεὺς, βασιλεὺς τῶν Θρακῶν	30
» 17.—Οἱ Τρώες	31
» 18.—Ρῆσσος ὁ βασιλεὺς τῶν Θρακῶν	32
» 19.—Ὁ Πολύδωρος. Συμπεράσματα	33
» 20.—Ὁ μῦθος περὶ Ὀρέστου καὶ Ὀρεστιάδος. Συμπερά- σματα	34
» 21.—Οἱ Ἄβαντες	36
» 22.—Προέλληνες (2000—1500 π.Χ.)	37
» 23.—Πρωτοέλληνες ἢ Πρωτέλληνες—Τὰ μνημόματα περὶ τοῦ Ἴωνος	38
» 24.—Οἱ Δωριεῖς	40
» 25.—Ὄνομασία Ἑλλήνων	42
» 26.—Τὸ δόγμα περὶ καταγωγῆς τῶν Ἑλλήνων	43

ΚΕΦ.		Σελίς
»	27.—Τι λέγονται Ἱστορικοί Χρόνοι	45
»	28.—Ἐμφάνις τῶν Μακεδόνων ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς	46
»	29.—Ὄνομασία τῶν Παίωνων.....	49
»	30.—Περὶ Ἡπείρου καὶ Ἡπειρωτῶν—Ἀνθελληνικαὶ γυνῶμαι διαφόρων	49
»	31.—Περὶ Ἰλλυρίας καὶ Ἰλλυριῶν.....	51
»	32.—Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι ἐπὶ τῆς Θράκης.....	52
»	33.—Ἡ ἐπίδρασις τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν ἐπὶ τοῦ ἑξελλη- νισμοῦ τῶν Θρακῶν.....	54
»	34.—Ζάμοξις: μεταρρυθμιστῆς τῆς θρησκείας τῶν Γετῶν, 570—500 π.Χ.....	56
»	35.—Γεγονότα ἐν τῇ Θρακικῇ Χερσονήσῳ. Συμπεράσματα	57
»	36.—Προπαρασκευὴ εἰσβολῆς τοῦ Δαρείου Βασ. τῶν Περ- σῶν εἰς τὴν Θράκην.....	60
»	37.—Ἡροδότου Ἱστορία Βιβλίον Μελομένη. Σχόλια περὶ Ἄρτίσκου	61
»	39.—Προέλασις τοῦ Δαρείου πέραν τοῦ Ἰστροῦ καὶ ἀποτυ- χία αὐτοῦ	64
»	40.—Προτάσεις τῶν Σκυθῶν πρὸς τοὺς φύλακας τῆς γεφύ- ρας	65
»	41.—Ἡ γνώμη τοῦ Ἡροδότου περὶ τῶν Θρακῶν ἐν γένει Βιβλ. Τερψιχόρη	67
»	42.—Κρίσεις ἐπὶ τῶν γραφομένων ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου διὰ τοὺς Θράκας	68
»	43.—Ἡ Θράκη μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Δαρείου ἐξ αὐτῆς.....	70
»	44.—Ἐπανάστασις τῶν Ἰώνων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὸ τέλος τοῦ Ἰστιαίου	71
»	45.—Φυγὴ τοῦ Μιλιτιάδου ἀπὸ τὴν Θρακικὴν Χερσονήσον	74
»	46.—Πέρασμα τοῦ Μαρδονίου ἀπὸ τὴν Θράκην	75
»	47.—Ἐκστρατεία Δάτιδου καὶ Ἀρταφέρνηου καὶ Μιλιτιάδου	77
»	48.—Κρίσεις καὶ συμπεράσματα ἐκ τῶν ἐν Μαραθῶνι συμ- βάντων	79
»	49.—Διάβασις τῆς στρατιᾶς τοῦ Ξέρξου διὰ μέσου τῆς Θρά- κης, 480 π.Χ.	80
»	50.—Ἡροδότου Ἱστοριῶν Ζ' Πολύμνια.....	82
»	51.—Πορεία στόλου καὶ στρατοῦ Ξέρξου	84
»	52.—Πορεία τοῦ Ξέρξου πέραν τῆς Θράκης.....	86
»	53.—Συντομωτάτη ἀφήγησις τῶν ἐν Ἑλλάδι συμβάντων με- ταξὺ Περσῶν καὶ Ἑλλήνων.....	88
»	54.—Φυγὴ τοῦ Ξέρξου ἐκ τῆς Ἀττικῆς πρὸς τὸν Ἑλλησπον- τον	89
»	55.—Πορεία Ξέρξου διὰ Μακεδονίας πρὸς τὴν Θράκην καὶ Ἑλλησποντον	90
»	56.—Ἐμφάνις τῶν Ὀδρυσῶν Θρακῶν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς	92
»	57.—Βασιλεία τοῦ Τήρου ἐπὶ τῆς Θράκης 515—455 π.Χ....	93

ΚΕΦ.	Σελίς
» 58.—Γεγονότα ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην καὶ τὴν ἐν Μυκάλῃ ναυμαχίαν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν	94
» 59.—Ἀπελευθέρωσις τῶν παραλίων Ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Θράκης	98
» 60.—Ἡ Θράκη μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς περσικῆς κυριαρχίας. Συμπεράσματα	99
» 61.—Βασιλεία Σιτάλκου τοῦ Α' ἐπὶ τῆς Θράκης.	100
» 62.—Θράκες, Μακεδόνες καὶ Ἀθηναῖοι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, Περδίκας, Σιτάλκης καὶ Ἀθηναῖοι	102
» 63.—Διήγησις τῆς ἐκστρατείας Σιτάλκου ὑπὸ Θουκυδίδου	
» 64.—Κρίσεις καὶ συμπεράσματα ἐπὶ τὴν διήγησιν τοῦ Θουκυδίδου	108
» 65.—Πολιτικὴ συμπεριφορὰ Περδίκου πρὸς Ἀθηναίους καὶ Σιτάλκην	110
» 66.—«Τὰ ἐπὶ Θράκης» ὑπὸ Θουκυδίδου, γεγονότα ἐπὶ Χαλκιδικῆς	111
» 67.—Ἀποστασία τῶν Τριβαλλῶν καὶ θάνατος τοῦ Σιτάλκου	113
» 68.—Βασιλεία Σεύθου τοῦ Α', 424 π.Χ.	113
» 69.—Ἐχθροπραξίαι μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων ἐπὶ τῆς Θράκης	115
» 70.—Θάνατος Σεύθου τοῦ Α' καὶ διαίρεσις τοῦ Κράτους τῶν Ὀδρυσῶν. Μήδοκος ἢ Ἀμάδοκος Α', 411-383 π.Χ.	117
» 71.—Ἐπίδραμη τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὰ παραβοσπόμενα	118
» 72.—Πατηρήσεις καὶ συμπεράσματα ἐκ τῆς διαιρέσεως τοῦ Θρακικοῦ Κράτους τῶν Ὀδρυσῶν	119
» 73.—Μαισάδης καὶ Σεύθης ὁ Β', Ἀλκιβιάδης καὶ Ἀμάδοκος ὁ Α'.	120
» 74.—Ἡ τελευταία πρᾶξις τοῦ δράματος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐπὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου	121
» 75.—Ἡγεμονία τῆς Σπάρτης ἐπὶ τῶν Θρακικῶν πόλεων.	123
» 76.—Πῶς περίπου διηγῆται ὁ Ξενοφῶν τὸ διὰ τῆς Θράκης πέρασμα τῶν Μυρίων, 400—399 π.Χ.	125
» 77.—Κρίσεις καὶ συμπεράσματα ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ Ξενοφῶντος περὶ τῆς συνεργασίας τῶν 6 χιλ. Ἑλλήνων μὲ τὸν Σεύθην	145
» 78.—Βασιλεία Κότους τοῦ Α' ἐπὶ τῆς Θράκης, 383-360 π.Χ.	147
» 79.—Βασιλεία Κερσοβλέπτου, 360 - 340 π.Χ.	150
» 80.—Συμπλήρωσις τῆς κατακτήσεως τῆς Θράκης ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Β'	153
Γ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (Ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς εἰς τοὺς Μακεδόνας μέχρι τῆς ὑποταγῆς αὐτῆς εἰς τοὺς Ῥωμαίους, 338 π.Χ. — 46 μ.Χ.)	
» 81.—Ἐκστρατεία τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν Θράκην.	157

ΚΕΦ.	Σελίς
» 82.—'Εκστρατεία τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς Ἰλλυρίαν	160
» 83.—Καταστροφή τῶν Θηβῶν	161
» 84.—Συμμετοχὴ τῶν Θρακῶν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἀλεξάνδρου κατὰ τῆς Ἀσίας	162
» 85.—Διάβασις τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τῆς Θράκης πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ διαπεραίωσις αὐτοῦ εἰς Ἀσίαν	163
» 86.—Ἀποστασία Σεύθου τοῦ Γ' κατὰ τῶν Μακεδόνων	164
» 87.—Ἐπιστροφή τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀπὸ τὴν Ἰνδικήν—Θάνατος Σιτάλκου	166
» 88.—Ἡ Θράκη μετὰ τὸν θάνατον Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου	167
» 89.—Ὁ Λυσιμάχος σατράπης τῆς Θράκης—Πρῶτοι ἀγῶνες τοῦ ἐν Θράκῃ	170
» 90.—Λυσιμάχεια	170
» 91.—Ἡ Θράκη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς πάλης τῶν Ἐπιγόνων	172
» 92.—Κυριαρχία τοῦ Λυσιμάχου ἐπὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας	173
» 93.—Νέα Συμμαχία Λυσιμάχου, Κασσάνδρου καὶ Πτολεμαίου κατὰ Σελεύκου	174
» 94.—Πολεμικαὶ περιπέτειαι τοῦ Λυσιμάχου μέχρι τοῦ θανάτου του	175
» 95.—Ἀνοσιουργήματα εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Λυσιμαχείας	177
» 96.—Κρίσεις καὶ συμπεράσματα περὶ Λυσιμάχου καὶ τῶν διαδόχων ἐν γένει	179
» 97.—Βασιλεία Πτολεμαίου τοῦ Κεραυνοῦ ἐπὶ τῆς Θράκης 281 π.Χ.	181
» 98.—Κελτοί, ἢ Γαῶται	181
» 99.—Εἰσβολὴ τῶν Γαλατῶν εἰς Μακεδονίαν καὶ Θράκην	182
» 100.—Κρίσεις καὶ συμπεράσματα ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Γαλατῶν	185
» 101.—Σχηματισμὸς ἐν Μ. Ἀσίᾳ νέων ἑλληνικῶν κρατῶν	187
» 102.—Ἐκδίωξις Γαλατῶν ἐκ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ὑπὸ Ἀντιγόνου Γονατᾶ	189
» 103.—Διαπεραίωσις Γαλατῶν εἰς Μ. Ἀσίαν	190
» 104.—Ἄλλαι κρίσεις καὶ συμπεράσματα ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Γαλατῶν	192
» 105.—Ἡ Θράκη μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς κυριαρχίας τῶν Γαλατῶν	194
» 106.—Βασιλεῖς τῶν Θρακῶν ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ρωμαίους	195
» 107.—Ροιμητάκλης Α' καὶ Ραισκοῦπορις Β'—Ἐπανάστασις τῶν Βέσσων	197
» 108.—Βασιλεία Κότυος τοῦ Δ', τοῦ ἐπωνομαζομένου Μεγάλου	198
» 109.—Ἡ μετὰ τὸν Κότυν Δ' βασιλεία Ραισκοῦπόριδος Γ' καὶ Κότυος Ε'	198
» 110.—Ροιμητάκλης Β'	199
» 111.—Ὁ τελευταῖος Βασιλεὺς τῆς Θράκης Ροιμητάκλης ὁ Γ'	200

ΚΕΦ,		Σελίς
»	112.—Κρίσεις καὶ συμπεράσματα	
»	113.—Ὀλίγα τινὰ περὶ Ρωμαίων—Ἡ κτίσις τῆς Ρώμης.	202
»	114.—Βασιλεῖς τῶν Θρακῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι ρωμαιοκρατίας	205
»	115.—Πόλεις Θρακικαὶ μὲ ὀνομασίαν ἀρχαίαν θρακικὴν.	208
	Πόλεις πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἐβρου πρὸ τῆς ρωμαϊκῆς κατακτήσεως	209
	Πόλεις πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἐβρου μέχρι τῆς ρωμαϊκῆς κα- τακτήσεως	212
	*Ἄλλαι πόλεις τῆς Ἄν. Θράκης μέχρι τῆς ρωμαϊκῆς κα- τακτήσεως	214
	Πόλεις ἐπὶ Θρακ. Χερσονήσου καὶ Προποντίδος σωζό- μεναι ἐπὶ ρωμαιοκρατίας	216
	Πόλεις Ἑλληνοθρακικαὶ ἐν Μαύρῃ θαλάσῃ.	218
	Αἱ ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Β' ἰδρυθεῖσαι πόλεις.	219
»	116.—Αἱ θρακικαὶ πόλεις μὲ τὰς μεταγενεστέρας ὀνομασίας τῶν	219
»	117.—Ἡ ζωὴ τῶν Θρακῶν πρὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ.	221
	(Θρησκεία, πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις, ἀγῶ- νες κατοικίαι καὶ ἐνδυμασίαι, ἀσχολίαι, τροφαί, ὄπλι- σμός καὶ πολεμικὴ τέχνη, ἔθιμα καὶ ἰδιότητες, νομί- σματα).	
»	118.—*Ἄνδρες διάσημοι τῆς Θράκης κατὰ τὴν ἀρχαιότητα.	227

Δ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΡΩΜΑΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΕΦ.		Σελίς
»	119.—Ἡ Θράκη ὡς ἐπαρχία ρωμαϊκὴ, 46—330 μ.Χ.	232
»	120.—Ἐκχριστιανισμός τῆς Θράκης.	234
»	121.—Ἡ Θράκη ἐπὶ ρωμαιοκρατίας κατὰ τοὺς αἰῶνας τῶν ἐπιδρομῶν	235
»	122.—Βασιλεία Οὐαλερίου Διοκλητιανοῦ, 284—306 μ.Χ.	237
»	123.—Πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις ἐν Ρώμῃ.	237
»	124.—Στρατιωτικὴ κατάστασις ἀπὸ Αὐγούστου μέχρι Διο- κλητιανοῦ.	239
»	125.—Θρησκευτικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις, 31 π.Χ.—284 μ.Χ.	239
»	126.—Ἐχθροὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ἐπὶ Διοκλητιανοῦ.	241
»	127.—Διοικητικὴ μεταρρύθμισις τοῦ Κράτους τοῦ Διοκλητια- νοῦ	242
»	128.—Οἱ τελευταῖοι κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμοί.	244
»	129.—Παραίτησις τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ ἐπακόλουθα αὐτῆς	
»	130.—Κωνσταντῖνος καὶ Μαξέντιος εἰς τὴν Δύσιν.	247
»	131.—Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Λικίνιος, 313—323 μ.Χ.	251
»	132.—Προπαρασκευαὶ ἐκάστου καὶ συγκρούσεις μεταξύ τῶν δύο ἀντιπάλων	254
»	133.—Τραγικὰ ἐπεισόδια εἰς τὸν ἐν Ρώμῃ Οἶκον τοῦ Κων- σταντίνου	256

ΚΕΦ.	Σελ. 5
» 134.—Ἐκλογή Νέας Πρωτευούσης τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους..	257
» 135.—Τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Κωνσταντίνου	260
» 136.—Κρίσεις περὶ Κωνσταντίνου καὶ ἔργα αὐτοῦ	262
» 137.—Ἐπακόλουθα τῆς ρωμαιοκρατίας ἐν Θράκῃ.....	266
ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ	
Ἐρμηνεῖα τῶν διαφορῶν ἐνδείξεων τοῦ παρατιθεμένου χάρτου	269
Ἐπιστολαὶ Θρακικοῦ Κέντρου—Συγγραφέως.....	273
Παροράματα	275
Ἀλληλογραφία Θρ. Κέντρου με πρωθιερέα Δ. Καλλιμάχον	277
Κριτικαὶ καὶ Σχόλια «Ἐθνικοῦ Κήρυκος» Ν. Ὑόρκης διὰ τὰς ἐκδόσεις τῶν «Θρακικῶν».	
Ἐκλιποῦσαι φυσιογνωμίαι τῆς Θράκης.....	287
Λογοδοσία Θρακικοῦ Κέντρου	295

Τ Ο Μ Ο Σ 3ίος

	Σελίς
Τινὰ περὶ τῆς Μελέτης τοῦ κ. Δ. Μανάκα	3
Πρόλογος	5
Ἐκπαιδευτικὴ κατάστασις Διδυμοτείχου καὶ περιχώρων ἐπὶ Τουρκοκρατίας	7
Περίοδος πρώτη 1778—1821	9
Περίοδος δευτέρα 1821—1878	12
Ὅμιλία Ἀρχιερέως Μελετίου τὸ ἔτος 1864	25
Περίοδος τρίτη 1878—1897	38
Περίοδος τετάρτη 1897—1908	154
*Ὄνόματα καὶ βιογραφίαι διδασκάλων	169
*Ὄνόματα ἐφοροδημογερόντων	176
Περίοδος πέμπτη 1908—1912	176
*Ὄνομαστικὸς κατάλογος δωρητῶν καὶ προσφερθέντα ποσά	184
Περίοδος ἕκτη 1912—1919	192
Κατάλογος διδασκάλων καὶ ἐφοροδημογερόντων	213
Περίοδος ἑβδόμη 1919—1923	214
Περίοδος ὀγδόη 1923—1940	230
Περίοδος ἐνάτη 1940—1945	232
Περίοδος δεκάτη 1945—1946	247
Φωτογραφίαι διδασκάλων καὶ ἐθνικῶς δρασάντων προσώπων.....	251

Λ α ο γ ρ α φ ι κ ᾶ

Τὰ δωδεκαήμερα τῶν Χριστουγέννων	255
Πρωτοχρονιά—Ἅγιος Βασίλειος	266
Τὰ Φῶτα	267
*Ἡθῆ, ἔθιμα καὶ δοξασίαι	268

	Σελίς
Γεώργιος Ι. Γιαννινακάκης (βιογραφία μετὰ φωτογραφίας).....	283
Κριτικά καὶ σχόλια τῶν Ἀθηναϊκῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων διὰ τὰς ἐκδόσεις τῶν «Θρακικῶν»	287
Κληροδότημα δι' ἀπόρους κορασίδας τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ Στρηνοπούλου	287
Ἐπιδιώξεις καὶ ἀναπτυχθεῖσα διοικητικὴ δραστηριότης τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου	291
Πίναξ δωρητῶν-μελῶν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου.....	295
Δημήτριος Καλλιμάχος, Μ. Διδάσκαλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου-Ἐπίτιμος Ἀρχισυντάκτης τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκος»	296

ΤΟΜΟΣ 32ος

	Σελίς
Πρόλογος	5
ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΑΜΜΑΚΟΒΙΟΥ	9
Ἡ κωμόπολις Σαμμάκοβο	23
ΑΙ ΓΕΙΤΟΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΣΑΜΜΑΚΟΒΙΟΥ	37
Τρουλιᾶ	38
Σαράντα Ἐκκλησίαι	41
Βιζύη	45
Μήδεια	46
Ἄγαθούπολις	47
Νιάδα (Θυνιάς Ἄκρα)	49
Μικρὸν Τύρνοβον	51
Σκοπὸς	52
Εὐκάρυον ἢ Ἄφκαριοῦ	54
Γέννα	55
Σκεπαστὸν	56
Κουροῦ-Ντερέ (Ξηροπόταμος ἢ Χεΐμαρος)	57
Κρυόνερον	58
Σοφίδες	58
Σαρακίνα	59
Ἅγιος Παῦλος	59
Βασιλικὸς	60
Ἅγιος Στέφανος	61
Προβίδες	61
Κωστῆ	62
Ἄργας ἢ Σοργὰς	64
Χάρτης Βορειοανατολικῆς Θράκης	65
Ἅγιος Ἰωάννης	65
ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ	66
Προϊστορικὴ ἐποχὴ	66
Ἱστορικαὶ Χρόνοι	71
Ἡ ἐποχὴ τοῦ 5ου καὶ 6ου π.Χ. αἰῶνος	74
Ἡ ἐποχὴ τοῦ 4ου αἰῶνος μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστοῦ.....	74

	Σελίς
Ἡ ἐποχὴ ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς Τουρκοκρατίας . . .	82
Ἡ κτίσις τῆς κωμοπόλεως Σαμμακοβίου	87
Ἡ αἰτία τῆς κτίσεως τοῦ Σαμμακοβίου καὶ οἱ πρῶτοι ἰδρυταί	90
Ἡ ἰσχὺς τοῦ Σαμμακοβίου.—Τὰ πρηνόμια.—Καυτανλῆδες	96
Ἐξέγερσις τῶν ἐργατῶν τῶν σιδηρομεταλλείων	102
Τὸ Σαμμακόβον κατὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον	108
Ἡ ἀκμὴ τοῦ Σαμμακοβίου.—Ταχῆρ πιασᾶς	110
Ἡ παρακμὴ τῶν ἐργοστασίων—Τὸ κατρακύλισμα	114
Ἡ κατάστασις τῶν ὁμογενῶν ἐπὶ ἀπολυταρχίας	118
Ἡ βουλγαρική ἐισβολή.—Κομιτατζῆδες	120
Ἑλληνικά κομιτάτα	126
Βαλκανικὸς πόλεμος	133
Οἱ διωγμοὶ	140
Τὸ δράμα τοῦ Σαμμακοβίου καὶ τῶν γειτονικῶν χωρίων ἐπὶ Χουσεΐν Χαμντῆ	144
Ἡ κατασκευὴ τοῦ δρόμου Σαμμακοβίου.—Σεϊπαστοῦ	147
Φυγὸς στρατοὶ	151
Ὁ ἐρχομὸς τοῦ Νομάρχου Ἀδριανουπόλεως	156
Ὁ φόνος τοῦ γιου τοῦ Νομάρχου	158
Τὰ ἐπακόλουθα τοῦ φόνου	151
Διάταγμα γιὰ ἐκπατρισμὸν	166
Παρασκευὴ 4 Σεπτεμβρίου 1915	168
Ἡ κατακρεούργησις τῶν 18 ὁμογενῶν	164
Στοὺς τόπους τῆς ἐξορίας	185
Ἄρπαγὴ καὶ διανομὴ τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τῶν ἐκπατριζομένων	186
Στὴν Ἡρόκλεια	189
Ἡ διασπορὰ τῶν ὁμογενῶν στὴν Ἀνατολή καὶ στὰ χωριά τῆς Θράκης . .	191
Συνέχισις τῶν βασάνων στὴν Τυρολόη	193
Ἡ θέσις τῶν ἀνδρῶν στὰ τάγματα ἐργασίας	199
Ἐπιστροφή στὴν πατρίδα	202
Ἡ ζωὴ μεταξὺ 1919—1922	211
Κατάταξις στὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν	217
Ἡ ὀριστικὴ ἐκκένωσις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.—Ὁ τελικὸς ἐκπατρισμὸς . .	220
Δεύτερος διωγμὸς	224
ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ	227
Γεώργιος Βιζυηνὸς καὶ τὸ Σαμμακόβο	238
ΣΗΜΑΙΝΟΥΣΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΙ ΣΑΜΜΑΚΟ- ΒΙΟΥ	248
ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ	262
Οἰκονόμος Κωνσταντῖνος Γ. Λουίζος	295

ΤΟΜΟΣ 33ος

	Σελίς
Ἐπιστολὴ Συγγραφέως Θ. Κιακίδου	3
Ἀντὶ προλόγου	4

	Σελίς
Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΣΑΜΜΑΚΟΒΙΟΥ (συνέχεια ἐκ τοῦ 32ου Τόμου)	7
Ἄσχολιές	7
Τὰ Σιδηρομεταλλεῖα	8
ΥΜΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΖΗΒΟΛΙ	10
Κηρατζήδες (ἀγωγιᾶται)	11
Ἄνθρακοποιοὶ	19
Ἡ Γεωργία	21
Τὸ Λινάρι	25
Ὁ Τρύγος	27
Ψάρεμμα	28
Ἄλλαντοποιία	30
Ἄσχολιαὶ γυναικῶν	32
Τὸ Κυνηγι	34
Οἰκονομικαὶ σχέσεις Τσορμπατζήδων καὶ χωρικῶν	40
ΠΑΝΗΓΥΡΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΕΙΣ	44
Χριστουγενιιάτικα ἔθιμα	45
Τὰ Πρωτοχρονιάτικα	47
Ἀπόκρηνες — Πιπεροδευτέρα	49
Σαρακοστή	58
Πασχαλιὰ	59
Ἅγιος Γιώργης—Χώρη	61
Πρωτμαγιά	63
Κλειδωνας—Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Μευρτασιανὸς	64
Τοῦ Ἅη Ἐλιά—(Πανηγυρὸς τοῦ προφήτου Ἡλιεῦ τοῦ Θεσβίτου).....	67
ΣΑΜΜΑΚΟΒΙΤΙΚΟΙ ΕΥΘΥΜΟΙ ΤΥΠΟΙ	69
Οἱ πρῶτες ἐφημερίδες στὸ Σαμμάκβο	83
Καπετὰν Ἀναστάσης	84
ΣΑΜΜΑΚΟΒΙΑΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ	95
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΣΑΜΜΑΚΟΒΙΟΥ Εἰς ΚΑΘΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΝ	116
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ Εἰς ΣΑΜΜΑΚΟΒΙΑΝΗΝ ΔΙΑΛΕΚΤΟΝ	128
ΣΑΜΜΑΚΟΒΙΑΝΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΑΣΤΕΙΑ	145
ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΥΔΗΜΙΟΥ (ΕΥΔΗΜΟΥ ΠΛΑΤΑΝΟΣ)	147
Νερόμυλοι	159
Σχολεῖα	163
Ὁ Πρωτογόνατος	173
Ἡ Ζούβκυλη	174
Αὐδημιώτικες παροιμίαι.—Διάφορα τραγούδια τοῦ γάμου	176
Ἐπιδιώξεις καὶ ἐπιτεύγματα τοῦ Θρ. Κέντρου	179
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	191
Σύντομος περιγραφή περὶ τῶν πρῶτων ἀποίκων Σουφλίου	194
Πληροφορία περὶ οἰκισμοῦ καὶ ἀναπτύξεως τοῦ Σουφλίου	196
Τὸ ἔθνικόν φρόνημα τῶν Σουφλιωτῶν καὶ τῶν Θρακῶν ἐν γένει, ἐπὶ Τουρ- κοκρατίας καὶ μετέπειτα	202
Ἰδιωματικὴ διάλεκτος τοῦ Σουφλίου	204
Ἰδιωματικαὶ λέξεις Σουφλίου	206
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΩΜΑΤΙΣΜΩΝ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	220

Διηγήσεις πατρός Παπασταμάτη	232
Ἐνέκδοτα Σουφλίου	238
Ἡθῆ, ἔθιμα Σουφλίου καὶ Περιχώρων	241
Παραμύθια Σουφλίου	243
Αἰνίγματα ποῦ λέγει ὁ λαὸς	251
Τί φοροῦσαν εἰ παλιεὶς Σουφλιώτισσες	256
Τί φοροῦσαν οἱ ἄνδρες	258
Δημοτικὰ τραγούδια Σουφλίου	259
Οἰκιακὰ τινὰ σκευὴ Σουφλίου	269
Τί παιγνίδια ἔπαιζαν τὰ Σουφλιωτόπουλα	278
Πῶς ἄρχιζαν τὰ παιγνίδια τὰ Σουφλιωτόπουλα	289
Ἐνέκδοτα τεμάχια περὶ Θράκης	292
Τιμητικαὶ ἐκδηλώσεις	302
Ἐκλιπεῦσαι φυσιογνωμίαι	304
Κριτικαὶ «Ἐθν. Κήρυκος» Νέας Ὑόρκης	305

ΤΟΜΟΣ 34ος

	Σελ.
Φώτιος Γρηγ. Ἀποστολίδης (Βιογραφία)	3 - 4
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ ΤΣΕΝΤΩΣ	5 - 9
Κλίμα, ὑγεία, ἀρρώστειες, ἔδαφος, προϊόντα κ.λ.π.	9 - 12
Ἀσχολίαι τῶν κατοίκων	12 - 22
Κατοικίαι ἐπιπλα, φορεσίαι κ.λ.π.	22 - 27
Γλῶσσα-ἐπίδρασι τῆς τουρκικῆς	27 - 30
Ἡ τότε ζωὴ τῆς Τσεντῶς	31 - 45
Θρησκευτικὴ συνήθειαι	45 - 48
Παραδόσεις, προλήψεις, δεισιδαιμονίαι	48 - 54
Διάφοροι κοινωνικὴ συνήθειαι τῆς Τσεντῶς	54 - 67
Διοίκηση-Ἐκκλησία-Σχολεῖα	68 - 81
Ποιήματα, παρμιεῖαι, αἰνίγματα κ.λ.π.	81 - 87
Ἡ ΣΛΑΒΟΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ	89 - 128
Ἀναμνήσεις ἀπὸ τῆς ἐπιβάτης Α. Θρόκης	129 - 142
Τὸ Παιδομόζωμα	143 - 156
Δίγματα Μαθητικῶν Ἐκθέσεων	157 - 166
Ἰωα εἰς τὴν Γηροκομίαν Ἀλεξανδρουπόλιως	167 - 194
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΑΜΜΑΚΟΒΙΟΥ	195
Συνήθειαι καὶ προλήψεις	196 - 198
Γιατροσόφια	198 - 213
Σαμμακοβίτικα ἀνέκδοτα	214 - 215
Κρυμμέναι Θησαυροὶ	215 - 221
Ὁ θρύλος τοῦ ἄσπρου Καβαλάρη	221 - 224
Ποιήματα ἀφιερωμένα εἰς σφαγιασθέντας ὑπὸ τῶν Τούρκων	224 - 231
Ἐπίλογος	231 - 233
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ	235 - 236
Ἐκθεσὶς πεπραγμένων 1959, 1960	236 - 249
Ἰσολογισμὸς χρήσεων 1959 καὶ 1960	250
Ἐκθεσὶς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς	251 - 252

Συνέχεια Διοικητικῶν	252 - 255
Ἐπίτιμα μέλη τοῦ Θ. Κέντρου	257 - 269
Κληροδότημα Μητροπολίτου Θυατείρων	270 - 273
Ἐπιστολαὶ Μελῶν καὶ Φίλων τοῦ Θ. Κέντρου	274 - 284
Κριτικαὶ Ἐθνικοῦ Κήρυκος Ν. Ὑόρκης	285 - 290
Κριτικαὶ Ἑλληνικοῦ Τύπου	291 - 293
Δημοσίευμα Ἐθνικοῦ Κήρυκος Ν. Ὑόρκης	294 - 295
Ἐκλιποῦσαι Θρακικαὶ Φυσιογνωμίαι	296 - 299

ΤΟΜΟΣ 35ος

Πρόλογος	Σελ.	3
Πρόλογος Συγγραφῆς	»	5
Εἰσαγωγή	»	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιον.—Βασιλεία Κων)νου (337—361 μ. Χ.).....	»	12
» 2ον.—Γότθοι	»	15
» 3ον.—Ἐποταγή τῶν Γότθων ὑπὸ Θεοδοσίου.....	»	19
» 4ον.—Τὰ μετὰ τὸν θάνατον Θεοδοσίου	»	20
» 5ον.—Θεοδόσιος ὁ Β' (ἡ Μικρὸς) καὶ ἡ ἀδελφή του Πουλ- χερία	»	27
» 6ον.—Βασιλεία Λέοντος τοῦ Α' τοῦ Θρακός (457-474) »	»	33
» 7ον.—Βασιλεία Ζήνωνος τοῦ Ἰσαύρου (474-491)..... »	»	35
» 8ον.—Βασιλεία Ἀναστασίου τοῦ Δικόρρου (491-518) »	»	40
» 9ον.—Βασιλεία Ἰουστίνου Α' (518-527)..... »	»	43
» 10ον.—Βασιλεία Ἰουστινιανῶ (527-565)	»	44
» 11ον.—Τὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰουστινιανῶ μέχρι τέ- τοῦ Στ' αἰῶνος:	»	60
» 12ον.—Βασιλεία Ἰουστίνου Β' (565-578)	»	61
» 13ον.—Βασιλεία Φωκᾶ (602-610)	»	63
» 14ον.—Βασιλεία Ἡρακλείου (610-641)	»	65
» 15ον.—Τὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρακλείου γεγονότα μέ- χρι τοῦ Κωνστ. Δ' τοῦ ἐπιλεγομένου Πρωγωνάτου(641-668)»	»	75
» 16ον.—Οἱ Βόλγαροι ἢ Βούλγαροι	»	76
» 17ον.—Βασιλεία Ἰουστινιανῶ Β' (685-695)..... »	»	81
» 18ον.—Βασιλεία Φιλίππου Βαρδάνη (711-713)..... »	»	84
» 19ον.—Βασιλεία Λέοντος Γ' Ἰσαύρου (717-741)..... »	»	86
» 20ον.—Βασιλεία Κων)νου Ε' τοῦ Κοπρωνύμου(741-775) »	»	91
» 21ον.—Βασιλεία Λέοντος Δ' τοῦ Χατζάρου (775-780) »	»	95
» 22ον.—Βασιλεία Νικηφόρου Λογοθέτου (802-811)..... »	»	97
» 23ον.—Βασιλεία Μιχαήλ Ραγκαβῆ (811-813)..... »	»	98
» 24ον.—Βασιλεία Μιχαήλ Β' τοῦ Τραυλοῦ (820-829)..... »	»	101
» 25ον.—Βασιλεία Θεοφίλου (829-842)..... »	»	102
» 26ον.—Βασιλεία Μιχαήλ Γ' τοῦ Οἰνόφυλος (Μεθύσου) (842-867)..... »	»	102
» 27ον.—Βασιλεία Λέοντος Στ' τοῦ Σοφοῦ (886-912)..... »	»	105
» 28ον.—Βασιλεία Κων)νου Ζ' τοῦ Πορφυρογεννήτου (913- 959)	»	106

»	29ον.—Βασιλεία Ρωμανοῦ Β' (959 - 963).....	»	107
»	30όν.—Βασιλεία Νικηφόρου Φωκᾶ (963 - 968).....	»	108
»	31ον.—Βασιλεία Ἰωάννου Τσιμισκῆ (969 - 976)	»	109
»	32ον.—Βασιλεία Κωνστ. Β' Βουλγαροκτόνου (976-1025) »	»	113
»	33ον.—Τὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλείου Β' γεγονότα ἐν Θράκῃ—Κων)νος ὁ Η' (1026 - 1028).....	»	118
»	34ον.—Μιχαὴλ ΣΤ' ὁ Στρατιωτικὸς (1056 - 1057).....	»	120
»	35ον.—Μιχαὴλ Ζ' Δούκας	»	122
»	36ον.—Βασιλεία Ρωμανοῦ Δ' τοῦ Δισγένους (1068 - 1071)	»	122
»	37ον.—Βασιλεία Νικηφόρου Β' τοῦ Βετανειάτρου (1078 - 1081)	»	124
»	38ον.—Βασιλεία Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1081 - 1118)	»	124
»	39ον.—Σταυροφορεῖαι	»	126
»	40όν.—Βασιλεία Ἰωάννου Β' Κομνηνοῦ (1118 - 1143).....	»	132
»	41ον.—Βασιλεία Μανουὴλ Κομνηνοῦ (1143 - 1180).....	»	133
»	42ον.—Βασιλεία Ἀλεξίου Β' Κομνηνοῦ (1180 - 1183).....	»	135
»	43ον.—Βασιλεία Ἰσαακίου Β' τοῦ Ἀγγέλου (1185 - 1195) »	»	136
»	44ον.—Ἡ τρίτη Σταυροφορεῖα (1188 - 1192)	»	138
»	45ον.—Βασιλεία Ἀλεξίου Γ' Ἀγγέλου (1195 - 1204).....	»	142
»	46ον.—Τὰ παθήματα τῆς Κων)πόλεως	»	145
»	47ον.—Ἀλέξιος Γ' Ἀγγελος (1195 - 1204).....	»	147
»	48ον.—Ἀλέξιος Δ' Ἀγγελος (Χαρακτηρισμός).....	»	149
»	49ον.—Ἀλέξιος Ε' Δούκας Μούρτζουφλος (Χαρακτηρισμός) »	»	149
»	50όν.—Ἡ Θράκη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Φραγκοκρατίας 1204 - 1261)	»	152
»	51ον.—Τὸ βασιλεῖον τῆς Νικαίας (1204 - ἐ1261).....	»	153
»	52ον.—Βασιλεία Μιχαὴλ Η' τοῦ Παλαιολόγου (1261-1282) »	»	156
»	53ον.—Βασιλεία Ἀνδρονίκου Β' (1222 - 1228) καὶ τοῦ συμβασιλέως υἱοῦ τοῦ Μιχαὴλ Θ' (1295 - 1320).....	»	160
»	54ον.—Ὄθωμανοὶ—Ὄθωμανισμός.....	»	164
»	55ον.—Ἡ ἐπὶ τοῦ Βυζαντίου ἐπιβλαβὴς πολιτεία Καντα- κουζηνοῦ	»	167
»	56ον.—Κατάληψις τῆς Κων)πόλεως ὑπὸ τοῦ Σουλεϊμάν πασᾶ Σεχζαδὲ	»	170
»	57ον.—Ἡ κατάληψις τοῦ Ἱεροῦ Ὄρους ὑπὸ τοῦ Σουλεϊ- μάν Σεχζαδὲ	»	172
»	58ον.—Τὰ μετὰ Ἰωάννην ΣΤ' Καντακουζηνὸν γεγονότα..	»	175
»	59ον.—Ἡ Θράκη ὑπὸ τοὺς Τούρκους ἀπὸ τῆς κατακτήσεως αὐτῆς μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κων)πόλεως ἤτοι ἀπὸ 1362- 1453.	»	176
»	60ον.—Ἡ κατάστασις ἐν Κων)πόλει μετὰ τὴν κατὰκτη- σιν τῆς Θράκης ὑπὸ τῶν Τούρκων.	»	177
»	61ον.—Βασιλεία Ἰωάννου Η' (1425 - 1448).....	»	180
»	62ον.—Ὁ ἥρωσ τοῦ τελευταίου θλιβεροῦ δράματος τῆς Κων)πόλεως Κων)νος ὁ ΙΑ' 1448 - 1453).....	»	181
»	63ον.—Ἀγωνιώδης ἐκκλήσις τοῦ Κων)νου πρὸς τὴν Δύσιν (1452)	»	183

» 64ον.—Ἡ τελευταία ἡμέρα (29 Μαΐου 1453)..... »	186
» 65ον.—Σφαγή, λεηλασία, αἰχμαλωσία.. .. »	190
» 66ον.—Τὸ δραματικὸν τέλος τοῦ Λουκᾶ Νοταρᾶ..... »	190
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ .. .. »	193
Ὄνομασίαι καὶ χρονολογίαι τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων..... »	198
Χρονολογικὸς πίναξ ἐπιδρομῶν—Ἱστορικαὶ πηγαί.. .. »	200
Συνοπτικὸς πίναξ εἰσβολῶν Θράκης .. .. »	203
Ἄλλα βοηθήματα .. .. »	204
Λεξιλόγιον τῶν κυριωτέρων ὀνομάτων καὶ πραγμάτων τῆς ἱστορίας τῆς Θράκης (1500 π.Χ.—1922 μ.Χ.)..... »	206
Διοικητικὰ Θρακικοῦ Κέντρου .. .. σ. 285—313	

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ «ΘΡΑΚΙΚΩΝ»

Ὁ τίτλος τοῦ παρόντος 36ου Τόμου σύμφωνα μετὸ ἰδιόχειρον χειρόγραφον τοῦ ἀειμνήστου συγγραφέως Μητροπολίτου Κορυτσᾶς Εὐλογίου Κουρίλα εἶναι: «Ἐπίσκοποι, Λόγιοι, Ἐπίσημοι Εὐεργέται Ἡρακλείας». Ἄτυχῶς λόγῳ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας ἀπὸ τῆς σελίδος 91 μέχρι τῆς σελ. 138 ὁ τίτλος κεφαλαίου «Κομνηνοί, Λόγιοι, Ἡρακλειῶται, Ἐπίσημοι Ἄνδρες», ἀντικατέστησε τὸν πρῶτον γνήσιον τοιοῦτον, τὸ σφάλμα δὲ κατὰ τὰς διορθώσεις ἀπὸ νέαν ἀμέλειαν, ὡς ἐκ τῆς συγγειείας τῶν δύο τίτλων, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπανορθωθῆ.

Ταῦτα ἀναγράφονται καὶ εἰς τὴν στήλην τῶν παρερμαμάτων πρὸς ἀποφυγὴν οἰασδήποτε συγχύσεως.

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ Α. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

Ὁ διακεκριμένος ἐκ Σηλυβρίας τῆς Θράκης φλογερὸς πατριώτης καὶ ἐπίτιμον μέλος—δωρητὴς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ἀπεβίωσε πλήρης ἡμερῶν τῆς 20ῆν Αὐγούστου 1962. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Θ. Κ. ἐκάλεσεν ἑκτακτον συνεδρίαν καὶ εἰσηγήθη ὅπως ὁ ἐκλεκτὸς συμπολίτης τιμηθῆ διὰ τὴν πατριωτικὴν καὶ ἐθνικὴν δρᾶσιν του καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς ἀλησμονήτου πατρίδος μας Θράκης ἐξαίρετους ὑπηρεσίας του.

Πρὸς τοῦτο ἀπεφασίσθη ὅπως μέλη τῆς Διοικήσεως τοῦ Θ. Κ. παραστῶσι κατὰ τὴν κηδεῖαν, ἀποσταλῶσι συλλυπητήρια γρόμματα πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ μεταστάντος ὁ δὲ Πρόεδρος κ. Φίλιππος Μανουηλίδης π. Ὑπουργός, καταθέτων στέφανον, ἀποχαιρετή-

ση τὸν τετιμημένον νεκρὸν Μιλτιάδην Σταμούλην.

Παραθ.τομεν τὴν ὁμιλίαν τοῦ κ. Μανουηλίδου καὶ τὴν πρὸς τὴν οἰκογένειαν ἐπιστολὴν καὶ ἀπάντησιν :

Ἐποχαιρετισμὸς ἐπ' ἐκκλησίαις ὑπὸ Φ. Μανουηλίδου Προέδρου Θ. Κέντρου.

«Τὸ Θρακικὸν Κέντρον καὶ ὅλη ἡ Θρακικὴ οἰκογένεια μετὰ βαθείας θλίψεως σὲ συνοδεύει εἰς τὴν τελευταίαν σου κατοικίαν καὶ σοῦ ἀπευθύνει τὸν ὕστατον χαιρετισμὸν Μιλτιάδη Σταμούλη.

Ὁ θάνατός σου συνεκίνησε καὶ κατέθλιψε ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν σου, τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς ἀπειροπληθεῖς φίλους, τὴν ἐκτίμησιν τῶν ὁποίων ἐπὶ δεκαετηρίδας κατέκτησες εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὰς Ἀθήνας. Ἡ ἴδια τῆς σου πατρὸς Σηλυβρία καὶ ἡμεγάλῃ ἀμιγῶς χριστιανοελληνικὴ περιοχὴ θὰ ἐνθυμοῦνται πάποτε μετὰ σεβασμοῦ τὸ ὄνομά σου συνδεδεμένον μὲ τὴν ἀρχοντὴν σου οἰκογένειαν καὶ μὲ τὰς παραδόσεις τοῦ πατρὸς σου Ἀναστασίου, ὅστις ἀπετέλει σύμβολον πάσης ἀρετῆς καὶ ἀπεκλήθη ὑφ' ὄλων μας ὁ Πατριάρχης τῆς Θρακικῆς οἰκογενείας, ὃν κατὰ μερῶν ἀν' ἀσύνπτωσιν ἐγὼ πάλιν εἶχεν προσφωνήσει κατὰ τὴν ἐκφορὰν του.

Ἐπῆρξες ἐκ τῶν πρώτων ἰδρυτῶν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου καὶ Ἀντιπρόεδρος αὐτοῦ καὶ ἐμόχθησες μ.τὰ ζήλου καὶ πίστεως κατὰ τὰς πρώτας ἐκδόσεις τοῦ ἱστορικοῦ καὶ λαογραφικοῦ τοῦ Συγγράμματος τὰ «Θρακικά». Ὅταν λόγῳ ἡλικίας ἀπεσύρθης τῆς ἐνεργοῦ δράσεως, δὲν ἔπαυσες νὰ φροντίζης καὶ νὰ ἀγαπᾷς τὸ Σωματεῖον καὶ τὸ Σύγγραμμα, ἦτο δὲ εἰλικρινὴς ἡ χαρὰ καὶ ἡ ὑπερφηλανεία σου, διότι τὸ ἔργον ἐσυνεχίζετο καὶ αἱ ἐκδόσεις ἐπολλαπλασιάζοντο.

Χρηστὸς πολίτης, ἐντιμώτατος μέχρι σχολαστικότητος εἰς τὰ ἐμπειρικάς,

βιομηχανικὰς καὶ κοινωνικὰς σου σχέσεις. ἀπετέλεις ὑπόδειγμα ὀρετῆς καὶ σφρωσύνης.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολιτικοῦ σου βίου ὡς βουλευτῆς τῆς ἀπελευθερωθείσης πατρίδος μας, ὡς γερουσιαστής καὶ ὡς ἀντιπρόεδρος τῆς Γερουσίας, οὐδέποτε ἐπέδιωξες φιλοδοξίας καὶ ἐπιδείξεις, ἀπεχθάνεσο τοὺς φανατισμούς καὶ τὰς κομματικὰς ἀκρότητας, εἶχες δὲ πάντοτε ὡς γνώμονα καὶ ἠκολούθεις μὲ φανατισμὸν τὴν ὠραίαν ὁδὸν τοῦ ἔθνικοῦ μόνον συμφέροντος καὶ ὅσων συντέλουν εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ περιπέτεια τῆς ἔκκενώσεως καὶ ἀπωλείας τῆς ἀλησμενίτου ἀγαπημένης μας πατρίδος, μᾶς εὗρῆκε στενοῦς καὶ φαιατικὸς ἀγωνιστὰς, προσπαθήσαντας κατὰ τὸ δυνατόν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὴν τραγικὴν περιόδον τῆς καταστροφῆς. Ἀπόφοιτος τῆς μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ ἀρτίαιμορφώσεως, παρηκολούθεις μὲ ἄσβεστον δίψαν τὰς ἐργασίας τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, ἥς ὠνομάσθης Ἰσόβιος Πρόεδρος ἀκολουθήσας καὶ εἰς αὐτὸ τὴν οἰκογενειακὴν παράδοσιν διότι εἶναι γνωστὴ ἡ πρὸς τὸ κράτος δωρεὰ τῆς πολυτίμου συλλογῆς νομισματικῶν καὶ ἀρχαίων γλυπτῶν εὐρημάτων τὰ ὅποια ἐπὶ ἔτη ἀπέτέλεσαν τὴν ἀξίειπαινον φροντίδα καὶ τοῦ πατρὸς σου καὶ τὴν ἰδικὴν σου.

Καταθέτων στέφανον ἐκ μέρους τῶν Θρακῶν ἀπευθύνομαι πρὸς τὸν παλαιὸν συνεργάτην καὶ ἀνεκτίμητον φίλον. Ἀγαπητὲ Μιλτιάδῃ, ἡ φωτεινὴ προσωπικότης σου θὰ εὐρίσκειται πάντοτε εἰς τὰς καρδίας τῶν συμπατριωτῶν σου καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ εὐθεία ὁδὸς ἡ χαραχθεῖσα ἀπὸ ἐσὲ καὶ ἀπὸ τὴν οἰκογενειάν σου θὰ συνεχισθῇ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους σου. Σὲ προσφωνῶ μὲ συγκίνησιν καὶ ἀγάπην.

Ἄς εἶναι ἑλαφρὰ ἡ ἀπτική γῆ, ἣτις θὰ καλύψῃ τὸ σκῆνος σου.

Ἄσοι, ἀτυχῶς ἐλάχιστοι, ἀπομένομεν ἀπὸ τὴν παλαιάν ἐποχὴν τῶν εὐγενῶν ἀγῶνων ὑποσχόμεθα νὰ διατηρήσωμεν μὲ εὐλαβῆ σεβασμὸν ζωηράν καὶ αἰωνίαν τὴν μνήμην σου».

Ἀθῆναι 21.8.1862»

«Θρακικὸν Κέντρον»

Ἀθῆναι 23.8.1962

«Κυρ' ἄν Ξανθίππην - Σταμούλη-Φλωρᾶ, Κυρίου Χρήστου Φλωρᾶν, καὶ Λεωνίδαν Φλωρᾶν.

Ε Ν Τ Α Υ Θ Α

Ἀγαπητοὶ φίλοι,

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπαναλάβωμεν πόσῃ συγκίνησιν καὶ θλίψῃ μᾶς ἐπρέξεν ὁ ἀπρόοπτος θάνατος τοῦ σεβαστοῦ καὶ ἀγαπητοῦ σας πατρὸς καὶ πάππου Μιλτιάδου Σταμύλη.

Ἐκτὸς τοῦ καθήκοντος πρὸς τετιμημένον καὶ ἐξ' ἄριτων Ἑρέκα, ὡς ἀγνωρίζετο ὑπὸ πάντων ὁ ἀποθανὼν ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας σας, ἀλλὰ καὶ ὀπρωπικός μας μετ' αὐτοῦ σύνδεσμος, μᾶς ἐδημιούργησαν ὀδυνηρὸν ἐκ τῆς ἀπωλείας του συναίσθημα.

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον, μεταξὺ τῶν πρώτων ἰδρυτῶν τοῦ ὁποίου συγκατελέγετο, λόγῳ τῆς ἐπὶ συναπτά ἔτη ἀντιπροεδρείας του καὶ τῆς καρποφόρου μετὰ τῆς Διοικήσεως του συνεργασίας, συνεχισθείσης καὶ ὅταν λόγῳ τῆς ἡλικίας ἀπεσύρθη τῆς ἐνεργοῦ δράσεως, τὸν ἐτίμα καὶ τὸν ἐθεώρει ἐκ τῶν πρωτοπόρων τῆς

Ἐθρακικῆς οἰκογενείας, τὸν ἀνεκήρυξε δὲ δι' ἐπιφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὡς Ἐπίτιμον Μέλος αὐτοῦ. Εἰς τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας ἀντεπεκρίθη διὰ τῆς προσωπικῆς ἐμφανίσεως κατὰ τὴν κηδεῖαν κοί μέχρι τοῦ τάφου διὰ τοῦ Προέδρου αὐτοῦ καὶ διὰ τεσσάρων μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ τοῦ Συμβουλίου, κατέθεσε δὲ στέφανον ἐπὶ τῆς σοροῦ καὶ ἀπεχαιρέτησε τὸν νεκρὸν ὁ Πρόεδρος καὶ προσωπικὸς φίλος τοῦ μεταστάντος κ. Φ. Μανουηλίδης. Τὰ ἐπάξια διὰ τὸν ἀείμνηστον νεκρὸν αἰσθήματα ταῦτα θὰ διατηρήσῃ τὸ Σωματεῖον μας, ἀναφέρων εἰς προσεχῆ νέαν συνεδρίαν τοῦ Δ.Σ. τὰ τοῦ θανόντος του καὶ τὰ τῆς πατριωτικῆς ἀπωλείας, ἣν ὑφίσταται ἡ Ἐθρακικὴ οἰκογένεια ἐπιφυλασσόμεθα δὲ εἰς πρώτην εὐκαιρίαν μελλοντικῆς ἐκδόσεως τῶν «Ἐθρακικῶν», νὰ δημοσιεύσωμεν φωτογραφίαν μετὰ σχετικῆς βιογραφίας, ἅτινα ἐν καιρῷ θὰ εὐαρεστηθῆτε νὰ μᾶς ἀποστείλητε.

Εἴμεθα βέβαιαι ὅτι οἱ ἀντάξιοι ἀπόγονοι θὰ ἀκολουθήσουν τὰς Ἐθρακικὰς παραδόσεις τῆς οἰκογενείας καὶ θὰ διατηρήσουν ζωηρὸν ὀνόμησιν τοῦ τιμημένου ὀνόματος τοῦ ἀποθανόντος Ἐθρακὸς εὐπατρίδου πατρός σας.

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν

Μετ' ἐξαιρέτου ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης

Ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἐθρακικοῦ Κέντρου

(Ἰπ. Φ. Μανουηλίδης)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ»

«Πρὸς τὸν Πρόεδρον
καὶ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον
τοῦ Ἐθρακικοῦ Κέντρου

Ἀθήναι 26.9.1962

Σεβαστέ μου Κύριε Μανουηλίδη

Ἄν καὶ δὲν δύναμαι ἀκόμη νὰ συνέλθω ἀπὸ τὸν ἀπρόοπτον θάνατον τοῦ πολυαγαπημένου μου πατρός, θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ ἐκφράσω πρὸς ὑμᾶς τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας διὰ τὰ πλοῦσια καὶ εὐγενῆ ἀσθηματά σας τὰ ὅποια ἐξωτεριεῦσατε πρὸς τὸν νεκρὸν πατέρα μου, καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω ὅπως διαβιβόσῃτε ἐπίσης εἰς τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἐθρακικοῦ Κέντρου τὰς εὐχαριστίας μου διὰ τὰς ἐκδηλώσεις ἀγάπης πρὸς αὐτὸν τὰς ὁποίας ἐξεδήλωσαν διὰ τῆς προσωπικῆς ἐμφανίσεώς των κατὰ τὴν κηδεῖαν μέχρι τοῦ τάφου του, τὴν κατάθεσιν στεφάνου καὶ τὸν ἐπὶ τῆς σοροῦ ἀποχαιρτισμὸν ὑμῶν πρὸς τὸν νεκρὸν πατέρα μου.

Ἡ μνήμη του καὶ αἱ πράξεις του θὰ ἀποτελοῦν ὁδηγὸν εἰς τὴν ζωὴν μου

Μετὰ εὐλικρινῶν εὐχαριστιῶν

Ξ. Φλωρᾶ»

Ἐζητήσαμεν ὡσαύτως καὶ εὐγενῶς μᾶς ἐδόθησαν ὑπὸ τῆς οἰκογενείας αἱ κάτωθι βιογραφικαὶ σημειώσεις:

«Ὁ Μιλτιάδης Σταμούλης ἐγενήθη εἰς τὰς 29 Φεβρουαρίου τοῦ 1876. Ἀφοῦ ἐπεράτωσε τὰ μαθήματα τῆς Ἀοτκῆς Σχολῆς εἰς τὴν γενέτειράν του Σηλύβριαν, ἐνεγράφη εἰς τὴν Γ' τάξιν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεφοίτησε τὸ 1891 εἰς ἡλικίαν 15 ἐτῶν.

Ἀμέσως ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός του καὶ εἰς τὴν

διοίκησιν τοῦ ἀλευρομύλου αὐτοῦ. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τευαὶ ἐργασίαι ἀνεπτύχθη-
σα εἰς βαθμὸν ὥστε ἄλευρα τῆς Σηλυβρίας νὰ ζητοῦνται ἀπὸ τὰ παράλια τῆς
Προποντιδὸς μέχρι τῆς Β. Ἡπείρου, ἀνεκαινίσθησαν δὲ αἱ ἐγκαταστάσεις μὲ τὰ
τελειότερα μηχανήματα.

Ὡς ἐμποροβιομήχανος Κων)πόλεως ἐξελέγη μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ
Ἑλλην. Ἐμπειρικῶ Ἐπιμελητηρίου, μέλος τεῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Ἑταιρίας Ἀσ-
λάν καὶ ἄλλων Συμβουλίων διαφόρων Ἑταιριῶν.

Ἐνθερμος πατριώτης, ὡς καὶ ὄλο τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, ὑπηρέτησε ποι-
κιλοτρόπως μὲ ἀφοσίωσιν τὴν πατρίδα, χρησιμεύων πολλάκις ὡς σύνδεσμος τῆς
ἐν Κων)πόλει Ἑλλην. Πρεσβείας καὶ τῶν Πατριαρχείων μὲ τὸν Θρακικὸν λαόν.
Τὸ 1908 ὠρίσθη ἀντιπρόσωπος τοῦ κοιμητῆτος τῆς Διοικήσεως Μετρῶν. Εἰρ-
γάσθη ὡς μέλος τῆς Ἐφορίας τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, διωρι-
σθη μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως προσφύγων καὶ μέλος τῆς Θρα-
κικῆς Ἀμύνης. Εἶχε τὴν πρωτοβουλίαν κατὰ τὸν Ἀ΄ Παγκόσμιον πόλεμον νὰ
ιδρυθῆ εἰς Κων)πολιν Ἄσυλον διὰ διωγμένα καὶ ὄρφνα παιδιὰ.

Ἡτύχησε νὰ ἴδῃ τὴν Πατρίδα του τὸ 1920 ἔλευθεραν, δυστυχῶς δι' ἐλά-
χιστον χρόνον, ὅτε ἐξελέγη μέλος τῆς Γ' Ἐθνοσυνελεύσεως ὡς βουλευτῆς Ραιδεστοῦ.

Κατὰ τὰς φρικτὰς ἡμέρας αἱ ὁποῖαι ἠκολούθησαν τὴν Μ κρῆσιατικὴν κατα-
στροφὴν τοῦ 1922, ὅτε παρεδόθη καὶ πάλιν ἡ ἀπ' αἰῶνων Ἑλληνικὴ Θράκη εἰς
τὸν Τουρκικὸν ζυγόν, προσεπέθεσεν ὅπως κατὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν κατοικῶν
Ἑλλήνων τῆς Θράκης, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τοῦ Πόντου μὲ τοὺς Τούρκους τῆς
Μακεδονίας, οἱ πρόσφυγες οὗτοι ἐγκατασταθῶν κατὰ τὸν καλλίτερον δυνατὸν
τρόπον εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα, ἐργασθεὶς πρὸς τοῦτο μὲ ἐκαταπόνητον ζῆλον
ὡς μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς περιθάψεως Προσφύγων καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Στεγά-
σεως προσφύγων τοῦ Ὑπ. Πρ:νοῖος. Ἐβοήθησεν ἐξ ἄλλου τεὺς πρόσφυ-
γους πατριώτας του ποικιλοτρόπως.

Τὸ 1923 ἐξελέγη μέλος τῆς Δ' Ἐθνοσυνελεύσεως ὡς βουλευτῆς Καβάλας καὶ
τὸ 1929 γερουσιαστῆς τῆς ἰδίας περιφέρειας. Ὅτε τὸ 1932 ἔληξε ἡ τριετής του θη-
τεία ἐπανεξελέγη καὶ πάλιν γερουσιαστῆς Καβάλας διὰ μίαν ἔνεαετίαν ὅποτε
καὶ ἐξελέγη καὶ ἀντιπρόεδρος αὐτῆς.

Κατὰ τὸ 1928 ὁμᾶς Θρακῶν φρονούσα ὅτι ἔπρεπε νὰ διασωθῆ ἡ Ἱστορία
τῆς Θράκης, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμά της σ ληθῆεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ.Φ. Μανουηλίδου
καὶ συνέστησε Σωματεῖον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Θρακικὸν Κέντρον» τοῦ ὁποῖου
ὁ Μιλτιάδης Σταμούλης ὑπήρξεν ἕνα ἀπὸ τὰ ζωτικώτερα στελέχη, ἐργασθεὶς μὲ
ἐπιμέλειαν διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν «Θρακικῶν», τῶν ὁποίων τὴν ἐκτύπωσιν διήυ-
θυνεν ἀπὸ τοῦ Ε' μέχρι τοῦ Κ' τόμου.

Τὸ 1930 ἐφρόντισε διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Συλλογῆς Μολυβδοβούλων τοῦ πα-
τρός του καὶ τὸ 1955 διὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῆς Νομισματικῆς Συλλογῆς. Τὸ 1956
καὶ 1958 ἐμερίμνησε διὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀδελφῆς τευ Ἑλπινί-
κης Σταμούλη Σαραντή: «Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη καὶ ἡ Σηλυβρία καὶ τὰ γύρω της
χωριά». Ἠλοθέτησε τὸ 1958 εἰς τὴν Ἀκαδημίαν διὰ τὴν συγγραφὴν ἔργου διὰ
τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων εἰς τὴν Θράκην, ἀνευ ἐμφανίσεως συγγραφέων.
Ὑπῆρξε μέλος τῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρίας καὶ ἰσόβιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς. Συνε-
χίζων τὰς πατροπαράδοτους ἀρχὰς του ἐδώρησε μετὰ τῶν ἀδελφῶν του εἰς τὴν
βιβλιοθήκην τῆς Ἀκαδημίας τὴν σπουδαιοτάτην συλλογὴν τοῦ πατρός του ἐκ
παντοίου πνευματικοῦ, ἀρχαιολογικοῦ, ἱστορικοῦ, γεωγραφικοῦ ἐκκλησιαστι-

κοῦ, λαογραφικοῦ κ.λ.π. ὑλικοῦ ἀναφερομένου ἰδίᾳ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα Θράκην καὶ εἰς τοὺς Θράκας, ἀποτελουμένην ἐξ 90.000 φύλλων. Ἐπίσης, ἐδώρησε τὸ 1957 εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην τοῦ πατρός του. Μετ' αὐτῆς προσέφερε καὶ τὴν ἰδικὴν του ἐκ 300 τόμων καὶ ἀνεκηρύχθη δωρητὴς τῆς Ἀκαδημίας.

Ὁ Μιλτιάδης Σταμούλης ἔγραψεν ἐπίσης, διαφόρους μελέτας εἰς τὸ Δελτίον τοῦ Ἑλλ. Ἐμπ. Ἐπιμελ. Κων. πόλεως δι' ὅκονομο-τεχνικὰ θέματα ἀφορῶντα τὴν Σηλύβριαν καὶ εἰς τὰ «Θρακικά» διὰ τὴν Α. Θράκην, τὰς ἐν αὐτῇ γενομένας ἀνασκαφάς, τὴν ἱστορίαν τῶν ἐκκλησιῶν, Ἀρχιερατικούς Καταλόγους, Κώδικας, Βιβλιογραφίαν κ.ἄ.

Ὁ Μιλτιάδης Σταμούλης ἐξῆσεν ὅλην του τὴν ζωὴν μετὰ τὴν ἀσχεστον ἀγάπην γιὰ τὴν ὑπόδουλον Πατρίδα φροντίζων πῶς νὰ συλλεγῆ καὶ νὰ διασωθῆ πᾶν ὅ,τι ἀφέωρα τὴν ἀληθινότητον Θράκην, καὶ μετὰ τὴν ψυχὴν ἤσυχον ἐν μέσῳ ἀγάπης καὶ οἰκογενειακῆς θαλπωρῆς ἀπέθανεν ὡς ὑπόδειγμα καλοῦ Χριστιανοῦ τὴν 20ὴν Αὐγούστου 1962».

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΙ ΚΑΙ ΕΥΧΑΙ ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Μετὰ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἀνατολῆς τοῦ Νέου Ἔτους 1963 μαζί μετὰ τὰς ἐγκαρδίους εὐχάς μας, αἰσθανόμεθα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀπευθύνωμεν τὰς θερμὰς εὐχαριστίας μας πρὸς τὰ ἀγαπητὰ ὑπερεκατὸν ὀδοθήκοντα τακτικά μέλη μας, Ἀθηνῶν καὶ ἐπαρχιῶν, ἰδιαιτέρως δὲ πρὸς τοὺς δωρητάς, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται καὶ ξένοι, φίλοι τῶν Θρακῶν, ἐκτιμῶντες τὰς πολυτίμους ἐκδόσεις τῶν «Θρακικῶν».

Πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ ἐξαρθῆ ἢ διὰ τῆς ἐγγραφῆς συμμετοχῆ τῶν εὐγενεστάτων Κυριῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων, εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι μετὰ ἀξιέπαινον ἀμύλην καὶ κατανοήσιν τοῦ πνευματικοῦ μας ἔργου θὰ ἐπαυξηθῆ.

ΣΤΗΛΗ ΑΞΙΟΤΙΜΩΝ ΚΥΡΙΩΝ – ΔΩΡΗΤΡΙΩΝ ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ

1) Βερβελίδου	Ραλλοῦ	τοῦ Γεωργίου
2) Βλάχου -Μανάκα	Ἀλίκη	» Ἰωάννου (Πραιτωρία)
3) Λάγια	Ἀγλαΐα	» Στεφάνου
4) Μανίδου	Ἄννα	» Ἰωακείμ
5) Πασχαλίδου	Μαρία	» Ἀλεξάνδρου
6) Παυλίδου	Ἑλένη	» Ἀλεξάνδρου
7) Σοφianoῦ	Ντόσση	» Στεφάνου
8) Τσατάλα	Ἰωάννα	» Πατρόκλου
9) Φλόκα	Ἀλεξάνδρα	» Δημητρίου
10) Φλωρᾶ - Σταμούλη	Ξανθίππη	» Χρήστου
11) Μανουηλίδου	Ἰάνθη	» Φιλίππου

ΣΤΗΛΗ ΑΞΙΟΤΙΜΩΝ ΔΩΡΗΤΩΝ ΘΡΑΚΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΩΣ

1) Γονατᾶς Στυλιανὸς

2) Ἀναστασίου Ἀθανάσιος

3) Ἀναστασίῳ Κοσμᾶς	18) Νικολάου Κλεομένης
4) Ἀθηνόδωρου Δημήτριος	19) Οἰκονομίδης Δημήτριος
5) Ἀναγνωσταρᾶς Κώστας	20) Οἰκονομίδης Πασχάλης
6) Βασίλογλου Παῦλος	21) Οἰκονόμου Χριστόφορος
7) Βερβελίδης Γεώργιος	22) Παντερμαλῆς Δημήτριος
8) Γιαννακόπουλος Ἀναστάσιος	23) Παπαδόπουλος Θωμᾶς
9) Δεσποτόπουλος Πασχάλης	24) Πολίτης Ἄλκης
10) Δοδόπουλος Ἰωάννης	25) Σταμούλης Μιλτιάδης
11) Δουλᾶς Ἀλέξανδρος	26) Σαραντῆς Μιλτιάδης
12) Ἐκιντζόγλου Νικόλαος	27) Συνοδινὸς Ἀνδρέας
13) Κοσμίδης Φώτιος	28) Τερζῆς Ἀναστάσιος
14) Λεωνιδόπουλος Ἀπόστολος	29) Τσατάλας Γεώργιος
15) Μέγας Λουκᾶς	30) Τσατάλας Πάτροκλος
16) Μιχαηλίδης Βίκτωρ	31) Χαρίλαος Νικόλαος
17) Μπλαμούτσης Ἀθανάσιος	32) Χατζηγιαννάκης Δημοσθένης
	33) Μανουηλίδης Φίλιππος

Κ Ρ Ι Τ Ι Κ Α Ι Ε Φ Η Μ Ε Ρ Ι Δ Ω Ν

Τὴν κάτωθι δημοσιευομένην κριτικὴν ἀναφερομένην εἰς τὰπεριεχόμενα τοῦ 35ου Τόμου τῶν «Θρακικῶν», μόλις ἐλάβομεν καὶ σπεύδομεν νὰ εὐχαριστήσωμεν τόσον τὸν «Ἐθνικὸν Κήρυκα» τῆς Νέας Ὑόρκης (20.11.62), ὅσον καὶ τὸν ἐπίτιμον ἀρχισυντάκτην αὐτοῦ Πρωθιερέα Δημήτριον Καλλιμάχου, τὸν παλαίμαχον ἀγωνιστὴν ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν ζητημάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Εἰς ἰδικὰς του ἄλλωστε, κατὰ τὸ πλεῖστον, εὐγενεῖς πληροφορίας καὶ εἰς στατιστικὰς, δημοσιευομένας εἰς Περιοδικὰ τοῦ Ἀνδίνου κ.ά., ἀφείλονται τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ «Μήνυμά μας πρὸς τὸν ἀπανταχοῦ Ἑλληνισμόν».

Δὲν ἀμφισβητοῦνται σήμερον παρ' οὐδενὸς αἱ ἐκδηλούμεναι εἰσαμαρτυρίαι καὶ ἡ εὐλογος ἀνησυχία διὰ τὸ κατάντημα τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς γλώσσης μας καὶ τῆς ἐλλείψεως ἀντιδράσεως κατὰ τῆς ὀργιαζούσης εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος κακοπίστου προπαγάνδας.

Τὸ ζήτημα εἶναι παμμέγιστον καὶ θὰ ἐπανέλθωμεν πρὸς συζήτησιν, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἀνάγκη ἰδρύσεως ἐνιαίου Πανελληνίου Ὁργάνου πρὸς εὐρυτέραν συμμετοχὴν, ἔλεγχον, συντονισμόν καὶ διάθεσιν τῶν ἀφειδῶς καὶ φιλοτίμως χορηγουμένων παρὰ τῶν ὁμογενῶν ἑκατομμυρίων θὰ ὠριμάσῃ καὶ θὰ καταστή ἄργα ἡ γρήγορα ἐθνικὴ κοινὴ συνείδησις.

Ἐκεῖ ποὺ ζοῦν καὶ δημιουργοῦν οἱ ὁμογενεῖς

ΝΕΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Μὲ βραβεῖα ἀπὸ τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἐν Παρισίοις Ἐταιρείαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐλληνικῶν σπουδῶν

«Μᾶς ἀπεστάλη ὁ τριακοστὸς πέμπτος ὀγκῶδης τόμος τῶν «Θρακικῶν», τὰ ὁποῖα ἐκδίδει τὸ «Θρακικὸν Κέντρο» τῶν Ἀθηνῶν. Εἶναι ἐπίκαιρη καὶ ἡ νέα αὐτῆ διαφωτιστικὴ ἔκδοσις. Ἐπίκαιρη εἰδὸς παροουσιόζονται καὶ πάλιν οἱ μνηστῆρες, οἱ Νοτιοσλαῦοι καὶ οἱ τῆς Σόφιας πράκτορες, οἱ ὁποῖοι ὀρέγονται ὄχι μόνον τὴν

«Μακεδονίαν τοῦ Αἰγαίου», ἀλλὰ καὶ τὴν Δυτικὴν καὶ Ἀνατολικὴν Θράκην. Ὁργιάζει δὲ ἡ ἀνθελληνικὴ προπαγάνδα ὄχι μόνον εἰς τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἐπικράτεια τοῦ Κα.αδᾶ. Ἐπίσης δὲ καὶ εἰς τὴν Αὐστραλία ὀργιάζουν οἱ διεκδικηταὶ τῆς σκλαβωμένης χώρας ἢ ὅποια ἐγέννησε τὸν υἱὸν τοῦ Φιλίππου τὸν ἐκπολιτιστὴν Μέγαν Ἀλέξανδρον!

Ἐναντίον αὐτῶν τῶν ἀσχημιῶν τῶν Νεκτισολόβων καὶ τῶν ἐν Σόφια διεκδικητῶν τῆς χώρας τοῦ «Αἰγαίου» ἀντιδρᾶ διὰ παντοίων ἐπιστημνικῶν δημοσιευμάτων, τὸ «Θρακικὸν Κέντρον» τῶν Ἀθηνῶν.

Δέον νὰ προστεθῇ ὅτι εἰς τὸν τριακοστὸν τέταρτον τόμον τῶν «Θρακικῶν» συμπερίεληφθησαν εἰς τὰ σελίδας 89—128 καὶ αἱ ἀποκαλύψεις τοῦ Ἐθνικοῦ Κήρυκος διὰ τὴν «Βουλγαρομακεδονικὴ ἢ Σλαυομακεδονικὴ προπαγόνδα» τοῦ Νέου Κόσμου.

Πρέπει νὰ προστεθῇ ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν κλοσσαία ἐπιστημνικὴ, διαφωτιστικὴ καὶ ἐθνικὴ δρᾶσιν ἀπένειμαν βραβεῖα ἢ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν, καλῶς καὶ ἡ ἐν Παρισίοις Ἑταιρία πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Αὐτοῦ δὲ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρον προίσταται ἀπὸ τριάντα καὶ πλέον ἐτῶν ἓνας ἐξέχων ἐθνικὸς ἀγωνιστής, ὁ ἐκ Ραιδεστοῦ κ. Φίλιππος Μανουηλίδης, ὁ ὁποῖος διετέλεσεν ἐπαγγελματιὸς καὶ Ὑπουργὸς διαφόρων Κυβερνήσεων.

Συγγραφεὺς ὁ ἴδιος, εἶναι φυσικὸν ὅτι ἐνεθάρρυνε καὶ ἄλλους συμπατριώτας ἰδιαίτερα ἐκ Θράκης, πρὸς ἐκδόσιν τῶν πνευματικῶν αὐτῶν δημιουργημάτων.

Ἐνας ἐξ αὐτῶν ὑπῆρξε καὶ ὁ ἐκπαιδευτικὸς Γεώργιος Ι. Γιαννακάκης. Γεννηθεὶς τὸ 1871 εἰς τὸ Νεοχώριον τῆς περιοχῆς Ραιδεστοῦ κατηνάλωσε τὴν ζωὴν του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ὅταν ἔγινε συνταξιούχος ἐκλείσθη εἰς τὶς βιβλιοθήκας, ἠρεύνησε μὲ θεῖον ἔρωτα καὶ σιλήγραψε τὴν ἱστορίαν τῆς Θράκης ἀπὸ τὴν προϊστορίαν 1500 π.Χ. μέχρι τοῦ 1922, καλῶς καὶ ἄλλα Θρακικὰ μελετήματα.

Τὸ νέον δημοσίευμα «ἡ Θράκη ὡς προμαχῶν τοῦ Βυζαντίου» (σελ. 5—205) καλύπτει τὴν περίοδον ἀπὸ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον μέχρι τῆς ἀλώσεως ὑπὸ τῶν Τούρκων (330—1453). Ἀέναοι πόλεμοι, ἐπιδρομὲς βαρβάρων, καταστρεφῆ, ὀλοκαυτώματα ἐκτίθενται εἰς 65 κεφάλαια μὲ τέτοια ζωντάνια περὶ νεμίζει ὁ ἀναγνώστης ὅτι βλέπει ἐξελισσομένη κινηματογραφικὴ ταινία ἀφάνταστη. Ὁ Γεώργιος Γιαννακάκης δὲν γράφει, ἀλλὰ ζωγραφίζει μὲ τὰ ζωηρότερα χρώματα.

Ἀμέτρητες σκηνὲς ἐπιδρομῶν, ὀλοκαυτώματα καὶ ἐρημώσεις καὶ ποταμοὶ αἱμάτων, ποὺ ὑπέστη ἡ μαρτυρικὴ Ἑλληνικὴ Θράκη, ὡς προμαχῶν τοῦ βυζαντίου.

Ἀκολουθεῖ ἄλλη, ἀφαντάστου ποικιλίας ζωγραφιὰ ὀλοζώντανη ποὺ καλύπτει γεγονότα καὶ ἐπεισόδια ἀπὸ τοῦ ἔτους 1500 τῆς προϊστορίας μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ 1922.

Εἶναι τὸ λεξιλόγιον τῶν κυριωτέρων ὄνσμάτων καὶ πραγμάτων τῆς ἱστορίας τῆς Θράκης (σελ. 206—284).

Ἀκολουθοῦν κριτικαὶ καὶ σχόλια διὰ τὸ ἔργον τοῦ «Θρακικοῦ Κέντρον» καὶ τῶν «Θρακικῶν» καὶ ἀνάλυσις ὑπὸ τοῦ ἐπιτίμου ἀρχισυντάκτου τοῦ Ἐθνικοῦ Κήρυκος διὰ τὸν τόμον 34ον. Ἐπίσης διὰ τὸ ἐν Νέᾳ Μαδύτῳ τῆς Χαλκιδικῆς λειτουργοῦν διδασκῆριον, τὸ ὁποῖον ἐξυπηρετεῖ ὅλα τὰ χωριὰ τῆς περιοχῆς. Ἐπίσης τὰ σχετικὰ ἔγγραφα διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ κ. Δ. Καλλιμάχου ὡς ἐπιτίμου Προέδρου τοῦ ἐν Ἀθήναις σωματείου «Ἑλλησποντος» τῶν Μαδυτῶν.

Προστίθενται τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τοῦ κ. Φιλίππου Μανουηλίδου μὲ τὸ

Ἐπιτροπῆς τῶν Ἑσωτερικῶν σχετικὰ μὲ τὰς ἐκδόσεις τῶν Θρακικῶν (σελ. 291—300).

Ἀκολουθεῖ «Μηνύμα πρὸς τὸν ἀπανταχῶ Ἑλληνισμόν» ἐκ μέρος τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου (σελ. 301—313). Ἀρκετὰ σημεῖα αὐτοῦ τοῦ Μηνύματος, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰ προβλήματα τῆς ἐν Ἀμερικῇ ἐμογενείας εἶναι συζητήσημα.

Εἰς τὴν σελίδα 311 τοῦ Μηνύματος διὰ τὴν ἐκπαίδευση τῶν ἀποδήμων τονίζεται καὶ τὸ ἑξῆς: «Ἐπεκράτησε ἡ σφαλερὰ γνώμη ὅτι ὅλα πρέπει νὰ τὰ περιμένωμεν ἀπὸ τὸ πτωχὸν ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν Κράτος». Αὐτὰ τονίζονται.

Ὅμως δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμεν ὅτι οἱ ἀπόδημοι στέλνουν κάθε χρόνο, ἀμύθητα δολλάρια. Ἐπομένως συμφέρει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος νὰ μεριμᾷ καὶ διὰ τὴν ἑλληνικὴ ἐκπαίδευση τῶν παιδιῶν τῶν ἀποδήμων διὰ νὰ συνεχίζεται ἐπ' ἀόριστον ἡ ἀποστολὴ τῶν ἑκατομμυρίων δεσλορίων.

Τὸ ἴδιο κάνουν καὶ πολλὰ κράτη τῆς Εὐρώπης πρὸς διαιώνιση τῶν ἐν Ἀμερικῇ ξένων γλωσσῶν.

Εἰς τὸ νέον Μελέτημα «Ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ» ἀναγράφεται τί κάνουν αἱ ἄλλαι ξέαι Κυβερνήσεις καὶ τί δὲν κάνει ἡ Ἑλλάδα. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο κεφάλαιο φέρει τὸν τίτλο: «Ἡ ἔννοια τοῦ ἀμερικανισμοῦ καὶ τὰ πρῶτα ἡμῶν ἰδανικά». Ἐκεῖ τενίζεται καὶ ὑποχρέωσεις τῶν ἐν Ἀθήναις ἐπιστήμων.

Ὁ μῦθος δηλοῖ ὅτι χωρὶς σχολεῖα πρὸς διαιώνιση τῆς γλώσσης τοῦ Εὐαγγελίου θὰ ἔλθῃ ἐποχὴ ὅπου θὰ στεριεύσῃ καὶ ὁ πακτωλὸς τῶν ἐξ ἀπομυρίων πού ἐξῆντα τώρα χρόνια ἀποστέλλονται εἰς τὴν ἀγαπημένην Ἑλλάδα...»

† Πρωτ. Δ. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ

Τ Ο Μ Ο Σ 36ος

Ἐπισημογραφία Συγγραφῶν καὶ ἐπιστημονικῶν διατριβῶν Μητροπολίτου Κορυθῶς Εὐλογίου Κουρίλα 1909—1961 ὑπὸ Ἀρχιμανδρίτου Θεοδοῦλου Παπαδάκη	σελ. 5
Εὐλόγιος Κουρίλας Μητροπολίτης Κορυθῶς	9
Ἐπιστολὴ Ἀρχιμ. Θ. Παπαδάκη πρὸς τὸ Θρακικὸν Κέντρον	11
Πρόλογος Συγγραφῆς	13
Ἐπίσκοποι, Λόγιοι, Ἐπίσημοι ἄνδρες καὶ Εὐεργέται Ἑρακλείας	19
Χρονολογικοὶ Κατάλογοι κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν	27
Κατάλογος κυριωτέρων Συγγραμμάτων ἀπὸ τοῦ 1903—1961 Μητροπολίτου Κορυθῶς Εὐλογίου Κουρίλα	193
Κατάλογος—Εὐρετήριον Περιεχομένων τῶν ἐκδοθέντων 36 Τόμων «Θρακικῶν»	217
Ἐκλιποῦσαι Θρακικαὶ φυσιογνωμίαι (Μιλτιάδης Α. Σταμκύλης)	299
Εὐχαριστίαι καὶ εὐχαὶ πρὸς ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου	303
Κριτικαὶ Ἐφημερίδων	304
Περιεχόμενα 36ου Τόμου	307
Πανοράματα	308

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Ὁ ἀκριβὴς τίτλος τοῦ παρόντος 36ου τόμου εἶναι: «Ἐπίσκοποι Λόγιοι, Ἐπίσημοι Εὐεργέται Ἡρακλείας».

Σελίς	37	ἀντι	Θρακιῶν	γρ.	Θρακῶν
»	42	»	σπουδαιόττος	»	σπουδαιότητος
»	50	»	ἐπριβιάσθη	»	ἐπροβιάσθη
»	54	»	Σηλυβρίας	»	Σηλυβρίας
»	54	»	ἀνερχόμενος	»	ἀνεχόμενος
»	56	»	πρώτυπον	»	πρότυπον
»	99	»	Μουλχίω	»	Μουχλίω
»	99	»	Βσσαρίωνος	»	Βησσαρίωνος
»	101	»	Ἄμαρούτζης	»	Ἄμοιρούτζης
»	101	»	αἰούς	»	υἰούς
»	103	»	πολύς	»	πολλούς
»	104	»	χαλεκῶς	»	χαλεπῶς
»	107	»	ποτριάρχην	»	πατριάρχην
»	107	»	ἀμφοτέροι	»	ἀμφοτέραι
»	110	»	πληρεστάτα	»	πληρέστατα
»	114	»	βαθύρ	»	βαθύ
»	117	»	ώρισθι	»	ώρισθη
»	121	»	ἔμφοτον	»	ἔμφυτον
»	123	»	ἐγκρατῆς	»	ἐκρατῆς
»	124	»	τοῦ	»	του
»	126	»	τόν	»	τοῦ
»	135	»	κατωρθωκῶς	»	κατορθωκῶς
»	136	»	offisier	»	offissier
»	138	»	πρώτων	»	πρώτην
»	140	»	Κοινῆς	»	Καινῆς
»	140	»	ιαλικτον	»	διάλεκτον
»	141	»	Γενεύε	»	Γενεύη
»	141	»	λώσσαις	»	γλώσσαις
»	141	»	Κυζίκου	»	Κυζίκου
»	142	»	ἐγεννήθη	»	ἐγενήθη
»	154	»	Εὐλογίου	»	Εὐλογίου
»	154	»	ἀγωνισόμενος	»	ἀγωνισάμενος
»	155	»	τ ν μ χην	»	τήν μάχην
»	159	»	Β ρδας	»	Βάρδας
»	160	»	τούο	»	τούς
»	165	»	Ροῦσους	»	Ροῦσος
»	180	»	αὐτῆς	»	αὐλῆς
»	181	»	ἀντιθέσσω	»	ἀντιθέσεως
»	189	»	φίλον	»	φίλου
»	194	»	ἐκδοθέντος	»	ἐκδοθείσης
»	200	»	Μονοχολογία	»	Μοναχολογία
»	208	»	Λαριώτης	»	Λαυριώτης
»	213	»	ἄν	»	ἐν
»	272	»	Κειμένω	»	Κειμένω